

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

**OSMANLICA - TÜRKÇE
OKUL ve YAZIşMA SÖZLÜĞÜ**

*Her dereceli okul ve memurlar için
eski, yeni bütün terim ve sözler*

Ferit DEVELLİOĞLU

OSMANLICA - TÜRKÇE OKUL ve YAZIŞMA SÖZLÜĞÜ

*Her dereceli okul ve memurlar için
eski, yeni bütün terim ve sözler*

Hazırlayan :

Ferit DEVELLİOĞLU

Türk Dil Kurumu Sözlük Kolu Uzmanı

Ankara

1964

A

ab (-) i. f. : su. **Ab-ı hayat**, **Ab-ı hayvan** : içene ebedi hayat bağış-hyan efsanevi su, bengisu. **Ab ü dane** : su ve ekmek.

aba i. a. : yünden yapılmış kaba ku-maş.

aba (-) i. a. ç. : babalar. **Aba ve ecdat** : atalar, babalar ve dedeler.

abad (-) s. f. : 1. mamur, şen, ba-yındır. 2. ed. çokluk bildirir. **Şems-âbâd** : güneşi bol olan yer.

abadan (---) s. f. : şen, mamur, ba-yındır.

abadani (----) i. f. : abadanlık, ba-yındırlık.

abbas (-) 1. i. a. : arslan. 2. [büyük A ile] Peygamberimizin amcası.

abdest, -ti b. i. f. : namaz ve saire için din icabına göre, el, ağız, bu-run, yüz, dirseklere kadar kolları ve aşikkemiği üzerine kadar ayak-ları yıkama, kulaklara, boyuna ve başa meshetme.

abede s. a. ç. : ibadet edenler, tapan-lar. **Abede-i esnam** : puta tapan-lar.

abes s. a. : boş, saçma.

abgün (-) b. s. f. : mavi.

abide (-.) i. a. : anıt.

abidevi (-..) s. a. : anıtsal.

ablır (-) s. a. : geçici, geçen.

ablırı (-.) b. i. f. : 1. yüz suyu. 2. ırz, namus, şeref, haysiyet.

abit, -di (-.) s. a. : ibadet eden, ta-pan.

abit, -hdi i. a. : köle, kul.

abus (-) s. a. : somurtkan. **Abus-ül-vecih** : suratı asık, asık suratlı.

ac (-) i. a. : fildişi, bağa. **Ac-üs-sin** : biy. fildişi.

acaba e. a. : şüphe ve tereddüt bil-diren edat.

acaip, -bi (-.) s. a. : tuhaf, çok şey; anlaşılmaz. **Acaib-i seb'a-i âlem** : dünyanın 7 acıbesi.

acele i. ve s. a. : çabuk, çabukluk.

aceleten zf. a. : çarçabuk.

acemi s. a. : tecrübesiz, toy.

acem kürdi (...) b. i. a. f. : Türk müziğinde kullanılan bir bileşik makam.

acem puselik (...) b. i. a. f. : tah-minen iki yüzyıllık bir bileşik ma-kam.

a'cep, -bi s. a. : (en, daha, pek) acâ-ip : **A'ceb-ül-acâip** : (en, çok) ga-rip ve gülünç olan.

acep i. a. : acaba.

aceze s. a. c. : âcizler, beceriksizler, zayıflar.

acibe (-.) s. a. şaşacak şey. **Acibe-i hilkat** : hilkat acibesi, anormal yaratılmış.

acil (-.) s. a. : acele eden, acele, gecikmez.

acilen (-.) zf. a. : gecikmeden, tezelden.

acini (-.) s. a. : kim. hamurumsu.

acip, -bi (-.) s. a. : tuhaf.

aciz, -czi i. a. : beceriksizlik. **Acz-i ikdam** : uğraşıp da bir şey yapamama.

aciz (-.) s. a. : beceriksiz, zayıf.

acizane (-.) zf. a. : beceriksizce, beceriksizcesine, alçakgönüllülükle.

acul, -lû (-.) s. a. : aceleci, içidar, evecen.

aculane (-.) zf. a. f. : acele edene yakışır yolda.

acuz (-), **acuze** (-.) i. a. : kocakarı; nec. cadıkırı.

ad, -ddi i. a. : sayma, sayılma, itibar etme.

ada (-) i. a. ç. : düşmanlar, yağır.

adulât, -tî (-) i. a. ç. : kaslar.

adale i. a. : kas.

adalet, -ti (-.) i. a. : doğruluk, hak tanırılık, tüze.

adap, -abı (-) i. a. ç. : edepler, terbiyeler, utanmalar. **Adab-ı muâşeret** : yaşama töresi. **Adab ü erkân** : yol yordam, sıra saygı, ahtöre.

adat, -dı (-) i. a. ç. : adedler, sayılar. **Adad-ı asliye** : gr. asal sayılar..

adavet, -ti (-.) : düşmanlık, yağılık.

adedi (-) s. a. : mat. sayısal, adetle ilgili.

adem i. a. : 1. yokluk. 2. bulunmama.

adem-i... (taamlama eki) : -mazlık, -sızlık. **Adem-i emniyet** : güven-sizlik. **Adem-i ihtimal** : olasızlık. **Adem-i iktidar** : güçsüzlük, gücü yetmezlik. **Adem-i imkân** : olamazlık, olanaksızlık. **Adem-i imtizaç** : birleşmezlik, geçinemezlik, geçimsizlik, bağdaşmazlık. **Adem-i inkıta** : kesilmezlik. **Adem-i itilâf** : anlaşamazlık, uyuşamazlık. **Adem-i kifayet** : yetmezlik. **Adem-i mesuliyet** : sorumsuzluk. **Adem-i müsavat** : eşitsizlik. **Adem-i mevcudiyet** : yokluk. **Adem-i mutabakat** : uymazlık, uyuşmazlık. **Adem-i nezafet** : pislik, kirlilik. **Adem-i tâbiyet** : bağımsızlık. **Adem-i tecavüz** : saldırmazlık.

Adem-i tenazur : bakışsızlık, simetrisizlik.

ademiyyet (-...) i. a. : adamlık.

ades i. a. : bot. mercek.

adese i. a. : 1. fiz. mercek. 2. bot. mercimek, kovucak. 3. dürbün ve benzeri şeyler yapmaya yarayan mercimek biçimindeki cam.

adesi, (..-) s. a. : adese, mercimeğe benziyen nesne.

adet, -di i. a. : sayı. **Aded-i asli** : asal sayı. **Aded-i âşari** : ondalık sayı. **Aded-i hakiki** : gerçek sayı. **Aded-i tam** : tam sayı.

adet (-) i. a. : 1. görenek, usul. 2. alışkanlık.

adeta (-..) zf. a. : 1. bayağı, basba-yağı. 2. enikonu.

adi (-) s. a. : 1. bayağı, aşağılık. 2. âdet olan.

adil, -dli i. a. : doğruluk, adaletlilik.

adil (-) s. a. : doğruluk gösteren.

adil (-) i. a. : 1. eşit. 2. eş.

adilik (-) a. t. : bayağılık.

adim (-) s. a. : yok. **Adim-ül-îmkân** : imkânsız, olamaz, olanaksız.

adin, -dni i. a. : cennet.

adit, -di (-) s. a. : çok, birçok.

adiyen (-..) zf. a. : bayağı, basba-yağı.

adla (-) i. a. ç. : 1. dılı'lar. 2. kaburga kemikleri.

adli (-) s. a. : tüzel.

adliye i. a. : mahkeme, yargılama işleri ile uğraşan daire. **Adliye vekâleti** : adalet bakanlığı. **Adliye vekili** : adalet bakanı.

adu (-) i. a. : düşman, yağı.

adut, -du (-) i. a. : anat. bazu, pazı.

af, -ffi i. a. : bağışlama, suç bağışlama. **Aff-i hususi** : özel bağış, özel af. **Aff-i umumî** : genel bağış, genel af.

afak, -kı (-) i. a. ç. : ufuklar.

afaki (-) s. a. 1. : havâî, dereden tepeden [söz]. 2. objektif, nesnel.

aferide (-..) s. f. : yaratılmış.

aferin (-..) ünl. f. : okay, yaşa, var-ol, hura, alkış, aferin.

-aferin (-..) s. f. : yaratan, yaratıcı.

afet, -ti (-) i. a. : 1. büyük felâket, belâ. 2. çok güzel insan. **Afet-zede** : musibet görmüş, belâyâ uğramış.

afif (-) s. a. : iffetli, namuslu, temiz.

afifane (-..) zf. a. f. : temiz olarak, temizce, tertemiz.

afil (-) s. a. : batan, sönen, dulunan.

afiyet, -ti (-) i. a. : sağlık, esenlik.

afraze (-) i. f. : aydınlık, ışıık.

Aftab (-) b. i. f. : Güneş.

agâh (-) s. f. : bilgili, bilen, anlar, haberli, uyanık.

agaşte (-.) s. f. : bulaşmış.
agavat, -tı i. t. ç. : ağalar.
agaz (-) i. f. : başlama.
ağlep, -bi s. a. : en kuvvetli, en çok.
ağnam (-) i. a. ç. : ganemler, koyunlar.
ağniya (-) i. a. ç. : ganiler, zenginler.
ağsan (-) i. a. ç. : dallar.
aguş (-) i. f. : kucak.
ağyar (-) i. a. ç. : gayrılar, başkalar, yabancılar.
ahat, -di s. a. : bir.
ahat, -di (-) s. a. ç. : birler. **Ahad-i nas** : herkes.
ahali (-) i. a. ç. : halk, elgün.
ahar (-) s. a. : başka, diğer.
ahaveyn i. a. ç. : iki kardeş.
ahbap, -bı (-) i. a. ç. : dost, tanıdık, bildik, tanış.
ahbar (-) i. a. ç. : haberler.
ahcar (-) i. a. ç. : taşlar.
ahdar s. a. : yeşil.
ahen (-) i. f. : demir.
ahenger (-) b. i. f. : demirci.
ahengin (-) s. f. : demirden, demir gibi.
ahenk, -gi (-) i. f. : uygunluk, düzen; gr. uyum.
ahenkdar (-) b. s. f. : uyumlu, uyumsal.

ahenpuş (-) b. s. f. : demir giymiş, zırh giymiş.
âher (-) s. a. : başka.
aheste (-) s. f. : yavaş, ağır; yavaş yavaş.
ahfat, -dı (-) i. a. ç. : oğul oğulları, torunlar.
ahir (-) s. a. : son, sonunda, en son.
Ahir-ül-emir : sonunda, en sonunda.
ahiren (-) zf. a. : sonlayın, sonradan.
ahiret, -ti (-) i. a. : öbür dünya, öteki dünya.
ahiretlik (-) i. a. t. : ahretlik, evlâtlığa alınan öksüz.
ahit, -hdi i. a. : 1. söz verme. 2. yemin, ant, pakt. 3. devir, zaman, gün.
ahitname (-) b. i. a. f. : antlaşma kâğıdı.
ahitşiken b. s. a. f. : antbozan, antlaşmayı bozan.
ahiz, -hızı i. a. : alma, kabul etme.
Ahz-i sur : öcalma. **Ahz ü girift** : yakalama, ele geçirme. **Ahz ü ita** : aksata, alışveriş.
ahize (-) i. a. : fiz. almaç.
ahkâm (-) i. a. ç. : hükümler, emirler.
ahker i. f. : ateş kuru.

ahlâf (-) i. a. ç. : halefler, birinin yerine geçenler, gelecekler, ardılar.

ahlâk, -kî i. a. ç. : felse. 1. törebilim. 2. ahlâk, huy, tabiat.

ahlâkıyat, -tî (-.-) i. a. ç. : ahlâk bilgisi.

ahlâkıyyun (-.-) s. a. ç. : ahlâka dair kitap yazan bilginler.

ahlâkî (-) [k kalın okunur] s. a. : ahlâkla ilgili, ahlâka uygun.

ahmak, -ğî s. a. : beyinsiz, alık, budala.

ahmal (-) i. a. ç. (1 ince okunur) : yükler, ağır şeyler. **Ahmal** ve **eskal** : ağır yükler.

ahmer s. a. : kırmızı, kızıl.

ahram (-) i. a. ç. : 1. kutsal yerler, sahalar. 2. kadınlara ayrılmış daireler. 3. karılar, eşler.

ahrar (-) i. a. ç. : özgürler, serbest olanlar.

ahras s. a. : dilsiz.

ahsen s. a. : en güzel, çok güzel, pek güzel.

ahşâ (-) i. a. ç. : vücutta bulunan bağırsak, ciğer gibi şeyler, içirik; anat. bağırlar.

ahşap, -bî (-) i. a. ç. : 1. keresteler. 2. tahtadan yapma; tahta, ağaç.

ahter i. f. : yıldız. **Ahter-i dünbale-dâr** : astr. kuyruklu yıldız.

ahterbin (-.-) b. i. f. : müneccim, astrolog.

ahu (-) i. f. : ceylân, meral, maral.

ahval, -lî (-) i. a. ç. : 1. haller, oluşlar, bulunuşlar. 2. işler. 3. durum. **Ahval-i sıhhiye** : sağlık durumu. **Ahval-i şahsiye** : soysallık durumu. **Ahval ü şerait** : işler, haller.

ahyanen (-) zf. a. : arasıra, vakit vakit.

ahzan (-) i. a. ç. : hüznler, kederler, sıkıntılar.

ahzar (-) s. a. : yeşil.

aidat, -tî (-.-) i. a. ç. : gelirler, fayda, kâr, kazanç.

aidiyet, -tî (-.-) i. a. : ilişiklik, ilişkinlik, ilinti.

aile (-) i. a. : 1. akraba. 2. ev halkı. 3. bir kimsenin karısı. 3. sosy. ocak.

aileperver (-....) b. s. a. f. : ailesine, evine düşkün, evcimen.

ailevi (-.-) s. a. : aile ile ilgili.

ait, -dî (-) s. a. : ilgili, ilişkin, dola-yı, için, üzerine, ilişikli, ilişik.

akabe i. a. : 1. tepe, yokuş. 2. tehlikeli an, zor geçit.

akait, -dî (-) i. a. ç. : akideler, inanılan şeyler.

akal, -lî s. a. : pek az.

akallî (-) zf. a. : en az, en aşağı.

akalliyet, -tî i. a. : azlık.

akamet, -ti (-.) i. a. : kısırlık, sonuçsuzluk. **Akamete uğramak :** sonuçsuz kalmak, sonuç vermemek.

akap, -abı i. a. : arka, art.

akar i. a. : para getiren ev, dükkân ve benzerleri.

akdem zf. a. : ilk önce, önceki.

akdes s. a. : en kutlu.

akıbet, -ti (-.) i. a. : nihayet, son; sonunda, hele.

akıbetbin (-.-), akıbetendiş (-.-) b. s. a. f. : sonu gören.

akıl, klı i. a. : akıl, us. **Akl-ı selim :** sağduyu. **Akl-ı bâliğ :** ergin kimşenin hâli.

akıl (-.) s. a. [l ince okunur] : akıllı kimse.

akır (-.) s. a. : kısır.

akibinde (-.-) zf. a. : arka sıra, ardı sıra, ardınca, sonra.

akide (-.) i. a. : 1. iman, dinî inanış. 2. ağdalanmış ve ufak ufak kesilmiş renkli şeker.

akik, -kı (-.) i. a. : bir cins kırmızı ve değerli taş.

akıl (-.) i. a. : yiyen, yiyici. **Akil-ül-lâhm :** zool. etçil.

akile (-.) i. a. hek. yenirce.

akım (-.) s. a. : kısır, neticesiz, sonuçsuz, verimsiz.

akip, -bi (-.) s. a. : bir diğerinin arkasından gelen.

akis, -ksi i. a. : 1. çarpma, çarpıp geri dönme, yankı. **Aks-i sada :** yankı. 2. zıt, ters. **Aks-ül-amel :** psik. tepki, reaksiyon.

akit, -kdi i. a. : bağlama, bağlanma, bağıt.

akit, -di (-.) s. a. : 1. bağliyan. 2. bir anlaşmayı imzalıyan.

akli (-.) s. a. : akılca, akıl yollu, ussal.

akliye i. a. : 1. usçuluk, akılcılık, 2. akıl hastalıkları.

akraba (-.) i. a. ç. : hısımlar, hısımlar. **Akraba ve taallukat :** soysop.

akran (-.) i. a. : eş ve benzer olanlar, yaşıtlar, taydaş.

akrebiye i. a. : zool. akrepler.

akrep, -bl s. a. : 1. daha yakın. 2. i. örümcek cinsinden eğri kuyruklu bir haşere. 3. h. i. (A ile) Zodyak üzerinde Terazi ile Yay burçları arasında yer alan burç.

aksa (-.) s. a. : son, en son, uzak. **Aksa-yı garp :** uzak batı. **Aksa-yı şark :** uzak doğu. **Aksa-yı yemin :** en sağ.

aksam (-.) i. a. ç. : kısımlar. **Aksam-ı kelâm :** gr. söz bölükleri.

aksar s. a. : en kısa, çok kısa.

aksi s. a. : ters.

aksine zf. a. : tersine.

akur (-) s. a. : kuduz, yaralıyan, ısırın, azgın [hayvan].

akurane (-) zf. a. f. : kudurmuşça-sına, kuduzcasına, kuduzca.

akval, -li (-) i. a. ç. : sözler.

akvam (-) i. a. ç. : kavimler, milletler, uluslar.

al i. a. : hile.

al (-) s. a. : yüce, yüksek. **Al-ül-al** : en yüce, yücelerin yücesi.

al (-) i. a. : 1. aile, evlât. 2. sülâle. **Al-i aba** : Hz. Muhammed'in aile efradı.

ala (-) i. a. [1 ince okunur] : rütbece yükseklik, büyüklük.

ala (-) zf. a. [1 ince okunur] : üst, üzere.

a'lâ (-) s. a. : 1. pek yüksek. 2. âlâ, pekiyi.

alâhalihi (-) zf. a. : olduğu gibi.

alâik, -kı (-) i. a. ç. : alâkalar, ilgiler, ilişkiler, ilişkiler.

alâim (-) i. a. ç. : alâmetler, nişanlar. **Alâim-i sema** : gök kuşağı, yağmur kuşağı.

alâka (-) i. a. : 1. ilgi, ilişki. 2. gönül bağı. **Alâka katetmek** : ilişkisi kesmek.

alâkabahş (-) b. s. a. f. : ilgilleyen, ilgilendiren, ilginç.

alâkadar (-) b. s. a. f. : ilişkili, ilgili, ilintili. **Alâkadar olmak** : ilgilenmek.

alâkadrilmân (-) zf. a. : olabildiği kadar.

alâkadrilistitaa (-) zf. a. : elden geldiği kadar, gücü yettiği kadar.

alakiye i. a. [1 ince okunur] : zool. sülûkgiller.

alâküllihal (-) zf. a. [1 ince okunur] : şöyle böyle, olduğu kadar.

alâm (-) i. a. ç. : elemeler, kederler, acılar, sızılar.

a'lâm (-) i. a. ç. : alemler, bayraklar.

alâmeleinnas (-) zf. a. : göz önünde, herkesin önünde.

alâmeratibihim (-) zf. a. : sırasınca, sıralarınca.

alâmet, -ti (-) i. a. : işaret, iz. **Alâmet-i fârika** : ayırtı.

alât, -tı (-) i. a. ç. : aletler, avadanlık. **Alât ve edevat** : avadanlık, takımlar.

alâ-tarik-il-hezl (-) zf. a. : eğlen-ce yoliyle, alay suretiyle, **alâ-tarik-il-icmal** (-) zf. a. : kısaca, **alâ-tarik-il-istışhat** (-) zf. a. : şahit (tanık) göstererek, **alâ-tarik-il-kıyas** (-) zf. a. : kıyas yoliyle, **alâ-tarik-il-münavebe** (-) zf. a. : nöbet yoliyle, nöbetleşe,

alâ-tarik-iş-şahade (-.-.-.) zf. a. : şahitlik (tamıklık) yoluyle.

alâyiş (--.) i. f. : debdebe, tantana, gösteriş.

aledderecat (...-) zf. a. : sırasınca, sıralarınca.

aleddevam (...-) zf. a. : daimi surette, boyuna.

aleka i. a. : biy. pıhtı.

alelâcayip (...-) b. s. a. : pek acayip, çok şaşılacak.

alelâcele zf. a. : çarçabuk, çabucak.

alelâde (...-) zf. a. : 1. âdet olduğu üzere. 2. bayağı, basbayağı.

alelâmya (...-) zf. a. : körükörüne, körlemeden.

alelekser zf. a. : çok vakit, çokluk.

alelfevr zf. a. : derhal, defaten, birden.

alelgafle zf. a. : dalgınlığa gelerek, boş bulunarak, dalgınlığa getirerek.

alelhusus zf. a. : hele, en çok.

alelinfirat, -dı zf. a. : ayrı ayrı, birer birer, teke teker.

alelittlak, -kı zf. a. : 1. genel olarak, saltık olarak, mutlaka. 2. ne olur-sa olsun, rasgele.

alelittirak, -ki (....-) zf. a. : umumi-yet üzere, genel olarak, genellikle.

alem i. a. : 1. nişan, alâmet. 2. buy-

rak, sancak. 3. özel isim.

alem (-.) i. a. : 1. dünya. 2. eğlence.

alemdar (-.) i. a. f. : bayrak taşıyan, bayraktar, sancaktar.

alemsümül (-.-) b. i. a. : 1. acunsal. 2. evrensel.

alenen zf. a. : açıkça, açıktan açığa, göz önünde.

aleni (-.) s. a. : açık; meydanda; herkese açık.

alenessabâh zf. a. : sabahleyin.

allesseher zf. a. : sabah erkenden, tanlayın.

alesseviye zf. a. : bir düzeyde, bir boyda, eşitçe.

alet, -ti (-.) i. a. : 1. vasıta 2. avadanlık, aygıt. 3. makine.

alettafsil (...-) zf. a. : uzun uzadıya.

alettahkik, -kı (...-) zf. a. : besbelli.

alettahmin (...-) zf. a. : aşağı yukarı, oranlamaca, kararlamadan.

alettevali (...-) zf. a. : arası kesilmeksizin, arka arkaya, birbiri ardınca.

aleyh e. a. : karşı, karşıt. **Aleyhinde** söylemek : çekiştirmek, yermek.

aleyhtar (-.) b. s. a. f. : aleyhte olan, karşıt duran.

ali (-) s. a. : yüksek, yüce, ulu.

allicenap, -bı (--.-) b. s. a. : cömert, eliaçık.

alihe (-.) i. a. ç. : ilâhlar.

alil (-) s. a. : hasta, sakat, kör.

alim (-) s. a. : çok okumuş, bilgin.

alim (-) s. a. : çok bilen.

aliyülâlâ (...-) zf. a. : en iyi, en âlâ.

Allah ö. i. a. : Tanrı. **Allaha ısmarla-**
dık : esen kal. **Allahü a'lem bi-s-**
-sevap : Allah daha iyi bilir.

allâme (-) s. a. : derin bilgin, çok
bilen, bilge.

alûde (--) s. f. : bulaşık, bulaşmış,
bulanmış. **Alûde-damen** : eteği bu-
laşık, iffetsiz [kadın].

alûfe (-) i. a. : hayvan yemi.

alût, -du (--) f. s. : 1. bulaşmış, bu-
laşık. 2. dalmış.

alüfte (-) i. f. : açık saçık, fâhişe.

am, -mmı (-) s. a. : 1. genel, herkese
ait. 2. i. amca.

am (-) i. a. : sene, yıl.

ama (--) s. a. : kör.

ama (-) i. a. : körlük.

amade (--) s. f. : hazır.

amal (--) i. a. ç. : emeller, ümitler,
ummalar.

a'mal (-) i. a. ç. [l ince okunur] :
ameller, işler. **A'mâl-i erbaa** : dört
işlem.

amel i. a. : 1. iş, emek. 2. hareket;
hareket tarzı. 3. ishal, sürgün.

amele i. a. : işçi.

ameli (-) s. a. : pratik, kılgın, kıl-
gılı.

ameliyat, -tı (...-) i. a. : 1. eylem,
pratik. 2. hekimin bıçakla yaptığı
tedavi, operasyon.

ameliye i. a. : işlem, eylem.

amelmande b. s. a. f. : işten kalmış,
iş göremez.

amelnüvis (...-) b. i. a. f. : işyazar.

amet, -di (-) i. f. : gelme, geliş.

Amed ü şüd : gidiş - geliş; geldi
gitti.

amık (-) s. a. : derin.

amil (-) s. a. : 1. yapan, etken, et-
men. 2. sebep. 3. işliyen.

amin (-) ünl. a. : öyle olsun; yarab
kabûl eyle!

amir (-) [ayınla] s. a. : 1. bayındır.
2. resmî, devlete ait.

amir (-) i. ve s. : 1. emreden, buyu-
ran. 2. bir işyarın görevce büyüğü,
baş, üst.

-amiz (--) s. f. : -le karışık.

amiziş (--) i. f. : bağdaşım, geçim.

anîme (-) i. a. : kamu. **Amme-i nas** :
bütün halk.

amme, ammete i. a. : hala.

amut, -du (-) i. a. : 1. direk, sütun.
2. yukardan aşağı dik inen çizgi,
dikey, geo. dikme. **Amud-i fikarî** :
anat. bel kemiği, omurga.

amudi (.-) s. a. : dikey, dikme, dik.

-amuz (--) s. f. : öğreten.

an (-) i. a. : lâhza, pek az bir zaman. **An-ı vahit** : bir anda.

an e. a. -dan ve -den. **An-asıl** : aslından. **An-cehlin** : bilmiyerek, bilmezlikle. **An-il-gıyap** : arkadan, kendi yokken. **An-karib** : yakında. **An-kasdin** : bile bile, bile istiyeye. **Anha minha** : şundan bundan, şu bu ve öteberi, şöyle böyle ederek. **An samim-il-kalb** : can ve gönülden, öz yürekten.

an'ane i. a. : gelenek.

ananevi (...-) s. a. : geleneksel.

ananeviye i. a. : fels. gelenekçilik.

anânet, -ti (.-) i. a. : cinsî muamelede iktidarsızlık, puluçluk.

anasır (.-) i. a. ç. : unsurlar, elemanlar, öğeler.

anat, -ti (.-) i. a. ç. : anlar, lâhzeler, zamanlar.

anber i. a. : 1. ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, gül rengine bir madde. 2. güzel koku. 3. güzellerin saçı. **Anber -bar** : amber yağdıran, güzel koku saçan. **Anber-bu** : amber kokulu, iri taneli Hint pirinci. **Anber-efşan** : amber saçan. **Anber - nisar** : amber saçan.

andelip, -bi (.-) i. a. : bülbül.

ani (--) s. a. f. : lâhzade, o anda.

anif (.-) pek yakında geçen. **Anif-ül-beyan**, **Anif-üz-zıkr** : demincek, biraz önce bildirilen.

anif (.-) s. a. : 1. şiddetli. 2. kaba muamele eden.

anifen (.-) zf. a. : 1. demincek. 2. biraz yukarda.

ankebut, -tu (.-) i. a. : örümcek.

ankebuti (...-) s. a. : örümceksi.

ankebutiye (...-) i. a. : örümcekler.

anut, -tu (.-) s. a. : inatçı.

aptes i. f. 1. el yıkama suyu. 2. gaita ve idrar çıkarma ameliyesi; gaita, idrar. 3. paylama, azarlama.

aptesane (...-) b. i. f. : ayak yolu, helâ.

aptülleziz (...-) b. i. a. : Akdeniz bölgesinde ve Afrika'da yetişen bir ağacın dut kurusuna benzeyen yağlı ve tatlımsı bir meyvası. [ask : "habbülleziz" dir].

ar (-) i. a. : utanma, sıkılma.

ara (--) i. a. ç. : reyler, oylar.

-ara (--) s. f. : süsliyen, bezeyen, şenlendiren.

araban (.-) i. a. : müz. şetaraban makamının bir sekizli tiz şeklidir.

araf (--) i. a. : cennet ile cehennem arasındaki yer.

Arafat, -tı (.-) ö. i. a. : Haccın icaplarından olmak üzere Kurban Bayramının arifesinde usûlüne göre vakfeye durulan ve Mekke çevresinde bulunan kutsal dağ.

a'rap, -bı (.-) i. a. ç. : göl Arapları.

aram (--) i. f. : dinlenme.

aramgâh (---) b. i. f. : dinlenme yeri, dinlenilecek yer.

aramgüzin (---) b. s. f. : dinlenen, oturan.

arami (---) i. f. : 1. dinlenme, rahatlık. 2. Âramca [semitik dillerden]

araste (.-) s. f. : bezenmiş.

arayış (--) i. f. : süs.

araz (--) i. a. ç. 1. işaretler, alâmetler. 2. tesadüfler. 3. kazalar; felâketler.

arazi (--) s. a. : tesadüfi, rasgele. fels. ilinekli.

arazi (.-) i. a. ç. : yerler, topraklar. **Arazi-i gayr-i mezrua** : ekilmemiş toprak.

arazi (---) zf. a. : fels. dıştan.

arbede i. a. : kavga, patırdı, dalaş.

arbedecu (---) b. s. a. f. : kavgacı, dalaşkan.

ardiye i. a. : eşya saklanan yer.

areç, -ci (.-) s. a. : topal, aksak.

arız (.-) s. a. : 1. gelen. 2. dağ, bulut ve benzeri gibi görmiye engel olan her şey.

arıza (.-) i. a. : 1. aksama. 2. engebe.

arızı (.-) s. a. : 1. sonradan çıkan. 2. gelip geçici.

ari (--) s. a. : 1. çıplak. 2. hür. 3. -sız, yok.

arif (.-) s. a. : bilgiç; bilgili.

arifane (.-) zf. a. f. : ortaklaşa.

arife, arefe i. a. : 1. bayramdan bir evvelki gün. 2. bir önceki gün, ön-gün. [aşlı "arefe" dir].

ariyet, -ti (.-) i. a. : eğreti.

arız (.-) s. a. : geniş, enli. **Arız ve amik** : enine boyuna, uzun uzadıya.

arıza (.-) i. a. : küçükükten büyüğe yazılan yazı, sunu.

arsa i. a. : yer, toprak.

arş i. a. : tavan, taht, sedir.

arus (.-) i. a. : gelin.

aruz (.-) i. a. : Osmanlı edebiyatında şiirin vezinlerinden bahseden ilim.

arız i. a. [elifle] : yer, toprak; Dünya.

arız i. a. : 1. bildirme, söyleme; sunma. **Arız ve talep** : sunu ve istek. 2. genişlik, en; **astr.** enlem.

arzani (.-) zf. a. : enine.

arzi (.-) s. a. : yersel.

arziyat, -tı (.-) i. a. ç. : yerbilim, jeoloji.

arzu (.-) i. f. : psık. istek, dilek. **Arzu-yi hayat** : yaşama isteği.

arzuhal, -li (.-) b. i. a. : dilekçe [asılı : arz-ı hal = durumu bildirmedir].

arzukeş, arzumend (.-) b. s. a. f. : arzulu, istekli.

asa (.-) i. a. : değnek, sopa; dervişlerin taşıdıkları sopa.

-asa (--) e. f. : gibi. **Cennet-asa** : cennet gibi.

asabe i. a. : 1. bir tek sinir. 2. baba tarafından akraba olanlar, hısımlar.

asabi (.-) s. a. : 1. sinirli, çabuk kızan. 2. sinirsel.

asabiyet, -ti i. a. : sinirlilik.

asafir (.-) i. a. ç. : 1. usfurlar, serçe kuşları. 2. zool. serçegiller.

asakir (.-) i. a. ç. : askerler, erler. **Asakir-i bahriye** : deniz erleri.

asalet, -ti (.-) i. a. : 1. asillik. 2. soysop temizliği, aksoyluk.

asan (--) s. f. : kolay.

asap, -abı i. a. : sinir

asap, -abı (--) i. a. ç. : sinirler.

asar (--) [se ile] : i. a. ç. : 1. eserler, nişaneler, alâmetler. **Asar-ı**

atika : eski eserler. 2. âbideler. 3. hikâyeler.

asar (--) [sat ile] i. a. ç. : 1. görevler. 2. yükler. 3. cürümler, kaba hatler.

a'sar (.-) [sat ile] i. a. ç. : asırlar, yüzyıllar.

asayiş (--) i. f. : 1. rahat, huzur, baysallık. 2. güvenlik. **Asayiş ber-kemal** : huzur ve güvenlik yerinde.

asel i. a. : bal. **Asel-i musaffa** : süzme bal.

asem, -mmi s. a. : çok sağır.

asgar s. a. : en küçük.

asgari (.-) s. a. : en az, en küçük, en aşağı.

asif (.-) i. a. : sert rüzgâr, buragan.

asıl, -slı i. a. : asıl, kök, dip, köken.

asım (.-) s. a. : yasak, yanına yaklaşılamıyan.

asır, -srı i. a. : asır, yüzyıl. **Asr-ı hazır** : yeniçağ.

asi (--) s. a. : 1. karşı gelen. 2. i. şakî, haydut.

asib (.-) i. f. : 1. çarpışma, belâ, musibet; yıkım.

asil (.-) s. a. : 1. soylu, soydan, aksoy. 2. temelli olan vekil karşıtı.

asilzade (.-) b. s. a. f. : soyu soppa temiz olan, adam evladı.

asilzadegân (.-.-) b. s. a. f. ç. : soyu sulu temiz olanlar.

asir (-) s. a. : zor, güç.

asiye (-.) i. a. : bot. mersingiller.

asker i. a. : er.

askeri (-) s. a. : askerce, süel.

asla (-) zf. a. : hiçbir vakit, aslâ.

aslen zf. a. : kök veya soy bakımından.

aslı (-) s. a. : temelli, köklü.

asliyet, -ti (-.) i. a. : temellilik, köklülük.

asman (-) i. f. : gök, sema.

asmani (-) i. f. : 1. göksel. 2. açık mavi.

asri (-) s. a. : modern, zamanın, çağın yeniliklerine uygun.

astan (-) i. f. : 1. eşik. 2. tekke.

astane (-) i. f. : 1. eşik. 2. paytaht. 3. büyük tekke. 4. merkez. 5. İstanbul.

asûde (-) s. f. : rahat, gâilesiz, dinç.

asyap, -bı (-) i. f. : su değirmeni.

-aşam (-) s. f. : içen, içici.

aşar (-) s. a. ç. : öşürler, ürünlerin onda birleri.

aşari (-) s. a. : ondalık.

aşer s. a. : on.

aşerat, -tı (-) s. a. ç. : onluklar.

aşere s. a. ç. : onlar [sayı]. **Aşere-i mübessere** : cennetlik oldukları,

sağlıklarında kendilerine Hz. Muhammed tarafından müjdelenen on zat.

aşık, -ığı (-) s. ve i. a. : 1. birine tutkun, emre. 2. halk şairi, ozan.

aşır okumak f. i. a. t. : Kur'andan on ayet miktarı bir parça okumak.

aşikâr (-) s. f. : belli, açık, apaçık, meydanda.

aşına (-) s. f. : bildik, tanıdık, tanış.

aşır (-) s. a. : 1. onuncu. 2. öşür tophyan.

aşır (-) s. a. : onda bir.

aşiran (-) i. f. : müz. hüseyinî aşiran perdesinin ve makamının isminin kısaltılmış şekli.

aşiret, -ti (-) i. a. : kabile, oymak.

aşıyan (-), **aşıyane** (-) i. f. : yuva, mesken.

aşk, -kı i. a. : sevgi, aşk. [aşlı : "ışk" dır].

-aşub (-) s. f. : karıştırıcı. **Sehr-aşub** : şehri karıştıran.

aşüfte (-) s. f. : oynak, açık saçık kadın.

ata (-) i. a. : bağışlama, kayra, vergi, veri.

atalet, -ti (-) i. a. : işsizlik, üşengenlik, durgunluk.

ataya (--) i. a. ç. : atiyeler, hediyeler, bahşisler.

atebe i. a. : eşik.

ateh i. a. : bunama, bunaklık. **Ateh** getirmek : bunamak.

ateş i. f. : od, hararet, kızgınlık.

ateşgede (-...) b. i. f. : ateşe tapanların kutsal ateşi yaktıkları yer.

ateşin (-.) s. f. : 1. ateşten. 2. ateşli.

ateşpare (-.-) b. s. f. : ateş parçası.

ateşzeban (-.-) b. s. f. : ateşdilli, dokunaklı konuşan veya şiir okuyan.

atıf, -tfı i. a. : 1. eğme, meylettirme. 2. bağlama. 3. dokunma. **Atfetmek** : üstüne atmak, yastamak.

atıf (-) s. a. : 1. meyleden, eğilen. 2. bağlayan.

atıfet, -ti (-.) i. a. : sebepsiz sevgi, iyilikseverlik, kayra.

atıl (-) s. a. : 1. tembel, üşenen, üşengen. 2. bozulmuş. 3. faydasız.

atır (-) s. a. : kokuları seven.

atış, tşı i. a. : susamışlık, susuzluk.

ati (--) i. a. : gelecek, ileri zaman.

atik, -kı (-) s. a. : eski.

atikıyat, -tı (-.-) i. a. : arkeoloji.

atiyeu (-.) zf. a. : ileride, aşağıda, gelecekte.

atiyye i. a. : hediye, bahşış.

atse i. a. : aksırık.

atşan (-) s. a. : susuz, susamış.

attar i. a. : güzel kokular, iğne, iplik ve saire satan, aktar.

atuf (-) s. a. : birine sevgisi olan.

atufet, -ti (-.) i. a. : şefkat, merhamet.

avait, -di (-.) i. a. ç. : iratlar, gelirler.

avakıp, -ı (-.) i. a. : akıbetler, sonuçlar, sonlar.

avalim (-) i. a. ç. : dünyalar, acunlar.

avamı -mmı (-) i. a. : herkes, kaba ve cahil halk.

avamfirip, -ibi (-.-) b. s. a. f. : halk avcısı, demagog.

avamıl (-) s. a. ç. : 1. sebepler, işliyenler 2. valiler. 3. gr. arapçada kelime sonlarının okunuşuna tesir eden özellikleri anlatan gramer konusu.

avare (--) s. f. : serseri, boş gezen, işsiz güçsüz, aylak.

avarız (-) i. a. ç. : 1. ârızalar, kazalar, belâlar. 2. engebeler. 3. muvakkat vergi.

avarif (-) s. a. ç. : ârifler, işanlar olanlar.

av'ave i. a. : havlama.

avaz (--) i. f. : ses, sada.

avaz avaz zf. f. t. : bar bar, bangır, bangır.

avdet, -ti i. a. : geri gelme, dönme, dönüş.

avene i. a. ç. : yordakçılar, kafadarlar.

avenk, -gi (-) i. f. : hevenk, ipe geçirilmiş üzüm, kiraz ve benzerinin askısı.

aver (-) i. a. : körbağırsak.

-âver (-) s. f. : getirici, getiren, taşıyan. **Peyam-aver** (Peygamber) : haber getiren.

avık, -kı i. a. : alıkoyma, durdurma.

avihte (--) s. f. : asılı, asılmış.

avin, -vni i. a. : yardım.

avız (--) s. f. : asılı bulunan, asılan.

avize (--) i. f. : tavana asılan şamdanlı, lâmbalı billûr veya madenden yapılmış süs.

avret, -ti i. a. : insanın, gösterilmesi ayıp olan yeri.

aya (--) e. f. : acaba.

ayan (-) s. a. : açık, apaçık; belli. **Ayan beyan :** besbelli.

ayan (--) i. a. : 1. Millet Meclisi'nin kararlarını incelemekle görevli olan başka bir meclis veya bu meclisin bir üyesi, senato. 2. bir memleketin ileri gelenleri. **Ayan ve eşraf :** ileri gelenler.

ayar (-) i. a. : ayar.

ayat, -tı (--) i. a. ç. : âyetler, Kur'an'ın cümleleri.

-ayende (-..) s. f. : gelen, gelici.

ayet, -ti (-) i. a. : Kur'an'ın her hangi bir cümlesi.

ayın, -nı ha. a. : Osmanlı alfabesinin yirmi birinci harfi.

ayın, -nı i. a. : göz. **Ayn-ı mürekkep:** biy. 1) petekgöz; 2) bileşik göz. **Ayn-ül-bakar :** bot. öküzgözü.

ayıp, -yıp i. a. : ayıp, utanılacak şey, kusur, leke.

ayış, -yış i. a. : 1. yaşama. 2. içki içme.

ayın (--) i. f. : tören.

ayine (--), ayine (--) i. f. : ayna.

aynen zf. a. : aynıyle, tıpkı, tıpkısı.

ayni zf. a. : 1. hep o. 2. tıpkısı.

ayni (-) s. a. : gözle ilgili. **Emraz-ı ayniye :** göz hastalıkları.

ayni (-) s. a. : aslı ile, kendisi ile ilgili. **Ayni yardım :** para yerine en çok yiyecek ve giyecek gibi şeyler verilmek suretiyle yapılan yardım.

ayniyet, -ti i. a. : aslı gibi olma, tıpkısı olma; **fels.** özdeşlik; **mat.** identiklik.

ayş i. a. : yaşama.

ayyar (-) s. a. : hileci, dolandırıcı, dekçi.

ayyaş (-) s. a. : çok, sürekli içki içen, içici.

ayyuk, -ku (-) i. a. : göğün en yüksek yeri; astr. keçi yıldızı.

aza (-) i. a. ç. : 1. uzuvlar, organlar. 2. üye.

azade (-) s. f. : hür, serbest, özgür.

azadeği (-,-) i. f. : serbestlik, özgürlük.

azadeser (-,-) b. s. f. : başı dinç, gâilesiz.

azamı (-) s. a. : en büyük, çok büyük.

azamet, -ti i. a. : 1. büyüklük, ululuk. 2. çalım, kurum.

azametfüruş (....) b. s. a. f. : çalım satan, kurum satan.

azami (-,-) s. a. : olanca, en büyük, en çok, maksimum.

azap, -bı (-) i. a. : işkence, keder, ezinç.

azar (-) i. a. ç. : özürler, bahaneler, engeller.

azar (-) i. f. : azar, çıkışma.

azım, -zmi i. a. : kemik.

azıp, -zbı i. a. : tatlılık.

azıl, -zli i. a. : işinden çıkarma.

azım, -zmi i. a. : kasit, niyet, karar.

azım (-) s. a. : büyük, ulu, iri.

azım (-) s. a. : niyetli, kesin karar veren.

azimet (-,-) i. a. : gitme, gidiş. **Azimet** ve **avdet** : gidip gelme.

aziv, -zvi i. a. : birinin üstüne atma, ona yakıştıрма.

azız (-), azize (-,-) s. f. : 1. sayın. 2. sevgili.

azürde (-) s. f. : incinmiş.

azviyat (-,-) i. a. ç. : iftiralar.

B

b ha. a. : Osmanlı alfabesinin ikinci harfi.

ba (-) i. a. : Arapçada "b" harfinin adı.

ba (-) e. f. : ile. **Bâ-emir** : emir ile.
Ba-husus : hususiyle, özellikle.

bap, **-bı** (-) i. a. : 1. kapı. 2. bölüm. 3. bakım, sorum, iş, konu, yol, yön.

bad (-) i. f. : yel, rüzgâr. **Bad-ı cenubi** : güney yeli. kaba yel. **Bad-ı hava** : caba, parasız, bedava. **Bad-ı saba** : tanyeli. **Bad-ı semun** : ısı-yel, sam. **Bad-ı şimali** : kuzey yeli.

badban (--) b. i. f. : yelken.

bade (-) i. f. : içki, şarap.

ba'de zf. a. : -den sonra. **Ba'de-hu** : ondan sonra. **Ba'del-mevt** : bundan böyle. **Ba'de-t-tahkik** : incelemeden sonra.

badî (--) i. ve s. a. : sebep olan, icâ-beden, mucip, sebep, illet, ilk, iptida, evvel; fels. aposteriyori.

badincan (..) i. a. : patlıcan.

badincaniye (..-) i. a. : bot. patlıcangiller.

badire (..) i. a. : 1. musibet, felâket, koran. 2. zor geçit.

badîye (..) i. a. : çöl, kır.

bağ (-) i. f. : büyük bahçe, bostan.

Bağ-ı cihan : dünya denilen büyük bahçe. **Bağ-ı dehr** : zaman denilen büyük bahçe.

bagal i. f. : anat. koltuk.

bağban (-) b. i. f. : bahçıvan, bağcı.

bağçe (-) i. f. : bahçe.

bağî (--) s. a. : haksızlık eden serkeş.

bağteten zf. a. : birdenbire, ansızın.

bah (-) i. a. : şehvet, kösnü.

baha (-) i. a. : güzellik.

baha (-) i. f. : paha, fiat, kıymet, değer.

bahadır (..) s. f. : cesur, yiğit.

bahaim (..) i. a. ç. 1. canavarlar. 2. dört ayaklı hayvanlar.

bahane (-) i. f. : vesiyile, sebep.

bahar (-) i. f. : ilkyaz.

bahar (-) i. a. : 1. güzellik. 2. biber, tarçın gibi şeyler.

bahariye (..) i. f. : bahar tasviriyle başlanarak birini medh için yazılan kaside.

bahî (--) s. a. : şehvetle ilgili, kösnül.

bahil (-) s. a. : cimri, pinti.

bahir, -hri i. a. : 1. deniz. **Bahr-i muhit** : okyanus. 2. aruzda ash bir vezinle ondan doğan vezinler mecmuası.

bahir (-) s. a. : açık, apaçık, belli, besbelli.

bahis, hsi i. a. : 1. konuşulan şey, söz. 2. iddialaşma.

bahis (-) s. a. : bahseden.

bahren zf. a. : denizden, deniz yoliyle.

bahri (-) : 1. denizle ilgili. 2. i. bir çeşit deniz ördeği.

bahriye i. a. : donanma ile ilgili işler.

bahş, -şı i. f. : bağış.

-bahş, -bahşa (-) s. f. : bağışlayan, veren.

bahşiş i. f. : bağış olarak verilen para.

baht, -tı i. a. : talih, kismet, kader.

bahtiyar (-) s. f. : bahıtlı, mutlu.

bahusus (-) zf. f. a. : hususiyle, en çok, hele, özgülikle.

bais (-) s. a. : 1. sebep. 2. gönderen.

baît, -di (-) s. a. : uzak, irak.

bak, -ki (-) [k ince] : i. f. : korku.

baka (-) i. a. : kalma.

bakar i. a. : sığır.

bakaya (-) i. a. ç. : bakıyeler, fazla kalan şeyler, kalıntılar.

bakiye i. a. : artık, geri kalan, artan. **Bakiye-i sahra** : kıvrıntı kulte. **Bakiyet-üs-süyuf** : kılıçtan kurtulanlar; mec. artakalanlar.

baki (-) s. a. : 1. daimi. 2. alttaraf. 3. artık, bundan başka. 4. geri, geriye kalan.

baki (-) s. a. : ağlayan.

bakide (-) i. f. : yakut [kırmızı, sarı, eflâtun].

bakir (-) s. a. : balta girmemiş, el değmemiş, işlenmemiş.

bakire (-) s. ve i. a. : kız, kızıoğlan kız.

bakiyen (-) zf. a. : ağlıyarak.

bakka i. a. : 1. tahtabiti. 2. sivrisinek.

bakkam i. a. : kırmızı boya ağacı.

bakkar (-) i. a. : sığır çobanı, sığırtaç.

bakl, bakla i. a. : sebze, yeşillik.

bal (-) [1 ince] i. a. : kalb, yürek, gönül. **Ferih-ül-bâl** : gönlü rahat.

bâl (-) [1 ince] i. f. : kanat, kol.

balâ (-) 1. s. a. : yüksek, yukarı, üst, yüce. 2. i. boy. **Balâ-yı bülel** : uzun boy.

balâpervaz (-) b. s. f. : şişirgen, yüksekten uçan, yüksekten atan, palavracı.

balâbülel, -di (-) b. s. f. : uzun boylu.

balgam i. a. vücutta farzolunan dört unsurdan biri.

balgüsa (..-) b. s. f. : kanat açan, uçan.

balığ (-) s. a. : 1. bülûğa eren, ergin. 2. erişmiş, vasıl olmuş, varan, yetişen. 3. yekûn, toplam.

balin (-) i. f. : yastık.

balış (-) i. f. : yüz yastığı.

balsamiye i. a. : bot. kınaçiçeğigiller.

balu (--) i. f. : 1. ana baba bir kardeş. 2. siğil.

bam (-) i. f. : çatı; dam.

-ban (-) e. f. : ...ci. **Bağ-ban** : bağcı.

bani (--) s. a. : kurcu, kuran, yapan.

bank-gı (-) i. f. : ses, seda, avaz. **Baug-ı** nemaz : ezan.

-bar (-) s. f. : yağdıran, serpen, saçan. **Ateş-bar** : ateş yağdıran. **Şule-bar** : ışık saçan.

bar (-) i. f. : yük. **Bâr olmak** : birine yük olmak.

baran (--) i. f. : yağmur.

barandide (---) b. s. f. : görmüş geçirmiş. **Gürk-i barandide** : mec. eski kurt.

barani (---) s. a. 1. yağmurla ilgili. 2. i. yağmurdan koruyan yağmurluk.

bargir (--) b. s. f. : yük tutan, yük kaldıran, beygir.

Bari (--) ö. i. a. : Yaratan, Yaratıcı, Tanrı.

bari (-) e. f. : hiç olmazsa, bir kere.

baridane (-.-) zf. a. : soğuk, soğukça.

barika (---) i. a. : şimşek, yıldırım parıltısı. **Barika-i hakikat müsademe-yi efkârdan çıkar (doğar)** : hakikat ışığı, düşüncelerin çarpışmasından doğar.

barit, -di (-) s. a. : soğuk.

bariz (-) s. a. : aşikâr, meydanda, açık, belirgin.

barkeş (-) b. s. f. : yük çeken.

baru (--) i. f. : kale duvarı, hisar burcu, sur.

ba's i. a. : 1. gönderme. 2. dirilme. **Ba'sü ba'd-el-mevt** : öldükten sonra dirilme.

basala i. a. : soğan; vücudün bir tarafındaki kabartı. **Basala-i sisaiye: anat.** omurilik soğanı.

basaliye i. a. : bot. soğan.

basaman (---) b. s. f. : zengin, varlıklı.

basar i. a. : 1. göz. 2. görme. **Hadid-ül basar** : keskin gözlü.

basaret, -ti (-) i. a. : gözaçıklığı.

basarı (..-) s. a. : görüşle ilgili olan.

basbasa i. a. : 1. köpeğin yaltaklanması. 2. dalkavukların nefret edecek hâli.

basır (-) s. a. : gören, görücü.
basıra (-) i. a. : 1. görme kuvveti ve hassası. 2. göz.
basım (-) s. a. : güler yüzlü, şen adam.
basır (-) s. a. : görüp anlıyan.
basiret (-) i. a. : önden görüş, ön-görü, sezgi.
basiretkâr (-) b. s. a. f. : öngören, öngörülü, öngörür.
basiretkârane (-.-) zf. a. f. : öngör-rene yaraşır yolda.
basit s. a. : 1. sade, düz, yalın. 2. kolay.
bast, -tı i. a. 1. yayma, açma. 2. uzun uzun anlatma. **Bast-ı dâvâ** : dâvâ açma.
baş (-) ünl. f. : olsun, ola!
başam (-) i. f. : perde, örtü.
bataet, -ti (-) i. a. : 1. yavaşlık, ağırlık. 2. ağır davranma.
batalet, -ti (-) i. a. : 1. işsizlik. 2. kahramanlık.
batbata i. a. : kazın ötmesi.
batıl (-) s. a. : boş, beyhude, yalan, çürük.
batın, -tını i. a. : 1. karın. 2. nesil, soy, göbek, kuşak.
batın (-) i. a. : 1. iç. 2. içyüz, iç 3. gizli, görünmeyen nesne.
batınen (-) zf. a. : dâhilen, içyüzünde; içinden olarak.

batını (-) s. a. : dahili, gizdem.
batı (-) s. a. : ağır, yavaş; yavaş hareketli.
batnı (-) s. a. : karına mensup, karınla ilgili.
battal s. a. : 1. işsiz. 2. işe yaramaz. 3. pek büyük.
baygân (-) s. f. : bekçi, koruyucu.
bayı (-) s. ve i. a. : satan, satıcı.
bayın (-) s. a. : aralayıcı, ayırıcı.
bayrakdar (-) b. s. t. f. : bayrak taşıyan.
baytar i. a. : hayvan hekimi, veteriner.
baytara i. a. : baytarlık, hayvan hekimliği.
baz (-) zf. f. : 1. geri, gerisin geriye. 2. tekrar, yeniden.
-baz (-) s. f. : 1. oynıyan. 2. i. oyun. **Ateş -baz** : ateşle oynıyan.
bazan (-) zf. a. : arada, arada bir, arasına, kimi vakit.
bazban (-) b. i. f. : doğancı, kuşçu.
bazı (-) zf. a. : bazı, birazı, bir kısım, birtakım, kimi.
bazı (-) i. f. : oyun, eğlence.
baziçe (-) i. f. : oyuncak; çocuk oyuncuğu.
bazır, -zrı i. a. : kadınlık nişanesindeki fazla et, dildik.
bazu (-) i. f. : kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazı.

bazubend (---) b. i. f. : pazıbağı, kolbağı.

-be e. f. : 1. kelimelere, -e hâlini verir. **Dest-be dest** : elele 2. -e kadar. **Ta-be sabah** : sahabe kadar.

bebga (-) i. a. : papağan.

beca (-) s. ve zf. : yerinde, uygun.

Beca-na-beca : yerli yersiz.

becayış (-) i. f. : değişme, yer değişme.

beçe i. f. : çocuk, yavru.

beçedan (..-) b. i. f. : rahim, dölyatağı.

beçegân (..-) b. i. f. ç. : yavrular, çocuklar.

bed s. f. : fena, götü, çirkin, kem.

Bed-asıl : soysuz.

bedaat, -ti (-) i. a. : bedülik, yenilik, güzellik.

bedahet (-) i. a. : 1. her hangi bir konuya dair birdenbire söz söyleme. 2. besbellilik, apaçıklık.

bedaheten (---) zf. a. : birdenbire, ansızın, düşünmeksizin, hazırlanmadan.

bedasıl, -slı b. s. f. a. : soyu kötü, aslı fena.

bedavaz (---) b. s. f. : fena sesli.

bedavet (-) i. a. : bedevilik, göçebelik.

bedayi, -i (-) s. a. ç. : bedialar, yeni şeyler.

bedayin (---) b. s. f. : âyini, geleneği, göreneği kötü olan.

bedbaht, -tı b. s. f. : bahtsız, kötübahıt, bahtı kötü, kara bahıtlı, bahtı kara, mutsuz.

bedbin (-) b. s. f. : karamsar, kötümser.

bedbinane (---) zf. f. : kötümserce.

bedbini (---) b. i. f. : karamsarlık, kötümserlik.

bedçehre b. s. f. : çirkin yüzlü. [aslı "bedçihre"].

bedçeşm b. s. f. : nazarı değen haşetçi.

beddua (..-) b. i. f. a. : ilenç.

bedel i. a. : karşılık, bir şeyin yerini tutan şey. **Bedel-i askerî** : askerlik bedeli.

bedelen zf. a. : yerine, karşılığında.

beden i. a. : gövde, beden.

bedendam (..-) b. s. f. : biçimsiz, çarpık, kambur.

bedendiş (..-) b. s. f. : kötülük düşünen.

bedeni (..-) s. a. : bedenle ilgili.

bedestan (..-) i. f. : değerli eşya ve mücevherlerin satıldığı çarşı.

bedevi (..-) s. ve i. a. : 1. çölde yaşayan. 2. göçebe.

bedeviyet (..-) i. a. : bedevilik, göçebelik.

bedferma (.-) b. s. f. kötülük ve ayıp işlemesini emreden.

bedfial, -li (.-) b. s. f. : yaptığı işler kötü olan.

bedgû (.-) b. s. f. : aleyhte bulunan, dedikoducu.

bedhah (.-) b. s. f. : kötücül.

bedhu [y] (.-) b. s. f. : 1. huysuz 2. i. kötü huy.

bedi, -di i. a. başlama.

bedi (.-) s. a. : 1. eşi ve benzeri olmayan mükemmel bir şeyi icadeden. 2. yeni, garip, eşsiz ve görülüp işitilmemiş.

bedia (.-) i. a. : estetik değeri yüksek olan şey.

bedihi (.-) s. a. : belli, besbelli, apaçık.

bedihiyyat (.-) i. a. ç. : delili ve ispatı gerekmiyen şeyler.

bedii (.-) s. a. : estetik.

bediiyat, -tı (.-) i. a. ç. : estetik bilimi.

bedir, -dri i. a. : ayın on beşinci gecesi, dolunay.

bedlika b. s. f. a. : kötü yüzlü, çirkin suratlı.

bedmaye (.-) b. s. f. : soysuz, sütü bozuk.

bedmest b. s. f. : sarhoş, esrik.

bednam (.-) b. s. f. : kötü adlı, kötü tanınmış.

bednesil, -sli b. s. f. a. soysuz.

bedreka i. f. : yol gösteren, kılavuz.

bedter b. s. f. : çok kötü, daha kötü, beter.

bedzeban (.-) b. s. f. : 1. ağız bozuk, ağız pis. 2. i. kötü dil.

begayet (.-) zf. f. : pek çok.

behcet i. a. : 1. sevinç. 2. güzellik.

behemehal, -li zf. a. : her halde, elbette, nasıl olursa olsun.

beher zf. f. : her, her bir.

beherhal zf. a. : her halde, mutlaka.

behiç, -ici (.-) s. a. : 1. şen. 2. güzel.

behime (.-) i. a. : dört ayaklı hayvan; canavar.

behimi (.-) s. a. : hayvanla ilgili, hayvanî, hayvanlık.

behimiyet, -ti (.-) i. a. : hayvanlık.

behire (.-) i. a. : zarif ve ince kadın veya kız.

behişt, -ti i. f. : cennet, uçmak.

behlul, -lü (.-) s. a. : 1. çok gülen, çok gülücü. 2. hayır sahibi, çok iyi adam.

behnan (.-) i. a. : güler yüzlü, güleç, iyi huylu adam.

behre i. f. : hisse, pay, kısmet.

behredar (.-) b. s. f. : behreli, hisseli, paylı.

beht, -ti i. a. : şaşkınlık. **Behte uğramak** : şaşakalmak, donakalmak.

beis, -si i. a. : zarar, ziyan; zahmet, zorluk.

bekâm (-) s. a. : maksat ve meramına ulaşan. **Bekâm** olmak : ermek, kazanmak, maksadına ulaşmak.

bekâmet, -ti (-) i. a. : dilsizlik.

bekâr (-) s. ve i. a. : hiç evlenmemiş, ergen.

bekâret, -ti (-) i. a. : kızlık, kızığ-
lan kızlık.

bektaş (-) i. f. : akran, eş.

bel, -l'i i. a. : yutma. **Beletmek** : yutmak.

belâ (-) i. a. : gam, keder, zor iş.

belâ (-) e. a. : evet, hayhay, peki.
Kalu-belâ : evet dediler.

belâgat, -ti (-) i. a. : iyi söylemek, uzdıllık.

belâhet, -ti (-) i. a. : bönlük, alı-
klık.

belâkeş (-) b. s. a. f. : keder çeken,
belâ çeken.

belde i. a. : şehir, kasaba, kent.

belediye i. a. : şehir işlerine bakan
daire.

beli (-) e. f. : evet.

beligane (-) [ga uzun okunur] zf.
a. f. : belığcesine, fasih ve düzgün
olarak.

beliyye i. a. : felâket, keder, tasa,
kaygı.

belum, -l'um (-) i. a. : gırtlak, yu-
tak [doğrusu : "bül'um" dur].

belûtiye (-) i. a. : bot. palamutgil-
ler.

benam (-) s. f. : namlı, ünlü.

benan (-) i. a. ç. : parmaklar; par-
mak uçları. **Müşar bi-l-benân** :
parmakla gösterilir.

benat, -ti (-) i. a. ç. : kızlar. **Benat-ı
Havva** : kadın kısmı, kadınlar.

bende i. f. : köle, kul. **Bende-i üfken-
de** : vurgun kul.

bendegân (-) i. f. ç. : köleler, kul-
lar.

bendegi (-) b. i. f. : bendelik, kul-
luk, kölelik.

bender i. f. : işlek iskele.

benefşe i. f. : menekşe, güzel koku-
lu, mavi renkli bir çiçek.

benevi (-) s. a. : oğula mensup.

beni (-) i. a. ç. : oğullar. **Beni
Adem** : Adem oğulları.

bent, -di i. a. : 1. ed. divan şiirinde
manzumelerin 4, 5, 6 ve daha ziya-
de mısralarından meydana gelen
parçalar. 2. bağ. 3. baraj. 4. emri
altına alma.

ber- (f. e.) : üzere, gibi. **Ber-mutat** :
âdet üzere.

-ber i. f. : 1. göğüs. 2. s. alan, ge-
tiren, götüren. **Name-ber** : mektup
götüren.

ber, -rri i. a. : kara, toprak, kıt'a, anakara. **Berr ü bihar** : kara ve deniz.

bera (-) e. f. : için, maksadiyle.

beraat, -ti (-) fazilet, meziyet, kemal. **Beraat-i istihlâl** : önsözde metne dair iyi ve güzel bir delil gösterme.

beraber (-) z. f. : birlikte, bir arada.

beraberi (-) i. f. : beraberlik, farksızlık, eşitlik.

beraet, -ti (-) i. a. : 1. aklık, arılık, berililik, 2. aklanma, temize çıkma. **Beraet-i zimmet mazbatası** : aklanma kâğıdı.

berahin (-) i. a. ç. : deliller, tanıklar.

berakis z. f. a. : tersine, aksine.

berat, -ti (-) i. a. : nişan ve imtiyaz verildiğini bildiren ferman. **Berat gecesi** : Peygamberimize, peygamberliğin bildirildiği, şabanın on beşinci gecesi.

berbat, -dı (-) f. s. : perişan, pis, fena, kötü; bulaşık.

berca (-) s. f. yerinde, tam, doğru. **Na-berca** : uygunsuz.

berceste b. s. f. : sağlam ve lâtif, seçme.

berdar (-) s. f. : asılmış [darağacına].

berde i. f. : köle, tutsak.

berdelacuz (...) b. i. a. : kocakarı soğuğu.

berdevam (-) b. s. f. a. : devam üzere; devamlı, sürel.

berduş (-) z. f. : omuz üzerinde, omuzda. **Hane-berduş** (evi omuzunda) : serseri.

berefşan (-) b. i. f. : müz. Türk müziğinin 32 zamanlı ve 14 darp-
lı büyük usullerindendir.

berekât, -tı (-) i. a. ç. : bereketler, bolluklar.

bereket i. a. : bolluk.

berf i. f. : kar.

berg, -gi i. f. yaprak.

bergüzer (-) b. i. f. : hatıra, armağan, andaç.

bergüzide (-) b. s. f. : seçme; seçkin.

berhane (-) b. i. f. : büyüklük, eski veya harap ev, barhana.

berhava [olmak] (-) b. fi. f. a. : havaya gitmek, kaybolmak,

berhayat, -tı (-) b. s. f. a. : sağ, diri.

berhun (-) i. f. 1. : cember, kemer, daire, ortası boş nesne. 2. çit.

berhurdar (-) b. s. f. : mes'ut, kutlu.

beri, -yyı (-) s. a. : kurtulmuş, temiz. **Beriyy-üz-zimme** : berilenmiş, aklanmış.

beria (-) s. a. güzelliği ve olgunluğu ile akranından üstün olan sevgili.

berin (-) s. f. : çok yüksek.

berit, **-di** (-) i. f. : postacı, tatar, ulak.

beriyiye i. a. : çöl.

berk, **-ki** i. a. : şimşek. **Ra'd ü berk**: gök gürültüsü ile şimşek.

berkarar (--) z. f. a. : kararlı, devamlı.

berkemal, **-li** (--) b. s. f. a. : mü-kemmell.

bermucibi (-) z. f. a. gereğince, uyarınca.

bermurat, **-dı** (--) b. s. f. a. : dileği-ne eren.

bermutut, **-dı** (--) z. f. a. : alışıldı-ğı üzere.

berna (-) s. f. : genç.

berrak, **-ğı** s. a. : pek parlak, duru.

berrani (--) s. a. : 1. kira ait, ya-bâni. 2. harici.

berren z. f. a. : kara yoliyle, karadan.

berri (-) s. a. : toprak, kara ile ilgili, karasal.

berriye i. a. : 1. çöl, ova. 2. kara as-keri.

bert, **-di** i. ve s. a. : soğuk.

bertaraf z. f. a. : 1. bir yana [atı-lan]. **Bertaraf etmek** : ortadan kaldırmak. 2. z. f. şöyle dursun.

berter b. s. f. : daha yüksek.

bervech, **-chi** z. f. a. : olduğu gibi, olarak. **Bervech-i âti**, **Bervech-i zir** : aşağıdaki gibi, aşağıda oldu-ğu gibi.

berzah i. a. : 1. ince, uzun kara par-çası, dar dil [denizde]. 2. can sıkı-cı yer veya şey.

bes e. f. : elverir, yeter.

besait, **-ti** (-) s. a. ç. : basit olanlar, sade şeyler.

besalet, **-ti** (-) i. a. : yiğitlik, yarar-lık.

besamet, **-ti** (-) i. a. : besimlik, gü-leryüzlülük.

besaret, **-ti** (-) i. a. : gözaçıklığı, derin görüş.

besatet, **-ti** (-) i. a. : dilde düzgün-lük, basitlik, düzlük.

besatin (--) i. a. ç. : bostanlar.

besi (-) i. f. : çokluk.

besim (-) s. a. : güler yüzlü, güleç.

beste i. f. : şarkının makam ve ahen-gi.

-beste s. f. : kapalı, bağlı.

bestekâr (--) b. s. f. : besteliyen, kompozitör, besteci.

bestenigâr (--) b. i. f. : müz. en es-ki bileşik türk makamlarından biri.

beşaret (-) i. a. : müjde, muştu.

beşaset, -ti (-.) i. a. : güler yüzlülük, güler yüz.

beşer i. a. : insan.

beşere i. a. **biy** . 1. üstderi 2. bot. kütikül. **Beşere-i muhatiye-i mide:** biy. mide sümük zarı.

beşeri (-.) s. a. : insanla ilgili, insanı.

beşeriyat, -tı (-.) i. a. : insanbilimi, antropoloji.

beşeriyet, -ti (-.) i. a. : insanlık, insan oğulları.

beşir (-.) s. a. : müjdecî, muştucu.

beşuş (-.) s. a. : güleryüzlü.

beter s. f. : daha fena.

betül, lü (-.) s. a. : erkeklerden çekinen namuslu kadın.

betuliye (-.) i. a. : bot. 1. kayıngiller. 2. gürgengiller.

bevil, -vli i. a. : sidik.

bevlé i. a. : biy. kim. üre.

bevrap, -bı (-.) i. a. : bevap, kapıcı. **Bevvab-ı mide** : mide kapısı.

bey', -y'i i. a. : satma. **Bey' ve şira** : alım satım.

beyaban (-.) i. f. : kır, çöl, yaban.

beyan (-.) i. f. : anlatma, açık söyleme.

beyanat, -tı (-.) i. a. ç. : demeç.

beyanname (-.) b. i. a. f. : bildiri.

beyati (-.) i. f. : Türk müziğinin en

eski makamlarından olup uşşak dörtlüsüne puselik beşlisi katılmasıyla meydana gelmiştir.

beyaz s. a. : ak, aklık.

beyin, -yni zf. a. : ara. **Beyn-el-enam, Beyn-en-uas** : halk arasında.

beyit, -ti i. a. : 1. ev. **Beyt-ül-arus** : gelin odası 2. iki mısralık şiir.

beyne- a. s. : arısı, arası. **Beyne-l-milel** : arısıulusal. **Beyne-l-esabi** : parmaklararası.

beynehüma (-.) zf. a. : ikisi arasında.

beynelmilel, -li s. a. : uluslararası.

beynunet, -ti (-.) i. a. : iki şey arasındaki mesafe, aralık. 2. anlaşmazlık, geçimsizlik, ara açıklığı.

beytutet, -ti (-.) i. a. : geceleme, gece kalma.

beytülmal, -li (-.) b. i. a. : maliye hazinesi. **Bet-ül-gazel** : ed. gazelin en güzel, en iyi olan beyti. **Beyt-ül-kasid** : ed. kasidenin seçilmiş en güzel beyti.

beyya (-.) i. a. : perâkende satış yapan küçük tüccar.

beyyin s. a. : açık, aşikâr.

beyyine i. a. : 1. aşikâr. 2. tanıt.

beyyinen zf. a. : açık olarak, âşikâr olarak.

beyza (-.) s. a. : daha ak, çok beyaz.

beyza i. a. : 1. yumurta. 2. haya.

beyzi (-) s. a. : geo. yumurta biçiminde olan, oval, söbü.

bezil, -zli i. a. : bol bol verme, saçma.

bezir, -zri i. a. : tohum, ekilecek tane.

bezirgân (..) i. f. : 1. yahudi tüccar. 2. kâr ve zararı çok ince hesaplıyan.

bezistan (..) i. f. : çarşı yeri

bezlegü (..) b. s. f. : yavaşak.

bezletmek fi. a. t. : bol bol vermek.

bezm, -i i. f. : meclis, dernek.

bezzaz (-) i. a. : bezci.

bi (-) s. f. : -sız, -maz. **Bi-aman** : amansız. **Bi-ar** : arsız. **Bi-âram** : durup dinlenmeden. **Bi-perva** : pervasız.

biat, -tı (-) i. a. : kabul ve tasdik muamelesi. [aşlı : "bey'at"dır].

biaynihi (..) z. f. a. : olduğu gibi, tıpkı.

biçare (..) b. s. f. : çaresiz, zavallı.

biçun (..) b. s. f. : 1. emsalsiz, eşsiz. 2. sebep sorulmaz.

bidar (..) b. s. f. : uyanık, uyumıyan.

bid'at, -ti i. a. : sonradan meydana çıkan şey, türeç.

bidayet, -ti (-) i. a. : başlangıç, başlama.

bidayeten (-..) z. f. a. : ilkin, ilk defa olarak, başlangıçta, başta.

bidirig (-) b. s. f. : esirgenmeyen.

biecmaihim z. f. a. : hepsi için, hepsi ile beraber.

bieyyihalin (..) z. f. a. : her halde.

bigâh (..) b. s. f. : vakıtsız.

bigâne (..) b. s. f. : 1. kayıtsız. 2. yabancı.

bigayri e. a. : bilâ-, bî, -siz.

bigayrihakkın z. f. a. : haksızlıkla, haksız yere.

bigayrikasdin z. f. a. : istemiyerek.

bigüne (..) b. s. f. : şüphesiz.

bigûnâ (..) b. s. f. : şüphesiz.

bigûnah (..) b. s. f. : arı, suçsuz, zavallı.

bih e. a. : ona, onda, onunla.

bih s. f. : iyi, yeğ.

bihaber (..) b. s. f. a. : bilgisiz, vurdumduymaz.

bihad, -ddi (-) b. s. f. a. : tükenmez.

Bihadd ü pâyan : tükenmez, uçsuz bucaksız.

bihakkın z. f. a. : hakkiyle, tamamiyle, yerinde.

bihemta (..) b. s. f. : benzersiz.

bihengâm (..) b. s. f. : vakıtsız.

bihin (-) s. f. : fazla iyi ve beğenilmiş olan.

bihîşt, -ti i. f. : cennet, uçmak.

bihter s. f. : en iyi.

bilude (--) b. s. f. : nafile, boş, faidesiz, boşuna, boş yere, yokyere.

bihuş (--) b. s. f. : şaşkın, sersem; deli.

biküt, -du (--) b. s. f. : kendinden geçmiş, çılgın, baygın, bayılmış.

bihuzur (--) b. s. f. a. : dirliksiz, rahatsız, tedirgin.

bihüner (--) b. s. f. : hünersiz, marifetsiz.

bihzat, -dı (--) b. s. f. : iyi doğuşlu, soyu güzel, aslı temiz.

bilhtiyar (--) f. a. zf. : elinde olmuyarak.

biinsaf (--) b. s. f. a. : insafsız, acımaz.

biiznillâh (--) zf. a. : Allah'ın izniyle.

bikâr (--) b. s. f. : 1. işsiz [kimse].
2. bekâr.

bikarar (--) b. s. f. a. : 1. kararsız.
2. rahatsız.

bikayıt, -ydı (--) b. s. f. a. : kayıtsız, ilgisiz, aldurmaz.

bikeran (--) b. s. f. : sınırsız, sonsuz, uçsuz, kenarsız.

bikes (--) b. s. f. : kimsesiz.

bikr, -kri i. a. : 1. dokunulmamış, kızoğlan kız. 2. kızlık. **Bikr-i fikr** : ilk olarak söylenen fikir.

bil- e. a. : ile, -le.

bilâ- (--) e. a. : -sız, -sızın. **Bilâ bedel** : bedelsiz.

bilât, -dı (--) i. a. ç. : beldeler, memleketler.

bilâfasıla (--) b. s. a. : arasız, artsız arasız.

bilâhire (--) zf. a. : sonradan, sonunda.

bilâihtiyar (--) zf. a. : elinde olmuyarak, kendiliğinden.

bilâistisna (--) zf. a. : istisnasız, ayrıksız.

bilâkis zf. a. : tersine olarak, tam tersi.

bilâlüzum (--) b. s. a. : gereksiz.

bilâsebep, -bi (--) b. s. a. : sebepsiz.

bilâteemmül (--) zf. a. : düşünmeksiniz.

bilâücret (--) b. s. a. : parasız.

bilâvasıta (--) b. s. ve zf. a. : araçsız, doğrudan doğruya.

bilâvelet, -di (--) b. s. a. : çocuksuz.

bilbedahe (--) zf. a. : hazırlanmadan, tasarısız,

bilcümle zf. a. : bütün, hep, -in hepsi.

bilfarz zf. a. : diyelim ki, tutalım ki, sayalım ki, söz gelişi.

bilfill zf. a. : gerçekten.

bilhassa zf. a. : hele, en çok, özgü-lükle.

bilicap, -bı (---) zf. a. : gerekli görüldüğü için.

bilihitiyar (---) zf. a. : dileğiyle, isteğiyle.

bililtizam (---) zf. a. : bile bile, bile istiyey.

bilistiklal, -li (---) zf. a. : başlıbaşına.

bilistitirak, -ki (---) zf. a. : ortaklaşa, birleşerek.

bilittifak, -kı (---) zf. a. : 1. beraberce, uyuşarak. 2. elbirliğiyle, oybirliğiyle.

bilikülliyey zf. a. : büsbütün, bütün bütüne.

bilkimyay (---) zf. a. : kimyaca.

bilikuvvey zf. a. : 1. tasarılı düşünce halinde. 2. felse. gizli.

billûr (-) i. a. : 1. düzgün ve çok yüzlü şekilde olan mineral madde. 2. s. temiz, berrak.

billûri (-) s. a. : billurdan.

bilmukabeley (---) zf. a. : karşılık olarak.

bilmuvacehey (---) zf. a. : yüzyüze, yüzleştirerek.

bilmünasebey (---) zf. a. : sıra düşürerek, sırası düşünce, sırası gelince, sırasında, sırasını bularak, sırasına getirerek .

bilmünavebey (---) zf. a. : nöbetleşe, değişe değişe.

bilmüşahedey (---) zf. a. : görerek.

bilumum (-) zf. a. : bütün, hep.

bilvasitay (-) zf. a. : araçlı, araçla.

bim (-) i. a. : korku.

bimagz (-) b. s. f. : beyinsiz, akılsız.

bimeal, -li (-) b. s. f. a. : anlamaz, boş, yavan.

bimar (-) b. s. f. : hasta, sayrı.

bimarhane (---) b. i. f. : deliler yurdu, tımarhane.

bimeal, -li (-) b. s. f. a. : anlamsız, saçmasapan söz.

bimecal, -li (-) [1 ince] b. s. f. á. : halsiz, bitkin.

bimisal, -li (-) [1 ince] b. s. f. a. : eşsiz, benzersiz.

bimuhabay (-) zf. f. a. : 1. çekinmez, 2. çekinmeksizin, çekinmeden, sakınmadan.

-bin (-) s. f. : gören. **Dur-bin** : uzak-tan gören, dürbün.

bina (-) i. a. : 1. yapı, ev. 2. yapma, kurma. 3. gr. çatı.

bina (-) s. f. : gören, görücü, görür.

binaberin (-) zf. a. f. : bundan dolayı, bundan ötürü, bunun üzerine.

binaen (-) zf. a. : -den dolayı, -den ötürü, için,

binaenaleyh (-) zf. a. : bundan ötürü, bunun üzerine, bundan dolayı.

binefsihi zm. a. : kendi, kendisi.
binihaye (-.-) b. s. f. a. : sonsuz, tükenmez.
binnetice (-.-) zf. a. : sonucun, sonunda.
bint, -ti i. a. : kız.
bipayan (---) b. s. f. : tükenmez, sonsuz.
biperva (-.-) b. s. f. : 1. pervasız, çekinmez. 2. çekinmeksizin, çekinmeden, sakınmaksızın, sakınmadan.
bi'r, -i'ri i. a. : kuyu.
birader (-.) i. f. : erkek kardeş, kardeş.
biraderane (-.-) zf. f. : kardeşçe, dostça.
biraderi (-.-) i. f. : kardeşle ilgili, kardeşlik.
birsam (-) i. a. : sanrı, varsanı.
birun (--) i. f. : dış, dışarı.
biruyi (---) i. f. : yüzüzlük.
bisaman (---) b. s. f. : parasız [kimse].
bisat, -tı (-) i. a. : yaygı, kilim, döşeme.
bismil s. f. : kesilmiş, boğazlanmış [hayvan].
bissühule (-.-) zf. a. : kolaylıkla.
bister i. f. : yatak, döşek.
bisyar (-) s. f. : çok.
bîşi (--) i. f. : fazlalık.

bitap, -bı (--) b. s. f. : halsiz, bitkin, yorgun.
bitaraf (-) b. s. f. a. : tarafsız, yansız.
bitarik-il-evlâ (-.-) zf. a. : haydi haydi, afortiyori.
biterahhum (-.-) b. s. f. a. : acımadan.
bittabi (-) zf. a. : tabiatıyla
bittamam (-) zf. a. : tamamiyle, büsbütün.
bittasmim (-) zf. a. : kurarak, tasarlıyarak.
bivaye (--) b. s. f. : behresiz, nasipsiz.
bive (-) i. ve s. f. : dul.
bivefa (-) b. s. f. a. : vefasız, hayasız, döneke.
bizar (--) b. s. f. : bıkmış, usanmış, hatırı kırılmış, bezgin.
bizatihi (-.-) zf. a. : 1. kendinden, kendisi. 2. kendiliğinden. **Bizatihi müteharrik** : kendi işler.
bizzarure (-.-) zf. a. : ister istemez.
bizzat zf. a. : kendi, kendisi.
bornuz i. a. : kollu ve başlıklı hamam havlusu.
buğuz, -ğzu i. a. : kin, hınç.
buhar i. a. : buğu.
buhayre i. a. : göl.
buhran, -nı (-) i. a. : bun, bunalma, kriz.

buhul, -hlu i. a. : cimrilik, pintilik.
buhur (-) i. f. : tütsü. **Buhur-i mer-yem** : bot. tavşankulağı
buhurdan b. i. f. : tütsülük.
bum (-), **bume** (-) i. f. : baykuş.
burç, -cu i. a. : 1. kale; hisar çıkıntısı, kule. 2. Güneşin ayrıldığı on iki kısımdan herbiri. 3. herhangi bir şekil gösteren ve özel bir ad alan hareketsiz yıldızlar kümesi.
buse (-) i. a. :öpme, öpücük, öpüş.
busi (--) i. f. :öpme.
buside (--) s. f. :öpülmüş.
bustan (--) i. f. : 1. sebze bahçesi, bostan. 2. kavun karpuz, bostan. [Arapçası : "büstan"].
buteyu i. a. : anat. karıncık.
butlan (-) i. a. : boşluk, çürüklük.
buut, u'du i. a. : uzaklık, boyut,
buy (-) i. a. : koku.
bühtan (-) i. a. : yalan, iftira.
bühüt, -htü i. a. : yalan, iftira.
bükâ (-) i. a. : ağlama.
bülent, -di s. a. : âli, yüksek.
bülüg (-) i. a. : erkeklik yaşına girme, erginlik, erinlik.
burum (-) i. a. : anat. nançere, gırtlak, yutak.
öünüvvet, -ti i. a. : oğulluk, evlâtlık

öünyan (-) i. a. : yapı.
bünyar, -uı (-) i. f. : temel, esas.
bünye i. a. : yapı, yapılış, kuruluş
Bünye-i dahiliye : iç yapı.
bürde i. a. : hırka. **Kaside-i Bürde** : Kâab bin Züheyr'in Hz. Muhammed önünde okuduğu kasideye karşı, Hz. Muhammed'in sırtından çıkardığı hırkayı kendisine giydirmesiyle meşhur olan kasidenin adı.
bürehne s. f. : açık, çıplak, yalın.
bürhan (-) i. a. : delil, ispat, kanıt, tanık.
bürka' i. a. : bürgü.
bürkân (-) i. a. : yanardağ, volkan.
bürkâni (--) s. a. : volkanik.
bürran (-) s. f. : keskin.
bürudet, ti (-) i. a. : soğukluk, soğuk.
bürüz (-) i. a. : belirme, ortaya çıkma.
büstan (-) i. a. : 1. sebze bahçesi, bostan. 2. kavun karpuz, bostan.
büt i. f. : put.
bütün (-) i. a. ç. : batinlar, karınlar.
büveyz i. a. : biy. yumurtacık.
büzürğ, -gü s. f. : 1. büyük, ulu. 2. i. şef, başkan.

C

ca (-) i. f. : yer. **Ca be ca** : yer yer.

caadet, -ti (-.) kıvırcıklık.

cabır (-.) s. a. : 1. cebreden, zorlıyan. 2. kırkıcı, kırık sarıcı.

cadde i. a. : anayol.

cadu (--) i. f. : cadı, büyücü, sihirbaz.

cah (-) i. a. : makam, mevki, orun.

cahit, -di (-.) s. a. : cehdeden, elinden geldiği kadar çalışan.

cahil (-.) s. a. : 1. bilimsiz, bilgisiz. 2. toy.

cahilâne (-.) zf. a. f. : cahilcesine.

cahim (-.) i. a. : cehennem, tamu.

cahimi (--) s. a. : cehennemle ilgili, tamusal.

caiz (-.) s. a. : olabilir, olur.

caize (-.) i. a. : 1. yol yiyeceği, azık. 2. hediye, bahşış, armağan.

cali (--) s. a. : sahte, yapma, yapmacıklı.

calip, -bi (-.) s. a. : çeken, çekici.
Calib-i dikkat : dikkat çeken. **Calib-i merhamet** : merhamet çeken, acınacak.

caliyet, -ti (-.) i. a. : yapmacık.

cam (-) i. f. : bardak, kadeh. **Cam-ı mey** : içki kadehi.

came (-.) i. f. : elbise, giyecek.

camehap, -bı b. i. f. : yatak, şilte.

camekân (-.) b. i. f. : camlık.

cami, -i (-.) s. a. : 1. cemedan, toplıyan, kapsıyan. 2. i. içinde cuma ve bayram namazı da kılınan ibadet yeri.

camia (-.) i. a. : topluluk.

camit, -di (-.) s. a. : cansız, donmuş.

can (-) i. f. : can, gönül.

canan (--) i. f. : sevgili.

candar (-.) b. s. f. : canlı, diri.

canhuraş (-.) b. s. f. : yürek paralıyan, iç tırmalıyan.

cani (--) s. ve is. a. : cinayet işliyen.

canlı (-.) s. a. : yanal, yan ile ilgili, yanda olan, yana düşen; geo. mat. yanal.

canip, -bi (-.) i. a. : taraf, yan, yön.

canipdar (-.) b. s. a. f. : yancı [askerlikte].

cansipar (-.) b. s. f. : canını teslim eden, canını feda eden.

cansiparane (-.) zf. f. : canını feda edercesine.

car (-) i. a. : 1. bürgü, çarşaf, pürgü. 2. komşu.

cari (--) s. a. : akar, geçer, yürür, yürüten.

carih (-) s. a. : yaralıyan.

cariha (-) i. a. : zool. yırtıcılar.

cariye (-) i. a. : halayık.

câsus (--) i. a. : hafiye, gizli haberler öğrenerek veya sırları çözerek haber veren.

cavidan (-) s. f. : ebedî, bengi.

cavidani (-) s. f. : daimî, ebedî, bengi.

cavit, **-di** (-) s. f. : daimî, bengi.

cay (-) i. f. : yer. **Cay-i rahat** : rahat yer. **Cay-i sual** : sorulacak şey.

caygir (--) b. s. f. : yer tutan, yerleşen.

cazip, **-bi** (-) s. a. : cezbeden, çeken, alımlı.

cazibe (-) i. a. : 1. alım, alımlılık, sevimlilik. 2. fiz. çekim. **Cazibe-i arz** : yer çekimi.

cazibedar (-) b. s. a. f. : cazibeli, alımlı; pslk. duygudaşlı.

cazu (--) i. f. : 1. cadi. 2. büyücü.

ceban (-) s. a. : korkak, ödle.

cebanet (-) i. a. : korkaklık, ödlelik.

cebbar (-) i. a. : 1. ululuk [Tanrı'nın bir sıfatı]. 2. mağrur. 3. zorba. 4. zorlayıcı. 5. bacerikli.

cebbarane (---) zf. a. : zorlayıcılıkla, zorbalıkla.

cebe i. f. : zırh.

ce'be i. a. : anat. göbek bölgesi.

cebehane (-) b. i. f. : barut, kurşun, gülle ve benzeri gibi şeylerin bulunduğu yer.

cebel i. a. : dağ. **Cebel-i Lübnan** : Lübnan dağı.

ceberut (-) i. a. : aşırı büyüklük, aşırı ululuk; Tanrı'nın kuvvet ve kudreti.

cebin (-) s. a. : 1. korkak, yüreksiz, ödle, alçak. 2. i. alın.

cebir, **-bri** i. a. : 1. mat. cebir. 2. zor, zorlama. **Cebretmek** : zorlamak.

cebrail (-) h. i. a. : Allah'ın tebliğ işini yapan dört büyük melekten biri.

cebren zf. a. : zorla, gücün.

cebrî (-) a. s. : 1. zorlama, zor altında. 2. cebirsel.

cebrîye i. a. : 1. kadercilik. 2. mat. başucu uzaklığı.

ceddani (---) : atalardan gelen, ata ile ilgili.

ceddaniyet, **-ti** (-) i. a. : atacılık.

cedel i. a. : 1. sert münakaşa, tartışma, kavga. 2. mant. eytişim, diyalektik.

cederi (-) i. a. : vücutta çıkan çiçek hastalığı.

Cedi (.-) ö. i. a. : **astr.** Oğlak burcu.
cadit,, di (.-), **cedide** (.-) s. a.: yeni.
Edebiyat-ı Cedide : yeni edebiyat.
cefa (.-) i. a. : eziyet. **Cefa-cu** : cefa arıyan, cefa eden.
cevakâr (.-) b. s. a. f. : cefa eden, eziyet eden. [halk dilinde **cefa** çekmiş, -çeken anlamına gelir].
ceffelkalem zf. a. : düşünmeksizin, birden .
cefin, -ni i. a. : **anat.** gözkapığı.
cehalet,-ti (.-) i. a. : cahillik, bilmezlik.
cehele s. a. ç. : cahiller, bilgisizler.
cehennem i. a. : 1. tamu. 2. **mec.** çok sıcak yer. **Cehennem zebanisi** : a) cehennemde görev alan melekler; b) zâlim, hunhar.
cehil, -hli i. a. : bilmezlik.
cehr, -hri i. a.: yüksek sesle söyleme.
cehren zf. a. : yüksek sesle, açıktan, alenen.
ceht, -di i. a. : çalışma çabalama, çaba.
celâdet, -ti i. a. : bahadırılık, yiğitlik.
celâl, **celâlet**, -ti (.-) i. a. : büyüklük, ululuk.
celâli (.-) s. a. : 1. Tanrı ile ilgili, Tanrısal. **Celâli eşkiyası** : hicri XI. yüzyıldan önce Anadolu'da baş gösteren eşkiyaya verilen bir ad.

celi (.-) s. a. : 1. açık, apaçık. 2. 1. kalın ve okunaklı bir çeşit süslü yazısı.
celil (.-) s. a. : büyük, ulu. **Celil-üş-şan** : şan ve şerefi pek büyük.
cellât, -dı i. a. : 1. insanı kesen, asan kimse. 2. **mec.** çok merhametsiz.
celp, -lbi i. a. : 1. çekme, getirme. 2. çağırma.
celpname (.-) b. i. a. f. : celp kâğıdı, çağırma kâğıdı [mahkemeye].
celse i. a. : oturma.
celvet, -ti i. a. : yerini yurdunu terk etme.
cem, -mmi i. a. : büyük sayı, kalabalık, çokluk. **Cemm-i gafir** : insan kalabalığı.
Cem, **Cemşit**, -di ö. i. f. : Cemşasb'-ın babası.
cemaat, -ti (.-) i. a. : 1. insan topluluğu. 2. imamın arkasında namaz kılanlar.
cemadat, -tı (.-) i. a. ç. : cansızlar.
cemahir (.-) i. a. ç. : cumhuriyetler, cumhurluklar.
cemal, -li (.-) i. a. : yüz güzelliği.
cem'an zf. a. : bir yere toplamak suretiyle. **Cem'an yekûn** : topu birden, hepsinin topu.
cemaziyelahir (.-.-) b. i. a. : arabi aylarının altıncısı "[aslı :] cüma-delâhire].

cemaziyelevvel (.-....) b. i. a. : 1. ara-bi aylarının beşincisi. 2. bir kimse-nin geçmişi [aşlı : cümâdelûlâ].

cem'aniye (.-.) i. a. : sosy. ortakçı-lık, kolektivizm.

cemi, -m'i i. a. : 1. mat. toplama. 2. gr. çoğul.

cem'i (.-) zf. a. : cemiyetle ilgili.

cemi (.-) e. a. : bütün, hep.

cemil (.-) s. a. : güzel.

cemile (.-) i. a. : hoş a gitmek için yaranma.

cemilekâr (.-.) b. s. a. f. : iyilikse-ver.

cemilekârane (.-.-.) zf. a. f. : iyilik-severcesine.

cemiyet, -ti i. a. : 1. topluluk, top-lum. 2. kurum, dernek.

cemre i. a. : 1. ateş halinde kömür. 2. şubatta azar azar artan hara-ret.

cenah (.-) i. a. : 1. kanat. 2. yan.

cenan (.-) i. a. : yürek, gönül.

cenap, -bı (.-) i. a. : 1. yan, yön. 2. şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır, hazret.

cenaze (.-) i. a. : 1. ölü. 2. tabut. [aşlı : "cinaze"].

cenbiye i. a. : Arapların kullandıkla-rı bir çeşit eğri kama.

cendere i. a. : 1. tazyik, baskı. 2. sıkı ve dar yer.

cengâver (.-) b. s. f. : cesur ve sa-vaşa alışık olan, cenkçi, 'dövüşken,

cenin (.-) i. a. : biy. karındaki ço-cuk, döl, dölüt. **Cenin-i sakıt** : dü-ğüt.

cenk, -gi i. f. : savaş, vuruşma.

cennet, -ti i. a. : bahçe, ahrette doğ-rulara vadedilen yer, uçmak.

cenp, -bi i. a. : yan, taraf.

cenubi (.-) s. a. : coğr. güney, gü-neysel.

cenup, -bu (.-) i. a. : coğr. güney.

cephâne (.-) b. i. f. : cepane.

cephe i. a. : 1. alan. 2. yüz. 3. sal-dıran bir ordunun sağ ve sol ka-natlarının ortası. 4. savaş bölgesi. 5. taraf, yan, yön.

cer, -rri i. a. : 1. çekme. 2. a. gr. Arapçada ait olduğu ismi esreli okutan harf veya edat.

cerahat, -ti (.-) i. a. : irin.

ceraim (.-) i. a. ç. : suçlar, kabahat-ler.

ceralt, -dl (.-) i. a. ç. : cerideler, gazeteler.

cerayet, -ti (.-) i. a. : cariyelik hâli.

cerazet, -ti (.-) i. a. : oburluk.

cerbeze i. a. : 1. güzel söz söyleme özelliği. 2. girginlik.

ceres i. a. : çan, çingirak.

ceresiye i. a. : bot. çançeğigiller.

cereyan (.-) i. a. : 1. akma, akım, akıntı, geçme. **Cereyan-ı elektriki**: fiz. elektrik akımı. 2. gidiş, hareket.

cerh -hi i. a. : 1. yaralama. 2. çürütme.

cerha s. a. : yaralı.

ceride (.-) i. a. : 1. gazete. 2. tutanak.

ceriha (.-) i. a. : yara.

cerihadar (.-) b. s. a. f. : yaralı, yaralanmış.

cerime (.-) i. a. : cereme, suç, us pahası, suç ödeme.

cerire (.-) i. a. : kabahat, suç.

cerrah (.-) i. a. : operatör [doktor].

cerrar (.-) s. a. : 1. çekici. 2. i. di-lenci.

cerz i. a. : 1. kesme. 2. yok etme. 3. öldürme.

cesamet, -ti (.-) i. a. : büyüklük, irilik.

cesaret, -ti (.-) i. a. : 1. cesurluk, yiğitlik, yürek, yüreklilik. 2. çekinmezlik, küstahlık.

ceset, -di i. a. : ölü vücut.

cesim (.-) s. a. : iri, büyük.

cest i. f. : atlayış, sıçrayış.

cestan cestan zf. f. : sıçrarak.

ceste s. a. : sıçramış, fırlamış. **Ceste** : kısım kısım, parça parça, azar azar.

cesur (.-) s. a. : yürekli, yiğit.

cesurane (.-) zf. a. f. : yiğitçesine, yiğitçe, yüreklice.

cet, -ddi i. a. : dede, büyükbaba.

Cedd-i âlâ : soykök.

cette, -dde i. a. : büyük ana, nine.

cetvel i. a. : 1. su arkı, kanal. 2. çizelge.

cev i. f. : bot. arpa.

cev, -vvi i. a. : boşluk, hava.

cevahir (.-) i. a. ç. : 1. cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar. 2. malyalar, özler.

cevami (.-) i. a. ç. : câmiler, ibâdet yerleri.

cevan (.-) s. f. : genç.

cevanip, -bi (.-) i. a. ç. : cânıpler, taraflar, yanlar.

cevanmert, -di (.-) b. s. f. : temiz, asil, cömert, fedakâr.

cevaben (.-) zf. a. : karşılık olarak.

cevabi (.-) s. a. : cevap, karşılık.

cevap, -bı (.-) i. a. : sorulan şeye verilen karşılık.

cevarlı (.-) i. a. ç. : 1. el, ayak gibi azalar. 2. yırtıcı kuşlar.

cevat, -dı s. a. : cömert.

cevaz (.-) i. a. : caiz olma, izin, müsaade, olurluk. **Cevaz-ı istihdam kararı**: atanabilme kararı. **Cevaz-ı kanunî** : kanunî yasağı olmıyan.

- cevdet, -ti** i. a. : 1. iyilik, güzellik 2. olgunluk, büyüklük.
- cevelân** (.-) i. a. : dolaşma, gezinme, dolaşım. **Cevelân-ı dem** : kan dolaşımı.
- cevelângâh** (...-), **cevelângeh** (...-)
b. i. a. f. : dolaşılan yer, gezinti yeri.
- cevf** i. a. : 1. boşluk. 2. oyuk, kovuk. 3. iç, kalb. **Cevf-i batni** : anat. karın boşluğu. **Cevf-i mide** : mide boşluğu.
- cevher** i. a. : 1. maya, öz. 2. elmas, değerli taş. **Cevher-i bimisî** : benzeri olmayan cevher. **Cevher-furuş** : cevher satan, cevherci.
- cevheri** (.-) s. a. : cevherle ilgili, cevherden.
- cevherin** (.-) s. a. : cevherden.
- cevir, -vri** i. a. : haksızlık, ezâ, cefa.
- cevval, -li** (.-) s. a. : koşan, dolaşan, hareketli.
- Cevza** (.-) i. a. : **astr.** İkizler burcu.
- cevziye** i. a. : **bot.** cevizgiller.
- ceyiş, -yşi** i. a. : asker.
- ceyp, -bi** i. a. : 1. **mat.** sinüs. 2. cep. 3. gömleğin açıklığı, yarığı.
- ceyyit, -di** i. a. : taze, hoş iyi.
- ceza** (.-) i. a. : ceza, azap. **Ceza-i nakdi** : para cezası.
- cezaen** (.-) zf. a. : ceza olarak.
- cezai** (.-) s. a. : cezaya ait.
- cezair** (.-) i. a. ç. : cezîreler, adalar. **Cezair-i müctemia** : takımadalar.
- cezalet, -ti** (.-) i. a. : rekâketsizlik, peltek, kekeme olmayış.
- cezbe** i. a. : bir duygu veya inanışın aşırı heyecaniyle coşup kendinden geçme hali.
- cezir, -zri** i. a. : 1. kök. 2. alçalma [deniz].
- cezire** (.-) i. a. : ada.
- cezp, -zbi** i. a. : kendine çekme.
- cezm** i. a. : kesin karar, niyet.
- cezri** (.-) s. a. : kökten, temelden, köksel.
- cezriye** i. a. : fels. köktencilik.
- cezup, -bu** (.-) s. a. : çok cezbeden, çeken.
- cezzap, -bı** (.-) s. a. : çok cezbeden, çeken.
- cibal, -li** (.-) i. a. ç. : cebeller, dağlar.
- cibayet, -ti** (.-) i. a. : vergi toplama.
- cibillet, -ti** i. a. : yaradılış; yapılaş.
- cibilli** (.-) s. a. : yaradılıştan.
- cidal, -li** (.-) i. a. : kavga, savaş. **Ceng ü cidal** : savaş.
- cidalcu** (.-) [l ince okunur] b. s. a. f. : savaşçı, kavgacı, dalaşkan.
- cidar** (.-) i. a. : 1. duvar. **Cidar-ı hadika** : bahçe duvarı. 2. zar.

cidden zf. a. : gerçekten.
ciddi (-) s. a. : gerçek.
ciddiyat, -ti (-) i. a. ç. : gerçekten çalışılacak işler.
ciddiyet, -ti i. a. : ciddilik, ağırbaşlılık.
cifar (-) i. a. ç. : geniş kuyular.
cife (-) i. a. : lâşe, leş.
cifri (-) s. ve i. a. : cifici, falcı.
cifriyat, -ti (-) i. a. : cifer ile ilgili olan şeyler.
cihan (-) i. a. : dünya, âlem.
cihad (-) i. a. : din uğrunda düşmanla savaş. **Cihad-ı ekber** : en büyük savaş.
cihandide (-) b. s. f. : cihanı gezip görmüş.
cihangir (-) b. s. f. : dünyayı zapteden, alpay.
cihangüşa (-) b. s. f. : fâtihi.
cihannüma (-) b. s. f. : çatinın üstünde her yanı gören yüksek taraça.
cihanşümül, -lü (-) b. s. f. a. : 1. dünya çapında, dünya ölçüsünde, evrensel. 2. acunsal.
cihar (-) i. a. : açık söyleme ve okuma.
ciharen (-) zf. a. : apaçık.
cihat, tı (-) i. a. ç. : cihetler, taraflar. **Cihat-ı asliye** : coğr. anayönler. **Cihat-ı erbaa** : dört taraf.

cihaz (-) i. a. : 1. çeyiz 2. takım, âlet, aygıt. **Cihaz-ı asabi** : sinir sistemi.
cihet, -ti i. a. : 1. yan, yön, taraf. 2. yüz, yer.
cilâ (-) i. a. : parlatma, parlaklık.
cilâdar (-) b. s. a. f. : cilâlı, parlak.
cilt, -di i. a. : 1. deri. 2. kap. 3. kitap.
cilve i. a. : kırıma.
cilvekâr, **cilvesaz** (-) b. s. a. f. : cilveli.
cim ha. a. : Osmanlı alfabesinin altıncı harfi.
cima (-) i. a. : çiftleşme [insan h.].
cimal, -li (-) i. a. ç. : erkek develer.
cin, -nni i. a. : 1. cin. 2. mec. çok zeki ve anlayışlı [kimse].
cinai (-) s. a. : cinayetle ilgili, konusu cinayet olan.
cinaiyyet, -ti (-) i. a. : cinayet hâli.
cinan (-) i. a. ç. : cennetler, uçmaklar, bahçeler.
cinas (-) i. a. : lâstikli söz.
cinayat, -ti (-) i. a. ç. : cinayetler, büyük ağır suçlar.
cinayet, -ti (-) i. a. : adam öldürme veya bu derecede ağır sayılan suç, kıya.

cinnet, -ti i. a. : delilik, çılgınlık.

cins i. a. : 1. nevi', çeşit; türlü. 2. soy.

cinsi (-) s. a. : cinsle ilgili, cinsel.

cinsiyet, -ti i. a. : bir cinsle ilgili olma, cinslik.

ciran (-) i. a. ç. : komşular.

cirim, -rmi i. a. : cisim, hacim, oy-lum. **Cirm-i semavi** : gök cismi.

cirye i. a. : anat. bürkenek.

cisim, -smi i. a. : 1. beden, gövde. 2. madde. **Cism-i billûri** : billûr ci-sim.

cisır, -sri i. a. : köprü. **Cisr-i Erge-ne** : Uzun-köprü'nün eski adı.

cismani (-) s. a. : 1. bedenle ilgili. 2. dinî işlerden ayrı olan. [ruhani karşıtı].

cismaniyet, -ti (-) i. a. : cisim, vü-cut.

cismen zf. a. : vücutca, bedence.

cisır, -sri i. a. : köprü. **Cisr-i mual-lak** : asma köprü.

civan (-) s. f. : genç.

civani (-) i. f. : gençlik.

civanmerd (-) b. s. f. : temiz, asil, cömert.

civar (-) i. a. : 1. çevre, yöre. 2. s. yakın.

ciyadet, ti (-) i. a. : iyilik, güzellik; tazelik.

cönk, -kü i. t. : halk şairlerinin eser-lerini toplıyan ve aşağıdan yuka-rıya doğru açılan yazma antoloji.

-cu (-) s. f. : "arıyan, araştıran, arayıcı" anlamına sıfat yapar. **Ça-re-cu** : çare arıyan.

cu (-) i. f. : arama, araştırma.

cud (-) i. a. : cömertlik, seleklik, el-açıklığı.

cumhur (-) i. a. : halk, ahali, toplu-luk.

cumhuriyet, -ti (-) i. a. f. : cum-huriyetçi, cumhurcu.

cümhuriyetperver (-) b. s. a. f. : cumhuriyetçi, cumhurcu.

cuş (-) i. f. : coşma, kaynama.

cuşış (-) i. f. : coşkunluk, coşma, kaynama.

cuybar (-) b. i. f. : çay, dere, akar-su, ırmak.

cüda (-) s. f. : ayrı.

cühelâ s. a. ç. : cahiller, bilgisizler.

cülûs (-) i. a. : oturma, tahta çık-ma. **Cülûs-i hümayun** : padişahın tahta çıkması.

cülüsiye (-) i. a. : 1. tahta çıkanlar için söylenmiş şiir veya yazılmış yazı. 2. hükümdarın ilk tahta çıktığı gün verdiği bahşış.

cümcüme i. a. : anat. kafatası.

cümle i. a. : 1. bir hüküm anlatan

söz. 2. herkes. 3. sistem. Cümle-i
asliye : gr. sıra cümlecikler. Cüm-
le-i istidrakîye : gr. karşıtlı cüm-
lecik. Cümle-i kevkebiye : astr.
 takımyıldız. Cümle-i mütevalîye :
 sıra cümlecikler. Cümle-i şartiye-i
hakikiye : gr. gerçek şart cüm-
lecîği. Cümle-i şartiye-i faraziye :
 gr. sözde şart cümlecîği.

cümleten zf. a. : bütün, hep, hep bir-
 likte.

cümudiye (.-) i. a. : buzul.

cümut, -du (.-) i. a. : donukluk. Cu-
 mud-ı ayn : göz donukluğu.

cünabe (.-) i. f. : ikiz çocuk.

cünban (.-) s. f. : sallanan, kımıldı-
 yan.

cünbüş i. f. : 1. eğlenti. 2. uda ben-
 zer madeni bir çalgı.

cünh i. a. : koruma, esirgeme.

cünha i. a. : küçük suç.

cünt, -dü i. a. : asker, ordu.

cünûn, -nu (.-) i. a. : delirme, deli-
 lik. Cünun-i devri : psik. döner
 delilik.

cünüp, -bü i. a. : şer'an yıkanmak
 zorunda kalma.

cüppe i. a. : evvelce sarıklıların giy-
 diği uzun bir giysi.

cür'a i. a. : yudum.

cür'et, -ti i. a. : cesaret, atılganlık,
 yiğitlik, gözü pek olma.

cür'etkâr (.-) b. s. a. f. : cesur, yi-
 ğit, atılgan, gözüpek.

cür'etkârane (....) zf. a. f. : yiğit-
 likle.

cür'etkârî (---) b. i. a. f. : atılgan-
 lık, yiğitlik.

cüruf (.-) i. a. ç. : maden posası, de-
 mir boku.

cürüm, -rmü i. a. : suç.

cüseym i. a. : cisimcik.

cüsse i. a. : gövde, çelim.

cüst ü cu (.-) b. i. f. : arayıp tarama.

cüyuş (.-) i. a. ç. : askerler.

cüz, -z'ü i. a. : 1. kısım, parça, böl-
 lük. Cüz-i fert : atom. Cüz-i ferdi :
 atomal. Cüz-i lâyeteccezza : bölü-
 nemiyen, parçalanamıyan kısım.
 2. elifbe, tebareke, amme cüzleri
 gibi evvelce mahalle mekteplerin-
 de okunan küçük okul kitabı.

cüzeyre i. a. : adacık.

cüz'i (.-) s. a. : pek az, azıcık.

cüzur (.-) i. a. ç. : kökler.

Ç

ç ha. f. : Osmanlı alfabesinin yedin-ci harfi.

çah (-), **çeh** i. f. : kuyu, çukur.

çak, **-ki** i. f. : yarık, yırtık; yırtmaç.

Çak-ı giriban : yırtık yaka.

çakâçak (---) b. i. f. : silâh çatışmalarından çıkan ses.

çaker (-) i. f. : köle, kul, cariyeye, yavaşma.

çalâk, **-ki** (--) s. f. : çevik.

çalâki (---) i. f. : tezcanlılık, çeviklik.

çar (-) s. f. : 1. dört. 2. i. çare, yol.

çare (-) i. f. : 1. yol. 2. yardım. 3. ilâç. **Çare-i hal** : hal çaresi.

çaresaz (-) b. s. f. : çare bulan.

çargâh (--) b. i. f. : 1. dört taraf 2. dünya. 3. müz. Türk müziğinin 1 numaralı basit makamı ve ana dizisi.

çarha i. a. : kadınların giydikleri bir cins elbise.

çarnaçar (---) zf. f. : ister istemez.

çarsu (--) b. i. f. : dört taraf; pazar, çarşı.

çayrek (-) b. s. f. : çeyrek, dörtte bir.

çaşni (-) i. f. : çeşni, tadımlık.

çaşnigir (-) b. s. f. : yemeklerin lezzetine, tadına bakan.

çeharşenbih (-) b. i. f. : dördüncü gün, çarşamba.

çehre i. f. : yüz, surat.

çelipa (--) i. f. : haç.

çeman (-) s. f. : 1. naz ile salınarak yürüyen. 2. i. şarap kadehi. 3. çemen.

çemen i. f. : çayırılık, yeşillik, çimen.

çemenzar (..) b. i. f. : çimenlik,

çenber i. f. : 1. kasnak; esirlik, bağlılık. 2. başa bağlanan yemeni.

çendan (-) zf. f. : o kadar.

çengâl i. f. : 1. çengel. 2. pençe.

çep s. f. : sol. **Cep ü rast** : sağ sol.

çera (-) i. f. : mer'a, otlak. **Çera-zar** : çayır, otlak.

çerağ (-) i. f. : mum, çıra fitil.

çerb s. f. : semiz, yağlı. **Çerb ü huşk** : semiz ile kuru; zengin ile fakir.

çesban (-) s. f. : yaraşır, değimli, uygun, yerinde.

çeşim, **-şmi** i. f. : göz. **Çeşim-i yar** : sevgilinin gözü.

çeşme i. f. : 1. çeşme. 2. pınar. **Çeşme-i hayvan** : ölmezlik suyunun aktığı çeşme.

çl- e. f. : ne. **Çl-faide** : ne fayda.

çihar (-) s. f. : dört.

çile i. f. : 1. zahmet, sıkıntıya katlanma. 2. iplik demeti. 3. zevk ve safadan el çekerek bir yerde 40 günlük ibadet.

çin (-) i. f. : kıvrım, büküm, çatıklık, buruşukluk. **Çin-i cebin** : alın

buruşukluğu. **Çin-i ebru** : kaş çatıklığı.

çiredest (-..) b. s. f. : eliuz, uzelli.

çiregi (-..) i. f. : meharet, ustalık, uzellik.

çirkâp, -bı i. f. : çirkef, pis su.

-çun (-) e. f. : gibi, mademki, çünkü, nasıl, nice, misilli.

çün e. f. : için.

çüst, -ti s. f. : çabuk hareketli, çevik.

çüsti (-) i. f. : çeviklik.

D

da (-) i. a. : hastalık, dert.

dabbe (-) i. a. : yük ve binek hayvanı.

-dade (-) s. f. : verilmiş. **Karar-da-de** : karar verilmiş. **Dade-i Huda** : Allah vergisi.

daden (-) m. f. : vermek.

dader (-) i. f. : kardeş : **Dader - ender** : üvey kardeş.

dadgâh (-) b. i. f. : adalet yeri, mahkeme divanı.

dadgüster (-) b. s. f. : adaleti yapan, adaletli.

dadhah (-) b. s. f. : adâlet istiyen.

dafi (-) s. a. : defeden, savan, savucu, iten.

dafik, -ği (-) s. a. : fırlıyarak dökülün [su, sel gibi şeyler].

dağ (-) i. f. : 1. yanık yarası. 2. kızgın demirle vurulan damga. **Dağ-ı dil** : gönül yarası.

dağdağa i. a. : gürültü, patırdı.

dağdar (-) b. s. f. : dağlanmış; yaralı; mec. çok üzgün.

dahame (-) i. a. : irileşme.

dahamet, -ti (-) i. a. : irilik, kocamanlık, şişkinlik.

dahhak, -ki (-) s. a. : çok gülen, çok gülücü.

dahi (-) s. a. : dehâ sahibi, son derece zeki, anlayışlı ve uyanık.

dahik (-) s. a. : gülen.

dahil, -hli i. a. : 1. girme, karışma. 2. tesir, nüfuz, niyet, fikir.

dahil (-) i. a. : iç, içeri, içinde.

dahil (-) s. a. : sığıntı; sığınan, sığınmış.

dahile (-) 1. bir şeyin içi, içyüzü. 2. gr. önek.

dahilek (-) cü. a. : rica ederim, yalvarırım; sana sığınırım.

dahilen (-) zf. a. : içeriden, içten.

dahili (-) s. a. : 1. iç. 2. iç ile ilgili. 3. içeri.

dahiliye vekâleti (-....-) b. i. a. : işleri bakanlığı.

dahiliye vekili (-....-) b. i. a. : işleri bakanı.

dahim (-) i. f. : taç.

dahiye (-) i. a. : 1. musibet, felâket. 2. çok kurnaz adam.

dahiyye i. a. : kurbanlık hayvan.

dahme i. f. : 1. mezar, türbe. 2. do-nanma fişegi. 3. havai fişek.

dahmeendaz (...-) b. s. f. : lâğam ve fişek atan.

dai (--) s. a. : dua eden, duacı.

daim (-), **daima** (-) s. a. : sürekli.

Daim-ül-eyyam : her gün.

daima (-) zf. a. : bir düziye, her vakit.

daimi (-) s. a. : devamlı, sürel, sürekli,

dain (-) s. a. : borç veren.

dair (-) zf. a. : 1. dolayı, için, ilişik, ilişkili, ilişkin, üzerine. 2. devreden, dönen.

daire (-) i. a. : 1. çember. **Daire-i arz** : paralel. 2. memurun çalıştığı yer. 3. ev ve apartman bölüntüsü. 4. sınır içi. 5. tef.

dairenmadar (-) zf. a. : çepçevre, çepeçevre, fırdolayı.

dairevi (-) s. a. : dairesel, değirmi.

dairezen (-) b. s. a. f. : tef çalan.

daiye (-) i. a. : sav, dava, iddia.

dak, **-kıkı** i. a. : çalma, vurma, vurulma. **Dakk-ı bâb** : kapı çalma.

dakayık, **-kı** (-) 1. ince ve güç anlaşılr şeyler. 2. dakikalar, dakikalar.

dakik, **-ki** (-) [k lar kalın okunur] : ince, ufak, duyulmaz, tutulmaz.

dakika (-) i. a. : 1. dakika, bir saatin altmışta biri. 2. ince düşünce.

dal ha. a. : Osmanlı alfabesinin onuncu harfi.

dal, **-lli**, **(-)**, **dalle** (-) s. a. : delâlet eden, gösteren.

dal, **-lli** (-), **dalle** (-) s. a. : sapıtmış, doğru yoldan ayrılmış.

dalâl, **-li** (-) i. a. : sapınç.

dalâlet, **-ti** (-) i. a. : doğru yoldan sapma, sapınç.

dam (-) i. f. : tuzak, ağ.

daman (--) i. f. : etek.

damat, **-dı** (--) i. f. : güveyi.

damen (-) i. f. : etek. **Damen - alûde** : eteği bulasık, iffetsiz.

damenbus (-) b. s. f. : etek öpen.

damenbusi (-) b. i. f. : etek öpme, etek öpme töreni.

damengir (-) b. s. f. : 1. etek tutan. 2. dâvacı, şikâyetçi.

damenkeş (-) b. s. f. : elini eteğini çeken, bir işe karışmayan.

damiye (-) i. a. : hek. kanı akan yara.

dana (--) s. f. : bilen. **Dana - dil** : gönlüyle anlıyan, gönlü çok aydınlık.

dâne (-) i. f. : tane, tohum.

danende (-) s. f. : bilinen.

daniş (-) i. a. : bilgi.

danişgede (-) b. i. f. : üniversite.

danişment, **-di** (-) b. s. f. : bilgili.

danışpezir (-.-) b. s. f. : bilgili.

dar (-) i. a. : 1. ev. 2. yer. 3. yurt.

Dar-ı beka : Ahret. **Dar-ı fena** : Dünya.

dar (-) i. f. : 1. darağacı. 2. tutan. 3. sahip, malik.

-dar (-) s. f. : tutan. **Defter-dar** : defter tutan.

daraban (.-) i. a. : çarpıntı, çarpma, vuru.

darat, **-tı** (--) i. f. : debdebe, şan, görkem,

darbe i. a. : 1. vuruş. 2. musibet, belâ.

darben zf. a. : vurarak, döverek, çarparak.

darçın (--) i. f. : tarçın.

darip, **-bi** (-) s. a. : darbeden, döven.

darir (-) s. a. : anadan doğma kör.

darip, **-bı** i. a. : 1. döğme, vurma. 2. çarpma. **Darb-ı mesel** : atalar sözü, ata sözleri.

darphane (.-) b. i. a. f. : para basılan yer.

daru (--) i. f. : ilaç.

darülaceze (-..) b. i. a. : yoksullar yurdu.

darülfünun (-.-) b. i. a. : üniversite.

darüssaade (-.-) b. i. a. : saadet yeri, saray.

dastan (--) i. f. : destan, epope.

dastani (---) s. f. : destan kahramanlarına yakışır yolda, kahramanca, epik.

dat, **-dı** (-) i. f. : 1. adalet 2. vergi. 3. veriş, satış. 4. yanıp yakılma.

dat, **-tı** ha. a. : Osmanlı alfabesinin on sekizinci harfi.

daülkelp, **-bi** (-..) b. i. a. : kuduz hastalığı.

daülküul, **-lü** (-.-) b. i. a. : hek. alkolizma.

daüssıla (-...) b. i. a. : yurtsama. **Daüssılaya uğramak** : yurtsamak.

daütteshir (-.-) b. i. a. : hek. ayıp yerlerini gösterme hastalığı, utacıklık.

dava (--) i. a. : 1. şikâyetçi olarak yargıçlığa başvurma. **Dava vekili** : alaylı avukat. 2. mat. teorem.

daver (-) s. ve i. f. : doğru, insafı olan padişah, vezir. 2. Tanrı adlarındandır.

davet, **-ti** (-) i. a. : çağırma, çağrı.

davetiye (-...) i. a. : çağrı kâğıdı.

daye (-) i. f. : dadı, daya.

dayin (-) s. a. : alacaklı.

dayyık, **-ğı** s. a. : pek dar.

deavi (.-) i. a. ç. : dâvalar.

debagat, **-ti** (.-) i. a. : sepicilik, hayvan derilerini terbiye etme sanatı.

debaghane (.-.) b. i. a. f. : hayvan derilerinin terbiye olunduğu yer.

debbag (.-) i. a. : tabak, sepici, deri terbiye eden kimse.

debdebe i. a. : 1. gürültü, patırdı. 2. tantana.

decaç, -cı (.-) i. a. : 1. tavuk. 2. tavuk, horoz ve piliç cinsi.

deccal, -ı (.-) i. a. : kıyametten az önce çıkacak ve Hz. İsa tarafından öldürülecek olan yalancı ve zararlı şahıs, yalancı Mesih.

def'a i. a. : kere, kez.

defaat, -tı (.-) i. a. ç. : kereler, kezler, yollar.

defadı (.-) i. a. ç. : dıfdağlar, kurbağalar.

defain (.-) i. a. ç. : defineler, gömüler.

def'aten zf. a. : bir defada, birden.

defatir (.-) i. a. ç. : defterler.

defi, -f'i i. a. : öteye itme, savma; fiz. iteleme.

defin, -fni i. a. : gömme.

define (.-) i. a. : gömü.

defter i. a. : defter.

defterdar (.-) b. i. a. f. : bir vilâyetin para işlerini idare eden kimse.

deha (.-) i. a. : 1. zekiliğin, anlayışlılığın ve uyanıklığın son derecesi. 2. dâhilik.

dehaet, -ti (.-) i. a. : dâhilik, deha sahibi olma.

dehalet, -ti (.-) i. a. : birinin merhametine ve korumasına sığınma.

dehan (.-) i. f. : ağız.

dehliz (.-) i. a. : hol, koridor.

dehr, -ri i. a. : Dünya.

dehri (.-) s. a. : ruhun cesetle birlikte öldüğüne inanan.

dehriyye i. a. : dünyanın sonsuzluğuna inanan felsefe okulu.

dehşet, -ti i. a. : 1. şaşma. 2. korku ve telâş gösterme, ürkme.

dehşetengiz (.-) b. s. a. f. : ürküten, korkunç.

dekaik (.-) i. a. ç. : dakikalar, mec. incelikler.

dekâkin (.-) i. a. ç. : dükkânlar.

delâil (.-) i. a. ç. : deliller, delâlet eden şeyler.

delâlât, -tı (.-) i. a. ç. : delâletler, yol göstermeler, kılavuzluklar.

delâlet, -ti i. a. : gösterme, yol gösterme, alâmet olma.

delil (.-) i. a. : 1. yol gösteren, kılavuz. 2. belge, şahit, tanık; kanıt.

delk, -ki i. a. : el ile uğma, sürme, sürtünme.

dellâl, -lı (.-) i. a. : tellal, yüksek sesle çağıran.

dellâliye (.-) i. a. : tellâlik, tellâla verilen ücret.

dem, -i i. f. : 1. soluk, nefes. 2. an, vakit, zaman.

dem, -i i. a. : kan. **Dem-i şiryanî :** biy. temizkan. **Dem-i verdi :** biy. kirlikan.

dem'a i. a. : bir tek gözyaşı damlası.

demadem (-.) zf. f. : her vakit, sık sık.

dembedem zf. f. : daima.

demevi (-.) s. a. : kanlı.

demgüzar (-.) b. s. f. : vakit geçiren, yaşayan.

demkeş b. s. f. : 1. soluk çeken. 2. şarap içen. 3. nefesli çalgıları üfleyen.

demsaz (-.) b. s. f. : arkadaş, dost.

demsazi (-.) b. i. f. : dostluk, arkadaşlık.

demşinas (-.) b. s. f. : akıllı, hakim.

denaet, -ti (-.) i. a. : alçaklık, âdilik.

denaetkâr (-.) b. s. f. : deni ve alçak tabiatlı.

denaetkârane (-.-.) zf. a. f. : alçakça, alçakçasına.

denanir (-.) i. a. ç. : dinarlar, altınlar.

dendan (-.) i. f. : diş. **Dendan-müzd :** diş kirası.

dendane (-.) i. f. : diş tanesi.

deni (-.) s. a. : alçak, rezil.

de'p-e'bi i. a. : âdet, usul, töre.

der i. f. : 1. kapı. 2. e. -de, içinde. **Der-enbar :** ambarda. **Der-hâtır :** hatırdâ.

dera (-.) i. f. : çan, çingirak. **De-ra -yi deyr :** kilise çanı.

deraguş (-.) b. i. f. : kucaklama.

derakap, -bı zf. f. a. : hemen arkasından, hemencecik.

derarî (-.) i. a. ç. : parlak, renkli şeyler.

derban (-.) b. i. f. : kapıcı.

derbeder b. i. f. : serseri ; dağınık.

derbent, -dl b. i. f. : coğr. boğaz, dar geçit.

derç, -ci i. a. : sokma; arasına sıkıştırma; gazeteye yazma.

derdest, -ti zf. f. : 1. tutma, yakalama. 2. elde olan, yapılmakta olan; . . . mak üzere.

derece i. a. : 1. basamak, kerte; rütbe. **Derece-i inhilâl :** kim. dağılım derecesi.

derece derece zf. a. : yavaş yavaş, birer parça.

dereke i. a. : 1. aşağı inecek basamak. 2. en aşağı kat.

derem i. f. : para, akçe.

dergâh (-.) b. i. f. : 1. tekke. 2. kapı yeri, kapı önü. **Dergâh-ı âlî :** pâdişâh kapısı. **Dergâh-ı izzet :** Tanrı katı.

derhal zf. f. a. : hemen, o anda, şimdidi; çabucak.

derhast, -tı (-) b. i. f. : istek, dilek; dilekçe.

derhatır (-.) zf. f. a. : hatırdadır.

deriçe (-.) i. f. : pencere, küçük kapı.

derk, -ki i. a. : 1. anlama, 2. yakalama, ele geçirme.

derkâr (-) b. s. f. : belli, bilinen.

derkenar (-.) b. i. f. : kenara yazılmış olan yazı, çıkma yazı.

derman (-) i. f. : 1. ilaç. 2. çare. 3. kuvvet, güç.

dermande (-.) s. f. : biçare, âciz, zavallı.

dermiyan (-.) b. s. f. : ortada, arada. **Dermiyan etmek** : ortaya koymak, öne sürmek.

derpiş (-) b. s. f. : önde; gözönünde.

derrace (-.) i. a. : velospit, bisiklet.

derrak, -ki (-) s. a. : çabuk anlıyan, anlayışlı.

ders i. a. : 1. bir şeyi öğrenmek için öğretmenden azar azar alınan ödev. 2. tenbih, direktif. 3. akıl.

dershane (-.) b. i. a. f. : ders yeri, ders odası.

dersi (-), dersiye s. a. : dersle ilgili. **Sene-i dersiye** : öğretim yılı.

dert, -di i. f. : keder, acı; ağrı.

deruhte b. i. f. a. : üstüne alma, yüklenme.

derun (-) b. i. f. : iç, gönül. **Derd-i derûn** : gönül derdi. **Derun-i hane** : ev içi.

deruni (-.) b. s. f. : içten, gönülden.

derunperver (-.) b. s. f. : 1. gönül yapıcı. 2. iyi huylu [kimse].

dervişan (-.) i. f. ç. : dervişler.

derya (-) i. f. : 1. deniz. 2. bilgisiengin olan kimse.

deryace (-.) b. i. f. : küçük deniz, göl.

desais (-.) i. a. ç. : desiseler, oyunlar, dekler.

desise (-.) i. a. : hile, oyun.

dessas (-) s. a. : aldatici, oyuncu.

dest, -ti i. f. : el. **Dest-i meyl** : muhabbet eli, sevgi eli, el uzatma.

destan (-) i. f. : kahramanlık konularını anlatan çok uzun manzum yazılar, epepe.

destan (-) i. f. ç. : destler, eller.

destar (-) i. f. : sarık.

destarce (-.) b. i. f. : mendil, yağlık.

deste i. f. : demet, tutam, takım.

destek i. f. : dayanak.

destere i. f. : el bıçkısı.

destgâh (-) b. i. f. : tezgâh, atölye.
destgir (-) b. s. f. : elinden tutan, yardımcı.
destres olmak fi. f. t. : ele geçirmek, elde etmek, erişmek.
deşt, **-ti** i. f. : bozkır, çöl, kır, ova.
deva (-) i. a. : ilâç, çare.
devalr (-) i. a. ç. : daireler.
devam (-) i. a. : 1. süre, sürme. 2. "devam et, kesme" anlamına. 3. bir yere belli bir maksatla gereken zamanlarda gitme.
deveran (..) i. a. : dönlüp dolaşma; dolanma, dönme.
deveranl (..) s. a. : mat. dönel.
devir, **-vri** i. a. : 1. dönme, dönüş. 2. dolaşma. 3. aktarma. 4. zaman, çağ. 5. başından sonuna kadar okuma. **Devr ü teslim** : biri, bir işi tamamiyle başkasına vererek o işten çekilme.
devlet, **-ti** i. a. : saadet, mutluluk. **Devlet - hane** : ev, konak.
devletmeap, **-bı** (..) b. s. a. f. : devletli; hükümdar.
devran (-) i. a. : dünya, felek, talih, kader; devir.
devre i. a. : 1. dönüş, dönme. 2. bir şeyin etrafı, kenarı. 3. dönem.
devri (-) s. a. : devirli, zaman zaman.
devriye i. a. : kol, karakol.

devvar (-) s. a. : devreden, çok dönen.
devvare (-) i. a. : pergel.
deycur (-) s. a. : çok karanlık.
deyin, **-yni** i. a. : borç.
deymumet, **-ti** (-) i. a. : dâimlik, süregelme.
deyir, **-yri** i. a. : 1. kilise. 2. mec. meyhane.
deyyus (-) s. a. : pezevenk, kurumsak.
dıbkıye i. a. : bot. ökseotugiller.
dıfda' i. a. : kurbağa.
dıfdaiye (-) i. a. : zool. kurbağagiller.
dıhk, **-ki** i. a. : gülme.
dılı, **-l'ı** i. a. : 1. mat. kenar. 2. anat. ege (kaburga) kemiği. **Dıl-i ka-im** : geo. dik kenar.
Dımışk ö. i. a. : Şam.
dıraz (-) s. f. : uzun. **Dıraz - dest** : el uzunluğu; el uzatan.
dırazı (-) i. a. : uzunluk.
dırgam (-) i. a. : arslan.
dırs i. a. : anat. azıdişi.
diba (-) i. f. : dallı, çiçekli bir cins ipekli kumaş.
dibace (-) i. a. : başlangıç, önsöz.
didan (-) i. a. ç. : solucanlar, kurtçagızlar. **Didan-ı em'a** : bağırsak kurtları.

didar (--) i. f. : yüz, çehre.

dide (-) i. f. : göz.

-dide (-) s. f. : -görmüş. **Zarar-di-**
de : zarar görmüş. **Lûtf-dide** :
lûtf görmüş.

dideban (-) b. i. f. : gözcü, bekçi,
kolcu, nöbetçi.

diğer (-) s. f. : başka, özge.

diğerbar (-) zf. f. : başka zaman.

diğerbin (-) b. s. f. : başkalarının
iyiliği için fedakârlıkta bulunan.

diğergûn (-) b. s. f. : bozuk, de-
ğişmiş, başkalaşmış.

diğerkâm (-) b. s. f. : başkalarını
düşünen.

dih i. f. : köy.

dihim (--) i. f. : taç.

dihkan (-) i. a. : çiftçi.

dik, **-ki** (-) i. a. : horoz.

dikkat, **-ti** i. a. : 1. dakıklık, incelik.
2. doğruluk, ehemmiyet verme.

dil i. f. : gönül, yürek. **Dil-i divane** :
deli gönül. **Dil-i şeyda** : çılgın gö-
nül.

dilagâh (-) b. s. f. : gönülanlar,
gönül uyanık, bilgin, akıllı.

dillara (-), **dilaram** (-) b. s. f. :
gönül alan, gönül kapan, gönül
okşayan.

dilasa (-) b. s. f. : gönül rahatlan-
dıran, avutan.

dilâver (-) s. a. : yiğit, yürekli.

dilâzâr (-) b. s. f. : gönül inciten.
hatır kıran.

dilbaz (-) b. s. f. : gönül eğlendiren,
civelek.

dilber b. s. f. : gönül alan, güzel.

dilbeste b. s. f. : gönül bağlamış,
aşık.

dilcu (-) b. s. f. : gönül çeken.

dildade (-) b. s. f. : gönül vermiş,
yavuklu.

dildar (-) b. s. f. : birinin gönlünü
almış, sevgili.

dildil i. f. : inilti, sıkıntı.

dilefruz (-) b. s. f. : gönül aydın-
latan.

dilfigâr (-) b. s. f. : gönül yaralı,
aşık.

dilfirip, **-bi** (-) b. s. f. : gönül alda-
tan, gönül alan, gönül kapan,
gönül okşayan.

dilfuruz (-) b. s. f. : gönüle ferah-
lık veren, sevindiren.

dilgir (-) b. s. f. : gücenik, kırıgın.

dilgüdaz (-) b. s. f. : yürek eriten,
gönüle eziyet veren.

dilgüšte b. s. f. : gönül ölmüş, yüre-
ği ölü.

dilbah (-) b. s. f. : gönül isteği, gö-
nül dileği.

dilharap, **-bı** (-) b. s. f. : gönül yı-
kılmış, kırılmış.

dilhıraş (.-) b. s. f. : yürek paralı-
yan, iç tırmalıyan.

dilhun (.-) b. s. f. : içi kan aĝlıyan.

dilhuş (.-) b. s. f. : gönlü hoş, yüreĝi
rahat.

dilir (.-) b. s. f. : yürekli, yiĝit.

dilkeş b. s. f. : gönül çekici.

dilkûp, -bu (.-) b. s. f. : gönlü ze-
deliyen, vuran.

dilkûşa (.-) b. s. f. : gönül açan,
iç açan.

dilmürde b. s. f. : kalbi ölmüş, duy-
gusuz.

dilnişin (.-) b. s. f. : gönülde yer
tutan, hoş, lâtif.

dilnûvaz (.-) b. s. f. : gönül okşı-
yan.

dilpesent, di b. s. f. : gönüle hoş ge-
len, gönlün beĝendiĝi.

dilriş (.-) b. s. f. : yüreĝi yaralı.

dilrûba (.-) b. s. f. : gönül kapan,
gönül alan, gönül okşıyan.

dilsaz (.-) b. s. f. : gönül yapan.

dilsir (.-) b. s. f. : gözül gönlü yok.

dilsitan (.-) b. s. f. : gönül alan,
kendine meftun eden.

dilsuhte (.-) b. s. f. : yüreĝi yanık.

dilsuz (.-) b. s. f. : gönül yakan, yü-
rek yakıcı; acıklı.

dilşat, -dı b. s. f. : gönlü hoş, sevin-
miş.

dilşikâf (.-) b. s. f. : yürek delen,
çok acıklı.

dilşikâr (.-) b. s. f. : gönül avlıyan.

dilşiken b. s. a. : gönül kırıcı.

dilşikeste b. s. f. : gönlü kırık.

dilşüde b. s. f. : gönlü gitmiş, âşık,
vurgun.

dilşüküfte b. s. f. : gönlü açılmış.

diltenk, -gi b. s. f. : yüreĝi dar.

diltengi (.-) b. i. f. : iç sıkıntısı,
gönül darlığı.

dilteşne b. s. f. : gönlü susamış, pek
istekli.

dilzinde b. s. f. : gönlü dirilmiş, can-
lanmış.

dimâĝ (.-) i. a. : beyin.

dimen i. a. ç. : dimneler, süprüntü-
ler.

dimne i. f. : tilki.

dimne i. a. : süprüntü.

din i. a. : Allah'a inanma ve bağlan-
ma.

dini (--) i. a. : dinsel.

dirahşan (.-) b. s. f. : parlak, par-
lıyan.

diraht, -tı i. f. : ağaç.

dirayet, -ti i. a. : zekâ, bilgi kavra-
yış.

dirhem i. a. : eski okkanın dört yüz-
de biri, üç gram.

diriĝ (.-) i. f. : esirgeme.

dirin (--) , **dirine** (--) s. f. : eski.

Ayin-ı dirin : eski töre.

divan (--) i. f. : 1. devlet adamlarının yaptıkları büyük toplantı. **Divan-ı haysiyet**: onur kurulu. **Divan-ı muhasebat**: sayıştay. **Divan-ı temyiz-i askeri** : askeri yargıtay. 2. eski şairlerin manzumelerinden meydana gelmiş kitap. 3. oturulacak sedir. **Divan Edebiyatı** : ed. XIV. ve XIX. yüzyıllar arasında yazılan ve Arap - Fars edebiyatları etkisi altında meydana gelen Türk edebiyatına verilen ad.

divane (--) s. f. : deli.

divanegi (--) b. i. f. : divanelik, delilik.

divanhane (--) b. i. a. f. : büyük sofa.

diyanet, -ti (--) i. a. : 1. din. 2. din-darlık.

diyar (--) i. a. : ülke.

diyet, -ti i. a. : öldürülen bir kimse-nin mirasçılarına suçlu tarafın-dan verilen kan parası, kan ba-hası.

diz (-), **dize**(-) i. f. : renk.

dizdar b. i. f. : kale muhafızı, kale bekçisi.

dost i. f. : 1. sevimli kimse, sevilen kimse. 2. nikâhsız karı veya koca, metres, kapatma.

dostane (--) z. f. : dostlukla, dost-ça.

dua (--) i. a. : yalvarma, yakarış.

ducret, -ti i. a. : iç sıkıntısı, yürek darlığı.

duçar (--) s. f. : tutulmuş, uğramış, yakalanmış, düşmüş.

duhan (--) i. a. : duman, tütün.

duhani (--) s. a. : dumanlı.

duhne i. a. : 1. tek tane, tohum ta-nesi. 2. darı.

duhter i. f. : kız; kerime. **Duhter-i rez** (asma kızı) : şarap.

duhtere i. f. : kızlık, bekârlık.

duhul, -lû (--) i. a. : içeri girme, girme.

duhuliye (--) i. a. : bir yere girmek için verilen ücret, girmelik.

dun (-) s. a. : aşağı, aşağılık.

dur (-) s. f. : uzak.

durbîn (--) b. s. f. : 1. dürbün. 2. mec. uzağı gören, uzgörü.

durendiş (--) b. s. f. : uzgören, uz-görü.

durup, -bu (--) i. a. ç. : darplar, döğmeler, vurmalar, çarpmalar.

duş (-) i. f. : 1. omuz 2. rüya.

duşize (--) i. f. : eldeğmemiş kız, kızıoğlan kız.

dut, -du i. f. : duman, tütün.

dut, -du i. a. : kurt, böcek.

duzah (-) i. f. : cehennem, tamu.
dü s. f. : iki. **Dü-âlem** : iki dünya
 [dünya ve ahret]. **Dü-ateş** : sevgi-
 gilin iki dudağı.
dübbiye i. a. : zool. aygiller.
dübür i. a. : kış.
dücaciye (-) i. a. : zool. tavukgiler .
dügâh (-) i. f. : Türk müziğinin en
 eski bileşik makamlarından biri.
dümdar (-) b. i. f. : ask. ordunun
 arkasındaki kuvvet, artçı.
dümü (-) i. a. ç. : gözyaşları.
dünbal, -lı (-) i. f. : kuyruk.
dünya (-) i. a. : acun, yer.
dünyevi (-) s. f. : dünyaya men-
 sup.
düp, -bbü i. a. : ayı. **Dübb-i asgar** :
 astr. Küçükayı. **Dübb-i ekber** :
 astr. Büyükayı.
dür, -rrü i. a. : inci.
dürdane (-) b. i. f. : 1. inci tanesi.
 2. s. sevgili, kıymetli.

dürre i. a. : büyük inci tanesi.
dürüst, -tü s. f. : doğru, düzgün.
dürüşt, -tü s. f. : kaba, sert, katı.
dürüştü (-) i. f. : sertlik, katılık,
 kabalık.
düstur (-) i. a. : kanun, kaide, ku-
 ral; formül.
düşüş i. f. : 1. zar oyununda en bü-
 yük sayı olan iki 6'nın yanyana
 gelmesi. 2. rasgelme, iyi tesadüf.
düşnam (-) b. s. f. : sövme, sövgü.
düşvar (-) s. f. : güç, zor.
düşvarlı (-) i. f. : güçlük, zorluk.
düvel i. a. ç. : devletler.
düyun (-) i. a. ç. : deyinler, borç-
 lar.
düzdan (-) s. f. ç. : hırsızlar.
düzdane (-) zf. f. : hırsız gibi, hır-
 sızca.
düzdi (-) i. f. : hırsızlık.
düzeban (-) b. s. f. : iki dilli.
düzüt, -du s. ve i. f. : hırsız, uğru.

E

eali (.-) s. a. ç. : pek yüksek olanlar.

eazım (.-) s. a. ç. : pek büyük olanlar. **Eazım-ı millet** : millet büyükleri.

eb i. a. : baba, ata.

ebabil (.-) i. a. ç. : 1. dağ kırlangıcı. 2. sürüler, bölükler.

ebat, **-b'adi** (.-) i. a. ç. : uzaklıklar.

ebatıl (.-) s. a. ç. : boğanalar.

ebbaz (.-) i. a. : ürkme, kaçma.

ebbed - Allah cü. a. : Allah ebedi, dâim eylesin!

ebcel s. a. : iri yapılı adam.

ebdâ' s. a. : en bedi, en tuhaf, en göze çarpan; tansuk.

ebedi (.-) s. a. : sonu olmıyan, sonrasız, bengi.

ebediyyen zf. a. : hiç bir daha, hiç bir vakit, hiç bir zaman.

ebediyyet, **-ti** i. a. : sonu olmıyan zaman, daimilik, sonrasızlık, bengilik.

eben an ceddin zf. a. : babadan, büyük babadan, dededen, kuşaktan kuşağa.

ebet, **-di** i. a. : sonu olmıyan gelecek zaman, sonrasızlık, bengilik.

ebeveyn, **-ni** i. a. ç. : ana baba.

ebhar (.-) i. a. ç. : denizler.

ebhas (.-) i. a. ç. : bahisler.

ebir, **-bri** i. f. : bulut. **Ebr-âlûd** : bulutlu.

ebleh s. a. : aptal, alık.

eblehfırıb (.-) b. s. a. f. : aptal aldatan, aptal avlıyan.

ebniye i. a. ç. : binalar.

ebraç, **-cı** i. a. ç. : burçlar, kaleler, kale burçları.

ebrar (.-) s. a. ç. : hayır sahipleri, iyiler.

ebru (.-) i. f. : kaş.

ebter s. a. : güdük.

ebu (.-) i. a. : baba, ata.

ebvap, **-bı** (.-) i. a. ç. : 1. kapılar. 2. bölümler.

ecanıp, **-bl** (.-) i. a. ç. : ecnebiler, yabancılar.

ecdad, **-dı** i. a. ç. : cedler, büyük babalar, dedeler.

ecel i. a. : ölüm.

echel s. a. : en câhil, en bilgisiz.

ecil, **-cıl** i. a. : sebep, illet.

ecir, **-cri** (.-) : ücretle çalışan.

ecir, **-cri** i. a. : 1. sevap. 2. ücret.

ecclâf (-) i. a. ç. : ayaktakımları, baldırıçıplaklar.

ecnas (-) i. a. ç. : cinsler, soylar.

ecnebi (-) i. a. : yabancı, yad.

ecniha i. a. ç. : cenahlar, kanatlar.

ecram (-) i. a. ç. : cansız olan cisimler. **Ecram-ı semaviye** : yıldızlar.

ecsam (-) i. a. ç. : cisimler.

ecsat, **-dı** (-) i. a. ç. : cesetler, vücutlar.

ecvef s. a. : 1. içi boş, kof. 2. mec. çok cahil, bilgisiz. 3. i. gr. eski gramerlerde ayn-ül- fiili (üç harf-lilerin [sülâsilerin] ikinci harfi) "vav = ecvef-i vavi" yahut "ya = ecvef-i yai" olan arapça fiiller.

eczâ (-) i. a. ç. : 1. cüzler, parçalar, kısımlar. 2. ilâçlarda kullanılan maddeler. 3. ciltlenmemiş kitap ve saire.

eda (-) i. a. : 1. ödeme. 2. tarz, üslûp, şive, naz. 3. kurum, çalım, ton.

edat, **-tı** (-) i. a. : 1. âlet. 2. gr. başlıbaşına anlamsız olan kelime veya harf, edat. **Edat-ı haber gr.** koşaç.

edebiyat, **-tı** (...) i. a. ç. : 1. sanat amacı ile yazılan eserler. 2. bu sanatın kuralları ve eserleri ile uğraşan bilim kolu. **Edebiyat yap-**

mak : mec. güzel ve uzun uzun sözlerle konu dışında konuşmak.

edebiyun (...) i. a. ç. : edebiyat ile uğraşanlar.

edep, **-bi** i. a. : iyi terbiye, nezâket.

edevat, **-tı** i. a. ç. : edatlar, aletler, takımlar, avadanlıklar. **Edevat-ı lâhika** : gr. sontakı.

edibane (-) z. a. f. : 1. edeplice, edeplicesine. 2. edebiyatla uğraşana yaraşır yolda.

edille i. a. ç. : kanıtlar. **Edille-i kavviyye** : sağlam kanıtlar.

edimme i. a. : anat. altderi. **Edimme-i dahiliye** : anat. içderi.

edip, **-bi** (-) s. a. : 1. terbiyeli, nazik. 2. edebiyatla uğraşan.

edmiga i. a. ç. : dimağlar, beyinler.

edna (-) s. a. : en bayağı, çok alçak.

ednas (-) i. a. ç. : 1. pislikler, kirler. 2. en aşağılık adamlar.

edvar (-) i. a. ç. : devirler, zamanlar, asırlar, yüzyıllar.

edviye i. a. c. : devalar, ilâçlar.

edyak, **-ki** (-) i. a. ç. : dikler, horozlar.

edyan (-) i. a. ç. : dinler.

edyar (-) i. a. ç. : deyirler, manastırlar, kiliseler.

efal, **-li** (-) i. a. ç. : fiiller, işler.

efdal s. a. : çok meziyetli, yeğ, en âlâ, üstün.

efgan (-) i. f. : inleme, feryat.

efgende s. f. : yere atılmış, yıkılmış, yıkık.

ef'i (-) i. a. : engerek yılanı.

efkâr (-) i. a. ç. : fikirler, düşünceler. **Efkâr-ı umumiye** : umumun düşüncesi, kamu oyu.

eflâk, -ki (-) i. a. ç. : felekler, semalar, gökler.

efrat, -dı (-) i. a. ç. : 1. fertler, tek olanlar, birler. 2. ask. erat.

-efraz (-) s. f. : kaldıran, yükselten. **Ser-efraz** : baş yükselten, büyük, ünlü, bilinen.

frenç, -ci i. a. : frenk, Avrupalı.

-efruz (-) s. f. : aydınlatan, parlatan, tutuşturan. **Cihan - efruz** : dünyayı aydınlatan.

efsah s. a. : pek (en çok) fasih, uzdilli.

efsane (-) i. f. : asılsız hikâye, masal. **Efsane vü efsun** : masal ve büyü.

efsanecu (-) s. f. : efsane arıyan, boş vakit geçirmek isteyen.

efser i. f. : taç.

efsûn (-) i. f. : büyü, sihir. **Efsun - ger** : büyücü, üfürükçü.

efsus! (-) e. f. : yazık!, eyvah!

efsürde s. f. : donmuş, donuk.

-efşan (-) s. f. : dağıtan, saçan, serpen.

efvah (-) i. a. ç. : ağızlar.

-efza (-) s. f. : artıran, çoğaltan.

Ruh-efza : ömür artıran.

efzayış (-) i. f. : artma, çoğalma.

efzun (-) s. f. : artık, çok, yukarı, aşkın.

eğerci e. f. : her ne kadar...; olsa da, ise de.

ehadis (-) i. a. ç. : hadisler, Peygamber'imizin sözleri.

ehadiyet, -ti : i. a. : birlik, Allah'ın birliği.

ehadü hüma (....) b. i. a. : ikiden biri.

ehak, -kku s. a. : en yakışır, en lâyük.

ehali (-) i. a. : elgün.

ehas, -ssı s. a. : en başlı, başlıca, en özel.

ehasin (-) s. a. ç. : çok (pek, en) güzel olan şeyler.

ehdap, -bı i. a. ç. : kirpikler.

ehem, -mmi s. a. : en mühim, daha önemli, çok önemli, pek önemli.

ehemmiyet, -ti i. a. : kıymet, değer, önem.

ehibba (-) i. a. ç. : dostlar, sevgililer, bildikler.

ehil, -hli i. a. : becerikli, mâhir, üs-

tat. **Ehl-i beyt** : ev halkı. Hz. Muhammed'in yakın akrabası. **Ehl-i cehl** : bilgisizler. **Ehl-i vukuf**; **Ehl-i hibre** : bilirkşi.

ehille i. a. ç. : hilâller, doğan aylar.

ehli (-) s. a. : alıskın olan, insandan kaçmıyan, evcil.

ehliyet, -ti i. a. : salâhiyet, yetki, yeterlik, yetenek. 2. liyakat ve kabiliyet vesikası.

ehram (-) i. a. : mat. piramit. **Ehram-ı nakıs** : geo. kesik piramit.

ehrami (-) s. a. : mat. piramidal, ehram biçiminde olan.

ehvâl (-) i. a. ç. : heviller, korkular.

ehven s. a. : daha hafif, daha zararsız, pek ucuz. **Ehven-i şer** : az kötüsü, az ucuzu. **Ehven-i şerreyn** : iki şerrin en zararsız, kolayı.

einme i. a. ç. : imamlar. **Eimne-i isnâaşer** : Şiilerde Hz. Ali ile başlıyarak Mehdi ile sona eren on iki imam.

eizze s. a. ç. : azizler, erenler.

ekâbir (-) s. a. ç. : rütbe, görgü ve faziletçe büyük olanlar, ulular.

ekal, -lî s. a. : en aşağı, en az.

ekalim (-) i. a. ç. : iklimler.

ekalliyet, -ti i. a. : azınlık.

ekanim (-) i. a. ç. : asıllar, zatler, rükünler. **Ekanim-i selâse** : Hiris-

tiyanlığın : baba, oğul, ruhülkudûs (kutsal ruh) den ibaret teslis inanışı.

ekarip, -bi (-) s. a. ç. : yakın akrababa, hısımlar.

ekasır (-) s. a. ç. : daha (en, pek, çok) kısalar.

ekber s. a. : en büyük.

েকে i. a. ç. : yiyenler, yiyciler.

ekil, -kli i. a. : yeme. **Ekl ü şurp** : yeme içme.

ekkâl (-) s. a. : çok yiyen, obur; aşındıran.

ekmel s. a. : daha mükemmel ve kusursuz olan, en uygun, en eksiksiz.

ekmelâne (-) zf. a. : en uygun, en kusursuz olana yakışacak yolda.

ekmeliyet, -ti i. a. : mükemmellik, kusursuzluk.

eknaf (-) i. a. ç. : yanlar, taraflar.

ekrat, -dî (-) i. a. ç. : kurtler.

ekreh s. a. : en kerih, çok iğrenç.

ekrem s. a. : çok onur sahibi, pek cömert, en eli açık.

ekseriya (-) zf. a. : çok kere, sık sık, çoğun.

ekseriyet, -ti i. a. : çokluk.

eksibe i. a. : coğr. kumul. **Eksibe-i berriye** : coğr. karasal kumul.

ekûl, -lû (-) s. a. : çok yiyen, obur.

ekûlane (.-.) zf. a. : oburcasına.
el'aman ünl. a. : şikâyet edatı, aman, medet.
el'an zf. a. : şimdi, hâlâ, daha, henüz.
el'anyasıye (.-.-) i. a. : bot. iğdegiller.
elâstiki, -ti (.-.) s. fr. : esnek.
elâstikiyet, -ti (.-.-) i. fr. a. : esneklik.
elbap, -bı (.-) i. a. ç. : lübler, akıllar; akıllı kimseler.
elbet, **elbette** zf. a. : 1. kesin olarak. 2. şüphesiz, her halde.
elbise i. a. ç. : libaslar, rubalar, giysiler, giyim.
elbüz s. a. : yüce, yüksek.
elektirikiyet, -ti (.-.-) i. fr. a. : fiz. elektik, elektrikleştirme, elektrikleşme. **Elektrikiyet-i miknatiye** : fiz. elektromagnetizma. **Elektrikiyet-i sakine** : fiz. elektrostatik.
elektiriknüma (.-.-.-) b. i. fr. f. : elektroskop.
elem i. a. : ağrı, sancı, keder, acı, sızı.
elfaf (.-) i. a. ç. : lifler, birbirine kavuşmuş fidanlar, ağaçlar.
elfaz (.-) i. a. ç. : lâfızlar, kelimeler, sözler.
elfiye i. a. : ed. bin beyitlik kaside.

elgaz (.-) i. a. ç. : bilmeceler, bulmacalar, yanıltmacalar.
elhaç, -cı i. a. : hacı, Kâbe-i Mükerrime'yi ziyaret eden kimse.
elhak, -kkı zf. a. : gerçekten, doğrusunu isterseniz.
elhaletü hazihi (.-.-.-) zf. a. : bugün, bugünkü günde, henüz, şimdi, şimdiki zamanda, şimdiye kadar.
elhamdüüllâh (.-.-.-) cü. a. : Tanrı'ya şükür.
elhan (.-) i. a. ç. : lâhinler, nağmeler, ezgiler.
elhaset, -di zf. a. : "haset olunur" anlamına.
elhasıl (.-) zf. a. : hasılı, netice itibariyle, uzatmıyalım, sözün kısası, kısacası.
elhazer zf. a. : sakın!, sakınalım, sakınınız!
elif ha. a. : Osmanlı alfabesinin ilk harfi.
elifbe, **elifba** (.-) i. a. : alfabe.
elim (.-) s. a. : 1. çok dert ve keder veren, acıklı. 2. ağrı ve sancıyı gerektiren, sızlatan.
elkap, bı (.-) i. a. ç. : lâkaplar, ünvanlar, soyadları.
elsine i. a. ç. : lisanlar, diller. **Elsine-i garbiye** : batı dilleri.
eltaf (.-) i. a. ç. : lûtuflar, iyi mua-

meleler, iyilikseverlikler, okşama-lar.

elâf s. a. : daha (en, pek) lâtif, gü-zel, hoş [olan].

elvah (-) i. a. ç. : levhalar, düz sa-tırlar, yüzeyler; yazılar, portreler.

elvan (-) i. a. ç. : levinler, renkler, çeşitler.

elveda (-) cü. a. : Allah'a ısmarla-dık, esen kalın.

elviye i. a. ç. : livalar, sancaklar, bayraklar.

elyâf (-) i. a. ç. : lifler, teller.

elyak, -kı s. a. : en liyakatli, en ya-kışır, en lâyük.

elyevm zf. a. : bugün, bugünkü gün-de, şu anda, hâlâ, henüz, şimdi.

elzem s. a. : en lâzım, en lüzumlu, en gerekli.

elzemiyet, -ti i. a. : gereklik.

em'a (-) i. a. ç. : mialar, bağırsak-lar. **Em'a-i galiza** : anat. kalın ba-ğırsaklar. **Em'a-i rakika** : anat. ince bağırsaklar.

emakin (-) i. a. ç. : mekânlar, yerler. **Emakin-i mukaddese** : kutsal yerler.

eman (-) i. a. : emnlik, korkusuz-luk. 2. yardım isteme, aman dile-me.

emanet, -ti (-) i. a. : emanet edi-

len kimseye bırakılan şey, eşya veya kimse, inam.

emaneten (-) zf. a. : emanet ola-rak, inamla, inam olarak.

emare (-) i. a. : alâmet, nişan, eser, ipucu, belirti.

emaret, -ti (-) i. a. : emirlik, beğ-lik, prenslik.

emel i. a. : arzu, ümit, umma. **Tul-i emel** : haddinden çok şeylere ka-vuşmak isteği; insan ömrünün yetmiyeceği hülyalar, kuruntu-lar.

emin (-) s. a. : emniyetli, korkusuz, birine güvenen; kendisine güveni-len.

emin, -mni i. a. : emnlik, korkusuz-luk, rahatlık. **Emn ü rahat** : gü-ven ve rahat.

emir, -mri i. a. : 1. buyruk, buyrultu, buyurma [yazı veya sözle]. **Emr-i vaki** : olup bitti. 2. reis, baş, bey. **emirname** (-) b. i. a. f. : emir kâğı-dı, buyrultu.

emlâk, -ki (-) i. a. ç. : mülkler, ev, tarla, bağ, bahçe ve benzerleri gi-bi sahip olunan mal, mülk.

emled s. a. : en (pek, çok) genç, körpe [vücut veya dal]. (dişili : "melda").

emles s. a. : düz, pürüzsüz, cilâh. **Hacer-i emles** : jeol. pürüzsüz, düz taş. [dişili : "melsa"dır].

emmare (-.) s. a. : emreden, emredici, cebreden. **Nefs-i emmare** : insanı hisse zevk ve lezzete sevk eden nefis ve şehvet.

emniyet, -ti i. a. : emnlik, korkusuzluk, güvenme; ask. kollama. **Emniyetli su-i istimal** : güveni kötüyeye kullanma.

emraz (-.) i. a. ç. : marazlar, hastalıklar. **Emraz-ı efrenciye** : hek. firengi ve benzeri hastalıkları.

emret, -di s. a. : yüzü henüz tüysüz olan delikanlı.

emsal, -li (-.) i. a. ç. : 1. nümuneler, örnekler, eş, eşler. 2. mat. katsayı.

emsar (-.) i. a. ç. : büyük şehirler, kasabalar.

emsile i. a. ç. : 1. örnekler. 2. gr. çekim örneği.

emtar (-.) i. a. ç. : yağmurlar.

emtia i. a. ç. : satılacak şeyler, mal. **Emtia-i ecnebiye** : yabancı memleket malları.

emvaç, -çı (-.) i. a. ç. : mevçler, dalgalar. **Emvac-ı bahir** : deniz dalgaları.

emval, -li i. a. ç. : mallar, mülkler. **Emval-i gayr-i menkule** : taşınmaz mallar. **Emval-i menkule** : taşınabilen mallar.

emvat, -ti i. a. ç. : ölümler. **Defn-i emvat** : ölümlerin gömülmesi.

emzice i. a. ç. : mizaçlar, huylar.

enabip, -bi (-.) i. a. ç. : borular, alet gibi içi boş borular. **Enabib-i gırbâliye** : kalbur damarlar.

en'am (-.) i. a. ç. : 1. deve, sığır, koyundan ibaret hayvanlar 2. Kur'an'da bir sûrenin adı. 3. bazı âyet ve sureleri içine alan dini dua kitabı.

enamil (-.) i. a. ç. : parmak uçları.

enbiya (-.) i. a. ç. : nebiler, peygamberler, yalavaçlar.

encam (-.) i. a. : son, nihayet. **Encam-ı kâr** : işin sonu.

encüm i. a. ç. : yıldızlar.

encümen i. f. : cemiyet, meclis, komisyön. **Encümen-i danış** : akademi.

encüriye i. a. : bot. ısırgangiller.

endaht, -tı i. f. : atma, atış [silâh h.]

endam (-.) i. f. : vücut, beden; boy, boybos.

-endaz (-.) s. f. : atıcı, atan, atmış. **Silâh-endaz** : silâh atan, nefer.

endaze (-.) i. f. : ölçü.

endek s. f. : 1. az, azıcık, 2. yaşı küçük. **Tıfl-ı endek** : yaşı küçük çocuk.

ender zf. f. : ..de, içinde. **Cehan ender cehan** : cihan içinde cihan.

-endiş (-) s. f. : düşünün, ölçülü davranan. **Akıbet-endiş** : sonunu düşünen.

endişe (-) i. f. : düşünce; vesvese, merak; gam, kaygı, keder; şüphe.

ene zm. a. : psik. ben.

enf i. a. : burun. **Kesr-i enf** : burnunu kırma, kibrini kırma.

enfas (-) i. a. ç. : nefesler, soluklar. **Enfas-ı Mesih** : Hz. İsa'nın ölümleri diriltiren nefesleri.

enfes s. a. : en nefis, değerli ve lezzetli olan. **Enfes-i âsar** : eserlerin en nefisi, en değerlisi.

enfiye i. a. : buruna çekilmek üzere hususî surette hazırlanmış tütün tozu.

enfüs i. a. ç. : ruhlar, canlar; yaşayanlar.

enfüsi (-) s. a. : psik. öznel.

enfüsiye (-) i. a. : fels. öznelcilik.

engüşt, **-tü** i. f. : parmak. **Engüşt ber-dehan** : parmağı ağızda (olan), şaşa kalan.

enhar (-) i. a. ç. : nehirler, ırmaklar. **Enhar-ı amika** : derin nehirler.

enhas s. a. : en nuhusetli, pek uğursuz, çok şom. **Enhas-ı evkat** : vakitlerin en uğursuzu.

enhür i. a. ç. : ırmaklar, çaylar.

enin (-) i. a. : inilti, inleme. **Enin-hafi** : gizli inilti.

enis (-), **enise** (-) i. a. : arkadaş, dost, yar, sevgili.

enise (-) s. f. : donmuş, pekişmiş.

eniyyet, **-ti** i. a. : fels. kişilik.

enkaz, **-ı** (-) i. a. ç. : bina yıkıntıları, yıkıntı, moloz.

enmuzec (-) i. a. : kip, örnek, nümune, mostra. **Enmuzec-i evvel** : ilk örnek.

ensal (-) i. a. ç. : nesiller, soylar, sülâleler, zürriyetler, dölleri.

ensep, **-bi** s. a. : en uygun, en yerinde, daha uygun, daha yerinde.

ensice i. a. ç. : dokumalar, örmeler. **Ensice-i müşkile** : bot. sürgendoku.

enva, **-i** (-) i. a. ç. : neviler, çeşitler, türölüler.

envar (-) i. a. ç. : nurlar, ziyalar, aydınlıklar.

enver s. a. : pek nurlu, en parlak, çok parlak.

enzar (-) i. a. ç. : nazarlar, bakışlar, bakmalar. **Enzar-ı ecnebiye** : yabancı bakışlar.

epher i. a. : biy. büyük atardamar, aort.

epkem s. a. : dilsiz, sessiz.

eracıf (-) i. a. ç. : düzmeler, uydurmalar, yalan sözler.

eramil (-), **eramile** (-) i. a. ç. :
dul kadınlar; bekârlar, karısızlar.
Eytam ve eramil : yetimler ve
dullar.
erazil (-) s. a. ç. : sıyrıklar, yüz­süz-
ler.
erbaa s. a. : dört. **Cihat-ı erbaa** :
dört taraf.
erbaa (-) i. a. : çarşamba günü.
erbain (-) s. a. : 1. kırk sayısı. 2.
i. karakış.
erbap, -b (-) s. a. ç. : 1. sahipler,
malikler. 2. ehil, becerikli, lâyük.
Erbab-ı aşk : âşıklar, sevmegi
başaranlar, sevmekte mahir olan-
lar. **Erbab-ı mesalih** : işi olanlar,
iş takip edenler.
ercül i. a. ç. : ayaklar. **Ercül-i kâ-
zıp** : biy. yalancı ayaklar.
erclivan (-) i. a. : erguvan çiçeği.
ergavan (-) i. f. : baklagillerden
güzel pembe renkte çiçek açan bir
süs ağacı.
ergun (-) s. f. : sert başlı, oynak
ve hızlı giden [at].
erham s. a. : en (pek, çok) rahim,
merhametli.
erlb (-), **erlbe** (-) s. a. : akıllı,
zeyrek.
erike (-) : taht. **Erike-pıra** : tahtı
süsliyen [padişah].
erkam (-) i. a. ç. : rakamlar, yazı-
lar, resimler.

erkân (-) i. a. ç. : rükünler, esaslar,
desteler. **Erkân-ı askeriye** : ask.
generaller. **Erkân-ı Harbiye** : ask.
kurmay. **Erkân-ı harbiye-i umu-
miye** : ask. genel kurmay. **Erkân-ı
harp zabiti** : kurmay subay.
ersat, -dı (-) i. a. ç. : rasatlar, göz-
lemler, gözetlemeler.
erşet, -di s. a. : en ergin, daha ergin,
doğru yola daha yakın, gidişatı
daha iyi olan.
ervah (-) i. a. ç. : ruhlar, canlar.
Ervah-i habise : kötü ruhlar.
ervahiye (-) i. a. : fels. canlılık,
animizm.
erz i. a. : piring [hububattan].
erzak, -ğı (-) i. a. ç. : rızıklar, yi-
yecek içecekler, azık, yiyecek.
erzal, -li (-) s. a. ç. : reziller, soy-
suzlar, yüz­süzler.
erzan (-) s. f. : 1. uygun, yerinde.
2. ucuz.
erze i. a. : bot. çam ağacı.
erzel s. a. : en rezil, en veya çok
yüz­süz. **Erzel-i ömür** : ihtiyarlığın
sonları, bunaklık günleri.
esabi (-) i. a. ç. : parmaklar. **Esa-
bi-ül-kadem** : ayak parmakları.
esabi (-) i. a. ç. : haftalar.
esad s. a. : en saadetli, çok mutlu.
esafil (-) i. a. ç. : esfeller, halkın en
aşağı, en bayağı tabakası.

esah, -hhı s. a. : en doğru, çok doğru.

esami (.-) i. a. ç. : isimler, adlar.

esaret, -ti (.-) i. a. : esirlik, kölelik, kulluk, tutsaklık. **Taht-ı esaret** : esirlik altında.

esas (.-) i. a. : asıl, temel; ana, dayanak, dip, kök.

esasen (.-) zf. a. : aslından, esasından, temelinden, kökünden.

esasi (.-), **esasiye** (.-) s. a. : asıl ve temelle ilgili, başlıca, en başlı, dipsel.

esatir (.-) i. a. ç. : hikâyeler, masal nevinden şeyler, yalanlar, mitoloji.

esatiri (.-) i. a. : masal ve hikâyeye benzer vakalar.

esatize (.-) i. a. ç. : ustalar, üstatlar.

esbak, -kı s. a. : öncekinden daha önceki, daha eski.

esbap, -bı (.-) i. a. ç. : sebepler, vasıtalar.

esediye i. a. : zool. 1. arslangiller. 2. bot. sukamışgiller.

esef i. a. : acıma, keder.

esefa (.-) e. a. : eyvah, yazık!

eser i. a. : 1. nişan, alâmet. 2. basılmış kitap. 3. yapıt.

eset, -dl i. a. : 1. arslan. 2. astr. arslan burcu.

esfar (.-) i. a. ç. : 1. yolculuklar, yola gidişler. 2. düşmana karşı gidişler.

esfel s. a. : en aşağı, bayağı.

esham (.-) i. a. ç. : 1. oklar. 2. hiseler, paylar, nasipler. 3. borç alınan paraya karşılık senetler.

eshap, -bı (.-) i. a. ç. : peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler.

eshar (.-) i. a. ç. : sabahlar, sabah vakitleri. **Nesim-i eshâr** : sabahları esen rüzgâr.

eshel s. a. : en kolay, çok kolay.

cshiya (.-) s. a. ç. : cömertler, eli açık olanlar.

esir (.-) i. a. : 1. tutsak. 2. s. tutkun. **Esir-i firaş** : yatalak.

esirane (.-) zf. a. : kulca, kölece.

esiri (.-) i. a. : esirlik, kulluk.

eskal, -li s. a. : 1. çok (en, pek) sâkil, en ağır. 2. en çirkin.

eslâf (.-) i. a. ç. : atalar, geçmişler.

eslah s. a. : en (pek, çok) sâlih, iyi.

eslem s. a. : en selâmetli, en doğru, en sağlam.

esliha i. a. ç. : silâhlar. **Esliha-i cariha** : cerh edici, yaralayıcı silâhlar.

esma (.-) i. a. ç. : isimler, adlar. **Esmâ-yi hüsnâ** : Allah'ın adları.

esmak, -ki (-) i. a. ç. : balıklar.

Esmak-i azmiye : zool. kemikli balıklar.

esman (-) i. a. ç. : bedeller, kıymetler, değerler, tutar.

esna (-) i. a. : ara, aralık, vakit, sıra.

esnaf (-) i. a. ç. : 1. çeşitler, türler. 2. satıcılıkla, dükkâncılıkla geçinen kimseler. 3. s. uygunsuz kadın.

esnam (-) i. a. ç. : sanemler, putlar.

esnan (-) i. a. ç. : 1. sinler, dişler. Esnan-ı katia : kesici dişler.

esnasında (-..) zf. a : sırasında, arasında.

esp, -bi i. f. : at, beygir. Esb-i tazi : Arap atı.

esrar (-) i. a. ç. : sırlar, gizli şeyler.

esrarengiz (-..) b. s. a. f. : esrarlı, sırlı, sırlarla örtülü, gizli, gizemli.

estağfurullah (....-) zf. a. : Türkçede : "bir şey değil, rica ederim, hâşa, hiçbir zaman" anlamlarına kullanılır.

estar (-) i. a. ç. : örtüler, perdeler.

ester i. f. : katır.

esvap, -bı (-) i. a. ç. : giyimler, giyecek şeyler, giyim.

esvat, -tı (-) i. a. ç. : savtlar, sardalar, sesler.

eş'ar (-) i. a. ç. : kıllar. Eş'ar-ı massa : emici kıllar.

eş'ar (-) i. a. ç. : şiirler.

eşbah (-) [ha ile] i. a. ç. : 1. şahıslar, cisimler, gövdeler. 2. büyük kapılar. 3. karaltılar, hayaller.

eşbah (-) ([he ile] i. a. ç. : şibihler, benziyenler, eşler.

eşcar (-) i. a. ç. : ağaçlar. Eşcar-ı müsmire : meyva ağaçları.

eşet, -ddi s. a. : en çetin, en sert, çok çetin, pek sert. Eşedd-i mücazat : en şiddetli ceza.

eşfak, -kı s. a. : çok (pek, en) merhametli.

eşhas (-) i. a. ç. : şahıslar, adamlar, kişiler.

eşhür i. a. ç. : şehirler, aylar.

eşi'a i. a. ç. : aydınlıklar, ışıklar.

eşirra (-) s. a. ç. : şirretler, azıllar, haşarılar, kötülük edenler, edepsizler.

eşk, -kı i. a. : gözyaşı. Eşk-i sürur : sevinç gözyaşı.

eşkâl, -li (-) i. a. ç. : şekiller, biçimler.

eşkuya (-) s. ve i. a. ç. : şakiler, dağ hırsızları, haydutlar.

eşna' s. a. : yırtlaz, en şeni, çok kötü, pek çirkin.

eşraf (-) i. a. ç. : saygın kimseler,

ilerigelenler. **Eşraf-ı belde** : memleketin ilerigelenleri.

eşya (-) i. a. ç. : şeyler, nesneler.

etba (-) s. a. ç. : 1. birinin sözüne, işine, mesleğine uyanlar. 2. uşaklar, hizmetçiler.

etfal, -li (-) i. a. ç. : tıfıllar, çocuklar. **Etfal-i mekâtip** : mektep çocukları, okul çocukları.

etfaliyat, -tı (-) i. a. ç. : çocuk bilgisi, pedaloji.

etibba (-) i. a. ç. : tabipler, doktorlar, hekimler. **Etibba odası** : hekimler odası.

et'ime i. a. ç. : taamlar, yemekler, aşlar.

etraf (-) i. a. ç. : taraflar, yanlar, uçlar, kıyıları. **Etraf ve havali** : yöre çevre.

Etrak, -ki (-) i. a. ç. : Türkler.

etrika i. a. ç. : 1. yollar, caddeler 2. sebepler, vasıtalar.

etvar i. a. ç. : tavırlar, hareketler.

evahir (-) i. a. ç. : âhırlar, sonlar.

evail, -li (-) i. a. ç. : evveller, ilk vakitler.

evamir (-) i. a. ç. : emirler, buyruklar, buyrultular.

evan (-) i. a. : vakit, zaman, çağ.

evani (-) i. a. ç. : kapkacaklar, kaplar.

evasıt, -tı (-) i. a. ç. : ortalar, ortadakilere, ortada bulunanlar, orta günler, orta zamanlar.

evbaş (-) i. a. ç. : ayak takımı, aşağılık kimseler.

evca (-) i. a. ç. : veca'lar, ağrılar, sancılar, acılar, sızılar.

evcument, -di i. f. : 1. top, küme, yığın. 2. evcimen, evine çok bağlı, evini iyi bir halde bulunduran [kimse].

evham (-) i. a. ç. : vehimler, zanlar, esassız şeyler, kuşkular, kuruntular.

evic, vci i. a. : 1. yüce, yüksek. 2. uc.

Evc-i asüman : göklerin ucu (en yüksek kısmı). 3. **astr.** Arza göre: yeröte; Güneşe göre : günöte [evç ve hâziz hattı : **astr.** günberi - günöte doğrusu]. 3. **müz.** irak makamının incil şeklidir; se-gâh dörtlüsünün irak perdesindeki şeddi ile uşak dörtlüsünün karışmasından meydana gelen bir makam.

evidda (-) i. a. ç. : ahbaplar, dostlar, sevgililer, sevdikler.

ev'iye i. a. ç. : 1. kaplar, mahfazalar. 2. damarlar. **Ev'iye-i münakkata** : bot. noktalı damarlar.

evkaf (-) i. a. ç. : vakıflar, cami, medrese gibi hayrâtın idaresine bağlanan binalar ve benzerleri.

evkat, -tı (.-) i. a. ç. : vakitler, zamanlar.

evlâ (.-) s. a. : daha uygun, çok lâ-yık, en iyi, üstün.

evlât, -dı (.-) i. a. ç. : veletler, çocuklar, sülâle; çocuk, oğul.

evleviyet, -ti i. a. : 1. evlâhık, üstün tutulmaya lâyık olma. 2. diyecek kalmama. **Evleviyetle** : haydi haydi.

evliya (.-) i. a. ç. : 1. veliler. 2. keramet sahibi olanlar.

evrak, -kı (.-) i. a. ç. : 1. varaklar, yapraklar. **Evrak-ı müteakibe** : bot. karşılıklı yapraklar. 2. kâğıtlar. 3. arşiv.

evram (.-) i. a. ç. : veremler, şişler, yumrular.

evrenk, -gi i. f. : 1. taht. 2. şeref, şüs. 3. akıl ve irfan. 4. ağaç kurdu. 5. yakışıklılık. 6. hile.

evrent, -di i. f. 1. hile, oyun, dek, aldatma. 2. şan, şeref. 3. taht.

evride i. a. ç. : anat. siyah kan damarları, toplardamarlar.

evsa' s. a. : daha geniş, pek geniş, en geniş.

evsaf (.-) i. a. ç. : vasıflar, ortalar.

evsat i. a. : 1. bir şeyin ortası; ortadaki. 2. s. orta, orta halli. 3. yüksek ile alçak arası.

evtan (.-) i. a. ç. : vatanlar, yurtlar.

evvel s. ve zf. a. : önce, ilk, birinci, eski, geçmiş. **Evvel ve âhir** : eninde sonunda.

evvelâ zf. a. : birinci olarak, her şeyden önce, ilkin, önce, ilk önce.

evvelce zf. a. : daha evvel, önce.

evveleminde zf. a. t. : herşeyden önce, işin başlangıcında.

evvelen zf. a. : önce, önceleyin.

evvelî (.-) s. a. : en evvel, en önce olan; fels. ilk.

evveliyat, -tı (.-) i. a. ç. : bir işin ilk safhaları, başlangıç.

evvelki zf. a. : birinci, ilk, eski.

evza (.-) i. a. ç. : haller, durumlar, duruşlar.

evzah s. a. : daha vazih, çok açık, besbelli.

evzan (.-) i. a. ç. : vezinler, tartılar, ağırlıklar.

evzayış (.-) i. a. : artış, çoğalış.

eyadl (.-) i. a. ç. : yedler, eller.

eyalât, -tı (.-) i. a. ç. : vâlilerin idaresi altında bulunan memleketler:

eyalet, -ti (.-) i. a. : bir vâlinin idaresinde olan memleket.

eytam (.-) i. a. ç. : yetimler, anası babası ölmüş, bülûğa ermemiş küçük çocuklar.

eyvah (.-) ünl. f. : yazık, heyhat!

eyvallah ünl. a. : 1. evet, öyle olsun.

2. Allaha ısmarladık. 3. teşekkür ederim.

eyvan (-) i. f. : 1. büyük sofa, salon. 2. kemerli yüksek bina. 3. 3. çardak. 4. köşk.

eyyam (-) i. a. ç. : yevmler, günler. **Eyyam-ı bahur** : Ağustosun ilk haftasında olan sıcak günler.

eyyüha (-) e. a. : "Ya, ey!" gibi seslenme edatı. **Eyyüh-el-ashap** : ey mal ve mülk sahipleri! **Eyyüh-el-İslâm** : ey Müslümanlar!

eyzan zf. a. : yine öyle, bu da öteki gibi.

ez e. f. : "den, dan" anlamına. **Ez-dıl** : gönülden.

eza (-) i. a. : incitme, can yakma, eziyet.

ez'af s. a. : en zayıf, çok kuvvetsiz, pek dermansız. **Ez'af-ı nas** : insanların en zayıfı.

ez'af (-) i. a. ç. : bir şeyin iki misli yapan fazlalıklar.

ezan (-) i. a. : Müslümanları ibadete çağırmaq için çok defa minarenden, belirli kelimeleri söylemek suretiyle, yüksek sesle yapılan çağrı.

ezdat, -dı (-) i. a. ç. : zıtlar, karşıtlar.

ezel i. a. : başlangıcı olmıyan geçmiş zaman, öncesizlik.

ezeli (-) s. a. : öncesiz.

ezhan (-) i. a. ç. : zihinler, zekâ, hafıza, anlayış, kavrayış kudretleri.

ezhap, -bı (-) i. a. ç. : 1. zehepler, altunlar. 2. yumurta sarıları.

ezhar (-) i. a. ç. : çiçekler. **Ezhar-ı nevbahar** : bahar çiçekleri.

ezher s. a. : pek beyaz, güzel ve parlak. **Cami-i Ezher** : Mısır'da bir medrese.

eziyet, -ti i. a. : üzöcek, incitecek hal, incitme, cefa, zahmet.

eziâl, -li (-) i. a. ç. : zıllar, gölgeler.

ezmine i. a. ç. : zamanlar, anlar. **Ezmine-i kadime** : eski zamanlar. **Ezmine-i cedide** : yeni zamanlar.

ezvac, -cı (-) i. a. ç. : zevçler, kocalar, eşler, çiftler. **Ezvac-ı tahirat** : Hz. Muhammed'in ismetli zevce-leri.

ezvak, -kı (-) i. a. ç. : zevkler, tatlar.

ezyal, -li (-) i. a. ç. : etekler, kuyruklar, ekler.

ezyed, -di s. a. : en (pek çok) ziyade, fazla.

F

f ha. a. : Osmanlı alfabesinin yirmi üçüncü harfi.

fa'al, -li (-) s. a. : çok işliyen, daima harekette bulunan, etkin.

faaliyet, -ti (-..) i. a. : çalışma, hareket, gayret, hamaratlık, kıpırdanış, canlılık.

facia (-..) i. a. : 1. âfet, musibet. 2. acıklı tiyatro oyunu, trajedi.

fahamet, -ti (-..) i. a. : ululuk, kıymet, değer. **Fahametli** : [evvelce] sadrazam, Mısır hidivi ve prenslere verilen bir lâkap.

fahham (-) i. a. : kömürcü.

fahhar (-) s. a. : övünge.

fahım, -hmi [hı ile] s. a. : büyük, ulu.

fahim (-), fahime (-..) s. a. : anlayışlı, akıllı.

fahim, -hmi [h ile] i. a. : kömür. **Fahm-i hayvani** : kim. hayvan kömürü.

fahım (-) s. a. : fahametli; itibar ve nüfuz sahibi olan.

fahir, -hri i. a. : öğünme, kıvanç.

fahir (-), fahire (-..) s. a. : 1. onurlu, şanlı, şerefli. 2. değerli.

fahiş (-) s. a. : 1. ölçü dışı, aşırı,

taşkın. 2. büyük, iri. 3. ahlâksız, ahlâka aykırı, çirkin, pek kötü. **Hata-yi fahiş** : pek kötü yanlış.

fahişe (-..) i. ve s. a. : ahlâksız kadın, kahbe.

fahiz, -hzi i. a. : anat. uyluk. **Azm-i fahiz** : uyluk kemiği.

fahriye i. a. : ed. eski şairlerin, kendi erdemlerini ve üstünlüklerini övmek suretiyle yazdıkları şiirler.

fahte (-) i. f. : 1. üveyik kuşu. 2. müz. Türk müziğinin yirmi zamanlı ve onbir darplı büyük usullerindendir.

fahur (-) s. a. : kendini çok medheden, övünen, övünge.

fahurane (-..) zf. a. f. : kendini methederek, övünerek.

faide (-..) i. a. : 1. fayda, yarar; kâr, kazanç. 2. ümit, hayır, işe yarama.

faik (-) s. a. : üstün.

faikiyet, -ti (-..) i. a. : üstünlük.

fail (-) s. a. : 1. işliyen, yapan. 2. i. gr. özne.

faiiliyet, -ti (-..) i. a. : 1. faillik, işleyicilik. 2. müessirlik, tesir, etkili olma halî.

faiz (-) i. a. : ödünç verilen paraya karşı alınan kâr. **Faiz-i basit** : mat. alınan borç müddeti için de-
ğişmiyen ana paranın getirdiği fa-
iz, kâr. **Faiz-i mürekkep** : mat.
bir paranın getirdiği faiz, vade so-
nunda ana paraya katılmak sure-
tiyle hesap edilen faiz.

faiz (-) [ze ile] s. a. : fevz bulan,
muradına ulaşan, bir başarı ka-
zanan.

fakat, ti bağ. a. : ancak, yalnız, şu
kadar var ki, şu var ki.

fakih (-) [k kalın okunur] s. a. :
zeki, anlayışlı kimse.

fakihe (-) i. a. : meyva, yemiş.

fakir (-) s. a. : yoksul, parasız, zü-
gürt, zavallı.

fakir, -kır i. a. : fakirlik, yoksulluk.
Fakr-üd-dem : bty. kansızlık, ane-
mi.

fakirhane (-, -) b. i. a. f. : [alçak
gönüllülükle] söz söyleyenin evi.

fal (-) [l ince okunur] i. a. : uğur,
talih deneme, fal. **Fal-i hayır** :
uğur sayma, iyi hal, iyi alâmet.

-fam (-) s. f. : renk. **Sebz-fam** : ye-
şil renkli. **Zer-fam** : altın renkli.

fani (-) s. a. : ölümlü, gelip geçici,
kalımsız.

faraza zf. a. : tutalım ki, diyelim ki,
sayalım ki, söz gelişi.

farazi (-) s. a. : 1. bir faraziye-
ye dayanan, varsayılı. 2. mat. ipote-
tik.

faraziye i. a. : varsayış, varsayım,
ipotez. [aslı : "farziyye" dir].

fariğ (-) s. a. : feragat eden, vaz
geçen.

farık, -ği (-) s. a. : farkededen, ayı-
ran.

farika (-) i. a. : ayırmaç.

fariza (-) i. a. : 1. farz, Allah'ın
emri. 2. lâzım, gerek. 3. borç,
ödev, görev. 4. huk. hisse, pay,
düşerge.

fark, -kı i. a. : ayrılık, başkalık, ay-
rım.

fart, tı i. a. : aşırı, aşırılık, aşkın,
aşkınlık. **Fart-ı enaniyet** : psik.
benlikçilik. **Fart-ı hassasiyet** :
psik. aşırı duyu.

farz i. a. : 1. bir sonuç elde etmek
için ihtimalli veya gerçek olarak
kabul edilen bir tahminde bulun-
ma, sayma, tutma. 2. Allah'ın iş-
lenmesi kesin olarak gerekli, terki
günah olan emirleri.

farzetmek fi. a. t. : varsaymak, say-
mak, tutmak.

fasahat, -tı (-) i. a. : güzel ve açık
konuşma, uzdillik.

fasıl (-) s. a. : fasleden, ayıran, bö-
len. **Hatt-ı fâsıl** : iki şeyi birbirin-
den ayıran çizgi.

fasıl, -sı i. a. : 1. fasıl, ayrıntı, kısım, bölüm. **Fasıl-ı müsterek** : geo. arakesit 2. Türk müziğinde bir klâsik konser programı.

fasıla (-) i. a. : 1. aralık, ara. 2. ayıran şey.

fasılh (-) s. a. : 1. açık, yanlışsız ve güzel konuşan, uzdilli. 2. aşıkâr, sarıh, açık.

fasılh (-) s. a. : fesheden, bozan, çürüten.

fasile (-) i. â. : bot. familya. **Fasile-i bakliye** : bot. baklagiller.

fasit, -di (-), **faside** (-) s. a. : 1. kötü, fena, yanlış, bozuk 2. fesat çikaran, münafık.

fasla i. a. : mat. apsis.

fassad (-) i. a. : kan alıcı, hacamatçı.

fassal, -lı (-) s. ve i. a. : dedikoducu.

faş (-) i. a. : açığa vurma, dile verme

fatamet, -ti i. a. : kolay anlayış, zeyreklik.

fâtır (-) s. a. : yaratan, yaratıcı,

fâtih (-) s. a. : açan, fetheden, bir memleket zapteden.

fâtihâ (-) i. a. : 1. başlangıç, giriş. 2. Kur'an-ı Kerim'in birinci suresi.

fâtin (-) s. a. : uyanık, anlayışlı.

fâtin (-) s. a. : fitneci.

fazahat, -ti i. a. : alçaklık, edepsizlik, kepazelik.

fazall (-) i. a. ç. : faziletler, erdemler. **Fazâil-i ahlâk** : ahlâk faziletleri, erdemleri.

fazıl, -zlı i. a. : 1. fazla, artık. 2. iyilik, lütuf.

fazıl (-) s. a. : faziletli, erdemli.

faziha (-) i. a. : alçaklık, edepsizlik, kepazelik.

fazilet, -ti (-) i. a. : 1. erdem. 2. yararlık.

faziletmend (-) b. s. a. f. : erdemli.

faziletperver (-) b. s. a. f. : fazilet sahibi, erdemli.

fazla s. a. : artık, çok, ileri.

fêbiha (-) zf. a. : 1. ne ala, ne güzel. 2. öyle olsun.

fecaat, -ti (-) i. a. : acıklılık, yürekler acısı.

fecayî (-) i. a. ç. : fecialar, musibetler, öfkeler.

fecere i. a. ç. : 1. günahkârlar. 2. ayyaşlar, sefiller. 3. reziller, şerirler. 4. yalancılar.

feci (-) s. a. : 1. acıklı. 2. dehşetli, korkunç.

fecir, -cri i. a. : 1. tan vakti, gün ağarması. 2. tan kızılığ.

fecve i. a. : 1. açıklık. 2. avlu.

feda (-) i. a. : gözden çıkarma, uğruna verme. [aş : "fidâ" dır].

fedai (.-) s. a. : canını esirgemiyen, kellesi koltuğunda. [aslı : "fidâî" dir].

fedakâr (.-) s. a. f. : [bir şeyini] feda etmekten çekinmeyen, esirgemiyen, esirgemez. [aslı : "fidâ-kâr" dir].

fehîm (-) s. a. : zeki, anlayışlı, akıllı kimse.

fehîm, -hîmî i. a. : anlama, anlayış.

Fehmetmek : anlamak; kavramak.

fehva (-) i. a. : anlam, kavram.

Fehvasınca : uyarınca, sözü gereğince.

fek, -kki i. a. : 1. feshetme, bozma; koparma, kesme. 2. ayırma, ayırdetme. 3. zoru halletme, çözme. 4. kurtarma. 5. **anat.** çene kemiği. **Fekk-i esfel** : **anat.** altçene.

fekkeyn i. a. ç. : iki çene [alt ve üst].

fekçe i. a. : zool. bot. çenek.

fekki (-) s. a. : **anat.** çeneye ait, çene ile ilgili.

felâ (-) zf. a. : o halde, o zaman.

felâh i. a. : kurtuluş, selâmet, onma. **Felâh bulmak** : kurtulmak, onmak.

felâket, ti (-) i. a. : 1. belâ, müsibet. 2. bahtsızlık.

felâketzede (-...) b. s. a. f. : felâket, belâyâ uğramış.

felâsife (-...) i. a. ç. : filozoflar; bilginler, akıllı kimseler.

felç, -ci i. a. : vücutta bir tarafın hareketsiz kalması, inme.

felek, ği i. a. : 1. gök. 2. âlem, dünya, 3. talih, kader.

felekiyat, -tı (-...) i. a. ç. : astro-nomi.

felekzede b. s. a. f. : feleğin kahırına uğramış, talihsiz, bahtsız.

fellah (-) i. a. : 1. ekici, çiftçi. 2. zenci, siyah Arap.

felsefe i. a. : hikmet bilgisi, filozofi.

fem i. a. : ağız. **Gül-fem** : ağzı gül gibi olan.

fen, -nni i. a. : 1. bilim, marifet, sanat. 2. hile.

fena (-) i. a. : 1. yok olma, yokluk, geçip gitme. 2. s. kötü, uygunsuz.

fenni (-) s. a. : fenne göre olan.

fent, -di i. f. : hile, dek.

fer i. f. : parlaklık, aydınlık, ışıık, parıltı.

fer' i. a. : 1. dal, budak; tomurcuk. 2. s. ikinci derecede önemi olan [şey].

ferace (-) i. t. : eskiden Müslüman kadınların giydiği sokak elbisesi.

feradis (-) i. a. ç. : 1. firdevsler, cennetler, uçmaklar. 2. bahçeler.

ferâğ (-) i. a. : vazgeçme, terket-

me. 2. huk. bir mülkün tasarruf, sahip olma hakkını başkasına terketme.

feragat, -ti (-.) i. a. : vazgeçme, elçekme.

ferah i. a. : gönül açıklığı.

ferah (-) [hı ile] s. f. : bol, geniş, yayvan, açık.

ferahiaver (-.) b. s. a. f. : ferah getiren, sevinç getiren, sevindiren.

ferahbahş b. s. a. f. : ferah bağışlayan, sevinç veren.

ferahet, -ti (-.) i. f. : şan ve şeref.

ferahfeza (-.) b. s. a. f. : 1. ferahı, sevinci artıran. 2. müz. alaturka müzikte Ahmed Ağa tarafından terkiyedilmiş bir makam.

ferahi (-.) i. f. : bolluk, genişlik; ucuzluk.

ferahnak, -ki b. s. a. f. : 1. sevinçli. 2. müz. Şakir Ağa tarafından terkiyedilen alaturka müzikte bir makam.

ferahrev (-.) b. s. f. : acele ve geniş adımlarla yürüyen.

feramuş (-.) i. f. : unutmaya, hatırdan çıkma.

feraset, -ti (-.) i. a. : binicilik, at yetiştirme bilgisi.

feraset, -ti (-.) i. a. : Kâbe süpürücüsünün işi.

ferbiyuniye (-.) i. a. : bot. sütleğengiller.

fercam (-.) i. f. : 1. son, akıbet. 2. menfaat, çıkar. **Bed-fercam** : sonu kötü.

ferç, -ci i. a. : dişilerde tenasül âlet. **Fere-ül-bahir** : zool. denizanası.

ferda (-) i. f. : yarın. **Endişe-i ferda** : yarını düşünme.

ferdaniye (-.) i. a. : felse. bireycilik.

ferdaniyet, -ti (-.) i. a. : birlik, teklik, eşsizlik.

ferden ferda (-.) zf. a. : tek tek.

ferdi (-), ferdiye s. a. : 1. fertle ilgisi olan. 2. sosy. bireysel.

ferdiyet, -ti i. a. : teklik, birlik; sosy. bireylik.

fereç, -ci i. a. : kederden, darlıktan kurtulma.

Ferengis (-.) ö. i. f. : Zühre (Çobanyıldızı - Venüs) gezeğini.

ferhal, -li (-) i. f. : kıvrırcık ve dolaylı olmıyan uzun saç.

ferhan (-) s. a. : sevinçli, neşeli.

ferhaş (-) i. f. : savaş, kavga.

ferhat, tı i. a. : sevinç, neşe.

ferhenk, -gi i. a. : 1. bilgi, hüner, marifet. 2. farsça sözlük.

ferhunde s. a. : kutlu, mutlu; uğurlu. **Ferhunde-fal** : falı kutlu, uğurlu olan. **Ferhunde - gi** : kutluluk, uğurluluk.

feride (-.) i. a. : çok değerli inci.
ferih i. a. : sevinçli. **Ferih-fahur** : sevinçli olarak, övünerek.
ferik, -ki (-) [k lar kalın] i. a. : ask. tümgeneral, korgeneral.
ferište i. a. : melek.
ferit, -di (-) s. a. : eşsiz, tek.
-ferma (-) s. a. : emreden, buyuran; süren.
ferman (-) i. f. : buyrultu. **Ferman-ber** : aldığı buyruğu yerine getiren.
fermanferma (...-) b. s. f. : emir buyuran, hüküm süren.
fermanreva (...-) b. s. f. : buyruğu kabul edilen; pâdişah.
fermude (-.) s. f. : buyurulmuş. **Bermûde-i fermûde** : buyurulan nesne.
ferraş (-) s. ve i. a. : 1. döşeyen, döşemeci. 2. hizmetçi. 3. Kâbe süpürücüsü.
ferruh s. f. : uğurlu, kutlu.
-fersa (-) s. f. : aşındıran, eskiten, bitiren, yıpratın.
fersah i. a. : eskiden kullanılan ve aşağı yukarı beş kilometre tutan bir uzay ölçüsü. **Fersah fersah** : bol bol, pek çok.
fersan (-) i. f. : derisinden kürk yapılan bir kır sansarı.

fersude (-.) s. f. : yıpranmış, eskimiş, yırtık pırtık.
fersudeği (-.) i. f. : eskilik, yıpranış.
fert, -di i. a. : 1. tek, yalnız olan şey. 2. şahıs, kişi. 3. fels. birey.
Ferd-i âferide : hiç kimse.
fertut (-), **fertute** (-.) s. f. : bunak, pek ihtiyar; cadaloz.
fertutane (...-) zf. f. : bunakcasına.
feryat, -dı (-) i. f. : 1. haykırış, çığlık. 2. sızlamak, şikâyet. 3. yaygara, gürültü.
ferz i. f. : satranç oyununda şahın müşaviri, veziri suretinde kullanılan bir taş.
ferzent, -di i. f. : oğul, çocuk.
fesat, -dı i. a. : 1. bozukluk. 2. fenalık, kötülük, arabozanlık, anlaşmazlık.
fesih, -shi i. a. : 1. bozma, bozulma, dağıtma, dağılma. 2. bir mahkemenin verdiği kararı, onun üstündeki bir başka mahkemenin hükümsüz bırakması, çöktürmesi.
fesih (-) s. a. : geniş, açık.
fesil, -sli i. a. : ta. daldırma.
-feşan (-) s. f. : saçan, serpen.
feşar (-) s. f. : sıkıcı, sıkın.
fetha i. a. : 1. arapça kelimelerin üstüne konulan "üstün" işareti. 2. delik.

fethateyn i. a. ç. : iki harfin üstü-
niyle okunan kelime.

fethî, -thî i. a. : 1. açma, açılma. 2.
bir ülkeyi savaşıla ele geçirme.

fetret, -ti i. a. : kargaşa devri.

fettah (-) s. a. : muzaffer, galip,
açan.

fettak, -ki (-) s. a. : kanlı katil.

fettan (-) s. a. : gönül ayartıcı, oy-
nak [kadın].

fettane (-) i. a. : mehek taşı.

fetva (-) i. a. : müftü tarafından
şer'i hüküm veya karar. **Fetva -
-emini** : [eskiden] Şeyhislâm Ka-
pısı'nda fetvâ işleriyle uğraşan da-
irenin başkanı.

fevâit, -dî (-) i. a. ç. : faideler,
menfaatler, asılar.

fevaiz (-) i. a. ç. : fâizler.

fevakih (-) i. a. ç. : meyvalar, ye-
mişler.

fevç, -ci i. a. : bölük, takım.

feveran (-) i. a. : kaynama, fış-
kıрма.

fevk, -ki i. a. : üst, yukarı. **Fevk-i
işba** : aşırı doyma.

fevkalâde (-) zf. a. : âdetin üstün-
de, duyulmadık, görülmedik, işi-
tilmedik; pek çok, mükemmel, ola-
ğanüstü.

fevkani (-) s. a. : üst, üstteki.
Fevkani tahtani : altı üstü.

fevr, zf. a. : acele, hemen, derhal.
Ale-l-fevr : çarçabuk, birdenbire.

fevren zf. a. : çarçabuk, birdenbire.

fevt, -ti i. a. : 1. elden çıkarma, ka-
çırma, kaybetme. 2. ölme. **Fevt-i
fırsat** : fırsat kaçırma.

fevzare (-) s. a. : döner fıskiye.

fevz i. a. : üstünlük, kurtuluş.

fevza (-) i. a. : eksizlik, başsızlık,
anarşi, kargaşa.

fezvaviyet, -ti (-) i. a. : anarşik.

feyezan (-) i. a. : 1. taşma [nehir],
su baskını. 2. bolluk.

feyiz, -yzi i. a. : bolluk, gürlük,
ilerleme.

feyizdar (-) b. s. a. f. : feyizli, üre-
ğen, güreli, gür.

feylesof i. a. : 1. filozof, felsefe ile
uğraşan bilgin 2. kaygısız, ra-
hat yaşayan, kalender kimse 3.
dinsiz.

feyyaz (-) s. a. : bereketli, gür.

feza (-) i. a. : 1. cev, boşluk. 2. fız.
uzay.

-feza (-) s. a. : artıran, çoğaltan.
Hayret-feza : hayret artıran, hay-
ret veren.

fezai (-) s. a. : 1. fezaya ait, feza
ile ilgili 2. fels. uzaysal.

fezleke i. a. : hulâsa, özet.

fıkarat (-) i. a. ç. : 1. küçük hi-

kâyeler, kıssalar. 2. cümleler, paragraflar. 3. omurga kemiklerinin boğumları. **Fıkârat-ı acziye**: anat. sağrı omurları. **Fıkârat-ı kataniye**: bel omurları.

fıkari (.-) s. a.: anat. omurga kemiği ile ilgili olan. **Amud-ı fıkari**: anat. omurga.

fıkariye i. a.: omurgalılar.

fıkdan (.-) i. a.: yokluk, bulunmazlık. **Fıkdan-ı nakit**: para darlığı. **Fıkdan-ı hassasiyet**: psik. duyumsamazlık.

fıkûh, -khû i. a.: 1. bir şeyi gereği gibi anlayıp bilme. 2. [eskiden] şariat ilmi.

fıkra i. a.: 1. Omurga (kaburga) kemiklerinden bir boğum. 2. hikâye. 3. bölüm.

fıkrahân (.-) b. s. a. f.: hikâye okuyan, söyleyen.

fırka i. a.: 1. parti. **Fırka dıvanı**: parti kurulu. 2. ask. tümen. **Fırka kumandanı**: tümkomutan.

fırsat, -tı i. a.: uygun zaman, elverişli durum.

fırsatıyap, -bı (.-) b. s. a. f.: fırsat bulan.

fıtık, -ğî i. a.: kasık yarığı.

fıtır, -tır i. a.: 1. oruç açma. 2. oruç açan kimse. **İd-ı fıtır**: ramazan bayramı, şeker bayramı.

fıtra i. a.: ramazan bayramında bölünmeden verilmesi şer'an vacibi olan sadaka.

fıtrat, -tı i. a.: yaradılış, tabiat, mizaç, huy.

fıtraten zf. a.: yaradılıştan.

fıtri (.-) s. a.: yaradılıştan, doğuştan olan.

fıtriyye i. a.: fels. doğuştancılık.

fı (-) e. a.: içinde, -de. **Fı 20 teşri-nievvel**: 20 ekimde.

fiat, -tı i. a.: eder, fiat paha.

fıdye i. a.: can kurtarma karşılığı verilen akçe v. b. **Fıdye-i mecat**: kurtulmalık, can kurtarma akçesi.

fie i. a.: taife, güruh, bölük, takım.

figan, -nı (.-) i. f.: ızdırıp inlemlerle çağırtma, inleme; çılgılık, inilti.

-figâr (.-) s. f.: yaralı, incinmiş.

Dil-figâr: yüreği yaralı.

-figen s. f.: atıcı, yıkıcı, düşürücü.

-fih (-) e. a.: "onda, içinde" **Mâ-nahnü fih**: konuştuğumuz.

fihris i. a.: bir kitabın, içinde neler bulunduğunu gösteren cetvel.

fihrist, -tı i. f.: bir kitabın, içinde neler bulunduğunu gösteren cetvel.

fiil, -'li i. a.: 1. iş, kâr, amel. 2. gr. zamanla ilgili olup anlama yol açan kelime, eylem. **Fîl-i cevher**: gr. ekfiil. **Fîl-i hikâye**: hikâye

bileşik zamanı. **Fi'l-i iane** : gr. yardımcı fiil.

fikir, -kri i. a. : fikir, düşünce.

Fikr-i muzmer : dışarı vurulmuş, gizli fikir, düşünce, gültge.

Fikr-i sabit : saplantı. **Fikr-i takip** : güderge.

fikren zf. a. : düşünerek.

fikret, -ti i. a. : fikir, düşünce.

fikri (-) s. a. : düşünerek meydana getirilen, düşünsel.

fi'len zf. a. : gerçekten; işle, işiyle.

filhakika (..) [k lar kalın] zf. a. : gerçekten, doğrusu.

filhal, -li zf. a. : şimdi, hemen.

fi'li (-) s. a. : 1. gr. fiille ilgili, gerçekten yapılan iş. **Hizmet-i fi'liye** : ilk askerlik görevi 2. fels. edimsel.

fi'liye i. a. : fels. etkinsilik, aktivizm.

fimabat, -di (---) zf. a. : bundan sonra.

finefsilemr (-...) zf. a. : gerçekte.

firak, -kı (-) i. a. : ayrılık, ayrılma; sevişenlerin ayrılığı.

firar (-) i. a. : kaçma, kaçış, savuşma.

firari (-) s. a. : kaçak, kaçkın.

firaset, -ti (-) i. a. : anlayışlılık, çabuk sezış.

fıraş (-) i. a. : yatak, döşek, şilte.

Esir-i fıraş : yataktan kalkamayan hasta, yatalak.

firavan (-) s. f. : çok, bol, aşırı.

Fir'avn ö. i. a. : firaun.

firdevs, -si i. a. : 1. cennet, uçmak.

2. bahçe, bostan.

firip, -bi i. f. : oyun, dek, al, aldaç.

-firip, - bi (-) s. f. : aldatan, aldatıcı. **Dil-firip** : gönül aldatan.

firistade (..) i. a. : 1. peygamber.

2. gönderilmiş, elçi.

firkat, ti i. a. : ayrılık, ayrılış [dostlardan v.b.].

firkatzede b. s. a. f. : sevdiğinden ayrılmış [kimse].

firuz (--) s. a. : bahtlı, mutlu, sevinçli; uğurlu.

firuze (--) i. a. : gök rengine değerli bir taş.

fiten i. a. ç. : fitneler, ayartmalar, azdırmalar, ara bozmalar.

fitne i. a. : ayartma, azdırma; ara bozma.

fitnecü (..) b. s. a. f. : fırsat arıyan, bozutçu.

fitneengiz (..) b. s. a. f. : fesat koparan, fesat çıkaran.

fualâ (-) i. a. ç. : fâiller, işlemişler, yapmış olanlar.

fuat, -di (-) i. a. : kalb, yürek. **Fuad-ı mide** : mide ağzı.

fudala (-) s. a. ç. : erdemliler.

fuhuş, -hşu i. a. : orospuluk.

fukara (-) i. ve s. a. ç. : fakirler, yoksullar.

ful i. a. : bakla.

Furkan (-) [ka uzun okunur] 1. s. a. : iyi ile kötü ve doğru ile yanlış arasındaki farkı gösteren her şey. 2. i. Kur'an-ı Kerim.

fuzala (-) s. a. ç. : fazıllar, erdemliler.

fuzuli (-) s. a. : boşuna, haksız, yersiz.

fücenen zf. a. : ansızın, birdenbire.

fülfül i. a. : karabiber. **Dar-ı fülfül** : karabiberin uzunca bir çeşidi, tarçın tohumu denilen kuyruklu biber.

fünun, -nu (-) i. a. ç. : fenler. **Dar-ül-fünun** (fenler kapısı) : üniversite.

fürce i. a. : 1. aralık, delik. 2. güzel manzara, görünüş.

fürü (-) 1. i. a. ç. : ayrıntılar. 2. inenler.

füruht, -tu (-) i. f. : satma, satım, satış.

fürumaye, (-) b. s. f. : sütü bozuk, mayası bozuk, soysuz, aşağılık [kimse].

-furuş (-) s. f. : satan. **Azamet-furuş** : büyüklük satan. **Nan-furuş** : ekmek satan.

füruzan (-) s. f. : parlayıcı, parlayan, parlak. **Necm-i füruzan** : parlak yıldız.

fütade (-) s. f. : düşmüş, düşkün.

fütuhât, -tı (-) i. a. ç. : zaferler, memleket zaptetmeler, utkular.

fütur (-) i. a. : bezginlik, usanma. **Bilâ-fütur** : korkusuzca, aldırımıyarak, pervasızca, bezmeksizin.

fütüvvet, -ti i. a. : soy temizliği, cömertlik, yiğitlik, akıllık.

G

gabavet, tî (-.) i. a. : kalın kafalılık. **Gabavet-i mücesseme** : büyük aptallık.

gabgap, -bı i. a. : çene altı, çifte gerdan, gıdı.

gabın, -bnı i. a. : muamelede aldatma. **Gabn-ı fâhîş** : aşırı aldatma.

gabın (-) [ga uzun okunur] s. a. : alış verişte aldatan [kimse].

gabl (-) s. a. : kalın kafalı, anlayışsız.

gada (-) i. a. : öğle yemeği.

gaddar (-) s. a. : zulmeden, hâin, merhametsiz, kıyıcı.

gaddarane (-.-) zf. a. : gaddarca, merhametsizce.

gaddare (-.) i. a. : 1. küçük tabanca. 2. büyük bıçak.

gadir, -dri i. a. : haksızlık, vefasızlık, hâinlik.

gadır (-) i. a. : 1. göl. 2. küçük ırmak.

gadırî (-.-) s. a. : coğr. gölde yaşayan, gölde bulunan [hayvan, bitki], gölsel.

gaffar (-) s. a. : yarlıgayan.

gafil (-) s. a. : tembel, dikkatsiz, dalgın.

gafilane (-.-) zf. a. : gafilcesine, dikkatsizlikle, dalgınlıkla.

gafilen (-.) zf. a. : dalgın olarak, habersizce.

gafir (-) s. a. : 1. örten. 2. etrafını çeviren. 3. muhafızlar. 4. çok fazla. **Cemm-i gafir** : büyük cemaat, insan kalabalığı.

gafir (-) s. a. : mağfiret eden, yarlıgayan, affeden; Allah.

gaflet, -tî i. a. : gafillik, boş bulunma, dalgınlık, dikkatsizlik.

gafleten zf. a. : dalgınlıkla.

gafur (-) s. a. : affeden, merhamet eden, yarlıgayan, suç bağışlayan [Allah].

gâh (-), gâhî (-) zf. f. : 1. arasıra, kimi, kimi vakit. 2. zaman ve yer bildiren edat.

gai (-), galye (-.) s. a. : gaye, maksat ve sonuç ile ilgili; mant. ereksel.

gaibane (-.-) zf. a. : arkadan, görünmiyerek, tanımaksızın.

gaile (-.) i. a. : dert, sıkıntı, tasa.

galp, -bl (-) s. a. : 1. kayıp. 2. gr. zm. üçüncü kişi.

galt, -tî (-), gaita (-.) i. a. : insan pisliği.

galye (-..) i. a. : fels. erekçilik, finalizm.

galıyet, -tı (-..) i. a. : fels. ereklik.

galâ (-) i. a. : pahalılık. **Gala-yi es'ar** : fiyatların yüksekliği.

galat, -tı i. a. : yanlış; yanlışla. **Galat-ı meşhur fasih-i mehcürdan evlâdır** : meşhur (yaygın) yanlış, terkedilmiş fasih sözden daha üstündür. **Galat-ı elvan** : psik. renk-seçmezlik.

galebe i. a. : 1. yenme. 2. üstünlük.

Galebe çalmak : üstün gelmek.

galeyan i. a. : kaynama, çalkanma, coşma.

gali (--) s. a. : 1. değerinden çok pahalı olan [nesne]. 2. galeyan eden, kaynıyan.

galıba (-) zf. a. : görünüşe göre, belki, .. a benzer.

galıbane (-..) zf. a. : üstünlükle.

galıbiyet, -tı (-..) i. a. : galip gelme, üstünlük.

galip, -bi (-) s. a. : yenen üstün.

Galip ihtimal : daha kuvvetli ihtimal, olanak.

galız (-), **galize** (-) s. a. : kaba, iri, kalın. **Em'a-i galize** : anat. kalın bağırsak.

galle i. a. : 1. irat, gelir. 2. zahire, azık. 3. el emeği.

galsama i. a. : 1. anat. gırtlak ağzı, hançere. 2. solungaç.

gam, -mmı i. a. : keder, tasa, kaygı, dert. **Gam yemek** : keder ve tasa etmek.

gâm (-) i. f. : 1. adım. 2. ayak. 3. köy.

gamgin (-) b. s. a. f. : dertli, tasalı, kaygılı.

gamgüsar (-) b. s. a. f. : gamı, kederi defeden; teselli veren; dert ortağı; arkadaş.

gamhane (-) b. i. a. f. : 1. keder evi, kaygı, tasa yurdu. 2. (bu) dünya.

gamız, -mızı i. a. : 1. kaşla, gözle işaret, göz kırpması. 2. münafıklık etme, koğulama.

gammaz (-) s. a. : birine iftira ederek zarar veren, fitçi, kovucu.

gammazane (-..) zf. a. : gammazlıkla, kovuculukla.

gamze i. a. : 1. süzgün bakış. **Gamze-i câdû** : süzgün bakış. 2. çene ve yanak çukurluğu.

gamzede b. s. a. f. : gamlı, kederli, tasalı.

gamzi (-) s. a. : gözkurpan.

-gân (-) e. f. : sonu e ile biten farsça kelimeleri çoğul yapar. **Hace-gân** : hocalar.

ganaim (-) i. a. ç. : ganimetler,

emeksiz kazançlar, düşmandan alınan mallar.

ganem i. a. : koyun. **Lâhm-i ganem** : koyun etti.

gani (-) s. a. : zengin, varlıklı, bol.

ganim (-) [ga uzun okunur] s. a. : ganimet alan.

ganimet, -ti (-) i. a. : emeksiz kazanç, düşmandan alınan mal.

garabet, ti (-) i. a. : tuhaflık, gariplik, yabansılık.

garaip, -bi (-) s. a. ç. : garibeler, tuhaf olan şeyler.

garam (-) i. a. : aşk, sevdâ, şiddetli arzu, aşırı gönül düşkünlüğü.

garamet, -ti (-) i. a. : 1. borç, diyet gibi şeyleri ödeme. 2. vergi, resim.

garamiyat, -tı (-) i. a. ç. : sevgi ile ilgili konular, lirizm.

garat, -tı (-) [ga uzun okunur] i. a. ç. : yağmalar, çapullar.

garaz i. a. : 1. kın. 2. hedef, gaye, maksat, güdü; istek. **El-garaz** : maksat, niyet odur ki.

garazkâr (-) b. s. a. f. : ikinci, düşmanlık güden [kimse].

garazkârane (-) z. a. : garez ve düşmanlığa kapılarak.

garbi (-) s. a. : batısal.

garbiyyun (-) i. a. ç. : batılılar, Avrupalılar.

garet, -ti (-) i. a. : çapul, talan, yağma.

gargara i. a. suyu, içilen ilâcı boğazda oynatıp çalkalama.

garibe (-) s. a. : evvelce görülmemiş, tuhaf, acayip şey.

garik, -kı (-) s. a. : batmış, boğulmuş. **Garik-i bahr-i isyan** : isyan denizine gark olmuş.

garim (-) s. a. alacaklı.

garip, -bi (-) s. a. : 1. gurbette bulunan, zavallı, kimsesiz, yabancı. 2. tuhaf, şaşılacak.

garipperver b. s. a. 'f. : kimsesizleri koruyan.

gariye (-) i. a. : bot. defnegiller.

garize (-) i. a. : tabii sevk, içgüdü.

garizi (-), gariziye (-) s. a. : yaradılıştan, kendiliğinden; psik. içgüdüsel. **Hararet-i gariziye** : vücudun normal harareti.

gark, -kı i. a. : suya batma, boğulma.

garp, bı i. a. : batı. **Garb-i cenubî** : güney batı. **Garb-ı şimalî** : kuzey batı.

garran (-) s. a. : homurdanan; kükreyen.

gars i. a. : ağaç dikme, dikilme.

garur (-) s. a. : aldatan, aldatıcı.

gasben z. a. : zorla alarak.

gaseyan, -nı i. a. : kusma, kayetme.
gasıp, -bı (-) s. a. : gasbeden, zorla alan, zorba.
gasil, -sli i. a. : 1. yıkama. 2. ölü yıkama.
gasp, -bı i. a. : kapma, zorla alma.
Gasb-ı nukut : paraların zorla alınması.
gassal, -li (-) s. a. : ölü yıkayan, ölü yıkayıcı.
gaşeyan (..-) i. a. : gaşyolma, kendinden geçme.
gaşiy, -şyi i. a. : kendinden geçme (hali).
gaşiye (-) i. a. : 1. kıyamet. 2. örtü, zar, perde. 3. at eyerinin altına konulan örtü, haşa.
gaşum (-) s. a. : 1. inatçı. 2. zulmeden.
gavafil (-) s. a. ç. : gaflette bulunanlar.
gavail, -li (-) i. a. ç. : gaileler, dertler, sıkıntılar.
gavali (..) i. a. ç. : güzel kokular.
gavamız (-) i. a. ç. : 1. anlaşılma şeyler, güç şeyler. 2. sırlar, gizli tutulan şeyler.
gavır, -vrı i. a. : dip, esas, gerçek.
gavis, -vsi [se ile] i. a. : yardım, imdat.
gavis, -vsi [sat ile] i. a. : 1. suya

dalma. 2. iyi anlamak üzere derinleştirme.
gavt, -ti i. a. 1. batma, bir nesne içine girme. 2. derin çukur.
gavvas (-) s. ve i. a. : dalgıç.
gaybet, -ti i. a. : bir yerden uzaklaşma.
gaybi (-), **gaybiyye** s. a. : göze görünmiyen şeylere ait, görünmezlik dünyasıyla ilgili.
gaybubet, -ti i. a. : kaybolma, yokluk, bulunmayış.
gaye (-) i. a. : son, hedef, maksat, meram, erek.
gayet, -ti (-) zf. a. : pek, çok, pek çok. **Gayetle** : aşırı derecede.
gayhep, -bl i. a. : gece karanlığı.
gayım, -ymı i. a. : 1. bulut. 2. susama, susuzluk. 3. kin.
gayın, -ynı ha. a : Osmanlı alfabesinin yirmi ikinci harfi.
gayıp, -ybı i. a. : kayıp. **Gayb-ül-gayıp** : bilinmiyen şeylerin en bilinmiyeni.
gayız, -yız i. a. : hiddet, kızma, hınç.
gayrı (i. a.) : 1. başka, diğer. 2. ayrılık.
gayr, -ı i. a. : 1. özge; başka kimse, başkası, yabancı. 2. arapça sıfatların başında nefi edatı olan "-sız, -maz, yad-", 'değil' anlamına ge-

lir. **Gayr-i ahlâki** : ahlâksızca, ahlâka aykırı. **Gayr-i caiz** : olamaz. **Gayr-i dinî** : yaddinsel. **Gayr-i ihtiyari** : istemeksizin. **Gayr-i iradî** : istemsiz. **Gayr-i kabil** : imkânsız, olamaz. **Gayr-i kabil-i afiv** : bağışlanamaz. **Gayr-i kabil-i inhilâl** : erimez. **Gayr-i kabil-i inhina** : bükülmez, eğilmez. **Gayr-i kabil-i ıhtilâl** : kim. alevlenmez. **Gayr-i kabil-i itiraz** : söz götürmez. **Gayr-i kabil-i kıyas** : ölçülemez, bambaşka. **Gayr-i kabil-i şifa** : onulmaz, şifa bulmaz. **Gayr-i kabil-i tahammül** : çekilmez. **Gayr-i kabil-i tahmin** : 1) kestirilemez; 2) beklenmedik. **Gayr-i kabil-i tarif** : tanımlanamaz. **Gayr-i kabil-i telâfi** : yerine konmaz, onarılamaz. **Gayr-i kabil-i temyiz** : ayırdedilmez. **Gayr-i kabil-i tezelzül** : sarsılmaz, yerinden oynamaz. **Gayr-i kâfi** : yetmez. **Gayr-i kat'î** : kesinsiz. **Gayr-i mahdud** : sınırsız, uçsuz. **Gayr-i mahsus** : duyulmaz, sezilmez. **Gayr-i makul** : akla aykırı, saçma, usalmaz. **Gayr-i malûm** : bilinmedik, bilinmiyen, bilinmez. **Gayr-i mamur** : şenliksiz, bayındırsız. **Gayr-i mantıklı** : mantıksız. **Gayr-i memûl** : umulmadık. **Gayr-i menus** : alışılmamış, ısınılmamış. **Gayr-i meskûn** : boş, ıssız. **Gayr-i mesul** : sorumsuz, sorulmaz.

Gayr-i meşbu : doymamış. **Gayr-i meşru** : kanunsuz, yolsuz. **Gayr-i meş'ur** : bilinçsiz. **Gayr-i mezru** : ekilmemiş. **Gayr-i muarref** : sınırsız, tariflenmemiş. **Gayr-i muayyen** : belirsiz, bellisiz, tanımsız, sınırsız. **Gayr-i muayyeniyet** : belirlimsizli. **Gayr-i mugaddî** : besinsiz, beslemez. **Gayr-i muhik** : 1) eğri; 2) haksız. **Gayr-i muhtemel** : olası. **Gayr-i muktedir** : güçlü yetmez, yapamaz. **Gayr-i muntazam** : düzensiz, dağınık, gelişigüzel. **Gayr-i mutabık** : uymaz, uyğmaz. **Gayr-i muvafık** : uygunsuz. **Gayr-i mükellef** : yükümsüz. **Gayr-i mümkün** : olamaz, olanaksız. **Gayr-i münasip** : uygunsuz. **Gayr-i münbit** : çorak, kıraç, verimsiz, kısır. **Gayr-i münhal** : kim. erimez. **Gayr-i müntic** : mant. tutarsız, tutmaz. **Gayr-i mürekkep** : yalınc. **Gayr-i müsavat** : eşitsizlik. **Gayr-i müsmir** : yemişsiz, verimsiz, sonuçsuz. **Gayr-i müstevi** : düz olmıyan. **Gayr-i mütecanis** : 1) ayrı cinsten, bağdaşamaz; 2) karışmamış, bağdaşmamış. **Gayr-i müteharrik** : hareketsiz, oynamaz, kıvıldamaz. **Gayr-i mütenazır** : bakışimsız, simetrisiz. **Gayr-i sâfi** : karışık, katışık. **Gayr-i şahsi** : kişilikdışı. **Gayr-i şeffaf** : saydam-sız. **Gayr-i şu'ri** : şuursuz, şuur-

suzca, yaptığını bilmiyerek. **Gayr-i tabii** : 1) tabiat dışı, tabiata aykırı; 2) olağan dışı. **Gayr-i uzvi** : inorganik. **Gayr-i vâkıd** : olmamış, olmıyan, olmadık. **Gayr-i varıt** : hatıra gelmez. **Gayr-i vazıh** : anlaşılmaz, kapalı, örtülü.

gayrendiş (...) b. s. a. f. : başkala-rını düşünen, özgecil.

gayret, -ti i. a. : çalışma, çabalama, çaba.

gayretkeş b. s. a. f. : 1. çalışkan, çabala-yıcı. 2. kıskanç. 3. yardımcı.

gayretment, -di b. s. a. f. : gayretli.

gayretşlar (...) b. s. a. : gayretli.

gayriyyet, -ti i. a. : gayrılık, ayrılık.

gayur (...) s. a. : gayretli çok çalış-kan.

gayurane (...) z. f. a. f. : gayura ya-kışacak yolda.

gayya (...) i. a. : cehennemde bir ku-yu veya bir dere.

gaza (...) i. a. : din uğruna savaş, kutsal savaş.

gazel, -li i. a. : ceylan; geyik, meral.

gazale (...) i. a. : dişi geyik.

gazallıyye (...) i. a. : tas. İmam-ı Gazalî tarafından kurulan tarika-tin adı.

gazanfer i. a. : 1. arslan. 2. mec. yürekli yiğit.

gazanferane (...) z. f. a. : arslanca-sına.

gazap, -bı i. a. : kızgınlık, öfke.

gazapnak, -ki (...) b. s. a. f. : öfkeli, kızgın.

gazel i. a. : 1. lâtif. 2. ed. klâsik şark şiirinin en önemli ve en çok kullanılmış olan nazım şekli. 3. müz. irticâi olarak ses ile yapılan taksim. **Gazel-han** : gazel oku-yan.

gazeliyyat, -tı (...) i. a. ç. : gazelle ilgili ve gazel tarzında olan şiir-ler.

gazi (--) i. a. : gaza eden, ordunun başına geçip savaşan, savaştan sağ ve muzaffer dönen; böyle bir ordunun başkomutanı. **Gazi Mus-tafa Kemal** : Atatürk.

gazup, -bu (...) s. a. : kızgın, öfkeli.

gazve i. a. : 1. akın, çapul, cenk, plâčka, savâş. 2. din düşmanı üze-rine olan sefer, saldırış. **Gazve-i Bedr** : Bedir gazvesi. **Gazve-i Hen-dek** : Hendek gazvesi.

geda (...) s. f. : dilenci, yoksul. **Bay ü geda** : zenginle fakir.

gef, -i ha. f. : Osmanlı alfabesinin yirmi beşinci harfi.

geh, gehl (...) f. z. f. : arasıra, kimi, kimi vakit.

-geh e. f. : “-gâh” kelimesinin hafif-letilmiş.

gehan (-) i. f. vakit, zaman. **Seher -gehan** : seher vakti. **Na-gehan** : vakitsiz, birdenbire, ansızın.

gehl (-) zf. f. bazan, arasıra.

gehvare (-) i. f. : beşik. **Gehvare-i fena** (fanilik beşiğı) : [bu] dünya.

gencine (-) i. f. : gömü, define, hazine. **Gencine-i güftar** : söz hazinesi.

genç, -ci i. f. : hazine, define.

gendüm i. f. : buğday.

ger zf. f. : eğer, gerçi.

gerçi zf. f. : her ne kadar, ise de.

gerdaniye (-) i. f. : Türk müziğinin en eski bileşik makamlarından biri olup en çok hamasi ve millî karakterli parçalarda kullanılmıştır.

gerden i. f. : boyun, gerdan.

gerdune (-) i. f. : araba. **Gerdune-i iclâl** : saltanat arabası.

germ, -i s. ve i. f. : sıcak, ıssı. **Germ ü sert** : acı tatlı.

germabe (-) b. i. f. : sıcak su hamamı, kaplıca, ılıca, kaynarca.

germi (-) i. f. : sıcaklık, kızgınlık.

germiyet, -ti i. o. : hararet, sıcaklık, ateşli çalışma.

gert, -di i. f. : toz, toprak.

geşt, -ti i. f. : 1. gezme, seyretme,

dolaşma. **Geşt ü güzâr** : gıdip dolaşma, gezip tozma. 2. geçme.

-geşte s. f. : gezmiş, dönmüş, dolaşmış. **Ser-geşte** : başı dönmüş.

gevher i. f. : elmas, cevher, değerli taş.

gıda (-) i. a. : insanı besleyen maddeler, besin.

gıl, -lı i. a. : gizli kin ve garez, düşmanlık. **Gıl ü gış** : kin ve hile.

gılâf (-) i. a. : kılıf, kın.

gılal, -li (-) i. a. ç. : 1. tahıllar, mahsuller. 2. iratlar, gelirler.

gılman (-) i. a. ç. : 1. tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlılar, gençler. 2. köleler, esirler.

gîlzet, -ti i. a. : galizlik, kalınlık, kabalık, sertlik.

gına (-) i. a. : 1. zenginlik, bolluk. 2. şarkı, türkû, nağme, ezgi. 3. usanç, bıkkınlık.

gıpta i. a. : imrenme.

gıptaaver (-) b. s. a. f. : imrendiren.

gıptaefza (-) b. s. a. f. : imrendiren, imrenme artıran.

gıptakes b. s. a. f. : gıpta eden, imrenen.

gırbal, -li (-) i. a. : kalbur, iri delikli elek.

gırbalı (-) s. a. : kalbur biçiminde olan, kalbursu.

gıriv (-) i. f. : çılgılık, bağırma, ba-
gırışma. **Gıriv-i nisvan** : kadın
çığlıkları.

gışa (-) i. a. : anat. zar, örtü, per-
de, deri. **Gışa-i cenp** : anat. akci-
ğer zarı. **Gışa-i haricî** : anat. dış
deri.

gıyaben (-) zf. a. : yokken, yokla-
yın, arkasından; mahkemede, du-
ruşmada bulunmaksızın.

gıyap, -bı (-) i. a. : yokluk, bulun-
mama hali; arka. **Gıyabında** : ken-
di yokken, arkasından. **An gıyabın**
an il gıyap : kendisi yokken, ar-
kasından.

gıyas (-) i. a. : yardım.

gıybet, -ti i. a. : 1. çekistirme, arka-
sından söyleme. 2. kaybolma.

gil i. f. : balçık, su ile ıslanmış top-
rak, kil. **Gil-i ermeni** : kilermeni.

giran (-) s. f. : 1. ağır, sakil. 2. fe-
na, kokmuş. 3. biktırıcı, usandırıcı.
4. sert, katı.

giranbaha (...-) b. s. f. : değeri çok,
pahada ağır.

giranbar (-) s. a. : 1. ağır yüklü.
2. zengin. 3. meyvası çok ağaç. 4.
gebe [insan ve hayvan].

girdap, -bı (-), **girdbat**, -dı (-) i.
f. : anaför, çevrinti, burgaç [su
veya havada].

giriban (...) i. f. : elbise yakası.

Çak-i giriban (yaka yırtma) : çok
açıklanma.

girift, -ti i. f. : tutma, yakalama.
: **Ahz ü girift** : yakalayıp tutma.

giriftar (...) s. f. : tutulmuş, uğra-
mış, yakalanmış.

girifte s. f. : tutulmuş, yakalanmış.

girişme i. f. : cilve, naz, işve, gamze.

girive (-) i. f. : 1. çıkmaz yol, çık-
maz sokak. **Girive-i ışk** : aşkın
çıkılmaz yolu. 2. içinden çıkılması
zor durum.

giriz (-) i. f. : kaçma.

girizan (...) s. f. : kaçan.

girizgâh (...) b. i. f. : 1. kaçacak yer.
2. ed. kasidelerde konuya girme-
den önce söylenen beyit [aslî :
"gürizgâh" dır].

girt, -di i. f. : değirmi, kenar, civar.

gıryan (-) s. f. : ağlıyan. **Çeşm-i**
gıryan : ağlıyan göz.

gırye i. f. : ağlama, ağlayış, göz ya-
şı. **Gırye-bar** : ağlıyan, göz yaşı
döken. **Gırye-dar** : ağlamış.

gısu (...) i. f. : omuza dökülen saç,
uzun saç, saç örgüsü.

gisudar (...) b. s. f. : saçlı. **Necm-i**
gisudar : astr. kuyruklu yıldız.

gonce i. f. : konca, tomurcuk. **Gon-**
ce-i hamra : kırmızı konca.

gû, **gûy** (-) s. f. : söyleyen, diyen.
Rast-gû : doğru söyleyen.

gubar (-) i. a. : toz.

guburalût, -du (---) b. s. a. f. : tozlu, tozlanmış, toza bulanmış.

gudde i. a. : anat. bez. **Gudde-1** dem'iye biy. göz yaşı bezl. **Gudde-i** mideviye : biy. mide bezl.

gudruf (-) i. a. : anat. kıkırdak, kıkırdak kemiği.

gudrufi (--) s. a. : anat. kıkırdakla ilgili, kıkırdaksı.

gufran (-) i. a. : afiv, merhamet, yarlıgama.

gulfe i. a. anat. sünnet derisi.

gulgule i. a. : uğultu, gürültü, çıgırışma, şamata.

gölüv, -üvvü i. a. : 1. haddini aşma, ileri gitme, aşkınlık, taşkınlık. 2. hücum, saldırış.

gûn (-) i. f. : renk. **Gül-gûn** : gül renkli.

gûnagûn (---) zf. f. : türlü türlü, renk renk.

gung, -cu i. a. : naz, cilve, eda, kırtma.

gunne i. a. : genizden gelen ses.

gûr (-) i. f. : 1. mezar, kabir, sin. 2. yaban eşiği.

gurap, -bı (-) i. a. ç. : karga, kuzgun.

gurbet, -ti i. a. : gariplik, yabancılık; yabancı yer, yadel.

gurbetzede b. s. a. f. : gurbet görmüş, memleketi dışında bulunan.

gureba (--) s. a. ç. : garipler, yabancılar; kimsesizler, yalnızlar.

gurema (--) s. a. ç. : 1. alacaklılar. 2. i. hasımlar, rakipler, düşmanlar.

gurup, -bu (-) i. a. : bir gök cisminin batması. **Gurub-ı Şems** : Güneşin batması.

gurur (-) i. a. : kibir, kurulma.

gurve i. a. : burnun ucundaki yumuşak kısım, kıkırdak.

gusas i. a. ç. : kederler, kaygılar, tasalar.

gussa i. a. : tasa, keder, kaygı. **Gussa-nâk** : kaygılı, tasalı.

gusma (-) i. a. ç. : gusunlar, ağaç dalları.

gusûl, -slü i. a. : düş azması veya cinsî muameleden sonra din gereğince yıkanma.

gusûlhane a. f. b. i. : eski usul evlerde yıkanmaya yarıyan altı çin-kolu küçücük hücre.

gusûn, -snü i. a. : ağaç dalı, budak.

gûş (-) i. f. : 1. kulak. 2. işitme, dinleme.

gûşebent, -dl (-) b. i. f. : köşebent.

gûşîş (-) i. f. : çalışma, çabalama.

gûşt (-) i. f. : et.

güya (--) zf. f. : sanki, diyelim ki, sözde.

guzat, -tı (-) i. a. ç. : gaziler.

güft, -tü i. f. : söz, lâkûrdı. **Güft ü gü** : dedikodu.

güftâr (-) i. f. : söz. **Güftâr-ı şîrin** : tatlı söz.

güfte i. f. : 1. söylenmiş söz. 2. müziğin ahenkciz olarak yazılı söz kısmı.

güher i. f. : cevher.

güherbar (-) b. s. f. : cevher yağıdaran.

güherfeşan (...) b. s. f. : cevher saçan.

güherfüruş (...) b. s. f. : cevher satan.

güherpaş (-) b. s. f. : cevahir saçan.

güherriz (-) b. s. f. : cevher döken.

gül i. f. : 1. çiçek. 2. gül. **Gül-i râna** : dışı sarı, içi kırmızı renkte olan gül.

gülabdan (-) b. i. f. : gül suyu serpilecek alet.

gülbank, -gı b. i. f. : bir cemaat tarafından bir ağızdan söylenen dua, alkış veya ant.

güldeste b. i. f. : gül demeti, çiçek destesi.

gülgün (-) b. s. f. : gül renginde, pembe.

gülistan (...) b. i. f. : gül bahçesi.

gülizar (-) b. s. f. : gül yanaklı, al yanaklı.

gülînar (-) : b. i. f. : nar çiçeği.

gülnihal, -lı (-) b. i. f. : gül fida-nı.

gülriz (-) b. s. f. : gül saçıcı, gül serpen.

gülru (-) b. s. f. : gül yüzü, al yanaklı.

gülsen b. i. f. : gül bahçesi.

gülzar (-) b. i. f. : gül ağacı çok olan yer, gül bahçesi.

güm s. f. : kayıp, yitik.

güman (-) i. f. : zan, şüphe, sanma, sezme.

gümgeşt, -ti, **gümgeşte** b. s. f. : kaybolmuş.

gümrah (-) b. s. f. : 1. bol, gü. 2. doğru yoldan sapmış.

günagün (---) zf. a. : türlü türlü, renk renk.

günah (-) i. f. : dince suç sayılan iş.

günahkâr (-) b. s. f. : günah işlemiş, günahlı.

günbet, -di i. f. : 1. kümbet, kubbe. 2. habbe, kabarcık. **Günbet-i ab** : su kabarcığı.

güne (-) i. f. : 1. türlü, gidiş, tarz, yol. 2. çeşit.

gürbe i. f. : kedi.

gürg i. f. : kurt, canavar.

güruh (.-) i. f. : alay, takım, cemaat, birlik.

gürz i. f. : [eskiden] silâh olarak kullanılan demir topuz.

güzaf (.-) i. f. : boş lâkûrdı, boş söz.

güzar (.-) i. f. : geçme, geçiş.

güzer i. f. : 1. geçme, geçiş. 2. s. geçen, geçici.

güzeran (.-) s. a. : geçici, geçen.

güzergâh (.-) b. i. f. : geçilen yer, geçit, uğrak.

güzide (.-) s. f. : seçkin, seçme.

güzin (.-) s. f. : seçilen, seçilmiş; seçkin, beğenilmiş.

güzir (.-) i. f. : çare, derman. Na-güzir : çaresiz.

H

ha ha. a. : Osmanlı alfabesinin sekizinci harfi. **Ha-i mühmele** : noktasız ha.

hab, -ı (-) i. f. : 1. uyku. 2. rüya. **Hab-ı cavit** (ebedi uyku) : ölüm.

habais (-.) i. a. ç. : alçaklıklar, rezillikler. **Umm-ül-habais** (kötülüklerin anası) : şarap; içki.

habap, -bı (-) : su üzerindeki hava kabarcıkları.

habaset, -ti (-.) i. a. : kötülük, alçaklık.

habbe i. a. : tane.

habbevi (-.) i. a. : tanecikli.

haber i. a. : 1. son ve yeni havadis, bilgi. 2. gr. yüklem.

haberdar (-.) b. s. a. f. : haberli.

habgâh, -hı (-) b. i. f. : uyunacak yer, yatak odası.

habgûzar (-.) b. s. f. : uyuyucu.

habide (-.) s. f. : uyumuş, uykuya dalmış.

habil (-.) s. a. : büyücü, sihirbaz.

habil, -bli i. a. : ip, urgan. **Habl-i sürrevi** : anat. göbek bağı.

habîp, -bi (-) s. a. : sevgili, seven, dost.

habir (-.) s. a. : haberli, bilgili.

habis (-.) s. a. : kötü, alçak, pis, soysuz.

hac, -ccı i. a. : zilhicce ayında Mekke'deki Kâbe-i Şerife'yi ziyaret etmek üzere yola çıkma farızası.

hacalet, -ti (-.) i. a. : utanma, utanç.

hacamet, -ti (-.) i. a. : hacamat, vücuttan kan alma.

hacat, -tı (-) i. a. ç. : istekler, dilekler.

hace (-.) i. f. : hoca, öğretmen.

hacer i. a. : taş. **Hacer-i bürkânî** : jeol. volkan çakılı. **Hacer-i semavi** : göktaşı, aerolit.

hacet, -ti (-.) i. a. : lüzum, gereklilik.

hacı i. a. : hacca gitmiş, Kâbe'yi görmüş olan.

haci (-) [he ile] s. a. : hicveden, hiciv yazan.

hacil (-) [hı ile] s. a. : utanmış, utancından yüzü kızarmış.

hacim, -cmi i. a. : bir cismin büyüklüğü, oylum.

hacip, -bi (-) i. a. : 1. kapıcı, perdecisi. 2. anat. kaş.

hacir, -eri i. a. : birini, malını kul-
lanmaktan menetme, kısıt.

hacis (-.) i. a. : 1. gam, tasa. 2. hâ-
tıra.

hacıyan (-.) i. a. ç. : hacılar, Hi-
caz'a gitmiş olanlar.

haciz, -czi i. a. : haciz, alacağa kar-
şılık birinin malını zaptetme işle-
mi.

haciz (-.) s. a. : 1. ayıran, bölen. 2.
perde. **Hicab-ı hâciz** : anat. karın
zarı, periton.

hacle i. a. : gelin odası, gerdek.
Hacle-gâh : gelin odası, gerdek
odası [yanlış olmakla beraber kul-
lanılır].

hacmen zf. a. : büyüklükçe.

hacren zf. a. : malını kullanmaktan
menetme yoluyle.

haç, -cçı (-) i. a. : haçça giden, Kâ-
beyi ziyaret eden.

had, -ddi (-) s. a. : 1. keskin, sivri.
2. dar. **Zaviye-i hadde** : geo. dar
açı. 3. sert, tesirli. 4. azgın, ilti-
haph [çıban, yara]. 5. gergin.

had, -ddi i. a. : 1. sınır. 2. derece. 3.
gerçek değer. **Hadd-i kifayet** :
yeterge. **Hadd-i lâıyk** : tam değer.
4. nihayet, son. 5. terim. **Hadd-i**
evsat : mant. orta terim. **Hadd-i**
vasat : orta. **Hadd-i zatinde** : as-
lında, oluşunda.

hadalk, -kı (-.) i. a. ç. : hadikalar,
bahçeler.

hadaret, -ti (-.) i. a. : yeşillik.

hadaset, -ti (-.) i. a. : yenilik, genç-
lik, tazelik, küçüklük. **Hadaset-i**
sin : yaş küçüklüğü.

hadebe i. a. : 1. vücuttaki kambur-
luk. 2. bot. yumru, kambur.

hadeka i. a. : hek. gözbebeği.

hadeki (-.) s. a. : hek. gözbebeği ile
ilgili.

hademe i. ve s. a. ç. : hâdimler, hiz-
metçiler, odacılar.

hadep, -bi s. a. : yamru, kambur.

hader i. a. : uyuşma.

hades i. a. : abdest ve guslün taze-
lenmesini gerektiren hal, insan
pisliği.

hadi (-.) i. a. : kılavuz, rehber.

hadice (-.) i. a. : vakitsiz, erken do-
ğan kız çocuğu.

hadika (-.) i. a. : bahçe.

hadim (-.) [hı ile] s. a. : hizmet
eden.

hadım (-.) [he ile] s. a. : hedmeden,
yılan, yıkıcı.

hadis (-.) i. a. : peygamberimizin
kutsal sözü.

hadis (-.) s. a. : çıkan, meydana ge-
len, sonradan peyda olan.

hadise (-.) i. a. : olay, fenomen.

hadisi (-.-) s. a. : olaysal.

hadisiye (-...) i. a. : fels. olaycılık, fenomenizm.

hadit, -di (-) i. a. : 1. demir. 2. s. öfkeli.

hadlye (-..) i. a. : 1. asâ, değnek. 2. su içinde sivrilerek yükselen kayaya.

hadnaşinas (-.-) b. s. a. f. : kendini bilmez, küstah, şımarık.

hadra (-) s. a. : yeşil. ["ahder" in dişili].

hads, -i i. a. : zan, tahmin; sezgi, sezgi.

hadsî (-) s. a. : 1. zan ve tahminle ilgili. 2. sezgili.

hadsîyyat, -tı (-) i. a. ç. : mümkün olan şeyler.

hadşe i. a. : kocunma, vesvese, merak, ürküntü. **Hadşe-i derun** : iç üzüntüsü.

hafa (-) i. a. : gizlilik, kapalılık.

hafakan (-) i. a. : 1. ızdırap, sıkıntı. 2. yürek oynaması. **Hafakanlar basmak** : sıkıntıdan boğulmak.

hafaya (-) i. a. ç. : hafiyeler, sırlar, gizli şeyler.

hafe (-) i. a. : kenar, kıyı.

haffaf (-) i. a. : kavaf, ayakkabı, terlik vesaire yapan ve satan.

hafız (-) i. a. : 1. Kur'an'ı ezberle-

miş olan. 2. s. saklıyan. **Hafız-ı kütüp** : kütüphaneci.

hafıza (-..) i. a. : öğrenilmiş şeyleri akılda tutma yetisi, bellek.

hafızavî (-.-) s. a. : psik. belleksel.

hafi (-) s. a. : gizli, saklı. **Haficelse** : gizli oturma.

hafide (-) i. a. : kız torun.

hafif (-) s. a. : ağır olmıyan, yeğni.

hafifmeşrep, -bî b. s. a. : yeğnik, hoppa.

hafit, -di (-) i. a. : torun.

haflye i. a. : gizli polis.

haflyyen zf. a. : gizliden, gizlice.

hafr, -i i. a. : yeri kazma.

hafriyat, -tı (-) i. a. ç. : kazı.

hafta i. f. : yedi gün.

-hah (-) s. f. : "istiyen, ister" anlamına bileşik sıfatlar yapar. **Hah-yır-hah** : iyilik istiyen.

bahan (-) s. a. : istekli.

laher (-) : kız kardeş.

hahiş (-) i. f. : istek, arzu.

hahişker (-) b. s. f. : istekli.

hah na hah (-) zf. f. : ister istemez.

haiben (-) zf. a. : mahrum olarak, zarar ve ziyana uğrıyarak.

haif (-) s. a. : korkan, korkmuş.

haifane (-.-) zf. a. : korkakcasına, ödlekesine.

hal (-.) [ha ile] i. a. : engel.

hall (-.) [he ile] s. a. : korkunç, dehşetli, heybetli. **Mevt-i hail** : korkunç ölüm.

hale (-.) i. a. : çok defa korkunç bir felâketle sonuçlanan manzum veya mensur bir tiyatro eseri, facia, dram, trajedi.

haln (-.) s. a. : şaşkın, çılgın.

hain (-.) s. a. : hıyanet eden, nankörlük eden.

haip, -bi (-.) s. a. : 1. mahrum, ümitsiz. 2. korkak. **Haib ü hasir** : yoksun.

hait, -ti (-.) i. a. : bir yeri çevreleyen duvar, çit gibi şeyler.

haiz (-.) s. a. : -de olan, -li, taşıyan, malik, sahip. **Haiz-i salâhiyet** : yetkili.

hak, -kki i. a. : 1. doğru ve gerçek olan. 2. bir insana ait olan şey. 3. geçmiş, harcanmış emek. 4. pay, hisse.

hak, -ki (-) i. f. : toprak. **Hak-i pay** : ayak toprağı, tozu.

hak, -kki i. a. : kazıma.

hakaik, -kı (-.) i. a. ç. : hakikatler, gerçekler.

hakaret, -ti (-.) i. a. : hor görme, incitme, küçük düşürme, aşağılama.

hakaretimiz (-.-) b. s. a. f. : hakaretle karışık.

hakbin (-) b. s. a. f. : hak gören, hakkı tanıyan.

hakem i. a. : 1. yargıç. 2. bağliyan bir spor oyununu bitinceye kadar yöneten kimse.

hakeza (-.) zf. a. : böyle, bunun gibi, böylece, yine öyle.

hakgû (-) b. s. a. f. : doğru söyliylen.

hagüzar (-) b. s. a. f. : haktan ayrılmıyan, hakkı tanıyan.

haki (-) [hı ile] s. f. : toprak rengi.

haki (-) [ha ile] s. a. : hikâye eden, anlatan.

hakikat, -tı (-.) [ki hecesinde k kalın] i. a. : 1. hakikat, gerçek, gerçeklik, doğru. 2. doğruluk, bağlılık, sadakat.

hakikatbın (-.-) b. s. a. f. : doğru görüşlü.

hakikaten (-.-) zf. a. : doğrusu, gerçekten.

hakikatgû (-.-) b. s. a. f. : doğrucu, doğru sözlü.

hakikatperest, -ti (-.-) b. s. a. f. : hakikati, gerçeğı seven.

hakiki (-) [k lar kalın] zf. a. : 1. sahici. 2. doğru, gerçek. 3. asıl, tam.

hakikıyyun (.-.) i. a. ç. : realistler.
hakim (.-) s. a. : 1. bilgin, her şeyi bilen. 2. felsefeci.
hakim (.-) s. ve i. a. : 1. egemen. 2. başta gelen, başta olan. 3. hüküm süren, hüküm yürüten. 4. yukardan gören. 5. i. yargıç.
hakimane (.-.) zf. a. : hakime lâıyk ve yakışacak yolda, hakimcesine.
hakimiyet, -ti (.-.) i. a. : egemenlik, başatlık.
hakir (.-) [k kalın] s. a. : zavallı, kimsesiz, aşağı görülen, değersiz, hor.
hakirane (.-.) [k kalın] zf. a. : hakircesine.
hâkiyan (.-.) i. a. ç. : dünya halkı, insanlar.
hakkâk, -ki (.-) s. a. : hak keden, kazıyan.
hakkaniyet, -ti (.-.) i. a. : doğruluk, hak ve adalete uygunluk.
hakperest, -ti b. s. a. f. : doğruluğu seven.
hakşinas (.-) b. s. a. f. : hakkı tanıyan, hak tanır.
hakşinasane (.-.) zf. a. f. : hakkı tanıyarak.
Haktaalâ (.-.) ö. i. a. : Tanrı.
hal, -lli i. a. : 1. çözme. 2. eritme.
hal, -li (-) i. a. : 1. gr. şimdiki za-

man. 2. oluş, bulunuş, keyfiyet, durum. **Hal-i hazır** : şimdiki durum.
hal, -li (-) i. a. : ben [vücutta].
hal', -l'i i. a. : 1. soyuma. 2. boşanma. 3. tahttan indirme.
halâ (.-) s. a. : 1. boş. 2. i. ayakyolu.
hâlâ (--) zf. a. : şimdi, henüz, şu dakikaya kadar.
halâik, -kı (.-.) i. a. ç. : 1. yaratılmış şeyler, yaratıklar. 2. halayık, cariye, hizmetçi kız veya kadın.
halâs (.-) i. a. : kurtulma, kurtuluş.
halâşkâr (.-) b. s. a. f. : kurtarıcı.
halât, -tı (--) i. a. ç. : haller, suretler, keyfiyetler, nitelikler.
halâvet, -ti (.-.) i. a. : tatlılık, şirincilik.
halbuki bağ. a. t. : oysaki, öyle iken, hakikat şudur ki, şu kadar var ki.
hale (.-) i. a. : bazan Ay ve Güneşin etrafında görülen parlak daire, ay ağılı, ayla.
halecan (.-) i. a. : çarpıntı, titreme.
halêdar (.-) b. s. a. f. : hâleli, hâlelenmiş, ağıllanmış.
halef i. a. : birinin yerine geçen [memurlukta], ardıl.
halefen zf. a. : arkadan gelerek.
halel i. a. : bozma, bozukluk, eksiklik.

haleldar (.-) b. s. a. f. : bozma, bozulma. ["etmek", "olmak" yardımcı fiilleriyle kullanılır].

halen (-) zf. a. : şimdi, şimdilik.

halenciye i. a. : fundagiller; fundalar.

halet, -ti (-) i. a. : hal. **Halet-i nezi** : can çekişme hali.

half i. a. [hı ile] : arka, art. **Half-i imam** : imamın arkası.

half i. a. : [ha ile] 1. yemin etme. 2. yemin.

halfa (-) i. a. : bot. lifinden ipek taklidi şeyler dokunan bir çeşit beşparmak otu.

halfi (-) s. a. : arka, art ile ilgili olan.

halhal, -li (-) i. a. ç. : altın veya gümüş halka, bilezik, ayak bileziği.

hali (--) s. a. : boş, ıssız.

halç, -ci (-) i. a. : körfez; boğaz, kanal.

halide (-) s. f. : dürterek bastırılmış, saplanmış. **Hancer-i halide** : saplanmış hançer.

halif (-) [ha ile] s. a. : yemin eden, andiçen.

halif (-) [hı ile] s. a. : 1. arkadan gelen, birinin yerine geçen. 2. çürümüş, bozulmuş.

halife (-) i. a. ç. : 1. birisinin yeri-

ne geçen kimse. 2. padişah. 3. resmi dairelerde kalem başının ikincisi. 4. kalfa, ikinci usta.

halik, -kı (-) s. a. : 1. yaratan, yaratıcı. 2. i. Tanrı.

halik, -kl (-) s. a. : helâk olan, miskinlik içinde ölen.

halil (-) i. a. : 1. samimi dost. 2. zevç, koca.

halile (-) i. a. : zevce, karı.

halim (-) s. a. : yumuşak huylu.

halip, -bi (-) i. a. : anat. sıdık borusu.

halis (-) s. a. : hilesiz, katkısız, öz. **Halis-üd-dem** : safkan, arkan.

halit, -di (-) i. a. : sonsuz, daim, ebedi.

halita (-) i. a. : birkaç şeyin karışması, karma; kim. alışım.

haliülizar (-.-) b. s. a. : kötü, yüzü yırtılmış, yüzü yırtık, alının damarı çatlamış kadın.

halk, -kı i. a. : 1. yaratma, yaratılma. 2. ahali, insanlar. **Halk edebiyatı** : saz şairlerinin eserleri, halk masalları, yazarları belli olmayan maniler, atasözleri.

halka i. a. : her hangi bir maddeden yapılan ve ortası boş olan daire.

Halka-i gudrufiye : anat. kıkırdak halka.

halkan zf. a. : yaradılışça.

halkâr (-) b. i. f. : tezhip, süsleme.
halkâri (--) b. i. f. : ince tel işleme, altınla süsleme yapma sanatı.
halkavi (..-) s. a. : halka biçiminde olan.
halkaviye (..-) i. a. : bot. küpeçiçe-gigiller.
halkiye (-) i. a. : zool. halkahlar.
hallaç, -cı (-) i. a. : pamuk atan.
hallaf (-) s. a. : çok yemin eden [kimse].
hallâk, -kî (-) i. a. : yaratıcı, yaratıcı; Allah.
hallak, -kî [ha ile] i. a. : berber.
hallâl, -li s. a. : halleden, çözen.
Hallâl-i müşkülât : zorlukları çözen, yenen.
halt, -tî i. a. : 1. karıştırma, katıp karıştırma. 2. fena söz söyleme. 3. nazlanma.
halûk, -ku (-) s. a. : ahlâklı, iyi huylu.
halvet, -ti i. a. : 1. yalnızlık; dervişlerin ibadet için tek başlarına bir odaya kapanıp oturmaları. 2. hamamın sıcak bir bölümü.
ham s. f. : 1. örgü, büküm. 2. eğri, bükülmüş. **Kamet-i ham** : eğri boy.
ham (-) s. f. : 1. olmamış. 2. pigmemiş. 3. acemi. 4. boş. **Hayal-i ham** : boş hayal, boş umut.

hamall (-) i. a. ç. : nüsha, muska, tılsım; bağ.
hamakat, -ti (-) i. a. : ahmaklık, beyinsizlik, alıkkılık, bölülük.
hamaset, -ti (-) i. a. : 1. yiğitlik. 2. kahramanca şair.
hame (-) [hı ile] i. f. : kalem.
hame (-) [he ile] i. a. : başın üst kısmı, tepesi, kafatası.
hamel i. a. : on iki burçtan biri, koç burcu.
hamız, -mızı i. a. : ekşilik, kekrelilik.
hamız (-) s. a. : ekşi [olan], asit.
Hamız-ı karbon : asit karbonik.
hamızıyet, -ti (-...) i. a. : ekşilik; kekrelilik.
hami (--) s. a. : koruyan, korur, arka.
hamil, -nî i. a. : 1. taşıma. 2. gebelik. **Vaz-ı hamil** : çocuk doğurma. 3. dayanma.
hamil (-) s. a. : 1. yüklü. 2. taşıyan, götüren.
hamile (-) s. a. : gebe [kadın].
hamilen (-) zf. a. : taşıyarak.
hamir, -mri i. a. : şarap, bor.
hamire (-) i. a. : maya.
hamis (-) s. a. : beşinci.
hamisen (-) zf. a. : beşinci olarak.
hamiş (-) i. a. : mektubun altına ilâve edilen yazı, çıkma.

hamit, -di (-) s. a. : hamededen, şükreden.

hamiyet, -ti i. a. : millî onur ve haysiyet, yurtseverlik.

hamlaç, -cı (-) i. a. : 1. kuyumcu körüğü. 2. körük, üfleç.

hamle i. a. : saldırı, atılma, atılış.

hamli (-) s. a. : mant. yüklümlü.

hammal (-) i. a. : hamal, yükçü.

hammaliye (-..) i. a. : hamal parası.

hammamiye (-..) i. a. : zool. güvercinler.

hammar (-) i. a. : şarap yapan, şarapçı; meyhaneci.

hamra (-) s. a. : kırmızı, kızıl.

hamriyye i. a. : ed. şarabı öven kaside ve saire.

hamse i. a. : 1. mesnevi şeklinde yazılmış beş kitaptan ibaret bir takım. 2. s. beş [sayı].

hamsin (-) 1. s. a. : elli [sayı]. 2. 1. "erbain" denilen karakiştan sonra gelen elli günlük kış.

hamul, -lü (-) s. a. : sabırlı, tahammüllü, dayanan, kaldırır.

hamule (-) i. a. : yitik, yükleme, doldurma.

hamuş (-) s. f. : susmuş, sessiz.

hamuşan (---) s. f. ç. : sessizler, susmuşlar. Vâdi-i hâmuşân (susmuşların, sessizlerin yeri) : kabristan.

hamuşı (---) i. f. : sessizlik, susma.

han (-) i. f. : yemek sofrası; tepsi, sini.

-han (-) s. f. : okuyan, okuyucu, çağırıcı. Gazel-han : gazel okuyan.

hanazır (-) i. a. ç. : hınzırlar, domuzlar.

hançere i. a. : anat. gırtlak.

hançeriye i. a. : bot. lâtîn çiçekleri.

handan (-) s. f. : gülen, sevinçli, güler, güleç.

handanru (-) b. s. f. : güleryüzlü, güleç.

hande i. f. : gülme, gültüş.

hane (-) i. f. : 1. ev. 2. bir şeyin bölündüğü, yarıldığı kısımlardan her biri.

haneberduş (-..) b. s. f. : "evi omuzunda" : yersiz yurtsuz, serseri.

hanedan (-) b. s. f. : asil ve büyük aile, ocak, dinasti.

hanef i. a. : doğruluk.

hanefi (-) s. i. : İmam-ı Âzam Ebu Hanife'nin mezhebinden olan kimse.

hanek i. a. : anat. damak, ağız tavanı.

haneki (-) s. a. : gr. damakla ilgili, damaksal.

hanektüş (-) b. s. f. : sefiş, mirasyedi.

hanende (-.) i. f. : bir saz takımında şarkı söyleyen.

hanendegân (-.-) i. f. ç. : hanendeler, şarkıcılar, şarkı söyleyenler.

haneşiye (-.-) i. a. : zool. yılanlar.

hanis (-.) s. a. : yemini yerine getirmiyen adam.

hankah (-.) i. a. : tekke.

hanman (-) b. i. f. : ev bark, ocak.

hannak, -kı (-.) s. a. : boğucu, boğan.

hannas (-) s. ve i. a. : şeytan.

hapis, -psi i. a. : hapis, bir yere kapama, alıkoyma. **Haps-i** bevl : idrarını tutma.

haphane (-.-) b. i. a. : hapsolunan yer, ceza evi.

hapt, -tı i. a. : 1. iptal etme, bozma. 2. susturma, ağzını kapatma.

har (-) i. f. : 1. hor, hakir, aşağı, bayağı. 2. yiyici, yiyen. **Merdüm-har** (insan yiyen) : yamyam.

har i. f. : eşek.

har (-) i. f. : diken. **Har ü has** : çalı çırpı.

har, -rri i. a. : sıcaklık, sıcak.

har (-) [he ile] s. a. : yıkılmış.

har, -rri (-) i. a. : hararetili, kızgın, sıcak.

harabat (-.-) i. f. ç. : 1. harabeler, viraneler. 2. meyhaneler.

harabati (-.-) s. f. : 1. vaktini meyhanede geçiren. 2. dağınık, süflü, kılıksız [kimse]

harabe (-.) s. ve i. a. : 1. eski binaların yıkıntısı. 2. çok harap ev.

harabenişin (-.-) b. s. a. f. : viranede oturan.

harabazar (-.-) b. s. a. f. : viranelik.

harabi (-.-) i. a. : haraplık, yıkınlık.

harabiyet, -ti (-.-) i. a. : haraplık, viranlık.

haraç, -cı i. a. : 1. vergi. 2. satılığa çıkarma.

haram (-.) i. a. : dince yasak edilmiş şey.

haraml (-.-) i. a. : hırsız, haydut [masallarda].

haramzade (-.-) b. i. a. f. : piç.

harap, -bı (-.) s. a. : 1. yıkık, viran. 2. geçkin, sarhoş.

hararet, -ti (-.-) i. a. : 1. sıcaklık, susuzluk. 2. ateş. fiz. ısı.

haraset, -ti (-.-) i. a. : tarım, çiftçilik.

haraşif (-.-) i. a. ç. : pul pul olan şeyler, balık pulları.

harbe i. a. : kısa mızrak, süngü; kargı.

harbiye nazırı (-.-.-) b. i. a. : savunma bakanı.

harbiye nezareti (....-) b. i. a. : savunma bakanlığı.

harcıalem (..-) b. s. a. : herkese el-verişli.

harcırah (..) b. i. a. f. : yol masrafı, yol parası, yolluk.

harç, -cı i. a. : 1. vergi. 2. harcama, gider. 3. yapılabilecek şey, iş.

hare (-) i. f. : 1. meneviş; menevişli kumaş. 2. sert taş, kaya.

harekât, -tı (..) i. a. ç. : hareketler, kımıldanmalar, oynamalar.

hareke i. a. : bir harfin nasıl okunacağını gösterir işaret.

hareket, -ti i. a. : 1. yer sarsıntısı, deprem. **Hareket-i arz** : yer sarsıntısı, deprem. 2. oynama, kımıldama. 3. yola çıkma, devim.

hareki (..) s. a. : fiz. kinetik.

harekiyat, -tı (..-) i. a. : kinematik.

haremi i. a. : eskiden büyük konaklarda bulunan kadınlar dairesi.

haremeyn i. a. ç. : Mekke-i Mükreme ile Medine-i Münevvere.

harf i. a. : alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri. **Harf-i cer** : gr. öntakı.

harfîşina (..-) b. s. a. f. : harfleri birbirinden ayırabilen, harfleri tanıyan.

harfendaz (..) b. s. a. f. : söz atan lâf atan.

harfgir (-) b. s. a. f. : her işte ayıp ve noksan arıyan.

harhara i. a. : 1. sürekli horultu. 2. sürekli hırıltı.

harık (-) [hı ile] s. a. : yırtan, yaran. **Harık-ı âde** : âdeti yırtan, âdetin dışarsında, harikulâde.

harık (-) [ha ile] s. a. : 1. yakan, yakıcı. 2. yanan, tutuşmuş.

haris (-) s. a. : hırslı olan.

haricen (..) zf. a. : dışardan, dıştan.

harici (..-) s. a. : hariçle, dışarı ile ilgili, dış.

hariciye vekâleti (.....-) b. i. a. : dışişleri bakanlığı.

hariciye vekili (.....-) b. i. a. : dışişleri bakanı.

hariç, -ei (-) s. a. : dış, dışarı. **Haric-i kismet** : mat. bölüm. **Haric-i merkez** : geo. dış merkez. **Harican-ıl-merkez** : geo. dışmerkezli.

harif (-) i. a. : sonbahar, güz.

harifane (..-) zf. a. f. : ortaklaşa, ârifane.

harifi (..) s. a. : sonbaharla, güzle ilgili, güzlük.

harik, -kı (-) s. a. : yakan, yakıcı.

harik, -kı (-) i. a. : yangın, ateş.

harika (-) i. a. : imkânların üstünde olup insanda hayret uyandıran şey, tansık.

harikavi (-.-) s. a. : harika gibi, harika nevinden, tansıklı.

harikulade (-.-) zf. a. : âdetin üstünde, duyulmadık, görülmedik, işitilmedik, şaşılacak kadar; üstün.

harikzede (-.-) b. s. a. f. : yangından zarar görmüş.

harikzedegân (-.-) b. s. a. f. ç. : yangından zarar görmüşler.

harim (-) i. a. : 1. harem dairesi. 2. kutsal yer. 3. bir evin civarı. 4. avlu.

harip, -bi (-) [he ile] s. a. : kaçan, firar eden.

harip, -bi (-) [hı ile] s. a. : 1. harap eden, yıkan. 2. haydut, yolkeşen.

harir (-) i. a. : 1. ipek. 2. hararetili, ateşli.

hariri (.-), **haririye** (-.-) s. a. : ipekle ilgili, ipekten yapılmış; ipek gibi yumuşak.

haris (-) s. a. : 1. hırslı, tamahkâr. 2. bir şeye çok düşkün, çok istekli.

haris (-) i. a. : bekçi, gözcü.

haristan (-.-) b. i. f. : dikenlik, çalılık.

harış (-) i. f. : kaşıma, kaşınma.

harita (-.-) i. a. : harta.

hariz (-) s. a. : hıfzolunmuş, saklanmış.

harkafe i. a. : anat. uyluk kemiğinin başı.

harmel, -i i. a. : bot. üzerlik otu.

harnup, -bu i. a. : keçiboynuzu [yemiş].

harp, -bi i. a. : savaş.

harpüşte s. f. : harpuşta, balıksırtı biçiminde olan.

harrup, -bu (-) i. a. : keçiboynuzu [yemiş].

hars i. a. : 1. tarla sürme. 2. kültür.

haruk, -ku (-) i. a. : kav.

harur (-) i. a. : 1. güneşin kızgınlığı. 2. sıcak rüzgâr.

haruri (.-) s. a. : hararetle ilgili, ısı.

has, -ssı (-) s. a. : 1. saf, hâlis. 2. mahsus, özel, özgü.

hasat, -dı (-) i. a. : ekin biçme.

hasail (-.-) i. a. ç. : hasletler, huy-lar, ırılar.

hasar (-) i. a. : zarar, ziyan.

hasaset, -ti (-.-) i. a. : hasislik, pinitilik, cimrilik.

hasat, -tı (-) i. a. : küçük taş, çakıl taşı.

hasbetenillâh (....-) zf. a. : Tanrı uğruna; Tanrı yoluna.

hasbî (-) s. a. : karşılıksız, bedava.

hasbihal (.-) b. i. a. : görüşüp dertleşme; halleşme, söyleşi.

hasebiyle (.-) zf. a. : dolayı, ötürü.

hasede s. a. ç. : kıskananlar, çeke-memezlik edenler.

hasen s. a. : güzel. **Veci-i hasen** : güzel yüz

hasenat, -ti i. a. ç. : 1. haseneler, iyi hayırlı işler. 2. iyilikler. **Sahib-ül-hasenat** : iyi şeyler meydana getirmiş olan.

hasene i. a. : iyi, hayırlı iş; iyilik.

hasep, -bi i. a. : soy, soy temizliği.

haset, -di i. a. : kıskançlık, günü.

hasıl (-) s. a. : çıkan, olan, üreyen, türeyen. **Hasıl-ı kelâm** : sözün kı-sası, kısacası. **Hasıl-ı zarp** : mat. çarpım.

hasılat, -tı (-) i. a. ç. : her hangi bir işten husule gelen şeyler, ürün. **Hasılât-ı gayr-i safiye** : ham ürün. **Hasılât-ı safiye** : öz ürün.

hasım, -smı i. a. : düşman; muhalif, karşı taraf.

hasin (-) s. a. : sağlam, berk. **Bina-yi hasin** : sağlam yapı.

hasip, -bi (-) s. a. : değerli, itibarlı, soyu temiz, sayın.

hasir (-) [ha ile] s. a. : hasret çe-ken.

hasır (-) [hi ile] s. a. : 1. yolunu şaşıran. 2. ziyan gören.

hasis (-) s. a. : 1. cimri, pinti. 2. aşağı, bayağı.

hasise (.-) i. a. : kötü huy, fena ta-biat.

haslet, -ti i. a. : huy, tabiat.

hasmıane (.-) zf. a. f. : düşmancası-na.

hasmı (-) i. a. : düşmanlık.

hasna (-) s. a. : güzel ("ahsen" in dişili). **Arus-i hasna** : güzel gelin.

hasp, -bi i. a. : göre, nazaran, cihe-tiyle, gereğince. **Hasb - el - icap** : durum dolayısıyla. **Hasb - el - ik-tiza** : gerektiğinden dolayı, ötü-rü. **Hasb - el - kader** : kaderden. **Hasb-el-lüzum** : lüzumundan do-layı.

hasr, -ı i. a. : zaman ayırma.

hasret, -ti i. a. : özleme. **Hasret-na-me** : ayrılık dolayısıyla yazılan yazı.

hasretkeş b. s. a. f. : özlem çeken, özlemiş.

hasretname (.-) b. i. a. f. : ed. ay-rılık dolayısıyla yazılan mektup.

hasretzede b. s. a. f. : hasrete uğra-mış, hasrete düşmüş.

hassa (-) i. a. : bir şeye veya kim-seye mahsus olan kuvvet ve hal, özgürlük.

hassas (-) s. a. : 1. hisli, duygulu. 2. alıngan.

hassasiyet, -ti (-) i. a. : 1. kuvvet, tesir. 2. biy. duyarlık. 3. psik. du-yarlık, duygunluk, hislilik.

hassaten (-..) zf. a. : hususi, özel olarak, hele, yalnız, ayrıca, özellikle.

hasse (-) i. a. : 1. duygu. 2. psik.

Hasse-i selime : sağduyu.

hastahane (..-) b. i. f. : hasta yurdu, hastane.

haste (-) s. f. : hasta, rahatsız, sayrı.

hasudane (---) zf. a. f. : hasetçilikle, kıskançlıkla.

hasut, -du (-) s. a. : hasetçi, kıskanç.

haşa (--) ünl. a. : aslâ katiyen, hiç bir vakit; uzak olsun.

haşahiş (-..) i. a. ç. : haşhaşlar.

haşak, -ki (--) i. f. : çöp, süprüntü.

haşebi (-..), **haşebiye** (-..) s. a. : odun gibi, odunla ilgili, odun cinsinden, ağaçsıl.

haşefe i. a. : 1. erkeğin tenasül âletinin baş tarafı. 2. bot. başçık.

haşep, -bi i. a. : odun.

haşerat, -tı (-..) i. a. ç. : 1. böcekler. 2. mec. değersiz ve zararlı kimseler.

haşere i. a. : böcek.

haşhaş (-) i. a. : bot. kapsüllerinden afyon, tohumlarından da yağı çıkarılan bir bitki.

haşhaşiye (-..) i. a. : gelincikgiller.

haşır, -şri i. a. : toplama; kıyamet.

Haşır neşir olma : uğraşıp durma. **Haşrolmak** : hep beraber uğrulamak.

haşi (-) s. a. : alçakgönüllülük gösteren.

haşian (-..) zf. a. : alçakgönüllülükle.

haşiane (-..) zf. a. : alçakgönüllülük göstererek.

haşim (-) s. a. : 1. [çorba ve benzeri gibi şeylere] kuru ekmek kırıntısı doğrıyan. 2. ezen, yaran, kıran, parçalıyan.

Haşimi (-) ö. i. a. : Peygamberimizin mensubolduğu kabile.

haşin (-) s. a. : sert, katı.

haşıs (-) i. a. : 1. kuru ot. 2. bot. esrar denilen Hint kenevirı yaprağı.

haşişi (-) s. a. : bot. otsu, otsul.

haşiv, -şvi i. a. : 1. uzun ve değersiz söz. 2. doldurma, şişirme.

haşiye (-..) i. a. : sahifenin yanlarına çıkılan kenar yazı, çıkma.

haşmet, -ti i. a. : karşısında saygı duyulan büyüklük.

haşmetli s. a. t. : yabancı hükümdarlara verilen bir ünvan.

haşmetmeap, -bı (---) b. s. a. : haşmet sahibi, padişah, hükümdar.

haşviyat, -tı (-) i. a. ç. : söz esna-

sında "şey, meselâ, sözüm yabana" gibi söylenen sözler.

hasyet, -ti i. a. : korku, korkma.

hat, -tti i. a. : 1. çizgi, satır, yazı.

Hatt-ı canibi : yanal çizgi. **Hatt-ı dest** : el yazısı. **Hatt-ı istîva** : coğr. ekvator. **Hatt-ı münhani** : geo. eğri çizgi. **Hatt-ı münkesir** : geo. kırık çizgi. **Hatt-ı müstakim** : doğru çizgi. **Hatt-ı ufki** : yatay çizgi. **Hatt-ı taksim-i miyah** : su bölümü çizgisi, su çatı. **Hatt-ı vasıl** : bağlaç. 2. sıra, saf. 3. boyut. 4. gidiş, yol. **Hatt-ı hareket** : gidiş, tutum.

hata (-) i. a. : 1. yanlış, yanlışlık, yanlışlık. 2. günah, kabahat.

hatap, -bı i. a. : odun.

hatabahş (-.) b. s. a. f. : kabahatleri affeden, bağışlayan.

hataen (-.) zf. a. : yanlış olarak, yanlışlıkla.

hatapûş (-.) b. s. a. f. : kabahatleri örten.

hatar i. a. : tehlike.

hatarnâk, -ki (-.) b. s. a. f. : tehlikeli.

hataya (-.) i. a. ç. : hatalar, kabahatler, suçlar, yanlışlar.

hater (-.) i. a. : 1. zihin, fikr. 2. keyif, hal. 3. gönül.

hatıra (-.) i. a. : hatıra gelen, ha-

tırda kalan şey, andaç; psik. anı, anı.

hatie (-.) i. s. : 1. kabahat, suç, günah. 2. yanlış.

hatif, -tfi [ha ile] i. a. : ölüm, ölme.

hatif, tfi [hı ile] i. a. : kapma, aşırma, çalma.

hatif (-.) i. a. : sesi işitilen, fakat kendisi görülmiyen.

hatim, -tmi i. a. : 1. bitirme. 2. mühürleme.

hatim (-.) s. a. : bitiren.

hatime (-.) i. a. : son; sonsöz.

hatimekeş (-...) b. s. a. f. : son veren, bitiren.

hatip, -bi (-.) i. a. : 1. camide hutbe okuyan. 2. güzel, pürüzsüz konuşan.

hatta (-.) zf. a. : bundan başka, fazla olarak, dahi, bile.

hattan (-.) i. a. : sünnetçi.

hattat, -tı (-.) i. a. : güzel yazı yazan [harf bakımından].

hatti (-.) s. a. : çizgisel, doğrusal.

hatve i. a. : adım.

hava i. a. : hava. **Hava-yi nesimî** : astr. atmosfer, havaküre.

havadis (-.) i. a. ç. : hâdiseler, olaylar.

havale (-.) i. a. : 1. gönderme. 2. bırakma. 3. üstüne bırakma. 4. ge-

belerde ve küçük çocuklarda bazan görülen sar'a nevinden bir hastalık.

havaleten (-..) zf. a. : havale olarak, havale yoluyla.

havali (--) i. a. ç. : çevre, yöre; jeol. bölge.

havari (--) i. a. : 1. yardımcı. 2. Hz. İsâ'nın 12 yardımcısından her biri.

havas, -ssı (-) i. a. ç. : 1. haslar, hassalar, nitelikler. 2. saygınlr.

havas, -ssı (-) i. a. ç. : hasseler, duygular, duyular. **Havass-i hamse** : beş duyu.

havatır (-..) i. a. ç. : hâtıralar, fikirler, düşünceler.

havatin (--) i. a. ç. : hatunlar, hanımlar, bayanlar.

havayîç, -ci (-..) i. a. ç. : ihtiyaçlar, gerekli şeyler. **Havayîc-i zaruriye**: giderilmesi gereken ihtiyaçlar.

havene s. a. ç. : hainlik edenler, hainler.

haver (-) i. f. : doğu, doğu yönü.

havari (-..) s. f. : doğu ile ilgili.

havf, -i i. a. : korku; psik. fobya.

Havf-i füşat : psik. meydan korkusu, agorafobi.

havfen zf. a. : korkarak, çekinerek.

havfnak, -ki (-) b. s. a. f. : korkulu, korkutan.

havız, -vzı i. a. : havuz. **Havz-ı mâ:** su havuzu.

havi (--) s. a. : içine alan, kaplıyan, toplıyan.

havlaka i. a. : lâ havle çekme.

havsala i. a. : 1. kuş kursağı. 2. anlayış; akıl, zihin. 3. biy. leğen. 4. mec. sabır.

havsalasuz (...-) b. s. a. f. : takatli, dayanmayı yok eden.

havza i. a. : 1. açık ve düz olan deniz kıyısı. 2. kenar, taraf. 3. memleket.

hay, -yyı i. a. : diri canlı.

haya (-) i. a. : 1. utanma, utanç, sıkılma. 2. ar, namus, edep.

hayal, -li (-) i. a. : 1. insanın kafasında tasarlayıp canlandırdığı şey. 2. kuruntu. 3. gölgeli görüntü.

hayalet, -ti (-..) i. a. : karaltı, görüntü.

hayalhane (...-) b. i. a. f. : vehim, kuruntu yetisi.

hayali (--) s. a. : 1. hayal ile ilgili. 2. karagöz oynatan, hayali.

hayaliye (-..) i. a. : zool. maymun-sular.

hayalperest, -ti (-..) b. s. a. f. : hayalci, hayal kuran, hayal peşinde dolaşan, dalgın.

hayasız (-..) b. s. a. t. : utanmaz.

hayat, -tı (.-) i. a. : dirim, dirilik, canlılık; yaşama. **Hayat - bahş**, **Hayat - efza** : hayat bağışlayan, hayat veren yeni baştan zindelik kazandıran.

hayati (.-) s. a. : yaşayışa ait, yaşayışla ilgili.

hayatiyat, tı (.-) i. a. ç. biyoloji.

hayatiye (.-) i. a. : dirimselcilik, vitalizm.

hayatiyet, ti (.-) i. a. : canlılık.

haybet, -ti i. a. : 1. aldatma, aldanma. 2. mahrum olma.

haydar i. a. : 1. arslan 2. cesur adam.

haydarane (.-) zf. a. f. : arslanca-sına.

hayderiye i. a. : kolsuz ceket.

haye (-) i. a. : haya, yumurta.

hayıflanma b. i. a. t. : yanıp yakılma.

hayır, -yır i. a. : iyilik, iyi.

hayırhah (.-) b. s. a. f. : herkesin iyiliğini isteyen, iyilikçi, iyiliksever.

hayırhahane (.-) zf. a. f. : iyilik edene yakışacak surette.

hayırhahlık (.-) b. i. a. f. t. : iyilik-severlik.

hayide (.-) s. f. : ağızda çiğnenmiş, ağızdan ağıza dolaşmış, çok tekrarlanmış, bayat, köhne [söz].

hayidegû (.-) b. s. ve i. f. : bayağı sözler söyleyen; bayağı şair.

hayıl, -yli i. a. : at; süvari.

hayız, -yzi i. a. : aybaşı [kadınlar-da].

hayli s. f. : 1. haylı, epey, çokça. 2. birtakım. 2. oldukça.

hayliye i. a. : atgiller.

haylulet, -ti (.-) i. a. : yol kapama, engel olma, araya girme.

hayme i. a. : çadır, gölgelik. **Hayme-i gerdun** : sema kadar geniş meydana kurulmuş çadır.

haymenişin (.-) b. i. a. f. : çadırdan oturan; göçebe.

hayran (.-) s. a. : 1. şaşmış, şaşa kalmış, şaşırmış. 2. çok tutkun. **Hayran olmak** : şaşakalmak.

hayrat, tı (.-) i. a. ç. : sevap kazanmak için yapılan iyilik. 2. sevap için kurulan müessesese.

hayrendiş (.-) b. s. a. f. : hayırlı iş, iyilik düşünen.

hayret, ti i. a. : şaşırma, şaşma, şaşalama.

hayretbahş i. a. : hayret veren, şaşkınlık veren.

hayretengiz (.-) b. s. a. f. : hayret veren, şaşkın bırakan.

hayrülhalâf b. i. a. : hayırlı evlât.

haysiyet, -ti i. a. : 1. onur, itibar. 2. değer.

hayşum (-) i. a. : anat. geniz.
hayt, -ı i. a. : 1. iplik, tire; lif. 2. tel.
hayti (-) s. a. : tel şeklinde olan.
haytiye (-) i. a. : zool. ipsiler.
hayvan (-) i. a. : biy. 1. canlılık, dirilik. 2. hayvan.
hayvanat, -tı (-) i. a. ç. : hayvanlar. **Hayvanat-ı ehliye** : evcil hayvanlar.
hayvani (-) s. a. : hayvanla ilgili, canhya ait.
hayvaniyet, -ti (-) i. a. : hayvanlık.
hayyen zf. a. : canlı olarak, diri diri. **Hayyen meyyiten** : ölü diri.
hayyız i. a. : 1. taraf, meydan, yer. 2. felse. uzam.
haz, -zzı i. a. : hoşlanma, sevinç, memnunluk.
haza (-) z. a. : bu, şu, o. **Li-haza** : bunun için. **Maa-haza** : bununla birlikte.
hazain (-) i. a. ç. : hazineler, hazneler.
hazakat, -ti (-) i. a. : ustalık, uzluk [hekimlikte].
hazan (-) i. f. : sonbahar, güz.
hazandide (-) b. s. f. : hazan görmüş, solmuş, sararmış.
hazangâh (-) b. i. a. f. : âlem, dünya,

hazani (-) s. f. : güz ile ilgili, güzün.
hazar i. a. : barış ve güven.
hazari (-) s. a. : 1. köylü, şehirli. 2. barış ve güvenle ilgili, barış zamanına ait.
hazef i. a. : topraktan yapılan çanak çömlek.
hazele i. a. ç. : sıyrıklar, yüzüzler, bayağalar, alçaklar, kallesler, kancıklar.
hazer i. a. : sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.
hazır (-) s. a. : hazır.
hazif, -zfi i. a. : çıkarma, silme, kaldırma.
hazik, -kı (-) s. a. : işinin ehli, usta, eli uz.
hazikane (-) [ka uzun] zf. a. f. : ustalıkla, eluzluğu ile.
hazim (-) [ha ile] s. a. : ihtiyatlı, akıllı.
hazim (-) [he ile] s. a. : hazmettiren, sindiren.
hazim, -zmi [he ile] i. a. : midedeki yiyecekleri eritme, sindirme, sindirim.
hazim, -zmi [ha ile] kesin karar.
hazin (-) s. a. : hüznü, kederli, sıkıntılı.
hazine (-) i. a. : hazne, para ve su saklanan yer; gömü.

haziz (-) i. a. : astr. [Arza göre] : yerberi; [Güneşe göre] : günberi.

hazmi (-) s. a. : sindirel.

hazret, -ti i. a. : 1. saygı göstermek üzere büyüklerle verilen ünvan. 2. kalenderce bir sesleniş şekli.

he, **ha** ha. a. : Osmanlı alfabesinin otuzuncu harfi.

heba (-) i. a. : boş, nafile, yok yere.

heca, **hica** (-) 1. i. a. : hece, hep birden telâffuz olunan bir veya birkaç harf. 2. birini, şiir veya nesir yoluyla yeme.

heccav (-) s. a. : çok hicveden, çok yeren.

hece vezni b. i. a. t. : mısralardaki heceler sayılarak meydana getirilen vezin; parmak hesabı.

hecil i. a. : coğr. iki dağın arasındaki yer, vâdi, dere.

hecin (-) i. a. : iki hörgücü olan ve çok koşan bir cins deve.

hedaya (-) i. a. ç. : hediyeler, armağanlar.

hedebi (-) s. a. : kirpiksi.

hedef i. a. : amaç, güdü.

heder i. a. : boşa gitme, yok yere giden şey.

hedim, -dmi i. a. : yıkma, harabetme.

hediye i. a. : armağan.

heft, -ti s. a. : 7 sayısı.

hefte i. f. : hafta, yedigün.

helâk olmak (-) b. m. a. t. : mahvolmak, ölmek.

helâl, -li (-) i. a. : dinin hükümleri bakımından kullanılabilen, haram olmıyan şey. 2. nikâhlı kadın.

helezon i. a. : 1. anat. salyangoz. 2. yılankavi. 3. geo. helis.

helezoni (-) s. a. : helezon biçiminde olan; fiz. sarmal.

helyum (-) i. f. bot. kuşkonmaz.

hem e. f. : -değ, -i bir. **Hem-pa** : arkadaş. **Hem-cins** : cinsi bir, bir cinsten.

hemaguş (-) zf. f. : kucak kucağa, sarmaş dolaş.

hemahenk, -gi (-) b. s. f. : uygun, denk.

heman (-) zf. f. : hemen, derhal, o anda, çarçabuk.

hemasıl b. s. f. a. : aslı bir, asıldaş.

hemasır b. s. f. a. : bir asırda yaşayan, çağdaş.

hemayar (-) b. s. a. f. : denk, eşit.

hembezm b. s. f. : dernek arkadaşı; içki arkadaşı.

hemcins b. s. f. a. : cinsleri bir olan, aynı soydan.

hemdem b. i. f. : sıkı fıkı arkadaş.

hemdest b. s. f. : beraber, elele vermiş.

hemfikir, -kri b. s. a. f. : aynı düşün-
cede olan, kafadar.

hemnam (.-) b. s. f. : adları bir,
adaş.

hempa (.-) b. i. f. : ayaktaş.

hemrah (.-) b. i. f. : yoldaş.

hemsaye (.-) b. s. f. : aynı gölge
altında [aynı büyük adamın lûtfu-
na uğramak].

hemsin, -uni b. s. f. a. : yaşıt, bir
yaşta olan.

hemşehri (.-) b. i. f. : hemşeri, ildeş.

hemşikem b. i. f. : ikiz çocuk.

hemşire (.-) b. i. f. : kız kardeş,
bacı.

hemşirezade (.-) b. i. f. : kız kar-
deş çocuğu, yeğen.

hemzeban (.-) b. s. f. : dilleri bir
olan, dildeş, ağzı bir.

hemta (.-) b. s. f. : benzer, taydaş,
denk.

hemtaziyane (.-) b. i. f. : çapulda
yağmada arkadaş, omuzdaş.

hemzehau (.-) b. s. f. : 1. dilleri bir
olan, aynı dili konuşan. 2. ağzı bir
olan.

hemzeman (.-) b. s. f. a. : çağdaş.

hemzemani (.-) b. s. f. a. : çağdaş-
lık.

hendese i. a. : geometri. **Hendese-i**
mücesseme : uzay geometri. **Hen-**

dese-i müsteviye : düzlem geomet-
ri.

hendesi (.-) s. a. : geometrik.

hengâm (.-) i. f. : zaman, çağ; sıra,
vakit, mevsim.

hengâme (.-) i. f. : kavga, gürültü.

henüz zf. f. : daha, yeni, hâlâ.

her e. f. : hep, bütün. **Her-bar** : her
defa.

hercai (.-) s. f. : kararsız, sebatsız,
gelgeç, yanardöner.

hercailik (.-) i. f. : kararsızlık.

hercümerç zf. f. : allakbullak, kar-
makarışık, altüst.

harç, -ci i. f. : karışıklık, gürültülü
ve karışık hareket.

herçibadabat, -dı (.-) zf. f. her ne
olursa olsun.

herdem zf. f. : daima, her zaman.

herem i. a. : kocama, kocalma, ihti-
yarlama.

hergâh (.-) zf. f. : her vakit, her za-
man.

herze i. f. : boş lâkırdı, saçma.

hergezû (.-) b. s. f. : saçma sözler
söyliyen, saçmalayan.

hesap, -bı (.-) i. a. : matematik. **He-**
sab-ı asgar-i namütenahi : infini-
tezimal hesap.

hesabi (.-) s. a. : hesabını iyi bilen,
tutumlu.

herzevekil, -i (...-) b. s. a. : her işe burnunu sokup boşboğazlık eden, saçmasapan konuşan.

hesti i. f. : varlık, var olma.

heşaset, -ti i. a. : gevreklik.

hetk, -i i. a. : yırtma, yarma.

heva (-) i. a. : arzu, istek, heves : sevgi, hoşlanma.

hevam, -mmı (-) i. a. : böcekler, haşereler.

heves i. a. : istek.

heveskâr b. s. a. f. : hevesli, istekli.

heveskârân (...-) b. s. a. f. : hevesliler, istekliler.

hevil, -vli i. a. : korku.

hevilnak, -ki (-) b. s. a. f. : korkunç, korkulu. **Mevt-i hevilnak** : korkunç ölüm.

heybet, -ti i. a. : korku ve saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteriş.

heyca (-) i. a. : kavga, savaş, dövüş.

heyecan (...-) i. a. : coşma, coşkunkluk, coşku.

heyelân (-) toprak kayması.

heyet, -ti i. a. : 1. şekil, kurul. **Heyet-i ihtiyariye** : köy kurulu. **Heyet-i umumiye** : genel kurul. **Heyet-i vekile** : bakanlar kurulu. 2. görünüş. 3. **astr.** astronomi. 4. **fiz.** sistem.

heyetle (...-) zf. a. : hep birden, olduğu gibi, takımıyla.

heyhat, -tı ünl. a. : yazık, ne yazık!, ne kadar uzak!

heyi (-) i. f. : madde, varlık.

heykel i. a. : 1. tunçtan, taş ve sairerden yapılan büyük insan ve saire. 2. yakışıklı, güzel. 3. soğuk ve duygusuz kimse.

heykeltıraş (...-) b. s. a. f. : heykel yapan, heykeltici.

heykeltıraşı (...-) b. i. a. f. : heykeltcilik.

heyulâ (-) i. a. 1. kaos. 2. korkunç hayal. **Heyulâ gibi** : pek iri.

hezafen, -nni (-) b. s. f. a. : çokbilir, elinden çok iş gelen.

hezeç, -ci i. a. : 1. güzel sesle şarkı söyleme. 2. Türk müziğinin büyük usullerindendir, 22 zamanlı ve 15 darplıdır.

hezeyan (...-) i. a. : saçmalama, sayıklama.

hezil, -zli i. a. : eğlence, alay, şaka. **Hezil-âmiz** : şaka ile karışık [söz].

hezimet, -ti (-) i. a. : yenilgi, bozgun, bozgunluk.

hı ha. a. f. : Osmanlı alfabesinin dokuzuncu harfi.

hıdır, -drı i. a. : 1. perde. 2. mâni.

hıdiv (-) i. f. : Mısır valisinin ünvanı.

hıfz, -ı i. a. : 1. saklama. 2. ezberleme.

hıfzı (-) s. a. : psik. belleksel.

hınta i. a. : buğday. **Hınta-i esvet** : bot. burçak.

hınzır (-) i. a. : domuz. **Lâhm-i hınzır** : domuz eti.

hınziriye (-..) i. a. : zool. domuzgiller.

hıram (-) f. i. : nazlı, edalı, salına salına gidiş.

hıraman (-) s. f. : salınarak naz ve eda ile yürüyen.

hırsaset, -ti (-) i. a. : 1. bekleme. 2. koruma.

hıraş (-) s. f. : tırmalyan.

hiret, -di i. : akıl, us.

hiretment, -di b. s. f. : akıllı.

hırman (-) i. a. : mahrumluk, yoksuntulu, yoksunma.

hırs, -ı i. a. : 1. istek, tamah. 2. kızgınlık.

hırz i. a. : 1. sığınak. **Hırz-ı can** : canı gibi saklama. 2. muska, narzar boncuğu, tılsım.

hısâl, -li (-) i. a. ç. : hasletler, huy-lar, tabiatlar.

hısan (-) [ha ile] i. a. : aygır.

hısas i. a. ç. : hisseler, paylar, nasip-ler.

hısım, -ı i. a. : akraba, taallûkat.

hısın s. a. : sağlam, sarp [yer].

hışım, -şımı i. f. : kızgınlık, öfke.

hışımınâk, -ki (-) b. s. f. : öfkeli, kızgın.

hıtta i, a. : memleket, ülke.

hiyaban (-) iki tarafı ağaçlı muntazam yol.

hiyanat, -tı (-) i. a. ç. : hainlikler, güveni kötüye kullanmalar.

hiyanet, -ti (-) i. a. : 1. hayınlık. 2. güveni kötüye kullanma.

hiyanetkâr (-) b. s. a. f. : hiyanet eden, hain.

hiyar (-) i. a. : bir işi yapıp yapmamakta serbest olma, muhayyerlik.

Hızır, -ı i. a. : insanların en sıkışık zamanlarında imdadına yetişmekle ün kazanmış olan İlyas Peygamberin lâkabı.

hibe i. a. : bağışlama, bağış.

hibre i. a. : bir şey hakkındaki bilgi ve tecrübe.

hicap, -bı (-) i. a. : 1. utanma, sıkılma, utanç. 2. perde. 3. kim. diyaf-ram. **Hicab-ı hâciz** : anat. göğüs ile karnı ayıran ince ve geniş zar, diyaf-ram.

hicaz (-) i. a. : müz. Türk müziğinin 8 numaralı basit makamı.

hiciv, -cvi i. a. : biriyle alay etme, birini gülünç hale koyma, yergi, taşlama.

hier, -i i. a. : 1. ayrılık. 2. sayıklama, saçmalama.

hieran (-) i. a. : keder, iç acısı, ayrılık.

hicret, -ti i. a. : göçme, göç [bir yerden bir yere-].

hieri (-) s. a. : 1. hicretle ilgili. 2. tarih başı olarak hicreti alan.

hieviyyat, -tı a. i. ç. : ed. hicivle ilgili şiir ve manzumeler.

hievlîye i. a. : hiciv sözü veya yazısı.

hici (--) i. f. : hiçlik, yokluk.

hidayet, -ti (-) i. a. : hak yolu, doğru yol.

hiddet, -ti i. a. : 1. öfke. 2. sertlik.

hidemat, -tı (-) i. a. ç. : hizmetler.

hidmet, -ti i. a. : hizmet, iş.

hiffet, -ti i. a. : hafiflik, yeğnilik.

hikâyat, -tı (-) i. a. ç. : hikâyeler.

hikâye (-) i. a. : 1. anlatma. 2. roman. 3. masal. 4. olmuş bir hâdise.

hikemi (-) s. a. : hikmet ve felsefe ile ilgili söz ve düşünce.

hikemiyat, -tı (-) i. a. ç. : hikmet ve felsefe ile ilgili söz ve düşünceler.

hikmet, -ti i. a. : 1. hakimlik, sebep. 2. fiz. [eskiden] 3. fels. bilgelik.

hilâf (-) i. a. : 1. karşı, zıt. 2. yalan.

Hilâf-ı hakikat : gerçeğe uymayan.

hilâfet, -ti (-) i. a. : halifelik. **Dâr-ül-hilâfe**: İstanbul. **Hilâfet-penah**: padişah.

hilâl, -li i. a. : yeni ay, ayça. **Hilâl-ebrû** : ay kaşlı, kaşı ay gibi olan.

hilâfet, -ti (-) i. a. : samimi dost.

hilâli (-) s. a. : yeni ay şeklinde olan.

hilâlîye (-) i. a. : bot. kırlangıç otu.

hil'at, -ti i. a. : kaftan. **Hil'at-i fahire** : çok değerli olan kaftan.

hile (-) i. a. : oyun, aldatma, dek, al; çare. **Hile-i şer'îye** : şer'i çare.

hilebaz (-) b. s. a. f. : hileci, oyuncu, aldatıcı, dubaracı.

hilekâr (-) b. s. a. f. : hile eden, aldatıcı, dekçi, oyuncu.

hilekârane (-) 1. zf. a. f. : aldatıcılıkla, dekçilikle.

hilkat, -ti i. a. : 1. yaradılış. 2. tabiat.

hilkaten zf. a. : yaradılış bakımından.

hıkı (-) [k kalın] s. a. : yaradılıştan, doğuştan.

hilkıyat, -tı (-) i. a. ç. : hilkatle ilgili, yaradılıştan olan vasıflar.

hılim, -lmi i. a. : yavaşlık, yumuşaklık.

hilmîyet, -ti i. a. : yavaşlık, yumuşaklık.

himaye (.-) i. a. : koruma, korunma.

hime (-) i. a. : odun, kütük.

himem i. a. ç. : himmetler, gayretler, emekler, çalışmalar.

himmet, -ti i. a. : gayret, çabalama.

hin (-) i. a. : vakit, sıra.

hiras (-) i. f. : korku.

hirasın (.-) s. f. : korkmuş, korkan, korkak.

hirba (-) i. a. : zool. bukalemun; mec. sık sık fikir değiştiren kimse.

hire (-) s. f. : bulanık, donuk, fersiz, kamaşık [göz].

hurfet, -ti i. a. : zanaat, meslek.

hirman (-) i. a. : 1. nasipsizlik, mahrumluk. 2. mahrum olma.

hirre i. a. : dişi kedi.

his, -ssi i. a. : duygu; biy. duyma.

His kabl-el-vuku : önsezi. **Hiss-i selim** : sağ duyu.

hisar (-) i. a. : kuleli ve yüksek duvarlı küçük kale.

hisse i. a. : pay, nasip.

hissedar (.-) b. s. a. f. : hissesi olan, hisse sahibi.

hisset, -ti i. a. : cimrilik, tamahkârlık.

hissi (-) s. a. : his ile, duygu ile ilgili, duyal.

hissiyat, -tı (.-) i. a. ç. : duygular.

hissiyatperest, -ti (.-) b. s. a. f. : duygucu.

hissiyatperesti (.-) b. i. a. f. duyguculuk.

hitabe (-) i. a. : söylev.

hitaben (-) zf. a. : birinin yüzüne söyleyerek.

hitabet, -ti (-) i. a. : hatiplik, güzel söz söyleme.

hitabiyat, -tı (.-) i. a. ç. : hitap olarak söylenilen sözler.

hitam (-) i. a. : son; bitme, tükenme.

hitampezir olmak (.-) b. m. a. f. t. : sona ermek.

hitan (-) i. a. : sünnet, sünnet etme.

hitanet, -ti (-) i. a. : sünnetçilik.

hitap, -bı (-) i. a. : bir veya birçok kimselere ağızdan veya yazı ile söyleme.

hiyaket, -ti (-) i. a. : dokumacılık.

hiza (-) i. a. : karşı; sıra; düzlük.

hizan (-) s. f. : kalkan, sıçıyan.

Üftan ü hizan : düşe kalka.

hizip, -zbi i. a. : kısım, bölük, takım, gurup, parti.

hizmet, -ti i. a. : 1. iş. 2. iş görme. 3. vazife, görev. 4. memurluk, işyarlık.

hoca i. f. : 1. efendi, ağa. 2. okumuş kişi. 3. öğretmen.

hod z. f. : kendi. **Hod-be-hod** : kendiliğinden, kendi başına, kendi kendine.

hodbin (.-) b. s. f. : kendini beğenen, kendini beğenmiş, mağrur, bencil.

hodbini (.-) b. i. f. : kendini beğenmişlik, bencilik.

hodendiş (.-) b. s. f. : kendini düşünen.

hodgâm (.-) b. s. f. : kendi maksadından başka bir şey düşünmeyen, bencil.

hodpesent, -di b. s. f. : kendini beğenmiş.

hodi (--) i. f. : benlik, bencilik, kendilik.

hodnûma (.-) b. s. f. : gösterişe meraklı olan.

hortum (.-) i. a. : 1. fil burnu, hortum. 2. fiz. emmeç.

hortumiye (.-) i. a. : zool. hortumlular.

hoş s. f. : güzel, iyi. **Hoş-sohbet** : konuşması güzel, tatlı.

hoşamedî (.-) i. f. : "hoş geldin" e gitme, "hoş geldin" deme. **Beyan-ı hoşamedî** : "hoş geldin" deme.

hoşbu (.-) b. s. f. : güzel kokulu.

hoşdil b. s. f. : gönlü hoş, memnun.

hoşnudi (.-) b. i. f. : hoşnutluk, memnunkluk.

hoşnut, -du (.-) b. s. f. : razı, memnun.

hoşnûma (.-) b. s. f. : hoş görünen, güzel görünen.

hoşreftar (.-) b. s. f. : güzel gidişli, yürüyüşü, gidişi güzel.

hub (-) s. f. : güzel hoş, iyi.

huban (--) s. a. ç. : güzeller, iyiler. **Zümre-i hûban** : güzeller takımı. **Hûban-nâme** : güzel ve yakışıklı gençler hakkında yazılan kitap.

hubbaziye (.-) i. a. : bot. ebegümecigiller.

hubeyde i. a. : tanecik.

hubeybi (.-) s. a. : tanecikli.

hububat, -tı (.-) i. a. ç. : taneli bitkiler, tahıl.

hubup, -bu (.-) i. a. ç. : habbeler, taneler, tohumlar.

hubur (.-) [ha ile] i. a. : sevinç.

hubur (.-) [hı ile] i. a. ç. : haberler, havadisler.

hubuz- bzu i. a. : ekmek. **Hubz-ı hınta** : buğday ekmeği.

hubüp, -bü i. a. ç. habbeler, kabarcıklar.

hud'a i. a. : aldatma, oyun, oyun hile, dek.

hudadat, -dı (.-) b. i. f. : Allah vergisi.

huddam (.-) s. a. ç. : hâdimler, hizmetçiler.

hudret, -ti i. a. : yeşillik.

hudus (-) i. a. : sonradan peyda olma, baş gösterme, çıkma, olma.

hudut, -du (-) i. a. ç. : hadler, sınırlar, sınır.

huffaş (-) i. a. : yarasa, gece kuşu.

haffaşiye (--) i. a. : zool. yarasalar.

hufre i. a. : kazılmış çukur, oyuk, delik.

hufte s. f. : uyumuş.

hukuk, -ğu (-) i. a. ç. : 1. haklar. 2. yargıç ve avukat yetiştiren okul.

Hukuk-ı âmme : kamusal haklar.

Hukuk-ı müktesebe : edinilmiş, kazanılmış haklar, tabii haklar.

hukuki (--) , **hukukiye** (--) [k lar kalın] s. a. hukukla ilgili, türel.

hulasa (-) i. a. : özet.

hulâsaten (-) z. a. : kısaca.

huld i. a. : 1. sürüp giden, sonu olmayan varlık. 2. bitmeyen devamlılık. 3. sekiz cennetten biri.

hulefa (-) i. a. ç. : 1. halifeler. **Hulefay-i râşidîn** (ilk dört halife) : Hz. Ebubekir, Ömer, Osman, Ali. 2. resmî dairelerde kalem âmirine bağlı bulunan işyarlar.

huleymi (-) s. a. : mememsi.

hulf, -ü i. a. : verdiği sözü tutmama.

Hulfetmek : sözünden dönmek, caymak.

hulk, -u i. a. : huy, tabiat, yaradılış.

hulkıyet, -ti i. a. : törecilik.

hulkum (-) i. a. : anat. boğaz.

hullan (-) s. a. ç. : sadık dostlar.

hulle i. a. : 1. cennet elbisesi. 2. üç defa kocasından boşanmış bir kadının, tekrar eski kocasına varabilmesi için yabancı bir erkeğe bir günlüğüne nikâh edilmesi.

hulliyat, -tı (--) i. a. ç. : asımtakım.

hulul, -lü (-) i. a. : 1. girme. 2. yavaşlama. 3. geçme.

hulûs, -i (-) i. a. : 1. halislik, istenlik. 2. yaranma.

hulûskâr (--) b. s. a. f. : dalkavuk
Hulûskârlık : dalkavukluk.

hulya (-) i. f. : kuruntu.

hum i. f. : küp, şarap küpü.

humasi (--) s. a. : beşli.

humhane (-) i. f. : meyhane.

humk, -u i. a. : bönlük, budalalık; ahmaklık.

humma (-) i. a. : ateş, nöbet, sıtma.

hummaz (-) i. a. : bot. kuzu kulağı.

hummaziye (--) i. a. : bot. ekşiyon-cagiller.

hummus i. a. : bot. nohut.

humret, -ti i. a. : kırmızılık, kızılık.

humus, -msu s. a. : beşte bir.

humuz i. a. : oksit.

humuza (-.) i. a. : ekşilik, kekrelilik.

humuzet, -ti (-.) i. a. : ekşilik, kekrelilik.

hun (-) i. f. : 1. kan. 2. öldürme, öc.

Hün-i can : mec. şarap.

huni (--) s. a. : kanlı.

hunin (--) s. f. : kanlı, kana bulaşmış.

hunnak, -k (-) i. a. : hek. boğmaca.

hunpaş (--) b. s. f. : kan saçan, kan döken.

hunriz (--) b. s. f. : kan dökücü.

hurafat, -tı (--) i. a. ç. : hurafeler, saçmasapan sözler, asılsız hikâyeler.

hurafe (-.) i. a. : inanılmaz, uydurma, düzme, yalancı hikâye.

huraş (-.) i. a. : küçük parça, ufak parça.

hurç, -cu i. a. : meşinden yapılmış büyük heybe.

hurde s. f. : ufak, değersiz şey, kırıntı. **Hurdehaş etmek** : kırıp dökmek. **Hurdehaş olmak** : kırıp dökmek, paramparça olmak.

hurdebin (-.) b. s. f. : mikroskop.

hurdedan (-.) b. s. f. : dikkat sahibi, nükte ve inceliği anlayan.

hurdefuruş (...-) b. s. f. : ufak tefek şeyler satan, çerçi.

hurdevat, -tı (-.) i. f. ç. : hırdavat, öteberi, kırıldökük.

hurrem s. f. : şen, hoş, güleriyüzlü, gönülağan.

hurremi (-.) i. f. : sevinç.

Hurşit, -di (-) i. f. : Güneş.

huruç, -cu (-) i. a. : çıkış, çıkma.

huruf, -fu (-) i. a. ç. : harfler.

hurufat, -tı (-) i. a. ç. : matbaa harfleri.

huruş (-) i. f. : coşma, çağiltı, gü-rültü.

huruşan (--) s. f. : coşan, çağlıyan.

huruşbin (--) b. i. f. : kim. ebül-yoskop.

husafe (-.) i. a. : gizli kin, düşmanlık.

husema (-.) i. a. ç. : hasımlar, düşmanlar, karşı taraflar.

husuf (-) i. a. : **astr.** Ay tutulması.

husul, -lü (-) i. a. : üreme, türeme, çıkma, olma.

husum (-) i. a. ç. : hasımlar, düşmanlar.

husumet, -ti (-.) i. a. : düşmanlık, hasımlık.

husus (-) i. a. : bakım, iş, şekil, yol, konu, yön.

hususen (-.) zf. a. : hele, ayrıca, özellikle.

hususî (--) s. a. : zate mahsus, özel.

hususiyet, -ti (-..) i. a. : özellik.
hususunda (-..) zf. a. : için, üzerine.
husye i. a. : erkeklik bezi, haya.
huş (-) i. f. : akıl; fikir, us.
huşe (-) i. f. : 1. başak. 2. salkım.
Hûşe-i engür : üzüm salkımı.
huşk s. f. : kuru, kurumuş. **Huşk-leb** : dudağı kurumuş. **Huşk ü ter** : kuru ve yağ.
huşksal, -li b. i. f. : kuraklık.
huşu (-) i. a. : gönül alçaklığı.
huşunet, -ti (-..) i. a. : sertlik, kabalık, katılık.
huşyar (-) f. s. : ayık, akıllı.
hut, -tu (-) i. a. : bahk.
hutbe i. a. : hatibin minberde verdiği dini öğüt.
hutor (-) i. a. : akla gelme.
hutut, -tu (-) i. a. ç. : hatlar, çizgiler; yazılar; yollar. **Hutut-ı cephiye** : geo. alın doğruları.
hutuvat, -tı (-..) i. a. ç. : şeytan aldatmaları.
huveyza (-) i. a. : hek. iç sürgünü, ishal.
huy (-) i. f. : tabiat, âdet.
huyul, -lü (-) i. a. ç. : atlar, süvariler.
huyut, -tu (-) i. a. ç. : ipler, iplikler, lifler, teller.

huzme i. a. : demet.
huzu (-) i. a. : alçakgönüllülük, gönülalçaklığı.
huzur (-) i. a. : 1. hazır bulunma. 2. rahat, erinç. **Hakk-ı huzur** : bulunmalık parası. **Huzur-ı kalb** : gönül rahatlığı. **Huzur ve sükûn** : baysallık.
huzuz (-) i. a. ç. : hazlar, sevinçler.
huzuzat, -tı (-..) i. a. ç. : hazedilen, hoşla giden şeyler.
huzzar (-) s. a. ç. : hazırlar, bulunanlar.
Hübel ö. i. a. : Kureyşlilerin en büyük putunun adı.
hübup, -bu (-) i. a. : rüzgâr esmesi, esme.
hübut, -tu (-) i. a. : 1. inme, düşme. 2. uyuşma.
hüccaç, -cı (-) i. a. ç. : hacılar, hacça gitmiş olanlar.
hüccet, -ti i. a. : senet, vesika, delil.
hüceste s. a. : yümlü, uğurlu.
hüceyrat, -tı (-) i. a. ç. : anat. hüceyreler, küçük delikler ve oyuklar.
hüceyre i. a. : anat. küçük delik ve oyuk, göze.
hücnat, -ti i. a. : 1. ayıp, eksik, kusur. 2. bayağılık, soysuzluk.
hücre i. a. : göz, odacık.

hücrevi (.-) s. a. : 1. hücreye mensup. 2. ufak ufak gözleri olan, hücreli.

hücum (.-) i. a. : 1. saldırış, saldırma. 2. sert sözle birine çatma.

hüda (.-) [he ile] i. a. : 1. doğru yol gösterme. 2. Kur'an-ı Kerim.

Hüda (.-) i. f. : Tanrı.

hüdaperest, -ti (.-) b. s. f. : Allaha tapınan.

hüdavendigâr (.-) b. i. f. : âmir, hükümdar.

hüdayi nabit, -ti (---) b. s. f. : ekilmeksizin kendiliğinden biten.

hükema (.-) i. a. ç. : hakimler, âlimler, bilginler.

hükkâm (.-) i. a. ç. : hâkimler, yargıçlar.

hükle i. a. : dil tutukluğu.

hükmen zf. a. : hüküm vererek.

hükûmet, -ti (.-) i. a. : bir memleketi idare eden bakanlar kurulu.

hüküm, -kmü i. a. : 1. yargı, yargılama. **Hüküm-i karakuşi** : mantığa uymıyan, hesaba kitaba gelmiyen hüküm. 2. emir, komuta.

hükümdar (.-) b. s. a. f. : hüküm sahibi, padişah.

hükümdarane (---) zf. a. f. : hükümdara lâyık surette.

hükümdari (.-) b. i. a. f. : hükümdarlık, padişahlık.

hükümferma (---) b. s. a. f. : hüküm süren.

hükümname (.-) b. i. a. f. : bir hüküm ve kararı bildiren yazı.

hükümran (.-) b. s. a. f. : hüküm süren.

hükümrani (---) b. i. a. f. : hüküm sürene mensup, padişahlık, sultanlık.

hülâm (.-) i. a. : balık, tutkal, paça suyu, pelte gibi donan şeylerin hâli.

hülâmi (.-) zf. a. : tutkalımsı, jelâtinli veya albüminli.

hülviyat, -tı (.-) i. a. ç. : tatlılar, şekerlemeler.

hümma (.-) i. a. : 1. sıtma. 2. hararet, ateş [vücutta].

hüner i. f. : 1. marifet, bilme. 2. ustalık.

hünerveran (---) b. s. f. : hünerli, marifetli kimseler, artistler.

hünkâr (.-) i. f. : padişah, sultan, hükümdar.

hünsa (.-) i. a. : hem erkek, hem dişi; bot. erselik.

hür, -rrü s. a. : karışanı görüşeni olmayan; sosy. erkin.

hürmet, -ti i. a. : saygı. **Hürmete lâyık** : saygıdeğer.

hürmeten zf. a. : saygı sayarak.

hürmetkâr (.-) b. s. a. f. saygı sayar.

hürriyet, -ti i. a. : hürlük, azatlık; sosy. erkinlik.

hüsna (.-) s. a. : en güzel, çok güzel. ["ahsen"ın dişisi].

hüsran (.-) i. a. : 1. zarar, ziyan. 2. beklenilenin elde edilememesi yüzünden duyulan acı, yokluk, mahrumiyet acısı.

hüsrev i. f. : padişah, sultan.

hüsün, -snü i. a. : 1. güzellik. 2. iyilik. **Hüsn-i hal** : davranış güzelliği, uzgidim, uzgidiş. **Hüsn-i hat** : yazı güzelliği. **Hüsn-i idare** : iyi kullanma. **Hüsn-i imtizaç** : iyi geçinme, dirlik. **Hüsn-i kabul** : iyi karşılama. **Hüsn-i muamele** : iyi davranma. **Hüsn-i nazar** : iltifat, güleryüz. **Hüsn-i niyet** : iyi niyet. **Hüsn-i şöhrat** : iyi ad, iyi

tanınmışlık.. **Hüsn-i telâkki** : iyiye alma.

hütaf (.-) i. a. : kırpıntı, kesinti.

hüvelbaki (.-) [k uzun] cü. a. : baki kalan odur.

hüveyda (.-) s. f. : açık, apaçık, belli, besbelli.

hüviyet, -ti i. a. : mahiyet, hakikat, asıl.

hüzal, -li (.-) i. a. : zayıflık, arıklık, bitkinlik.

hüzul, -lü (.-) i. a. : 1. zayıflık, arıklık. 2. bitkinlik.

hüzün, -znü i. a. : gam, keder, sıkıntı. **Hüzün-âmiz** : hüznle, gamla, kederle karışık. **Hüzün-âver** : hüzn getiren, hüzn veren. **Hüzün -efza** : hüzn, gam, tasa, keder artıran.

hüzzam i. : müz. Türk müziğinin en eski bileşik makamlarından biri olup hüzzam beşlisi ile segâh dörtlülünden meydana gelmiştir.

I

ibtıye i. a. : anat. koltuğa ait, koltukla ilgili.

idlâl, -li (-) i. a. : doğru yoldan çıkarma, azdırma, saptırma.

iklim (-) i. a. : bir bölgenin ortalama hava şartlarıyla beliren durumu.

ıkmas (-) i. a. : suya daldırıp çıkarma.

ıktifa (..) i. a. : uyma, ardından gitme.

ıktifaen (..) zf. a. : uyarak.

ının (-) s. a. : kısır, güçsüz, puluç.

ırk, -kı i. a. : kök, asıl, nesil, sülâle, soy.

ırki (-) [k kalın] i. a. : ırka ait, ırkla ilgili, ırksal.

ırkıyat, -tı (..) i. a. : sosy. budunbilim, etnoloji.

ırz i. a. : nam, şeref, namus.

ırza (-) i. a. : süt emzirme.

ısdar (-) i. a. : çıkarma, çıkarılma.

ısfırar (..) i. a. : sararma, sarılaşma.

ısga (-) i. a. : dinleme, kulak verme, kulak asma.

ısgar (-) i. a. : küçültme, hor ve hakir görme.

ıskat, -tı (-) i. a. : düşürme, düşürülme. **İskat etmek** : düşürmek, hükümsüz kılmak. **İskat-ı cenin** : hek. çocuk düşürme.

ıslah, -hı (-) i. a. düzeltme, iyileştirme. **İslah-ı beyn** : barıştırma, ara bulma. **İslah etmek** : arıtmak. **İslah-ı hal etmek** : uslanmak.

ıslahat, -tı (..) i. a. ç. : düzeltme veya iyileştirme işleri, arıtım.

ıslahen (..) zf. a. düzelterek, ıslah yoluyla.

ısrar (-) i. a. : ayak direme.

ıstıfa (..) i. a. : 1. seçme, intihabetme. 2. bir şeyin en iyisini alma. 3. fels. ayıklama, ayıklanma.

ıstılah (..) i. a. : terim. **İstılah-perdaz** : tuhaf ve karışık kelimeler kullanan, ıstılah paralıyan.

ıstırap, -bı (..) i. a. : azap, sıkıntı.

ıstırar (..) i. a. : çaresizlik, zorunluluk, sakıncı.

ışk, -kı i. a. : aşk, sevgi.

ıtık, -tkı i. a. : köle veya cariye azadetme.

ıtır, -tırı i. a. : 1. güzel ve lâtif koku. 2. bot. ıtır çiçeği.

ıtlak, -kı (.-) i. a. : 1. salıverme, ko-yuverme. 2. boşama.

ıtma (.-) i. a. : tamaa düşürme.

ıtnap, -bı (.-) i. a. : ed. sözü uzatma, gereksiz bilgi ile haşve boğma.

ıtri (.-) s. a. : ıtırılı, kokulu, güzel kolu ile ilgili.

ıttıla (.-) i. a. : i. a. öğrenme, tanıma.

ıttırat, -dı (.-) i. a. : 1. düzgün bir şekilde cereyan etme. 2. bir üslup-

ta giden, biteviyelik.

ıyadet, -tı (.-) i. a. : hal hatır sorma.

ıyal, -li (.-) i. a. : 1. bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler. 2. kadın, eş.

ızlâl, -li (.-) [dat ile] i. a. : gölge verme, gölgelendirme.

ızrar (.-) i. a. : zarara sokma.

ıztırar (.-) i. a. : mecburiyet, zorunluluk, yüküm, çaresizlik, ihtiyaç.

İade (-.) i. a. : 1. geri gönderme, geri verme. 2. karşılık yapma. **İade-i ziyaret** : karşı ziyarette bulunma.

İadeten zf. a. : geri çevrilmek üzere.

İane (-.) i. a. : 1. yardım etme. 2. yardım için verilen şey. 3. yardım için toplanan paralar, yardım paraları.

İaneten (-..) zf. a. : yardım olmak üzere.

İare (-.) i. a. : ödünç verme.

İareten (-..) zf. a. : ödünç olarak.

İaşe (-.) i. a. : beslenme, geçindirme.

İba (-.) i. a. : 1. geridurma, çekinme. 2. iğrenme, tikslenme.

İbadet, -ti (-.) i. a. : tapma, tapınma.

İbadetgâh (-..) b. i. a. f. : tapınak.

İbadetname (-..) b. i. a. f. : ibadet yeri, tapınak.

İbadetkâr (-..) b. s. a. f. : tapınan.

İbarat, -tı (-..) i. a. ç. : ibareler, cümlecikler, sözler.

İbare (-.) i. a. : bir fikir anlatan bir veya birkaç cümlelik söz.

İbaret, -i (-.) i. a. : ...dan meydana gelmiş, oluşmuş.

İb'as (-.) i. a. : gönderme.

İbat, -dı (-.) i. a. ç. : abitler, kullar, köleler.

İb'at, -dı (-.) i. a. : 1. uzaklaştırma. 2. kovma.

İbat, -tı (-.) i. a. : koltuğa alınan şey, bohça; paket.

İbate (-.) i. a. : barındırma. **İbate ve iaşe** : barındırma ve yedirme, besleme.

İbcâl, -li (-.) i. a. : büyükleme, ululama.

İbda (-.) [hemze ile] i. a. : yoktan ortaya koyma, icat.

İbdâ (-.) [ayın ile] i. a. : 1. örneksiz bir şey meydana getirme, yaratma. 2. ed. yeni ve güzel bir eser meydana getirme.

İbdaiye (-..) i. a. : fels., yaratımcılık.

İbdal, -i (-.) i. a. : değiştirmek.

İba i. a. ç. : ibretler, alınan kötü dersler.

İber i. a. ç. : ibreler, iğneler, mıknatıslı iğneler.

İbham (-.) i. a. : açıklamama, belli etmeme, gizli kapaklı tutma, kapalı bırakma. **İbham-ı lâfzi** : mant. ikizlilik. **İbham-ı manevi** : mant. ikizanlam.

ibin, -bni i. a. : oğul.

ibka (-) i. a. : 1. daim kılmak, yerinde bırakmak, devamlı, sürekli kılma. 2. sınıf geçememe.

iblâğ (-) i. a. : ulaştırma.

iblis (-) i. ve s. a. : 1. şeytan. 2. hileci.

iblisane (---) zf. a. : ibliscesine, şeytanca.

ibne i. a. : 1. kız çocuğu. 2. (o) tayıncı, vererek.

ibniye i. a. : fer. ölmüş kimsenin oğlunun kızı veya oğlunun oğlunun kızı.

ibra (-) i. a. : borçtan kurtarma, temize çıkarılma, aklanma.

ibrad (-) i. a. : 1. soğutma. 2. güç-süzleştirme.

ibram (-) i. a. : üstüne varma, üstüne düşme, zorlama.

ibraname (---) b. i. a. f. : ibra senedi, aklanma kâğıdı.

ibraz (-) i. a. : meydana çıkarma, gösterme. **İbraz-ı hükm** : huk. mahkeme kararını veya padişah emrini gösterme.

ibre i. a. : iğne. **İbre-i miknatisiye** : fiz. miknatış iğne.

ibret, -ti i. a. : ders, örnek.

ibrevi (-) s. a. : 1. iğne ile ilgili. 2. iğne gibi. [doğrusu : "ibri"dir].

ibreviye (---) i. a. : bot. sardunya-giller.

ibzal (-) i. a. : bol bol verme, saçma.

ica (---) i. a. : acıtma, ağrıtmak.

icabet, -ti (-) i. a. : rica ve daveti kabul.

icabiye (---) i. a. : fels. gerekircilik, determinizm.

icaleten zf. a. : acele olarak, ivedilikle.

icap, -bı (---) i. a. : lâzım gelme, gerekme; mant. olumlama. **İcab-ı hal, İcab-ı maslahat** : işin gereği.

icar (---) i. a. : 1. kiraya verme, verilme. 2. kira parası.

icare (-) i. a. : 1. kira. 2. amele ücreti.

icat, -dı (---) i. a. : 1. yoktan var etme. 2. keşfetme.

icaz (---) i. a. : cümleyi çok kısaltarak zor anlaşılır duruma getirme, kısa kesme.

icazet, -ti i. a. : izin, müsaade, diploma.

icazkâr (---) b. s. a. f. : 1. herkesin yapamayacağı surette iş gören. 2. söz söyleyen.

icbar (-) i. a. : meydana koyma, ortaya çıkarma.

iclâ (-) i. a. : 1. yaklaştırma, sürme. 2. cilâlama, parlatma.

iclâl, -li (.-) i. a. : büyüklük, ululuk.
iclâlen (.-) zf. a. : büyüklüyerek, büyük sayarak.
iclâs (.-) i. a. : oturtma, oturtulma.
icma (.-) i. a. : toplama, birleştirme.
icmad (.-) i. a. : dondurma, dondurulma. **İcmaat-ı mâ** : suyun dondurulması.
icmal, -li (.-) i. a. : kısaltma, özet.
icmalen (.-) zf. a. : kısaca, özet olarak.
icmali (.-) s. a. : tafsilsiz, kısa, toplu.
icra (.-) i. a. : 1. akıtma, yürütme. 2. yapma. 3. meydana getirme.
icraat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. iş, işler. 2. uygulamalar.
içtihat, -dı (.-) i. a. : 1. çalışma. 2. düşünce; bir şeyden anlam ve hüküm çıkararak o iş hakkındaki görüş.
içtima (.-) i. a. : 1. toplanma, birleşme, toplantı. 2. astr. kavuşum.
içtimai (.-) s. a. : toplumsal.
içtimaiyat, -tı (.-) i. a. ç. : **sosy.** toplumbilim, sosyoloji.
içtinah (.-) i. a. : 1. meyletme, eğilme. 2. secde, ellerini yere koyup, dirseklerini açarak kanat şekline sokma.

içtinap, -bı (.-) i. a. : sakinme, çekinme, kaçınma.
içtisar (.-) i. a. : cesaretlenme.
id, -i i. a. : bayram. **İd-i adha** : kurban bayramı. **İd-i fıtır** : ramazan bayramı.
idadi (---) i. a. : hazırlama yeri, hazırlamaya mahsus yer.
idadiye (---) i. a. : vaktiyle rüşdiyeden sonraki okul.
idam (--) i. a. : yok etme, öldürme.
idame (.-) i. a. : devam ettirme, sürdürme.
idane (.-) i. a. : borç verme, ödünç verme.
idaneten (.-) zf. a. : ödünç olarak.
idare (.-) i. a. : 1. tutum. 2. çevirim, yönetim. 3. yönetke. **İdare-i askeriye** : süel yönetim. **İdare-i maslahat** : olurluna bağlama. **İdare-i mülkiye** : sivil yönetim.
idareten (.-) zf. a. : idare yoluyla, işi idare ederek.
idari (.-) s. a. : idare ile ilgili, idare, yönetsel.
idat, -dı (--) i. a. : hazırlama, hazırlanılma, geliştirme, geliştirilme.
idbar (.-) i. a. : bahtsızlık, düşkünlük, işlerin ters gitmesi.
iddet, -ti i. a. : kocasız kalan bir kadının tekrar evlenmek için beklemek zorunda bulunduğu zaman.

iddia (.- 1. sav. 2. inat.

iddianame (.-) savcının iddialarını içinde toplamış olduğu ve soruşturma sonunda mahkemede okuduğu yazı.

iddifa (.-) i. a. : ısınma.

iddihal, -li (.-) i. a. : girme.

iddihar (.-) i. a. : biriktirme, toplayıp saklama.

idgam (.-) [ga uzun okunur] i. a. : gr. birbirine benzeyen iki harfi bir yazıp şedde ile okuma; medede'den "medd" gibi.

idman (.-) i. a. : 1. alıştırma, alışkanlık için bir şeyi birçok defa tekrarlama; 2. jimnastik.

idraç, -cı (.-) i. a. : dercetme, bir yazıyı gazete, dergi bir yere koyma.

idrak, -ki (.-) i. a. : 1. anlayış, anlama. 2. erişme. 3. fels. algı.

İdrak-ı dakik : fels. tamalgı.

idrakât, -tî (.-) i. a. ç. : anlayışlar, kavrayışlar.

idrakiyye (.-) i. a. : konsepsiyonizm.

idrar (.-) i. a. : sidik.

ifa (--) i. a. : yapma, etme, görme, yerine getirme.

ifad (--) i. a. : birini elçilikle gönderme.

ifade (.-) i. a. : deyim; anlatma, anlatış, anlatım.

ifakat, -tî (.-) i. a. : iyi olma, iyileşme [hasta].

ifate (.-) i. a. : kaçırmak, elden çıkarmak, kaybetme, yitirme.

ifaza (.-) i. a. : feyizlendirme, bereketlendirme.

iffet, -tî i. a. : 1. temizlik, saflık. 2. namus, ırz.

ifham (.-) i. a. : anlatma, bildirme.

ifhar (.-) i. a. : fahirlendirme, şerefendirme.

iflâh (.-) i. a. : 1. başarma. 2. selâmete çıkma, esenliğe kavuşma.

iflâs (.-) i. a. : 1. fakirleşme. 2. borcunu ödeyemeyecek hale gelme, batma.

ifna (.-) i. a. : tüketme, yoketme.

ifrağ (.-) i. a. : boşaltım; çevirme; kalıba dökme; şekillendirme.

ifrah (.-) i. a. : ferahlandırma, sevin-dirme.

ifrat, -tî (.-) pek ileri varma, mübalâğa, aşırı, aşırılık, aşkın, aşkınlık.

ifraz (.-) i. a. : 1. ayırma, bölme. 2. bly. salgı.

ifrazat, -tî (.-) i. a. ç. : 1. bir bütünden parçalar ayırmalar. 2. biy. salgılar.

ifrit, -tî (.-) i. a. : 1. şeytan. 2. s. kurnaz, hilekâr.

ifsat, -dı (.-) i. a. : 1. fesada uğratma, azdırma. 2. bozma.

ifşa (.-) i. a. : 1. meydana çıkarma, açığa vurma, dile verme. 2. gizli bir haberi yayınlama.

ifşaat, -tı (.-) i. a. ç. : sırrı meydana çıkarmalar, açığa vurmalar.

iftar (.-) i. a. : oruç açma.

iftariye (.-) i. a. : 1. iftarlık; iftar için hazırlanmış çerez ve saire 2. [eskiden] vezirler, âyan ve eşraf konaklarında, davetlilere iftardan sonra diş kirası adı altında verilen bahşiş.

iftihar (.-) i. a. : öğünme, kıvanma, kıvanç.

iftikâriye (.-) i. a. : fels. idealcilik, idealizm.

iftira (.-) i. a. : yalan, birinin aleyhinde yalan uydurma.

iftirak, -kı (.-) i. a. : ayrılma, ayrılık.

iftitah (.-) i. a. : 1. açma. 2. başlama. **İftitah tekbiri** : namaza başlamadan söylenen "Allahü ekber" sözü.

iftizaz (.-) i. a. : 1. kızın, kızlığını bozma. 2. dul kadının, iddet zamanını doldurması.

ıġfal, -li (.-) i. a. : aldatma, ayartma, kandırma, baştan çıkarma.

ıġlâk, -kı (.-) i. a. : çapraştırma.

ıġmaz (.-) i. a. : göz yumma, görmezlikten gelme. **ıġmaz-ı ayı** : gözyumma.

ıġna (.-) i. a. : 1. zengin etme, edileme. 2. muhtaç, yoksul bırakmama.

ıġra (.-) i. a. : raġbetlendirme, hırslandırma, kıskırtma.

ıġrap, -bı (.-) i. a. : uzaklara yolculuk etme.

ıġtımam (.-) i. a. : gamlanma, keşderlenme.

ıġtinam (.-) i. a. : ganimet suretiyle alma, yağma etme, talan etme.

ıġtisal, -li (.-) i. a. : gusletme, yıkanma.

ıġtisap, -bı (.-) i. a. : gaspetme, zorla alma.

ıġtışış (.-) i. a. : kargaşalık, karışıklık, isyan.

ıġtiyap, -bı (.-) i. a. : gıybet etme, arkadan yerme.

ıġtiyar (.-) i. a. : 1. faydalanma. 2. erzak edinme.

ıġva (.-) i. a. : azdırma, baştan çıkarma, ayartma.

ıġza (.-) i. a. : gazaya, cenge, savaş gönderme, gönderilme.

ıġzâp, -bı (.-) i. a. : gazebe getirme. kızdırma, kızdırılma.

ihafe (.-) i. a. : korkutma.

ihale (.-) i. a. : bir işi birinin üstüne bırakma, üsterme.

ihaleten (.-.) zf. a. : üsterme ile.
iham (--) i. a. : 1. vehme düşürme.
 2. ed. iki anlamlı kelimelerden en az kullanılan anlamı bilerek kullanma.
ihamet, -ti (.-) i. a. : hayınlık, kötülük.
ihaşe (.-) i. a. : avı, tuzaga düşürmek üzere sürüp götürme.
ihata (.-) i. a. : [etrafını] kuşatma, sarma, çevirme. **ihata-i nazar** : gengörü.
ihbar (.-) i. a. : haber verme, bildirme.
ihbari (.-), **ihbariye** (.-) i. a. :
 1. haber verme kâğıdı, bildirge.
 2. haber verme ücreti.
ihbariyat, -tı (.-) i. a. ç. : haberle ilgili cümleler.
ihbarname (.-) b. i. a. f. : haber verme kâğıdı, yazı ile bildirme.
ihda (.-) i. a. : hediye gönderme, verme.
ihdas (.-) i. a. : yeni bir şey meydana getirme, ortaya koyma.
ihfa (.-) i. a. : gizleme, saklama.
ihkak, -kı (.-) i. a. : hakkını verme, hakkı yerine getirme, haklandırma.
ihkar (.-) i. a. : hor görme.
ihlâk, -ki (.-) i. a. : 1. helâk etme,

yok etme; kaybettirme. 2. harcarma, tüketme.
ihlâl, -li (.-) [ha ile] yer gösterme, yerleştirme, yerelleştirme.
ihlâl, -li (.-) [hı ile] i. a. hâlel getirme, bozma, sakatlama.
ihlil (.-) i. a. : anat. sidik yolu, siyik.
ihmâl, -li (.-) [he ile] i. a. : terketme, bırakma, savsaklama.
ihmal, -li (.-) [ha ile] i. a. : yükletme, yükletilme.
ihmalkâr (.-) b. s. a. f. : ihmalcı, savsak.
ihmam (.-) i. a. : 1. kederlendirme, tasalandırma. 2. yaşlandırma, ihtiyaratma.
ihmirar (.-) i. a. : 1. kızartı, kızılık. 2. hek. kızıl hastalığı.
ihnak, -ki (.-) i. a. : boğma.
ihracat, -tı (.-) i. a. ç. : memleket mahsulünün başka memleketlere gönderilen kısmı.
ihraç, -cı (.-) i. a. : 1. çıkarma; dışarı atma. 2. fazla malı yurt dışına çıkarma.
ihrak, -kı (.-) i. a. : yakma, ateş verme.
ihrak, -kı (.-) [he ile] i. a. : dökme, akıtma.
ihrakan (.-) zf. a. : yakmak suretiyle.

ihram (-) i. a. : 1. hacıların giydiği esvap. 2. yün yaygı. 3. Arapların büründükleri örtü.

ihraz (-) i. a. : kazanma, alma.

ihsa (-) [ha ile] i. a. : sayma, sayılma, Na-kabil-i ihsa : sayılamaz.

ihsa (-) [hı ile] i. a. : husyelerini çıkarma, iğdiş etme, eneme.

ihsai (--) s. a. : sayım ile, sayma ile ilgili, sayımsal.

ihsaiyat, -tı (-.-) i. a. ç. : sayılma, istatistik.

ihsaiyet, -ti (-.-) i. a. ç. : istatistik.

ihsan (-) i. a. : iyilik etme, bağışlama, bahşiş; kayra.

ihsas (-) i. a. : duyurma, sezdirme; psik. duyum.

ihsasi (--) s. a. : psik. duyumsal.

ihsat, -dı (-) i. a. : biçme, biçtirme, [ekin, ot].

ihtar (-) i. a. : 1. hatırlatma. 2. uyarma cezası.

ihtibar (-) i. a. : yoklama, deneme, sinama.

ihtibari (-.-) s. a. : yoklama, deneme, sinama ile ilgili. 2. ampirik.

ihtibas (-) i. a. : 1. tutulma, tutukluk. **İhtibas-ı bevl** : idrar tutukluğu. 2. hapsedme, hapsolma, kapanıp kalma.

ihcacaç, -cı (-) i. a. : tanık gösterme, belgeleme.

ihcacen (-.-) zf. a. : tanık göstererek.

ihtida (-) i. a. : islâm dinini kabul etme.

ihtiba (-) i. a. : gizlenme, saklanma.

ihcifal, -li (-) i. a. : kalabalıkla yapılan saygı töreni.

ihcifalât, -tı (-.-) i. a. ç. : törenler, anma törenleri.

ihcikân (-) i. a. ç. : 1. kan yürümesi, kanın bir yere toplanması, birikmesi. 2. tenkiye yapma, şırınga ile göden bağırsağına su salma, lâvâj.

ihcikâr (-) i. a. : yiyintileri ucuzken alıp saklıyarak, pahalı iken yüksek fiyatla satma, vurgunculuk.

ihcılâç, -cı (-) i. a. : titreme, çarpınma, seğirme.

ihcılâf (-) i. a. : anlaşmazlık, uyuşmazlık, uymazlık, aykırılık.

ihcılâl, -li (-) i. a. : karışıklık, ayaklanma.

ihcılâm (-) i. a. : bülûğa erme, yekuda düş azma.

ihcılâs (-) i. a. : çalma, aşırma.

ihcılaskâr (-.-) zf. a. f. : ihcılâs eden, çalan, kapan, aşırın.

ihcılât, -tı (-) i. a. : 1. karışma, karışma. 2. karşılaşma görüşme.

ihtimal, -li (.-) 1. i. a. : mümkün olarak, belki. **fels.** olasılık, olanak. 2. yüklenme, çekme.

ihtimalât, -tı (.-) i. a. ç. : ihtimal-ler, olabilecek şeyler, olanaklar.

ihtimali (.-) s. a. : **mant.** belkili.

ihtimaliye (.-) i. a. : **fels.** olasıcılık.

ihtimam (.-) i. a. : devamlı bir dikkat, özenme, özen.

ihtinak, -kı (.-) i. a. : boğulma.

ihtinan (.-) i. a. : sünnet olma.

ihtira (.-) i. a. : icat, bulum. **İhtira beratı** : bulum belgesi.

ihtiraat, -tı (.-) i. a. ç. : ihtira olunan, yoktan meydana getirilen şeyler, icatlar.

ihtirak, -kı (.-) i. a. : yanma, tutuşma. **İhtirak-ı bati** : kim. yavaş yanma.

ihtiram (.-) i. a. : saygı.

ihtiras (.-) i. a. : şiddetli arzu, hırs; **psik.** tutku.

ihtiraz (.-) i. a. : sakınma, çekinme.

ihtisar (.-) i. a. : kısaltma, sadeleştirme.

ihtisas (.-) [sat ile] i. a. : bir meslek ve bilginin yalnız bir kolu ile uğraşma, uzmanlık.

ihtisas (.-) [sin ile] i. a. : duygu.

ihtisasiyun (.-) i. a. ç. : uzmanlar.

ihtişam (.-) i. a. : tantana, debdebe.

ihtiva (.-) i. a. : içine alma, kapsama.

ihtiyaç, -cı (.-) i. a. : son derece lâzım olma, gereklik. **Hiss-i ihtiyaç** : gerekseme.

ihtiyar (.-) i. a. : 1. seçme. 2. katlanma. 3. **fels.** erkinlik.

ihtiyari (.-), **ihtiyariyye** (.-) s. a. : isteğe bağlı. **Heyet-i ihtiyariyye** : yaşlılar kurulu.

ihtiyariyat, -tı (.-) i. a. ç. : yapılması insanın elinde olan şeyler.

ihtiyarsız (.-) s. ve zf. a. t. : elinde olmıyarak.

ihtiyat, -tı (.-) i. a. : tedbirli bulunma.

ihtiyaten (.-) zf. a. : ihtiyat olarak, ilerisini düşünerek.

ihtiyati (.-) s. a. : ilerisini düşünmek suretiyle.

ihtiyatkâr (.-) b. s. a. f. : sakınan, sakin, sakıntılı.

ihtizar (.-) i. a. : can çekişme.

ihtizaz (.-) i. a. : 1. titreme; deprenme; sallanma; **fiz.** titreşim.

ihvan (.-) i. a. : kardeşler, sadık dostlar. **İhvan-ı ba-sefa** : saf, içi temiz olan kardeşler.

ihvaniyat, -tı (.-) i. a. ç. : arkadaş, eş dost mektupları.

ihya (-) i. a. : diriltme, canlandırma.

ihzar (-) i. a. : 1. hazırlama, hazırlama. 2. fels. anıklama, anıklanma.

ika (--) i. a. : yapma; çıkarma; işleme.

ikale (-) [ka uzun] i. a. : 1. huk. iki tarafın isteğiyle alış-veriş mukavelesini bozma. 2. dememiş iken: "dedin!" diye direnme.

ıkame (-) [k uzun] i. a. : 1. oturtma. 2. meydana koyma. 3. açma. **İkame-i dâva** : dâva açma.

ikamet, -ti (-) i. a. : kalma, bir yerde oturma, yerleşme.

ikametgâh (-) b. i. a. f. : konut.

ikap, -bı (-) i. a. : azap, cefa, eziyet.

ikâr (--) i. a. : doldurma, doldurulma.

ik'at, -dı (-) i. a. : oturtma, birini her hangi bir yere yerleştirme.

ikat, -dı (--) i. a. : tutuşturma, yakma, yakılma.

ikaz (--) i. a. : uyandırma, gafletten kurtarma, uyarma.

ikbal, -li (-) i. a. : baht, talih, saadet, mutluluk. **İkbal-i ment** : mutlu. **İkbal-perest** : 1) ikbale çok düşkün; 2) iyi gün dostu, dalkavuk.

ikdam (-) i. a. : çalışma, özenle çalışma.

ikdamat, -tı (-) i. a. ç. : sürekli çalışmalar.

iklil (-) i. a. : taç.

ikmal, -li (-) i. a. : 1. kemale erdirmeye, bitirme, tamamlama, eksikliğini doldurma. 2. bütünleme [okulda]

ikna (-) i. a. : kandırma.

iknaiyat, -tı (-) i. a. ç. : ikna etmek, kandırmak üzere söylenilen sözler.

ikrah (-) i. a. : 1. tiksinc, tiksinti. 2. zor, zorlama.

ikram (-) i. a. : 1. ağırlama. 2. saygı gösterme. 3. indirim.

ikramiye (-) i. a. : 1. yardım veya hediye, ödül. 2. bahşış. 3. piyango-dan çıkan şey.

ikrar (-) i. a. : 1. dil ile söyleme, kabul. 2. kararlaştırma.

ikraz (-) i. a. : borç verme, ödünç verme.

ikrazat, -tı (-) i. a. ç. : borç vermeler, ödünç vermeler.

iksir (-) i. a. : eskiden her derdi iyi edeceğine inanılan adı var kedisini yok bir içki.

iktida (-) i. a. : tabi olma, uyma. **İktida etmek** : uymak.

iktidar (-) i. a. : erk, güç; yetme; fiz. gizilgüc, potansiyel.

İktidari (..-) s. a. : iktidarla, güçle ilgili. **F'İ-i iktidari** : yeterlik fiili.

iktifa (..-) i. a. : çok istememe, yetinme, yeter bulma.

iktihal, -li (..-) i. a. : sürme çekme.

iktihâm (..-) i. a. : 1. göğüs germe, karşı durma. 2. saldırış, saldırma. 3. küçükseme.

iktiman (..-) i. a. ; gizlenme, saklanma.

iktinah (..-) i. a. : kühünü, temelini, kökünü anlama.

iktira (..-) i. a. : kira ile tutma, kiralama.

iktiran (..-) i. a. : 1. yaklaşma. 2. bağlanma [karara].

iktiraz (..-) i. a. : borç alma.

iktisa (..-) kisvelenme, giyme, giyinme.

iktisadi (..-) [k kalın] s. a. : tutumla ilgili, tutumlu, ekonomik.

iktisadiyat, -tı (..-) i. a. ç. : tutum, iktisat bilgisi, iktisat ile ilgili olan şeyler.

iktisâm (..-) : bölüşme, paylaşma.

iktisap, -bı (..-) i. a. : kazanma, edinme.

iktisar (..-) i. a. : sözü uzatmama, kısa kesme.

iktisat, -dı (..-) [k kalın] i. a. : tutum, biriktirme, artırma.

iktisat vekâleti (..-.-) i. ta. a. : ekonomi bakanlığı.

iksîsat vekîli (..-.-) i. ta. a. : ekonomî bakanı.

iktitaîf (..-) i. a. : derme, devşirme.

iktitaîfiye (..-) i. a. : felse. seçmecilik.

iktitaîl, -li (..-) i. a. : birbirini öldürme.

iktiza (..-) i. a. : lüzum, gereklik, gerek, gerekme.

ikan (--) i. a. : sağlam biliş, bilme, sığınacak yer.

ilâ (--) i. a. : yükseltme, yüceltme.

ilâç, -cı (..) i. a. : 1. hastalığa karşı içerden veya dışardan kullanılan madde, em. 2. çare.

ilâf (--) i. a. : ülfet ettirme, alıştırma.

ilâh (..) i. a. : tapacak, tanrı [mitolojide].

ilâhe (..) i. a. : kadın tanrı [mitolojide].

ilâhi (..) i. a. : 1. belli bir tarikatın özelliğine bağlı olmıyan, hece ölçüleri, konusu dinî olan manzume. 2. s. tanrısal. 3. ünl. "bu ne hal, ne tuhaf" gibi şaşma anlatır.

ilâhiyat, -tı (..-) i. a. : teoloji, tanrıbilimi.

ilâhiye (..) i. a. : felse. yaradancılık, tanrıçılık.

ilâl (--) i. a. : mant. nedenleme.

ilâm (--) i. a. : bildirme, anlatma.

ilân (--) i. a. : 1. meydana çıkarma, bildirme. 2. herkesin bilmesi için duvara asılan veya gazeteye basılan yazı. **İlân-ı harb** : savaş açma.

ilânen (--) zf. a. : ilân yoluyla, ilân ederek.

ilâs (--) i. a. : kınayeli, iğneli sözler söyleme.

ilâve (-.) i. a. : katma; ekleme, ulama.

ilâveten (-..) zf. a. : katarak, ekliyerek, ulayarak, katma olarak.

ilbas (-.) i. a. : giydirme, giydirilme, örtme, örtülme.

ilca (-.) i. a. : zor, zorlama, zorunda bırakma; psik. içtepi.

ilcaat, **-tı** (--) i. a. ç. : zorlamalar, ...zorunda bırakmalar.

ilcl i. a. ç. : illetler, hastalıklar, sebepler.

ile'ân (-..) zf. a. : bu ana kadar, şimdiye kadar.

ilelebet, **-di** zf. a. : 1. daima, sonsuz olarak. 2. hiçbir daha, hiçbir vakit, hiçbir zaman.

ilga (-.) i. a. : lâğvetme, bozma, kaldırma.

ilhah (-.) i. a. : üstüne varma, üzerine düşme, zorlama.

ihak, **-kı** (-.) i. a. : katma, ulama, bitiştirme, bağlama.

ilham (-.) i. a. : içe, gönüle doğma.

ilhat, **-dı** (-.) i. a. : tanrısızlık, dinsizlik, tanrı tanımazlık.

ilim, **-lmi** i. a. : bilim, bilme, biliş.

İlm-i ahval-i cev : astr. meteoroloji. **İlm-i arz** : jeoloji. **İlm-i ensaç** : dokubilim, histoloji. **İlm-i hayvanat** : zooloji. **İlm-i hesap** : aritmetik. **İlm-i heyet** : astronomi. **İlm-i nebatat** : bot. botanik. **İlm-i nücum** : astroloji.

ilka (-.) i. a. : bırakma, koyma, terk etme, atma.

ilkah (-.) i. a. : biy. aşılama, aşı vurma, dölleme.

illâ (-.) zf. a. : 1. ille. 2. ancak. 3. ...den başka, meğer, her halde, her ne olursa olsun.

illet, **-ti** i. a. : 1. hastalık, dert. 2. sebep; gaye, neden.

illi (-.) s. a. : fel. sebebe ait, nedensel.

illiyet, **-ti** i. a. : fels. nedeni, sonuca bağliyan bağ, nedensellik.

ilmah (-.) i. a. : 1. bir şeyi parıldatma. 2. güzel bir kız veya kadın, yüzünü gösterip hemen çekilme.

ilmi (-.) s. a. : bilimsel.

ilmihal b. i. a. : din işlerini öğreten kitap.

İlmiye i. a. : şeriat ve fıkıh işleriyle uğraşan sarıklı, cübbeli hocalar sınıfına verilen bir ad.

İlsak, -kı (.-) i. a. : yapıştırma, bi-tiştirme, kavuşturma.

İltiap, -bı (.-) oyun oynama, oynama.

İltibas i. a. : ed. karışıklık, benzeşim.

İltica (.-) i. a. : sığınma, barınma.

İlticagâh (.-) b. i. a. f. : sığınacak yer, sığınak.

İltifaf (.-) i. a. : 1. sarınma, bürünme, örtünme. 2. çiçeklerin bürüm bürüm katmerleşmesi.

İltifat, -tı (.-) i. a. : yüzüne bakma, güler yüz gösterme, hatır sorma, hoş davranma.

İltifatkâr (.-) i. a. : iltifat eden, hatır sorup gönül alan.

İltihak, -kı (.-) i. a. : 1. bitişme. 2. katılma.

İltiham (.-) i. a. : iyi olma, kapanma [yara].

İltihap, bı (.-) i. a. : kanın hasta bir organa hücumundan ileri gelen sancı, kızarma ve ateş, yangı.

İltika (.-) i. a. : raslama, karşılaşma, kavuşma, birleşme.

İltikam (.-) i. a. : lokma, etme, yutma, yutulma.

iltima (.-) i. a. : parıldama, yalpırdama, balkıma.

iltimaat, -tı (.-) i. a. ç. : parıldamalar, balkımlar.

iltimah (.-) i. a. : bir şeye şaşkın şaşkın bakma.

iltimas (.-) i. a. : kayırma. **İltimas-gerde** : iltimas edilen, kayırılan.

iltisak, -kı (.-) i. a. : yapışma, bitişme, kavuşma; kaynaşma. **İltisak noktası** : kavşıt.

iltiva (.-) i. a. : 1. sarılma, sarılıp dolaşma. 2. büküm büküm olma. 3. dalgalanma.

iltizak, -kı (.-) i. a. : sıkı fıkı dost olma.

iltiyam (.-) i. a. : 1. tamir edilme. 2. birleşme. 3. yara kapanma, onulma. **İltiyam-na-pezir** : onulmaz yara.

iltizam (.-) i. a. : 1. kendine gerekli sayma. 2. taraf tutarlık etme, bir yanı kayırma.

iltizamen (.-) zf. a. : bir yanı kayırarak.

iltizami (.-) s. a. : bilerek, isteyerek yapılma.

ilzam (.-) i. a. : susturma, cevap veremez duruma getirme.

iltizaz (.-) i. a. : lezzet bulma.

İma (--) i. a. : işaretle, kapalı surette anlatma.

imal, -li (--) i. a. : yapma, işleme, yapım.

İmalât, -tî (---) i. a. : yapım, yapım işleri.

İmalâthane (----) b. i. a. f. : atelye, işlik.

İmale (.-) i. a. : 1. bir yana yatırma, meylettirme, çevirme, eyme. 2. kısa okunması gerekenin normal olmıyan bir şekilde uzun okunması.

İmam i. a. : cemaate namaz kıldıran kimse.

İmame (.-) i. a. : 1. tesbihin ucundaki uzun tane. 2. sarık, başa sarılan şey.

İmamet, -tî (.-) i. a. : imamlık.

İmamiye (.-) i. a. : imamîler Hz. Muhammed'den sonra, Hz. Ali'nin ve ahfadının meşru imam olduğuna inanan mezhep.

İman (--) i. a. : inanma, inan, inanç.

İmaniye (---) i. a. : fels. inancılık.

İmar (--) i. a. : 1. şenlendirme. 2. bir şehri ahali ile doldurma.

İmaret, -tî (.-) i. a. : evvelce yoksullara yiyecek dağıtmakta bulunan hayır evi.

İmat, -dî (.-) i. a. : direk, dikme.

İmdadiye (.-) i. o. : savaş zaman-

larında savaş masrafını karşılamak, sulh vaktinde de bütçe açığını kapatmak için halktan alınan örfi vergi.

İmdat, -dî (.-) i. a. : 1. yardıma koşma, yetişme, yardım. 2. yetişin!

İmha (.-) i. a. : yok etme.

İmkân (.-) i. a. : olabilirlik, olanak.

İmlâ (.-) i. a. : 1. doldurma. 2. dikte.

İmlâk, -kî (.-) i. a. : mülk sahibi olma.

İmlâl (.-) i. a. : usandırma, usandırılma.

İmrar (.-) i. a. : geçirme, geçirilme.

İmsak, -kî (.-) i. a. : 1. oruca başlama zamanı. 2. elde tutma yakalama.

İmsakiye (.-) i. a. : ramazanda imsak vaktini göseteren cetvel, çizelge.

İmsas (.-) i. a. : 1. emdirmе, emdirilme. 2. suda erimiş ilâcı gıringa etme.

İmtidat, -dî (.-) i. a. : uzama, uzun sürme, uzayıp gitme, boy, süre.

İmtihan (.-) i. a. : sınav, tecrübe, deneme.

İmtina (.-) i. a. : çekinme, isteme-me.

İmtinan (.-) i. a. : yapılan iyilikleri sayıp döküp başa kakma.

İmtisal, -li (.-) i. a. : tâbi olma, uy-
ma, boyun eğme.

İmtisas (.-) i. a. : soğurma, emme,
emerek çekme, emilme.

İmtiyaz (.-) i. a. : başkalarından
ayrılma, üstünlük, ayrıcalık.

İmtizaç, -cı (.-) i. a. : 1. uyma, ge-
çinme, geçim, bağdaşma. 2. karı-
şabilme, alışma, kaynaşma.

İmza (.-) i. a. : bir kâğıdın altına
kendi eliyle, her zaman aynı bi-
çimde yazdığı kendi adı.

İn (-) s. f. : ba. **İn ü ân** : bu, şu.

İn'am (.-) i. a. : iyilik, lütuf, min-
net, kayra.

İname (.-) i. a. : uyutma, uyutulma.

İnan (.-) i. a. : 1. dizgin. 2. idare et-
me, yürütme. **İnan - keş** : dizgin
çeken. **İnan - riz** : dizgin bırakmış,
koşturan.

İnas (.-) i. a. ç. : dişiler, kadınlar,
kızlar.

İnat, -dı (.-) i. a. : direnme, direnen.

İnayat, -tı (.-) i. a. ç. : ihsanlar,
iyilikler.

İnayet, -tl (.-) i. a. : 1. itina, dik-
kat. 2. iyilik, kayra. **İnayet-i rab-**
baniye : fels. Tanrı kayrası.

İnayeten (.-) zf. a. : yardım ve iyi-
lik olarak.

İnayetkâr (.-) b. s. a. f. : yardım-
da, iyilikte bulunan.

İnba (.-) i. a. : haber verme, bildir-
me.

İnbisat, -tı (.-) i. a. : yayılma, açıl-
ma, açılım; **fız.** genleşme.

İncaz (.-) i. a. : yerine getirme, tut-
ma [va'di].

İncil (.-) ö. i. a. : Allah'ın vahî yo-
liyle dört büyük peygambere yol-
ladığı kutsal dört büyük kitaptan
Hz. İsa'ya nazıl olanı.

İncimat, -dı (.-) i. a. : donma, buz
tutma.

İncizap, -bı (.-) i. a. : kapılma, tu-
tulma.

İnd i. a. : yan, yanında; nezdinde,
göre; ...dikte. **İnd-el-hace, İnd-el-**
iktiza, İnd-el-lüzum : gereğinde,
gerekirse.

İndi (.-) s. a. : kendi görüşüne da-
yanan, kendince.

İndifa (.-) i. a. : püskürme, fışkır-
ma.

İndifal (.-) s. a. : püskürük.

İndiras (.-) s. a. : batma, çökme,
kaybolma.

İneb i. a. : üzüm. **İneb-i kelp** : bot.
köpeküzümü.

İnfak, -ki (.-) i. a. : besleme, geçin-
dirme, yedirip içirme.

İnfaz (.-) i. a. : 1. bir emri yerine
getirme, yürütme. 2. geçme, birini
arkada bırakma.

İnfial, -li (..-) i. a. : gücenme, kırılma, alınma, küsme; **psik.** edilgi.

İnficar (..-) i. a. : 1. şafak sökme, tanyeri ağarma. 2. bot. çatlama.

İnfihâm (..-) i. a. : fehmedilme, anlaşılma.

İnfikâk, -ki (..-) i. a. : ayrılma; yerini terk etme; çözülme.

İnfilâk -kî (..-) i. a. : patlama.

İnfirak, -kî (..-) i. a. : ayrılma. **İnfirak-ı turuk** : yolların ayrılması.

İnfirat, -dî (..-) i. a. : yalnız, tek olma, tek kalma, teklik.

İnfiraz (..-) i. a. : münferiz olma, kalmama, bulunmama.

İnfisah (..-) i. a. : feshedilme, bozulma, ayrılma, dağılma.

İnfisal, -li (..-) i. a. : ayrılma, çıkartılma.

İnfisah (..-) i. a. : açılma.

İnhidam (..-) i. a. : yıkılma. **Mail-i inhidam** : yıkılmak üzere.

İnhifaz (..-) i. a. : **psik.** çökkünlük.

İnhikâk, -kî (..-) [ka uzun] i. a. : kördüğüm olma; **mec.** sıkışıp kalma [iş h.].

İnhilâl, -li (..-) i. a. : açılma, çözülme; dağılma, bozulma; erime.

İnhimak, -ki (..-) i. a. : bir şeyin üstüne çok düşme, meyil, düşkünlük.

İnhimak, -kî (..-) [k kalın] i. a. : ahmak gibi görünme.

inhina (..-) i. a. : eğrilme, bükülme, çarpılma; **geo.** eğrilik.

inhinak, -kî (..-) i. a. : boğulma, bunalma. 2. bunalma, nefesi kesilme.

inhiraf (..-) i. a. : dönme, sapma, kırıklık; **astr.** açılım; değişme, bozulma.

inhisaf (..-) i. a. : tutulma, Ay tutulması.

inhisar (..-) i. a. : tekel.

inhisarlar vekâleti (.....-) i. ta. a. : tekel bakanlığı.

inhisarlar vekili (.....-) i. ta. a. : tekel bakanı.

inhitak, -ki (..-) i. a. : 1. yırtılma. 2. bekârlığın (bekâret) bozulması.

inhitat, -tî (..-) i. a. : 1. düşüm, düşme, kuvvetten düşme, yaşlılığa yüz tutma, alçalma, aşağılama, gerileme, çökme. **Sinn-i inhitat** : ihtiyarlık, çökkünlük çağı.

inhitati (..-) s. a. : çökkün.

inhizam (..-) i. a. : hezimete uğrama, bozulma; alt olma, yenilme, bozgunluk.

inikâs (..-) s. a. : 1. yankılama, yankılanma, yankı [ses h.] 2. yansıma, yansı [ışık h.]. 3. tepki veya etki [piyasada].

inikat, -dî (..-) i. a. : 1. kararlaştırma. 2. teşkil olunma, kurulma, bağlanma, toplanma.

inıtaf (.-) i. a. : eğrilme, bükülme, çevrilme. **in'ıtaf noktası** : fiz. büküm noktası.

inızal, -ıl (.-) i. a. : bir yana çekilme.

inkâr (.-) i. a. : yaptığını saklama, gizleme, yadsıma, yokumsama.

inkıbaz (.-) i. a. : 1. kabızlık, peklik. 2. kederlenme. 3. büzülme, sıkışma, toplanma.

inkılâp, -bı (.-) i. a. : 1. altüst olma, tersdönme; yıkma, devirme, yıkılma. 2. devrilim, devrim.

inkıraz (.-) i. a. : bitme, sönme, mahvolma, batma.

inkısanı (.-) i. a. : kısımlara ayrılma, bölünme; bot. bölünüm.

inkışa (.-) i. a. : hava açık olup ayaza çevirme.

inkıtat (.-) i. a. : 1. kesilme, kırılma. 2. arası kesilme, tükenme.

inkıyat, -dı (.-) i. a. : itaat etme, boyun eğme, başeğme, uyma.

inkıza (.-) i. a. : bitme, sona erme, sonalma.

inkısaf (.-) i. a. : tutulma, Güneş tutulması.

inkısar (.-) i. a. : 1. kırılma. 2. bir yerden diğerine geçerken ışığın yön değiştirmesi. 3. gücenme. 4. beddua. **İnkısar-ı hayal** : umduğunu bulamama.

inkışaf (.-) i. a. : 1. açılma, yayılma. 2. gelişme, gelişim.

inma (.-) i. a. : nemalandırma, arttırma, artırılma.

ins i. a. : insan, kişi.

insa (.-) i. a. : unutturma.

insâf (.-) i. a. : doğru olma, doğrulukla iş görme.

insafkâr (.-) b. s. a. f. : insafılı, haksızlık etmeyen.

insanı (.-) s. a. : insanca, kişisel.

insanıye (.-) i. a. : insanlar.

insaniyet, -ti (.-) i. a. : insanlık, iyilikseverlik.

insıbab (.-) i. a. : dökülme.

insıbag (.-) i. a. : 1. boyanma, boya tutma. 2. temizleme. 3. vaftız olma.

insicam (.-) i. a. : ahenk, kolaylık, düzgünlük, tutarlık [sözde].

insidat, -dı (.-) i. a. : tıkanma, kapanma.

insilâh (.-) i. a. : soyunma, yüzülme.

insiyak, -kı (.-) i. a. : içgüdü.

insiyaki (.-) [k kalın] s. a. : içgüdüsel.

ınşa (.-) i. a. : 1. yapma, kurma. 2. kaleme alma.

inşaat, -tı (.-) i. a. : yapı, yapı işleri. [aşlı ; inşâallah].

İnşai (.-) s. a. : 1. inşa'ya, yapıya ait, yapı ile ilgili. 2. gr. dilek kipi ile ilgili.

İnşaiyat, -tı (.-) i. a. ç. : işitilmiş, duyulmamış sözlerden yapılan cümleler.

İnşaiye (.-) i. a. : yapı işi ile uğraşanlar.

İnşallah (.-) ünl. a. : Tanrı dilerse, Tanrı isterse.

İnşia (.-) i. a. : ışınım.

İnşiap, -bı (.-) i. a. : şubelenme, dallanma, kol salma.

İnsibak, -ki (.-) i. a. : şebeke biçiminde olma, balık ağı gibi birbirine geçme.

İnşikak, -kı (.-) i. a. : yarıлма, bölünme, çatılma, ikiye ayrılma.

İnşirah (.-) i. a. : sevinme iç açılma, ferahlık; rahatlama, yayılma.

İnşirak, -kı (.-) i. a. : 1. çatlayıp yarıлма. 2. parlama.

İntaç, -cı (.-) i. a. : 1. çıkartma, doğurma. 2. gerektirme. 3. sonuçlandırma, sonuçlama, bitirme.

İntak, -kı (.-) i. a. : söyletme, dile getirme. **İntak-ı hak** : Allah söyletmesi.

İntan (.-) i. a. : fena kokma.

İntani (.-) s. a. : hek. mikroplu, mikroptan olan.

İntaş (.-) i. a. : çimlenme, yeşerme.

İntıba (.-) i. a. : 1. izlenim. 2. matbu olma, basılma.

İntıfa (.-) [tı ile] i. a. : sönme.

İntibah (.-) i. a. : uyanma, uyanıklık, uyanış.

İntibak, -kı (.-) i. a. : uygun gelme, uyma; uyarlanma. **İntibak-ı haya-ti** : fels. dirimsel duyuşma.

İntifa (.-) i. a. : faydalanma, asılanma, yararlanma.

İntiha (.-) i. a. : 1. sona varma, sona erme, tükenme. 2. nihayet, son.

İntihabat, -tı (.-) i. a. : seçmeler, seçilmeler. 2. seçimler.

İntihabl (.-) s. a. : seçim işleriyle ilgili, seçimsel.

İntihal, -li (.-) i. a. : aşırma [düşünce, bilgi].

İntihap, -bı (.-) i. a. : seçme, ayırma, seçi; seçim. **İntihap-nâme** : seçilmeyi bildiren yazı.

İntihar (.-) i. a. : kendi kendini öldürme.

İntikadiye (.-) i. a. fels. eleştirimcilik, kritisizm.

İntikal, -li (.-) i. a. : 1. fels. çıkarsama. 2. geçme, birinden ötekine geçme, göçme. 3. fiz. öteleme, ötelenme. 4. anlayış, varış.

İntikall (.-) s. a. : intikal ile ilgili.

İntikam (.-) i. a. : öd, öcalma.

İntikameu (.-) b. s. a. f. : öcğüder.

İntikant, -dı (..-) i. a. : tenkit, eleştirme.

İntisac, -cı (..-) i. a. : nescolumma, dokunma, örülme.

İntisap, -bı (..-) i. a. : girme, kapılanma, yamanma.

İntisar (..-) i. a. : yaygınlık, yayılma.

İntişar (..-) i. a. : dağılma, dağılm, yayılma, ayrılma, çıkma.

İntitak (..-) i. a. : kuşak, kemer bağlama.

İntiza (..-) i. a. : 1. çekip koparma, koparıp alma. 2. fels. çözülüm, dağılm. 3. klm. çözülme.

İntizam (..-) i. a. : düzgünlük, düzen, çekidüzen. **İntizam-perver** : tertipsever.

İntizar (..-) i. a. : bekleme, gözleme.

İnziaç, -cı (..-) i. a. : yerinden kopma, koparma; sökülme.

İnzibat, -tı (..-) i. a. : 1. zabıta kuvveti. 2. sosy. disiplin.

İnzibatlı (..-) s. a. : inzibata ait, inzibatla ilgili.

İnzımam (..-) i. a. : ilâve olunma, katılma; kim. katım.

İnziva (..-) i. a. : bir köşeye çekilme, yaşama, dünyadan el etek çekme.

İnzivagâh (..-) b. i. a. f. : bir yere çekilecek yer, köşe, çekilge.

İptal, -li (..-) i. a. : bozma, kaldırma, çürütme.

İptida (..-) i. a. : 1. başlama, başlangıç. 2. önce, en önce, ilkin.

İptidai (..-) s. a. : 1. ham, ilkel, 2. ilk ile ilgili, ilk. **İptidai mektep** : ilkokul.

İptidar (..-) i. a. : başlama, girişme.

İptihaç, -cı (..-) i. a. : sevinme, sevinç.

İptilâ (..-) i. a. : düşkünlük, tiryakilik; psik. tutku.

İptina (..-) i. a. : bir şeyin üzerine bina etme, kurma, bir şeye dayanma.

İptisam (..-) i. a. : hafif gülme, gülümseme.

İptizal, -li (..-) i. a. : bayağılaşma.

İrade (..-) i. a. : isteme, dileme, istek; enerji. **İrade-i cüziye** : fels. elindelik. **İrade-i külliye** : Tanrı isteği. **İrade-i zaife** : psik. istemseme.

İradi (..-) s. a. : iradeli, irade ile ilgili, istemli.

İradiye (..-) i. a. : iradecilik.

İrae (..-) i. a. : gösterme. **İrade-i tarık** : yol, usul, gösterme.

iras (--) i. a. : verme, verilme.

irat, -dı (--) i. a. : 1. getirme, verme. 2. bir mülkün getirdiği para veya para getiren mal mülk, gelir. 3. sorma. 4. söyleme.

irat, -tı (--) i. a. : vartaya, tehlikeye düşürme.

iraz (--) i. a. : 1. yüz çevirme, başka yana dönme. 2. çekinme, sakınma.

irca (.-) i. a. : 1. döndürme. 2. mat. indirgeme, redüksiyon. 3. geri döndürme.

ircal, -li (.-) i. a. : birini yayan yürütme.

irfan (.-) i. a. : biliş, bilim, anlayış; kültür.

irkâp, -bı (.-) i. a. : bindirme, bindirme.

irs i. a. : 1. miras, kalıtım. 2. soyaçekim.

irsal, -li (.-) i. a. : gönderme, yollama; salıverme.

irsi (.-) s. a. : soydan kalma, soydan geçme, kalıtsal.

irşat, -dı (.-) i. a. : doğru yola sevk, doğru yolu gösterme.

irtiaf (.-) i. a. : ilerleme, ileri geçme.

irtiaş (.-) i. a. : ürperme, titreme, sarsılma.

irtibat, -tı (.-) i. a. : bağlanma, ilgi, bağlantı.

irtica (.-) [hemze ile] i. a. : umma, umutlanma.

irtica (.-) [ayın ile] i. a. : geri dönme, geri dönücülük.

irticaf (.-) i. a. : sarsma, sarsıntı, çalkalama; astr. sarsım.

irticai (.-) s. a. : gericilikle ilgili, gerici [davranış].

irtical, -li (.-) i. a. : birdenbire, düşünmeden, içine doğduğu gibi söyleme [şiiir ve sözü].

irticalen (.-) zf. a. : hazırlanmaksızın, hazırlanmadan [söyleme].

irticaliyat, -tı (.-) i. a. ç. : düşünmeden, içinden doğarak söylenen sözler.

irtida (.-) i. a. : örtünme, çarşaf gibi bir şeye bürünme.

irtidat, -dı (.-) i. a. : inanından çıkma, dönme.

irtifa (.-) i. a. : 1. yükseliş. 2. astr. yükselti; geo. yükseklik.

irtifak, -kı (.-) i. a. : 1. kendi dirseğine veya koltuk yastığına dayanma. 2. anat. iki kemiğin hareket-siz kalmak üzere mafsallanması. 3. gereklik duyma.

irtihal, -li (.-) i. a. : ölme, göçme; ölüm.

İrtika, -i (.-) : yükselme, yukarı çıkma.

İrtikâm (.-) i. a. : yığılma, üst üste sıkışma.

İrtikâp, -bı (.-) i. a. : 1. cürüm işleme. 2. rüşvet alma, yiyicilik.

İrtikas (.-) i. a. : salınım, salıntı.

İrtisam (.-) i. a. : resmi çıkma, resmolma, resmi düşme, geo. izdüşüm.

İrtisami (.-) s. a. : geo. izdüşümsel.

İrtişa (.-) i. a. : rüşvetçilik, alım-saklık.

İrtiyat, -tı (.-) i. a. : fels. istem.

İrtizak, -kı (.-) i. a. : rızıkılanma, rızık alma.

İrva (.-) i. a. : sulama. **İrva ve iska** : sulama ve suya kandırma.

İsa (--) ö. i. a. : dört büyük peygamberlerden biri olup kendisine vahi yoluyla **İncil** nazıl olmuştur.

İsabet, -ti (.-) i. a. : 1. doğru varıp erişme. 2. rast gelme, değme, vuruş. 3. doğruluk, yerindelik, yanılmazlık. **İsabet-i ayn** : göz değme.

İs'af (.-) i. a. : iş bitirme, yerine getirme; birinin isteğini kabul etme.

İsaet, -ti (.-) i. a. ç. : kötülükte bulunma, kötü iş işleme.

İsaga (.-) i. a. : döküm, dökme, kalıba dökme.

İsal, -li (--) i. a. : yetiştirme; ulaştırma.

İsale (.-) i. a. : akıtma.

İsar (--) i. a. : esirgememe, bol bol verme; dökme, saçma.

İs'at, -dı (.-) i. a. : ağıtma, yükseltme.

İsbah (.-) i. a. : suda yüzdürme, yüzdürülme.

İsbat, -tı (.-) i. a. : ispat, tanıtlama, tanık, belgeleme; gösterme.

İsbatiye (.-) i. a. : fels. olguculuk, pozitivizm.

İsfenahiye (.-) i. a. : bot. ispanakgiller.

İsfenciye i. a. : zool. süngerler.

İsfendaniye (.-) i. f. : bot. akça-ağaçgiller.

İshal, -li i. a. : amel, içi sürme, iç sürgünü.

İsim, -smi i. a. : ad, isim. **İsm-i camî** : gr. topluluk ismi. **İsm-i cins** : gr. cins ismi. **İsm-i has** : gr. özel isim, özel ad.

İskân (.-) i. a. : yerleştirme, ev gösterme, yurtlandırma.

İskat (.-) i. a. : 1. düşürme, hükmüzsüz bırakma. 2. mahrum etme.

İskât, -tı (.-) i. a. : susturma.

İslâm (.-) i. a. : Müslüman dini ve bu dinden olan kimse.

İslâmi (.-) s. a. : İslâm dinine, İslâm halkına mensup, bunlarla ilgili olan.

İslâmiyet, -tî (.-) i. a. : Müslümanlık.

İsma (.-) i. a. : işittirme, dinletme.

ismat, tî (.-) i. a. : susturma.

ismet, -tî i. a. : 1. namus, iffet, arıkh; selâmet. 2. masumluk.

ismiye i. a. : fels. adçılık, nominalizm.

ismiyyun (.-) i. a. : fels. adçılar.

İsna (.-) i. a. : 1. değerini yükseltme. 2. bir yerde uzun zaman kalma.

İsnadiyat, -tî (.-) i. a. ç. : 1. isnat ile ilgili düşünceler. 2. aslı olmadığı halde birine yükletilen sözler.

İsnat, -dî (.-) i. a. : 1. üstüne atma, yükleme. 2. iftira.

İsr, -i i. a. : iz, eser, alâmet, nişan.

İsraf (.-) i. a. : lüzumsuz yere para, mal ve saireyi sarfetme, har vurup harman savurma.

İsrafil (.-) ö. i. a. : kıyametin kopacağını boru ile bildirecek olan, dört büyük melekten biri.

İstlade (.-) i. a. : bir şeyin iadesini, geri gönderilmesini isteme.

İstlane (.-) i. a. : yardım isteme, yardım dileme.

İstiap, -bî (.-) i. a. : içine alma, içine sığdırma, kaplama.

İstilarat, -tî (.-) i. a. ç. : istiareler, eğretilmeler.

İstiare (.-) i. a. : ödünç alma, eğretti alma; ed. eğretilme.

İstib'at, -dî (.-) i. a. : uzak görme, iraksama, uzaksama.

İstibdat, -tî (.-) i. a. : 1. keyfi idare sistemi. 2. idarede tazyik, baskı.

İstibra (.-) i. a. : idrardan sonra aleti temizleme.

İstibşar (.-) i. a. : müjde alma.

İstibtan (.-) i. a. : işin içyüzünü bilme.

İstical, -lî (.-) i. a. : i. a. : acele etme, çabuk olma, evme.

İsticar (.-) i. a. : kiralama, kira ile tutma.

İsticlâp, -bî (.-) i. a. : 1. celbetme, getirme, çekme. 2. fels. uyandırma.

İstievap, -bî (.-) i. a. : sorguya çekme, sorgu.

İstievapname (.-) b. i. a. f. : soru hâkimi tarafından alınan ifadelerin yazıldığı kâğıt.

İstida (.-) i. a. : isteme, yalvarma; dilekçe.

İstidane (.-) i. a. : borç alma, alınma, ödünç alma.

istidare (..-) i. a. : 1. daire biçimine girme, değirmi olma. 2. dönme, dolma.

istidat, -dı (..-) i. a. : kabiliyet, ictidar, meyil, anıklık.

istidlâl, -li (..-) i. a. : delil ile anlama, her hangi bir delille dayanarak bir şeyden bir sonuç çıkarma.

istidlâlât, -tı (..-) i. a. ç. : deliller, şahitler.

istidlâlen (..-) zf. a. : e dayanarak.

istidraç, -cı (..-) i. a. : 1. derece derece ilerleme. 2. kaderi düzgün gitme.

istifa (..-) i. a. : affını isteme, kendi isteğiyle çekilme [görevden].
İstifa-yi kusur : özür dileme, bağış dileme.

istifade (..-) i. a. : : faydalanma, fayda görme.

istif'al (..-) i. a. : gr. isteme anlamını veren bir fiil.

istifanname (..-) b. i. a. f. : bir yerden çekilme kâğıdı, çekildiğini bildiren kâğıt.

istifham (..-) i. a. : 1. sorup anlama, soru. 2. sorgu işareti.

istifrag (..-) i. a. : kusma, kay.

istifsar (..-) i. a. : bir şeyin izahını isteme, sorma.

istiftah (..-) i. a. : 1. siftah etme; başlama. 2. açma, açılma.

istiğbar (..-) i. a. : tozlaşma.

istiğfar (..-) i. a. : günahların affını, bağışlanmasını isteme.

istiğna (..-) i. a. : 1. vazgeçecek kadar zengin olma, doyumsama. 2. nazlanma.

istiğrak, -kı (..-) i. a. : 1. dalma, içine gömülme, boğulma. 2. her şeyi kavrama.

istiğraf, -bı (..-) i. a. : garip bulma, yabansıma, şaşma.

istiğrap, -bı (..-) i. a. : garip bulma, yabansıma, şaşma.

istihale (..-) i. a. : başkalaşma; başkalaşım; biçim değiştirme.

istihaliye (..-) i. a. : fels. dönüşümcülük, şekildeğişimcilik, transformizm.

istihare (..-) i. a. : işin iyi ve kötü olacağını anlamak üzere rüyaya yatma.

istihase (..-) i. a. : organik maddelerin, şekillerini muhafaza ederek zamanla taş haline geçmesi.

istihbar (..-) i. a. : haber alma, duyma.

istihbarat, -tı (..-) i. a. ç. : alınan, duyulan haberler; haber bürosu.

istihcan (..-) i. a. : çirkin bulma, ayıplama.

istihda (..-) i. a. : hidayeti, doğru yolu isteme.

istihdaf (..-) i. a. : amaç edinme, amaçlama.

istihdam (..-) i. a. : hizmete alma, kullanma.

istihfa (..-) i. a. : saklanma, gizlenme.

istihdaf (..-) i. a. : hoş görme, saymama, küçük görme, hafifseme.

istihfakâr (..-) b. s. a. f. : hafifsiyen, küçük gören, küçümseyen.

istihkak, -kî (..-) i. a. : hak, haketme, hak kazanma. **İstihkak-ı hars**: bir yerde ekimde bulunmak hakkına sahip olma.

istihkam (..-) i. a. : düşman saldırısına karşı yapılan sağlam ve askeri tertibat, kuvvetli siper.

istihkar (..-) i. a. : hakir görme, hor görme, küçümseme.

istihlâf (..-) i. a. : yerine geçme [birinin].

istihlâb (..-) i. a. : 1. sübye haline sokma. 2. süt sağma, sağılma.

istihlâk, -kî (..-) i. a. : 1. telef etme. 2. bitirme, sarfetme, tüketme; sosy. tüketim.

istihlap, -bî (..-) i. a. : 1. sübye haline sokma. 2. hek. yemeğin bağırsaklarda hazım için sübye haline geçmesi. 3. süt sağma, sağılma.

istihlâs (..-) i. a. : kurtarma.

istihmam (..-) i. a. : hamamda yıkanma.

istihraç, -cî (..-) i. a. : 1. çıkarma, çıkartma. 2. yorma.

istihsal, -lî (..-) i. a. : ele geçirme, elde etme; çıkarma; üretim.

istihza (..-) i. a. : eğlenme, alay etme.

istihzar (..-) i. a. : hazırlama.

istihzarat, -tî (..-) i. a. : hazırlıklar.

istihzari (..-) s. a. : fels. tasarımlı.

istikamet, -tî (..-) i. a. : 1. doğruluk. 2. cihet. 3. fiz. mat. doğrultu.

istikan (..-) i. a. : yakinen bilme.

istikbal, -lî (..-) i. a. : 1. gidip karşılama. 2. gr. gelecek zaman.

istikbalen (..-) zf. a. : 1. gelecek zamanda, ileride. 2. karşılıyarak, karşılama üzere.

istikbar (..-) i. a. : gururlanma, burunu büyüme.

istikdam (..-) i. a. : 1. önde bulunma. 2. çok ayaklı olma.

istiklâl, -lî (..-) i. a. : kimseye tâbi olmama, başına buyruk olma, bağımsızlık.

istikmal, -li (..-) i. a. : ikmal etme, tamamlama, bitirme.

istiknah (..-) i. a. : künhünü araştıрма, derinleştirme.

istikrâ (..-) i. a. : kira ile tutma, kiralama.

istikra (..-) [k kalın] i. a. : bir şey hakkında etraflı bilgi edinme. mant. tümevarım.

istikrah (..-) i. a. : iğrenme, tikslenme, tiksinti.

istikrai (..-) [k kalın] s. a. : mant. tümevarımsal.

istikram (..-) i. a. : kerem, lûtf, bağış isteme.

istikrar (..-) i. a. : 1. dinlenme; yerleşme, tutunma, durulma. 2. kararlaşma, karar kılma.

istikrar (..-) i. a. : tekrarlatma.

istikraz (..-) i. a. : faizle para alma, borç etme; ödünç alma, ödünç.

istikrazat, -tı (..-) i. a. ç. : ödünç para almalar; faizle para almalar.

istiksar (..-) i. a. : çoğumsama; çoğumsanma.

istiksas (..-) i. a. : fık. kasas isteme.

istikşaf (..-) i. a. : 1. birinin keşfetmesini isteme. 2. düşmanın durumunu anlamaya çalışma.

istiktal, -li (..-) i. a. : ölümden kork-

mıyarak savaş alanına atılma, kendini tehlikeye atma.

istilâ (..-) i. a. : 1. kaplama, yayılma, bürüme, zaptetme; jeol. basma. 2. salgın.

istilâdî (..-) s. a. : doğurtucu.

istilâm (..-) i. a. : 1. haber alma, bilgi alma. 2. sorma.

istilâne (..-) i. a. : mülâyım, yumuşaklık bulma.

istilzam (..-) i. a. : lüzumlu sayma, gerekli kılma, gerektirme.

istilzaziye (..-) i. a. : fels. hazcılık, hedonizm.

istima (..-) i. a. : işitme, dinleme.

istimal, -li (..-) i. a. : kullanma.

Hüsn-i istimal : güzel kullanma.

Su-ı istimal : kötü, yersiz, yolsuz kullanma.

istimalât, -tı (..-) i. a. ç. : kullanmalar, kullanışlar, kullanılışlar.

istiman (..-) i. a. : 1. aman dileme. 2. sığınma.

istimdat, -dı (..-) i. a. : yardım ve imdat isteme.

istimhal (..-) i. a. : mehil isteme.

istimlâ (..-) i. a. : birine imlâ, yazı yazdırma.

istimlâk, -ki (..-) i. a. : bir mülkün hükümetçe satın alınması.

istimlâl, -li (..-) i. a. : melâl getirme, canı sıkılma, usanma.

İstimna (..-) i. a. : yolsuz bir çekil-
de meni akıtma, abaza çekme,
onanizm.

İstirrar (..-) i. a. : devam, sürüp
gitme, süreklilik.

İstimsak, -ki (..-) i. a. : kendini tut-
ma, nefsinin zaptetme.

İstimzaç, -cı (..-) i. a. ; oy ve düşün-
cesini sorma, yoklama.

İstinabe (..-) i. a. : huk. dâvanın
görülmeğe olduğu mahkemeye ge-
tirilmek üzere, başka bir yerde
bulunan bir şahidin ora mahkeme-
sinde ifadesinin alınması.

İstinaden (..-) zf. a. : güvenerek,
dayanarak.

İstinaf (..-) i. a. : huk. bir dâvaya
yeniden başlama.

İstinafen (..-) zf. a. : istinaf yoliy-
le.

İstinas (..-) i. a. : alışma, ısınma,
öğürleşme, yatkınlık, alışkanlık.

İstinat, -dı (..-) i. a. : dayanma, gü-
venme.

İstinatgâh (..-) b. i. a. f. : dayana-
cak, güvenecek yer.

İstinba (..-) i. a. : haber sorma, bil-
gi isteme.

İstinbat, -tı (..-) i. a. : anlam çıkar-
ma; açık olmıyarak, dolayısıyla
anlama.

İstinkâf (..-) i. a. : 1. reddetme. 2.
çekinme, yüzçevirme, geridurma.

İstinkâh (..-) i. a. : bir kadını nikâ-
ha alma; nikâhlanmak isteme.

İstinsah (..-) i. a. : nüshasını çıkar-
ma, yazma, kopye etme.

İstinşâk, -kî (..-) i. a. : 1. aptes alır-
ken buruna su çekme. 2. şiddetli
koklama, koklatma.

İstintaç, -cı (..-) i. a. : netice, sonuç
çıkarma.

İstintak, -kî (..-) i. a. : söyletme;
sorgu sorup cevap alma, sorgu.

İstintakname (..-) b. i. a. f. : huk.
sorguya çekilenin ifadesinin yazıl-
dığı resmi kâğıt.

İstirahat, -ti (..-) i. a. : dinlenme.

İstirdat, -dı (..-) i. a. : geri alma,
alınma, kurtarma [bir yeri].

İstirha (..-) i. a. : rehavet gelme,
gevşeme.

İstirham (..-) i. a. : yalvarma, yalva-
rış.

İstirhan (..-) i. a. : rehin alma, alın-
ma.

İstirkap, -bî (..-) i. a. : birisini çeke-
meme, kıskanma, çekemezlik.

İstisadiye (..-) i. a. : fels. mutçu-
luk, evdemonizm.

İstisal (..-) i. a. : 1. kökünü kırma,
kökünden koparma, tepeleme. 2.
hek. bir urun çıkarılması.

istisgar (.-) i. a. : küçük görme, küçük sayma, küçümseme; azını-sama.

istiska (.-) i. a. : 1. su isteme. 2. hek. vücutta su toplama.

istiskal, -li (.-) i. a. : ağırsama, yüksünme; dolayısıyla kovma, kouvumsama.

istislâm (.-) i. a. : Müslümanlığı kabul etme.

istismar (.-) i. a. : işletme, faydalanma; sömürme.

istisna (.-) i. a. : kural dışı sayma, ayrı tutma.

istisnaat, -tı (.-) i. a. ç. : ayırmalar, ayrı tutmalar, kural dışı bırakmalar.

istisnai (.-) s. a. : istisna ile, ayırık.

istisnaiyet, -ti (.-) i. a. : ayrıklık.

istisnap, -bı (.-) i. a. : sevap, doğru, makul bulma, beğenme, beğenilme.

istişare (.-) i. a. : danışma.

istişhat, -dı (.-) i. a. : şahit, tanık getirme.

istişınam (.-) i. a. : koklama; koku alma, mec. sezme.

istişrap, -bı (.-) i. a. : 1. içmek isteme. 2. kapalı, örtülü olarak anlatmak isteme.

istitaat, -tı (.-) i. a. : takat, güç yetme, güç yeterlik.

istitabe (.-) i. a. : tövbe ettirme, tövbe teklif etme.

istitale (.-) i. a. : uzama, uzantı.

istitar (.-) i. a. : gizlenme, örtünme.

istitrat, -dı (.-) i. a. : asıl konudan olmayıp yeri gelmiş iken söylenen söz, arasöz.

istiva (.-) i. a. : 1. denk olma. 2. düz olma, düzlük. 3. kaplama, örtme.

istizah (.-) i. a. : bir sorunun açıklanmasını isteme, gensoru.

istizan (.-) i. a. : izin isteme, izin dileme.

isyan (.-) i. a. : âsi olma, karşı gelme; ayaklanma.

iş (-) i. a. : 1. yaşayış, yaşama. 2. ekmek, gıda. 3. yaşama tarzı, zevk ve safa.

ışaa (.-) i. a. : yayma, duyurma.

ışaat, -tı (.-) i. a. ç. : duyurmalar, yaymalar.

ış'al, -li (.-) i. a. : parlatma, tutuşturma.

ışar (.-) i. a. : yazı ile bildirme, haber verme.

ışaret, -ti (.-) i. a. : gösterme, im, imleme.

ışba, -ı (.-) i. a. : 1. doyurma, doymuşluk. 2. ed. şiirde kelimeye bir harf ekleme.

İşfak, -kı (.-) i. a. : 1. korkma. 2. bağış.

İşgal, -li (.-) i. a. : 1. meşgul etme, uğraştırma. 2. ele geçirme, alma.

İşhat, -dı (.-) i. a. : tanıklama, tanık tutma, tanık getirme.

İşkâl, -li (.-) i. a. : zorlaştırma, güçleştirme.

İşkâr (.-) i. a. : 1. av. 2. avlama.

İşkence i. f. : eziyet, azap.

İşteste i. f. : kırık, kırılmış.

İş'mam (.-) i. a. : 1. koklatma, koklatılma. 2. biraz duyurma, çıtlatma.

İşmızaz (.-) i. a. : 1. yüz buruşturma, yüz eksitme. 2. can sıkma. 3. titreyip ürperme.

İsraf (.-) i. a. : 1. yüksek yere çıkma. 2. hasta, ölmeye yüz tutma.

İsrakiye (.-) i. a. : Pythagoras felsefesi.

İşrap, -bı (.-) i. a. : 1. içirme, içirilme. 2. kapalı olarak anlatma.

İşret, -ti i. a. : içki.

İştial, -li (.-) i. a. : tutuşma, parlama, alevlenme.

İştibah (.-) i. a. : şüphelenme, şüpheli. **Bilâ-İştibah** : şüphesiz.

İştibak, -ki (.-) i. a. : 1. tokuşma, karışma, şebekelenme.

İştihat, -dı (.-) i. a. : şiddetlenme; büyüme, artma.

İştigal, -li (.-) i. a. : uğraşma.

İstiha (.-) i. a. : istek.

İstihar (.-) i. a. : şöhrat, ün alma, ün salma, ün kazanma, tanınma.

İstikâ (.-) i. a. : sızlanma, şikâyet, yakınma.

İstikak, -kı (.-) i. a. : etimoloji, bir kelimeden başka kelimelerin ayrılması, üreme, türeme.

İstikaki (.-) [k kalın] s. a. : etimolojik.

İstimam (.-) i. a. : koklama.

İstira (.-) i. a. : satın alma.

İştirak (.-) i. a. : ortaklık etme, ortaklaşma; katılma.

İştirakiye (.-) i. a. : kamulculuk, komünizm.

İştirakiyyun (.-) i. a. ç. : sosyalistler.

İstiyak, -kı (.-) i. a. : göreceği gelme, özleme.

İşve i. a. : naz, kırtma.

İşvebaz (.-) b. s. a. f. : naz edici, edalı, kırtkan.

İşvekâr (.-) b. s. a. f. : nazlı, kırtkan.

İşvekâri (.-) i. a. : işvekârlık, nazlılık, edallık.

İta (.-) i. a. : verme, verilme, ödeme. **Ahz ü ita** : alışveriş.

itaat, -ti (-.) i. a. : söz dinleme, baş eğme, boyun eğme.

itab, -bı (-.) i. a. : azar, azarlama, tersleme, paylama, darılma.

it'ab (-.) i. a. : yorma, yorgunluk verme.

itak, -kı (-) i. a. : [köle veya cariyeye] azat etme, edilme.

itale (-.) i. a. : uzatma, uzatılma.
İtale-i lisan : dil uzatma.

it'am (-.) [tı ile] i. a. : yemek yedirme.

it'am (-.) [t ile] i. a. : ikiz doğurma.

it'amiye (-..) i. a. : bazı vakıf müesseselerinde fakirlerin doyurulması için ayrılan tahsisat.

itfa (-.) i. a. : 1. söndürme. 2. fiz. sönüm. 3. tic. bir borcu ödiyerek kapatma.

itfaiye (-..) i. a. : yangın söndürme alayı.

ithaf (-.) i. a. : hediye verme, armağan etme; adına sunma [birinin].

ithal, -li (-.) i. a. : içeri koma, sokma.

ithalât, -tı (-) i. a. ç. : bir memleket başka memleketlerden gelen eşya, mal.

itham (-.) i. a. : birini kabahatli kılma, suçlama.

itibar (-) i. a. : 1. saygı. 2. değer. 3. şeref. 4. önem verme.

itibaren (-..) zf. a. : -den beri, -den başlayarak, -den sonra.

itibari (-..) s. a. : gerçekten öyle olmadığı halde öyle sayılan, saymaca.

itidal, -li (-) i. a. : 1. aşırı olmama hali, ılımlı, ölçülülük. 2. yavaşlık, yumuşaklık. 3. uygunluk. 4. astr. gün - tün eşitliği.

itidat, -dı (-) i. a. : 1. sayma; iddet çekme. 2. nazlanma. 3. gururlanma.

itikâf (-) i. a. : bir yere kapanıp ibadetle meşgul olma.

itikâl (-) i. a. : yenme, aşınma, oyulma.

itikâlât, -tı (-) i. a. ç. : aşınmalar, yenmeler.

itikat, -dı (-) i. a. : inanma, inanç.

itilâ (-) i. a. : yükselme, yücelme.

itilâf (-) i. a. : anlaşma, uyuşma.

itilâk, -kı (-) i. a. : birinin sevgisine yakalanma.

itiman (-) i. a. : emin bulunma, güvenme.

itimat, -dı (-) i. a. : güven, güvenme, inan, güvence.

itimaden (-..) zf. a. : güvenerek, dayanarak.

itimatname (-.-) b. i. a. f. : güven mektubu.

itina (-) i. a. : dikkat etme, özenme, özen.

itiraf (-) i. a. : suçunu veya her hangi yerinde olmayan bir davranışını saklamaktan vazgeçip söyleme.

itiraz (-) i. a. : 1. karşı söyleme, karşı durma. 2. zorluk çıkarma.

itihat, -dı (-) i. a. : alışma, âdet edinme; alışkanlık.

itizal, -li (-) i. a. : 1. bir kenara çekilme. 2. işten çekilme.

itizar (-) i. a. : özür dileme.

itlâf (-) i. a. : öldürme.

itmam (-) i. a. : tamamlama, bitirme.

itminan (-) i. a. : emniyet, gönül kanma, gönül kanışı, güvenme.

itnan (-) i. a. : [çocuk] hastalık dolayısıyla büyümeme, gelişmeme.

ittiba (-) i. a. : tâbi olma, uyma, ardı sıra gitme.

itticah (-) i. a. : bir yana dönme, yönelme; fels. yönelim.

ittifak, -kı (-) i. a. : uyuşma, anlaşma, bağlaşma, birleşme, sözleşme.

ittifakiye (-.-) i. a. : fels. vesilecilik.

ittihat, -dı (-) i. a. : birleşme, birlik, bir düşüncede olma.

ittihaz (-) i. a. : edinme, kabul etme, sayma, tutma; **Senet ittihaz etme** : senet sayma.

ittikan (-) i. a. : gözle görmüş gibi iyi ve sağlam bilme.

ittirat, -dı (-) i. a. : 1. saat gibi tek düzenli işleme hali, düzenlilik. 2. tek örneklik. 3. fels. ritim.

ittisa (-) i. a. : 1. bollaşma, genişleme; bolluk, genişlik. 2. fels. kaplam.

ittisaf (-) i. a. : 1. sıfatlanma, vasıflanma, nitelenme. 2. bir durum takınma.

ittisai (-.-) s. a. : fels. kaplamalı.

ittisaiyet, -ti (-.-) i. a. : fels. kaplamalık.

ittisal, -li (-) i. a. : 1. bitişme, kavuşma, ulaşma, dokunma. 2. yakınlık, bitişiklik.

ittisam (-) i. a. : damga vurma, nişan vurma, dağlama, süsleme.

ityan (-) i. a. : 1. getirme. 2. söyleme, bildirme. 3. ispat.

iva (-) i. a. : barındırma, yerleştirme, oturtma.

ivar (-) i. a. : ikinci, ikinci vakti.

ivaz i. a. : bedel, karşılık, karşılık olarak verilen şey. **Bilâ-ivaz** : karşılıksız bir çıkar beklemeden.

ivazan zf. a. : karşılık olarak, karşılığında.

ivicaç, -cı (-.) i. a. : eğrilik, bük-süllük, eğri büğrü olma; dolam-baç.

iyadet, -ti (-.) i. a. : hatır sorma, ziyaretinde bulunma, gidip görme; hasta ziyareti.

iyalet, -ti (-.) i. a. : valilik etme, idare etme.

iyaz (-.) i. a. : sığınma.

izabe (-.) i. a. : eritme, eritilme; kim. ergitme.

izaç, -cı (-.) i. a. : canını sıkma, baş ağrıtmaya, tedirgin etme, bunaltma.

iz'af (-.) i. a. : 1. zayıflatma, kuvvetini azaltma. 2. bir şeyin üstüne bir mislini zammeme.

izafe (-.) i. a. : 1. ilâve, zam, katma. 2. bir şeye mal etme, bağlama.

izafet, -ti (-.) i. a. : 1. iki şey arasındaki bağ, ilgi; fels. bağıntı, gö-relik. 2. gr. isim tamlaması, yan-yana bulunan iki isim arasındaki ilgi.

izafeten (-..) zf. a. : bir şeye ilişik olarak, bir şeye ait olarak.

izafi (-.) s. a. : bağıntılı, gö-reli, bağıl.

izafiye (-..) i. a. : bağıntıcılık, gö-recilik, rölativizm.

izafiyet, -ti (-..) i. a. : bağılılık; ilgi

niteliği, bağıllık, bağıntılılık, gö-relik.

izah (-), ızahat, -tı (-..) i. a. : an-latma, açıklama.

izahat, -tı (-..) i. a. ç. : açık anlat-malar, açıklamalar.

izale (-.) i. a. : giderme, yok etme.

İzale-i şüyu : ortaklığı bozma.

izam (-) i. a. : büyütme, büyük görme, obartma.

izam (-) [ze ile] i. a. : yollama, gönderme.

izam (-) i. a. : 1. büyükler, ulular.

2. anat. azimler, kemikler.

iz'an (-) i. a. : 1. anlayış, kavrayış, akıl. 2. boyun eğme. 3. terbiye, edep.

izan (-) i. a. : 1. bildirme, bildiril-me. 2. ezan okuma.

izar (-) [ayın ile] i. a. : yanak. **Gül-izar** : gül yanaklı, yanakları gül gibi kırmızı.

izar (-) f. i. : suyun dibi.

izaz (-) i. a. : saygı gösterme, ağır-lama.

izazen (-.) zf. a. : ikram ederek, ağırhyarak.

izdiham (-.) i. a. : kalabalık, yığıl-ma, kalabalıktan sıkışma.

izdivaç, -cı (-.) i. a. : evlenme, bir-birine eş olma.

izdiyat, -dı (-.) i. a. : ziyadeleşme, artma, çoğalma.

İzem i. a. : büyüklük, ululuk.

İzfaf (-) i. a. : gelin gönderme.

İzhar (-) i. a. gösterme, açığa vurma, belirtme.

İzîd (-) ö. i. f. : 1. Allah. 2. Zerdüsterin hayır tanrısı.

İzîn, -zî i. a. : 1. ruhsat, müsaade. 2. işinden, görevinden uzaklaştırma, kovma.

İzkâr (-) i. a. : hatıra getirme, andırma.

İzlâl, -lî (-) [zel ile] i. a. : hakir görme, küçük görme, alçaltma.

İzlâm (-) i. a. : karanlıkta bırakma, karanlık etme.

İzmihlâl, -lî (-) i. a. : çekilip gitme, kaybolma, dağılma.

İzzet, -tî i. a. : 1. değer, şeref. 2. kuvvet. 3. kıymet. 4. yücelik, ululuk. 5. saygı. **İzzet ü ikbal ile** : güle güle [gidiniz]. **İzzet-i nefis** : onur, özsaygı.

J

jaj (-), **jaje** (-) i. f. : saçma, anlamsız, boş söz.

jale (-) i. f. : kırağı, çiğ. **Jale-i eşk**: göz yaşı çiği; çiğ tanesine benzeyen göz yaşı.

je ha. f. : Osmanlı alfabesinin on dördüncü harfi.

jegand i. f. : 1. yırtıcı hayvanların korkunç sesi. 2. sağlamlık.

jengâr (-) i. f. : 1. pas, kir. 2. bakır pası.

jenk, **-gi** : pas, küf, kir. **Jeng-âlûd**: paslı.

jiyan (-) : azgın, kızgın, kükremiş.

jun (-) i. f. : put.

jül s. f. : büküm, kıvrım.

jülide (-) s. f. : dağınık, karışık, karmakarışık [saç].

K

kaaret, -ti (-.) i. a. : derinlik. **Kaaret-i derya** : denizin derinliği.

kabahat, -ti i. a. : suç, kusur.

kabahat, -tı (-.) i. a. ç. : çirkin hareketler, kusurlar, suçlar.

kabail, -li (-.) i. a. ç. : kabileler, oymaklar, boylar.

kabale (-.) i. a. : 1. kadının verdiği hüccet. 2. Yahudilerin, kendi cemaatleri için verdikleri vergi. 3. s. toptan, götürü yapılan [iş veya satış].

Kâ'beteyn i. a. ç. : "iki Kâbe" : Mekke'deki Kâbe ile Kudüs'teki Mescid-i Aksa.

kabız, -bzı i. a. : 1. alma, tutma. 2. peklik [sürgün karşılığı].

kabız (-.) s. a. : 1. kabzededen, alan, tutan. 2. kabızlık, peklik veren.

kabıza (-.) s. a. : anat. büken.

kabih (-.) s. a. : çirkin, yakışıksız, fena, ayıp [şey].

kabiha (-.) i. a. : yakışıksız, çirkin şey.

kabil (-.) s. a. : gibi, çeşit, türlü.

kabil (-.) s. a. : olan, olabilir, olanaklı. **Kabil-i afiv** : bağışlanabilir, bağışlanır. **Kabil-i akıs** : evrinir,

tersinir. **Kabil-i hazf** : kaldırılır, **Kabil-i inhilâl** : erir. **Kabil-i inhi-na** : bükülür. **Kabil-i itiraz** : söz-götürür. **Kabil-i izale** : giderilebilir. **Kabil-i tahakkuk** : gerçekleştirilir.

kabile (-.) i. a. : kadın ebe.

kabile (-.) i. a. : aşiret, oymak, uruk; boy.

kabiliyet, -ti (-..) i. a. : 1. anlama, anlayış, yetenek, kapasite. **Kabiliyet-i ahz** : alırlık. **Kabiliyet-i inhilâl** : erirlik, eriyebilirlik. **Kabiliyet-i taksim** : bölünebilme. 2. iktidar. 3. anıklık. **Kabiliyet-i telkin** : psik. telkin anıklığı.

kâbin (-.) i. f. : güveğinin geline verdiği ağırlık, kalın.

kabir, -bri i. a. : kabir, mezar, sin.

kabl zf. a. : önce, ön, öndeki, -den önce. **Kabl-et-tarih** : tarihten önce, tarih öncesi. **Kabl-et-tufan** : tufandan önce.

kabli (-.) s. a. : fels. önsel, hiçbir tecrübeye dayanmadan, yalnız akıl yordamıyla, apriori.

kabul, -lü (-.) i. a. : 1. alma. 2. içeri alma [birisini]. 3. razı olma. 4.

alıp kullanma. 5. bir şeye sahip olmak üzere söylenen son söz.

kâbus (--) i. a. : uykuda insanın üstüne basan ağırlık, karabasan.

kabza i. a. : bir şeyin avuçla tutulacak yeri, sap, tutacak.

kad, -ddi i. a. : boy, bos, endam.

Kadd-i bülent : yüksek, uzun boy.

Kadd-i nihâl : dal gibi boy. **Kadd ü kamet** : boybos.

kaddese i. a. : kutlu ve mutlu olsun!

ka'de i. a. : bir kere oturma, oturuş.

kadem i. a. : 1. ayak. 2. adım. 3. uğur. **Hoş-kadem** : uğurlu. **Sabit-kadem** : sebat eden, sürekli.

kadembus (.-) b. s. a. f. : ayak öpen.

kademe i. a. : 1. basamak. 2. merdiven basamağı, ayağı. **Kademe kademe** : adım adım, derece, derece. 3. derece, sıra.

kademiye i. a. : ayak teri, ayak bas-tı parası.

kademkeş b. s. a. f. : ayağını çeken, bir daha uğramıyan, gitmiyen, yavaşlamıyan.

kader i. a. : alinyazısı.

kaht, -i i. a. : kötüleme, çekiştirme.

kadı i. a. : yargıç [eskiden].

kadime, **kazime** (.-) i. a. : zool. kemirici [hayvan]; kemirgenler.

kadim (.-) s. a. : çoktandı, eski, eski zaman.

kadime (.-) i. a. : ordunun ileri karakolu.

kadimen (.-) zf. a. : eskiden beri, öteden beri.

kadimi (.-) s. a. : daimi, sürekli.

kadip, -bi (.-) i. a. : tenasül aleti, karnış [erkeklerde].

kadir (.-) s. a. : tükenmez kudret sahibi olan Allah.

kadir (.-) s. a. : kudretli, kuvvetli, güçlü, erkli, gücü yeter. **Kadir-i Mutlak** : Allah.

kadir, -dri i. a. : 1. değer. 2. rütbe, derece. 3. astr. bir yıldızın, parlaklık bakımından bulunduğu basamak.

kadirdan (.-) b. s. a. f. : değerbilir.

kadirnaşinas (.-) b. s. a. f. : değerbilmez.

kadirşinas (.-) b. s. a. f. : değerbilir.

kadit, -di (.-) i. a. : 1. anat. iskelet. 2. mec. çok zayıf, bir deri bir kemik kalmış kimse, kurada.

kaf ha. a. : Osmanlı alfabesinin yirmi dördüncü harfi.

kâf (-) ha. a. : kef. harfinin bir başka okunuşu.

kaffal, -li (.-) i. a. : çilingir.

kâffe (.-) s. a. : hep, bütün.

kâffeten (-..) zf. a. : bütün, hep, hepsi, cümlesi.

kâfi (--) s. a. : 1. kifayet eden, el-veren, yetişen, yeten. 2. elverir, yetişir, yeter, yeterli.

kâfil (-) s. a. : 1. kefalet eden, üstüne olan [bir işi]. 2. ödeyen, kefil.

kafile (-..) i. a. : katar, takım, birlikte yolculuk eden topluluk.

kâfir (-) s. ve i. a. : 1. Tanrının varlığını inkâr eden. 2. kurnaz, becerikli. 3. yaman.

kâfiran (-..) i. a. ç. : kâfirler, hakkı tanımayanlar.

kâfirane (-..) zf. a. f. : kâfire yakışacak surette, kâfircesine, kâfirce.

kafiye (-..) i. a. : mısra sonlarının uygunluğu, uyak.

kafr i. a. : susuz, otsuz, ıssız çöl.

kâfur (--) i. a. : Uzak Doğu'da yetişir bir çeşit taflandan elde edilen ve hekimlikte kullanılan, beyaz ve yarı saydam, kolaylıkla parçalanı-
nan ıtırı kuvvetli bir madde.

kâfuri (---) s. a. : 1. kâfurdan yapı-
ma, kâfurla ilgili. 2. kâfur ruhu.

kahhar (-) s. a. : kahreden, mah-
veden, yok eden, batıran.

kaht, -htı i. a. : kıtlık, kuraklık.

Kaht-ı recül : adam kıtlığı. **Kaht**

ü galâ : kıtlık ve pahalılık.

kâhil (-) s. a. : 1. olgun, orta yaşlı, erişkin. 2. gayretsiz, tembel, ağır, durgun [kimse].

kâhilâne (-..) zf. a. : tembele yakışır yolda, tembelce, tembelcesine.

kâhin (-) s. ve i. a. : falcı, bakıcı, gâipten haber vermek iddiasında bulunan kimse.

kâhine (-..) s. ve i. a. : kâhin kadın.

kahir (-) s. a. : 1. kahreden, zorlı-
yan. 2. üstün, ezici.

kahir, -hri i. a. : 1. zor, şiddet. 2. mahvetme, batırma. 3. fena davra-
nış. 4. keder.

kahkari (..) zf. a. : gerisin geri, ar-
dın ardın; izine geri dönme; bir-
denbire arkaya dönme.

kahpe i. a. : 1. namussuz kadın. 2. sözüne inanılmaz, hileci, kalles,
kancık, dönek [kimse].

kahraman (..) s. f. : yiğit, alp, ba-
tur.

kahramanane (..) zf. f. : yiğitlik-
le, yiğitçesine, yiğitçe.

kahramani (..) i. f. : kahramanlık,
yiğitlik, cesurluk.

kahve i. a. : şarap.

kaide (-) i. a. : 1. esas, kural, usul,
yol. 2. düzgü. **Kaide-şiken** : Kural-
dışı iş gören. 3. geo. taban. 4.
ayaklık, taban.

kaideten (-...) zf. a. : kurala uygun olarak.

kaiden (-..) zf. a. : oturmuş olduğu halde, oturarak, oturduğu halde.

kaidevi (-..) s. a. : kaide, kural ile ilgili, düzgüsel. 2. geo. tabana ait.

kail (-.) s. a. : 1. söyliyeni, diyen. 2. razı olmuş, boyun eğmiş, inanmış, akli yatmış. **Kail olmak** : onamak, gönülsemek, gönlü olmak, kabul etmek.

kaim (-.), **kaime** (-..) s. a. : 1. ayakta duran, ayakta bulunan. 2. birinin yerini tutan, birinin yerine geçen. 3. geo. dikgen. 4. doğru, dik. **Kaim şibih münharif** : geo. dik yamuk. **Zaviye-i kaime** : geo. dikaçı.

kaime (-..) i. a. : 1. kâğıt lira. 2. uzun bir kâğıda yazılan buyruk.

kaimen (-..) zf. a. : 1. dikine, dikel. 2. ayakta, ayakta olarak.

kâin (-.) s. a. : bulunan, olan.

kâinat, -tı (-..) i. a. : 1. evren. 2. acun, kosmos. 3. elgün. 4. herkes.

kâinatefruz (-..-) b. s. a. f. : cihani süsliyen.

kâkül (-.) f. i. : kakhül, perçem.

kal (-) i. a. : söz. **Kale almak** : önemsemek, üzerinde durmak. **Kül ü kal** : dedikodu.

kal' i. a. : sökme, koparma. **Kal'-i eşcar** : ağaçların sökülmesi.

kalâid (-..) i. a. ç. : gerdanlıklar, akarsular.

kalb, -bı [l ince] i. a. : 1. yürek, gönül. 2. değiştirme, dönüştürme, bir halden bir hale çevirme. 3. yürek hastalığı. 4. orta, her şeyin ortası.

kalben zf. a. : kalb ile, kalbden olarak, içten, gönülden, can ve gönülden.

kal'e i. a. : hisar.

kalebent, -di b. s. a. f. : kalesi olan bir şehirde sürgün olarak oturmağa hüküm giymiş olan.

kalem i. a. : 1. yazı yazılan alet. 2. daire. 3. büro. 4. çeşit. **Kalem-i mahsus** : özel kalem.

kalender s. ve i. f. : en sade yaşamaya katlanıp hiçbir şeyde titizlik göstermiyen kimse; uysal, hoşgörür kimse.

kalenderane (...-) zf. f. : kalenderce, kalendere yaraşır bir yolda.

kalenderi (...-) i. f. : 1. kalenderlik, feylesofluk, dervişlik, serserilik. 2. ed. sazla çalınıp okunan belirli bir koşul şekli.

kalensöve i. a. : 1. tepesi sivri külâh, takke. 2. bot. yüksük.

kalevi (-) s. a. : kim. kül kabîlinden olan şey; alkalik, alkali.

kalil (-) s. a. : az, çok olmıyan şey. [karşıtı : "kesîr"dir].

kalıp, -bı i. a. : 1. herhangi bir şeye belirli bir şekil vermek için kulanılan ve o biçimi taşıyan vasıta, kalıp. 2. vücut, beden, gövde. 3. nümune, örnek.

Kamer h. i. a. : Ay.

kameriye i. gr. : üstü yeşilliklerle sarılı süslü çardak.

kamet, -ti (-) i. a. : boy, boybos.

Kamet getirme : cemaati nama-za kaldırmak üzere meyzinin : "namaza kalkınız" anlamındaki sözleri yüksek sesle okuması.

Kamete kalkma : birkaç çocuğun bir araya gelerek gürültü, patırtı etmesi. **Kamet-i mevzun sahibi** : taylan.

kâmil (-) s. a. : 1. olgun, erişkin. 2. bütün, tam; fels. yetkin.

kâmilin (-.) zf. a. : büsbütün, tamamiyle, hep, hep birden.

kâmin (-) s. a. : gizli, saklı, belirsiz, fiz. potansiyel.

kamis (-) i. a. : 1. gömlek. 2. anat. dölyatağını kaplıyan ince deri. 3. bot. bazı bitkilerin üzerini örten zarlar.

kâmkâr (-) b. s. f. : isteğine ulaşmış, mutlu.

kaml, **kamle** i. a. ç. : bit, kehle. **Dâ-ül-kaml** : bitlenme hastalığı.

kâm nâ kâm (---) zf. f. : ister istemez.

kâmuran (-) s. f. : mutlu.

kâmyab (-) b. s. f. : isteğine ulaşmış, mutlu.

kamus (-) i. a. : lûgat kitabı, sözlük.

kân (-) i. f. : 1. kaynak, ocak. **Kân-ı merhamet** : merhamet kaynağı. 2. maden, maden kuyusu.

kâna (-) s. f. : cahil, ahmak; düşüncesiz.

kanaat, -ti (-) i. a. : 1. yemekte, içmekte orta halde bulunmaya razı olma. 2. iktisat, yetinme. 3. kanma, kanış. 4. görüş, tahmin.

kanaatkâr (-) b. s. a. f. : aza kanaat eden, az şeyle yetinen.

kanadil (-) i. a. ç. : kandiller.

kanat, -tı (-) i. a. : anat. kanal.

kandil (-) a. i. : 1. zeytinyağı içine batırılmış bir fitilin yanmasıyla ışık veren alet. 2. berat, miraç, regaip ve Hz. Muhammed'in doğumunu yıl dönümlerine rashyan gecelerin her biri.

kani, -i (-) s. a. : 1. yeter bulup çoğunu istemiyen. 2. inanmış, kanmış.

kansa i. a. : anat. kuş kursağı; katı, katica.

kantara i. a. : taştan yapılma kemerli büyük köprü.

kantariye (.-.) i. a. : kantar, tartma üretti.

kanun (--) i. a. : 1. devletin, herkesin uyması için koyduğu her türlü kural, yasa. 2. kucakta çalınan çok telli, bilinen çalgı. 3. âdet, yol, yordam.

kânun (--) i. a. : 1. ateş ocağı; so-ba, mangal. 2. kış mevsiminin ilk iki ayı [Aralık, Ocak]. **Kânun-ı evvel** : aralık ayı. **Kânun-ı sani** : ocak ayı.

kanunen (--) z. a. : kanuna göre, kanuna uyarak, kanuna uygun olarak, kanun yoluyla.

kanuniyet, -ti (---) i. a. : kanunluluk.

kanunuame (---) b. i. a. f. : huk. kanun kitabı.

kanzua : biy. ibik.

kâ'p, -a'bı i. a. : anat. topuk, topuk kemiği.

ka'r, -ı i. a. : 1. dip, nihayet. 2. derinlik. **Ka'r-ı nayap** : coğr. abis.

kâr (-) i. f. : kazanç; iş; yarar, fayda. **Kâr-agâh, Kâr-aşına** : işbe-cerir, işbilir. **Kâr-ı âkıl** : akıllı adamın yapacağı iş. **Kâr-ı kadim** : vaktiyle yapılmış iş, eski iş.

karabet, -ti (.-.) i. a. : yakınlık, hı-

sımlık, akrabalık **Karabet-i sıhrı-ye** : sosy. kayınlık.

karabin (.-) b. i. a. ç. : kurbanlar [kesilen].

karain (.-) i. a. ç. : karineler, ipuç-ları.

karanfülüye i. a. : bot. karanfilgiller.

karar (.-) i. a. : 1. bir iş için düşü-nüp taşınp uygun diye üstünde durma, devam, sebat; hüküm, so-nuca bağlama. 2. ölçülülük, tam ölçü, ne az ne çok.

karargâh (.-) b. i. a. f. : 1. bir yer-de oturup karar kılınacak, dinleni-lecek yer. 2. ask. bir ordu kurmay kurulunun bulunduğu yer, merkez.

karargir (.-) b. s. a. f. : kararlaştır-mış, karara bağlanmış.

kârazma (---), **kârazmude** (---) b. s. f. : işanlar, işbilen, işbilir.

kârdan (--) s. f. : işten anlar, işan-lar, işbilir.

kârdide (--) s. f. : görgüllü, işbilir, uyanık [kimse].

kârgir (--) s. f. : 1. iş tutan, iş tutu-cu. 2. i. taş veya tuğla yapı.

kârgüzar (.-) s. f. : iş becerir, elin-den iş gelir, becerikli.

karha i. a. : yara, ülser.

karın, -rını i. a. : 1. boynuz. 2. çağ.

kari (--) s. ve i. a. : kıraat eden, okuyan, okuyucu.

kariben (.-.) zf. a. : yakında, bir zaman sonra, çok vakit geçmeden; soyca yakın olan, olarak.

kariha (.-.) i. a. : düşünme yetisi, zihin.

karin (.-.) i. a. : 1. yakın. 2. hısım, komşu, arkadaş.

karine (.-.) i. a. : tahmin, belirti, ipucu. **Karine ile anlamak** : sözün gelişinden anlamak.

karip, -bi (.-) s. a. : yakın, yakın olan; soyca yakın.

karneyn i. a. ç. : iki boynuz. **Zülkarneyn** : 1) Kur'an'da adı geçen ve nebî mi, velî mi olduğunda tereddüt edilen zat; 2) [rivayete göre] Büyük İskender.

karye i. a. : köy.

karz, -ı i. a. : ödünç verme, ödünç alma; borç.

karzen zf. a. : borç olarak, ödünç olarak.

kasaba i. a. : 1. kent. 2. anat. bronz.

kasabat, -tı (.-) i. a. ç. : nefes boruları, bronzlar. **İltihab-ı kasabat**: akciğer borularında meydana gelen kızarma ve öksürük.

kasabi (.-) s. a. : bot. kamışsı.

kasait, -di (.-) i. a. ç. : kasideler.

kasame (.-) i. a. : katili bilinmeyen kimsenin bulunduğu yer halkından elli kişiye yemin ettirme.

kasap, -bı i. a. : bot. kamış, saz. **Kasab-ı sükker** : bot. şeker kamış.

kasas i. a. ç. : kıssalar, hikâyeler, öyküler. **Ahsen-ül-Kasas** (kıssaların en güzeli) : Hz. Yusuf kıssası.

kasavet, -ti (.-) i. a. : tasa, kaygı, üzüntü, sıkıntı.

kasavise (.-) i. a. ç. : keşişler, papazlar.

kasden zf. a. : bilerek, isteyerek, bilebile, bile isteğe.

kasdi (.-) s. a. : kasdederek, niyetle, isteyerek, bile bile yapılan.

kâse (.-) i. f. : 1. çiniden, fağfur--dan, billürden, porselenden, madenden veya topraktan yapılmış çanak. 2. bazı nesnelerin kâse gibi olan çukuru. 3. anat. başı kaplıyan, beyni örten kemik. **Kâse-i çeşm** : göz çukuru.

kasem i. a. : yemin, ant.

kasım (.-) s. a. : 1. taksim eden, ayıran, bölen. 2. mat. bölen. **Kasım-ı müsterek** : mat. ortak bölen. **Kasım-ı müsterek-i âzam** : mat. en büyük ortak bölen.

kasıma (.-) i. a. : diskriminant.

kasır (.-) s. a. : 1. kısa. 2. kusurlu.

kasırane (.-) zf. a. f. : âcizane, beceriksizcesine.

kasıt, -sdı i. a. : niyet, maksat; ga-

ye, amaç, amaçlama, erek, istek, kurma. **An kasdın** : bile bile, istiyeye istiyeye.

kasıt, -dı (-) s. a. : kasteden, niyet eden, tasarlayan; kıyan.

kaside (-.) i. a. : ed. birbiriyle kafiyeli ve muayyen matlalı, on beş beyitten aşağı olmamak üzere büyükleri övmek için yazılan nazım. **Kaside-gû** : kaside söyleyen.

kâsîp, -bi (-) s. a. : kesbeden, kazanan, kazanmak için çalışan.

kasir (-) s. a. : bodur, kısa, boysuz. **Kasir-ül-akl** : akli kısa, akli ermez. **Kasir-ül-basar** : hek. miyop.

kasr, -ı i. a. : 1. köşk, saray. 2. kısma, kısaltma.

kassam (-) s. a. : 1. bölücü. 2. huk. mirasçılar arasında mirası bölen ve küçüklerin hakkını koruyan şeriat memuru.

kasvet, -ti i. a. : sıkıntı. **Kasvet-bahş** : kasvet, sıkıntı veren. **Kasvet-efza** : iç sıkı, iç sıkıntısını artıran. **Kasvet-engiz** : iç sıkı. **Kasvet-nâk** : sıkıntılı, iç sıkı.

kâş (-) e. f. : keşke, ne olurdu, nolaydı.

kâşane (-.) i. f. : köşk.

kâşîf (-) s. ve is. a. : keşfeden, bulan, meydana çıkaran, açan.

kâşki (-) e. f. : nolaydı, keşki, ne olurdu.

kat', -t'i i. a. : 1. kesme, biçme. **Kat'-ı alâka** : ilgiyi, ilişkisini kesme. **Kat'-ı münasebet** : bozuşma. 2. yol alma. **Kat'-ı merahil** : ilerleme, yol alma.

kat'a (-) zf. a. : hiçbir vakit, kesin olarak.

katı' (-) s. a. : 1. kat' eden, kesen. 2. durduran. 3. mat. sekant.

kat'ı (-) s. a. : kesin, kestirme.

katibeten (-...) zf. a. : 1. bütünüyle, hepsi. 2. asla, hiçbir zaman.

katın (-) s. a. : oturan, yerli.

katil, -tîl i. a. : öldürme. **Katî-i am** : ele geçirilen bir ülkenin bütün halkını öldürme, kılıçtan geçirme, toptan öldürme, kıyım.

katil (-) s. a. : öldürülmüş kimse.

katil (-) s. a. : katleden, öldüren.

kâtîm (-) s. a. : ketmeden, sır saklayan.

kâtîp, -bi (-) i. a. : yazı yazan, yazman, sekreter. **Kâtîb-i umumi** : genel sekreter, genel yazman.

katiyen (-.) zf. a. : kesin olarak, kestirme olarak, hiçbir zaman, asla.

katiyet, -ti i. a. : kesinlik. **Katiyet-kesbetmek** : kesinleşmek.

katlâ (-) s. a. ç. : öldürülmüş kim-seler.

katre i. a. : damla. **Katre-cû** : bir damla arıyan. **Katre-feşan** : damla saçan.

katta (-) s. a. : en (pek, çok) kat'eden, edici, kesici.

kattal, -li (-) s. a. : çok öldüren, pek öldürücü.

kavait, -di (-) i. a. ç. : kaideler, usuller, kurallar.

kavanin (-) i. a. ç. : kanunlar, kurallar.

kavi (-) s. a. : sağlam, dayanıklı, zorlu, güçlü. **Kaviyy-ül-bünye** : bünyesi, yapısı sağlam.

kâvi (-) s. a. : kim. dağhyan, yakan, yakıcı.

kavil, -vli i. a. : lâkırdı, söz. **Kavl-i mücerret** : delilsiz, ispatsız, tanıklısız söz.

kavim, -vmi i. a. : kabîle; aşiret; ulus, budun.

kavis, -vsi i. a. : 1. yay, eğmeç. 2. dönemeç, bûklüm. **Kavs-i asabî** : anat. sinirsel yay. **Kavs-i azmî** : anat. kemik yaylar. **Kavs-i kuzah** : eleğimsağma, gök kuşağı.

kâviyyet, -ti (-) i. a. : dağlayıcılık, yakıcılık.

kavkaa i. a. : biy. midye, salyangoz gibi hayvanların sert kabuğu, kavkı.

kavlen zf. a. : sözle.

kavli (-) s. a. : söz ile ilgili, söz olarak, sözde.

kavliyat, -tı (-) i. a. ç. : boş sözler, kuru lâflar.

kavmiyat, -tı (-) i. a. ç. : sosy. budunbetim, etnoğrafya.

kavmiyet, -ti i. a. : 1. şu veya bu kavimden olma hâli. 2. buduna bağlılık.

kavsara i. a. : ince dallardan örül-müş, iki tarafı sivri meyva sepeti.

kavseyn i. a. ç. : iki kavis. **Kabe kavseyn** (iki kavis arasındaki mesafe) : miraç gecesinde Hz. Muhammed'in Cenab-ı Hakk'a olan yakınlık derecesinden kinaye.

kavval, -li (-) s. a. : çok konuşan, geveze, çenesi düşük, çalçene.

kay i. a. : kusma.

kayh, -yhı i. a. : irin.

kaynıbirader (...-) b. i. a. f. : kayın.

kaynıpeder b. i. a. f. : kaynata.

kayınvalide (-) b. i. a. : kaynana.

kayıp, -ybu i. a. : yitirme.

kayıt, -ydı i. a. : 1. bağ, bağlama. 2. gaile, telâş. 3. yazma. 4. geçirme.

Kayd-ı hayat : yaşadıkça. **Kayd-ı ihtirazi** : çekince. **Kayd-ı ihtiya-ti** : sakınca.

kaylule (-) i. a. : öğle uykusu, şekerleme, kestirme.

kaymakam b. i. a. : 1. ask. yarbay.
2. ilçebay.

kayser i. a. : eski Roma ve Bizans
imparatorlarının lâkabı.

kayyum (-) i. a. : kayum, cami ha-
demesi.

kayyumiyet, -ti i. a. : fels. Özdenlik.

kaza (-) i. a. : 1. dâvaları görme işi,
yargılama, yargı. 2. kaymakamlık,
ilçe. **Kaza idare heyeti** : ilçe yöne-
tim kurulu. 3. kimsenin eli olma-
dan kendiliğinden meydana gelen
hadise, kader. 4. vaktinde kılınmı-
yan namazı ve tutulmayan orucu
sonradan kılma ve tutma.

kazaen (-) zf. a. : yanlışlıkla.

kazaha (-) i. a. ç. : kazalar, ilçe-
ler.

kazara (--) zf. a. : kaza olarak, bil-
miyerek, yanlışlıkla, elden çık-
arak.

kazaya (--) i. a. ç. : kaziyeler, tek-
lifler, doğru ve yanlış olabilen
sözler, tasımlar.

kazazede (-) b. s. a. f. : kazaya
uğramış, sakatlanmış.

kazasker (--) b. i. a. : [eskiden]
kazasker, Meşihat Dairesi'nde
şeyhislâmlıktan sonra gelen büyük
bir ilmiye rütbesi.

kâzım (-) s. a. : hiddetini, öfkesini,
hırsını yenen.

kazıme (-) i. a. : zool. kemirici
[hayvan]; kemirgenler.

kâzime (-) i. a. : [büyük] şehir.

kazip, -bi (-) s. a. : yalan, uydur-
ma; yalancı.

kaziye i. a. : gr. 1. cümlecik. 2.
mant. teklif, dâva, doğru veya
yanlış olabilen her söz, önerme.
Kaziye-i muhkeme : kesin hüküm.
3. mat. yardımcı teorem.

kazurat, -tı (-) i. a. ç. : 1. pislik,
murdarlık. 2. insan pisliği.

kazzaz (-) i. a. : ipekçi, ipek işli-
yen, ipek satan.

kebair (-) i. a. ç. : büyük günahlar.

kebediyeler i. a. t. ç. : bot. ciğerot-
ları.

kebet, -di i. a. : anat. karaciğer.

kebir (-) s. a. : büyük, ulu.

kebise (-) i. a. : dört yılda bir ge-
len ve şubat ayını yirmi dokuz ya-
pan yıl, artık yıl. [kebise aslında:
"doldurulmuş" anlamına gelir].

kebut, -du (-) s. f. : mavi, gök ren-
gi. **Çeşman-ı kebut** : mavi gözler.

kebuter (-) i. f. : güvercin.

keç, -ci f. s. eğri, çarpık. **Keç-de-
han** : eğri ağızlı, çarpık. **Keç-ger-
dan** : boynu eğri. **Keçnigeh** : eğri
bakışlı, hain.

-kede e. f. : mahal, yer, ev. **Ateş-ke-**

de : ateş yeri. **Mey-kede** : mey yeri, meyhane.

keder i .a. : 1. bulanıklık. 2. kaygı, tasa, gönül üzüntüsü. **Keder-efzâ** : keder veren. **Keder-engiz** : keder koparan, keder meydana getiren. **Keder-nak** : kederli, tasalı, gamlı.

keenlemeyekün zf. a. : sanki yokmuş, hiç yokmuş, hiç olmamış gibi.

keenne zf. a. : güyâ, benzer, sanki, sanırsın ki, imiş gibi. **Keenne-hu** : güyâ, sanki, gibi.

kef ha. a. f. : Osmanlı alfabesinin yirmi beşinci harfi.

kef, -i i. f. : köpük.

kef, -ffi i. a. : el içi, el ayası, avuç. **Keff-i yed** : elçekme, çekilme. **Keff-ül-eset** : bot. arslan pençesi.

kefâf (-) i. a. : yaşamıya yeterli olan rızık, azık. **Kefâf-ı nefis** : bir kimsenin ölmeyecek kadar olan rızıkı, doyumluk.

kefalet, -ti (-) i. a. : kefillik, birine kefil olma. **Kefalet-bi-l-mal** : fık. bir mal için kefil olma.

kefaleten zf. a. : kefalet yoluyla, kefil olarak.

kefaletname (-.-) b. i. a. f. : kefalet senedi, kefillik kâğıdı.

kefare, -ti (-) i. a. : bir günahı af-

fettirmek için verilen sadaka veya tutulan oruç, arınma.

kefen i. a. : ölüyü sardıkları bez.

kefere s. a. ç. : kâfirler, Allahı, dinî inkâr edenler.

keffeteyn i. a. ç. : terazinin iki gözü.

kefil (-) i. ve s. a. : kaçındığı takdirde birinin borcunu ödemeği üstüne alan kimse.

kefiye i. a. : Arapların kullandığı, omuzları da örten püsküllü erkek baş örtüsü.

kefter i. f. : güvercin.

kehanet, -ti (-) i. a. : falcılık, bakıcılık.

kehhâl, -li i. a. : 1. göz hekimi. 2. göze çok sürme süren, sürme çeken kimse.

kehif, -hfi i. a. : mağara, in, kovuk.

kehkeşan (-) b. i. f. : saman uğrusu da denilen gökteki beyazlık, saman yolu, gökdere.

kehl, -li i. a. : yaşını başını almış olgun kimse.

kehrüba (-) i. f. : 1. "saman kapı" : kehlîbar, uzaktan kıl ve saireyi çeken. 2. siyahı, sarısı bulunan değerli bir taş.

keis, -e'si i. a. : 1. çanak, kap. 2. kadeh, bardak. 3. bot. çanak.

kel'adem b. s. a. : yok, yokmuş gibi.

kelâl, -li (-) i. a. : usanç, bıkkınlık.

Kelâl getirmek : usanç, bıkkınlık vermek.

kelâm (-) i. a. : söz, lâkırdı, lâf.

Kelâm-ı kadim : Kur'an. **Kelâm-ı kibar :** ünlü kişilerin sözleri.

kelâmi (-) s. a. : 1. kelâma, söze ait, sözle ilgili. 2. mant. sözlü.

kelâp, -bı (-) i. a. : hek. 1. kuduz hastalığı, kudurma. 2. su ürküntüsü, idrofobya.

kelbiye i. a. : fels. 1. kinizm. 2. zool. köpekgiller.

kelime i. a. : bir düşünce bildiren, bir veya birkaç heceden meydana gelen ses, söz. **Kelime-i şahadet :** "eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulühü" cümlesi. **Kelime-i tayyibe :** güzel söz, gönül alıcı söz.

kelle f. i. : 1. baş, kafa. 2. baş gibi yuvarlak şey. 3. ekinlerde başak.

kellepuş (-) b. i. f. : başı örten, takke.

kelp, -bi i. a. : köpek. **Kelb-i akur :** kudurgan köpek.

kem s. f. : 1. az, eksik. 2. fena, kötü.

Kem-fehm : anlayışı kıt. **Kem-gu :** az söyliyen.

kema (-) e. a. : gibi, misilli, olduğu üzere. **Kema-fi-l-evvel :** önceki gibi. **Kema-fi-s-sabık :** eskisi gibi.

Kema-yenbagi : gerektiği gibi.

kemakân (-) zf. a. : eskisi gibi, evelden olduğu gibi.

kemakıl b. s. f. a. : akıllı küt, ahmak.

kemal, -li (-) i. a. : olgunluk, tamlik, erişkinlik, eksiksizlik, fels. yetkinlik.

kemalât, -tı (-) i. a. ç. : insanın bilgisi ve ahlâk güzelliği bakımından olgunluğu.

keman (-) i. f. : 1. maruf çalgı. 2. yay, kavis. **Keman-eburu :** kaşları yay gibi güzel, biçimli olan, keman kaşlı.

kemançe (-) i. f. : kemençe, yayladiz üzerinde- çalınan, kemana benzer küçük bir çalgı.

kemane (-) i. f. : 1. keman veya kemençe yayı, oku. 2. makap yayı. 3. güreşte bir oyun çeşidi.

kemankeş (-) b. s. f. : ok atan, yay çeken; keman çalan.

kemberbeste b. s. f. : 1. kemer, kuşak bağlamış; bele bir defa sarılıp toka ile bağlanmış kuşak, kumaş, deri. 2. s. hazır.

kemha (-) i. f. : haysız kadife kumaş, ipek kumaş.

kemin (-) s. f. : 1. çok az. 2. pek küçük.

kemin (-) i. a. : 1. pusuya gizlenmiş, pusuda. 2. pusu.

kemiyat, -tı (.-) i. a. ç. : kemiyetler, nicelikler. **Kemiyat-ı vaziyeler** : koordinatlar.

kemiyet, -ti i. a. : miktar, sayı, nicelik.

kemmaye (-) s. f. : aslı, cevheri, mayası, tıynetı bozuk, soyu bozuk.

kemter b. s. f. : 1. daha aşağıda bulunan, hakir, itibarsız. **Bende-i kemter** : âciz kul, köle.

kemterane (.-) z. f. : âcizce, fakirce, çok küçükçe.

kemyap, -bı (-) b. s. f. : pek az bulunur.

-ken s. f. : kazıcı, kazan, koparan; yıkan, söken. **Kûh-ken**: dağ yıkan, tünel açan. **Gûr-ken**: mezar kazan.

kenais (-) i. a. ç. : kiliseler.

kenar (-) i. f. : 1. kıyı; çevre. 2. deniz kıyısı. 3. uc, köşe.

kendiriyе (.-) i. a. : bot. kendirgiller.

kerahet, -ti (-) i. a. : 1. iğrenme, tiksınme. 2. istemiyerek, baskı ile yapma.

keramend (-) s. f. : lâıyk, münasıp, uygun.

keramet, -ti (-) i. a. : 1. ermiş insanların bazan gösterdiklerine in-

nılan olağanüstü bir durum. 2. ikram, ağırlama. 3. bağış.

keran (-), **kerane** (-) i. f. : kenar, uç, kıyı. **Bi-kerân** : kenarsız, kıyı-sız. **Keran tâ keran** : bir uçtan bir uca.

kerem i. a. : 1. asalet, asillik, soyluluk. 2. cömertlik, el açıklığı, bahış, bağış. **Kerem buyurun** : müsaade buyurun, beni dinleyin.

keremkâr (.-) b. s. a. f. : eli açık olan, bağışhyan, cömert, verimli.

kerh, -i i. a. : 1. iğrenme, tiksınme, hoşlanmama. 2. zorlama.

kerhen z. f. a. : 1. istemiyerek, hoşlanmıyarak, zorla, zoraki, gönülsüz, tiksınerek. 2. iğrenerek. **Tav'ân ve kerhen** : ister istemez.

kerih (-) s. a. : iğrenç, tiksındirici, çirkin. **Kerih-ül-manzar** : görünüşü çirkin ve iğrenç.

kerim (-) s. a. : 1. iyilik etmesini seven ve eden; cömert, verimli. 2. ulu, büyük. **Allah kerim** : Allah büyüktür, Allah kerem sahibidir, Allah verir. **Kur'an-ı Kerim** : Ulu Kitap.

kerimane (.-) z. f. a. : kerim olana, kerem sahibine yakışır yolda, kerimce.

kerime (-) i. a. : 1. kız evlât. 2. ayet.

kerkes i. a. : zool. akbaba.

kerrar (-) s. a. : savaşta döne döne saldıran. **Hayder-i kerrar** (döne döne saldıran arslan) : Hz. Ali'nin lâkabı.

kerrat, -tı (-) i. a. ç. : 1. kereler, defalar. 2. çarpma cetveli, çarpım tablosu.

kerre i. a. : kere, defa, kez.

kerretan (-) i. a. : sabah ve akşam.

Kerubi (--) i. a. : meleklerin büyüğü, büyük melek.

kes i. f. : kimse, kişi. **Bi-kes** : kimse-siz. **Her-kes** : her kişi.

kesafet, -ti (-) i. a. : 1. sıklık, kalınlık. 2. koyuluk, yoğunluk.

kesalet, -ti (-) i. a. : tembellik, uyuşukluk, üşenme.

kesan (-) i. f. ç. : kimseler, kişiler.

kesat, -dı (-) i. a. : 1. alışverişte sürümsüzlük, durgunluk. 2. yokluk, kıtlık.

kesel i. a. : kesilme, gevşeklik, tembellik, uyuşukluk.

ke'si (-) s. a. : 1. kağehle, bardakla, çanakla ilgili, onlara benzer. 2. bot. çanaksı.

kesif (-) s. a. : 1. sık. 2. kalın, kalba. 3. koyu, yoğun.

kesir, -sri [sin ile] i. a. : 1. kesir, kırma, kırık, paralama, parçala-

ma. 2. bir adedin parçası olan sayı.

Kesr-i âdi : mat. bayağı kesir.

Kesr-i âşari : mat. ondalık kesir.

kesir (-) [se ile] s. a. : çok, bol.

Kesir-ül-ahbap : bildikleri, tanıdıkları çok olan kimse. **Kesir-ül-eş-kâl** : kim. bölsekilli.

kesp, -bi i. a. : edinme, kazanma.

Kesb-i katiyet : kesinleşme.

kesre i. a. : gr. esre, harfi i okutan hareke.

kesret, -ti i. a. : çokluk, bolluk.

kesretiye i. a. : fels. çokçuluk.

-keş s. f. : çeken, çekici, dayanan.

Afyon-keş : Afyon çeken.

keşakeş (-) i. f. : 1. çekişme, münakaşa. 2. gam, keder, tasa. 3. felâket.

-keşan (-) s. f. : çeken, çekerek taşıyan, sürükliyen.

keşan (-) s. f. ç. : çekenler, çekiciler. **Mihnet-keşan** : mihnet çekenler.

keşfiyat, -tı (--) i. a. ç. : keşfedilip meydana çıkarılan şeyler, keşifler.

keşide (-) i. f. : 1. çekilme, çekiliş. 2. s. tartılmış. 3. düzenlenmiş, dizilmiş. 4. eski yazıda bazı harflerin üzerine çekilen çizgi.

keşif, -sfi i. a. : 1. açma, örtülü şeyi meydana çıkarma. 2. tahmin; takdir. 3. bulma.

keşfiyat, -tî (.-) i. a. ç. : keşifler, bulup meydana çıkarılan şeyler.

keşiş (.-) i. f. : papaz, karabaş, kili-se papazı.

keşişan (.-) i. f. ç. : papazlar, karabaşlar.

keşmekes b. i. f. : kargaşalık, karışıklık, allak bullaklık.

keşşaf (.-) s. a. : 1. keşfeden, gizli şeyi meydana çıkaran. 2. i. izci.

keşti (.-) i. f. : gemi. **Keşti-i gam** (gam gemisi) : [bu] Dünya.

ketebe i. a. ç. : kâtipler, yazıcılar.

ketebehu (...-) f. i. a. : "Onu, o şeyi yazdı" anlamına. **Ketebehu Hâmit** : Hâmit yazdı.

ketfiye i. a. : kefiye.

kethüda (.-) i. f. : kâhya.

ketibe (.-) i. a. : asker, alay, birlik.

ketif, -tî i. a. : 1. omuz. 2. anat. omuz küreği, kürek kemigi.

ketim, -tî i. a. : gizleme, saklama.

ketum (.-) s. a. : ağzı sıkı, ağzı pek, gizleyen.

ketumane (.-) zf. a. f. : ketum olana, her şeyi saklıyana, ağzı sıkı olana yakışır yolda.

ketumiyet, -tî (.-) i. a. : ağız sıkılığı.

kevakip, -bî (.-) i. a. ç. : yıldızlar. **Kevakip-şınas** : müneccim.

kevin, -vni i. a. : olma, var olma, varlık.

kevkep, -bî i. a. : yıldız.

kevme i. a. fels. katışmaç, küme.

kevin, -vni i. a. : 1. olma. 2. var olma, varlık. **Âlem-i kevî ü fesad** : dünya.

kevnî (.-) s. a. : 1. acunsal; fels. evrenbilimsel; jeol. kozmik.

kevnîyat, -tî (.-) i. a. ç. : evrenbilim, kozmoloji.

kevser i. a. : 1. maddî mânevî çokluk; kalabalık nesil. 2. Cennette bir ırmak.

key, -yyî (-) i. a. : yakma, dağlama [yarayı].

keyfe zf. a. : her nasıl. **Keyfe ma yeşâ** : nasıl isterse, istediği gibi.

keyfî (.-) s. a. : bir nizamla, kanuna sığmıyan; keyfe, arzuya, hevese ve isteğe bağlı.

keyfiyet, -tî i. a. : bir şeyin nasıl olması ciheti, nitelik; iş. **Keyfiyet ve kemiyet** : gr. erkeklik ve dişilik, tekillik, çoğulluk.

keyhan (.-) i. f. : dünya.

keyif, -yî i. a. : 1. keyif, sağlık, neşe. 2. heves, istek.

keynunet, -tî (.-) i. a. : var olma, varlık.

keysîye (.-) i. a. : zool. keseliler.

keyyis s. a. : 1. kiyasetli, akıllı, anlayışlı, kavrayışlı. 2. ince, zarif.

keza (-) e. a. : dahi, böyle, böylece, bunun gibi, da, yine, bu da öyle.

kezalik (-) e. a. : bunun gibi, yine, bu da öyle, öylece.

kezm i. a. : kızgınlığı, öfkeye yenme.

kezzap, -bı (-) s. a. : çok yalan söyleyen, pek yalancı.

kıbal, -bı (-) i. a. : karşılaştırma [bir yazıyı].

kıbalâ (-) i. a. : ebelik sanatı.

kible i. a. : 1. Kâbenin bulunduğu taraf, güney. 2. namaza başlarken yönelinen taraf. **Kible-i İslâm**: İslâmın namazda yüzünü döneceği yer.

kıblegâh (-) b. i. a. f. : kiblenin bulunduğu semt.

kıblenüma (...-) b. i. a. f. : Kibleyi (güneyi) gösteren alet, pusula.

kıdem i. a. : eskilik, öncelik, rütbece eski olma.

kıdemân zf. a. : kıdemce, kıdem yoluyla, eskilikçe.

kıhıf, -hıfı i. a. : kafatası.

kılâde (-) i. a. : gerdanlık.

kıllat, -ti i. a. : 1. azlık. 2. kıtlık. **Kıllat-i mükut** : para darlığı.

kılûkal (-) b. i. a. : dedikodu.

kınnare (-) i. a. : kanara, mezbaha.

kıraat, -ti (-) i. a. : 1. okuma. 2. okuma kitabı. **Kıraat-i seba** : Kur'an'ın yedi türlü okunuş tarzı.

kırede i. a. ç. : zool. primatlar.

kırmız i. a. : kırmız böceğinden çıkarılan parlak ve al boya.

kırtas (-) i. a. : kâğıt, kâğıt tabakası, sahîfe.

kırtasiye (-) i. a. : kâğıtla yapılan işler; kâğıt işleri.

kısas (-) i. a. : öldüreni öldürme, yaralıyı yaralama cezası.

kısaşen (-) zf. a. : kısas yoluyla.

kısım, -smı i. a. : 1. kısım, parça; bölüm, bölüm. 2. cins, nevi.

kısmet, -ti i. a. : 1. nasip, pay. **Haric-i kısmet** : mat. bölüm.

kısmi (-) s. a. : bir kısım, bir bölüm, bir parça. **Kısmi intihap** : ara seçimi.

kıssa i. a. : fıkra, hikâye, öykü. **Kıssa-gû**, **Kıssa-hân** : hikâye, masal söyleyen.

kıssahân (-) b. s. a. f. : hikâye anlatan.

kıssaiye (-) i. a. : bot. kabakgiller.

kıssis (-) i. a. : keşiş, papaz.

kıst, -tı i. a. : 1. hisse, pay, nasip. 2. taksit. **Kıst-el-yevm** : 1) çalışılma-yan günler için kesilen para; 2)

bir aylık maaşın bir güne isabet eden kısmı.

kistas i. a. : terazi, ölçek; ölçü, kriteriyom.

kışır, -sırı i. a. : kabuk. **Kışır-ı arz** : jeol. yerkabuğu.

kışır (-) s. a. : kabuksal.

kışriye (-) i. a. : zool. kabuklar.

kıta i. a. : 1. bölge. 2. kara, anakara. 3. parça, bölüm. 4. büyüklük, irilik. 5. ask. takım, trup. 6. ed. divan edebiyatında bir nazım şekli.

kıtaat, -tı (-) i. a. : 1. parçalar, bölükler, cüzler. 2. ülkeler. 3. askerî birlikler.

kıtal, -lı (-) i. a. : vuruşma, savaş, boğazlaşma.

kıvam (-) i. a. : 1. koyuluk. 2. tav, bir şeyin en uygun derecesi.

kıyadet, -ti (-) i. a. : komutanlık, komuta.

kıyafet, -ti (-) i. a. : kılık, biçim.

kıyam (-) i. a. : 1. kalkma, ayağa kalkma. 2. ayaklanma. 3. namazda ayakta durma.

kıyamet, -ti (-) i. a. : 1. öldükten sonra dirilme. 2. büyük gürültü patırdı.

kıyas (-) i. a. : 1. bir gibi tutma. 2. karşılaştırma. 3. benzetme yolu. 4. mant. tasım. **Kıyas-ı mülhak** : mant. astasım. **Kıyasat-ı müselse-**

le : mant. çoktasım. **Kıyas-ı nefis** : mant. kendine göre hüküm verme.

kıyasen (-) zf. a. : 1. benzeterek, sanarak, benzetilirse. 2. kurala uygunluğuyarak.

kıyasi (-) s. a. : genel kurala uygun olan.

kıymet, -ti (-) i. a. : 1. değer, bedel, paha, tutar. 2. itibar.

kıytasiye i. a. zool. balinagiller.

kıyye i. a. : okka, dört yüz dirhem. **Kıyye-i aşari** : kilo.

kibar (-) s. a. : 1. büyükler, ulular. 2. ince, zarif, çelebi, ağırbaşlı kimse.

kibariye (-) i. a. : bot. gebreotu-giller.

kibir, -bri i. a. : 1. büyüklük, ululuk. 2. büyüklük taslama, yüksekten bakma [başkalarına].

kibriya (-) i. a. : 1. büyüklük, ululuk. **Habib-i Kibriya** : Hz. Muhammed. 2. Allah.

kıfak (-) i. a. : yaşanmaya yeterli olan şey. **Kıfak-ı nefis** : doyumluk.

kıfat, -tı (-) i. a. : eşler, benzerler, denkler, arkadaşlar.

kıfayet, -ti (-) i. a. : kâfi gelme, yetişir olma, elverme, yeterlik.

kıhal, -li (-) [he ile] s. a. ç. : olgunluk çağında bulunanlar.

kilâp, -bı (-) i. a. ç. : köpekler. **Av'ave-i kilâp** : köpeklerin havlaması.

kile i. a. : ölçek.

kilem i. a. ç. : kelimeler, lakırdılar, sözler. **Mevsuk-ül-kilem** : sözüne güvenilir kimse.

kils, -i i. a. : kireç, kireç taşı.

kilye i. a. : anat. böbrek [insanda].
Zat-ül-kilye : hek. böbrek iltihabı.

kilyeteyn i. a. ç. : anat. iki böbrek.

kimya (-) i. a. : kimya. **Kimya-yı fiziki** : kim. fiziksel kimya. **Kimya-yı haruri** : kim. termokimya.

kimyager (-) b. i. a. f. : kimyacı; tahlil işleriyle uğraşan uzman.

kimyevi (-) s. a. : kim. kimyasal, kimyalık.

kin (-) i. f. : gizli düşmanlık, hınc.

kinaye (-) i. a. : çelmece, üstü örtülü, dokunaklı söz.

kiram (-) i. a. ç. : 1. şeref ve kerem sahipleri, kerimler; soydan gelenler, soyu temizler; ulular, şerefli-ler. 2. cömertler, eli açıklar.

kirar (-) i. a. : tekrar, bir daha, yine.

kisbi (-) i. a. : kazanılmış, edinilmiş; sonradan edinilen.

kise (-) i. a. : kese. **Kise-i safraiye** : bly. öd kesesi. **Kise-bür** : yankesi-ci.

kisedar (-) b. i. f. : para hesabını tutan, parayı toplayan, vekilharç.

kisiye (-) i. a. : zool. keseliler.

kisp, -bi i. a. : kazanç, istifade. **Kisb ü kâr** : iş güç, kazanç.

kisve i. a. : giysi; kılık.

kişver i. f. : 1. memleket, ülke. 2. iklim.

kitabe (-) i. a. : mezar taşı, çeşme ve benzerleri gibi şeyler üzerindeki yazı, yazıt.

kitabət, -ti (-) i. a. : 1. kâtiplik, yazmanlık, sekreterlik. 2. usûlüne göre yazı yazma sanatı.

kitap, -bı (-) i. a. : 1. basılmış ve bir araya toplanmış kâğıtlar. 2. kut-sal kitap. **Ehl-i kitap** : dört kutsal kitaptan birine inanan, bağlı kalan **Kitab-u Allah** : Kur'an-ı Kerim.

kitfeyn i. a. ç. : iki omuz küreği.

kiyâni (-) s. a. : fels. evrendoğum-sal.

kiyâniyet, -ti (-) i. a. : fels. evren-doğum, kozmogoni.

kiyaset, -ti (-) i. a. : 1. akıllılık. 2. beceriklilik.

kızp, -bi i. a. : yalan, yalan söyleme.

köhne s. f. : 1. eski, eski püskü. 2. modası geçmiş.

-kûb (-) s. f. : vuran, vurucu. **Le-ked-kûb** : tekme vuran. **Pay-kûb** : ayak vurucu.

kubbe i. a. : bir camiin veya binanın üstünde yarım küre şeklinde bulunan dam, kümbet. **Kubbet-ül-hanek** : anat. damak kemeri.

kubuh, -bhu i. a. : çirkinlik.

kubur (-) i. a. ç. : kabirler, mezarlar. **Ehl-i kubur** : kabirde bulunanlar.

küçek (-) i. f. : müz. Türk müziğinin en eski bileşik makamlarından biri olup, saba makamı ile ondan önce gelen aşiran (mi) perdesine nakledilmiş bir hüseyinî beşlis'nden meydana gelmiştir.

kudema (..-) s. a. ç. : eski adamlar, eskiler.

kudeyh i. a. : kadehçik, küçük kadeh; bot. kadehçik.

kudret, -ti i. a. : 1. güc, erk, takat, enerji. 2. Allah yapısı.

kudsi (-) s. a. : kutsal.

kudsiyet, -ti (-) i. a. : 1. kutsallık. 2. temizlik, arılık.

kudum (-) i. a. : 1. ulaşma, varma, ayak basma. 2. eski mehter takımında ve tekkelerde kullanılmış olan maden kâseli küçük nakkare, kudüm.

kudumi (..-) s. a. : 1. kudümle ilgili. 2. i. kudüm çalan sanatkar.

Kudüs ö. i. a. : Filistin'in merkezi olan şehir.

kûh (-) i. f. : dağ.

kulzûm i. a. : deniz.

kunut, -tu (-) i. a. : 1. itaat, ibadet, bolluk. 2. umutsuzluk. 3. yatsı namazından sonra kılınan ve vitir namazı denilen üç rekâtlık namaz.

kur'a i. a. : yalnız raslantıya ve talihe bağlı bir ayırma yapmak için başvuru çare. **Kur'a çekmek** : ad çekmek.

Kur'an (-) ö. i. a. : Mushaf. **Hâfız-ı Kur'an** : Kur'an'ı başından sonuna kadar ezberlemiş olan kimse.

kurban (-) i. a. : 1. hak yolunda kesilen hayvan. 2. bir ültü uğrunda feda olan veya edilen kimse.

kurbîyet, -ti (-) i. a. : yakınlık.

kureybe i. a. : anat. : tulumcuk.

Kureys ö. i. a. : Hz. Muhammed'in mensubolduğu Arap kabilesinin adı.

kurretü'l-ayn b. i. a. : anat. gözbebeği.

kurun (-) i. a. ç. : zamanlar, devirler, çağlar. **Kurun-ı uhra** : tar. son çağ. **Kurun-ı ulâ** : tar. ilkçağ. **Kurun-ı vusta** : tar. ortaçağ.

kuseybe i. a. : anat. bronzçuk.

kusur (-) i. a. : 1. yanlış, yanlışlık, eksiklik; yanlış; suç. 2. köşkler.

kusva (-) s. a. : 1. son, en son. 2. erişilecek son nokta, son sınır.

kûşe (-) i. f. : köşe. **Kûşe-i çeşm** : gözün köşesi. **Kûşe-i uzlet** : tenhaca oturulacak köşe.

kûtah (--) s. f. : kısa.

kutsi (-) s. a. : kutsal.

kutsiyet, -ti i. a. : kutsallık.

kutta (-) i. a. ç. : katediciler, kesiciler, kesenler. **Kutta-i tarık** : yol kesenler, haydutlar.

kutup, -tbu i. a. : 1. dönen bir çarkın aksı, Arz ekseninin geçtiği varsa-
yılan iki noktadan her biri. 2.
elektrik akımını meydana getiren
potansiyel farkın en yüksek dere-
ceyi bulduğu iki noktadan her biri.
3. bir tarikatın ulu'su, mürşidi.

kutur, -tru i. a. : kutur, yan, çap.
Nısıf kutur : yarıçap.

kuut, -du (-) i. a. : 1. oturma. 2.
namazda oturma.

kuvvânî (--) s. a. : 1. fiz. dinamik
2. fels. gürel.

kuvvanliyet (---) i. a. : 1. fiz. dina-
mizm. 2. fels. gürellik.

kuvve i. a. : 1. kuvvet, güc. 2. yetki.
3. nitelik. 4. duygu. 5. yetenek,
hassa. **Kuvve-i an-ıl-merkeziye** :
fiz. merkezkaç kuvvet, santrifüj
kuvvet. **Kuvve-i basıra** : görme
duygusu. **Kuvve-i hafıza** : zihinde
tutma, hatırlama hassası. **Kuvve-i**
icraiye : yürütgen kuvvet. **Kuvve-i**

inbatıye : bitelge. **Kuvve-i lâmise** :
tutarak anlama duygusu. **Kuvve-i**
maneviye : iç, yürek kuvveti. **Kuv-**
ve-i muharrike : hareket, işletme.

Kuvve-i müeyyide : yatırım gücü,
kuvveti. **Kuvve-i samla** : işitme
duygusu. **Kuvve-i şamme** : kokla-
ma duygusu. **Kuvve-i teşriye** : ya-
sama gücü. **Kuvve-i zaika** : tatma
duygusu.

kuvvet, -ti i. a. : 1. zor, güc, takat,
sağlık, sağlamlık. 2. tesir. 3. bilgi.

kûy (-) i. f. : 1. köy. 2. mahalle, iş-
lek yol, sokak.

kuyudat, -tı (--) i. a. ç. : kayıtlar.

kuyut, -du (-) i. a. ç. : 1. kayıtlar,
bağlar. 2. deftere geçirmeler.

kuzah i. a. : renk renk olan çizgi.
Kavs-i kuzah : astr. yağmur ku-
şağı.

kûze (-) i. f. : su testisi.

kübera (..-) s. a. ç. : kebirler, bü-
yükler, ulular.

kübra (-) s. a. : en büyük, pek bü-
yük. [ekber'in dişili].

küffar (-) s. ve i. a. ç. : kâfirler,
hak dinini inkâr edenler.

küfrâm (-) i. a. : nankörlük. **Küfran-ı**
mimet : iyiliğe karşı nankörlük.

küfür, -frü i. a. : 1. Allaha ve dine
a'it şeylere inanmama. 2. kâfirlik,

- dinsizlik, imansızlık. 3. nankörlük.
4. sövüp sayma.
- küfürbaz** (.-) b. s. a. f. : sövgen, ağzı bozuk, ağzı pis.
- küfü** i. a. : eş, benzer, denk, denk-deş.
- küh** i. f. : dağ. ["kâh" kelimesinin hafifletilmiş].
- kühulet, -ti** (.-) i. a. : otuz ile elli yaş arasındaki olgunluk çağı.
- kül, -llü** i. a. : tüm, bütün, hep, çok.
Alâ külli halin : şöyle böyle, ola-bildiği kadar.
- külbe** i. f. : kulübe.
- külfet, -ti** i. a. : 1. zahmet, sıkıntı, zorluk, yorgunluk, yük, ağırlık. 2. tören, seremoni.
- külhan** (.-) i. f. : 1. hamamın ateş yanan yeri. 2. kazan ocaklarının altındaki kül yeri. 3. külhanbeyi.
- küllâp, -bı** (.-) i. f. : ucu eğri demir, çengel, kanca.
- külle** i. f. : 1. kâhkül. 2. topuk.
- küllî** (.-) s. a. : çok, tümel; genel.
- külliyat, -tı** (.-) i. a. ç. : bir yazarın basılmış eserlerinin tamamı. **Külliyat-ı hams** : mant. Aristo sisteminde : nevi, cins, fark, baş, araz (ilinek).
- külliyen** (.-) zf. a. : tamamiyle, büt-bütün, bütün bütün.

- külliyet, -ti** (.-) i. a. : bütünlük, tümlük, çokluk.
- kümdet, -ti** i. a. : renk değiştirme.
- kümmel** s. a. : kâmiller, olgunlar.
- kün!** fi. a. : olsun!; ol! **Kün-fe-ye-kûn** : olan oldu.
- künan** (.-) e. f. -yaparak, -ederek, -yapan, -eden. **Hande-künan** : gülererek.
- küne** i. f. : köşe, bucak.
- kühn** i. a. : kök, dip, öz, içyüz.
- kürdi** (.-) i. a. : müz. Türk müziğinin üç numaralı basit makamı olup kürdi dörtlüsü ile puselik beşlisinden ibarettir.
- küre** i. a. : toparlak, yuvarlak, **Küre-i arz** : yerküre. **Küre-i ayn** : anat. göz yuvarlağı. **Küre-i maiye** : jeol. su küre, hidrosfer. **Küre-i musattaha** : coğr. düzlemküre, yüzeyküre. **Küre-i mücesseme** : coğr. yerküre, yuvarküre. **Küre-i nesi-mi** : coğr. havaküre, atmosfer. **Küre-i sulbe** : coğr. taşküre, litosfer. **Küre-i ziya** : astr. ışıkküre, fotosfer.
- küreyvat, -tı** (.-) i. a. ç. : küçük kürecikler, yuvarlaklar, yuvarlar.
- küreyve** i. a. : küçük küre, kürecik, küçük yuvarlak, yuvarcık. **Küreyve-i beyza** : biy. akyuvar. **Kürey-**

ve-i hamra : biy. alyuvar. **Kürey-**
ve-i şahmiye : yağ yuvarı.
küreyvi (.-) s. a. : küresel.
küriz (.-) i. f. : hizmetçi.
kürsi i. a. : 1. kürsü. 2. profesörlük.
kürub (.-) i. a. tasalar, kaygılar.
küşpe i. a. posa, tortu.
küstah (.-) s. f. : edepsiz, utanmaz,
 saygısız.
küstahane (.-) zf. f. : küstahca,
 arsızca.
küsuf (.-) i. a. : güneş tutulması.
küsür (.-), **küsürat**, **-tı** (.-) i. a. ç. :
 kesirler, artan parçalar, artan kı-
 sımlar, artıklar.
-küş s. a. : öldüren, öldürücü. **Düş-**
man-küş : düşman öldüren. Zebun-
-küş : düşkün öldüren, düşkün
 ezer.
-küşa, güşa (.-) s. f. : açan, açıcı.
küşade, güşade (.-) s. f. : açık, açıl-
 mış, ferah, şen.

küşat, **-dı, güşat**, **-dı** (.-) i. f. : 1.
 açma, açılma, açılış. 2. bir çeşit
 tavla oyunu. **Küşat resmi** : açılış
 töreni.
küşayış (.-) i. f. : açılma, açılış;
 açıklık, ferahlık
kütah (.-) s. f. : kısa, boysuz.
kütle i. a. : yığın, küme, toplu şey.
Kütle-i tal'ie : bot. çiçektozu kü-
 mesi.
küttap, **-bı** (.-) i. a. ç. : kâtipler, ya-
 zıcılar.
kütüp, **-bü** i. a. ç. : kitaplar. **Hafız-ı**
kütüp : kütüphaneci, kitaplık iş-
 yarı.
kütüphane (.-) b. i. a. f. : kitapsa-
 ray, kitaplık, kitabevi, kitap odası.
küül, **-lü** (.-) i. a. : alkol, ispirto.
küveys i. a. : 1. kesecik. 2. bot. ka-
 dehcik.
küzaz (.-) i. a. : ^vhek. tetanos. **Kü-**
zaz-ı fizyoloji : fizyolojik tetanos.

L

lâ- (-) s. a. : -sız, yok, değil. **Lâ-akal** : en azından, daha aşağı olmaz. **Lâ-ilâhe ill-Allah** : yoktur tapacak, Allah'tır ancak. **Lâ-mekân** : mekânsız, yersiz. **Lâ-şek** : şüphesiz, elbette.

lâahlâki (-..) b. s. a. : fels. 1. töredışı, ahlâkdışı.

lâahlâkiye (-...) b. i. a. : fels. 1. töredışçılık, amoralizm. 2. ahlâkdışçılık, amoralizm.

lâakal, -li (-..) s. a. : en az, en azdan, hiç olmazsa.

lâalettayın (-...) zf. a. : gelişigüzel, rasgele, kim olursa, ne olursa, ayırdetmeksizin.

lâbis (-) s. a. : giyen, giymiş, giyinmiş.

lâcerem (-..) b. s. a. : şüphesiz, besbelli elbette.

lâden (-) i. f. : 1. bir cins çalı. 2. bu çalının zamkı. 3. [eskiden] kadınların yüzlerine ben taklidi yaptıkları madde.

lâdini (-..) s. a. : dindışı, lâyük.

lâedri (-..) fi. a. : bilmem.

lâedriye (-...) i. a. : fels. bilinemezcilik, agnostisizm.

lâene (-..) s. a. : ben değil, ben olmıyan.

lâf i. f. : 1. lâkırdı, söz. 2. konuşma.

Lâf ü güzaf : boş lâkırdı, saçma söz.

lâfız, -fzı i. a. : kelime, söz.

lâfzan zf. a. : sözle.

lâfzen b. s. f. : 1. geveze. 2. övünen, övtingen.

lâfziye i. a. : fels. 1. boş sözcülük. 2. ezbercilik.

lâgar (-) s. f. : arık, zayıf, cılız.

Gâv-ı lâgar : arık öktüz.

lâğiv, -ğvı i. a. : ortadan kaldırma; kaldırılma; hükümsüz bırakma.

-lâh (-) e. f. : kelimeye "yer" anlamını veren bir edat. **Div-lâh** : cinin perinin bulunduğu yer.

lâhik, -hki i. a. : coğr. lığ, alüvyon.

lâhik (-) s. a. : 1. lühuk eden, ulaşan, birleşen, eklenen. 2. zf. şimdiki, yenisi, yeni gelen. **Sabık ve lâhik** : eskisi ve yenisi; önceki ve şimdiki.

lâhika (-..) i. a. : gr. 1. ek. **Lâhika-i müteahhire** : gr. son ek. **Lâhika-i mütekaddime** : gr. önek. **Lâhika-i tasrifıye** : gr. çekim eki.

lâhim, -hmi i. a. : et. **Lâhm ü şahm**: et ve yağ.

lâhim (-), **lâhime** (-) i. a. : zool. etoburlar; et yiyen, etçil.

lâhime (-) s. ve i. a. : 1. etcil, et yiyen hayvan. 2. zool. etoburlar.

lâhin, -hni i. a. : ses, ağız, nağme, melodi, ezgi.

lâhis, -hı i. a. : yalama.

lâhit, -hdi i. a. : lâhit, taş veya beton mezar.

lâhki (-) s. a. : coğr. [ka kalın] lığ-lı, alüvyonlu.

lâhlahiye (-) i. a. : bot. çiğdemgiller.

lâhmiye i. a. : bot. damkoruğugiller.

lâht i. f. : bir şeyin parçası, cüzü.

lâhuri (---) i. f. : Hindistan'ın lâhur şehrinde dokunan bir çeşit şal.

lâhuti (---) s. a. : uluhiyet âlemi ile ilgili.

lâhza i. a. : an, göz kırpacak kadar kısa zaman.

lâlcabiye (----) i. a. : fels. yadgerekircilik, endetirminizm.

lâkap, -bı i. a. : takılmış ad, san.

lâkaydi (-) b. i. a. f. : ilgisizlik, al-dırmazlık.

lâkayt, -dı (-) b. s. a. : kayıtsız, al-dırmaz, aldırışsız, ilgisiz.

lâkin (-) bağ. a. : fakat, ama, ancak, yalnız, şu kadar var ki.

lâl, -li (-) s. f. : dilsiz.

lâ'l, -a'li (-) i. a. : 1. kırmızı, al. 2. kırmızı renkte değerli bir süs taşı. 3. mec. dudak.

lâla i. f. : tar. 1. bir çocuğu gözetip gezdirmekle görevli olan kimse, uşak. 2. [eskiden] saray harem-ağası. 3. tar. padişahların, sadrazamlara hitabederken kullandıkları ünvan.

lâle (-) i. f. : 1. bot. bilinen çiçek. 2. incir koparılan ucu çatallı değnek. 3. tar. [eskiden] esirlerin ve cezalıların boyunlarına takılan demir halka, pranga.

lâlezar (-) b. s. f. : lâlelik, lâle bahçesi.

lâm ha. a. : Osmanlı alfabesinin yirmi altıncı harfi.

lâmaddiye (-) i. a. : eşyanın mad-deligini inkâr edenlerin mesleği, immateriyalizm.

lâmantiki (-) s. a. : mantıkdışı.

lâmellif ha. a. : 1. lâ, leâ, lei, lie, liü, lee, leü gibi okunan Osmanlı alfabesinden bir harf. 2. s. eğri, dolambaç.

lâmi (--) s. a. : lemean eden, parıldayan, parlak.

lâmihi (-) s. a. : parlıyan, parlak.

lâmis (-) s. a. : lemseden, el ile tutan, dokunan.

lâmise (-..) i. a. : dokunmakla anlamak duygusu, dokunma, dokunum; duyurga.

lâne (-) i. f. : yuva. **Lâne-i mürğ** : kuş yuvası.

lânêt, -ti (-) i. a. : 1. beddua, ilenç. 2. ters, berbat, aksi, çok kötü.

lâş (-) i. f. : 1. yağma, çapul. 2. alçak, aşağılık [kimse].

lâşe (-) i. f. : hayvan ölüsü, leş.

lâtif (-) s. a. : hoş, güzel, nazik, yumuşak.

lâtife (-..) i. a. : şaka. **Lâtife-gû, Lâtife-perdaz** : lâtifeci, şakacı.

lâübalî (-..) b. s. a. : saygısız, çekinmez, senli benli.

lâya'kıl (-..) b. s. a. : kendini bilmez, dalgın.

lâyemut, -tu (-..) b. s. a. : ölmez, ölümsüz.

lâyemutiyyet, -ti (-..) b. i. a. : ölmezlik, ölümsüzlük.

lâyenazıl, -zî b. s. a. : azl olunmaz, (resmî) işinden çıkarılmaz.

lâyenfek, -kki (-..) b. s. a. : ayrılmaz, bölünmez.

lâyenkatî (-..) zf. a. : bir düziye, boyuna, arasız, durmadan, hep.

lâyetecezza (-...) b. s. a. : bölünmez, parçalanmaz, paralanmaz.

lâyeteğayyer (-...) b. s. a. : değişmez, bozulmaz.

lâyetezelzel (-...) b. s. a. : sarsılmaz.

lâyezal, -li (-..) b. s. a. : zevalsiz, bitimsiz, tükenmez, bitmez.

lâyiha (-..) i. a. : tasarı.

lâyık (-) s. a. : yaraşır, yaraşık, yakışır.

lâyuat, -ddı (-..) b. s. a. : sayılmaz, sayısız, pek çok. **Lâyuat velâ yuh-sâ** : sayısız, hesapsız, pek çok.

lâyulî (-..) b. s. a. : yanılmaz, yanılmaz, hatâ işlemez, yanlış yapmaz.

lâyukal, -li (-..) b. s. a. : akıl ermez, anlaşılmaz.

lâyuref (-..) b. s. a. : bilinemez.

lâyutak (-..) b. s. a. : çekilmez, dayanılmaz. **Teklif-i ma lâyutak** : dayanılmaz ve kabul olunamaz teklif.

lâyüfhem (-..) b. s. a. : kavranılmaz, anlaşılmaz.

lâyüfna (-..) b. s. a. : fena bulmaz, yok olmaz, tükenmez.

lâyüs'el (-..) b. s. a. : mesul olmaz, sorgusuz, sorulmaz, sorumsuz.

lâzebeliye (-..) i. a. : **bot.** horozibiğigiller.

lâzık, -kı (-) s. a. : yapışıcı, yapışkan; yapışmış olan.

lâzım (-) s. ve i. a. : 1. gerek, ge-

rekli. Lâzım-ı gayrı mufarık : atılması mümkün olmayan, atılmaz. Lâzımgelen : gereken. 2. gr. geçişsiz fiil.

lâzıme (..) i. a. : lâzım olan şey; mat. gerekçe.

leal, -li (-) i. a. ç. : inciler.

lebalep, -bi (-) zf. f. : ağız ağıza, ağzına kadar, silme.

lebbeyk ün]. a. : buyurunuz efendim.

Lebbeyk-zen : evet diyen, razı olan.

leben i. a. : 1. süt. 2. yoğurt.

lebeni (..) s. a. : sütle ilgili, sütlü.

Mevad-ı lebeniye : sütlü maddeler, süt ürünleri.

lebeniyat, -tı (...-) i. a. ç. : sütlü nesneler.

lebip, -bi (-) s. a. : akıllı, zeki, anlayışlı.

leblâbiye (..) i. a. : bot. sarmaşık-giller.

ledelhace (..) zf. a. : gerekince.

ledettahkik, -ki (...-) zf. a. : tahkik olundukta, incelendikte.

ledünniyat, -tı (..) i. a. ç. : içyüz.

lef, -ffi i. a. : 1. ilişirme. 2. sarma; dürüp bir zarf içine koyma.

leffaf (-) s. a. : çok lâf eden, çok konuşan, can sıkıcı.

leffen zf. a. : ilişik olarak, dürüp sarmalayarak.

lehi zf. a. : 1. yana. 2. onun için, ona.

Lehde, Lehide : onun çıkarına uygun olarak, ...den yana.

lehat, -tı (-) i. a. : anat. küçükdil.

lehçe i. a. : bir dilin değişik illerde söyleniş farkları, bölge dili, diyelek.

lehdar (-) b. s. a. f. : dan yana.

lehevat, -tı (..) i. a. ç. : anat. küçükdiller.

lehip, -bi (-) i. a. : alev.

lehiy, -hvi i. a. : oyun, eğlence.

lehu zf. a. : onun için, ondan yana.

lehüm, lehüma (..) e. a. : "leh" kelimesinin çoğul ve ikilik şekilleri.

leim (-) s. a. : alçak, aşağı [kimse].

lem'a i. a. : parıltı.

lem'apaş (..) b. s. a. f. : parıldayan.

lemean (..) i. a. : parıldama, aydınlık.

lemha i. a. : 1. gizlice bakılan bir bakış, bir göz atış. Lemha-ı basar: göz açıp kapayıncaya kadar geçen zaman, pek az [zaman]. 2. parıltı, parlama.

lemis, -msi i. a. : dokunma, elle tutma, elleme.

lemsi (-) s. a. : biy. lems ile, dokunma ile ilgili, dokunsal.

lem-yezel b. s. a. : zeval bulmaz, zâil olmaz, bâki, kalıcı.

lenfa (.-) i. a. : biy. akyuvarları boşlukta tutan ve kendine mahsus damarlar içinde dolaşan sarımtırak ve berrak bir su.

lenfavi (.-) s. a. : hek. lenfatik.

leng, -i s. f. : aksak, topal.

lenger i. f. : 1. gemi demiri. 2. kenarları yayvan, açık ve geniş büyük bakır sahan.

lengerendaz (.-) b. s. f. : demir atan.

len teranî (.-) cü. a. : [sen] beni görmiyecaksin.

lep, -bi i. f. : dudak. **Leb-a-lep** : ağız ağza, ağzına kadar, silme. **Leb-i derya** (deniz dudağı) : mec. deniz kenarı.

lerzan (.-) s. f. : titrek, titrer.

lerze i. f. : titreme, titreyiş.

lerzedar (.-) b. s. f. : titrek, titreyici.

lerzenak, -ki (.-) b. s. f. : titriyen, titreyici, titrek.

lerzende s. f. : titreyen, titrek.

lerziş i. f. : titreme, titreyiş.

leşker i. f. : asker, er, ordu.

leşkerghâh (.-) b. i. f. : ordu yeri.

letaferet, -ti (.-) i. a. : lâtiflik, hoşluk, yumuşaklık, güzellik.

letaif (.-) i. a. ç. : lâtifeler, şakalar;

güldürecek güzel sözler ve hikâyeler.

levahik, -kı i. a. ç. : lâhikalar, ekler, eklenen şeyler.

levazım (.-) i. a. ç. : 1. gerekli şeyler, gereç. 2. ask. askerin, yiyecek, giyecek, yakacak ve savaş eşyası ve bu işlerle uğraşan daire.

levazımat, -tı (.-) i. a. ç. : levazımlar.

levent, -di i. it. : tar. 1. Yeniçeri devrinde deniz erlerine verilen bir ad. 2. s. boylu boslu, yakışıklı kimse, boysan.

levh, -i i. a. : yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne. **Levh-ı mahfuz** : Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu mânevî levha.

levha i. a. : 1. çerçevesiz yazı. 2. tablo. 3. tabelâ. **Ser-levha** : başlık [yazılarda].

levim, -vni i. a. : paylama, kınama.

levin, -vni i. a. : 1. renk, boya. 2. nevi, çeşit.

levîs, -vsi i. a. : pislik, mundarlık; kir.

levlâk (.-), **levlâke** (.-) i. a. : bir kutsal hadisten alınmış olup, Hz. Muhammed'e hitaptır.

levze i. a. : anat. bademcik. **Levzetan**, **Levzeteyn** : anat. bademcikler.

levzi (-) s. a. : 1. badem biçiminde olan. 2. bademle ilgili.

leyal, -li i. a. ç. : geceler. **Leyal-i hasret** : hasret geceleri.

leyk, -ki e. f. : lâkin, amma, fakat, ancak.

leyl, -i i. a. : gece. **Leyl ü nehar** : gece gündüz.

leylâk, -ğı (-) i. a. : 1. salkım şeklinde güzel çiçekler açan ağaççık ve bunun çiçeği. 2. s. mavi ile pembe arası, mor renk.

leylâklî (.-) s. a. : leylâk rengine olan, mor.

leyle i. a. : bir gece, bir tek gece. **Leyle-i miraç** (mirâç gecesi) : Hz. Muhammed'in göğe çıktığı gecedir ki, kamer aylarından recebin yirmi yedisine rastlayan kandil gecesidir. **Leyle-i regalp** (rağbetler gecesi) : Hz. Âmine'nin Hz. Muhammed'e gebe kaldığı kamer aylarından recebin ilk cuma ve kandil gecesidir. **Leyle-i kadir** (kadir gecesi) : ramazanın yirmi yedinci gecesi.

leylen zf. a. : geceleyin, gece vakti.

leyli (-) s. a. : yatılı. **Leyli mektep** : yatılı okul.

leyyin s. a. : yumuşak.

lezaiz (-) s. a. ç. : tatlı ve güzel

seyler. **Lezaiz-i dünyeviye** : dünya lezzetleri, dünya zevkleri.

leziz (-) s. a. : lezzetli, tatlı.

lezzet, -ti i. a. : tat, çeşni.

libas (-) i. a. : giyim, esvap, giysi.

licam (-) i. a. : gem; dizgin; yular.

lif (-) i. a. : 1. biy. tel. 2. yıkanırken sabunu köpürtüp yıkanmak üzere kullanılan ve bazı bitkilerin telleri didiklenerek yapılan gevşek yumak.

lifafe (-) i. a. : 1. bot. bazı çiçeklerin etrafını çeviren değişik yapıraklar. 2. hek. sargı.

lifl (-) s. a. : anat. lif gibi, life benzer; telsel. **Lif-i adalı** : biy. kas teli. **Lif-i hayvani** : biy. hayvansal tel. **Lif-i nebati** : bot. bitkisel tel.

lifin (-) i. a. : fibrin.

lihikmetin zf. a. : bir hikmetten, bir sebepten dolayı.

lihye i. a. : sakal. **Teys-ül-ilhye** : keçi sakallı.

lif'arziye (.-) s. a. : astr. yermerkezli, jeosantrik.

libeseriye (.-) s. a. : antroposantrik.

lime (-) i. f. : parça, küçük ve uzun dilim.

limmi (-) s. a. : mant. önsel, apriori.

linet, -ti (-.) i. a. : yumuşaklık, mü-lâyimlik, ishal.

-lis (-) s. f. : yalayan; yalayıcı. **Kâ-se-lis** : çanak yalayıcı, dalkavuk.

lisan (-.) i. a. : dil. **Lisan-ı hal**: insanın, yüzünün hareketlerinden, duruşundan anlaşılan şey. **Lisan-ı mâderzat** : ana dili. **Lisan-ı mizmar** : anat. gırtlak kapağı.

lisanaşına (.-.-) b. s. a. f. : dilbilir, yabancı bir dil bilen.

lisanen (-.) zf. a. : dille, sözle, ağızdan.

lisani (.-) s. a. : lisana, dile mensup, dille ilgili.

lisaniyat, -tı (-.-) i. a. ç. : dilbilimi, lengüistik.

lisat, -tı i. a. ç. : hek. dişetleri.

lise i. a. : hek. dişeti.

liüm, -mmü b. i. a. : ana bir kardeş.

liva (-.) i. a. : 1. bayrak, sancak. 2. mülki idarede kaza ile vilâyet arasında bir derece, sancak. 3. tuğgeneral.

livata (-.) i. a. : lütilik, kulamparalık.

liyakat, -ti (-.) i. a. : 1. lâynk olma, lâynıklık, değerlilik, yararlık. 2. ıktidar, hüner, fazilet.

lizalike (-.-) zf. a. : bunun için, bundan dolayı.

lûap, -bı (-.) i. a. : fizy. salya, tük-rük.

lûbiyat, -tı (---) i. a. : eğlenceli oyunlar; oyunla ilgili eğlenceler.

lûgat, -tı i. a. : 1. söz, kelime. 2. sözlük. **Lûgat-nüvis** : lûgat yazar, sözlük yapan.

lûgat, -tı (-.) i. a. ç. : 1. lûgatler, sözler, kelimeler. 2. sözlükler. 3. dil.

lûgavî (.-) s. a. : lûgate, sözlüğe dair.

lûgaviyun (.-.-) i. a. ç. : lûgatçiler, lûgat, sözlükle uğraşanlar, lûgat, sözlük yapanlar; dilciler.

lûgaz i. a. : bilmece, bulmaca; yalıltmaca.

luhayme i. a. : etçik. **Luhayme-i dem'iye** : biy. göz yaşı etçigi.

lû'p, -bu i. a. : oyun, eğlence.

lûtfen zf. a. : bir lûtuf olarak, hoşlukla, tathılıkla.

lûti (--) s. ve i. a. : kulampara.

lûtuf, -tfu i. a. : 1. iyilik, kayra. 2. hoşluk, güzelliik.

lûup, -lû'bu i. a. : oyun, eğlence.

lûb, -bbü i. a. : 1. öz, iç. **Lûbb-i sin** : anat. dişözü. 2. akıl, düşünce; sağduyu.

lûcce i. a. : 1. engin su. 2. kalabalık, güruh. 3. gümtüş. 4. ayna.

lücee i. a. ç. : 1. engin sular. 2. kalabalıklar.

lühüm (.-) i. a. ç. : lâhimler, etler.

Lühüm-ü lezize : lezzetli etler.

lühut, -du (.-) i. a. ç. : lâhitler, çukurlar, mezarlar.

lükata i. a. : fık. sokakta bulunup alınan ve sahibi belli olmıyan şey.

lüknet, -ti i. a. : kekeleme; pelteklik, dil basıklığı.

lükûnet, -ti (.-) i. a. : pelteklik, ke-

keleme.

lû'lü i. a. : inci.

lüseyn i. a. : anat. küçük dil, diltik.

lûsuk, -ku (.-) i. a. : yapışma, yapışıp tutma, bitişik olma, ulaşma.

lüzucet, -ti (.-) i. a. : yapışkanlık, yapışıklık.

lüzuci (.-) s. a. : yapışkan, ağdalı.

lüzum (.-) i. a. : gerek, gereklik.

Lüzum-ı gayr-ı münfek : fels. ayırmazlık.

M

ma (-) i. a. : su. **Ma-i carl** : akarsu.

Ma-i rakit : durgun su. **Ma-i mukattar** : damıtık su.

ma (-) zm. f. : biz.

maa e. a. : ile, birlikte, bile, -le. **Maa faiz** : faizle. **Maa-ziyadetin** : fazlasıyla, pek çok.

maabir (-.) i. a. ç. : köprüler, geçitler. **Turak a maabir** : yollar ve geçitler.

maabit, -di (-.) i. a. ç. : mâbetler, tapınaklar.

maada (-.) e. a. : başka, -den başka.

maadin (-.) i. a. ç. : madenler. **Maâdin-i seb'a** (yedi maden) : altın, gümüş, bakır, kalay, demir, kurşun, nikel.

maadiyat, -tı (-.-) i. a. ç. : eskatologya.

maahaza (-.) zf. a. : bununla beraber, buna rağmen, böyle iken, böyle ise de, şu var ki.

maalesef zf. a. : esefle, yazık ki.

maali (-.) i. a. ç. : 1. yüksek, derin fikirler, düşünceler. **İdrak-i maali** : yüksek, derin fikirleri kavrama. 2. şerefler, ululuklar, yücelikler.

maaliftihar (....-) zf. a. : iftiharla, kıvançla, övünerek, övünçle.

maalkerahe (....-) zf. a. : kerahatle, istemiyerek, zorla, zoraki.

maalmemnuniye (....-) zf. a. : memnunlukla, seveseve, seve istiyerek.

maamafih (-.) zf. a. : böyle iken, bununla beraber, böyle ise de, şu var ki.

maan zf. a. : birlikte, bilece.

maani (-.) i. a. ç. : 1. mânalar, anlamlar. 2. edebiyat terimi.

maarif (-.) i. a. : 1. marifetler, bilimler. 2. bilgi, kültür. 3. öğrenim, öğretim; eğitim. 4. millî eğitim bakanlığı.

maarif vekâleti (-.-.-) i. a. : millî eğitim bakanlığı.

maarif vekili (-.-.-) i. a. : millî eğitim bakanı.

maarık, -ki (-.) i. a. ç. : savaş meydanları.

maasi (-.) i. a. ç. : 1. âsillikler, serkeşlikler. 2. günahlar.

maas (-.) i. a. : aylık [para], geçinecek şey.

maasat, -tı (-.) i. a. ç. : memurlara, emeklilere, dul ve yetimlere verilen aylıklar.

maâşaallah (...-) ünl. a. : 1. Allah'ın istediği gibi. 2. Allah nazardan saklasın, ne güzel. 3. nazarlık. 4. memnunluk ve şaşma anlatır.

maatıf (-.) i. a. ç. : bakılacak, gözlenilecek yerler.

maatır (--) s. a. ç. : daima güzel koku sürünenler.

maatteessüf zf. a. : esefle, yazık ki.

maayip, -bı (-.) s. a. ç. : ayıp şeyler, lekeler; kusurlar.

maazalık (...-) zf. a. : böyle iken, böyle ise de, bununla beraber, şu var ki.

maazallah ünl. a. : Allah saklasın, Allah esirgesin, Allah korusun.

maaziyaletin (...-) zf. a. : fazlasıyla, çok çok, -den daha çok.

maba'd (-) b. i. ve zf. a. : arka, öte, sonra, sonraki, alttaki. **Maba'd-et-tabiiye** : fels. fizikötesi, metafizik.

mabaki (---) s. a. : kalan, arta kalan, geri kalan.

maber (-) i. a. : geçit, köprü.

mabet, -di (-) i. a. : ibâdet yeri, tapınak.

mabeyn, -yni (-) b. i. a. : 1. iki şeyin arası, aradaki şey, ara. 2. tar. padişah sarayı. 3. tar. sarayda bağvurulacak padişah yakınlarının bulunduğu daire.

mabihliliftihar (-....-) b. s. a. : kendisiyle övünülen, övünce.

mabihilitimat, -dı (-....-) b. s. a. : gülsenmiye sebep ve vesile olan şey.

mabude (--) i. a. : dışı tanrı.

mabut, -du (--) s. a. : 1. kendisine ibadet olunan. 2. ö. i. yaratan, Tanrı. 3. i. put.

macera (-) b. i. a. : geçen şey, olan hal, baştan geçen heyecanlı olay, hâdise, olay, serüven.

macit, -di (-), **macide** (-) s. a. : onur sahibi.

madalle i. a. : yolun kaybolduğu yer.

madam (--) zf. a. : madem, oldukça, olunca, değil mi ki, sürdürükçe.

Madam-el-hayat : yaşadıkça, ömür sürdürükçe.

madde i. a. : 1. bölüm. 2. cevher. 3. maya. 4. cisim, özdek. **Madde-i asliye** : gr. 1) gövde; 2) köken. **Madde-i iptidaiye** : ham madde.

maddeten zf. a. : madde bakımından, işle; gözle görülür, elle tutulur şekilde.

maddi (-) s. a. : 1. madde ile ilgili, cismi. 2. çıkarını düşünen kimse. fels. özdeksel.

maddiyat, -tı (--) i. a. ç. : gözle görülür, el ile tutulur şeyler.

maddiye (-) i. a. : fels. özdekçilik, materyalizm.

maddiyet, -ti i. a. : gözle görülen, elle tutulan şey, madde kısmı.

maddiyun (..-) i. a. ç. : maddi ve cismani şeylere inananlar, maddeciler, özdekçiler.

made (-) s. f. : dışı. **Şir-mâde :** dışı arslan.

madelet, -ti (-..) i. a. : doğruluk, âdillik, insafılık.

mademki (-..) bağ. a. : değil mi ki.

maden (-), madenî (-..) s. a. : mineral, madensel; madenden.

mader (-) i. f. : ana, anne.

maderane (-..) zf. a. : anaca, anaya yakışır yolda.

maderî (-..) i. f. : annelik, analık.

madersahlî (-..) b. s. a. : sosy. anaerki.

maderzat, -dı (-..) b. s. f. : anadan doğma; tabii, doğuştan.

madg i. a. : ağızda çiğneme.

madih (-) s. a. : medheden, öven.

ma'dil i. a. : sapılacak yer.

ma'dilet, -ti (-..) i. a. : âdillik, doğruluk, insafılık.

madrup, -bu (-) s. a. : 1. döğülmüş. 2. mat. çarpılan sayı. 3. damgalanmış. **Madrubun-fih :** mat. çarpılan sayı.

madum (-) s. a. : yok, yok olan, bulunmaz, -sız. **Madum-ül-cenah :** zool. kanatsızlar.

madumiyet, -ti (-..) i. a. : yokluk.

madun (-) b. s. a. : 1. alt; ast. 2. bir âmirin emri, buyruğu altında olan.

madut, -du (-) s. a. : sayılı, sayılmış.

mafât, -tı (-) b. s. a. : elden çıkan, kaybedilen.

mafevk, -kı b. s. a. : 1. üst, üstte olan. 2. âmir, buyuran. **Mâ-fevk-attabla:** tabiatın üstünde olan şeyler.

mafilbal (-) b. i. a. : gönüldeki.

mafizzamir (-..) b. i. a. : gönüldeki.

mafsal i. a. : oynak yeri, boğum, eklem. **Mafsal-ı müteharrik :** anat. oynar eklem.

mafsalî (-) s. a. : oynak yerlerle, boğumla, eklemle ilgili.

mafûv, -vvü (-) i. a. : affolunmuş, suçu bağışlanmış.

magafir (-) i. a. ç. : miğferler, çelik başlıklar, tulgalar.

magare (-) i. a. : mağara, kovuk, in.

magazi (-) i. a. ç. : savaş hikâyeleri, destanları.

mağbun (-) s. a. : 1. pazarlıkta, alışverişte aldanmış. 2. şaşkın, şaşırılmış.

mağbuniyet, -ti (-..) i. a. : şaşkınlık.
mağbut, -tu (-) s. a. : imrenilen, imrence.
mağdur (-) s. a. : gadre, haksızlığa uğramış.
mağduriyet, -ti (-..) i. a. : gadre, haksızlığa uğramış kimsenin hâli.
mağfiret, -ti i. a. : afiv, merhamet, sefkat, yarlıgama.
mağfur (-) s. a. : günahı, kabahatı affolunmuş, merhum, yarlıganmış.
mağlata i. a. : hataya düşüren ifade veya yanlış söz, yanıltmaç.
mağlataperdaz (....-) b. s. a. f. : şaşırtacak, yanıltacak söz tertipliyen, söyleyen.
mağlûbiyet, -ti (-..) i. a. : mağlupluk, yenilme, yenilgi.
mağlûk, -ku (-) s. a. : kilitli, kapalı, kapanmış.
mağlûl, -lû (-) s. a. : 1. susuz kalmış, su sıkıntısında bulunan. 2. zincire vurulmuş, zincirle bağlı.
mağlup, -bu (-) s. a. : galebe edilmiş, kendisine üstün gelinmiş, yenilmiş, yenilen.
mağmum (-) s. a. : 1. gamlı, tasalı, sıkıntılı, üzgün. 2. kapanık, pusa-rık.
mağmur (-) s. a. : 1. adı sanı silinmiş. 2. harap, yıkık, viran.

mağrip, -bi i. a. : 1. batı. 2. akşam. **Salât-ül-magrip** : akşam namazı.
mağruk, -ku (-) s. a. : garkolmuş, suya batmış, suda boğulmuş.
mağrur (-) s. a. : 1. gururlu. 2. büyüklük taşıyan, kendini beğenmiş.
magsel i. a. : gasilhane, ölü yıkanan yer.
mağrup, -bu (-) : gazap olunmuş, zorla alınmış.
magşl (-) s. a. : gasyolmuş, kendisinden geçmiş, baygın.
mağşuş (--) s. a. : karışık, has olmıyan, katışık.
mağz i. a. : beyin, dimağ.
mağzup, -bu (-) s. a. : gazap olunmuş, kendisine kızılmış olan.
mah (-) i. f. : 1. **astr.** Ay. **Mah-ı nev:** yeni ay. 2. ay, yılın onikide biri.
mahadim (--) i. a. ç. : mahdumlar, oğullar.
mahafet, -ti (-.) i. a. : korkma, korku. **Mahâfet-Allah** : Allah korkusu.
mahafil (-.) i. a. ç. : mahfiller, toplanılacak yerler.
mahakim (-.) i. a. ç. : mahkemeler. **Mahakim-i âdiye** : huk. ceza mahkemelerinden gayri mahkemeler.
mahal, -lli i. a. : yer. **Mahall-i firar** :

kaçış yeri, kaçıt. **Mahall-i tahaf-fuz** : korunulacak yer, korunmak.

mahal, -lil (-.) i. a. ç. : mahaller, yerler.

mahalakallah (-...-) b. i. a. : 1. Allahın yarattıkları, bütün yaratıklar. 2. kalabalık.

mahallat, -tı (-.) i. a. ç. : mahalleler.

mahalli (..-) s. a. : yersel, yerel, yerli.

mahamit, -di (-.) i. a. ç. : 1. medihler, sitayişler, övmeler. 2. güzel huylar.

maharet, -ti (-.) i. a. : ustalık, beceriklilik, el uzluğu, uzluk.

mahariç, -ci (-.) i. a. ç. : mahreçler, çıkılacak yerler.

mahasal, -ı (-..) b. i. a. : elde edilen, ortaya çıkan şey, sonuç.

mahasın (-.) i. a. ç. : güzellikler. İlmi mahâsın : estetik.

mahazin (-.) i. a. ç. : mahzenler, bodrumlar.

mahbes i. a. : hapsolünme yeri, hapishane, ceza evi, zindan.

mahbun (-.) i. a. : kuthık için saklanan şey.

mahbup, -bu (-.), **mahbube** (-.) i. a. : sevgili, sevilen.

mahbusin (-..) i. ve s. a. ç. : hapso-

lunmuşlar, bir yere kapatılmış olanlar.

mahcubiyet, -ti (-..) i. a. : utangaçlık, sıkılganlık.

mahcup, -bu (-.) s. a. : utangaç, sıkılgan.

mahcur (-.) s. a. : münasebeti kesilmiş, uzaklaştırılmış, terk olunmuş, kısıtlı.

mahcuz (..⁵) s. a. : haczedilmiş, haciz konulmuş, hacizli.

mahçe (-) i. f. : 1. küçük ay. 2. minare, bayrak gibi şeylerin başına geçirilen küçük ay.

mahdudiyet, -ti (-..) i. a. : sınırlılık, darlık.

mahdum (-) i. a. : oğul, evlât.

mahdumiyet, -ti (-..) i. a. : mahdumluk, oğulluk.

mahduş (-) s. a. : 1. tırmalanmış. 2. vesveselendirilmiş.

mahdut, -du (-) s. a. : sınırlanmış, çevrilmiş; dar, sayılı, sınırlı. Nâ-mahdut : sınırsız.

mahfaza i. a. : kap, kutu, zarf; kapsül.

mahfi (-) s. a. : gizli, saklı.

mahfil i. a. : oturulacak, görüşülecek yer, toplantı yeri.

mahfiyen zf. a. : gizlice, saklı olarak.

mahfuz (-) s. a. : saklı, gizli, sak-

lanmış, korunmuş. **Levh-i mah-fuz** : Allah tarafından takdir olunan şeylerin ezelde yazılı bulunduğu levha.

mahfuzat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. gizlenilmiş şeyler. 2. ezberlenmiş şeyler.

mahfuzen (.-) zf. a. : tutuklu olarak.

mahıv, -hıvı i. a. : yok olma, yok etme.

mahi (--) [he ile] i. f. : 1. balık. 2. aylık.

mahi (--) [ha ile] i. f. : mahveden, mahvedici, yok eden, yok edici.

mahir (.-) s. a. : maharetli, becerikli, usta, eli uz.

mahiye (.-) i. a. : aylık, maaş.

mahiye, -ti (.-) i. a. : bir şeyin aslı ve esası, hali, içyüz, nitelik, ne-lik, özlük.

mahkeme i. a. : dâvaların görülüp hükme bağlandığı yer, yargı yeri. **Mahkeme-i temyiz** : yargıtay.

mahki (.-) s. a. : hikâye edilmiş, anlatılmış.

mahkuk, -ka (.-) [ku uzun] s. a. : doğrultulmuş, doğru yapılmış.

mahkûk, -kü (.-) s. a. : hakedilmiş, kazınmış.

mahkûkât, -tı (.-) i. a. ç. : kazıma yoluyla yapılan işler, hakkâk işleri.

mahkûm (.-) s. ve i. a. : 1. hüküm giymiş olan, hükümlü, yargılı. 2. zorunda olan, katlanan. **Mahkûmün-aleyh** : huk. aleyhine hükmlenen, dâvayı kaybeden.

mahkûmiyet, -ti (.-) i. a. : 1. hüküm giymişlik. 2. hüküm giyilen süre.

mahkun (.-) [ka uzun] s. a. : suç-suz.

mahlas i. a. : takma ad.

mahlûk, -ku (.-) s. ve i. a. : yaratılmış; yaratık.

mahlûl, -lü (.-) s. a. : erimiş, erinti, eriyik; katışık.

mahlût, -tu (.-) s. a. : katışık, karışık; kim. karışım.

mahmi (.-) s. a. : himaye olunmuş, korunmuş.

mahmude (.-) i. a. : bot. bingözü, sakmunya.

mahmûl, -lü (.-) s. a. : 1. yüklenmiş, yüklü. 2. mant. mütisnet (yüklem), haber.

mahmule (.-) i. a. : yük.

mahmulen (.-) zf. a. : yüklü olarak.

mahmum (.-) s. a. : 1. hummaya tutulmuş, sıtmalı. 2. saçma sapan konuşan.

mahmur (.-) s. a. : içkiden, uykudan sersemlenmiş kimse, baygın, süzgün.

mahmut, -du (-) s. a. : övülmüş, övülmeye değer.

mahpus (-) s. a. : 1. hapsolunmuş, kapatılmış. 2. bir çeşit tavla oyunu.

mahpushane (..-) b. i. a. f. : ceza evi.

mahreç, -ci i. a. : 1. çıkak, çıkıt. 2. mat. payda. 3. gr. boğumlanma yeri.

mahrek, -ki i. a. : astr. yörünge.

mahrem s. a. : 1. gizli. 2. içli dışlı, sırdaş. **Mahrem-i esrar**, **Mahrem-i raz** : kendisine sır söylenen kimse. **Nâ-mahrem** : nikâh düşen, kendisinden kaçılan erkek.

mahremane (..-) zf. a. f. : gizli olarak, gizlice.

mahreme i. a. : mahrama, mendil.

mahremiyet, -ti i. a. : mahremlik, gizlilik, içli dışlılık.

mahru (-) b. s. f. : ay yüzlü, yüzü ay gibi olan, güzel.

mahruh (-) b. s. f. : ay yanaklı.

mahrûk, -ku (-) s. a. : yanmış, yarık, alevlenmiş.

mahrûkat, -tı (-) i. a. ç. : odun, kömür gibi yakacak şeyler, yakacak.

mahrum (-) s. a. : yoksun, yoksul.

mahrumane (..-) zf. a. f. : yoksunlukla, yoksullukla.

mahrumiyet, -ti (-) i. a. : yoksunma, yoksuntu, yoksunluk.

mahrus (-) s. a. : gözetilen, korunan. **Memalik-i mahrusa** (korunmuş memleketler) : Osmanlı ülkesi.

mahrut, -tu (-) i. a. : geo. koni.

Mahrut-u nakıs : geo. kesik koni.

mahruti (..) s. a. : geo. konik.

mahrutiyyet, -ti (-) i. a. : konik olma hali, konilik.

mahsuben (-) zf. a. : ..hesabına, hesabına sayılmak üzere.

mahsuf (-) s. a. : husuflanmış, gölgelenmiş.

mahsul, -lü (-) i. a. : hasıl olan, topraktan yetişen şey, ürün; verim.

mahsulât, -tı (-) i. a. ç. : arpa, buğday, meyva gibi şeyler, ürünler.

mahsuldar (..-) b. s. a. f. : verimli, bereketli, bitek.

mahsun (-) s. a. : kuvvetlendirilmiş, istihkâmlı.

mahsup, -bu (-) s. a. : hesab olunmuş, sayılmış; avans kapatma.

mahsur (-) s. a. : kuşatılmış, sarılmış, çevrilmiş.

mahsus (-) [sat ile] s. a. : 1. özel. 2. zf. şakadan, yalandan.

mahsus (-) [sin ile] s. a. : hissedil-

miş, duyulmuş, sezilmiş, duyulur.

Mahsus surette : duyulurcasına, hissolunacak kadar. **Mahsus ve nâ-mahsus :** belli belirsiz.

mahsusen f. a. : özel olarak, ayrıca, bile bile.

mahsusiyyet, -ti (-..) [sat ile] i. a. : özellik.

mahsut, -du (-) [sin ile] s. a. : haset edilen, haset olunan.

mahsut, -du (-) [sat ile] s. a. : hasat edilmiş, biçilmiş olan.

mahşer i. a. : 1. kıyamet günü dirlenlerin toplanacakları yer. 2. mec. büyük kalabalık.

mahşut, -du (-) s. a. : toplanmış, yığılmış.

mahtube (-.) i. a. : evlenmek için istenilen kadın, kız.

mahtum (-.) s. a. : 1. mühürlü, mühürlenmiş. 2. kilitlemiş, bağlanmış.

mahtun (-.) s. a. : hitan edilmiş, sünnet olmuş, sünnetli. **Tafl-ı mah-tun :** sünnet edilmiş çocuk.

mahtut, -tu (-) s. a. : hatlanmış, çizilmiş, çizgiler çekilmiş, çizgi-lenmiş, yazılmış.

mahuf (-.) s. a. : korkunç, korkulu.

mahur (-) [hı ile] i. f. : meyhane, kumarhane.

mahur (-) [he ile] i. f. : Türk mîl-zîğinin en eski makamlarından olup, çargâh makamının rast (sol) perdesindeki şeddidir.

mahut (-) s. a. : 1. bilinen, adı geçen, sözü geçen. 2. şu bildiğimiz, tanıdığımız [alay yoluyla].

mahviyyet, -ti' i. o. : alçakgönüllülük.

mahz, -ı i. a. : sade, yalnız, has, halis, katkısız, saf, salt, som.

mahza (-) zf. a. : yalnız, tek, sadece, ancak.

mahzen i. a. : kav, bodrum, ambar, yeraltı deposu.

mahzuf (-) s. a. : hafz olunmuş, çikarılmış, silinmiş, kaldırılmış.

mahzul, -lü (-) [zel ile] s. a. : hor, hakir, perişan.

mahzun (-) s. a. : hüznü, kederli, tasalı, üzgün.

mahzun (-) [hı ile] s. a. : hazinede saklanan şey.

mahzunane (-.) zf. a. : üzüntü ile, kederle, tasalı, kaygılı olarak, boy-nunu bükerek.

mahzunîyyet, -ti (-.) i. a. : mahzunluk, keder, tasa, üzüntü.

mahzur (-) s. a. : çekinilmesi, sakınılması gerekli olan şey, sakınca, çekince.

mahzuz (-) s. a. : haz duymuş, kutlu, mutlu, memnun.

mahzuzat, -tı (.-) i. a. ç. : hoşlanılacak şeyler.

mahzuziyet, -ti (.-) i. a. : hoşlanma.

mai (-) s. a. : su renginde olan, mavi.

maide (-) i. a. : sofrâ [üzerinde yemek bulunan]. **Maide-i Mesih** : Hz. İsa ile havarilerine gökten inen sofrâ.

mail, -li (-) s. a. : 1. eğik, eğri. **Mail-i inhidam** : yıkılmak üzere, yıkkın, kağısak. 2. düşkün, istekli. 3. andırır, benzer.

maile (-) i. a. : coğr. aklan.

mailiyet, -ti (-) i. a. : maillik, eğrilik.

main (-) i. a. : geo. eşkenar dörtgen.

maişet, -ti (-) i. a. : geçim, geçinme; yaşama, yaşayış. **Maışet-gâh** : maişet yeri, geçim sağlanan yer.

maiyet, -ti i. a. : 1. beraberlik, birlikte bulunma. 2. emri altında bulunma.

maiyet, -ti (-) [hemze ile] i. a. : kim. hidrat.

mâkabil, -bli b. i. a. : önce, öncesi, önceki, geçen. **Ma-kabl-et-tarih** : fels. tarih öncesi.

makal, -li (-) i. a. : söz, lâkırdı.

makalat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. sözler. 2. gazetede veya dergide çıkan yazılar.

makale (-) i. a. : gazeteye, dergiye verilen uzunca yazı.

makam (-) i. a. : 1. orun, kat, yer. 2. müz. bir durak ile bir güçlü'nün etrafında, onlara bağlı olarak toplanmış seslerin topu.

makamat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. makamlar. **Makamat-ı musikiye** : müzik makamları, havaları. 2. topluluklar, kalabâhklar.

makar, -rri i. a. : 1. karar kılınan, oturulan yer. 2. ocak, merkez. 3. başkent.

makasıt, -dü (-) i. a. ç. : maksatlar, niyetler; istekler.

makat, -ti i. a. : 1. geri, kıç. 2. oturulacak yer, minder.

makbaza i. a. : cerrahların kullandığı cimbıza benzer bir alet.

makber, makbere i. a. : mezar, sin, mezarlık.

makbuh (-) s. a. : beğenilmeyen, fena görülen.

makbul, -lü (-) s. a. : 1. kabul edilmiş. 2. beğenilen, değerli; geçer.

makbuliyet, -ti (-) i. a. : beğenilmişlik.

makbuz i. a. : 1. kabzolanmış, alın-

miş. 2. sıkılmış, daraltılmış. 2. senet, alındı.

makbuzat, -tı (.-) i. a. ç. : borçlulardan veya satıştan toplanan para.

makderet, -ti i. a. : güç, kuvvet, zor.

makduh (.-) s. a. : kötülenmiş, beğenilmemiş, ayıp.

makhur (.-) s. a. : kahrolmuş, bozulmuş, bozguna uğratılmış, yenilmiş, zora gelmiş.

makhuriyet, -ti (.-) i. a. : kahrolmuşluk, bitiklik, bitkinlik.

makis (.-) [k kalın] s. a. : kıyas edilebilir, benzetilebilir.

maklû (.-) s. a. : kaledilmiş, sökül-müş, kökünden koparılmış.

maklûan (.-) zf. a. : sökül-müş, kökünden çıkarılmış olarak.

maklûp, -bu (.-) s. a. : tersine veya içi dışına çevrilmiş, çevrik.

makrun (.-) s. a. : ulaşmış, kavuşmuş, yakın.

makruniyet, -ti (.-) i. a. : makrunluk, yakınlık, yaklaşma.

makruz (.-) s. a. : ikraz edilmiş, ödünç, eğreti verilmiş.

maksat, -dı i. a. : 1. kasdolunan, istenilen şey, istek. 2. hedef, niyet, meram.

maksim i. a. : 1. taksim edilecek, bölünecek, dağıtılacak yer. 2. su-

yun kollara ayrıldığı yer, maslak, savak.

maksum (.-) i. a. : 1. taksim edilmiş, ayrılmış, bölünmüş. 2. mat. bölünen. **Maksumün-aleyh** : mat. bir sayının kaç bölüneceğini bildiren sayı; mat. bölen.

maksur (.-) s. a. : kısaltılmış, kasılmış.

maksur (.-), **maksure** (.-) s. a. : 1. kasrolunmuş, kısaltılmış, kasılmış. 2. alıkonulmuş. 3. bir şeye ayrılmış.

maksure (.-) i. a. : camilerde parmaklık veya kafesle çevrilmiş yer.

maksut, -du (.-) s. a. : kasdolunan, istenilen şey, istek, gaye, hedef, niyet.

makta, -ı (.-) i. a. : 1. bir şeyin kesildiği yer, kesit. 2. ed. bir gazel veya kasidenin son beyti. **Makta-ı muvazenet** : denge yanayı.

maktap i. a. : üzerinde kamaş kalemin ucu kesilerek düzeltilen kemik, gimsir veya maden âlet.

maktel i. a. : öldürme yeri, katledilen, öldürülen yer.

maktu (.-) s. a. : 1. katlolunmuş, kesilmiş. 2. pazarlıksız, kesme, kesin. **Maktu ücret** : kesenek.

maktuan (.-) zf. a. : götürü olarak, toptan.

maktul, -lû (-.) , **maktule** (-.) s. a. : katlolunmuş, öldürülmüş; öldürülen.

maktulen (-.) zf. a. : katledilerek, öldürülerek.

makul, -lû (-.) s. a. : söylenmiş, söylenen şey.

makul, -lû (-) s. a. : 1. akla yakın, akıllıca, akla uygun. 2. akli başında.

makulat, -tî (-) [ka uzun] i. a. ç. : takımlar, çeşitler, kategoriler.

makule (-.) i. a. : çeşit, takım, kategori, nevi, soy.

makuliyet, -tî (-) i. a. : mâkullük, akla uygunluk, anlayışlılık.

makûs (-) s. a. : baş aşağı olmuş, ters olarak.

makûsen (-) zf. a. : aksine, ters olarak. **Makûsen mütenasip** : mat. ters orantılı.

makûsiyet, -tî (-) i. a. : aksilik, terslik.

makut, -du (-) s. a. : akdolunmuş, bağlanmış, bağlı, düğümlü.

mâl, -lî (-) i. a. : 1. bir kimsenin tasarrufu altında bulunan şey. 2. eşya, para; zenginlik, gelir. **Mal ü menal** : varı yoğu, bütün varlığı.

malâkelâm (-) b. s. a. : söz götürmez, diyecek yok.

malâmal, -lî (-) zf. a. : dopdolu. **malâyânî** (----) b. s. a. : boş, faydasız, saçma, saçma sapan.

malayutak, -ğî (-) b. s. a. : takat getirilmez, dayanılmaz.

mali (-) s. a. : mal ile, para ile ilgili, malca, paraca.

malihulya (-) i. f. : 1. kuruntu, merak. 2. karasevda, melankolya.

malik, -kî (-) s. a. : sahip, iye.

malikâne (-) b. i. a. f. : yurtluk.

malikiyet, -tî (-) i. a. : malik ve sahip olma, mülk edinme hakkı, iyelik.

maliye (-) i. a. : devletin bütçesini düzenliyen, gelirlerini ve giderlerini yöneten resmî daire.

maliyet, -tî (-) i. a. : mal olma değeri.

maliye vekâleti (-...-) it. a. : maliye bakanlığı.

maliye vekîl (-...-) it. a. : maliye bakanı.

maliyyun (-) i. a. : maliyeci.

malûl, -lû (-) s. a. : hasta; illetli, sakat.

malûliyet, -tî (-) i. a. : hastalık, sakathk.

malûm (-) s. a. : 1. bilinen, belli; öyle. 2. gr. etken, öznesi bilinen ve belli olan.

malûmat, -tî (-) i. a. ç. : bilgi.

Malumatlı : bilgili.

malûmatfûruş (---) b. s. a. f. : bil-
giçlik taşıyan.

malzeme [l ince] i. a. : gereç.

mamafih (--) zf. a. : bununla bir-
likte.

mamelek, -ki (-..) b. i. a. : varı yoğu,
nesi varsa, olanca malı, olanı bi-
teni.

mameza (-,~) i. a. : geçen şey, geç-
miş şey, geçmiş zaman. **Meza ma-**
-mezâ : geçen geçti, olan oldu.

mamul, -lû (--) s. a. : imal olunmuş,
yapılmış, işlenmiş.

mamulât, -tî (---) i. a. ç. : bir usta-
nın veya fabrikanın yapıp meyda-
na çıkardığı şeyler.

mamulünbih (---) b. s. a. : yürürlük-
te olan, yürür.

mamur (--) s. a. : bayındır.

mamure (--) i. a. : bayındır yer, ba-
yındırlık, memleket, şehir, kasaba.

mamuriyet, -tî (---) i. a. : bayındır-
lık.

mana (--) i. a. : anlam. **Alem-i mâna**:
rûya.

manahnû fih (-..) cü. a. : konusunu
ettiğimiz, üzerinde konuştuğumuz
[şey].

manasıp, -bî (-..) i. a. ç. : mansıplar,
makamlar, rûbeler, dereceler,
orunlar.

mande (-) s. f. : kalmış olan, git-
miş olan. **Amel-mande** : işten kal-
mış, işe yaramaz.

manen (-) zf. a. : 1. anlamca. 2. iç
varlık bakımından, duyguya, gö-
nülce, yürekçe, ruhça.

manende (-..) s. f. : benziyen.

manent, -dî (-) i. f. : benzer, misil,
eş, gibi.

manevi (-..), **maneviye** (-...) s. a. :
maddi olmıyan, madde dışı olan,
ruhi, tinsel. **Kuvve-i mâneviye** : iç,
yürek kuvveti.

maneviyat, -tî (-..) i. a. ç. : yürek
gücü, moral.

mani (---), **mania** (-..) s. a. : mene-
den, engel, önleyen, önleyici; zor-
luk.

manidar (---) b. s. a. f. : anlamlı,
imalı, bir şey demek isteyen; dü-
şündürücü.

mansıp, -bî i. a. : derece, makam,
rütbe, orun.

mansup, -bu (-) s. a. : 1. nasbolun-
muş, konmuş, dikilmiş. 2. tayin
edilmiş, atanmış.

mansur (-) s. a. : yardım görmüş,
zafer kazanmış, üstün gelmiş.

mantık, -ğî i. a. : lojik.

mantıkan zf. a. : mantıkca, mantığa
göre.

mantıklı (..) s. a. : mantıksal, mantıklı.

mantuk (-) s. a. : 1. söylenmiş, denilmiş. 2. mâna, söz, anlam.

manzar i. a. : 1. bakılan, görülen yer. 2. görünüş. 3. çehre, yüz.

manzara i. a. : görünüş.

manzum (-) s. a. : 1. vezinli, kafiyeli [söz]; koşak. 2. düzenlenmiş, dizilmiş, sıralanmış.

manzume (-) i. a. : 1. vezinli, kafiyeli söz. 2. astr. sistem. **Manzume-i şemsiye** : astr. Güneş sistemi.

manzur (-) s. a. : bakılmış, görülmüş, gözde olan, beğenilen. **Manzur-ı âlileri olmak** : dikkat nazarını çekmek.

mar (-) i. f. : yılan. **Mar-i hambe-ham** : kıvrım kıvrım, çöreklenmiş yılan.

maran (--) i. f. ç. : yılanlar.

maraz i. a. : hastalık, dert; belâ. **Maraz-ı müstevli** : hek. salgın hastalık. **Maraz-i sâri** : hek. bulaşıcı hastalık.

marazl (..) s. a. : hastalıkla ilgili; hastalıklı.

maraziyat, -tı (...-) i. a. ç. : hek. hastalıklar bilgisi, patoloji.

ma'reç, -ci i. a. : çıkacak yer; merdiven.

mareke (-) i. a. : 1. savaş meydanı. 2. kavga.

marife (-) i. a. : gr. anlam ve kavramı belirtilmiş olan söz.

marifet, -tı (-) i. a. : 1. herkesin yapamadığı ustalık, her şeyde görülmeyen özellik. 2. bilme, biliş. **Marifetiyle** : eliyle. 3. hoş gitmeyen hareket.

marifetperver (-....) b. s. a. f. : mârifetli, hünerli.

maristan (-) b. i. f. : hastahane.

mariz (-) s. a. : hasta, hastalıklı, sayrı, zayıf, cılız.

maruf (--) s. a. : herkesçe bilinen, bilinen, tanınmış; ünlü, sanlı.

maruz (--) s. a. : arz edilmiş, bildirilmiş; karşı. 2. verilmiş, sunulmuş.

maruzat, -tı (---) i. a. ç. : küçükten büyüğe bildirilen, sunulan şeyler; sunuş.

mas, -ssı i. a. : emme, emerek çekme, soğurma.

masadak, -kı (-) b. s. a. : onaylanan, uygun gelen.

masadır (-) i. a. ç. : gr. masdarlar, isim -filler.

masarîf (-) i. a. ç. : masraflar, harcanan paralar, harcamalar, giderler. **Masarîf-i zaruriye**: zorunlu giderler.

masarifat, -tı (.-.) i. a. ç. : harcanan paralar, giderler.

masat, -tı i. t. : keskinleştirmek için üzerine bıçak sürülen alet.

masebak, -kı (..) b. s. a. : geçmiş [şey], geçmiş. **Hikâye-i ma-sebak** : geçmiş hikâye etme.

maselef (..) s. a. : geçmiş, önceki.

maseret, -ti (..) i. a. : güçlük, zorluk.

masıl, -slı i. a. : kanın ve yoğurdun içinde bulunan tabii su. **Masî-lüd-dem** : hek. serom.

masiyet, -ti (..) i. a. : âsîlik, itaat-sizlik, isyan, günah.

maskat, -tı i. a. : düşecek yer, düşülen yer. **Maskat-ı re's** : insanın doğduğu yer.

maskul, -lü (.) s. a. : saykal vurulmuş, cilâli.

maslahat, -tı i. a. : 1. iş, emir, husus, madde, keyfiyet. 2. barış, dirlik, düzenlik.

maslahatgüzar (....-) b. i. a. f. : elçi adına işleri takiple görevli kimse.

maslup, -bu (.) s. a. : salbolunmuş, asılmış, asılarak öldürülmüş.

masnu, -u (.) s. a. : tabii olmıyan, yapma, uydurma.

masnuat, -tı (..) i. a. ç. : 1. uydurma, düzme şeyler. 2. sanatla yapılmış şeyler, yapımlar.

masraf i. a. : harcanan para, gider.

masru (.-) s. a. : sar'ah, sar'a has-talığına tutulmuş, tutaraklı.

masruan (.-) zf. a. : sar'ah olarak.

masruf (.) s. a. : sarfolunmuş, harcedilmiş.

masum (--) s. a. : 1. günahsız, suç-suz, arı. 2. i. küçük çocuk.

masumane (---) zf. a. f. : masum-casına, günahsız ve suçsuz olarak.

masumiyet, -ti (--) i. a. : masum-luk, suçsuzluk, arılık.

masun (.) s. a. : saklanmış, korunmuş, korunan, dokunulmaz.

masuniyet, -ti (..) i. a. : mahfuzluk, eminlik, sağlamlık, korunma, dokunulmazlık. **Masuniyet-i şahsiye** : kişi dokunulmazlığı. **Masuniyet-i teşriiye** : yasama dokunulmazlığı, milletvekili dokunulmazlığı.

maşer (.) i. a. : cemaat, topluluk.

maşeri (.-) s. a. : cemaate, topluluğa mensup, topluluğun olan, ortaklaşa.

maşi (--) s. a. : yaya yürüten, giden.

maşiye (..) i. a. : zool. deve, koyun, keçi gibi hayvan.

maşiyen (..) zf. a. : yayan, yürüye-rek, ayakla.

maşrık, -ğı i. a. : güneşin doğduğu taraf, doğu.

maşrîki (.-) s. a. : şarkla, doğu ile ilgili; doğu tarafı.

maşuk (--), **maşuka** (--) i. a. : sevgili, yavuklu.

maşukiyet, **-ti** (---) i. a. : mâşukluk, sevilme durumu, sevilmiş kim-senin durumu.

matar i. a. : yağmur.

matbaa i. a. : basımevi.

matbah i. a. : mutfak, aşevi.

matbu (.-) s. a. : tabolunmuş, basılmış, basma, basılı.

matbuat, **-tı** (.-) i. a. ç. : basın.

matbuh (.-) s. a. : tabhedilmiş, pişirilmiş.

matekaddem (-...) i. a. : 1. geçmiş zaman. 2. geçen şey. 3. zf. öncele-ri.

matem (.-) i. a. : yas.

matemzede (-...) b. s. a. f. : musibete uğramış, matemli, yası, acılı.

matfa (.-) s. a. : itfa edilmiş, söndürülmüş.

mathun (.-) s. a. : tahnolunmuş, öğütülmüş.

matîyye i. a. : binek hayvanı.

matla, **-ı** (.-) i. a. : 1. tulû edecek, doğacak yer. 2. ed. kaside veya gazelin kafiye olan ilk beyti.

matlap, **-bı** i. a. : istek, dilek.

matlubat, **-tı** (.-) i. a. ç. : alacaklar, alacak.

matlul, **-lü** (.-) s. a. : yaş, ıslak [nesne].

matlup, **-bu** (.-) i. a. : 1. alacak. 2. arzu, dilek.

matma, **-ı** (.-) i. a. : tamah edilecek, istenilecek şey.

matmah i. a. : göz dikilerek bakılan şey. **Matmah-ı nazar** : gözdi-ke-ği.

matmu (.-) s. a. : tamah olunmuş; hırs-la istenen şey.

matmure (.-) i. a. : 1. yer altında mahzen gibi öteberi saklanan yer. 2. mezar, kabir, sin.

matrah i. a. : 1. tarhedilecek, tarh-olunacak nesne, vergiye esas tutu-lan kazanç. 2. mevki, yer, mahal; bir şey atılan yer.

matruh (.-) s. a. : tarholunmuş, çıkarılmış. **Matruh-ün-minh** : mat. eksilen, kendisinden başka bir sayı çıkarılan.

matruk, **-ka** (.-) s. a. : 1. gevşek, sölpük adam. 2. kuruduktan sonra yağmurun taravetlendirdiği yer.

matruş (.-) s. a. : sakalsız, sakalı tıraş edilmiş.

matrut, **-du** (.-) s. a. : tardolunmuş, koğulmuş.

matuf (--) s. a. : dönmüş, çevrilmiş, yönelmiş, yastanmış.

matuh (-) s. a. : ateh getirmiş, bunamış, bunak.

matuhane (---) zf. a. : bunamışcasına, bunakcasına.

mat'un (-) s. a. : 1. taun veya baya tutulmuş. 2. ta'm edilmiş, ayıplanmış.

matvi (-) s. a. : kıvrılmış, bükülmüş, dürülmüş.

matviyyen (-) zf. a. : katlıyarak, bükerek, sararak, dürerek.

maul, -lü (-) s. a. : üstün gelinmiş. **Maul-ün-aleyh** : kendisi için ağlanılan kimse.

maunet, -ti (-) i. a. : imdat, yardım.

mavera (-) b. i. a. : bir şeyin ötesinde, gerisinde bulunan; art, öte; geri. **Mavera-ün-nehr** : nehrin ötesi; Ceyhun nehrinin kuzeyinde bulunan tülkeye Araplar tarafından verilen coğrafi bir ad.

maye (-) i. f. : 1. maya, asıl, esas. 2. zenginlik, mal. 3. sermaye. **Maye-i zevk ü sürur** : eğlence ve sevinç mayası, konusu.

mayhoş s. f. : eksimsi.

mayi, -i (--) i. a. : su gibi akan şey, sıvı.

mayubat, -tı (---) i. a. ç. : ayıp şeyler, ayıplanan şeyler; kusurlar, noksanlar.

mayuben (--) zf. a. : ayıplanarak, kusur sayılarak.

mayup, -bu (--) s. a. : ayıplanmış, ayıplanan; bir eksigi, kusuru olan.

mayu'ref (-) b. s. a. : bilinmez.

mayüfhemiyet, -ti (-....) b. i. a. : kavranabilirlik.

mazanne i. a. : bir şeyin vücudunun zannolunduğu yer, zan götüren. 2. ermiş sanılan. **Mazanne-i sû** : kendisinden ancak fenalık beklenen kimse, kötü tanınmış kimseler.

mazarrat, -tı i. a. : zarar, ziyan, zarar verme, dokunma.

mazbata i. a. : kararname, tutanak.

mazbut, -tu (-) s. a. : 1. yazılmış, kaydedilmiş. 2. derli toplu. 3. soğuşu, rüzgârı içine geçirirmiyen bina.

mazeret, -ti (-) i. a. : özür, bahane.

mazhar s. a. : ermiş, erişmiş, erişen [bir iyiliğe]. **Mazhar-ı itibar olmak** : el üstü tutulmak.

mazharlıyet, -ti i. a. : elde etme, nail olma, ergi.

mazi (--) i. a. : geçmiş; geçmiş zaman. **Mazi-i nakli** : gr. -miş'li geçmiş zaman. **Mazi-i şuhudi** : gr. di'li geçmiş zaman.

mazleme i. a. : zulüm, can yakma, haksızlık.

mazlum (-) s. a. : 1. zulüm görmüş, haksızlığa uğramış. 2. mec. sessiz ve uysal.

mazlumin (--) s. a. ç. : zulüm görmüş, haksızlığa uğramış kimseler.

mazmaza i. a. : ağız çalkalama.

mazmum (-) i. a. : 1. Osmanlıca zamme (ötre) ile okunan harf. 2. zammolunmuş, katılmış.

mazmun (-) i. a. : 1. anlam, kavram. 2. nükteli, cinash, sanath söz.

maznun (-) i. a. : suçlu sanılan, sanık.

maznunin (--) s. a. ç. : suçlu sanılanlar, sanıklar.

mazruf (-) s. a. : 1. zarflanmış, zarf içine konulmuş. 2. zarflı kâğıt.

mazrufat, -tı (--) i. a. ç. : zarflı şeyler.

mazrufen (-) zf. a. : zarf içinde olarak, zarflı.

mazrup, -bu (-) s. a. : 1. zarbolunmuş, dövülmüş. 2. basılmış, damgalanmış. 3. mat. çarpılan. **Mazrubun fih** : mat. çarpan.

maz'uf (-) s. a. : zayıflamış, zayıf.

mazul, -lü (--) s. a. : azlolunmuş, işinden çıkarılmış, yol verilmiş.

mazulen (--) zf. a. : azledilmek yoluyla.

mazulin (---) s. a. ç. : azledilmişler, işinden çıkarılmışlar.

mazuliyet, -ti (--) i. a. : mazullük, azledilmiş olma, işinden çıkarılmış olma, işinden çıkarılmışlık.

mazur (--) s. a. : özürlü, özürlü olan, mazeretli.

mazuriyet, -ti (--) i. a. : mazurluk, özürllülük.

-meab (-) i. a. : 1. geri dönülecek yer. 2. sığınılacak yer. **Fazilet-meab** : faziletin barındığı yer.

meabit, -di (-) i. a. ç. : mabetler, ibadet yerleri.

meadin (-) i. a. ç. : madenler.

meakil, -li (-) i. a. ç. : eklolunacak, yenilecek şeyler.

meal, -li (-) i. a. : mâna, anlam. **Bi-meâl** : anlamsız, saçma.

mealen (-) zf. a. : anlam bakımından, harfi harfine olmıyarak.

mebadi (--) i. a. ç. : mebdeler, evveller, başlangıçlar; prensipler, ilk unsurlar.

mebahis (-) i. a. ç. : 1. mephaslar, bölümler; bir şeyin bahsolunduğu yerler. 2. araştırma, arama yerleri.

mebalığ (--) i. a. ç. : meblâğlar, paralar, akçeler.

mebani (.-) i. a. ç. : binalar, yapılar.

mebde, -i i. a. : 1. prensip, ilke. 2. baş, başlangıç; başlangıç noktası. 3. ilmin ilk kısmı.

mebdeiyet, -ti i. a. : başlangıç olma işi.

mebiz (.-) i. a. : anat. yumurtalık.

meblâğ (.-) i. a. : para miktarı, tutar.

meblûl, -lû (.-) s. a. : ıslanmış, ıslak, yağ.

mebna (.-) i. a. : 1. yapı yeri, bina yeri. 2. yapı, bina.

mebni (.-) e. a. : 1. den dolayı, ötürü. 2. yapılmış, kurulmuş. **Mebni ale-l-hikâye** : bir hikâyenin çıkarılmış veya bir hikâyeye dayanılarak söylenilen söz.

mebrûk, -kü (.-) s. a. : kutlamaya değer, kutlu.

mebrur (.-) s. a. : iyi, makbul.

mebrut, -da (.-) s. a. : soğumuş, soğuk.

mebus (.-) s. a. : 1. gönderilmiş. 2. i. milletvekili, saylav.

mebzul, -lû (.-) s. a. : bol, çok.

mebzuliyet, -ti (.-) i. a. : bolluk, çokluk.

meca (.-) i. a. : açıklık.

mecal, -li (.-) i. a. : güç, takat, derman.

mecaz (.-) i. a. : öz anlamıyla ilgisi olmakla beraber başka bir anlamda kullanılan kelime.

mecbul, -lû (.-) s. a. : yaratılmış.

mecbur (.-) s. a. : zorunda olan, yükümlü.

mecburen (.-) zf. a. : zorla, zor altında, zoraki, zorun.

mecburi (.-) s. a. : yükümlü, zorunlu.

mecburiyet, -ti (.-) i. a. : mecburluk, yüküm, zor.

mebtute (.-) i. a. : fık. üç talâk ile boşanmış olan kadın.

meccanen (.-) zf. a. : parasız, bedava.

mecellât, -tı (.-) i. a. ç. : kitaplar, mecmualar, dergiler.

mecelle i. a. : 1. kitap, mecmua, dergi. 2. fıkıh ilminin muameleye ait olan kısmına dair Tanzimat'tan sonra telif edilmiş ünlü eser.

mecit, -cdi i. a. : mecit, büyüklük, ululuk; şan ve şeref.

meclis i. a. : 1. dernek. 2. toplantı; kurul. **Meclis-i müessisan** : huk. kurucu meclis.

mecûbîn (.-) s. a. ç. : mecluplar, tutkunlar.

meclûbiyet, -ti (.-.) i. a. : meclupluk, tutkunluk.

meclûp, -bu (.-) s. a. : tutkun.

mecma, -ı i. a. : toplanılan yer, yığınak.

mecmu, -u (.-) s. a. : 1. cemolmuş, birikmiş. 2. bütün, hep.

mecmua (.-) i. a. : 1. toplanmış olan şeylerin hepsi. 2. dergi.

mecmuan (.-) zf. a. : toplu olarak, toptan, birden; hep.

mecmuiyet, -ti (.-.) i. a. : 1. topluluk, bütünlük, tamlık. 2. sosy. ortaklaşma.

mecnun (.-) s. a. : 1. cin tutmuş, çıldırmış, deli. 2. delice seven, tutkun, çılgın.

mecnunane (.-.) zf. a. : delice, delicesine.

mecnuniyet, -ti (.-.) i. a. : mecnunluk, delilik.

mecra (.-) i. a. : suyun aktığı yer, yatak, su yolu, akıntı yeri. **Mecra-yı bevil** : sidik yolu.

mecruh (.-) s. a. : 1. yaralanmış, yaralı. 2. çürütülmüş [düşünce].

mecruhin (.-) s. a. ç. : yaralanmışlar, yaralılar.

mecrur (.-) s. a. : cerrolunmuş, çekilmiş, sürüklenmiş.

mecur (.-) s. a. : 1. kiralanmış, ki-

ralanan şey. 2. ecir ve mükâfâtı verilmiş.

meczum (.-) s. a. : cüzamlı, miskin illetine tutulmuş [kimse].

meczup, -bu (.-) s. a. : deli, sapık, sapıtkan.

meçhul, -lü (.-) s. a. : 1. bilinmiyen, bilinmedik. 2. i. gr. edilgen [fiil].

meçhuliyet (.-.) i. a. : 1. belirsizlik, bilinmezlik, tanınmamışlık, tanınmazlık. 2. karanlık, bellisizlik.

medar (.-) i. a. : 1. yardım, dayanak, yararlık. **Medar-ı malşet** : geçinecek. 2. astr. yörünge, dönence. 3. coğr. tropika. **Medar-ı cedi** : oğlak dönencesi. **Medar-ı seretan** : astr. yengeç dönencesi.

medareyn (.-) i. a. ç. : coğr. oğlak dönencesi ile yengeç dönencesi.

medari (.-) s. a. : coğr. tropikal. **Medari muntaka** : coğr. tropikal kuşak.

medaris (.-) i. a. ç. : medreseler, ders okunan yerler.

meddah (.-) s. a. : 1. çok metheden. 2. i. taklit yaparak güllünç hikâyeler anlatan.

medeni (.-) s. a. : 1. şehirli, kasabalı. 2. terbiyeli, görgülü, nazık, uygar.

medeniyet, -ti i. a. : medenilik, şehirlilik, soysallık, uygarlık.

medet, -di i. a. : yalvarma; yardım, imdat isteme.

medethah (.-) b. s. a. f. : yardım isteyen.

medetres b. s. a. f. : yardıma koşan, yardıma yetişen.

medfuat, -tı (.-) i. a. ç. : verilmiş, harcanmış paralar.

medih, -dih i. a. : övme, övgü.

medine (.-) : şehir, site. **Medinet-üs-selâm** : Bağdat şehri. **Medinet-ün-Nebi** : eski adı Yasrib olan şimdiki Medine şehri.

medit, -di (.-) s. a. : uzun, sürekli. **Medid-ül-basar** : uzaktan gören, hipermetrop.

medlûl, -lû (.-) i. a. : mâna, anlam. **Maani-i medlûle** : anlaşılır anlamlar.

medrese i. a. : 1. ders okunan yer. 2. [eskiden] içinde dini dersler okutulan ve yatılan yer. **Medrese-nişin** : medresede oturan, medreseli.

medruk, -kü (.-) s. a. : derkolunmuş, anlaşılmış.

medrus (.-) s. a. : 1. ders olarak okunmuş. 2. eskimiş.

med'uv, -vvu (.-) s. a. : davetli, çağırılmış.

med'uvven zf. a. : davetli olarak, davet olunarak, çağırılarak.

medyun (.-) s. a. : borçlu, verecekli.

mefahir (.-) i. a. ç. : mefharetler, iftihar edilecek, övünülecek şeyler.

mefail (.-) i. a. : 1. yapılmış, işlenmiş işler. 2. aruz vezni cüzülerinden.

mefasil (.-) i. a. ç. : mafsallar, oynak yerleri, eklemler.

mefasit, -di (.-) i. a. ç. : mefsedetler, fesatlıklar, münafıklıklar, bozgunculuklar.

mefatih (.-) i. a. ç. : miftahlar, anahtarlar.

mefatir (.-) i. a. ç. : iftar edenler, oruç açanlar.

mefer, -rri i. a. : firar edecek, kaçacak yer.

mefhar i. a. : 1. fahirlenme, övünme. 2. övünmeye sebeb olan, övünmeyi gerektiren. **Mefhar-i kâinat**, **Mefhar-i mevcudat** : Hz. Muhammed.

mefharet, -ti i. a. : iftihar edilecek, övünülecek şey, kıvanç, övünce.

mefhum (.-) i. a. : mâna, kavram, anlam.

mefhumiye (.-) i. a. : fels. kavramcılık.

mefkudiyet, -ti (.-) i. a. : mefkutluk, yokluk, bulunmama.

mefkûk, -kü (.-) s. a. : fekolunmuş,

koparılmış, sökülmüş, ayrılmış, çıkarılmış.

mefkûre (.-) i. o. : ideal, ülkü.

mefkûrevî (.-) s. a. : fels. ülküsel.

mefkut, **-du** (.-) s. a. : yok olmuş, yok, kayıp, bilinmeyen.

meflûcen zf. a. : meflûc olarak, felce uğramış olarak.

meflûç, **-cu** (.-) s. a. : felce uğramış, kötürüm, inmeli; mec. hareketsiz.

mefruğ (.-) s. a. : feragat edilmiş, başkasına bırakılmış, bırakılmış.

Mefrugun bih : bir kimseye ferağ edilen, bırakılan şey. **Mefrugun**

leh : kendisine ferağ olunmuş, bırakılmış kimse.

mefruk, **-ku** (.-) s. a. : tefrik edilmiş, ayrılmış.

mefruş (.-) s. a. : ferş olunmuş, döşenmiş, döşeli.

mefruşat, **-tı** (.-) i. a. ç. : döşeme-lik eşya, döşeme. **Mefruşat-ı beytiye** : ev eşyası.

mefruz (.-) [ze ile] s. a. : ifraz olunmuş, ayrılmış, bölünmüş.

mefruz (.-) [dat ile] s. a. : 1. farz olmuş, boyun borcu olmuş. 2. var-sayı, varsayılan.

mefsedet, **-ti** i. a. : münafıklık, orta-lığı karıştırma, fesat, bozgunculuk.

mefsuh (.-) s. a. : fesh olunmuş, hü-kümsüz bırakılmış, bozulmuş.

mefsut, **-du** (.-) s. a. : fash olunmuş, kan alınmış, kan alınan.

meftuh (.-) s. a. : 1. feth olunmuş, açılmış. 2. üstünlü okunan, üstün ile, e ile okunan.

meftuk, **-ku** (.-) s. a. : fıtıklı.

meftul, **-lü** (.-) s. a. : bükülmüş, örtülmüş; kıvrılmış.

meftum (.-) s. a. : memeden, sütten kesilmiş [çocuk].

meftun (.-) s. a. : âşık, tutkun, gönül vermiş, vurulmuş.

meftunane (.-) zf. a. : meftuncası-na, tutkuncasına; hayrancasına, şaşarak.

meftuniyet, **-ti** (.-) i. a. : meftunluk, tutkunluk, gönül verme.

meftur (.-) [t ile] s. a. : bezgin, bı-kın, kederli, umutsuz.

meftur (.-) [ti ile] s. a. : yaratılmış.

meful, **-lü** (.-) s. a. : 1. yapılmış.

2. i. gr. tümleç. **Meful-i anh**, **Meful-i minh** : gr. -den hali, ablatif. **Meful-i bih** : gr. -i hali, akuzatif. **Meful-i filh** : -de hali, lokatif. **Meful-i gayr-i sarîh** : gr. dolaylı tümleç. **Meful-i ileyh** : gr. -e hali, datif. **Meful-ün leh** : gr. için, post-pozisyon. **Meful-ün maa** : gr. -le, -ile hali, enstrümantal. **Meful-ün-**

-sarih : gr. düz tümleç, nesne.
megarip, -bi (-.) i. a. ç. : mağripler, garplar, batılar.
meğer e. f. : oysaki, halbuki; ancak
meh i. f. : astr. Ay.
mehab, -bbı (-.) i. a. ç. : rüzgârın estiği yerler.
mehabet, -ti (-.) i. a. : heybet, gösteriş; ululuk, korkunçluk, büyük görünme.
mehabil (-.) i. a. ç. : anat. mehbiller, rahim yolları, döl yatakları.
mehal, -li (-.) i. a. : 1. korku yeri. 2. süre, vâde, mehil.
meham, -mmı (-.) s. a. ç. : mühim, önemli, gerekli şeyler.
mehan (-.) s. a. : küçümsenmiş, küçük görülmüş.
mehaz (-.) i. a. : kaynak [bir eser yazarken başvuru-].
mehbil i. a. : rahim yolu, döl yatağı.
mehbit, -ti i. a. : inecek yer.
mehbut, -tu (-.) s. a. : korkudan sinmiş, şaşalamış.
mehcebin (-.) b. s. f. a. : ay alnı, parlak alnı.
mehcur (-.) s. a. : ayrı, irak, uzak bırakılmış, atılmış.
mehcuriyet, -ti (-.) i. a. : 1. uzaklık, ayrılık. 2. bırakılma, unutulma.

mehdi (-.) s. a. : 1. doğru yol tutan. 2. ö. i. : kıyamete yakın çıkacağı söylenen adam.
mehdiye i. a. : hediye, armağan.
mehdum (-.) s. a. : hedmolunmuş, yıkılmış.
mehil, -hli i. a. : vâde, mühlet, önel.
mehip, -bi s. a. : 1. heybetli, korkunç. 2. i. arslan.
mehir, -hri i. a. : nikâh bedeli. **Mehr-i muaccel** : nikâhta kız tarafına verilen ağırlık para; kalın. **Mehr-i müccel** : boşanma veya ölüm halinde, kız tarafına verilmesi nikâhta kararlaştırılmış olan bedel. **Mehr-i müsemma** : kadın için iki tarafın rızasıyla ve nikâh akdi sırasında tâyin olunan mehir.
mehilka b. s. f. : ay yüzlü, yüzü ay gibi güzel.
mehleke i. a. : tehlikeli yer.
mehmaemken (-.) zf. a. : mümkün olduğu kadar, olabildiği kadar.
mehpare (-.) b. s. f. : ay parçası; mec. pek güzel olan [kimse].
mehru (-.) b. s. f. : ay yüzlü, güzel.
meht, -hdi i. a. : beşik.
mehtap, -bı (-.) b. i. f. : ayışığı, ay aydınlığı.
mehuz (-.) s. a. : ahzolanmış, alınmış.

mehuzat, -tı (---) s. a. ç. : ahzolu-
nan, alınan para ve bu paranın
defterde yazıldığı hane.

mehuze (.-) i. a. mat. yardımcı teo-
rem.

mehveş b. s. f. : ay gibi güzel.

mehzul, -lü (.-) s. a. : zayıf, cılız,
arık.

mehzum (.-) s. a. : hezimete uğra-
mış, mağlûbolmuş, yenilmiş. **Leş-
ker-i mehzum** : bozulmuş asker.

mekabir (.-) i. a. ç. : mezarlar.

mekân (.-) i. a. : yer; ev, yurt.

mekânen (.-) zf. a. : yer, ev; yurt
bakımından.

mekânet, -ti (.-) i. a. : dayanıklı-
lık, sağlamlık.

mekânîs (.-) i. a. ç. : süpürgeler.

mekâri (.-) i. a. : kira ile tutulan
hayvan, yük hayvanı.

mekârih (.-) i. a. ç. : tiksiniyecek
şeyler; dertler, sıkıntılar.

mekârim (.-) i. a. ç. : keremler, cö-
mertlikler, el açıklıkları; iyi ahlâk-
lar.

mekâsıp, -bi (.-) i. a. ç. : meksep-
ler, kazançlar, kârlar.

mekâtı (.-) i. a. ç. : maktalar, ke-
sitler.

mekâtıp, -bi (.-) i. a. ç. : mektep-
ler, okullar. **mekâtib-i iptidaiye** :
ilkokullar.

mekâtıp, -bi (.-) i. a. ç. : mektup-
lar.

mekâyil (.-) i. a. ç. : ölçekler, ta-
hıl ölçekleri.

mekâyit, -di (.-) i. a. ç. : hileler, al-
datmalar, düzenler.

mekbir i. a. : kocalma, ihtiyarlama.

me'kel i. a. : sıkıntısız, hizmetsiz ge-
çinme yeri, yemeklik, yiyim yeri,
yiyim evi.

me'kele i. a. : eklolunacak, yenilecek
şey.

mekful, -lü (.-) s. a. : kefil olunmuş,
kefil olmuş. **Mekful-ün-anh** : huk.
kendisine kefalet olunan kimse.
Mekful-ün-bih : huk. kefilin, tesli-
mini veya ödemesini üstüne aldığı
şey. **Mekful-ün-leh** : kefaletle ala-
cağı sağlanmış olan alacaklı.

mekin (.-) s. a. : temekkün eden,
oturan, yerleşen. **Şeref-ül-mekân**
bi-l-mekin : mekânın şerefi oturan
iledir.

mekir, -kri i. a. : oyun, hile, düzen.

mekkâr (.-) s. a. : düzenbaz, hilekâr,
aldatıcı, oyuncu.

mekmen i. a. : gizlenilecek, pusu ku-
rulacak yer.

mekmun (.-) s. a. : gizli, saklı.

mekni (.-) s. a. : gizli, saklı.

meknun (.-) s. a. : 1. örtülü, gizli,

saklı. 2. dizilmiş. **Dürr-i meknun** : dizi inci.

meknus (-) s. a. : süpürülmüş.

meknuz (-) s. a. : gömülü, gizli, saklı.

mekremet, -ti i. a. : 1. kerem, şeref, onur. 2. cömertlik, ağırlama, saygı. **Mekremetlü** : ilmiyede sadreyn pa-yesinin resmî ünvanı.

mekrubiyet, -ti (.-.) i. a. : tasalı, kederli, gamlı olma.

mekruh (-) s. a. : 1. iğrenç, tiksindirici. 2. yapılması şeriatçe hoş görülmiyen hal.

mekruha (.-) i. a. : mihnet, keder, şiddet.

mekruhîyet, -ti (.-.) i. a. : mekruhluk, iğrençlik.

mekrup, -bu (-) s. a. : kederli, gamlı, tasalı.

meks, -i [se ile] i. a. : bir yerde kalma, bekleme, eğlenme, durma.

meks, -i [sin ile] öşür, bağ, vergi.

meksep, -bi i. a. : kâr yeri, kazanç yeri; kazanç.

meksuf (-) s. a. : küsuflanmış, ışı-ğ, aydınlığı tutulmuş.

maksup, -bu (-) s. a. : kesbolunmuş, kazanılmış; öğrenilmiş, elde edilmiş.

meksur (-) s. a. : 1. kesrolunmuş,

kırılmış. 2. i. Osmanlıcada esre okunan harf. 3. esreli, i sesi çıkarılan harf.

mekşuf (-) s. a. : 1. keşfolunmuş, meydana çıkarılmış, bulunmuş. 2. açık, açılmış. **Mekşuf-ül-avre** : görünmemesi gereken yeri açık kimse. **Mekşuf-ür-re's** : başı açık.

mektebl (.-) s. a. : okulsal.

mektep, -bi i. a. : okul. **Mekteb-i leyli** : yatılı okul.

mektubat, -tı (.-) i. a. ç. : yazılı şeyler, yazılar; mektuplar.

mektubi (.-) i. a. : [eskiden] mektupçu. **Mektubi kalemi** : nezaretlerle vilâyetlerde yazı işlerine bakan kalem.

mektum (-) s. a. : ketmolunmuş, gizli, saklı.

mektup, -bu i. ve s. a. : 1. birine yazılmış yazı. 2. yazılmış, yazılı.

mekûl, -lü (-) s. ve i. a. : eklolunmuş, yenmiş şey; yiyecek.

mekûlât, -tı (---) i. a. ç. : yiyecekler.

mekzebe i. a. : yalan söz, palavra.

melabe i. a. : oyun, oyuncak.

melâbis (.-) i. a. ç. : giyecekler, elbiseler.

melâhat, -ti (-) i. a. : 1. yüz güzelliği. 2. şirinlik, sevimlilik.

melâhi (.-) i. a. : oyunlar, eğlence-
ler, cümbüşler. **Alât-ı melâhi** : saz-
lar, çalgılar.

melâhim (.-) i. a. ç. : büyük, kanlı
savaşlar.

melâik (.-), **melâike** (.-) i. a. ç. :
melekler.

melâin (.-) s. a. ç. : mel'unlar, her-
kesin lânet ve nefretini kazanmış-
lar.

melâl, -li (.-) i. a. : can sıkıntısı,
usang, bezginlik. **Melâl-i hasret ü**
gurbet : hasret ve gurbet hüznü.

melâmet, -tî (.-) i. a. : ayıplama,
azarlama, kınama, çıkışma. [der-
vişlikte nefse eziyet etme ve dün-
yayı hor görme karşılığı olarak
kullanılmıştır].

melâmetkeş (.-) b. s. a. f. : sıkış-
maya, azarlamaya katlanan [kim-
se].

melâmi' (.-) i. a. ç. : parıltılar, ay-
dınlıklar.

melanet, -tî i. a. : melunluk, büyük
kötülük, alçaklık.

melâz (.-) i. a. : sığınacak yer.

melâze (.-) i. f. : anat. küçük dil.

melbes i. a. : giyilecek şey, elbise.
Melbes ü me'kel : giyecek ve yiye-
cek.

melbus (.-) s. a. : giymiş, giyinmiş.

melbusat, -tî (.-) i. a. ç. : libaslar,
giyecekler, giysiler.

melce i. a. : iltica olunacak yer, sı-
ğınak, barınak.

melda (.-) s. a. : çok [en, pek] genç,
körpe ve nazık [vücut veya dal].

melek i. a. : 1. Allah'la insan ara-
sında aracılık yapan tinsel varlık,
gökçe. **Melek-ül-Cennet** : Cennet
meleği. 2. yüzü ve huyu pek güzel,
çok temiz olan kimse.

melekâne (.-) zf. a. f. : melekçesi-
ne.

melekât, -tî (.-) i. a. ç. : melekeler,
yetiler.

meleke i. a. : maharet, yatkınlık, alı-
şıklık; yordam; **psik.** yeti.

melekru (.-) b. s. a. f. : melek yüz-
lü.

melekut, -tî (.-) i. a. : hükümdarlık,
kırallık; saltanat, azamet.

melfuf (.-) s. a. : leffedilmiş, sarıl-
mış, dürülmüş, dürülü, ilişik, bağlı.

melfufat, -tî (.-) i. a. ç. : mektuba
iliştirilmiş, sarılı evrak.

melfuz (.-) s. a. : telâffuz edilmiş,
söylenmiş.

melfuzat, -tî (.-) i. a. ç. : söylenmiş
şeyler.

melhame i. a. : kıyasıya savaş, kanlı
savaş.

melhat, -dî i. a. : lâhit yeri.

melhuz (-) s. a. : umulur, beklenir, düşünölebilen, hatıra gelen; olabilen.

melhuzat, -tı (.-) i. a. ç. : hatıra gelen şeyler, olabilir şeyler.

melih (-), **meliha** (-) s. a. : güzel, sevimli, şirin, zarif.

melik i. a. : hükümdar, sultan, kiral, hakan.

melikâne (.-) zf. a. f. : hükümdara ait, onunla ilgili.

melike i. a. : kraliçe.

melil (-) s. a. : kederli.

mellah (-) i. a. : gemici, gemi kullanan, kaptan, denizci.

mellaha (-) i. a. : tuzla.

melûf (-) s. a. : alışık, alışmış.

melûfiyet, -ti (.-) i. a. : alışıklık.

melûl, -lû (-) s. a. : melâlli, kederli, üzgün; bezgin, bıkkın.

melûlâne (.-) zf. a. f. : üzgün ve bezgin bir durumda.

melûn (-) s. a. : 1. lânete uğramış. 2. alçak.

melzum (-) s. a. : gereksinmiş.

memalik, -ki (.-) i. a. ç. : memleketler, ölkeler. **Memalik-i harre** : sıcak memleketler.

memalik (.-) i. a. ç. : memlûkler, hizmetçiler; esirler; kullar, köleler.

memat, -tı (-) i. a. : ölüm. **Ba'de-l-memat** : ölümden, öldükten sonra.

memduh (-) s. a. : medhedilmiş, öğölmüş.

memduhiyet, -ti (.-) i. a. : memduhluk, makbullük.

memdut, -du (-) s. a. : 1. meddölunmuş, çekilmiş, uzatılmış, uzamış, uzatılan; uzun. 2. metli, üzerinde met (uzatma) işareti bulunan [harf].

me'men i. a. : 1. emin, güvenilir, sağlam yer, sığınılacak yer, sığınak.

memer, -rri i. a. : yol, geçit. **Memerr-i nas** : herkesin geçtiğı yol, geçit.

memlâha i. a. : tuz çıkarılan yer, tuzla.

memleket, -ti i. a. : ölkö; kasaba.

memlû (-) s. a. : doldurulmuş, dolu.

memlûh (-) s. a. : tuzlanmış, tuzlu; tuzlama.

memlûk, -kü (-) i. a. : köle, kul.

memlûkiyet, -ti (.-) i. a. : kulluk, kölelik.

memlûl, -lû (-) s. a. : melâl vermiş, usanılmış, bıkkılmış.

memnu, -u (-) s. a. : menölunmuş, yasak edilmiş, yasak. **Memnu-ül-amel** : yapılması yasak iş.

memnuiyet, -ti (.-.) i. a. : yasak, yasaklık, yasaklanmış.

memnun (.-) s. a. : 1. minnet altında bulunan. 2. sevinmiş, sevinçli, kıvançlı. 3. razı, hoşnut.

memnunen (.-) zf. a. : hoşnut olarak, sevinerek.

memnuiyet, -ti (.-.) i. a. : hoşnutluk, sevinç, kıvançlık.

memsuh (.-) s. a. : biçimsiz, şekilsiz, çirkin.

memşa (.-) i. a. : ayakyolu, helâ.

memtur (.-) s. a. : üzerine yağmur yağmış. **Arz-ı memtur** : yağmur-lu toprak.

memul, -lü (.-) s. a. : umulan, umulur, beklenir, beklenen.

me'mun (.-) s. a. : emniyetli, korkusuz.

memur (.-) s. ve i. a. : emir almış olan kimse; görevli, işyar. **Memur-un-bih** : [esikeden] emrolunan sey.

memuren (.-) zf. a. : işyar, görevli olarak.

memurin (.-) i. a. ç. : memurlar, işyarlar, devlet hizmetinde bulunan kimseler.

memuriyet, -ti (.-.) i. a. : işyarlık, görevlilik.

memzuç, -cu (.-) s. a. : mezc olunmuş, karıştırılmış, karışık.

men z. f. : ben.

menaât, -ti (.-.) i. a. : sarphık, çetinlik. **Menaât-i mevkîye** : arazi sarphığı.

menabi (.-) i. a. ç. : membalar, kaynaklar, pınarlar.

menabir (.-) i. a. ç. : minberler, camide hutbe okunan yerler.

menafi, -i (.-) i. a. ç. : menfaatler, faydalar, asılar, yararlar, çıkarlar. **Menafi-i amme** : huk. kamu yararları.

menafiz (.-) i. a. ç. : menfezler, geçecek delikler, ağızlar, yarıklar.

menahi (.-) s. a. ç. : nehy ve haram olunmuş şeyler, yasaklar.

menahiç, -ci i. a. ç. : açık, geniş yollar.

menahir (.-) [hı ile] i. a. ç. : anat. burun delikleri.

menakıp, -bı (.-) i. a. ç. : menkıbeler, destanlar, övünülecek vasıflar.

menam (.-) i. a. : 1. uyünacak yer, yatak odası. 2. uyku; rüya, düş.

menare (.-) i. a. : minare.

menasik, -ki (.-) i. a. ç. : hac sırasında yapılan bazı törenler.

menasim (.-) i. a. ç. : 1. eserler, alâmetler, izler. 2. meslekler, yollar.

menatık, -kı (.-) i. a. ç. : mıntakalar, bölgeler.

menavir (-.) i. a. ç. : minareler.

menaya (-.) i. a. ç. : meniyeler, ölümler.

menazım (-.) i. a. ç. : diziler, sıralar.

menazır (-.) i. a. ç. : manzaralar, görüşmeler.

menazırı (-.) s. a. : perspektif.

menazıl (-.) i. a. ç. : menziller, konaklar.

menba (-.) i. a. : kaynak, pınar.

mencut, **-du** (-.) s. a. : gamlı, kederli, tasalı.

mendep, **-bi** i. a. : 1. ağlama [şamata ile]. 2. tehlike, ölüm.

menent, **-di** i. f. : benzer, eş.

menevi (-.) s. a. : meni ile ilgili.
Sâil-i menevi : fizy. nutfe, dölsuyu.

menfa (-.) i. a. : birinin nefyedildiği, sürüldüğü yer, sürgün.

menfaat, **-ti** i. a. : fayda, çıkar, yarar.

menfaatbahş b. s. a. f. : menfaatli, yararlı.

menfaatperest, **-ti** b. s. a. f. : çıkarına, menfaatine düşkün, çıkarıcı.

menfes i. a. : nefes alacak yer, delik.

menfez i. a. : nüfuz edecek, girecek yer; pencere, delik, yarık, ağız.

menfi (-.) s. a. : 1. nefyedilmiş, sürgün edilmiş, sürgün. 2. gr. olumsuz. 3. mat. negatif.

menfiyen (-.) zf. a. : sürülerek, sürgün edilerek.

menfur (-.) s. a. : nefret edilen, iğrenç, tiksinc.

menhar i. a. [hı ile] : anat. burun deliği.

menhiyat, **-tı** (-.) i. a. ç. : dinin yasak ettiği şeyler.

menhi (-.) s. a. : nehi ve haram olunan, şer'an-menedilmiş, yasak.

menhus (-.) [ha ile] s. a. : nuhusetli, uğursuz, şom.

menhuş (-.) s. a. : yılan, akrep gibi hayvanlar tarafından sokulmuş.

meni, **-n'i** i. a. : yasak etme, bırakmama.

meni (-.) i. a. : biy. dölsuyu, belsuyu, sperma.

meni (-.) i. f. : benlik.

meniye i. a. : ölüm.

menkabe i. a. : tarihi hikâye, fıkra.

menkip, **-bi** i. a. : anat. omuz ile kol kemiğinin birleştiği yer.

menku (-.) s. a. : haşlanmış [suda], haşlama, suda kaynatılmış.

menkübiyet, **-ti** (-.) i. a. : gözden düşmüşlük.

menkûha (-.) i. a. : nikâhlı kadın, zevce, eş.

menkul, -lû (-.) s. a. : 1. taşınır, taşınan, nakledilen. 2. söylenen.

menkûp, -bu (-.) s. a. : gözden düşmüş.

menkûs (-.) s. a. : 1. baş aşağı çevrilmiş, tersine dönmüş. 2. hastalığı tekrarlamış [hasta].

menkuş (-.) s. a. : nakşolunmuş, süslenmiş, işlenmiş.

menkut, -tu (-.) s. a. : noktalı, noktalanmış,

menkuz (-.) s. a. : nakzedilmiş, bozulmuş, hükümsüz bırakılmış. **Karar-ı menkaz** : bozulmuş karar.

mensi (-.) s. a. : unutulmuş.

mensubin (--) s. a. ç. : mensup olanlar, nispeti olanlar, bağlı olanlar, kapılanmış olanlar, yamanmış olanlar, ilgisi bulunanlar.

mensubiyet, -ti (--) i. a. : ait olma, soyundan gelme, ilgililik, ilinti.

mensucat, -tı (--) i. a. : nescolunmuş, dokunmuş şeyler, dokumalar.

mensuç, -cu (-.) s. a. : nescolunmuş, dokunmuş.

mensuh (-.) s. a. : hükmü kalmamış, silinmiş.

mensup, -bu (-.) s. a. : -den olan, bağlı; kapılanmış, yamanmış, ilgisi bulunan.

mensur (-.), **measure** (-.) s. a. : 1. dağılmış, serpilmiş. 2. vezinsiz, kafilesiz söz.

menşe, -i i. a. : bir şeyin çıktığı, başladığı yer, köken, kaynak.

menşur (-.) i. a. : 1. mat. biçme, prizma. 2. tar. eskiden padişahın verdiği vezirlik veya müşürlük fermmanı.

menşuri (--) s. a. : mat. biçmesel, prizmatik.

menun (-.) i. a. : vakit, zaman. **Reyûl-menûn** : zamanın olayları.

menus (-.) s. a. : ünsiyet olunmuş, alışılmış, alışkan, alışık.

menusiyet, -ti (--) i. a. : alışkanlık, alışılma, alışılmış olma, alışma.

menut, -tu (-.) s. a. : tâbi, bağumlu.

menutiyet, -ti (--) i. a. : tâbi olma, bağumluluk.

menzil i. a. : konak, mesken.

menzile, **menzilet** i. a. : derece, rütbe, küçük aşama, kerte.

menzu (-.) s. a. : nezolunmuş, koparılmış.

menzuf (-.) s. a. : kan kaybı yüzünden dermansız kalmış [kimse].

menzul, -lû (-.) s. a. : nüzül isabet etmiş, inme inmiş, kötürüm.

mephas i. a. : bölüm [kitapta].

- Mephas-ül-beşer** : antropoloji **Mephas-ül-miyah** : hidroloji.
- mephur** (-) s. a. : nefes darlığına tutulmuş olan.
- mephusun anı** (-) b. s. a. : bahsolunan şey, adı geçen.
- mephut, -tu** (-) s. a. : hayrette kalmış, şaşmış, şaşkın.
- mepsut** (-) s. a. : 1. bastolunmuş, yayılmış, döşenmiş. 2. etrafiyle bildirilen.
- mepsuten** (-) zf. a. : düzce, düz, doğru; doğrusuna. **Mepsuten mütenasip** : mat. doğru orantılı.
- mera** i. a. : otlak, çayırılık.
- merabi'** (-) i. a. : 1. mürabballar, kareler. 2. ilkbaharda oturlan evler.
- merahim** (-) i. a. ç. : merhametler, şefkatler, acımlar.
- merak, -ğı** (-) i. a. : bir şeyi öğrenmek ve bilmek isteği.
- merakım** (-) i. a. ç. : kalemler, yazacak âletler
- merakıt, -dı** (-) i. a. ç. : merkatler, kabirler, mezarlar.
- meraki** (-) s. a. : 1. kuruntu, vesvese içinde bulunan [kimse]. 2. i. merdivenler, basamaklar.
- meram** (-) i. a. : arzu, istek, maksat, erek. **Meram-bahş, Meram-bahşa** : birine istediğini veren.
- meraret, -ti** (-) i. a. : acılık, tatsızlık.
- merasım** (-) i. a. : tören, gösteri, yol, yordam.
- meratıp, -bl** (-) i. a. ç. : mertebeler, dereceler, aşamalar, sıralar.
- meraya** (-) i. a. ç. : aynalar.
- merbut, -tu** (-) s. a. : bağlı, ilişik.
- merbutat, -tı** (-) i. a. ç. : raptolunmuş şeyler, ekli, bağlı şeyler.
- merbuten** (-) zf. a. : raptedilerek, bağlanmış olarak.
- merbutiyet, -ti** (-) i. a. : merbutluk, bağlılık, eklilik.
- mercan** i. a. : denizden çıkarılan kıymetli kırmızı madde.
- merci, -i** (-) i. a. : başvuracak yer.
- mercu, mercuv** (-) s. a. : rica olunan, umulan, yalvararak istenilen.
- mercum** (-) s. a. : recmolunmuş, taşlanmış.
- merdane** (-) zf. a. : mertçe, erkekçe, yiğitlikle.
- merdanegi** (-) i. f. : mertlik, yiğitlik.
- merdi** (-) i. f. : mertlik, yiğitlik, erkeklik, yüreklilik.
- merdudiyet, -ti** (-) i. a. : merdutluk, kovulmuşluk, geri çevrilmişlik.
- merdut, -du** (-) s. a. : reddolunmuş,

kovulmuş; geri döndürülmüş, alçak.

merdüm i. f. : insan, adam.

merdüman (.-) i. f. ç. : insanlar, adamlar.

merdümek i. f. : 1. küçük adlam. 2. mercimek, gözbebeği.

merdümgiriz (...-) b. s. f. : insanlardan kaçan.

merdümi (.-) i. f. : insanlık, adamlık.

meremmet, -ti i. a. : onarım, onarma.

merfa (.-) s. a. : refolunmuş, kaldırılmış, yükseltilmiş.

merg, -gi i. f. : ölüm.

mergup, -bu (.-) s. a. : rağbet olunan, sevilen, aranan, geçer, istenilen.

merg-zar (.-) b. s. f. : çayırılık, çimenlik, sulak [yer].

merhaba (.-) ünl. a. : 1. "genişlenin, rahat oturun". 2. günaydın, hoş geldiniz. 3. nazımda övülen kimseye hitabolarak kullanılır.

merhale i. a. : 1. mesafe, konak. 2. aşama, evre. **Merhale-nişin** : yolcu, turist.

merhamet, -ti i. a. : acıma, esirgeme. **Bi-merhamet** : merhametsiz, acımaz.

merhameten zf. a. : merhamet ederek, acıyarak.

merhem i. a. : 1. yaraya sürülen yağ, melhem. 2. mec. acıyı, sertliği giderecek ve avunduracak olan sebeb.

merhum (.-) s. a. : rahmetli, vefat etmiş, ölmüş olan, yarlıganmış.

merhun (.-) s. a. : rehine konmuş, rehin olarak bırakılmış, rehinde.

merhup, -bu (.-) s. a. : korkunç.

meri (.-) i. a. : anat. yemek borusu.

mer'i (.-) [henze ile] s. a. : gözle görülen.

mer'i (.-) [ayın ile] s. a. : yürürlükte olan. **Meriyül-icra** [olmak] : yürürlüğe girmek.

Merih ö. i. a. : dünyadan sonra güneşe en yakın olan bir gezegen, Sakıt, Mars.

mer'iyat (.-) i. a. ç. : gözle görülür şeyler.

meriyet, -ti i. a. : yürürlük, geçerlik. **Meriyete vaz'** : huk. yürürlüğe konma.

merkat, -di i. a. : mezar, kabir, sin.

merkep, -bi i. a. : 1. rükûbedilecek, binilecek şey, binek, binit. 2. eşek.

merkez i. a. : 1. orta. 2. polis karakolu. 3. durum. 4. başşehir. **Merkez-i hükümet** : başşehir, başkent.

merkeziyet, -ti (.-) i. a. : merkezcilik. **Usul-i merkeziyet** : bütün işle-

rin bir merkezden idare edilmesi usulü.

merkum (-) s. a. : 1. yazılmış. 2. adı geçen, az önce anılan [kimse], mezkûr.

merkûp, -bu (-) s. a. : üzerine binilmiş; bindirilmiş.

merkûz (-) s. a. : rehzolunmuş, dikilmiş, dikili.

merkûziyet, -ti (-) i. a. : dikilme, saplanma.

mermi i. a. : ateşli silâhlarla atılan tane, kurşun, fişek, gülle.

mermuz (-) s. a. : remzolanmış, işaretle anlatılmış, ima edilmiş.

merre i. a. : defa, kerre, kez. **Merre-i vahide** : bir defa.

mersa (-) i. a. : koy, liman.

mersiye i. a. : ağıt şiiri.

mersum (-) s. a. : resmolanmış, yazılmış, çizilmiş.

mersus (-) s. a. : sağlam. **Bünyan-ı mersus** : sağlam yapı.

mert, -di i. f. : er, erkek, yiğit.

mertebani (-) s. a. : Merteban'da yapılan bir çeşit çanak çömlek.

mertebe i. a. : derece, sıra, basamak, aşama.

mer'up, -bu (-) s. a. : korkmuş, ürkmüş.

mervi (-) s. a. : rivayet olunan bi-

rinden işiterek söylenen, sağlam bilinmeyen.

meryemiye i. a. : bot. adaçayı.

merzagi (-) s. a. : bataklığa ait.

merzak, -ku (-) s. a. : rızıklanmış, rızkı verilmiş.

mesabe (-) i. a. : derece, ölçü. **Mesabesinde** : yerinde, değerinde, hükümünde.

mesacit, -di (-) i. a. ç. : mescitler, ibâdet yerleri, içinde cuma ve bayram namazı kılınmayan küçük camiler.

mesadet, -ti i. a. : bahtiyarlık, mutluluk.

mesaet, -ti (-) i. a. : fenalık etme, fena iş yapma.

mesafe (-) i. a. : uzaklık, ıraklık.

mesag (-) i. a. : izin.

mesaha (-) i. a. : ölçme, ölçüm.

Mesaha-ı sathiye : bir yerin, bir toprağın yüzünün ölçüsü, yüzölçümü.

mesai (-) i. a. ç. : işler, çalışmalar, emekler.

mesail (-) i. a. ç. : meseleler, işler, sorular.

mesaip, -bi (-) i. a. ç. : musibetler, büyük belâlar.

mesakin (-) i. a. ç. : meskenler, oturulan yerler.

mesakin (.-) s. a. ç. : miskinler, uyuşuklar; fakirler; beceriksizler.

mesalih (.-) i. a. ç. : maslahatlar, işler. **Eshab-ı mesalih** : hükümet dairelerinde bitecek işi olan kimse-ler.

mesalik (.-) i. a. ç. : sülûk edilen, tutulan yollar.

mesamat (.-) i. a. ç. : gözenekler, cilt üzerindeki küçük delikler.

mesame (.-) i. a. : gözenek, cilt üzerindeki küçük delik.

mesami (.-) i. a. ç. : mismalar, ku-laklar.

mesane (.-) i. a. : sidik torbası, si-dik kovuğu.

mesanit, -di (.-) i. a. ç. : mesnetler, makamlar, rütbelere, derecelere, mevkiler, orunlar,

mesavi (.-) i. a. ç. : fenalıklar, kö-tülükler.

mesbuk, -ku (.-) s. a. : geçmiş, eski-den olmuş.

mescit, -di i. a. : içinde cuma ve bay-ram namazı kılınmayan küçük ca-mi; ibadet yeri. **Mescid-i aksa** : Kudüs'teki ünlü büyük cami.

mesdut, -du (.-) s. a. : seddolunmuş, kapanmış, tıkalı, kapalı.

mesel i. a. : ibret alınacak hikâye, söz. **Darb-ı mesel** : atasözü.

meselâ (.-) zf. a. : misal olarak, şunun gibi, söz gelişi.

mesale i. a. : 1. sorun. 2. güç, iş. mat. problem.

mesemme i. a. ç. : ufak delikler.

meserret, -ti i. a. : sevinç, şenlik.

Meserret-âver : sevinç getiren, se-vindiren, sevindirici

meserretbahş b. s. a. f. : sevindiren.

meserretetfeza (....) b. s. a. f. : sevin-ci artıran.

meshur (.-) s. a. : sihirlenmiş, bü-ğülenmiş, aldatılmış.

mesih, -shi i. a. : el ile sığama.

mesih (.-) [hı ile] s. a. : 1. çirkin, biçimsiz. 2. tatsız, aptal. 3. fena bir şekle girmiş.

mesih, -i (.-) s. a. : üzerine yağ sü-rülmüş.

Mesih (.-) ö. i. a. : Hz. İsa.

Mesiha (.-) ö. i. a. : 1. İsa peygam-bere verilen isim. 2. çok gezen, yü-ce ve şerefli.

mesil (.-) [se ile] s. a. : benzer, eş.

mesil (.-) [sin ile] i. a. : su yatağı.

mesire (.-) i. a. : seyredilecek, gezi-lecek yer.

mesken i. a. : oturulan yer, ev, ko-nut, barınak.

meskenet, -ti i. a. : miskinlik, uyun-tuluk.

meskûk, -kü (-) s. a. : ezilmiş, dö-
gülmüş, üzerine damga vurulmuş.

meskûkât, -tı (-) i. a. ç. : akçeler,
maden paralar, sikkeler. **Meskû-**
kât-ı ecnebiye : yabancı devlet pa-
raları.

meskûn (-) s. a. : içinde insan otu-
ran, nüfuslanmış, şenelmüş.

meskûp, -bu (-) s. a. : dökülmüş,
akıtılmış [su veya maden].

meskup, -bu (-) s. a. : delinmiş, de-
likli. **Dürr-i meskup** : delinmiş inci.

meskûr (-) s. ve i. a. : sarhoş.

meskût, -tu (-) s. a. : sükût edilmiş,
söylenmemiş, **Meskût geçmek** :
susgeçmek.

meslek, -ği i. a. : 1. sanat. 2. iş. 3.
yol; geçim için tutulan yol, gidiş.
4. sınıf.

mesleki (-) s. a. : meslekle ilgili.
Mesleki tedrisat : meslekle ilgili
olan dersler.

meslûp, -bu (-) s. a. : selbolunmuş,
soyulmuş, alınmış, giderilmiş.

mesmu, -u (-) s. a. : işitilmiş, du-
yulmuş.

mesmuat, -tı (-) i. a. ç. : duyulan,
işitilen ve haber alınan şeyler, ha-
vâdisler.

mesmum (-) s. a. : zehirlenmiş, ağı-
lanmış, zehirli.

mesmumen (-) zf. a. : zehirlenerek,
zehirlenme suretiyle.

mesnediyet, -tı i. a. : fr. imputabilité.

mesnet, -di a. i. : 1. dayanak. 2. ma-
kam, rütbe; fiz. destek.

mesnetnişin (...) b. s. a. f. : bir mes-
net veya makamda bulunan.

mesnevi (-) i. a. : ed. her beyti
başı başına kafiyeli ve başından
sonuna kadar aynı vezinde olan Di-
van Edebiyatında bir nazım şekli.

mesneviyat, -tı (...) i. a. ç. : mesnevi
tarzında yazılmış eserler.

mesnun (-) s. a. : kurulmuş, yerleş-
miş [kanun, âdet v.b.].

mesru, -u (-) s. a. : sar'a hastalığı-
na tutulmuş.

mesruk, -ku (-) s. a. : sirkat olun-
muş, çalınmış, aşırılmış.

mesrur (-) s. a. : sürurlu, sevinçli,
sevinmiş.

mesruriyet, -ti (-) i. a. : mesrur-
luk, sevinme, sevinç.

mesrut, -du (-) i. f. : büyü, sihir.

mesrut, -du (-) s. a. : serdolanmış,
söylenmiş, bildirilmiş.

mes, -ssi i. a. : birine, bir şeye elle
dokunma, yapışma, değme.

messah (-) s. a. : 1. çok ölçen, çok
ölçüp biçen. 2. oğusturan, masaj
yapan.

mest, -ti s. ve i. f. : sarhoş. **Mest-i harap, Ser-mest :** çok sarhoş.

mestan (-) s. ve i. f. ç. : sarhoşlar.

mestane (-) zf. f. : sarhoşçasına, sorhoşça.

mestli (-) i. f. : sarhoşluk.

mestur (-) [t ile] s. a. : setrolunmuş, örtülü, kapalı, saklı, gizli,

mestur (-) [tı ile] s. a. : satırlanmış, yazılmış, çizilmiş.

mesture (-) i. a. : huk. şahitleri gizli olarak temize çıkarmak üzere hâkim tarafından ait oldukları makama yazılan yazı. **Tahsisat-ı mesture :** örtülü ödenek.

mesul, -lü (-) s. a. : sorumlu, yükümlü.

mesuliyet, -ti (-..) i. a. : sorum, sorumluluk.

mesut, -du (-) s. a. : bahtiyar, mutlu.

mesva (-) i. a. : mesken, hane, ev.

meşacir (-) i. a. ç. : ağaçlık yerler, korular.

meşagil (-) i. a. ç. : meşgaleler, iş güçler.

meşahir (-) s. a. ç. : meşhurlar, ünlüler, tanınmışlar.

meşak, -kkı (-) i. a. ç. : meşakkatler, sıkıntılar.

meşakkat, -ti i. a. : güçlük, sıkıntı, zorluk.

meşale i. a. : bir kap içinde ısı alevle yanan gaz; çıra, odun ve saire. **Meşale-i kârhan :** kervana yol göstermek için önde giden meşale.

meşam, -mmı (-) i. a. : burun, geniz.

meşarık, -kı (-) i. a. ç. : mağrıklar, doğular.

meşarip, -bı (-) i. a. ç. : 1. içecek şeyler. 2. mizaçlar, tabiatlar, ahlaklar, huylar.

meşayih (-) i. a. ç. : şeyhler.

meşbu (-) s. a. : 1. doymuş, tok. 2. ağzına kadar dolu.

meşcer, meşcere i. a. : ağaçlık [yer], koru.

meşdut, -du (-) s. a. : şeddolunmuş, sıkı, sıkıca bağlı.

meşgale i. a. : iş güç

meşgul, -lü (-) s. a. : 1. oyalanan, uğraşan. 2. doldurulmuş. 3. dalgın.

meşguliyet, -ti (-..) iş, iş güç, uğraşılan şey.

meşher i. a. : teşhir yeri, sergi.

meşhet, -di i. a. : 1. bir şehidin öldüğü yer. 2. toplantı yeri.

meşhudat, -tı (-) i. a. ç. : görülen şeyler.

meşhum (-) s. a. : cesur, yürekli.

meşhun (-) s. a. : dolu, doldurulmuş, yükletilmiş.

meşhur (-) s. a. : tanınmış, ünlü, herkesçe bilinen. **Galat-ı meşhur** : yanlış olduğu halde, halk arasında kullanılan söz.

meşhut, -du (-) s. a. : müşahade olunmuş, görülmüş, görülen. **Cürm-i meşhut** : huk. suçüstü.

meşihat, -tı (-) i. a. : 1. şeyhlik. 2. evvelce şeyhislâm (şeyhülislâm) ın bulunduğu makam. **Bab-ı meşihat** : şeyhislâm kapısı; şeyhislâm-lık dairesi.

meşime (-) i. a. : anat. döş yatağı, etene, son.

meşiy, -syi i. a. : yürüme, yürüyüş. **Meşy-i askeri** : askeri yürüyüş.

meşiiyet, -ti i. a. : 1. irade, arzu. 2. yürüyüş, yürüme.

meşk, -kı i. a. : 1. el alıştırma [yazı ve müzikte]. 2. yazı veya müzik dersi.

meşkûk, -kü (-) s. a. : şüpheli. **Ma-i meşkûk** : köpek artığı gibi temizliği şüpheli su. **Meşkûk-ül-ahval** : ne idiği belirsiz.

meşkûr (-) s. a. : beğenilmiş, övülmüş.

meşlâh i. a. : maşlah, bir çeşit giyecek.

meşrep, -bi i. a. : huy, tabiat, yarıdılış, gidiş, tutum ve durum.

meşru, -u (-), **meşrua** (-) s. a. : şeriata, kanuna uygun, kanunlu.

meşrubat, -tı (-) i. a. ç. : içkiler, içecekler. **Meşrubat-ı külliye** : alkollü içkiler.

meşruhat, -tı (-) i. a. ç. : izahlar, açıklamalar.

meşruiyet, -ti (-) i. a. : meşruluk meşru olma, kanuna uygun bulunma.

meşrup, -bu (-) s. ve i. a. : içilmiş; içki.

meşrut, -tu (-) s. a. : şartlı, şartlanmış, şarta bağlı.

meşruta (-) i. a. : satılmak şartıyla vereseyle bırakılmış şey.

meşsaliyyun (-) i. a. ç. : derslerini gezinerek veren Aristo felsefi yolunda olanlar, fr. *péripatétiens*.

meşşat, -tı (-) i. a. : tarak yapan, tarakçı.

meşşata (-) i. a. : gelini süsliyen [kadın].

meşta (-) i. a. : kışlak.

meştum (-) s. a. : şetmolunmuş, sövülüp sayılmış.

meşum (-) s. a. : uğursuz, şom.

meş'ur (-) s. a. : şuurlanmış, şuur haline geçmiş.

meşveret, -ti i. a. : müşavere de bulunma, danışma.

met, -ddi i. a. : 1. uzanma; kabarma.

Medd ü cezîr : coğ. gelgit. 2. uzatma, çekme. **Medd-i basar** : hek. uzağı görme, presbit 3. bir harfi uzun okutma işareti.

meta (-) i. a. : matah, satılacak mal, eşya. **Meta-ı sakîl** : ağır mallar.

metaf (-) i. a. : ibadet veya şefaât kasdiyle çevresi dolaşılıp ziyaret edilecek yer.

metaip, -bi (-) i. a. ç. : yorgunluklar, meşakkatler.

metalip, -bi (-) i. a. ç. : talebolunan, istenen şeyler.

metanet, -ti (-) i. a. ç. : metinlik, sağlamlık, dayanıklılık, kuvvet.

metbu, -u (-) s. a. : kendisine tâbi olunan, uyulan.

meters i. f. : toprak siper, istihkâm.

metfen i. a. : mezar, kabir, sin.

metfun (-) s. a. : defnolunmuş, gömülmüş.

methal, -li i. a. : duhûl edilen yer, giriş, giriş kapısı.

methaldar (-) b. s. f. : [bir işte] eli olan, parmağı olan; karışmış.

methiye i. a. : birini övmek için yazılan yazı, kasidenin belirli yeri, övgü.

methul, -lu (-) s. a. : 1. ayıplanmış,

ayıplı, dile düşmüş. 2. kendisine bir şey girmiş olan.

methuş (-) s. a. : dehşete uğramış, şaşırılmış, şaşakalmış.

metin (-) s. a. : metanetli, sağlam, dayanıklı.

metin -tni i. a. : bir yazıyı şekil ve noktalama özellikleriyle birlikte meydana getiren kelimenin topu, öz, ibare.

metruk, -kü (-), **metruke** (-) s. a. : terkedilmiş, bırakılmış, kalıntı.

metrukât, -tı (-) i. a. ç. : bir ölüden kalan eşya ve mallar, kalıntılar.

metruke (-) s. a. : terkedilmiş, boşanmış, bırakılmış [kadın].

metrukiyet, -ti (-) i. a. : 1. metruklük, bırakılmışlık, kullanılmazlık. 2. terkedilme, boşanmış olma.

me'va (-) i. a. : yurt, yer, barınak, sığınacak yer.

mevacip, -bi (-) i. a. ç. : maaşlar, aylıklar; tar. yeniçeri maaşı.

mevahip, -bi (-) i. a. ç. : mevhibeler, vergiler, ihsanlar, sungular.

mevait, -di (-) [hemze ile] i. a. ç. : maideler, sofralar.

mevait, -di (-) [ayın ile] s. a. ç. : mev'utlar, vadolunmuş şeyler, söz vermeler.

mevaiz (-.) : nasihatler, öğütler.

Mevaiz-i hakimane : feylezofça öğütler.

mevaki (-.) i. a. ç. : mevkiler, yerler. **Mevak-i mühimme** : önemli yerler.

mevakıf (-.) i. a. ç. : mevkifler, durulacak yerler, duraklar.

mevalit, -di (-.) i. a. ç. : mevlitler, doğulan zaman ve yerler.

mevalit, -di (-.) i. a. ç. : 1. yeni doğmuş çocuklar. 2. mevcutlar.

mevani (-.) i. a. ç. : mâniler, engeller.

mevarit, -di (-.) i. a. ç. : vürüdedecek, gelecek, varacak şeyler.

mevasim (-.) i. a. ç. : mevsimler. **Mevasim-i erbaa** : dört mevsim.

mevaşi (-.) i. a. ç. : koyun, keçi ve sığır gibi hayvanlar.

mevat, -ddı (-.) i. a. ç. : maddeler. **Mevadd-ı gaita** : biy. dışkı. **Mevadd-ı itrahiye** : biy. çıkartı.

mevatın (-.) i. a. ç. : yurtlar, yurtlandırılmış bayındır yerler.

mevazı (-.) i. a. ç. : mevziler, yerler.

mevazın (-.) i. a. ç. : mizanlar, teraziler, ölçü aletleri, ölçekler.

mevce i. a. : (bir) dalga.

mevcedar (-.) s. a. : dalgalı.

mevcudat, -tı (-.) i. a. ç. : var olan şeylerin cümlesi, varlık, varlıklar.

mevcuden (-.) zf. a. : kendisi birlikte olarak.

mevcudiyet, -ti (-.) i. a. : mevcut olma, varlık, var olma. **Mevcudiyet hükmü** : varlık yargısı.

mevcut, -du (-.) s. a. : var olan, bulunan, olan, var. **Mevcudu kalma- mış** : tükenik.

mevç, -ci i. a. : dalga.

mevdu (-), **mevdua** (-.) s. a. : 1. tevdi olunmuş, emanet edilmiş. 2. bırakılmış.

mevduat, -tı (-.) i. a. ç. : 1. emanet bırakılan şeyler. 2. yatırım.

meveddet, -ti i. a. : sevme, sevgi, dostluk.

meveddetlü i. a. t. : rütbesi olmıyan kadı.

mevfur (-.) s. a. : çoğalmış, bollaşmış, artmış, çok.

mevhibe i. a. : sungu, vergi, bağış. **Mevhibe-i ilâhiye** : Allah vergisi.

mevhum (-.) s. a. : 1. kuruntuya dayanan. 2. var sanılan, var diye düşünülen, zihinde kurulmuş.

mevhumat, -tı (-.) i. a. ç. : hayal kabilinden olan şeyler.

mevhume (-.) i. a. : vehim, hayal, kuruntu nevinden şey.

mevhup, -bu (.-) s. a. : verilmiş, bağışlanmış.

mevit, -di i. a. : bir vaadin yerine getirildiği yer veya zaman. **Mev'id-i mülakat**, **Mev'id-i telâki** : randevu yeri, buluşak.

mevize i. a. : öğüt. **Mev'ize-i diniye** : dini öğüt.

mevki, -i i. a. : yer, makam, orun. **Mevki-i iktidar** : hükümet başı.

mevkif i. a. : bekleme yeri, durak; istasyon.

mevkit, -ti i. a. : kararlaştırılan zaman veya yer.

mevkuf (.-) s. a. : 1. tutulmuş, yakalanmış; tutuklu. 2. vakfedilmiş.

mevkufat, -tı (.-) i. a. ç. : (bir zaman için) tutulmuş, [mal veya para].

mevkûl, -lû (.-) s. a. : bir vekile bırakılan [iş]. **Mevkûlün-ileyh** : kendisine bir iş bırakılan adam, vekil.

mevku, -tu (.-) s. a. : muayyen vakit, vakti, zamanı belli olan.

mevkute (.-) i. a. : süreli yayın.

mevlâ (.-) i. a. : 1. efendi, sahip, malik. 2. Allah. 3. kul, köle, azat eden.

mevlâna (.-) s. a. : 1. "efendimiz" anlamınadır. 2. "hayret" anlamına. 3. bazı sarıklı kimselerin ve şeyhlerin lâkabı.

mevlevî (.-) s. ve i. a. : Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin tarikatında bulunan.

mevlevihane (.-) b. i. a. f. : mevlevî tekkesi.

mevleviyet, -ti i. a. : 1. mevlevîlik. 2. mollalık. 3. müderrislikten sonraki ilmiye payesi

mevlit, -di i. a. : 1. doğum yeri. 2. Hz. Muhammed'in doğumunu anlatan manzum eser.

mevlut, -du s. a. : 1. tevellüdetmiş, doğmuş. 2. [galat olarak] mevlit.

mevrit, -di i. a. : varacak yer, varacak yol.

mevrude (.-) s. a. gelmiş, ulaşmış.

mevrus (.-) s. a. : miras kalmış.

mevrut, -du (.-) s. a. : gelmiş, gelen.

mevsim i. a. : 1. bir yılın dört kısmından her biri. 2. bir şeyin belirli zamanı.

mevsimî (.-) s. a. : mevsimlik.

mevsuf (.-) s. a. : 1. sıfatlanmış, vasıflanmış. 2. gr. [sıfat takımlarından] belirtilen.

mevsuk, -ku (.-) s. a. : inanılır, sağlam, gerçek, doğru, belgeye dayanan.

mevsukan (.-) zf. a. : inanılır, güvenilir şekilde gerçek olarak.

mevsukiyet, -ti (.-) i. a. : doğruluk, gerçeklik, sağlamlık.

mevsul, -lü (-) s. a. : vaslolanmış, birleşmiş, eklenmiş.

mevsüm (-) s. a. : resimlenmiş, damgalanmış, kızgın demirle dağlanmış, damgalı.

mevt, -ti i. a. : ölüm. **Mevt-i ahmer** : kanlı ölüm, kılıçla ölüm.

mevta (-) i. a. ç. : ölümler, ölmüşler.

mevtai (--) s. a. : ölümsü.

mev'ut, -du (-) s. a. : vaadolanmış, söz verilmiş, adanmış. **Ecel-i mev'ud** : tabii ölüm.

mevvaç, -cı (-) s. a. : çok dalgalan, pek dalgalı.

mevzi (-) i. a. : bir şey konulacak yer, yer.

mevzii (--) s. a. : 1. bölgesel. 2. yayılmamış, yerel.

mevzu, -u (-) s. a. : 1. vazolanmış, konmuş. 2. konu. 3. **fels.** yapıntılı. **Mevzu-i bahs** : bahis konusu, söz konusu, kendisinden söz edilen, konuşulan.

mevzua (-) i. a. : **mant.** konut, postulat.

mevzuat, -tı (--) i. a. ç. : söz konusu olan maddeler, tüzüğün, **kararnamenin** taşıdığı hükümler.

mevzun (-) s. a. : 1. vezinli, tartılı, tartılmış, ölçülü. 2. biçimli, düzgün. **Mevzun-ül-endam** : taylan.

mey i. f. : şarap, içki. **Mey-âşam** : mey, şarap içen. **Mey-fûruş** : şarapçı; meyhaneci.

mey' i. a. : eriyip akma.

meyadin (--) i. a. ç. : meydanlar, açık yerler, alanlar.

meyamin (-) i. a. ç. : meymenetler, bereketler, uğurlar.

meyamin (--) s. a. ç. : kutlu ve mutlu olanlar.

meydan (-) i. a. : düz ve geniş yer, açıklık.

meyelân (--) i. a. : 1. eğilme, eğilim, akıntı. 2. sevmeye, tutulma, gönül akışı.

meygûn (-) b. s. f. : şarap gibi kırmızı, şarap rengine olan, kırmızıya çalan.

meygûsar (--) b. i. f. : birlikte şarap içen, şarap, içki arkadaşı.

meyhane (-) b. i. f. : içki satılan ve içilen yer, içelge.

meyil, -yli i. a. : 1. eğilme, eğilim, eğiklik, akıntı. 2. gönül akması, sevgi.

meykede, b. i. f. : meyhane, şarap evi.

meykeş b. s. f. : şarap içen.

meylen zf. a. : meylederek, eğilerek; o taraftan olarak.

meymenet, -ti i. a. : uğur, bereket.

meymun (-) s. a. : uğurlu, bereketli, kutlu.

meyperest, -ti b. s. f. : sürekli şarap içen.

meysere i. a. : 1. zenginlik. 2. ask. ordunun sol kanadı.

meyus (-) s. a. : umutsuz, yeisli.

meyusane (---) zf. a. : umutsuzlukla.

meyusiyet, -ti (---) i. a. : meyusluk, umutsuzluk.

meyve i. f. : meyvâ, yemiş. [aşl : "mive"].

meyyal, -li (-) s. a. : meyleden, çok istekli, düşkün.

meyyit, -ti s. a. : ölü, ölmüş [kim-se]. **Meyyit-i müteharik** : ölmüş de duruyor.

meyylte i. a. : hayvan leşi.

mezabilî (-) i. a. ç. : mezbahâlar, hayvan kesilen yerler, kanaralar, salhaneler.

mezahim (-) i. a. ç. : zahmetler, emekler, sıkıntılar, eziyetler.

mezahip, -bi (-) i. a. ç. : mezhepler, dini düşünceler, meslekler, inanışlar.

mezahir (-) i. a. ç. : 1. müz. utlar. 2. çiçekli yerler.

mezak, -kı (-) i. a. : 1. zevk alma, tat duyma, tatma. 2. zevk, lezzet. 3. tat duyulan yer, damak.

mezalim (-) i. a. ç. : zulümler, can yakmalar, haksızlıklar.

mezamin (--) s. a. ç. : mazmunlar, anlamlar; nükteli, cinaslı, sanath sözler.

mezamir (--) [ze ile] i. a. ç. : 1. neyler, kavallar. 2. Zebur'un sûreleri.

mezamir (--) [dat ile] i. a. ç. : koşu meydanları.

mezar (-) i. a. : 1. ziyaret yeri. 2. kabir, sin.

mezarat, -tı (--) i. a. ç. : mezarlar, kabirler, sinler.

mezaristan (---) b. i. a. f. : mezarlık, kabirlik, sinlik.

mezaya (--) i. a. ç. : meziyetler, üstünlük vasıfları.

mezayık, -kı (-) i. a. ç. : dar, sıkıntılı yerler.

mezbah i. a. : mezbaha, salhane, kanara.

mezbaha i. a. : hayvan kesilen yer, kanara, salhane.

mezbele i. a. : süprüntülük, çöplük.

mezbuh (-) s. a. : zebhedilmiş, boğazlanmış; kurban edilmiş.

mezbuhane (---) zf. a. : boğazlanmışçasına, boğazlanmış gibi; mec. son ümit ve son kuvvetle.

mezbül, -lü (-) s. a. : zayıf, arık.

mezbur (-) s. a. : adı geçmiş, yazılmış. **Mehlâğ-ı mezbur** : adı geçen para.

mezcen zf. a. : mezç yoluyla, karıştırarak.

mezç, -ci i. a. : karıştırma, katma, katıştırma.

meze i. f. : 1. tat, lezzet, çeşni. 2. içki içilirken yenilen şey.

mezellet, -ti i. a. : zellilik, horluk, alçaklık, aşağılık, bayağılık.

mezemmet, -ti i. a. : 1. ayıplama, kınama, yerme. 2. kusur, ayıp.

me'zene i. a. : ezan okunan yer.

mezhep, -bi i. a. : 1. gidilen, tutulan yol, çıkış. 2. öğreti, doktrin.

mezher i. a. : çiçeklik.

mezhere i. a. : çiçekli yer.

mezit, -di (-) i. a. : 1. artma, artık, çoğalma, artış. 2. gr. aslına harf katılmış fiil. **Mezidün-flh** : a. gr. kendisine fazla harf katılan aslı master.

meziyet, -ti i. a. : insanı, mükâfata, sevgi ve saygıya ulaştıran şey, üstünlük vasfı, artam.

meziyyat, -tı (-) i. a. ç. : meziyetler, üstünlük vasıfları.

mezkûm (-) s. a. : zükâmlı, nezleli.

mezkûr s. a. : zikrolunan, adı geçen, anılan.

mezleke i. a. : 1. ayak kayacak yer, kayıcı yer, bataklık, kaypıncak yer. 2. mec. yanlışlığa düşmeye sebep olan hal.

mezmum (-) s. a. : zemmolunmuş, beğenilmemiş, yerilmiş, çirkin, kötü.

mezmur (-) i. a. : 1. kavalla söylenen ilâhî. 2. Hz. Davud'a inen "Zebur"un sûrelerinden her biri.

mezra', **mezraa** i. a. : ziraat olunacak, ekilecek tarla, yer, ekelge.

mezru (-) s. a. : ziraat olunmuş, ekilmiş [yer].

mezruat, -tı (-) i. a. ç. : ekinler.

mezun (-) s. a. : 1. izinli. 2. bir okulu bitirmiş kimse.

mezunen (-) zf. a. : izinli olarak.

mezunin (-) s. a. ç. : mezunlar, izinliler.

mezuniyet, -ti (-) i. a. : 1. izinli olma. 2. bitirme. 3. yetki.

mıknatis (-) i. a. : mıknatıs, demir ve benzeri madenleri çekmek hassası bulunan demir çubuk.

mıknatisiyet, -ti (-) i. a. : mıknatıs kuveti ve hassası, magnatizma.

mıkraz (-) i. a. : kesecek alet, makas.

mıntaka i. a. : kuşak, çevre, bölge.

mıntakavî (-) s. a. : bölgesel.

mısdak, -ğ- i. a. : bir şeyin doğruluğunu ispat eden şey, ölçüt.
mısrâ (-) i. a. : şiirde beytin her hangi bir satırı, dize.
mıstar i. a. : cetvel, çizgeç.
mışat, -tı (-) i. a. ç. : taraklar.
mıthere i. a. : matara, teneke veya meşinden su kabı.
mıtrak, -ğ- i. a. : 1. çekiç. 2. değnek; tokmak.
mızmar (-) i. a. : koşu meydanı.
mızrap, -bı, **mıdrap**, -bı (-) i. a. : telli çalgıları çalmıya yarıyan kemik, tüy gibi şeyler, çalgıç.
mia (-) i. a. : anat. bağırsak. **Mia-i âver** : anat. körbağırsak. **Mia-i ısnâ aşer** : anat. onikiparmak bağırsağı.
miad (--) i. a. : vâdedilen, belirtilen zaman [yıpranma müddeti].
miat, -tı (-) s. a. : yüzler [sayı].
mide (-) i. a. : kursak. **Tevevüs-i mide** : hek. midenin genişlemesi, elestikiyetini kaybetmesi.
midras (-) i. a. : okuma yeri.
mie s. a. : mat. yüz. [sayı].
miftah (-) i. a. : anahtar.
miğfer i. a. : demir başlık, tulga.
mih (-) i. f. : mih, çivi.
mih s. f. : ulu, iri, büyük.
mihat, -dı (-) i. a. : döşek, yatak.

mihcem i. a. : çekip emmeye yarıyan organ veya alet, çekmen.
mihek, -kki i. a. : mehenk, denek-taşı.
mihen i. a. ç. : mihnetler, eziyetler, sıkıntılar.
mihman (-) i. f. : misafir, konuk.
mihmandar (--) b. s. f. : misafir ağırlamağa memur olan, konukçu.
mihnet, -ti i. a. : dert, çile, keder, sıkıntı.
Mihr i. f. : 1. Güneş. **Mihr ü Mah** : Güneşle Ay. 2. sevgi, şefkat.
mihrace (-) i. : yerli Hint prenslerine verilen bir ünvan.
mihrak, -kı (-) i. a. : fiz. odak.
mihrap, -bı (-) i. a. : camide imanın namaz kıldığı yer.
mihrbân (-) b. s. f. : dost, seven, şefkatli.
mihrbani (--) b. i. f. : dostluk, merhamet; sevgi.
mihter s. f. : pek ulu, en büyük.
mihteri (-) i. f. : büyüklük, ululuk.
mihver i. a. : dingil, eksen. **Mihver-i nuha-i şevki** : anat. boyun - omurilik eksenini.
mikâbi (--) s. a. : kübik.
mikâp, -bı (-) i. a. : mat. kûp.
miktar (-) i. a. : 1. parça, bölüm. 2.

- nicelik, kemiyet. **Mikdar-ı kâfi** : yeter derecede.
- miknet, -ti** i. a. : kuvvet, kudret, güç, zor.
- mikram** (-) s. a. : pek çok kerem eden, bağışlıyan.
- mikras, mikraz** (-) i. a. : makas.
- miksefe** i. a. : fız. kondansatör.
- mikval** (-) s. a. : çok konuşan.
- mikyal, -li** (-) i. a. : ölçek, tahlil ölçeği.
- mikyas** (-) i. a. : ölçü, ölçek. **Mikyas-ı gaz** : gazölçer. **Mikyas-ı his** : duyumölçer.
- milâdi** (---) s. a. : milâtle, Hz. İsa'nın doğum yılı ile ilgili. **Sene-i milâdiye** : milât yılı.
- milâhat, -tı** (-) i. a. : gemicilik; gemicilik bilgisi.
- mil'aka** i. a. : kaşık.
- milât, -dı** (--) i. a. : 1. doğma, doğum. 2. Hz. İsa'nın doğum günü.
- milel** i. a. ç. : milletler, uluslar **Beyn-el-milel** : uluslararası.
- milh** i. a. : tuz.
- milik, -ki** i. a. : birinin tasarrufu altında bulunan şey.
- milikdar** (-) b. s. a. f. : mülk sahibi, hükümdar.
- millet, -ti** i. a. : 1. ulus. 2. sınıf, topluluk. 3. kategori.
- milli** (-), **milliye** s. a. : ulusal. **Milli müdafaa vekâleti** : savunma bakanlığı. **Milli müdafaa vekili** : savunma bakanı.
- milliyet, -ti** i. a. : ulusallık, ulusçuluk.
- milliyetperver** b. s. a. f. : ulussever, ulusçu.
- milliyetperverlik** b. i. a. f. : ulusçuluk, ulusseverlik.
- mim** ha. a. f. : osmanlı alfabesinin yirmi yedinci harfi.
- mimar** (--) i. a. : binâ yapan, mühendis.
- mimaran** (---) i. a. ç. : mimarlar, mühendisler.
- mimariye** (---) i. a. : bir yapı için mimara verilen para.
- min** e. a. : -den; -denberi.
- minbaad, -di** zf. a. : bundan sonra, bundan böyle, artık.
- minelkadim** (...-) zf. a. : öteden beri, eskiden beri.
- minen** i. a. ç. : minnetler, nimetler, iyilikler.
- mingayrikasdin** zf. a. : istemiyerek.
- miber** i. a. : camide hatibin hutbe okuduğu yer.
- minh, minhü** e. a. : ondan [tekil hâli].
- minha** (-) e. a. : ondan, bundan.
- minhaç, -cı** (-) i. a. : işlek yol.

minhar i. a. : anat. burun deliği.
min ...ilâ zf. a. : -den-ye kadar.
Min el-bap il-el-mihrap (kapıdan mihraba kadar) kapı kapamacasına, baştan aşağı, hepsi, bütün.
minkale i. a. : geo. yarım daire şeklinde dereceli geometri aracı iletkei.
minkar (-) i. a. : yırtıcı kuş gagası.
minkari (-) s. a. : gaga biçiminde; gagayı andırır yolda.
minnet, -ti i. a. : iyilik, lûtf, nimet.
minnetdar (-) b. s. a. f. : birine karşı minnet duyan.
minnetşinas (...) b. s. a. f. : minnet bilir, iyilik tanıyan.
mintarafillâh zf. a. : Tanrı yönünden.
minval, -li (-) i. a. : gidiş, yol, tarz.
mir (-) i. f. : baş, başkan; bey.
miraç, -cı (-) i. a. : 1. çıkılacak, yükselecek yer. 2. merdiven. 3. göğe çıkma. 4. Hz. Muhammed'in göğe çıkması, ağması.
miraciye (-) i. a. : ed. Miraç münasebetiyle yazılan manzume.
miralay (-) b. i. f. : ask. albay.
miras (-) i. a. : ölen bir kimseden kalan para ve mal mülk, kalıt.
mirashar (-) i. a. : mirasyedi.
mirat, -tı (-) i. a. : ayna.

mirfak, -ğı i. a. : anat. dirsek.
mirfaka i. a. : dirsek yastığı.
miri (-) s. f. : beylik, devlet hazinesine ait.
mirliya (-) b. i. f. a. : ask. tuğgeneral.
mirsat, -dı i. a. : rasad yeri, gözetme yeri.
mirvaha i. a. : yelpaze. **Mirvaha** -cünban : yelpaze sallıyan.
misafir (-) i. a. : 1. konuk. 2. hek. gözün saydam tabakasına gelen beyaz leke.
misak, -kı (-) i. a. : sözleşme, antlaşma, pakt, ant.
misal, -li (-) i. a. : nümune, örnek.
misbah i. a. : biy. yüzgeç. **Misbah-i batnî** : biy. karın yüzgeci.
misil, -sli i. a. : 1. benzer, eş. 2. kat. **Misil-i müsterek** : mat. ortak kat. **Misil-i müsterek-i asgar** : mat. en küçük ortak kat.
misillu (-) s. a. : benzer, gibi.
misk, -ki i. a. : erkek ceylanın karının altında bulunan bir keseden çıkan güzel kokulu madde.
miskal, -li (-) i. a. : bir buçuk dirhemlik eski bir ölçü.
miskam (-) s. a. : hastalık.
miskap, -bı i. a. : delik açmaya yarayan burgu, matkap.

miskin s. a. : uyuntu, mıymıntı.
miskinhane (.-.) b. i. a. f. : cüzâam hastalığına tutulanlara mahsus binâ.
misma' (.-) i. a. : 1. hek. kulak. 2. hek. kulaklık.
mismar (.-) i. a. : çivi, mih.
misvak, -ki (.-) i. a. : erâk ağacının ucu dövülüp fırça haline getirilen ve diş temizliğinde kullanılması sünnet olan ince dalları.
mi'sar (.-) i. a. : mat. ondabir (1/10).
mişvar (.-) i. a. : hal, durum, gidiş.
mişvel i. a. : orak. **Mişvel-i muh** : anat. beyin orağı, beyni ikiye ayıran yarığın içine giren örtü.
mithara i. a. : matara.
miyah (.-) i. a. ç. : sular. **Miyah-ı câriye** : akar sular. **Miyah-ı merre** : acı sular.
miyan (.-) i. f. : orta, ara. **Der-mi-yan** : ortada, arada.
miyane (.-.) i. f. : 1. orta; ara. **Mi-yanemizde** : aramızda. 2. kıvam.
miyar (.-) i. a. : bir şeyin değerini, saflık ve halislik derecesinde ölçen alet, ölçü.
mizaç, -cı (.-) i. a. : huy, yaradılış. **Mizaç-gir** : her nabza şerbet vermesini bilen.

mizah (.-) i. a. : şaka, lâtife, eğlen-ce [aşl "müzah"].
mizan (--) i. a. : terazı, ölçü aleti, tartı, ölçek. **Mizan-ül-harare** : ısıölçer, termometre.
mizap, -bı (--) i. a. : oluk, su yolu; damlalık.
mizbah i. a. : bıçak.
mizmar (.-) i. a. : kaval, fülüt, ney; düdük.
molla i. a. : kadı; hoca; medrese talebesi.
muabber s. a. : yorulmuş düş.
muabbir s. a. : tabir eden, rüyadan mâna çıkaran, düş yoran.
muaccel s. a. : 1. acele olunmuş. 2. peşin, önden verilen, vâdesiz.
muaccelât, -tı (...-) i. a. : peşin ödemeler.
muaccip, -bi s. a. : hayrette bırakan, şaşkınlık veren.
muacciz s. a. : tâciz eden, sırnaşık, yapışkan, sıkıcı.
muadat, -tı (.-) i. a. : karşılıklı düşmanlık.
muaddel s. a. : tâdil edilmiş, doğrultulmuş, düzeltilmiş, değişik.
muaddil s. a. : tâdil eden, doğrultan, değiştiren.
muaddit, -di s. ve i. a. : sayaç.
muadelât, -tı (.-) i. a. ç. : 1. mat.

- denklemler. 2. beraberlikler, eşitlikler.
- muadele** (.-.) i. a. ; 1. mat. denklem. 2. beraberlik, eşitlik.
- muadelet, -ti** (.-.) i. a. : 1. eşitlik, denklik. 2. geo. fiz. eşdeğerlik.
- muadil** (.-.) s. a. : 1. müsavî, beraber, denk, eşit, denkleş. 2. fiz. eşdeğer.
- muaf** (.-) s. a. : 1. affolunmuş, bağışlanmış. 2. biy. bağışık.
- muafiyet, -ti** (.-.) i. a. : 1. affedilmiş olma. 2. biy. bağışıklık.
- muahadat, -tı** (.-.) i. a. ç. : antlaşmalar.
- muahede** (.-.) i. a. : antlaşma. **Muahede-name** : antlaşma şartlarının yazıldığı kâğıt.
- muahezat, -tı** (.-.) i. a. ç. : 1. azarlamalar, paylamalar, çıkışmalar, darılmalar. 2. tenkitler.
- muaheze** (.-.) i. a. : çıkışma, azarlama.
- muahhar** s. a. : tehir edilmiş, sonra ya, geriye bırakılmış, sonraki.
- muahharen** zf. a. : sonradan, son zamanlarda, yakında.
- muahit, -di** (.-.) s. a. : antlaşma yapan.
- muahiz** (.-.) s. a. : çıkışan, azarlayan; tenkideden, çekiştiren.
- muakade** (.-.) i. a. : akit yapma, anlaşma.
- muakip, -bi** (.-.) s. a. : cezalandıran.
- muakit, -di** (.-.) s. a. : akit yapan, anlaşılan, sözleşen.
- muakkip, -bi** s. ve i. a. : takipçi, kovalayıcı.
- mualece** (.-.) i. a. : ilaç verme, ilaçlama.
- muallâ** (.-) s. a. : yüksek, yüce.
- muallâk, -kı** s. a. : tâlik olunmuş, bağlı, asılı bırakılmış, askıda.
- mualleka** i. a. : İslâm'dan önce Arap şairlerinin beğenilip Kâbe duvarına asılmış olan ünlü kasideleri.
- muallekat, -tı** (.-.) i. a. ç. : muallakalar. **Muallekat-ı seb'a** : İslâm'dan önce Arap şairlerinin beğenilip Kâbe duvarına asılan ünlü yedi kasidesi.
- muallel** s. a. : ta'lil edilmiş, sakat, eksik, illet gösterilerek kusurlandırılmış.
- mualllem** s. a. : talim olunmuş, öğretilmiş, talimli. **Mualllem asker** : talim görmüş asker, er.
- mualli** (.-) s. a. : yücelten, yükselten.
- muallil** s. a. : sebep, bahane ileri süren.
- muallim** s. ve i. a. : talim eden, öğ-

- reten, öğretmen. **Muallim** mektebi : öğretmen okulu.
- muallimat**, -tı (...) i. a. ç. : kadın öğretmenler.
- muallime** i. a. : kadın öğretmen.
- muamelât**, -tı (...) i. a. ç. : eylemler, işlemler, işler; yollar, izler; daire işleri. **Muamelât-ı zatiye** : özlük işleri.
- muamele** (...) i. a. : 1. işlem; eylem, iş, hareket. 2. kim. **Hüsn-i muamele** : iyi muamele, iyi davranış.
- muamma** (...) i. a. : bilmece, bulmaca; sır; mec. anlaşılmaz iş.
- muammer** s. a. : ömürlü, yaşamış. **Muammer olmak** : 1) yaşamak; 2) uzun ve mutlu yaşamak.
- muammeyat**, -tı (...) i. a. ç. : muammalar, bilmeceler, bulmacalar; sırlar; anlaşılmaz işler.
- muanaka** (...) i. a. : birinin boynuna sarılma, sarmaşma, kucaklaşma.
- muaned** (...) i. a. : anutluk, inatçılık, ayak direme.
- muanit**, -di (...) s. a. : inat eden, direngen.
- muannit**, -di s. a. : inatçı, direngen.
- muaven** s. a. : ünvanlı, bir ünvan ile tanınmış.
- muaraza** (...) i. a. : 1. çekişme. 2. kavga.
- muarefe** (...) i. a. : bilişme, tanışma.
- muarekât**, -tı (...) i. a. ç. : kavga, vuruşmalar, savaşlar.
- muareke** (...) i. a. : kavga, vuruşma, savaş.
- muarız** (...) s. a. : karşı gelen, karşı koyan, zıt.
- muarra** (...) s. a. : soyulmuş, çıplak; arı, berfi.
- muarref** s. a. : târif edilmiş, tanınmış, bildirilmiş.
- muarrep**, -bi s. a. : Arapçalaştırılmış [kelime].
- muarrık**, -kı s. a. : hek. terletici [ilâç].
- muarrif** s. a. : 1. tarif eden, etrafiyle anlatan. 2. Camilerde hayrat sahiplerinin adlarını hayır ile anan müezzin.
- muasere** (...) i. a. : 1. güçlük. 2. fakirlik.
- muasır** (...) s. a. : birleyle bir asırda, bir zamanda yaşayan, çağdaş. **Muasır medeniyet** : çağdaş uygarlık.
- muasker** i. a. : bir ordunun yerleştiği yer, karargâh.
- muassel** s. a. : ballı, ballanmış.
- muassıra** i. a. : biy. büzgen.
- muşaka** (...) i. a. : çılgınca sevişme, âşık olma.

muşeret, -ti (.-.) i. a. : birlikte yaşayıp hoş geçinme.

muşık, -ğı (.-.) i. a. : âşık olan, seven.

muşir (.-.) s. a. : muşeret eden, birlikte yaşayan.

muşşer s. ve i. a. : onlu; on köşeli, dekağon.

muat, -dı (.-) s. a. : iade olunmuş, geri çevrilmiş.

muatebe (.-.) i. a. : çıkışma, azarlama, paylama.

muatep, -bi (.-.) s. a. : çıkışılmış, azarlanmış, paylanmış.

muatip, -bi (.-.) s. a. : çıkışan, azarlıyan, paylıyan.

muattal s. a. : battal, bırakılmış, işlemez; işsiz, boş.

muattar s. a. : ıtırh; güzel kokulu.

muattış s. a. : ta'tiş eden, susatan, susatıcı.

muavaza (.-.) i. a. : 1. değiş tokuş, trampa. 2. dâşıklı dövüş.

muavazaten (.-...) zf. a. : değiş tokuşla, trampa ile; değiştirme yoluyla.

muavedet, -ti (.-.) i. a. : avdet etme, geri dönme, dönüş.

muavenat, -tı (.-.) i. a. ç. : yardımlar, yardım etmeler; yardımcılıklar.

muavenet, -ti (.-.) i. a. : yardımlaşma, yardım. **Muavenet-i nakdiye** : para yardımı.

muavin (.-) s. ve i. a. : yardımcı.

muavvak, -kı s. a. : tâvik edilmiş, geriye bırakılmış, askıda bırakılmış [iş].

muavveç, -ci s. a. : eğrilmiş, bükülmüş, çarpık; eğribüğü, dolambaç.

muavvik, -kı s. a. : tâvik eden, geriye bırakan, oyahıyan [bir işi].

muayede (.-.) i. a. : bayramlaşma.

muayene (.-.) i. a. : gözden geçirme, yoklama.

muayyebat, -tı (.-) i. a. ç. : ayıp ve iğrenç şeyler.

muayyen s. a. : belli, belirtilmiş, belirlirli, sınırlı; kararlaştırılan.

muayyeniyet, -ti i. a. : bellilik, belirlilik.

muayyep, -bi s. a. : tâyip olunmuş, ayıplanmış.

muayyin s. a. : tâyin eden, belirten.

muazzam s. a. : tâyin eden, belirten.

muazzam s. a. : büyük, kocaman; koskaca, koskocaman.

muazzep, -bi s. a. : azaba uğramış, azap çeken, üzölmüş.

muazzez s. a. : çok sevgili, değerli; aziz, sayın.

muazzip, -bi s. a. : 1. azap verem,

üzün. 2. muzip, takılğan.

mubah (-) s. a. : yapılmasında günahı veya sevabı olmayan şeyler.

mubahhal, -hi s. a. : bahil, cimri, pinti.

muba'it, -di s. a. : teb'ideden, uzaklaştıran.

mubarek (-) s. a. : 1. bereketli, kutlu, kutsal. 2. beğenilen, sevilen, kızılan, şaşılacak kimse veya şey hakkında söylenir.

mubassır s. a. : 1. bakıcı, gözetici. 2. i. eskiden okullarda öğrenciyi göz altında bulundurmamakla görevli kimse.

mubayaa (-) i. a. : satın alma.

mucir (-) s. a. : icar edilen, kiraya verilen şey.

mucez (-) s. a. : muhtasar, kısa, derli toplu yazılmış olan.

mucir (-) s. a. : veda veren, acıtan, ağrıtan.

mucibe (-) s. a. : mant. olumlu.

mucibince (-) zf. a. : 1. gereğince, hükmünce, ona göre. 2. yapıla.

mucip, -bi (-) s. a. : icabeden, gereken, gerektiren. **Mucip sebep** : gerekçe. **Mucib-i ar** : yüz kızartıcı.

mucir (-) s. a. : kiraya veren, kirahyan.

mucit, -di (-) s. ve i. a. : icadeden, bulan, yeni bir şey yaratan.

muciz (-) [vav ile] s. a. : 1. icaz eden, kısaltan. 2. kısa, toplu. 3. az sözle çok şey anlatan.

muciz (-) [ayın ile] s. a. : acze düşüren, kimsenin yapamayacağı yolda olan.

mucizat, -tı (-) i. a. ç. : mucizeler, tansıklar.

mucize (-) i. a. : herkesi acze düşüren ve hayrette bırakan görülmedik, duyulmadık şey, tansık.

mudâ' s. a. : kendisine emanet olarak verilmiş.

mudarebe (-) i. a. : 1. dövüşme, vuruşma, dövüş. 2. tic. bir yandan sermaye, öte yandan emek konularak kurulan şirket.

mudarip, -bi (-) s. a. : darbeden [birbirini], dövüşen.

mudhik, -ki s. a. : gülünç, eğlenceli; güldüren, güldürücü, komik.

mudhike i. a. : güldüren şey, komedi.

mudil, -li s. a. : 1. dalâlete düşüren, doğru yoldan çeviren, azdıran.

mudil (-) s. a. : güç, zor, karmaşık, çapraşık [iş].

mudilât, -tı (-) i. a. ç. : büyük, ağır, güç ve çetin olan işler.

mudile (-) i. a. : çözülmesi güç olan iş.

mufagama (.-.) i. a. : 1. öpme. 2. anat. ağızlaşma.

mufasala i. a. : ayrılma.

mufassal s. a. : tafsilâtlı, uzun; ayrıntılı.

mufassalan zf. a. : uzun uzadıya, bütün ayrıntıları ile, uzun uzun.

mufassıl s. a. : tafsil eden, uzun uzadıya anlatan.

mugaddi (.-) s. a. : besleyici, besleyen, besinli.

mugalata (.-) i. a. : şaşırtmaca, yanıltmaca; ağız kalabalığı.

mugalebe (.-) i. a. : galebe çalmıya, üstün gelmiye, birini yenmiye uğraşma.

mugammet, **-di** s. a. : örtülü, kılıflı, kınına konmuş. **Mugammed-ül-cenat** : zool. kınkanadlılar.

muganni (.-) s. ve i. a. : şarkı söyleyen, şarkıcı.

muganniye s. ve i. a. : şarkı söyleyen kadın, şarkıcı kadın.

mugarrak, **-ğ** s. a. : 1. gümüşle süslü. 2. suya daldırılmış.

mugaşsi (.-) s. a. : bayılan, bayılıcı.

mugayeret, **-ti** (.-) i. a. : uymazlık, zıtlık, karşıtlık, aykırılık.

mugayir (.-) s. a. : aykırı, uymaz, zıt, karşıt.

mugayyebat, **-tı** (.-) i. a. : gözle görülmez, gizli şeyler.

mugayyep, **-bi** s. a. : kaybolmuş, kayıp.

mugayyer s. a. : tağyir edilmiş, değiştirilmiş, başkalaştırılmış.

muğber, **-rri** s. a. : 1. dargın, küskün, gücenik. 2. tozlu, tozlanmış.

muğfel s. a. : iğfal olunmuş, aldatılmış, baştan çıkarılmış.

muğfil s. a. : iğfal edici, ayartıcı, aldatici, baştan çıkarıcı.

mugis (.-) s. a. : yardım eden, yardımcı koşan.

muğlak, **-ki** s. a. : kapalı, güç anlaşılır, çapraşık.

muğlakat, **-tı** (.-) i. a. : anlaşıl-maz şeyler, zor şeyler.

muğtenim s. a. : iğtinam eden, ganimet, bilerek faydalanmaya kalkan.

muğzip, **-bi** (.-) s. a. : gazebe getiren, kızdıran, darıltan.

muh, **-hki** i. a. : anat. ilik. **Muhh-i azmi** : kemik iliği, **Muhh-i şevki** : anat. murdar ilik.

muhaba (.-) i. a. : korku, ihtiraz, çekingenlik. **Bi-muhaba** : korkusuz, çekinmeden.

muhabbet, **-ti** i. a. : sevgi; aşk, dostluk; dostça konuşma, yarenlik. [aşk : "muhabbet"].

muhaberat, -tı (.-.) i. a. : haberleşme.

muhabere (.-.) i. a. : haberleşme, yazışma.

muhabir (.-.) s. ve i. a. : haber veren, haberci.

muhacat, -tı (.-.) [he ile] i. a. : birbirini hicvetme, yerme.

muhaccep, -bi s. a. : perdelenmiş.

muhaccil s. a. : birini utandıran, yüzünü kızartan.

muhacemat, -tı (.-.) i. a. ç. : hücumlar, saldırışlar.

muhaceme (.-.) i. a. : hücum etme, saldıрма; üşüşme.

muhaceret, -ti (.-.) i. a. : muhacirlik, göç etme, göç.

muhacet, -ti (.-.) i. a. : birbirini hicvetme.

muhacim (.-.) s. a. : hücum eden, atılan, saldırcı.

muhacimin (.-.) s. a. ç. : saldıranlar; üşüşenler.

muhacir (.-.) s. ve i. a. : hicret eden, göçmen.

muhacirin (.-.) i. a. ç. : göçmenler.

muhaddep, -bi s. a. : 1. kamburlaşmış şey, üstü yumru, tümsek olan. 2. i. geo. dışbükey, konveks.

muhaddir [hı ile] s. a. : uyuşturucu ilâç, narkotik.

muhaddir [ha ile] s. a. : kabartan, şişiren.

muhaddis s. a. : hadisle uğraşan [kimse].

muhaddiş s. a. : tahdiş eden, kulağı tırmalıyan.

muhadene (.-.) [he ile] i. a. : barışma, barışık olma.

muhadenet, -ti (.-.) [hı ile] i. a. : dostluk, yakın ahbablık.

muhadese (.-.) i. a. : konuşma, konferans.

muhafaza (.-.) i. a. : saklama; koruma; gözetme, kayırma.

muhafazakâr (.-.) s. a. f. : tutucu, eskiye bağlı.

muhaffef s. a. : tahrif olunmuş, hafifletilmiş.

muhaffif s. a. : hafifleten, ağırlığı gideren.

muhafız (.-.) s. ve i. a. : koruyan, bekçi.

muhakeme (.-.) i. a. : 1. duruşma; yargılama. 2. fels. usamlama, usa vurma.

muhaki (.-.) s. a. : benziyen, benzer olan.

muhakkak, -kî zf. a. : mutlaka, her halde, besbelli.

muhakkar s. a. : hakarete uğramış, alçak, aşağılanmış.

muḥakkık s. a. : tahkik eden, gerçeği araştıran, soruşturucu.

muḥakkır s. a. : tahkir eden, hakir ve hor gören.

muḥal, -li (-) s. a. : imkânsız, olmaz, olamaz, olmayacak. **Muhale tâlik** : olmaza bağlama.

muḥalâsat, -tı (-..) i. a. : içten sevgi.

muḥalat, -tı (-..) s. a. ç. : olamaz, olmaz, olmayacak şeyler.

muḥalefet, -ti (-..) i. a. : muhaliflik, karşı koyma, karşı gelme; uygunsuzluk, aykırılık, düşmanlık.

muḥaleset, -ti (-..) i. a. : dostça geçinme, dostluk ve iyi muamele etme.

muḥalif (-.) s. a. : zıt, karşıt, aksi; sosy. ayrışık.

muḥalifin (-..) s. a. ç. : aykırı, karşıt, zıt düşüncede olanlar. sosy. ayrışıklar.

muḥalledat, -tı (-..) i. a. ç. : 1. kalacak şeyler. 2. şaheserler.

muḥallef i. a. : birinin ölümünden sonra bıraktığı şey, tereke.

muḥallefe i. a. : ölen bir adamın dul kalan karısı.

muḥalles s. a. : tahlis olunmuş, kurtarılmış.

muḥallet, -di s. a. : daimî, sürekli, ebedî, sonsuz.

muḥalli (-.) s. a. : tahliye eden, boşaltan.

muḥallıl s. a. : eritir, eritken.

muḥallis s. a. : tahlis eden, kurtaran.

muḥalliye i. a. : fiz. boşaltıcı, boşluk tulumbası.

muḥalünbih (-..) b. i. a. : birine havale olunan mal.

muḥamese (-..) i. a. : fısıldaşma.

muḥami (-..) i. a. : avukat.

muḥammen s. a. ; tahmin edilmiş, değerlendirilmiş, sanılmış, sanılan.

muḥammer [hı ile] s. a. : ekşiyerek kabarmış, mayalanmış.

muḥammes [hı ile] s. a. : 1. beş köşeli, beşli, beggen. 2. ed. i. beşer mısralık (dizeli) bentlerden meydana gelen Divan Edebiyatı nazım şekillerinden biri.

muḥammez s. a. : hamızlanmış, oksitlenmiş, paslanmış.

muḥannit, -ti s. a. : tahnit eden, değer biçen, eksper.

muḥannes s. a. : korkak; namusu bozulmuş, kadın tabiatlı genç çocuk.

muḥannit, -ti s. a. : tahnit eden, mumyalıyan.

muḥarebe (-..) i. a. : harbetme, savaşma; savaş.

muharip, -bi (.-.) s. a. : iyi savaş yapan, savaşman.

muharref s. a. : tahrif olunmuş, bozuk.

muharrem i. a. : 1. haram sayılmış, haram kılınmış. 2. Arabi ayları-birincisi, aşure ayı.

muharrer s. a. : yazılmış, yazılı.

muharrefat, -tı (...-) i. a. ç. : yazılmış şeyler, mektuplar.

muharrif s. a. : tahrifeden, bozan, silen.

muharrik s. a. : 1. tahrik eden, kıskırtıcı, harekete getiren. 2. elebaş. 3. fels. devitken. 4. dürtü. 5. kim. karmaç.

muharrip, -bi s. a. : harabeden, yıkan, yok eden.

muharrire i. a. : yazar, yazı yazan.

muharrire (...-) i. a. ç. : yazarlar, yazı yazarlar.

muharriş s. a. : tahriş eden, tırmalıyan, yırtan, azdıran.

muhasama (.-.) i. a. : düşmanlık [iki taraf arasındaki].

muhasamat, -tı (.-.) i. a. ç. : düşmanlık [lar].

muhasara (.-.) i. a. : kuşatma, sarma, çevirme.

muhasabat, -tı (.-.) i. a. ç. : hesap işleri, hesap görmeler; hesap daireleri.

muhasabe (.-.) i. a. : 1. hesaplama, hesap işi. 2. saymanlık.

muhasede (.-.) i. a. : hasetleşme, günüşleşme, çekemezlik.

muhasım (.-.) s. a. : hasım olarak karşılaşanlardan her biri.

muhasır (.-.) s. a. : muhasara eden, etrafını kuşatan, saran.

muhasip, -bi (.-.) i. a. : muhasebeci, sayman.

muhasıl s. a. : elde edilmiş olan şey, tahsil edilmiş olan para.

muhasala i. a. : 1. elde edilen sonuç. 2. fiz. bileşke.

muhasenat, -tı (...-) i. a. ç. : 1. iyilikler, güzel, faydalı, hayırlı işler. 2. üstünlük sebepleri.

muhasse s. a. : tahsis edilmiş, ayrılmış.

muhassest, -tı (...-) i. a. ç. : ödenek.

muhasin s. a. : tahsin eden, güzel kılan, güzelleştiren.

muhat, -tı (.-) [hı ile] i. a. : biy. sümük.

muhat, -tı (.-) [ha ile] s. a. : çevrilmiş, sarılmış, kuşatılmış, çevrili, çevrik.

muhataba (.-.) i. a. : birbirine hitabetme, söyleşme; mec. çekişme.

muhatap, -bı (.-.) s. a. : kendisine söz söylenen, ikinci şahıs.

muhatara (.-.) i. a. : 1. tehlike. 2. zarar, ziyan; korku.

muhatıp, -bı (.-) s. a. : biy. sümüksel, sümüksü.

muhattat, -tı s. a. : çizgili, yollu.

muhaverat, -tı (.-) i. a. ç. : karşılıklı konuşmalar.

muhavere (.-.) i. a. : konuşma [iki kişi karşılıklı olarak].

muhavvef s. a. : korkutulmuş.

muhavvel s. a. ; havale edilmiş, gönderilmiş, ısmarlanmış, bırakılmış. **Muhavvelün aleyh** : üzerine (poliçe ve saire) havale edilen.

muhavvelât, -tı (.-) i. a. ç. : havaleler, devlet borcu olarak ödenmesi bir vilâyete veya daireye havale olunan paralar.

muhavvil s. a. ; tahvil eden, değiştiren, başka biçime sokan.

muhavvile i. a. : fiz. transformatör.

muhayyel s. a. : tahayyül olunmuş, hayal kurulmuş, düşünülmüş ve tasımlanmış olan.

muhayyelât, -tı (.-) i. a. ç. : hayal edilmiş şeyler.

muhayyer s. a. : 1. seçmeli, beğenmece. 2. müz. Türk müziğinin en eski ve en çok kullanılan makamlarından biri.

muhayyile i. a. : 1. hayal kuvveti,

hayal etme yetisi, imgelem. 2. düşünme hassası.

muhayyir s. a. : hayrette bırakan, şaşırtan. **Muhayyir-ül-ukul** : akıllara hayret veren.

muhibir s. ve i. a. : 1. haber veren, haberci. 2. gazeteye haber toplayıp ulaştıran.

muheyh i. a. : anat. dimağçe, beyincik.

muhibban (.-) s. a. ç. : sevenler, sevgi besleyenler.

muhiik, -kki s. a. : haklı, doğru, yerinde.

muhiikkane (.-) [k lar kahn] zf. a. : haklı olarak, haklı olana, doğruya yaraşır yolda.

muhiil, -lli s. a. : ihlâl eden, dokunan, bozan.

muhiip, -bbi s. a. : muhabbet eden, seven, sevdik, dost. **Muhibb-ül-kıls** : coğr. kireççil. **Muhibb-ül-milh** : coğr. tuzcul. **Muhibb-ür-rütube** : coğr. nemcil. **Muhibb-ül-yubuse** : coğr. kurakçıl.

muhiş (-) s. a. : korkunç, ürkünç.

muhiit, -ti (-) s. a. : 1. saran, çevreliyen. 2. i. çevre, yöre. **Muhiit-i Arz** : coğr. Dünya'nın çevresi. **Muhiit-i daire** : geo. çember, daire çevresi.

muhiitat, -tı (.-) i. a. ç. : çevreler.

muhti (.-) s. a. : çevrel.

muhkem s. a. : sağlam, sağlamlaştı-
rılmış, kuvvetli, berk.

muhkim s. a. : ihkâm eden, kuvvet-
leştiren, sağlam kılan.

muhlis s. a. : 1. samimi, içten. 2. hâ-
lis, katıksız. **Halis muhlis** : katı-
ksız, su katılmadık.

muhlisane (...-.) zf. a. f. : içten gele-
rek, dostlukla.

muhnik, -kı s. a. : 1. boğan, boğucu.
2. bunaltan.

muhrik, -kı s. a. : 1. yakıcı, yakan.
2. yanık, dokunaklı [ses].

muhrip, -bi [ha ile] i. a. : küçük
harp gemisi.

muhrip, -bi [hi ile] s. a. : harabeden,
yıkıp yuğuran.

muhsin s. a. : ihsan eden, iyilik
eden; cömert.

muhtaç, -cı (.-) s. a. : 1. ihtiyacı
olan, bir eksiği olup onu tamamlama-
mak isteyen. 2. yoksul, fakir.

muhtar (.-) s. a. : 1. istediği gibi
hareket eden, erkin, özerkli. 2. i.
köy veya mahalle işlerine bakmak
üzere halkın seçtiği kimse.

muhtariyet, -ti (.-.-) i. a. : muhtar-
lık, özgürlük, erkinlik.

muhtas, -ssı (.-) s. a. : bir kimseye
veya şeye mahsus olan, özgü, öz-
gülenmiş.

muhtasar s. a. : kısa, kısaltma, özet.
muhtasaran zf. a. : kısaca, kısıltı-
rak.

muhtazar s. a. : hazırlanmış, ölüme
hazır.

muhtazır s. a. : can çekişen.

muhtefi (.-) s. a. : ihtifa eden, sak-
lanan, gizlenen; saklı, saklanmış,
gizlenmiş, gizli.

muhtekir s. a. : hakır, hor gören.

muhtekir s. ve i. a. : ihtikâr yapan,
malı saklayıp pahalalanınca satan,
vurguncu, istifçi.

muhtel, -li s. a. : 1. ihlâl edilmiş,
bozulmuş, bozuk; karışmış. 2. ak-
lını oynatmış. **Muhtel-üş-şuur** :
aklını oynatmış, akli bozuk.

muhtelif s. a. : ihtilâf eden, birbiri-
ne uymıyan, zıt; türlü, çeşit çeşit,
ayrışık.

muhtelis s. a. : ihtilâs eden, çalan,
çalıp çırpan, aşırان.

muhtelit, -ti s. a. : karışık, karma,
karma karışık.

muhtemel s. a. : 1. ihtimali olan,
umulur, beklenir, kabil, olanaklı.
2. zf. olsa gerek.

muhtemelât, -tı (...-) s. a. ç. : bekle-
nir, umulur, olabilir şeyler.

muhtemir s. a. : ihtimar eden, maya-
lanarak, ekşiyip kabaran, kaynı-
yan.

muhtenik s. a. : ihtinak eden, nefes alamıyan, boğulan, boğuk.

muhterem, muhtereme s. a. : saygıdeğer, sayın. **Zevat-ı muhtereme** : saygıdeğer kimseler.

muhteri (..-) s. a. : icat eden, keşfeden, bulan.

muhterik, -kı s. a. : tutuşup yanmış; yanık.

muhteris s. a. : 1. hırs sahibi, hırslı. 2. çok istekli, ateşli, yarsılı.

muhteriz s. a. : ihtiraz eden, sakınan; çekingen, sakin.

muhterizane (...-) zf. a. f. : sakınarak, sakına sakına, çekinerek, çekine çekine.

muhteşem s. a. : 1. ihtişamlı, heybetli; saygıdeğer kimse. 2. debdebeli, tantanalı, görkemli.

muhteve (..-) i. a. : kapsam, içindeki.

muhteve (..-) s. a. : kavriyan, kapsıyan, içine alan, kapsıyan.

muhteviyat, -tı (...-) i. a. ç. : içindekiler. [doğrusu : "muhteveyat" dır].

muhtıra i. a. : akıl defteri, andaç.

muhti (..) s. a. : 1. hataya düşüren, yanıltan. 2. hata eden, yanlış; kabahatli yanlış.

muhyi (..) s. a. : ihya eden, hayat veren, canlandıran, diriltan.

muhzır i. a. : [eskiden] şariat mahkemelerinde "mübaşir" görevinde bulunan kimse.

muin (..) s. a. : yardımcı.

muıt, -di (..) s. ve i. : 1. mubassır. 2. öğrenciyi göz altında bulunduran.

muje (..) i. f. : 1. gam, kaygı, tasa. 2. belâ, musibet.

mukaar s. a. : 1. çukur olan, oyuk. 2. i. geo. içbükey, konkav.

muka'ariyet, -ti i. a. : çukurluk.

mukabbız s. a. : daraltan, sıkıan. **Mukabbız-ı eviye** : damardaraltan.

mukabele (..) i. a. : 1. karşılık. **Mukabele-bi-l-misl** : misilleme. 2. karşılaştırma. 3. halk karşısında ezberden Kur'an okuma.

mukabil (..) s. a. : 1. karşı. 2. i. karşılık.

mukaddem s. a. : 1. takdim olunmuş, sunulmuş. 2. öne konmuş; önce.

mukaddema (...-) zf. a. : 1. bundan önce. 2. eskiden.

mukaddemat, -tı (...-) i. a. ç. : 1. mant. öncüller. 2. ask. öncüler.

mukadder s. a. : takdir edilmiş, nasib, kısmet, yazılı [alına].

mukadderat, -tı (...-) i. a. ç. : Allah

- tarafından takdir olunmuş şeyler, alinyazısı, yazgı.
- mukaddes, mukaddese s. a. :** kutlu, kutsal.
- mukaddesat, -tı (...)** i. a. ç. : kutsal şeyler.
- mukaddim s. a. :** 1. takdim eden, büyük bir zata veren, sunan. 2. öne, ileri geçiren.
- mukaddime i. a. :** önsöz, başlangıç, giriş.
- mukaddir s. a. :** takdir eden, değer biçen; beğenen.
- mukaffa (...)** s. a. : kafiye, uyaklı.
- kuffel s. a. :** kilitli, kilitlenmiş.
- Bab-ı mukaffel :** kilitli kapı.
- mukahhar s. a. :** tahkir eden, kahreden, yok eden.
- mukallip, -bi s. a. :** kalbeden, çeviren, başka kılığa sokan.
- mukallit, -di s. a. :** 1. takliden, taklitçi. 2. bir şeyi takan, boynuna asan.
- mukanna' s. a. :** peçeli.
- mukannen s. a. :** muayyen, belirli, oynamaz, şaşmaz, belli, düzenli.
- mukannin s. a. :** kanun yapan.
- mukarebet, -ti (...)** i. a. : 1. yakın ve komşu olma. 2. yaklaşma.
- mukarenet, -ti (...)** i. a. : 1. yanaşıklık; yaklaşma, kavuşma, bitişme. 2. uygunluk.
- mukarin (...)** s. a. : 1. yanaşık, yaklaşan, kavuşan, bitişen. 2. uygun.
- mukarip, -bi (...)** s. a. : ikisi ortası, orta.
- mukarrep, -bi s. a. :** yaklaştırılmış, yaklaşmış, yakın.
- mukarrer s. a. :** 1. kararlaştırılmış, kararlaştırılmış.
- mukarrerat, -tı (...)** i. a. ç. : kararlaştırılan şeyler, kararlar.
- mukarrip, -bi s. a. :** yaklaştıran, yakınlaştıran.
- mukarrir s. a. :** 1. takrir eden, etraflıca anlatan. 2. i. [eskiden] huzur hocası.
- mukaseme (...)** i. a. : paylaşma, bölüşme, üleşme.
- makasim (...)** [ka uzun] s. a. : bölün, paylaşan, bölüşen.
- mukassat, -tı s. a. :** taksitli.
- mukassaten zf. a. :** taksitle, taksitli olarak, bölek bölek.
- mukassem s. a. :** taksim olunmuş, ayrılmış, bölünmüş.
- mukassır s. a. :** 1. çekinen. 2. kusur işliyen.
- mukassı (...)** s. a. : kasvet verici, bunaltıcı, sıkıntılı.
- mukassim s. a. :** taksim eden, ayrıran, bölen.

mukataa (.-.) i. a. : götürü iş verme, kesişme, kesenek, kesim.

mukatelât, -tı (.-.) i. a. ç. : öldürüşmeler, vuruşmalar; savaşlar.

mukatele (.-.) i. a. : 1. boğazlaşma, birbirini öldürme. 2. savaş, kavga.

mukatıl (.-) [ka uzun] s. a. : birbiriyle vuruşan, birbirini öldüren.

mukatta (.-) s. a. : kat'edilmiş, kesilmiş, parçalanmış.

mukattar s. a. : taktir olunmuş, inbikten çekilmiş, damıtılmış, damıtık. **Ma-i mukattar** : damıtık su.

mukavelât, -tı (.-.) [ka uzun] i. a. ç. : yazılı sözleşmeler.

mukavele (.-.) i. a. : 1. uyluşım. 2. sözleşim, sözleşme [yazılı].

mukavelename (.-.-.) b. i. a. f. : kontrat.

mukavemet, -ti (.-.) i. a. : 1. karşıdurma, karşı koyma, dayanma. 2. fiz. direnç. 3. fels. direngi.

mukavim (.-) s. a. : dayanıklı, karşı duran; dayanır, kaldırır.

mukavves s. a. : yay gibi eğri, kavisli, eğmel.

mukavvi (.-) s. a. : kuvvet veren, kuvvetlendirici.

mukavvim s. a. : kıvama getiren, eğriyi düzelten.

mukayese (.-.) i. a. : kıyaslama, karşılaştırma, ölçüştürme, oranlama; ölçme, ölçü.

mukayyet, -di s. a. : kayıtlı, kaydı yapılmış, bağlı, bağlanmış. **Mukayyet olmak** : ilgi göstermek, önem vermek.

mukayyi (.-) s. a. : kay ettiren, kusturan, kusturucu.

mukayyiat, -ti (.-.) i. a. ç. : kay ettirici, kusturucu ilaçlar.

mukayyıt, -dı s. ve i. a. : kaydeden; kayıt yapan, işyar.

mukbil s. a. : ikballi, hayırlı gelen; kutlu, mutlu, gözde olan.

mukdim s. a. : ikdam eden, cesaretle sarılan, teşebbüs eden; çalışkan, işine düşkün.

mukız (.-) s. a. : 1. ikazeden, uyardıran. 2. gafletten, dalgınlıktan kurtaran.

mukim (.-) s. a. : ikamet eden, oturan, kalan.

mukle i. a. : anat. gözbebeği.

mukmir s. a. : mehtaplı [gece].

mukni, -i s. a. : ikna eden, kandıran, inandırıcı. **Edille-i muknia** : inandırıcı kanıtlar, tanıtlar.

mukraz s. a. : ikraz olunmuş, ödünç verilmiş.

mukriz s. a. : ikraz eden, ödünç veren, borç veren.

muktataf s. a. : iktitaf edilmiş, devşirilmiş, derlenmiş, derleme.

muktatafat, -tı (...) i. a. ç. : derlenmiş şeyler, derlemeler, antoloji.

muktazi (..) s. a. : gerek, gereken, gerekli.

muktebes s. a. : iktibas olunmuş, alınmış, aktarılmış.

muktebesat, -tı (...) s. a. ç. : muktebes olan, faydalanmak üzere alınan, aktarılan şeyler.

muktebis s. a. : iktibas eden, alan; aktaran.

mukteda (..) s. a. : iktida edilen, uyulan; örnek tutulan.

muktedi (..) iktida eden, uyan, ar-kadan gelen.

muktedir s. a. : iktidarlı, güçlü kuvvetli, erkli.

muktefi (..) s. a. : iktifa eden, birine uyan, ardı sıra, izinden giden, örnek tutan.

mukterin s. a. : iktiran eden, yaklaşan, yakın gelen.

mukterip, -bi s. a. : iktiraebeden, yaklaşan, yakına gelen.

muktesit, -di s. a. : iktisad eden, tutumlu.

muktetaf s. a. : toplanmış, devşirilmiş.

muktetafat, -tı (...) i. a. ç. : toplan-

mış, derlenmiş, devşirilmiş şeyler, antoloji.

mukteza (..) s. a. : iktiza etmiş, gerekmiş. **Muktezasınca** : gereğince.

muktezi (..) s. a. : iktiza eden, gereken.

mulin (..) s. a. : ilân eden, herkese bildiren.

mumailleyh (--) s. ve i. a. : ima edilen, adı geçen, yukarda anılan [kimse].

mumiyan (..) s. f. ç. : kıl belli, bell kıl gibi ince olan güzeller.

mumza (..) s. a. : imzalanmış, imzalı.

mumzi (..) s. a. : imza eden, imza sahibi.

münassıf s. a. : ikiye bölen; geo. açığortay.

munazzaf s. a. : tanzim edilmiş, temizlenmiş, arınmış.

munfasıl s. a. : 1. infisal eden, ayrılan, ayrılmış. 2. fels. ayrık.

munfasılan zf. a. : ayrı, ayrılmış olarak.

munis (..) s. a. : alışık, cana yakın, sevimli, insancıl.

munkabız s. a. : 1. toplanmış, çekilmiş, büzülmüş. 2. sıkılmış. 3. inkı-baza uğramış, pekliği olan.

munkatı, -ı s. a. : 1. inkıta eden, kesilen, kesilmiş, kesik, aralıklı. 2. geo. süreksiz. 3. mat. kesikli.

munsab, -bbı s. a. : 1. dökülen, akan. 2. ırmağın denize döküldüğü yer, ağız.

munsalih s. a. : barış üzere olan.

munsarih s. a. : açık, aşıkâr, meydanda.

munsif s. a. : insafılı.

munsifane (..-) zf. a. f. : insafıllıkla, insafıca.

muntabı s. a. : 1. tab'edilen, basılan, damgalanan. 2. yaradılıştan olan.

muntabık s. a. : intibak eden, uyan, uygun.

muntafi (..-) s. a. : 1. intifa eden, sönen, sönük, sönmüş. 2. fiz. sönmümlü.

muntavi (..-) s. a. : intiva eden, dürlülüp bükülen, toplanmış, devşirilmiş.

muntazam s. a. : intizamlı, düzgün, düzenli, derli toplu.

muntazaman zf. a. : düzgün, düzenli olarak; sürekli olarak, şaşmadan, aksamadan.

muntazar s. a. : intizar edilmiş, gözetilmiş, gözetilen, beklenen, umulan.

muntazır s. a. : intizar eden, bekliyen, gözliyen.

muntazıran zf. a. : intizar ederek, bekliyerek.

munzam, -mmı s. a. : zammolunmuş, katılmış, katma; birleştiren, üste konan; ek.

murahaba (..-) i. a. : fazla faiz alma, tefecilik.

murabba (..-) [ayın ile] s. ve i. a. : mat. kare. **Murabba-ı tam** : tam kare.

murabba (..-) i. a. : kaynayıp kıvama geldikten sonra dondurulmuş meyva suyu tatlısı.

murahhas s. ve i. a. : ruhsatlı, izinli, her türlü harekete yetkili kimse, delege.

murakabe (..-) i. a. : 1. teftiş, kontrol, denetleme, denet. 2. tas. kendi iç âlemine bakma, dalıp kendinden geçme.

murakıp, -bı (..-) i. a. : denetçi.

murakkam s. a. : yazılmış, yazılı.

muran (..) i. f. ç. : karıncalar.

murassa (..-) s. a. : 1. kıymetli taşlarla süslü, cevahirli. 2. ed. iki mısraı (dize) veya iki fıkrası kelime kelime birbiriyle aynı vezin ve kafiye olan [söz, beyit].

murat, -dı (..) i. a. : meram, istek, dilek.

murçe (..) i. f. : küçük karnea.

murdar s. f. : mundar, kirli, pis.

murdia i. a. : sütnine, sütana.

mus (-) i. a. : bıçak.

musabere (.-.) i. a. : sabretme, katlanma.

musaddak, -k₁ s. a. : tasdik olunmuş, temizlenmiş; onaylanmış, onaylı.

musaddık, -k₁ s. a. : tasdik eden, onaylıyan, onayan.

musaddi' s. a. : tasdi eden, baş ağrıtan.

musafaha (.-.) i. a. : el sıkışma, tokalaşma.

musaffa (.-) s. a. : tasfiye olunmuş, temizlenmiş, arıtılmış; duru, süzme.

musaffi (.-) s. a. : tasfiye eden, temizliyen, süzen, sıyıran.

musaggar s. a. : tasgir olunmuş, küçültülmüş.

musahabat, -t₁ (.-.) i. a. ç. : sohbetler, konuşup görüşmeler.

musahabe (.-.) i. a. : sohbet etmek, konuşma, görüşme.

musaheret, -ti (.-.) i. a. : evlenme ile meydana gelen akrabalık.

musahhah s. a. : tashih olunmuş, düzeltilmiş, yanlışsız.

musahhih s. a. : tashih eden, düzelten; düzeltici.

musahhihin (...-) s. a. ç. : tashih edenler, düzeltenler, düzelticiler.

musahip, -bi (.-) s. a. : 1. sohbet eden, konuşan. 2. büyük bir kimseyi sohbetiyle eğlendiren kimse.

musakkafat, -t₁ (...-) i. a. ç. : ev, han, dükkân gibi üstü dam ile örtülü olan şeyler.

musalih (.-) s. a. : sulh yapan, barışan.

musalla (.-) i. a. : üstü açık, namaz kılınacak yer. **Musalla taşı**, **Seng-i musallâ** : musalla taşı.

musallat, -t₁ s. a. : yapışkan, asılıgan, sataşmış, sataşan. **mec.** balta olan.

musalli (.-) s. a. : beş vakit namaz kılan kimse.

musammem s. a. : tasdim olunmuş, kesin karar verilmiş; tasımlanmış, kurulmuş.

musammet, -ti s. ve i. a. : 1. içi boş, kof olmıyan şey. 2. **gr.** Arap alfabesinde (m, r, b, n, f, l) den başka bütün harfler.

musanna' (.-) s. a. : 1. san'atlı. 2. uydurma, düzme.

musannef s. a. : 1. tasnif edilmiş, sıraya konulmuş. 2. yazılmış [kitap].

musannefat, -t₁ (...-) s. a. ç. : tasnif edilmiş kitaplar.

musannif s. a. : 1. kitap yazar. 2. s. sıralıyan. 3. i. dosya, sıralaç.

musap, -bı (-.) s. a. : isabet etmiş, rastlamış; tutulmuş, yakalanmış, uğramış.

musaraa (-..) i. a. : güreş, güreşme, pehlivanlık.

musari (-.) s. ve i. a. : güreşçi, pehlivan.

musarraha s. a. : tasrih edilmiş, açıklanmış, açık söylenmiş, belirtilmiş, apaçık.

musattah, **musattaha** s. a. : satırlandırılmış, düz, yüzeyli. **Hendese-i musattaha** : geo. düzlem. geometri.

musavver s. a. : 1. resimli. 2. düşünülmüş, kurulmuş, tasarlanmış.

musavvir 1. s. a. : tasvir eden. 2. i. ressam.

musavvit, -ti s. a. : tasvir eden, seslenen, ses çıkaran.

musaykal s. a. : cilâlı, parlak, yaldızlı, perdahlı.

Musevi (-.) s. ve i. a. : Yahudi.

Mushaf ö. i. a. : Kur'an.

musi (-) s. a. : 1. vasiyet eden; birini vasi gösteren. 2. tavsiye eden.

musibet, -ti (-.) i. a. : 1. büyük felâket. 2. s. pis, murdar; uğursuz.

musikar (-.) i. f. : 1. gagasında delikler bulunup rüzgâr estikçe tür-lü sesler çıkaran bir efsane kuşu. 2. muskal denilen düdük.

musiki (-.) i. o. : müzik. **Musiki-sinas** : müzisyen.

musil (-.) s. a. : isaleden, ulaştırıcı, yetiştiren, vardırıcı, getiren.

musile (-.) i. a. : [eskiden] müderislikte ikinci yüksek derece.

musip, -bi (-.) s. a. : isabet eden, doğru, yerinde.

musir, -rri s. a. : ısrar eden, direnen, ayak diriyen.

musirrane (-..) zf. a. : ısrar ederek, direnerek, ayak diriyerek.

musirren zf. a. : direnerek, üstünde durarak.

musiye (-.) i. a. : vasiyet eden kadın.

muskit, -tı s. ve i. a. : ıskat eden, düşüren, çocuk düşürmiye yarıyan ilâç.

muslih s. a. : ıslah eden, iyileştiren; ara bulan, barıştıran.

muslihane (-..) zf. a. f. : barış yoluyla.

mustafa (-.) s. a. : 1. ıstıfa edilmiş, en iyisi olarak seçilmiş. 2. ö. i. Hz. Muhammed'in adlarından.

mustahkim s. a. : istihkâm eden, sağlamlaştıran, pekiştiren.

mustalah s. a. : ıstılahlı, içinde çok terim olan, ağdalı.

mustatil i. a. : geo. dik dörtgen.

muşamma i. a. : muşamba.

muşıkâf (-.) s. f. : kılı kırk yaran, titiz.

muşt, -tu i. f. : 1. yumruk. 2. tokat; mee. avuç. **Muşt-ül-kadem** : anat. ayak tarağı. **Muşt-ül-yet** : anat. el tarağı.

muştıye i. a. : bot. tarakotugiller.

muta (-) i. a. : kendisine itaat olunan, sözü dinlenen.

muta (--) s. a. : 1. ita olunmuş, verilmiş. 2. i. fels. veri, done.

mutaazziv s. a. : organlaşmış.

mutabakat, -tı (-..) i. a. : 1. uygunluk. 2. uyuşma. 3. biy. uyum.

mutabık, -kı (-.) s. a. : tetabuk eden, uyan, uygun.

mutaden (--) zf. a. : alışıldığı üzere.

mutahhar s. a. : tathir edilmiş, temizlenmiş, temiz.

mutahhir s. a. : tathir eden, temizliyen.

mutalebat, -tı (-..) i. a. ç. : istekler.

mutalebe (-..) i. a. : talebetme, isteme.

mutallâ (-) s. a. : tılâlanmış, yaldızlanmış, yaldızlı.

mutalleka i. a. : boşanmış kadın.

mutalsam s. a. : tılsımlı, büyüülü.

mutantan s. a. : tantanalı, gösterişli, şatafatlı, görkemli.

mutarassıt, -tı s. a. : tarassut eden, gözliyen.

mutarra (-) s. a. : taravetli, taze.

mutarraz s. a. : tarazlandırılmış, işlenmiş, işlemeli [kumaş].

mutasaddi (...-) s. a. : 1. tasaddi eden, bir işe girişen. 2. başkasına saldıran.

mutasallif s. a. : kendini beğenen.

mutasallip, -bi s. a. : serteşen, katılaştıran; sert, sağlam.

mutasarrıf s. a. : 1. tasarruf eden, bir şeyi istediği gibi kullanan, sahip. 2. [Tanzimat'tan sonra] bir sancağın en büyük yönetim görevlisi.

mutasavver s. a. : 1. tasarlanmış, düşünülmüş. 2. akla gelebilir, olabilir.

mutasavvıf i. a. : 1. sofi olan. 2. tasavvufu uğraşan; fels. gizemci.

mutasavvife i. a. : mutasavvıflar, sofular.

mutat, -dı (--) s. a. : 1. itiyadolunmuş, alışılmış. 2. huy. 3. her zamanki, belli.

mutavaat, -tı (-..) i. a. : 1. itaat etme, baş eğme, uyma; uygunluk. 2. gr. öznesi aynı zamanda tümleç olan, dönüşlü fiil : çekilmek, kurtulmak gibi.

mutavassıl s. a. : kavuşan, ulaşan, eren.

mutavassıt, -tı i. a. : 1. tavassut eden, vasıta olan, ara bulan, aracı. 2. orta, ortalama.

mutavattın s. a. : tavattun eden, bir memlekette yerleşen, yerleşmiş, yurtlaştırmış.

mutavele (-..) i. a. : sürüncemede bırakma, işi uzatma.

mutavvel s. a. : tatvil edilmiş, uzatılmış, daha uzun yapılmış.

mutayebe (-..) i. a. : şakalaşma.

mutayyep, -bl s. a. : 1. tatyip edilmiş, güzel kokular sürünmüş. 2. hatırı hoş edilmiş, gönü alınmış.

mutazallım s. a. : 1. zulümden şikâyetçi, sızlanan. 2. zulmeden.

mutazammın s. a. : tazammun eden, içine alan.

mutazarrı s. a. : tazarru eden, yalvarıp yakaran.

mutazarır s. a. : zarar görmüş, zarara uğramış.

mutbik, -kı s. a. : bir şeyi örten, бүrtүйen.

muteber (-..) s. a. : 1. itibarlı, sayılır; sayılı, ileri gelen. 2. yürürlükte olan, geçer.

muteberan (-..) b. s. a. f. ç. : ileri gelenler.

mutedit (-..) s. a. : ne pek çok, ne de pek az olan, orta, mülâyim, ılımlı, oranlı, ölçülü.

mutekif (-..) s. a. : itikâfeden, bir yere kapanıp ibadetle uğraşan.

mutekis (-..) s. a. : aksolunmuş, tersine çevrilmiş.

mutekit- di (-..) [k kalın] s. a. : itikâdeden, inanan, inançlı.

mutemet, -di (-..) s. ve i. a. : itimadolan, güvenilen, emin, güvenilir.

mutena (-..) s. a. ; itinalı, özenilmiş, özenle yapılmış, özenli.

muteni (-..) s. a. : itina eden, özenen, özenle yapan.

muterif (-..) s. a. : itirafeden, [kusu- surunu] söyleyen.

muteriz (-..) s. a. : itirazeden, karşı gelen.

muteriza (-...) i. a. : yuvarlak “ () ” veya köşeli “[] ” parantez.

mutesif (-..) s. a. : itisaf eden, doğru yoldan ayrılıp haksızlık yoluna sapan; zulüm eden.

muteyat, -tı (-..) i. a. ç. : fels. veriler, fr. *données*.

mutezil (-..) s. a. : itizal eden, cemaatten ayrılıp bir yana çekilen.

mutezir (-..) s. a. : özür dileyen.

muti (-) s. a. : itaat eden, baş eğen, boyun eğen.

muti (-) s. a. : ita eden, veren.

mut'im s. a. : it'am eden, yemek yediren.

mutlak, -ğı s. a. : 1. serbest, hür, salt. 2. her halde.

mutlaka (.-) zf. a. : her halde, muhakkak, ille, illâ, illâki. **Mutlaka-i âmme** : mant. yalın önerme.

mutlakıyet, -ti i. a. : kayıtsız şartsız bir hükümdarın idaresi altında bulunan hükümet şekli.

mutmain s. a. : gönlü, içi rahat.

mutrip, -bi s. a. : ıtrap eden, şarkı ve türkü söyleyen, çalgıcı.

muttali, -i s. a. : bilen, öğrenen, haberli.

muttariden zf. a. : düzgün surette, bir düziye.

muttarit, -di s. a. : bir teviye, bir düziye olan.

muttasıf a. s. : ittisaf eden, vasıflanan, kendisinde bir hal, bir sıfat, bir vasıf bulunan.

muttasıl s. a. : 1. bitişik. 2. bir düziye, aralıksız.

muttasılan zf. a. : 1. bitişik olarak. 2. bir düziye.

muvaafakat, -tı (.-) i. a. : 1. uygunluk, uyma. 2. onama.

muvaifat, -tı (.-) i. a. : sözünün eri olma.

muvaaffak s. a. : başarılı. **Muvaaffak olmak** : başarmak.

muvaaffakiyat, -tı (....) i. a. ç. : başarılar.

muvaaffakiyet, -ti i. a. : başarı.

muvaafık, -ğı (.-) s. a. : uygun, yerinde.

muvaahhat, -di s. a. : tevhid edilmiş, bire indirilmiş.

muvaahhiş s. a. : 1. alıklaştıran. 2. ürküten. 3. korkunç, ürkünç.

muvaahhit, -di s. a. : tek bir Allaha inanan.

muvaakkar s. a. : vakarlı, ağırbaşlı, sayın, saygıdeğer.

muvaakkat, -ti s. a. : süreksiz, geçici, eğreti.

muvaakkaten zf. a. : şimdilik, bir zaman için, geçici olarak, eğreti olarak.

muvaakkır [k lar kalın] s. a. : ağırhyan, saygı gösteren; uluhyan.

muvaakkit, -ti [k lar kalın] s. a. : 1. vakti bildiren. 2. tam ayarlı saat.

muvaakkithane (....) b. i. a. f. : muvaakkitin bulunduğu oda.

muvalat, -tı (.-) i. a. : dostluk, karşılıklı sevgi; koruma, yardım.

muvaarese (.-) i. a. : miras yeme [birbirinden].

muvasala (.-) vasıl olma, varma, ulaşma, yetişme; erişim, eriştim.

muvasalat, -tı (.-) i. a. : ulaşma, varma, varış.

muvaazaa (.-) i. a. : danışık, danışıklılık; mec. danışıklı dövüş. **Muvazaalı** : danışıklı, konuşuklu.

muvaazaaten zf. a. : danışıklı dövüş-

muvaazabet, -ti (-..) i. a. : bir işe durmadan çalışma, bir işle sürekli olarak uğraşma.

muvaizat, -tı (-..) i. a. : 1. paralel olma. 2. mukavemet, dayanma.

muvaazene (-..) i. a. : 1. denk gelme, denklik. 2. uygunluk. 3. denge. **Muvazeneli** : 1) dengeli; 2) ölçülü, tartılı.

muvaazenet, -ti (-..) i. a. : denge.

muvaazi (-..) s. a. : paralel.

muvaazin (-..) s. a. : vezince, ağır-lıkça eşit olan.

muvaazzaf, **muvaazzafa** s. a. : 1. vazifeli, görevli. 2. ödevli. 3. ilk yapılan askerlik hizmeti.

muvaazzafan zf. a. : görevli olarak.

muvaazzah s. a. : izah edilmiş, açık, açıklanmış.

muvaazzahan zf. a. : vazih olarak, pek açık olarak, anlaşılır bir yolda, açıktan açığa.

muvaazzaf s. a. : vazifelendiren, görevlendiren, maaşlandıran.

muy (-) i. f. : kıl. **Muy-tab** : mu-taf, kıl dokuyan.

muye (-) i. f. : hıçkırma hıçkırma ağ-lama.

muzaaf (-) s. a. : iki kat, katmerli.

muza'af s. a. : bir o kadar daha artırılmış.

muzaf (-) s. a. : 1. karılmış, bağ-lanmış, ulaşılmış. 2. gr. tamamlayıcı isim olan, belirtilen : öğren-cinin kalemi gibi, kalem muzaf-tır. **Muzafün-ileyh hali** : gr. -in hali.

muzaffer s. a. : zafer kazanmış, üs-tün, utkan.

muzafferane (...-) zf. a. f. : zafer kazanarak, utkanlıkla.

muzafferiyet, -ti i. a. : zafer, yengi.

muzallefe i. a. : zool. toynaklılar.

muzallel s. a. : gölgeli, gölgelenmiş, gölge altında bulunan.

muzari (-) i. a. : 1. ortak. 2. ar-kadaş. 3. gr. geniş zaman.

muzat, -ddı (-) s. a. : karşı, zıt.

Muzadd-ı klor : kim. antiklor.

Muzadd-ı taaffün : kim. antiseptik.

muzcer s. a. : ıstıraph, sıkıntılı.

muzcir s. a. : ıstırap, sıkıntı veren.

muzır, -rrı s. a. : zarar veren, zarar-lı.

muzi (-) s. a. : parhyan, parlak, ışın.

muzık, -kı s. a. : sikan, darlaştıran, darlaştırmacı, sıkıştırıcı.

muzip, -bi (-) s. a. : takılğan.

muzlim s. a. : karanlık. **Beyt-i muz-lim** : karanlık oda.

muzmahil, -lli s. a. : çökmüş, çökün-
tüye uğramış, yok olmuş.

muzmer s. a. : gizli, saklı, örtülü;
dışarı vurulmamış, içte saklı.

muzmir s. a. : içinde saklıyan, gizli-
yen.

muztar, -rrı s. a. : darda, zorda, sı-
kışık, zorunlu.

muztarip, -bi s. a. : ıstırabı, sıkıntı-
sı olan, acı çeken, rahatsız; çırpı-
nıp duran.

mübaade (-..) i. a. : birbirinden
uzaklaşma.

mübadat, -tı (..) i. a. : düşmanca
davranış; saldırganlık.

mübadele (-..) i. a. : değiş tokuş, de-
ğişme, trampa.

mübaderet, -ti (-..) i. a. : başlama.

mübadi (..) s. a. : meydana çık-
ran, ortaya koyan.

mübadil s. a. : biriyle bir şeyi de-
ğişen.

mübadir (-) s. a. : bir işe hemen
girişen.

mübahase (-..) i. a. : konuşma; mü-
nakaşa; bahse girişme.

mübahat, -tı (..) i. a. : iftihar,
öğünme.

mübahi (..) s. a. : iftihar eden,
öğünen, övünür.

mübahis (-) s. a. : bahse girişen.

mübalâğa (-..) i. a. : bir şeyi bü-
yütme, şişirme, obartma, aşırılık.

mübalâgat, -tı (-..) i. a. ç. : müba-
lâğalar, obartmalar; şişirmeler,
aşırılıklar.

mübalât, -tı (..) i. a. : saygı, özen,
çekinme, kaçınma. **Adem-i müba-
lât** : dikkatsizlik, aldırış etmeme.

mübareze (-..) i. a. : vuruşma, sa-
vaşma, kavga.

mübariz (-) s. a. : döğüşen.

mübaşeret, -ti (-..) i. a. : başlama,
girişme.

mübaşir (-) s. a. : 1. bir işe baş-
layan. 2. mahkemede tanıkları yük-
sek sesle çağıran ve resmî kâğıt-
ları yerlerine götüren işyar.

mübayaa (-..) i. a. : satın alma.

mübayaat, -tı (-..) i. a. ç. : satın
alım.

mübayenet, -ti (-..) i. a. : 1. ayrılık,
başkahlık. 2. tutmazlık.

mübayın (-) s. a. : 1. başka türlü,
ayrı. 2. zıt, tutmaz.

mübeccel s. a. : yüceltilmiş, saygı
gösterilmiş, yüce, ulu.

mübeddel s. a. : tebdil olunmuş, de-
ğiştirilmiş, değişmiş.

mübeddil s. a. : tebdil edici, de-
ğiştirici; kim. de-ğiştirgeç.

mübehhîc, -ci s. a. : tebhiceden, gü-
zelleştiren.

mübelliği s. a. : tebliğ eden, bir haber veya emri birine bildiren.

müberra (.-) s. a. : beri kılınmış, temize çıkmış, aklanmış.

müberret, -di s. a. : tebridolunmuş, soğutulmuş.

müberrit, -dı s. a. : tebrideden, soğutan, soğutucu; karlık; soğutmaç.

mübeşşer s. a. : müjdelenmiş.

mübeşşir s. a. : tebşir eden, müjdeleyici, müjdecî.

mübettel s. a. : ıslanmış.

mübeyyen s. a. : bildirilmiş, anlatılmış, açıklanmış.

mübeyyin s. a. : bildiren, açıklayan, anlatan, ortaya koyan.

mübeyyiz s. a. : tebyiz eden, yazıyı müsveddeden temize çeken.

mübîn (.-) s. a. : açık, aşikâr, meydanda, açık, besbellî.

mübrem s. a. : kaçınılmaz, vazgeçilmez, önlenemez.

mücadele (.-) i. a. : uğraşma, savaşıma.

mücadil (.-) s. a. : uğraşıcı, uğraşkan, savaşçı, savaşkan.

mücahede (.-) i. a. : 1. biriyle görüşme, uğraşma. 2. din uğrunda savaşma.

mücahit, -di (.-) i. a. : cehdeden, çalışan, güreşen; kutsal ülkü uğruna savaşan.

mücamaa (.-), **mücamaat, -tı** (.-) i. a. : cima etme, cinsî münasebette bulunma.

mücanebet, -ti (.-) i. a. : sakınma, çekinme, uzak durma.

mücaneset, -ti (.-) i. a. : hemcins olma, hemcinslik.

mücanip, -bi s. a. : 1. çekingen. 2. mat, sonuçmaz.

mücadebe (.-) i. a. : cevaplaşma.

mücaveret, -ti (.-) i. a. : mücavirlik, komşuluk.

mücadeze (.-) i. a. : 1. sınırı aşma. 2. bağışlama, göz yumma.

mücavir (.-) s. ve i. a. : komşu, yakın.

mücazat, -tı (.-) i. a. : ceza çek-tirme.

mücazebe (.-) i. a. : iki kişi birbirini çekme, çekişme.

müceher s. a. : icbar olunan, olunmuş, zorlanılmış, zorlanılan.

mücbir s. a. : icbar eden, zorlayan, zorlayıcı.

müceddet, -di s. a. : tecdidolunmuş, yenilendirilmiş, yeni, yepyeni.

müceddeten zf. a. : yeni olarak, yeni baştan.

müceddit, -di s. a. : yenileştiren, yenileyici.

mücehhel s. a. : bilinmez bir hale getirilmiş.

mücehhelen zf. a. : bilinmiyerek.

mücehhez s. a. : techiz olunmuş, donanmış, donatılmış, hazırlanmış.

mücehhiz s. a. : 1. techiz eden, do-natan. 2. i. armador.

mücellâ (..-) s. a. : cilâlı, parlak.
Mir'ât-ı mücellâ : parlak ayna.

mücelledat, -tı (..-) s. a. ç. : ciltlenmiş, ciltli kitaplar.

mücellet, -di s. a. : ciltlenmiş, ciltli, kaplı.

mücellî (..-) s. a. : cilâ veren, cilâcı.

mücellit, -di s. ve i. a. : ciltçi, kap-cı.

mücemmet, -dı s. a. : donmuş, dondurulmuş, buz olmuş.

mücemmit, -di s. a. : donduran.

mücerrebat, -tı (..-) s. a. ç. : tecrübe olunmuş, denenmiş, sınanmış şeyler; görgü.

mücerrep, -bi s. a. : tecrübe olunmuş, sınanmış, denenmiş.

mücerret, -di s. a. : 1. soyut, 2. evlenmemiş, bekâr. 3. i. gr. yaln hal. 4. zf. yalnız, ancak.

mücerrit, -di s. a. : fiz. yalıtkan.

mücessem s. a. : 1. cisimlenmiş, şahıslanmış. 2. som.

mücessemat, -tı (..-) i. a. ç. : 1. cisimler, katı nesneler. 2. üç boyutlu olan geometri cisimleri.

mücessime i. a. : fels. insan biçimlilik, antropomorfizm.

mücevher, **mücevherat**, -tı (..-) i. a. : cevherle süslenmiş, elmaslı cevâhir.

mücevvef s. a. : içi boş, oyuk.

mücevvez s. a. : tecviz olunmuş, caiz görülmüş, izin verilmiş.

mücmel s. a. : kısa, özetti.

mücrim s. a. : kabahatli, suçlu.

mücrimiyet, -ti i. o. : suçluluk. **Mücrimiyet kararı** : huk. suçlandırma kararı.

müçteba (..-) s. a. : seçilmiş, seçkin.

müçtehez s. a. : techiz olunmuş, donatılmış.

müçtehit, -di s. a. : 1. içtihadeden, gücü yettiği kadar çalışan. 2. ayet ve hadislerden şer'i hükümler çıkaran din bilgini.

müçtemi (..-) s. a. : içtima eden, toplanan, biriken, toplu, toplanmış.

müçtemian zf. a. : cemaatle, toplu bir halde.

müçtenip, -bi s. a. : içtinabeden, sakınan, çekingen, kaçınan, kaçınır.

müçterre s. a. : geviş getiren. **Hayvanat-ı müçterre** : geviş getiren hayvanlar.

müdafaa (.-.) i. a. : koruma; savunma. **Müdafaa-i milliye** : milli savunma. **Müdafaa-i milliye vekili** : milli savunma bakanı.

müdafi (.-) s. a. : koruyan, savunan, savunucu.

müdahalât, -tı (.-) i. a. ç. : karışmalar, araya girmeler, sokulmalar.

müdahale (.-) i. a. : karışma; sokulma; araya girme.

müdahene (.-) i. a. : dalkavukluk, yaltaklanma, koltuklama, yüze gülme.

müdahere (.-) i. a. : sakınmadan, çekinmeden mukavele yapma.

müdahil (.-) s. a. : dahil olan, karışan.

müdahin (.-) s. a. : yaltaklanan, yüze gülen, dalkavuk.

müdam (.-) s. a. : 1. devam eden, devamlı, süren, sürekli. 2. şarap. **Mest-i müdam** : durmadan şarap içen, şarap ayyaşı.

müdami (.-) s. a. : durmadan şarap içen.

müdara (.-) i. f. : yüze gelme, yüze gülücülük, dost gibi görünme.

müdarat, -tı (.-) i. a. ç. : yüze gülme, dost gibi görünme.

müdirese (.-) i. a. : ders verme, ders alıp verme.

müdava (.-), **müdavat, -tı** (.-) i. a. : devâ arama, hastaya bakıp ilâç verme.

müdavat, -tı (.-) i. a. : hastaya bakma, bakım.

müdavele (.-) i. a. : söyleme [düşüncelerini]. **Müdavele-i efkâr** : düşüncelerini birbirine söyleme, bir konu üzerinde görüşme; oylasma.

müdavemet, -ti (.-) i. a. : devam etme [bir yere].

müdavere (.-) i. a. : tedvir etme, idare etme, döndürme.

müdavi (.-) s. a. : devâ bulan, ilâç veren, iyileştiren. **Tabib-i müdavi** : tedavi eden, sağaltan doktor.

müdavim (.-) s. a. : devam eden, devamlı [bir yere]. aralıksız çalışan [bir işe].

müdayene (.-) i. a. : ödünç alıp verme.

müdbir s. a. : idbara uğramış, talihsiz, düşkün.

müddea (.-) s. a. : 1. iddia olunmuş, iddia olunan şey, sav, tez. **Müddea aleyh** : aleyhinde dâva açılan. 2. dâva konusu.

müddeayat, -tı (...) i. a. : iddialar, iddia olunan şeyler.

müddehar s. a. : biriktirilmiş, toplanıp saklanmış.

müddehir s. a. : biriktiren, toplayıp saklayan.

müddei (..) s. a. : dâva eden, dâvacı. **Müddei-i umum** : huk. savcı.

müddet, -ti i. a. : vakit, zaman, süre. **Müddet-i temyiz** : cezada sekiz, hukukta doksan günlük müddet.

müdebber s. a. : tedbir alınmış, düşünce ile hareket edilmiş.

müdellet s. a. : delil, tanık ile ispat edilmiş, kanıtlı.

müdebber s. a. : tedbirli, düşünceli.

müdekkik, -kı [k lar kahn] s. a. : tetkik eden, araştırmacı, inceleyici.

müdellet s. a. : delil ile ispat olunmuş, tanımlanmış, kanıtlı.

müdepdep, -bi s. a. : depdebeli, görkemli.

müderris i. a. : ders veren, ders okutan; [eskiden] profesör; [daha eskiden] medrese hocası.

müdevven s. a. : tedvin olunmuş, yazılmış; tertiplenmiş, derilmiş ve toplanmış.

müdevvenat, -tı (...) i. a. ç. : toplanmış ve tertiplenmiş olan şeyler, eserler.

müdevver s. a. : 1. yuvarlak, değirmi. 2. devrolunmuş; aktarılmış.

müdevveriyet, -ti i. o. : yuvarlaklık.

müdevvin s. a. : tedvin eden, bir araya getirip kitap haline koyan.

müdevvir s. a. : tedvir eden, döndüren, çeviren.

müdür (..) s. ve i. a. : müdür, idare eden, yöneten, yönetmen, direktör. **Müdür-i umumi** : genel direktör.

müdiran (..) i. a. ç. : müdürler, direktörler. **Müdiran-ı umur** : yönetmenler.

müdire (..) i. a. : bayan direktör, bayan yönetmen.

müdiriyyet, -ti (..) i. a. : müdürlük, yönetmenlik.

müdrîk, -ki i. a. : akli eren, düşünen.

müdrîke i. a. : psik. anlık, entelekt.

müdrîr s. o. : idrar veren, idrar verici.

müebbeden zf. a. : ebedi olarak, sonsuz olarak, daima.

müebbet, -di s. a. : ebedi, sonsuz, sonsuz.

müeccel s. a. : tecil edilmiş, sona bırakılmış, sonraya kalmış, ertelenmiş.

müeccelen zf. a. : tecil edilerek, ertelenerek.

müeccil s. a. : tecil eden, ileriye bırakan, erteliyen.

müedda (...) s. a. : 1. tediye olunmuş, eda olunmuş. 2. i. anlam.

müeddep, -bi s. a. : edepli, terbiyeli, uslu.

müeddi s. a. : gerektiren, sebep olan.

müeddip, -bi s. a. : tedip eden, edep öğreten, terbiye eden.

müekket, -dı s. a. : tekit olunmuş, sağlamlaştırılmış; tekrar edilmiş, bir daha haber verilmiş.

müekkit, -di s. a. : tekit eden, sağlamlaştıran; tekrar eden, bir daha haber veren.

müellef, **müellefe** s. a. : telif olunmuş, yazılmış, toplanmış.

müellefat, -tı (...) i. a. ç. : telif olunmuş, yazılmış eserler, kitaplar.

müellem s. a. : elemli, kederli. **Dil-i müellem** : elemli gönül.

müellif s. ve i. a. : telif eden, yazar, eser sahibi.

müellim s. a. : elemli, acı, acıklı, üzücü.

müemmen s. a. : güven altında; sağlanmış.

müennes s. a. : 1. dişi. 2. gr. dişil.

müesses s. a. : tesis olunmuş, kurulmuş, kurulu.

müessesat, -tı (...) i. a. ç. : 1. yapılmış binalar. 2. daireler.

müessese i. a. : kurulmuş bina, kuruluş, kurum.

müessif s. a. : esefli, keder veren, üzücü.

müessir s. a. : 1. tesirli, etkili, etkilin. 2. dokunaklı; sonuçlu. 3. kim. etken.

müessiriyet, -ti i. a. : etkililik.

müessis s. a. : tesis eden, kuran, kurucu.

müeyyet, -di s. a. : teyidedilmiş, sağlamlaştırılmış, sağlam; doğrulanmış.

müeyyide i. a. : yaptırım, yaptırma gücü.

müeyyis s. a. : meyas eden, kederlendiren, üzen.

müeyyit, -di s. a. : teyideden, sağlamlaştıran.

müezzın i. a. : ezan okuyan, mezzın.

müfaheme (...) i. a. : anlaşma.

müfarekat, -tı (...) i. a. : ayrılma, uzaklaşma, ayrılan, ayrılış.

müfarık, -kı (...) s. a. : birinden ayrılan. **Lâzım-ı gayr-ı müfarık** : ayrılamaz, onsuz olamaz.

müfavaza (...) i. a. : 1. eşitlik. 2. ortaklık, işbirliği.

müfekkîr s. a. : tefekkür eden, düşünen; düşündür.

müfekkîre i. a. : düşünme gücü, kuvveti, hassası, yetisi.

müferrik, -kî s. a. : tefrik eden, kısaltan.

müferrih s. a. : ferahlık veren, insanın içini açan, iç açıcı.

müferrihat, -tî (...-) i. a. ç. : ferahlık verici, iç açıcı şeyler.

müfesser s. a. : tefsir edilmiş, izah olunmuş, açıklanmış.

müfessir s. a. : tefsir eden, izah eden, açıklıyan.

müfessirin (...-) s. a. ç. : 1. tefsir edenler, açıklıyanlar. 2. Kur'an'ı yorumlıyan din bilginleri.

müfettih s. a. : 1. fetheden, açan. 2. geçirme veren.

müfettîl s. a. : teftîl eden, büken, bükücü.

müfettiş i. a. : teftiş eden, kontrol eden, yoklamacı.

müfettit, -tî s. a. : parçalıyan, ufaltan, kıran, ezen, ufalıyan [alet, ilâç].

müfevvez s. a. : ihale ve sipariş olunmuş.

müfevviz s. a. : ihale eden, sipariş eden.

müfit, -dî (...) s. a. : 1. faydalı, yararlı. 2. ifade eden, anlatan.

müfliç, -ci s. a. : felçli, inmeli.

müflih s. a. : felâh bulan, selâmete çıkan, korktuğu şeyden kurtulan.

müflîs s. a. : iflâs eden, top atan, parasız, züğürt, batkın.

müfni (...) s. a. : ifnâ eden, mahveden, yok eden.

müfredat, -tî (...) s. a. ç. : toplu bir şeyin ayrı ayrı parçaları, ayrıntılar, dökümler.

müfret, -dî s. a. : 1. tek, yalnız. 2. gr. tekil.

müfrez s. a. : ifraz edilmiş, ayrılmış, bölünmüş.

müfreze i. a. : bir asker birliğinden ayrılan kol.

müfrit, -tî i. a. : aşırı, aşkın, taşkın, oransız.

müfritz s. a. : ifraz eden, ayıran, bölen.

müfsidane (...) zf. a. f. : fesatlıkla, arabozculukla.

müfsit, -dî s. a. : ifsat eden, bozan; arabozan, fesatçı, karıştırıcı.

müft, -tî s. f. : bedava, beleş.

müftaal, -lî s. a. : sahte, uydurma, düzme.

müftehir s. a. : iftihar eden, övünen.

müftehirane (...) zf. a. f. : övünerek.

müftekir s. a. : muhtaç, ihtiyacı olan; fakir, züğürt.

müftereyat, -tı (...-) i. a. ç. : başkasına yükletilen suçlar.

müfteri (...) s. a. : iftira eden, kara süren, karacı, kara çalıcı.

müfteris s. a. : yırtıcı, paralayıcı.

müfti (...) i. a. : müftü, fetva veren.

mühendis i. a. : hendese (geometri) bilen, mühendislik mesleğinden olan kimse.

müheykel s. a. : heykelleşmiş, heykel gibi; iri yarı, cüsseli.

müheyya (...) s. a. : hazır.

müheyyiç, -ci s. a. : heyecan veren, coşturan, coşturucu.

mühezzep, -bi s. a. : 1. tehzibolunmuş, düzeltilmiş, yoluna konulmuş. 2. kusursuz, iyi yetişmiş.

mühim, -mmi s. a. : 1. ehemmiyetli, önemli. 2. düşündüren, düşündürücü. 3. gerekli.

mühimmat, -tı (...) i. a. ç. : harp malzemesi, savaş gereçleri.

mühimme s. a. : düşündüren, uğraştıran.

mühlet, -ti i. a. : bir işin yapılması için verilen süre, önel.

mühlik, mühlike s. a. : helâk eden, öldüren, öldürücü.

mühmel s. a. : ihmal edilmiş, bırakılmış, yüzüstü bırakılmış, özensiz, bakımsız.

mühmelât, -tı (...) s. a. ç. : önemsiz, boş sözler.

mühmil s. a. : ihmal eden, bırakan, bakmıyan, boşhyan.

mühre i. f. : 1. cam boncuk. 2. denizböceği kabuğu. 3. omurga kemiği. 4. kâğıt ve benzeri şeyleri cilâlamakta kullanılan billûr top.

mühür, -hrü i. f. : bir kimse veya kuruluşun adının yazılı bulunduğu maden veya başka madde parçası, mühür.

mühürdar (...) b. s. f. : evvelce büyük bir dairede resmî evrakı mühürle mühürliyen memur, mühür ağası.

müjde i. f. : sevindirici haber, muştu.

müje i. f. : kirpik.

müjek i. f. : kirpikçik.

müjgân (...) i. f. ç. : kirpikler.

mükâp, -bı i. a. : birbirine eşit altı tane kareden meydana gelen geometri şekli, mikâp, küp.

mükabere (...) i. a. : birine kurularak muamele etme.

mükâfat, -tı (...) i. a. : ödül, ödül; beğenme kâğıdı.

mükâfele (...) i. a. : birine kefil olma.

mükâfi (...) s. a. : beraber, müsavi, eşit. **Kat-ı mükâfi** : geo. parabol.

mükâlemat, -tı (.-.-) i. a. ç. : konuşmalar.

mükaleme (.-..) i. a. : konuşma.

mükârehe (.-..) i. a. : tikslenme.

mükâtebe (.-..) i. a. : mektuplaşma, yazışma.

mükâteme (.-..) i. a. : gizleme.

mükâtîp, -bi (.-) s. a. : 1. biriyle mektuplaşan. 2. kölesini kitabete kesmiş olan mevlâ.

mükedder s. a. : 1. kederli, gamlı, üzüntülü, tasalı. 2. bulandırılmış, bulanık.

mükeddir s. a. : 1. gam, keder, tasa, üzüntü veren. 2. bulandıran.

mükellef s. a. : 1. ağır, özenli. 2. yükümlü, ödevli.

mükellefiyet, -ti i. a. : 1. yüküm, yükümlülük. 2. ödev.

mükellel, -li s. a. : 1. taç giymiş, taçlı. 2. süslü, parlak.

mükemmel s. a. : kemal bulmuş, eksiksiz, kusursuz, tam, yetkin.

mükemmelen zf. a. : mükemmel, eksiksiz, kusursuz, tam olarak.

mükenna (.-) s. a. : künyelenmiş, künyeli.

mükennef s. a. : etrafı sınırlanmış.

mükerrrem s. a. : sayın, saygın, saygıdeğer.

mükerrremen zf. a. : ikram ile, saygı ile.

mükerrrer s. a. : tekrarlanmış, tekrarlı.

mükerrrerat, -tı (.-.-) i. a. ç. : tekrarlanmış şeyler.

mükerrrereren zf. a. : tekrar olarak, birçok defalar.

mükerrrir s. a. : 1. tekrar eden; tekrarlayıcı. 2. huk. birden çok suç işliyen.

mükesser s. a. : teksir edilmiş, parçalanmış, kırılmış. Cem-i mükesser : gr. kurala uymıyan, kuralla yapılmıyan çoğullar.

mükessif s. a. : teksif eden, koyulaştırıcı.

mükessife i. a. : buhar, elektrik ve saire toplıyan alet, kondansatör.

mükessir s. a. : teksir eden, kıran.

mükevkep, -bi s. a. : yıldızlı.

mükevven s. a. : yaratılmış; olmuş, oluşmuş.

mükevvenat, -tı (.-.-) i. a. ç. : mah-lûkat, mevcudat, yaratıklar, varlıklar.

mükevver s. a. : sarılmış [sarık].

mükevvin s. a. : tekvin eden, yapan, meydana getiren, halkeden, yaratan.

mükeyyes s. a. : keselenmiş, kese biçiminde toplanıp kalmış şey.

mükeyyif s. a. : keyif verici, neşelen-
dirici; sarhoşluk veren [şey].

mükeyyifat, -tı (...-) i. a. ç. : keyif
veren şeyler [tütün, rakı v.b. gibi].

mükezzip, -bi s. a. : tekzibeden, ya-
lanlıyan, yalancı çıkaran.

mükrem s. a. : ikram olunmuş, ağır-
lanmış.

mükrim, **mükrim** s. a. : ikram eden,
ağırlayıcı, konuksever; cömert.

mükrimane (...-) zf. a. : ikram ede-
rek, ağırlıyarak, konukseverlikle.

müksif s. a. : kalınlaştırıcı; tortu
çöktürücü.

müktefi (...) s. a. : iktifa eden, ye-
tinen.

müktesebat, -tı (...-) i. a. ç. : ele ge-
çirilen, kazanılan şeyler; edinilen
bilgiler.

müktesep, -bi s. a. : kazanılmış, ele
geçirilmiş, edinilmiş.

müktesip, -bi s. a. : iktisabeden, ka-
zanan, ele geçiren, edinen; elde
eden.

mükûr (...) i. a. ç. : hileler, düzen-
ler, dekler.

mülâbese (...) i. a. : karışma, so-
kulma.

mülâhaza (...) i. a. : düşünce.

mülâhham s. a. : etli, şişman, semiz.

mülâhhas s. a. : telhis edilmiş, hu-
lâsası, özeti çıkarılmış, kısaltılmış.

mülâhik, -kî (...) s. a. : bitişik, ya-
pışık.

mülâim (...) s. a. : mülâyim, uygun,
yumuşak huylu.

mülâip, -bi (...) s. a. : oynayan, oy-
naşan.

mülâkat, -tî (...) i. a. : buluşma,
görüşme; kavuşma.

mülâki (...) s. a. : kavuşan, bulu-
şan; görüşen.

mülâkkap, -bî s. a. : lâkaplanmış,
lâkap almış, lâkaplı.

mülâmese (...) i. a. : lemsetme, el
ile dokunma, yoklama; birbirine
dokunma.

mülâsaka (...) i. a. : bitişme, yapış-
ma; ulaşma, yanaşma.

mülâsık, -kî s. a. : iltisaklı, bitişik,
yapışık, yanyana bulunan.

mülâtafa i. a. : 1. lâfife etme, şaka-
laşma. 2. lûtfetme, güzel muame-
le.

mülâtama (...) i. a. : şamarlaşma,
tokatlaşma.

mülâveme (...) i. a. : birbirini çe-
kiştirme.

mülâyemet, -tî (...) i. a. : 1. yumu-
şak huyluluk, yumuşaklık, yavaş-
lık. 2. bağırsakların yumuşaklığı.

mülâyim (...) s. a. : uygun, yumu-
şak.

mülâzemet, -ti (.-) i. a. : birinin yanına sık sık gitme, ilerde maaşa geçmek üzere parasız hizmet etme, staj görme.

mülâzık, -kı (.-) s. a. : yapışmış, yapışmış olma.

mülâzım (.-) i. a. : 1. teğmen. **Mülâzım-ı evvel** : ask. üstteğmen. **Mülâzım-ı sani** : ask. teğmen. 2. bir işe girmek için o yere önce parasız devam eden, stajyer.

mülcem s. a. : gemli, yularlı.

mülemma, -ı (.-) s. a. : 1. bulaşık, bulaşmış, sıvanmış. 2. ed. i. bir kısmı türkçe, bir kısmı arapça veya farsça söylenmiş olan manzume. 3. parıltılı.

mülemmaat, -tı (.-) s. a. : 1. bulaşık, bulaşmış, sıvanmış şeyler. 2. i. ed. bir kısmı türkçe, bir kısmı arapça veya farsça söylenmiş olan manzumeler.

mülevven s. a. : boyalı, boyanmış; renkli, renk renk.

mülevves s. a. : pis, kirli, mundar.

mülevvin s. a. : telvin eden, renk veren, boyayan.

müleyyen s. a. : telyin edilmiş, yumuşatılmış.

müleyyin s. a. : linet veren, yumuşatan, yumuşatıcı.

mülga (.-) s. a. : lâğvedilmiş, kaldırılmış, kapatılmış.

mülhak, -kı s. a. : 1. ilâve olunmuş, katılmış, katma. 2. ask. bir asker karargâhında emir subayı yardımcısı.

mülhakat, -tı (.-) i. a. : bağlantılar, ulantılar; katmalar, ekler.

mülhem s. a. : ilham edilmiş, içe doğmuş, birinin içine doğmuş.

mülhik, -kı s. a. : ilhak eden, katan.

mülhim s. a. : ilham eden, birinin içine doğduran.

mülhit, -di s. a. : Allah'ı inkâr eden, Tanrısız, Tanrı bilmez; dinsiz, imansız.

mülk, -kü i. a. : ev, dükkân, arazi gibi taşınmaz ve gelir getiren mal, özelge.

mülket, -ti i. a. : ülke. **Mülket-i Osmaniye** : Osmanlı ülkesi.

mülki (.-) s. a. : asker sınıfı dışındaki kalan, sivil.

mülkiye i. a. : asker ve saraklı sınıfının dışındaki memurlar sınıfı. **Mekteb-i mülkiye** : siyasal bilgiler okulu.

mülkiyet, -ti i. a. : mülk sahipliği, iyelik.

mülsak, -kı i. a. : ilsak edilmiş, bi-tiştirilmiş, kavuşturulmuş.

mültebis s. a. : iltibaslı, benziyen, iyi anlaşılmiyan, şüpheli; fels. bulanık.

mülteca (.-) s. a. : iltica edecek, sığınacak yer.

mülteci (.-) s. a. : iltica eden, sığınan.

mültefit, -ti s. a. : iltifat eden, hal ve hatır soran, gülüryüz gösteren, hoş davranan.

mültehif [he ile] s. a. : 1. yanan, tu-tuşan. 2. mec. hüznü, kederli, çok üzgün.

mültehif s. a. : [ha ile] yorgan gi-bi bir şeye bürünüp sarılan.

mültehi, -ku s. a. : ilhak etmiş, ka-tılmış.

mültehip, -bi s. a. : iltihaplanan, alevlenen, şişip kızaran, yangılı, yangılanmış.

mülteim s. a. : ihtiyam bulan, iyile-gen, onulan [yara].

mülteka (.-) i. a. : 1. kavuşak. 2. buluşulacak yer, buluşak.

mülteki (.-) s. a. : iltika eden, ka-vuşan, birleşen, buluşan.

mültemes s. a. : iltimas edilmiş, il-timaslı, kayırılan, arkalı.

mültemesat, -tı (.-) s. a. ç. : ilti-maslılar, kayırılanlar.

mültemis s. a. : iltimas eden, kayı-ran.

mültesik, -kı s. a. : 1. iltisak eden, bitişen; bitişik, yapışık. 2. yapış-kan. **Mültesik-ül-vüreykat-ı tüvey-ciye** : bot. bitişik taçyapraklılar.

mültevi (.-) s. a. : iltiva eden, eği-len, bükülen; kıvrımlı, kıvrılmış.

mültezem s. a. : 1. iltizam olunmuş, lüzumlu, gerekli görülen. 2. kayı-rılan.

mültezim i. a. : iltizam eden, koru-yup tutan. 2. kesenekçi, kesimci.

mülûk, -kü i. a. ç. : melikler, sul-tanlar, krallar.

mülûkâne (.-) zf. a. f. : hükümdar gibi. **Zat-ı mülûkâne** : padişah.

mülzem s. a. : ilzam edilen, baskın çıkarak susturulan, susturulmuş.

mülzim s. a. : 1. ilzam eden, sustu-ran, susturucu. 2. lüzumlu gören, gerektiren.

mümâneat, -tı (.-) i. a. : karşı gel-me, dayatma; engel olma, önleme.

mümâresat, -tı (.-) i. a. ç. : alış-malar, alışıklıklar, yatkınlıklar, el yatkınlıkları.

mümârese (.-) i. a. : el alışıklığı, el yatkınlığı, yordam; fels. alış-ma, alıştırma.

mümas, -ssı (.-) s. a. : 1. temas eden, dokunan, ilişen. 2. i. geo. teğet. 3. i. trig. tangent.

mümaselet, -tı (.-.) i. a. : 1. benze-yiş, benzerlik, eşlik. 2. **fels.** ben-zeşim. 3. **mat.** homotetik.

mümaşat, -tı (.-) i. a. : 1. uyma, suyunca gitme, göz yumma. 2. yoldaşlık.

mümazece (.-.) i. a. : övünme.

mümehhet, -di s. a. : 1. düzeltilmiş, kolaylaştırılmış. 2. açılmış, seril-miş, yayılmış, döşenmiş.

mümehhit, -di s. a. : 1. kolaylaştı- ran, düzelden. 2. yayan, seren, dö-şeyen.

mümessil s. a. : 1. temsil eden, ben- zeten. 2. kitap bastıran. 3. i. tem- silci.

mümevvel s. a. : zengin.

mümeyyez s. a. : temyiz edilmiş, se- çilmiş, ayrılmış.

mümeyyiz s. ve i. a. : 1. temyiz eden, ayırdeden, iyiyi kötüden ayı- ran. 2. eskiden kalem şefine veri- len ünvan, büro şefi. 3. sınavda bu- lunup öğrencinin bilgisini yoklayan kimse.

mü'min s. a. : 1. iman eden, inanan. 2. i. Müslüman.

müminat, -tı (.-) s. a. ç. : Müslü- man [kadınlar, kızlar].

mümit, -ddi s. a. : 1. imdadeden, yar- dımcı. 2. temdid eden, uzatan.

mümkün s. a. : mümkün, olabilen, yapılabilen, olabilir, olanaklı. **Mümkün mertebe** : olabildiği ka- dar. **Mümkün-ül-vuku** : olağan.

mümkinat, -tı (.-) s. a. ç. : olabilen, olabilir şeyler.

mümsik, -ki s. a. : imsak eden, cim- ri, eli sıkı, tutumlu.

mümtaz (.-) s. a. : üstün tutulmuş, seçkin.

mümtaziyet, -ti (.-.) i. a. : 1. imti- yazlılık, üstün tutulmuşluk; öz- gürlük. 2. seçkinlik.

mümtahan s. a. : imtihan edilmiş, denenmiş, sınanmış.

mümtihin s. a. : imtihan eden, de- neyen, sınavan.

mümteli (.-) s. a. : 1. imtilâ eden, mide dolgunluğuna uğramış. 2. dolu, dolgun, dolmuş.

mümteni (.-) s. a. : imtina eden, çekinen; imkânsız, olamaz, olma- yacak; **mat.** olamazlı.

mümtesil s. a. : imtisal eden, aldığı emre boyun eğen.

mümtet, -ddi s. a. : imtidat eden, uzayan, uzanan, süren, sürüp gi- den, sürekli.

mümteziç, -ci s. a. : imtizaceden, uyan; hoş geçinen, uyuşkan; uyuş- muş, bağdaşmış, kaynaşmış.

mümza (-) s. a. : imzalı, imzalanmış.

mümzî (-) s. a. : imzalıyan, imza eden.

münacat, -tı (--) i. a. : Allah'a yalvarma, yakarış.

münada (--) s. a. : nidâ edilmiş, çağırılmış.

münadat, -tı (--) i. a. ç. : bağırışma.

münademet, -ti (-..) i. a. : nedimlik etme, bir arada bulunup konuşma, eğlenme; biriyle beraber içme.

münadi (--) s. a. : 1. nida eden, ya..., hey..., ey... gibi şeyleri yüksek sesle söyleyen, tellâl. 2. meyzin.

mün'adıl s. a. : inidâl eden, doğru yoldan sapan, sapmış.

mün'adım s. a. : inidâm eden, yok olan, ortadan kalkan.

münadım (-) s. a. : nedimlik eden, meclis arkadaşı.

münafaka (-..) i. a. : münafıklık, ikiyüzlülük.

münafaret, -ti (-..) i. a. : birbirinden nefret etme, sevgisizlik, soğukluk.

münafık, -ğı (-) s. a. : sözü, özü doğru olmıyan, arabozan, ikiyüzlü adam, bozutu.

münafi (--) s. a. : muhalif, uymıyan, aksi; zıt, uymaz, aykırı.

münah (-) i. a. : ağıt yakma.

münakalât, -tı (-..) i. a. ç. : nakil, trafik, ulaştırma işleri. **Münakalât vekâleti** : ulaştırma bakanlığı. **Münakalât vekili** : ulaştırma bakanı.

münakale (-..) i. a. : 1. taşıma. 2. ulaştırma. 3. aktarma.

münakaret, -tı (-..) i. a. : mücadele, kavga; düşmanlık.

münakasa (-..) i. a. : eksiltme [alışveriş, ihale gibi işlerde].

münakaşa (-..) i. a. : çekişme, tartışma.

münakehe (-..) i. a. : nikâhlanma, nikâh kıyışma.

münakere (-..) i. a. : kavga.

münakis s. a. : akseden, çarpıp geri dönen, yansıyan, yansımış.

münakit, -ti s. a. : 1. düğümlenen. 2. yapılmış, bağatlı.

münakkah s. a. : tenkih edilmiş, soyulmuş, ayıklanmış, temizlenmiş; düzeltilmiş; azaltılmış.

münakkas s. a. : tenkis edilmiş, eksiltilmiş.

münakkaş s. a. : nakşedilmiş, nakışlı, işlemeli, resimli, süslü.

münakkih (-..) s. a. : temizliyen, soyayan, ayıklayan.

mün'am s. a. : çok kıymetli olarak büyütülmüş.

münasaha (.-...) i. a. : nasihatte bulunma, öğüt verme, öğüt.

münasebat, -tı (.-) i. a. ç. : [arada-ki] ilgiler.

münasebet, -ti (.-...) i. a. : 1. uygunluk, uyarlık. 2. ilgi, ilişki. 3. sıra, yer. **Münasebetiyle** : dolayısıyla, ...den ötürü. **Münasebetli** : yakışık alan, uygun, yerinde.

münasebettar (.-...) b. s. a. f. : ilishikli.

münasefe (.-...) i. a. : yarı yarıya bölüşme, iki eşit parçaya ayırma.

münasefeten (.-...) zf. a. : yarı yarıya bölüşmek suretiyle, yarı yarıya olarak.

münasip, -bi (.-) s. a. : 1. uygun, yerinde. 2. yakışık, yaraşık. **Münasip suretle** : yolu ile, yolunca.

münatıf s. a. : initaf eden, eğilen, dönen, sapan, bir yana yönelen.

münavebe (.-...) i. a. : nöbetleşme.

münavebeten (.-...) zf. a. : nöbetle, sıra ile, nöbetleşe.

münavehe (.-...) i. a. : avaz avaz ağlama.

münavele (.-...) i. a. : verme, sunma. **Münavele-i akdah** : kadehleri sunuşma.

münaveme (.-...) i. a. : uyku hususunda yarışma.

münazaa (.-...) i. a. : ağız, kavgası, çekişme.

münazara (.-...) i. a. : usuliyle münakaşada, mücadelede bulunma, karşılıklı konuşma, bilimsel tartışma.

münazâünfih (.-...) b. s. a. : ihtilâf-lı, dâvalı, kavgalı.

münazır (.-) s. a. : münazarada bulunan, tartışan.

münazıl (.-) s. a. : niza çıkaran, kavgacı, çekışici.

mün'azıl, -li s. a. : isteğiyle işinden çekilen, uzaklaşan.

mün'azılın zf. a. : azledilerek, görevinden çıkarılmış olarak.

münbais s. a. : 1. inbias eden, gönderilen. 2. ileri gelen, çıkan, doğan.

münbasit, -tı s. a. : 1. açılmış, yayılmış; açık; gönlü açık, keyifli.

münbit, -ti s. a. : nebatı büyüten, verimli, bitek. **Gayr-i münbit** : verimsiz.

münceli (.-) s. a. : 1. incilâ eden, parlayan, parlak. **Seyf-i münceli** : parlak kılıç. 2. zf. meydana, besbelli.

müncemit, -di s. a. : incimadeden, camit, donmuş, donan, donuk.

müncer, -rri s. a. : şu veya bu sonuca varan, sonuçlanan.

müncezip, -bi s. a. : cezbolunan, çekilen, sürüklenen, kapılmış, tutulmuş, gönlü akmış.

münci (-) s. a. : inca eden, tehlileden kurtaran, kurtarıcı.

münciz s. a. : incaz eden sözünü yerine getiren.

mündefi (-) s. a. : indifa etmiş, geçmiş, atlatılmış, savuşturulmuş.

mündemiç, -ci s. a. : indimaceden, dürütlüp sarılan; içine yerleşen, içine sokulmuş, içinde [bulunan].

mündericat, -tı (...-) i. a. ç. : içindikiler [kitap, gazete, dergi gibi şeylerin-].

münderiç, -ci s. a. : dercolunan, bir şeyin içinde bulunan, yazılı.

münderis s. a. : silinen, izi kalmıyan, kaybolan; batmış, çökmüş.

mündip, -bi s. a. : yarayı onduran ilâç.

münebbih s. a. : tenbih eden, uyardıran, uyaran, uyarıcı, uyusukluğu gideren.

münebbihat, -tı (...-) s. a. ç. : tenbih edici, uyarıcı, uyusukluğu giderici ilâçlar.

müneccim i. a. : 1. yıldız bilgisi ile meşgul olan kimse. 2. yıldız falına bakan kimse.

müneddep, -bi s. a. : iyileşmiş, onulmuş, kapanmış [yara].

münekka (-) s. a. : temizlenmiş, saf, lekesiz.

münekkat, -tı s. a. : noktalı, noktalananmış.

münekkes s. a. : baş aşağı edilmiş.

münekkid, -i i. a. : tenkidci, eleştirmen.

münevver s. a. : 1. aydınlatılmış. 2. bilgili, açık düşünceli, aydın.

münevvim s. a. : tenvim eden, uyutan, uyutucu.

münevvir s. a. : tenvir eden, nurlandıran, parlatan, aydınlatan.

münezzeh s. a. : tenzih edilmiş, uzak [fena bir şeyden], arı, berî.

münfail s. a. : infial eden, gücenen, küsen, gücenmiş, alınan, alınmış.

münfailâne (...-) zf. a. f. : gücemiş olarak, alınmış olarak.

münfehim s. a. : infiham eden, anlaşılan, kavranılan.

münfek, -kki s. a. : infikâk eden, ayrılan, ayrılmış, çıkmış, kopmuş.

münfelik, -kı s. a. : 1. infilâk eden, açılan, yayılan. 2. pathyan.

münferiç, -ci s. a. : infiraç eden, ayrılan, açılan.

münferiden zf. a. : tek başına, yalnızca; teker teker, ayrı ayrı, birer birer, kendi başına.

münferik, -kı s. a. : infisak eden, ayrılan. **Hatt-ı münferik** : ayrılan çizgi.

münferit, -di s. a. : 1. tek, yalnız, ayrı, kendi başına. 2. hapisshane bir kişilik hücre.

münfesih [hı ile] s. a. : 1. infisah eden, bozulan, bozulmuş. 2. dağılmış.

münfesih [ha ile] s. a. : infisah eden, bollaşan, genişliyen.

münfetih s. a. : infitah eden, açılan, açılmış, açık.

münfit, -kı s. a. : nafaka veren, besliyen.

münhadir s. a. : inhidar eden, yukarıdan aşağı inen.

münhal, -lli s. a. : 1. hallolunmuş; çözülmüş. 2. erir, eriyen, erimiş, eriyik. 3. açık, boş kalan, açık olan, görevlisi bulunmayan [yer].

münhallât, -tı (.-) i. a. ç. : 1. açık yerler, açıklar. 2. erirler.

münhani (.-) s. a. : 1. inhina eden, eğilen, eğrilen. 2. geo. eğri, eğrili, eğrisel.

münhaniyat, -tı (...-) i. a. ç. : münhani, eğri olan şeyler, şekiller.

münhanik, -kı s. a. : inhinak etmiş, boğulmuş, boğuk.

münharif s. a. : 1. inhiraf eden, sapan, sapmış; sapa, çarpık, çapraz.

2. sağlam olmıyan. **Münharif-ül-mizaç** : keyifsiz, rahatsız.

münhasır s. a. : inhisar etmiş, sınırlandırılmış, yalnız bir şeye mahsus, sınırlı.

münhasıran zf. a. : yalnız, sade, salt.

münhasif s. a. : inhisaf eden, ışıksız kalan, sönükleşen, sönük.

münhat, -ttı s. a. : 1. inhitat eden, aşağı inen. 2. aşağılayan. 3. çökmüş, çökük, basık, alçak, çukur.

münhazım s. a. : hazmolunan, sindirilen.

münhebit, -ti s. a. : hübut eden, yukarıdan aşağı inen; inmiş; düşen, düşmüş.

münhedil s. a. : aşağı salıverilmiş, sarkmış, sarkık.

münhedim s. a. : inhidam eden, yıkılan; yıkılmış, yıkık.

münhemik, -ki s. a. : inhimak eden, bir şeyin üstüne düşen, düşkün.

münhezim s. a. : inhizam eden, bozulan, bozulmuş, bozguna uğramış, bozgun.

münhi (.-) s. a. : haber ulaştırıcı, haberci.

münif (.-), **münife** (.-) s. a. : yüksek, ulu, büyük.

mün'im s. a. : in'am eden, nimet veren, iyilik eden, iyilikçi, cömert.

münip, -bi s. a. : 1. âsiliği, azgınlığı bırakarak Allah'a yönelen. 2. faydalı yağmur. 3. taze ve verimli bahar.

münir (-) s. a. : nurlandıran, aydınlatan; parlak.

münkali' s. a. : kal' edilen, kökünden sökülen.

münkali, -bi s. a. : 1. inkılâbeden, dönen, dönmüş; devrilen; çevrik, çevrilmiş.

münkariz s. a. : inkıraz bulmuş, mahvolmuş; tükenmiş, kökü kurumuş, batmış, çökmüş.

münkasım s. a. : taksim olunan, bölünen; bölünmüş.

münkât, -dı s. a. : inkıyadeden, boyun eğen, baş eğen.

münkazi (..) s. a. : inkıza eden, sonu gelen, bitmiş, tükenmiş.

münker s. a. : 1. inkâr olunmuş. 2. i. din yasağı.

münkesif s. a. : küsufa uğrıyan, tutulan, tutulmuş. **Mihr-i münkesif** : tutulmuş güneş.

münkesir s. a. : 1. kırılgın, gücenmiş. 2. kırık. **Hatt-ı münkesir** : geo. kırık çizgi.

münkeşif s. a. : 1. inkışaf eden, açılan, açılmış, gelişmiş, açık, görünen. 2. keşfolunmuş, yeni bulunmuş.

münkir s. a. : 1. inkâr eden, dinsiz. 2. i. mezarda soru soracak olan iki melekten biri.

münsebik, -ki s. a. : kalıba dökülmüş olan.

münsecil s. a. : sicile geçen, geçmiş.

münsecim s. a. : insicamlı, düzgün.

münselik s. a. : insilâk eden, bir yol ve meslek tutan.

münselip, -bi s. a. : insilâbeden, zorla alınan; kaçmış, kaçırılmış [rahat, huzur, güven h.].

münserih s. a. : 1. hızlı hızlı giden [hayvan]. 2. ed. aruz bahislerinden birinin adı : [müfteilün fâilün müfteilün fâilün].

münset, -ddi s. a. : kapalı, tıkalı.

münşai, -bi s. a. : şubelere ayrılan, dal budak salan, dallanan, çatallanan, kollara ayrılan, ayrılmış.

münşak, -kkı s. a. : inşikak eden, yarılan, yarılmış, ayrılmış, çatlamış.

münşeat, -tı (..) i. a. ç. : kaleme alınan şeyler; nesir yazılar; mektuplar.

münşerih s. a. : inşirahlı, gönü açık, sıkılmıyan, ferahlı, sevinçli.

münşi (-) s. a. : inşa eden, yapan, yaratan, uslûbu güzel olan iyi kâtip.

münşit, -di s. a. : inşâdeden, şiir okuyan.

münşiyane (.-.) zf. a. f. : iyi kâtiplere yaraşır yolda.

müntafi (.-) s. a. : 1. intifa eden, sönen, sönmüş, sönmük [ateş]; fiz. sönmümlü.

müntakil s. a. : 1. intikal eden, geçen. 2. nakleden, ölen. 3. sözün gelişinden anlıyan.

müntefi (.-) [ayın ile] s. a. : intifa eden, faydalanan, yararlanan.

müntefi s. a. : intifa eden, bir yana atılan, koğulan, çıkarılan.

müntefih s. a. : intifah eden, kaba-
ran, şişen; şişkin, hava ile doldu-
rulmuş.

münteha (.-) s. a. : nihayet bulmuş,
uç, son, bitim.

müntehabat, -tı (...-) i. a. ç. : seçme
eserler, yazılar dergisi, antoloji.

müntehap, -bı s. a. : intihabedilmiş,
seçilmiş, seçkin; seçme.

müntehi (.-) s. a. : 1. nihayet bulan,
biten. 2. son, en son.

müntehik, -ki s. a. : halsiz, yorgun
bırakan.

müntehil, -li s. a. : intihal eden,
eser çalan, aşırın, başkasının ese-
rini kendisininmiş gibi gösteren.

müntehip, -bi s. a. : 1. intihabeden,
seçen. 2. i. seçmen.

müntehir [ha ile] s. a. : intihar eden,
kendini öldüren.

müntehir [he ile] s. a. : intihar eden,
süreklili olarak akan.

müntehiz s. a. : intihaz eden, fırsat-
tan faydalanan.

müntekis s. a. : intikâs eden, baş
aşağı dönen.

müntekis s. a. : intikâşeden, nakşo-
lunan.

müntekit, -di s. a. : tenkit eden, bi-
rinin yanlışını bulup meydana çı-
karan.

müntekim s. a. : intikam alan, öc
alan.

münten s. a. : hastalık bulaşmış.

müntesiç, -ci s. a. : dokunmuş.

müntesik, -kı s. a. : bir sıraya dizil-
miş, düzgün.

müntesip, -bi s. a. : 1. intisabeden,
giren, kapılanan. 2. ilgisi olan.

müntesir s. a. : intisar eden, saçılan,
dağılan, yayılan; yaygın.

müntesir s. a. : 1. intişar eden, ya-
yılan; yaygın. 2. yayımlanan.

müntiç, -ci s. a. : intaceden, sonuç-
landıran.

müntif s. a. : hek. kıl dökken, kılları
düşüren. **Devâ-yi müntif** : hek.
kıl dökken ilaç.

müntin s. a. : hastalık bulaştırıcı.

münzecir s. a. : menedilmiş, yasak
edilmiş, alıkonulmuş, koğulup
uzaklaştırılmış.

münzevî (.-.) s. a. : inzivada bulunan, bir yana çekilip kimse ile görüşmeyen; köşeye çekilmiş.

münzeviyane (.-.) zf. a. f. : inzivaya, bir köşeye çekilircesine, çekilerek.

müpdî (.-) s. a. : ibda eden, yaratan, yaratıcı.

müphem s. a. : 1. belirsiz, bellisiz, kapalı, örtülü, iyi anlaşılmıyan. 2. gr. belirsiz.

müphemiyet, -ti i. a. : belirsizlik,

müpteda (.-) i. a. : 1. başlangıç, baş; 2. gr. Özne [isim cümlelerinde].

müptedi (.-) s. a. : acemi, toy, tor.

müptehîç, -ci s. a. : sevinen, sevinmiş.

müptel s. a. : iptâl olunmuş, fesholunmuş, hükümsüz bırakılmış, kaldırılmış.

müptelâ (.-) s. a. : 1. düşkün [kötü şeylere], tutkun. 2. uğramış, yakalanmış, tutulmuş.

müpteni (.-) s. a. : bina edilmiş, kurulmuş, dayanan; -den ötürü, -den dolayı.

müptezel s. a. : 1. aşağılık kimse; orta malı. 2. pek bol.

müptil s. a. : iptâl eden, lâğveden, hükümsüz bırakan, kaldıran.

müraat, -tî (.-) i. a. : 1. gözetip koruma, saklama. 2. ağırlama, hürmet, itibar, saygı.

müracaat, -tî (.-) i. a. : başvurma, danışma, yardım isteme.

müracaha (.-) i. a. : [iyilikte] üstün gelmek için yarışma.

müradif (.-) s. a. : aynı anlamda olan, eşanlam, anlamdaş.

mürafaa (.-) i. a. : muhakeme olma, duruşma.

mürafakat, -ti (.-) i. a. : refakat etme, yol arkadaşlığı, yoldaşlık. yoldaşlık eden.

mürafık, -ğî (.-) s. a. : refakat eden, yoldaşlık eden.

mürahaka (.-) i. a. : bülûğ çağına yaklaşma.

mürahene (.-) i. a. : 1. rehine koyma. 2. bahse girişme.

mürahik, -kî (.-) s. a. : bülûğ çağına ermiş, yeniyetme, erişik.

mürai (.-) s. a. : ikiyüzlü [kimse].

müraiylene (.-) zf. a. f. : ikiyüzlülükle, ikiyüzlülüğe yaraşır yolda.

mürakabe (.-) i. a. : 1. teftiş, kontrol, denetleme; sansür. 2. kendi iç âlemine bakma, dalıp kendinden geçme.

müraselât, -tî (.-) i. a. ç. : mektuplaşmalar.

mürasele (-..) i. a. : haberleşme, mektuplaşma; yazışma.

mürayat, -tı (..) i. a. ç. : 1. gösteriş. 2. ikiyüzlülük.

mürci (-) i. a. : kim. indirgen, reduktör.

mürde s. f. : ölmüş, ölü. **Mürde-dil** : kalbi ölmüş, duygusuz.

mürebbâ (...) s. a. : terbiye olunmuş, terbiye görmüş.

mürebbî (...) s. ve i. a. : terbiye eden, eğitici, eğitmen.

mürebbiye i. a. : çocuk terbiyesiyle uğraşan [kadın].

müreccah s. a. : tercih edilen, üstün tutulan, üstün, yeg.

müreccahiyet, -ti i. a. : müreccahlık, üstünlük.

müreffeḥ s. a. : refaha, rahata, bol-luğa kavuşmuş, bolluk içinde yaşıyan.

müreffehen zf. a. : refah, rahat ve bolluk içinde olarak.

müreffih s. a. : refaha, rahata, bol-luğa kavuşan.

mürehhēp, -bi s. a. : terhibedilmiş, korkutulmuş.

mürehhīp, -bi s. a. : terhibeden, korkutan.

mürekkēbat, -tı (...) i. a. ç. : kim. bileşikler.

mürekkēbe i. a. : bot. bileşikgiller.

mürekkēp, -bi s. a. : 1. meydana gelmiş. 2. terkibeden, bir bileşiği meydana getiren, bileşik. **Mürekkēp** kelime : gr. bileşik kelime.

mürekkīp, -bi s. a. : terkip eden, bir bileşiği meydana getiren; fiz. bileşen.

müressem s. a. : tersim olunmuş, yazılmış, çizilmiş.

mürettebat, -tı (...) i. a. ç. : 1. bir yer için ayrılmış, bir yere verilmesi düşünülmüş kimseler. 2. gemi taifesi, gemi personeli.

mürettep, -bi s. a. : 1. tertibolunmuş, dizilmiş, dizili. 2. danışıklı, uydurma.

mürettīp, -bi s. a. : 1. tertibeden. 2. i. matbaada harf ile yazı dizen.

mürevvak, -kı s. a. : tervik edilmiş, süzölmüş, tortusu giderilmiş.

mürevveç, -ci s. a. : revaçlandırılmış, itibar edilmiş, propagandası yapılmış.

mürevviç, -ci s. a. : revaçlandıran, geçiren, ortaya süren; güden, güder, destekliyen.

mürg, -gu i. f. : kuş.

mürğan (-) [ga uzun] i. f. ç. : kuşlar.

mürsel s. a. : gönderilen, gönderilmiş. **Mürselün-ileyh** : kendisine gönderilen, alacak olan.

mürselât, -tı (.-) i. a. ç. : gönderilen mektup ve emanetler.

mürselin (.-) i. a. ç. : peygamberler.

mürsil s. a. : irsal eden, gönderen, yollayan.

mürşit, -di s. a. : 1. irşadeden, doğru yol gösteren. 2. i. tarikat şeyhi.

mürt, -dü s. f. : ölmüş.

mürtebit, -ti s. a. : irtibat eden, bağlanan; ilgili, bağlantılı.

mürteci (.-) s. a. : rica eden, umucu, uman, umutlu.

mürteci (.-) [ayın ile] s. a. : irtica eden, geri dönen. 2. gerilik, geriye dönme tarafı, gerici.

mürted, -ddi s. a. : Müslümanlığı bırakıp başka bir din kabul eden.

mürtefi (.-) s. a. : irtifa eden, yükselen, yükselmiş, yüksek, yüce.

mürtehen s. a. : rehin alınan, ipotek edilen.

mürtehin s. a. : rehin, ipotek olarak alan.

mürtekip, -bi s. a. : 1. irtikâbeden, günah ve kabahat olan şeyi kabul eden. 2. rüşvet alan.

mürtesem s. a. : 1. resmolunmuş, resimlenmiş, resmi çıkmış. **mat.** izdüşüm.

mürtesim s. a. : irtisam eden, resmi çıkan.

mürteşi (.-) s. a. : rüşvet yiyen, yiyici.

mürtesif s. a. : yudumlıyan.

mürtet, -ddi s. a. : İslâm dinini bırakıp başka bir din kabul eden.

mürtezak, -kı [k kalın] s. a. : rızıklanan, azıklanan.

mürur (.-) i. a. : geçme, geçiş [zaman]. **Mürur-i ulya** : astr. yücelim. **Mürur-i zaman** : zaman aşımı.

müruriye (.-) i. a. : geçmelik.

mürüvvet, -ti i. a. : 1. erkeklik, yiğitlik. 2. cömertlik, iyilikseverlik, **Mürüvvete endaze olmaz** : cömertliğin ve iyilikseverliğin ölçüsü yoktur.

mürvarit, -di (.-) i. f. : inci.

müsaade (.-) i. a. : 1. izin. 2. elverişlilik.

müsabaka, müsabakat, -tı (.-) i. a. : yarış, yarışma.

müsabık, -kı (.-) s. a. : yarışan, yarışçı.

müsadekat, -tı (.-) i. a. : karşılıklı dostluk.

müsademat, -tı (.-) i. a. ç. : çarpışmalar, tokuşmalar.

müsademe (.-) i. a. : çarpışma, çatışma, tokuşma.

- müsadere** (.-.) i. a. : birinin malını zaptetme; sosy. zoralm.
- müsadif** (.-) s. a. : tesadüf eden, rashıyan, rasgelen.
- müsaferet, -ti** (.-.) i. a. : misafirlik, konukluk; yolculuk.
- müsafir** (.-) s. ve i. a. : misafir, konuk. **Misafir-perver** : konuksever.
- müsahtar** [hı ile] s. a. : fetholunmuş, zaptolunmuş, ele geçirilmiş.
- müsahtar** [ha ile] s. a. : büyülenmiş, büyülü; büyü ile aldanmış.
- müsahtin** s. a. : teshin eden, ısıtan, kızdıran.
- müsahtir** [hı ile] s. a. : teshir eden, ele geçiren.
- müsalt, -di** (.-) s. a. : elverişli, uygun, yeter.
- müsalâha** (.-.) i. a. : barış, barışma, güvenlik, uzlaşma.
- müsalebe** (.-.) i. a. : yağma, talan.
- müsalemet, -ti** (.-.) i. a. : barışık yaşama.
- müsamaha** (.-.) i. a. : göz yumma, hoş görme, hoş görü.
- müsamahakâr** (.-.-) b. s. a. f. : hoş görür, hoş görücü.
- müsamere** (.-.) i. a. : 1. gece eğlencesi. 2. okullarda öğrenciler tarafından oynanan piyes.
- müsamih** (.-) s. a. : göz yuman, hoş gören, aldırış etmeyen.
- müsanede** (.-.) i. a. : yardımda bulunma.
- müsap, -bı** s. a. : sevap kazanmış, sevap kazanan.
- müsaraat, -tı** (.-.) i. a. : 1. çabuk olma, atılma; koşma. 2. girişme.
- müsarakat, -tı** (.-.) i. a. : çalma, hırsızlık.
- müsavat, -tı** (.-) i. a. : eşitlik, beraberlik.
- müsaveme** (.-.) i. a. : pazarlık etme.
- müsvi** (.-) s. a. : farksız, beraber, eşit, denk, bir.
- müsbet, -ti** s. a. : 1. isbat olunmuş, sağlam. 2. pozitif. 3. gr. olumlu.
- müsebbâ** (.-) i. a. : geo. yedili, yedigiden.
- müsebbep, -bi** s. a. : sebebolarak meydana getirilen.
- müsebbip, -bi** s. a. : 1. sebebolar, yol açan. 2. icabeden.
- müsecca** (.-) s. a. : secili, cümlelerinin sonu kafiyesi, uyaklı olan [söz].
- müseccel** s. a. : sicile, kütüğe geçirilmiş, deftere geçirilmiş; sicilî.
- müseddes** 1. s. a. : altılı. 2. i. altıgen.

müseddit, -di s. a. : 1. set ve bütet yapan, tıkuyan, kapıyan. 2. doğrultan, doğru yola sevk eden.

müsekkin s. a. : teskin edici, yatıştırıcı [ilâç].

müsellâh s. a. : silâhlı, silâhlanmış.

müsellem s. a. : teslim olunmuş, belli, söz götürmez.

müselleme i. a. : yardımcı teorem.

müselles s. a. : 1. üçlü. 2. i. üçgen.

Müselles-i muhtelif-ül-adla : geo. çeşitkenar üçgen.

müsellesat, -tı (...-) i. a. : **mat.** trigonometri.

müsellese i. a. : kim. oksijen, hidrojen ve karbondan olma nesne.

müsellim s. a. : teslim eden, veren.

müselmel s. a. : birbirine bağlı, zincirleme.

müsellesen zf. a. : zincirleme, birbirine bağlı olarak.

müsemma (...-) s. a. : 1. ad verilmiş, adlı. 2. belirli [zaman].

müsemmat, -tı i. a. : **ed.** beyitleri kafiye dörd kısımdan ibaret manzume.

müsemmen s. a. : 1. sekizli. 2. i. sekizgen, oktagon.

müsenna (...-) s. a. : 1. iki kat, iki katlı, ikili. 2. iki şahıs veya şeye delâlet eden. 2. **gr.** iki noktalı harf.

müsennaiyet, -ti (...-) i. a. : **fels.** ikili bölü.

müsennat, -tı (...-) i. a. ç. : iki noktalı harfin sıfatı.

müsennen s. ve i. a. : kabartma.

müsevvit, -di s. ve i. a. : müsveddeyi yapan kimse.

müseyyep, -bi s. a. : tembel, üşengen, ihmalcı, savsak.

müşhil 1. s. a. : ishal veren, iç sürdüren. 2. i. sürgün ilâcı.

müsil (...) s. a. : isale eden, akıtan, akıtıcı.

müsin, -nı s. a. : yaşlı, geçkin, kocamış, ihtiyar.

müskir s. a. : iskâr eden, sarhoşluk veren, esritici.

müskit, -ti s. a. : susturan, susturucu, ağız kapatan.

müskirat, -tı (...-) i. a. ç. : içki, içkiler.

Müslıma i. a. : Müslüman.

Müslıman (...) i. f. : Müslüman, İslâm dininde bulunan.

Müslımat, -tı (...) s. ve i. a. ç. : Müslüman [kadınlar, kızlar].

Müslıme s. ve i. a. : Müslüman [kadın, kız].

Müslımin (...) i. a. ç. : Müslimler, Müslümanlar.

müsmir s. a. : yemişli; sonuçlu, yararlı, verimli.

müsnet, -di s. a. : 1. bir şeyin üstüne dayanmış. 2. gr. yüklem. **Müsned-ün-ileyh** : gr. özne.

müsnit, -di i. a. : söyliyene isnadolan söz.

müsrif s. a. : 1. israf eden, boş yere para harcayan, tutumsuz, savurgan.

müsrifane (.-.) zf. a. f. : tutumsuzlukla, savurganlıkla.

müstacel (.-.) s. a. : çabuk yapılması gereken, acele, gecikmez. ivedili.

müstacelen (.-.) zf. a. : acele ile, acele olarak, çarçabuk, çabucak, tezelden, ivedilikle.

müstaceliyet, -ti (.-...) i. a. : acelelik, gecikmezlik, ivedilik.

müstacep, -bi (.-.) s. a. : şaşılacak olan.

müstâcip, -bi (.-.) s. a. : isticabeden, şaşan, şaşakalan.

müstağfi (.-) s. a. : istifa eden, işinden çekilen.

müstağni (.-) s. a. : 1. ihtiyacı olmayan, doymuş; doygun, tok gözülü, gönlü tok. 2. nazlı davranan.

müstağrak, -kı s. a. : gark olmuş, dalmış, batmış, batık.

müstagrep, -bi s. a. : garip, tuhaf görülmüş.

müstagrip, -bi s. a. : garibine giden, şaşakalan.

müstahak, -klı s. a. : hak etmiş, hak kazanmış, lâıyk [asl : "müstahik" dir].

müstahber s. a. : haber alınmış, işitilmiş, duyulmuş.

müstahbir s. a. : haber alan, duyan, işiten.

müstahcer s. a. : taş olmuş, taşlaşmış.

müstahdem s. a. : istihdam olunmuş, kullanılmış, hizmete alınmış, hizmetli.

müstahdim s. a. : istihdam eden, hizmette kullanan.

müstahik, -kkı s. a. : hak etmiş, hak kazanmış, lâıyk.

müstahfız i. a. : [eskiden] kırk yaşını geçtiği halde askere alınan yurttaş.

müstahil (.-) s. a. : imkânsız, boş, saçma şey.

müstahkar s. a. : istihkâr edilen, hakir, hor görülen küçümsenen.

müstahkem s. a. : istihkâmlı, kuvvetli, sağlam, berkitilmiş.

müstahkir s. a. : istihkar eden, hakir, küçük gören, küçümseyen.

müstahlep, -bi s. a. : süt haline getirilmiş, süt gibi beyaz ve sübye tarzında yapılmış olan ilâç.

müstahlif s. a. : istihlâf eden, kendi yerine geçiren; başkasının yerine koyan.

müstahreç, -ci s. a. : istihraç olunmuş, çıkarılmış.

müstahriç, -ci s. a. : istihraceden, çıkaran; cümleden mâna çıkarmak kudretinde olan.

müstahsen s. a. : 1. güzel, zarif; beğenilmiş.

müstahsil s. a. : istihsal eden, yetiştiren, yetiştirici, üretici, üretmen.

müstahzar s. a. : 1. hazır, hazırlanmış. 2. i. hazır ilâç.

müstahzarat, -tî (...-) i. a. ç. : evvel-den hazırlanmış ilâçlar, hazır ilâçlar.

müstahzır s. a. : istihzar eden, hazırlıyan.

müstain (...) s. a. : istiane eden, yardım isteyen.

müstait, -ddi s. a. : istidatlı, kabiliyetli, yetenekli.

müstakar, -rrı s. a. : 1. istikrar bulan, yerleşilen, durulan yer, vatan, mesken. 2. karargâh.

müstakbeh s. a. : beğenilmeyen, tiksiniilen.

müstakbel s. a. : gelecek [zaman].

müstakbil s. a. : 1. istikbal eden, karşılayan. 2. kibleye dönen.

müstakıl, -lli s. a. : kimseye bağlı olmıyan, başlıbaşına, bağımsız.

müstakilen zf. a. : tek başına.

müstakim (...) s. a. : 1. doğru, düz, dik. **Müstakim-ül-cenah** : zool. düzkanadlılar. 2. doğrudan şaşmaz, namuslu.

müstakir, -rrı [k kalın] s. a. : istikrar bulmuş, karar kalmış; durulmuş, yerleşmiş, sabit.

müstakriz s. a. : ikraz eden, ödünç alan, borçlanan.

müstaksim s. a. : 1. taksim eden, bölüşen. 2. yemin isteyen.

müstaktep, -bi s. a. : fiz. polarılmış.

müstaktip, -bi s. a. : fiz. polargı.

müstamel (...) s. a. : kullanılmış, kullanılan.

müsta'mer s. a. : şen, bayındır bir duruma getirilen yer, koloni.

müstamere (...) i. a. : sömürge.

müstantik i. a. : istintak eden, soru yargıcı.

müstaraz (...), **müstarazi** (...) zf. a. : geo. enine. **Müstaraz-ür-re's** : uzunkafahlar.

müstarip, -bl (...) s. a. : sonradan araplaşmış olan.

müstasgir s. a. : istisgar eden, küçük gören, küçümsiyen.

müsteat (..-) 1. s. a. : takma, eğre-
ti. Nam-ı 'müsteat : takma ad.
2. i. alaturka müzikte bir mürek-
kep makam.

müsteban (..-) s. a. : belli, açık, an-
laşılan.

müstebat, -dı s. a. : uzak, uzak gö-
rülen, olacağı sanılmıyan.

müstebidane (...-) zf. a. f. : despot-
çasına.

müstebit, -ddi s. a. : hükmü altında
bulunanlara söz hakkı vermeyen,
despot.

müsteb'it, -di s. a. : istib'at eden,
uzak gören, uzak sayan.

müstebsir s. a. : müjdeliyen; müjde
ile sevinen.

müstecep, -bı (..-) s. a. : kabul olun-
muş.

müstecir i. a. : kira ile tutan, kiracı.

müsteciren zf. a. : kiracı olarak.

müstecmi (..-) s. a. : cemedan, top-
hyan.

müsteda (..-) s. a. : istida edilen, is-
tenilen, dilenen.

müstedel, -lli s. a. : istidlâl olunmuş,
delil ile anlaşılmış.

müstedî (..-) s. a. : istida eden, bir
seyi rica eden, dilekçe veren.

müstefat, -dı (..-) s. a. : 1. fayda
görölmüş. 2. anlaşılmış, anlaşılan.

müstefaz (..-) s. a. : dağılıp yayıl-
mış.

müstefhem s. a. : anlaşılan, bilinen.

müstefhim s. a. : anlamak isteyen,
soran.

müstefit, -di (..-) s. a. : faydalanan,
faydalanmış, asıgılanmış, yararlan-
mış.

müstefrese i. a. : odalık, cariyeye.

müstefriğ (..-) s. a. : istifrag eden,
kusan; hek. gaseyan ettiren.

müstefsir s. a. : birinden bir şeyin
izahını, anlatılmasını isteyen.

müstefth s. a. : siftahını yapan,
açan, başlıyan; ilk satan.

müstehtap, -bbı s. a. : 1. sevilen, be-
ğenilen, iyi. 2. farz ve vacipten
başka sevap kazanılan iş.

müstehtase (...-) i. a. : toprak altın-
da taşlaşan hayvan veya bitki,
fosil, taşıl.

müstehtcen s. a. : açık saçık, çirkin,
iğrenç, edep dışı.

müstehtlek s. a. : istihlâk edilmiş,
yiyip içilerek tüketilmiş olan, bi-
tirilen.

müstehtlik, -ki 1. s. a. istihlâk eden,
yiyip içerek tüketen, tüketici, bi-
tiren. 2. i. müşteri, yoğaltıcı.

müstehtzi (..-) s. a. : istihza eden,
eğlenen, alay eden, alaycı.

müstehtziyane (...-) zf. a. f. : eğlene-
rek, alay ederek.

müstekbir s. a. : kibirlenen, büyük-
lenen.

müstekra (...) s. a. : kiraya verilen
eşya.

müstekreh s. a. : iğrenç, tiksinc.

müstelzim s. a. : istilzam eden, lü-
zumlu, gerektiren, gerekli.

müstemi (...) s. a. : dinleyen, dinle-
yici, işiten.

müstemian zf. a. : dinleyici olarak,
işterek, duyarak.

müstemit, -ddi s. a. : yardım istiyen.

müste'min s. a. : aman dileyen, yar-
dım istiyen.

müstemir, -rri s. a. : devamlı, sü-
rekli, bir düziye.

müstemirren zf. a. : arasız, sürekli
olarak, bir düziye.

müstemlek, -ki s. a. : satın alınmış
mülk.

müstemlekât, -tı (...) i. a. ç. : sö-
mürgeler.

müstemleke i. a. : sömürge.

müsteniden zf. a. : istinadederek, da-
yanarak.

müstenif s. a. : istinaf eden, yeniden
başhyan.

müste'nis s. a. : ünsiyet peyda eden;
ehlileşmiş, alışmış.

müstenit, -di s. a. : istinadeden, da-
yanan, yaslanan, bir delili, tanığı
olan.

müstenker s. a. : inkâr edilmiş.

müstenkif s. a. : istinkaf eden, ge-
ri duran, el çeken; oy vermekten
çekinen, çekimser.

müstenkir s. a. : inkâr eden.

müstensih 1. s. a. : istinsah eden,
kopye eden, bir yazının suretini
çıkaran. 2. i. çoğaltma (teksir)
makinesi, şapirograf.

müsteret, -ddi s. a. : istirdat edilmiş,
geri alınmış.

müsterham s. a. : istirham olunmuş,
yalvarılmış.

müsterhi (...) s. a. : sölpük, yumu-
şak, gevşek, sarkık.

müsterih (...) s. a. : gönlü rahat.

müsterihane (...) zf. a. : içi rahat
olarak, gönül rahatlığı ile.

müstesna (...) s. a. : istisna edilen,
kural dışı tutulan, ayrık.

müsteşar (...) i. a. : 1. kendisiyle is-
tişâre olunan, danışılan [kimse],
danışman. 2. bakanlıklarda ve el-
çiliklerde bakandan sonra gelen en
büyük yönetici.

müsteş'ar s. a. : bildirilen, haberli.

müsteş'rik, -ği i. a. : şarkiyatçı, ori-
yantalist.

müsteş'ir s. a. : istiş'ar eden, bildirilmesini istiyen [yazı ile].

müstetir s. a. : gizli, saklı, örtülü.

müstevda (.-) s. a. : emanet bırakan.

müstevdi (.-) s. a. : tevdi eden, bir şeyi emanet bırakan.

müstevfa (.-) s. a. : kâfi derecede, yeteri kadar, dolgun ve yeterli olan.

müstevhip, -bi s. a. : bahşış istiyen.

müstevi (.-) s. a. : düz, düzlem; yüzey.

müstevli (.-) s. a. : 1. istilâ eden, kendine mal eden. 2. salgın, basan, kaplıyan. **Maraz-ı müstevli** : salgın hastalık.

müstevsi' s. a. : bollaşan, genişliyen.

müstezat, -dı (.-) s. a. : 1. ziyadeleşmiş, artmış, çoğalmış. 2. i. ed. belirli aruz kalıbı ile yazılan bir Divan Şiiri şekli olup mısraları bir kısa, bir uzun devam eder, küçük mısralara (ziyade) denir.

müste'zen s. a. : izin istenilmiş.

müste'zin s. a. : izin istiyen.

müstmend s. f. : hüznü, kederli, üzgün; zavallı [kimse].

müsvedde i. a. : karalama, taslak.

müsaabe (.-) i. a. : uzaklaşma.

müsaara (.-) i. a. : karşılıklı şiir söyleme.

müşabehet, -ti (.-) i. a. : benzerlik, benzeşme, benzeyiş; **fels.** benzeşlik; **mat.** benzeşim.

müşabih (.-) s. a. : benziyen benzer; benzeş.

müşacerat, -tı (.-) i. a. ç. : kavgalar, dövüşmeler.

müşacere (.-) i. a. : 1. döğüşme, kavg. 2. ağaçla birbirine vurma.

müşafehat, -tı (.-) i. a. ç. : ağız ağıza, yüz yüze, karşı karşıya konuşmalar.

müşafehe (.-) i. a. : ağız ağza, yüz yüze konuşma.

müşagabe (.-) i. a. : didişimcilik, eristik.

müşahadat (.-) i. a. ç. : 1. gözle görülen şeyler. 2. **fels.** gözlemler.

müşahade (.-) i. a. : gözle görme, görüş, gözlem.

müşahere (.-) i. a. : aylıkla tutma.

müşahet, -di (.-) s. a. : müşahade olunmuş, görülmüş, görülen.

müşahhas s. a. : açıkça gösterilmiş, ayırdolunmuş, belli, bilinen, somut.

müşahhis s. a. : teşhis eden, taslağın adını koyan.

müşahit, -di (.-) s. a. : gören; gözleyici, gözlemci.

müşakele (.-) i. a. : 1. şekilce bir olma, benzeme. 2. ed. birinin söyle-

diği bir sözü, diğerinin az çok önceki anlama zıt olarak kullanması.

müşar (.-) s. a. : işaret olunmuş, gösterilmiş.

müşarefe (.-.) i. a. : 1. yüksek yere çıkma. 2. şan ve şeref hususunda biriyle övünme.

müşareket, -ti (.-.) i. a. : şeriklik, ortaklık, ortaklaşma, işteşlik.

müşarık (.-) s. a. : iştirak eden, şerik, ortak.

müşarünileyh (.-...) b. s. a. : adı geçen, adı anılan [kimse].

müşarünileyha (.-...-) s. a. : "kendisine işaret olunan" adı geçen, adı anılan [kadın, kız].

müşaşa, -ı (.-) s. a. : şaşaalı, parlak; depdebeli, tantanalı, gösterişli.

müşatara (.-.) i. a. : biriyle bir şeyi yarı yarıya bölüşme.

müşateme (.-..) i. a. : sövüşme, atışma.

müşattar s. a. : ed. teştir edilmiş, mısraları arasına mısralar getirilmiş gazel veya kaside.

müşavere (.-.) i. a. : : danışma

müşavir (.-) s. ve i. a. : akıl öğretiren, yol gösteren, kendisine danışılan, danışman.

müşbi s. a. : doyuran.

müşebba (.-) s. a. : doymuş.

müşebbeh s. a. : teşbih edilmiş, benzetilmiş, benzetilen. **Müşebbehün-bih** : ed. kendisine benzetilen.

müşebbek s. a. : şebeke şekline sokulmuş, pencere kafesi veya balık ağı gibi örülmüş olan.

müşebbi (.-) s. a. : doyuran.

müşebbihe i. a. : fels. insanbiçimlilik, antropomorfizm.

müşeccer s. a. : dallı, budaklı [kumaş, yazı].

müşeddet, -dı s. a. : şiddetlendirilmiş, şiddeti, kuvveti artmış.

müşeddide i. a. : fiz. yükselteç.

müşeddit, -di s. a. : şiddetlendiren, şiddeti artıran, kuvvet veren.

müşekkek, -ki s. a. : şekke düşürülmüş, şüpheli.

müşekkel s. a. : gösterişli, iriyarı.

müşellel s. a. : lekeli.

müşemmes s. a. : güneşlenmiş.

müşennef s. a. : küpeli, küpe takarak süslenmiş.

müşerrah s. a. : teşrih olunmuş, açılmış [kadavra].

müşerref s. a. : şereflenmiş, onurlanmış.

müşerrih s. a. : teşrih eden, açan, anatomist.

müşevvek, -kı s. a. : dikenli, diken biçiminde olan.

müşevves s. a. : 1. karıştırılmış, belirsiz, karışık, düzensiz, karmakarışık. 2. kederli.

müşevvik, -kı s. a. : teşvik eden, ayartan, kışkırtan, önayak olan, önayak.

müşeyyet, -di s. a. : teşyidedilmiş, yüksek, sağlam yapılmış, kunt [yapı].

müşeyyit, -di s. a. : yüksek, sağlam, kunt yapı yapan.

müşfik s. a. : şefkatli, seven, acıyan; merhametli.

müşfikane zf. a. f. : şefkatle, sevgi ve merhametle; acıyarak.

müşg, -gü i. f. : misk. **Müşg-bu** : misk kokulu. **Müşg-feşan** : misk saçan.

müşgin (-) s. f. : 1. miskli, misk kokulu. 2. siyah, kara. **Zülf-i müşgin** : siyah saç.

müşir (-) 1. s. a. : emir ve işaret eden. 2. i. mareşal.

müş'ir s. a. : 1. iş'ar eden, haber veren, bildiren; gösteren. 2. flz. gösterge. 3. mat. indis.

müşirane (---) zf. a. f. : müşire, mareşalı yaraşır yolda.

müş'ire i. a. : flz. gösterge.

müşiriyet, ti (---) i. a. : mareşallık.

müşkil s. a. : müşkül, çapraşık, çetin, zor, güç, engel.

müşkilât, -tı (-) i. a. ç. : güçlük, güçlükler, zorluk, zorluklar.

müşkile i. a. : zor olan iş.

müşkilpesent, -di b. s. a. f. : güç beğenir, titiz.

müşmeiz s. a. : sıkılan, bunalan, nefret eden.

müşrif s. a. : 1. yüksek yere çıkan, yükselen. 2. ölüme pek yakın bunalan. 3. bir hal almıya yüz tutmuş olan. **Müşrif-i harap** : yıkılmıya yüz tutmuş, kaşşak.

müşrik, -ki s. a. : Allah'a ortak koşan.

müşt, -tü i. a. : 1. yumruk, muşta. 2. avuç. **Müşt-zen** : yumruk vuran.

müştagil s. a. : iştigal eden, uğraşan.

müştall s. a. : parlayıcı, tutuşucu, tutuşan, yanan [madde].

müştak, -kku 1. s. a. : gr. başka bir kelimeden çıkarılmış, türetilmiş, türemiş. 2. i. türev, türeme.

müştak, -kı (-) s. a. : iştiyakı olan, istek gösteren, canatan, göresill, göreceği gelmiş, özlemiş.

müştakane (---) zf. a. f. : can atarcasına.

müştakkat, -tı (..-) i. a. ç. : türevler, türemeler.

müştebeh s. a. : karışık, zor.

müştebih s. a. : ıstıbah eden, şüphelenen, şüpheci.

müştebik s. a. : 1. ağ gibi birbirine girmiş ve karışmış olan, örülü. 2. karışık.

müşteha (..-) s. a. : ıstıhayı gerektiren, arzu olunan, istenilen, insanda cinsel temayülü uyandıracak güzellikte [kız, kadın].

müşteheyat, -tı (...-) i. a. ç. : ıstıhı çeken, ıstıhı veren şeyler, lezzetli şeyler.

müştehi (..-) s. a. : ıstıhalı, istekli, ıstıhı açan, isteklendiren.

müştehir s. a. : ıstıhar eden, bilinen, ünlü, namlı, sanlı.

müşteka (..-) 1. s. a. : şikâyet olunan. 2. i. şikâyet.

müşteki (..-) s. a. : şikâyet eden, şikâyetçi, sızlanan, yakınan

müstemel s. a. : bir şeyin içinde bulunan, bir şeyin kavrandığı, içine aldığı.

müstemelât, -tı (...-) i. a. ç. : ekleniler, bağlantılar.

müstemil s. a. : her yandan kavrayan, saran, içine alan.

müstera (..-) s. a. : ıstıra olunmuş, satın alınmış.

müsterek, -ki s. a. : ıstırah eden, ortak, ortaklaşa, birçok kimselere ait olan.

müstereken zf. a. : ortaklaşa, birlikte, el birliğiyle.

müşteri 1. i. a. : satın alan, alıcı; istekli. 2. ö. i. (büyük A ile) Erendiz, Jüpiter, Mars.

Müşteri ö. i. a. : astr. Sakıt, Erendiz, Jüpiter, Mars.

müştet, -ddi s. a. : şiddetlenen, artan, artmış, çoğalan.

müt'a i. a. : kadına para verilerek yapılan geçici nikâh, eğreti evlenme.

mütabaat, -tı (..-) i. a. : birinin düşüncesine tâbi olma, uyma.

mütalaa (..-) i. a. : 1. okuma. 2. inceleme. 3. düşünce, oy.

mütalâat, -tı (..-) i. a. ç. : 1. okumalar. 2. incelemeler. 3. düşünceler.

mütalebat, -tı (..-) i. a. ç. : istenilen şeyler, istekler.

mütalebe (..-) i. a. : talepte bulunma, hakkını isteme.

mütareke (..-) i. a. : iki tarafın isteği ile geçici olarak savaşın durdurulması; ateşkes.

mütarik, ki- (..-) s. a. : karşılıklı terkeden, bırakan. Leşker-i mütarik :

mütareke eden, silâhı bırakan, ateşi kesen asker.

müteaccibane (....-) zf. a. f. : hayretle, taaccübederek, şaşarak, şaşkın şaşkın.

müteaccip, -bi s. a. : taaccübeden, hayrette kalan, şaşan; şaşmış, şaşakalmış.

müteaccil s. a. : aceleci, acele eden, evcen.

müteaccin s. a. : taaccün eden, hamurlaşan, hamur hâline gelen.

müteaddi (...-) 1. s. a. zulmeden, saldıran, sataşan. 2. i. gr. geçişli fiil.

müteaddit, -di s. a. : çok, birçok

müteadil (...-) s. a. : teadül eden, birbirine denk gelen.

müteaffin s. a. : taaffün eden, kokan, çürüyüp bozulan; pis kokulu, kokuşuk.

müteahhir s. a. : teehhür eden, sonra gelen, sonraya kalan, geciken, sonraki.

müteahhit, -di i. a. : taahhüt eden, mütahit, bir işi sözle imza ile üzerine alan, üstenci.

müteahit, -di (...-) s. a. : taahüt eden, bir işi üzerine alan.

mütekakıt, -dı (...-) s. a. : akit, anlaşma yapan iki kişiden her biri.

mütekliben (...-) zf. a. : sonra, ar-

kadan, arkasından, ardı sıra, ardınca.

müteakip, -bı (...-) s. a. : taakup eden, arkadan gelen, birbirinin ardı sıra gelen, -den sonra, -den hemen sonra; fels. ardıl.

müteal, -li (...-) s. a. : 1. yüksek, yüce. 2. fels. deneyüstü.

müteali (...-) s. a. : yükselen, yüksek olan.

müteallık, -kı s. a. : taallûk eden, ilişkin, ilişik, ilişkili, ilgili; için, dolayı, üzerine.

müteallikat, -tı (....-) i. a. ç. : 1. yakkın kimseler, soysop. 2. gr. bir cümleinin anlamını tamamlayan, açıklıyan kelimeler.

müteallım s. a. : taallüm eden, ders alan, bilgi edinen.

müteami (...-) s. a. : taamî eden, görmemezlikten gelen, görmezlenen.

müteammi (...-) s. a. : âmâ olan, kör olan.

müteammim s. a. : taammüm etmiş, yayılmış, yaygın, genelleşmiş.

müteammit, -di s. a. : taammüdeden, tasarlayıp kuran, bile bile yapan.

müteannit, -di s. a. : taannüt eden, dediğinden dönmeyen, direnen, ayak direyen.

mütearef (...-) s. a. : herkesin bildiği, ma'ruf, meşhur, ünlü.

mütearif (...-) s. a. : 1. birbirlerini tanıyan, yeniden tanışan. 2. bilen, bilinir.

mütearife (...-) i. a. : mant. gerçekliği apaçık meydanda olduğundan ispatı gerekmeyen söz, aksiyon, belit.

metearrik, -kı s. a. : taarruk eden, terliyen.

mütearrız s. a. : taarruz eden, saldıran, sataşan; sataşkan.

mütearri (...-) s. a. : 1. taarri eden, soyunan, çıplak. 2. bir şeyden ilgisini kesen.

mütearrif s. a. : ârif olan, irfan sahibi [olan].

mütearrip, -bi s. a. : sonradan araplaşan.

müteassıp, -bı s. a. : taassubu olan, bir şeyi inatla müdafaa eden, din hususunda hiç kolaylık göstermeyen, bağnaz.

müteassif s. a. : teassüf eden, doğru yoldan sapan, yolsuzluk eden.

müteassir s. a. : çetin, zor, güç, zahmetli.

müteaşşık, -kı s. a. : taaşşuk eden, âşık olan, delicesine seven.

müteati (...-) s. a. : teati eden, birbirlerine veren, verişen.

müteattıf s. a. : taattuf eden, esirgiyen, şefkat eden, bağışlıyan.

müteavviç, -ci s. a. : taavvüceden, eğrilen, bükülen; eğri. **Nihal-i müteavviç** : eğri fidan.

müteavviz s. a. : istiaze eden, sığınan.

müteayyiş s. a. : taayyüş eden, yaşayan, yiyip içen, beslenen, geçinen.

müteazzım s. a. : taazzum eden, büyüklük satan, böbürlenlen, benlik tashıyan, kibirli, kurumlu.

müteazzıv s. a. : uzuvlaşmış, organlaşmış.

müteazzi (...-) s. a. : organlaşmış.

müteazzır s. a. : özürlü, imkânsız, olamaz; güç, zor.

müteazzıl, -li s. a. : taazzül eden, azledilmiş, işinden çıkarılmış.

müteazzız s. a. : taazzüzeden, kuvvet, kudrèt, kıymet, yücelik kazanan.

mütebadıl, -li (...-) s. a. : 1. tebadül eden, birbirine bedel olan, birbirinin yerine geçen. 2. **geo.** karşılıklı.

mütebadır (...-) s. a. : tebadür eden, birdenbire akla gelen, hatıra gelen.

mütebahı (...-) s. a. : övünen.

mütebahhir [ha ile] s. a. : bilgisi deniz gibi geniş, engin, bilge.

mütebahhir [hı ile] s. a. : tebahhur eden, buharlaşan, buğu haline gelen, dumanlanan, tütsülenen.

mütebait, -di (...-) s. a. : tebaüt eden, uzaklaşan, birbirinden uzak bulunan, ayrılan

mütebaki (...-) [k kalın okunur] s. a. : geri kalan, kalan, artan.

mütebaki (...-) [kef ile] s. a. : yalandan ağlıyan.

mütebariz (...-) s. a. : tebarüz eden, beliren, belirmiş, belirgin.

mütebasbıs s. a. : tabasbus eden, yaltaklanan, yaltakçı.

mütebasbısane (...-) zf. a. f. : tabasbus ederek, yaltaklanarak.

mütebassır s. a. : basiretli, iyi düşünen, dikkatli bakan, ilerisini gören, gözü açık.

mütebassırane (...-) zf. a. f. : basiretle, iyice düşünerek, ileriye göretmek.

mütebassıt, -tı s. a. : 1. yayılan, se-rilen [halı]. 2. içi açılan, sevinen.

mütebayian (...-) i. a. ç. : alıcı ile satıcı.

mütebayın (...-) s. a. : birbirine zıt, birbirinden farklı, karşıt, uyumsuz.

mütebeddil s. a. : 1. tebeddül eden, değişen, değişken, başkalaşan. 2. kararsız.

mütebellir s. a. : 1. tebellür eden, billûrlaşan. 2. mec. beliren, belirgin.

mütebenni (...-) s. a. : birini oğul edinen.

müteberri (...-) [ayın ile] s. a. : teberru eden, bağışlıyan, bağışta bulunan.

müteberri (...-) s. a. : ilişkisi olmadığını, kabahatsız bulunduğunu isbat eden.

müteberrik, -ki s. a. : teberrük eden, iyiye yoran; uğurlu.

müteberriken zf. a. : uğurlulukla, uğurlu sayılarak.

müteberrit, -di s. a. : teberrüdeden, soğuyan. **Mâ-i müteberrit** : soğuyan su.

mütebessim s. a. : tebessüm eden, gülümsiyen, gülümser.

mütebessimane (...-) zf. a. f. : tebessüm ederek, gülümsiyerek, gülerek.

mütebettıl s. a. : tebettül eden, Allah'a yönelen.

mütebevül, -i s. o. : tebevül eden, işeyen.

mütebeyyin s. a. : tebeyyün eden, meydana çıkan, anlaşılan.

mütecahl (...-) s. a. : tecahül eden, bilmezlikten gelen, bilmezlenen.

mütecahilane (...-) zf. a. f. : bilmezlikten gelerek, bilmezlenerek, bilmez görünerek.

mütecahit, -di (...-) s. a. : 1. cehdeden, çalışıp çabalıyan. 2. zora karşı uğraşan.

mütecanip, -bi (...-) s. a. : ictinabeden, sakınan, çekinen.

mütecanis (...-) s. a. : 1. bir cinsten olan, tek çeşitli, bir örnek, tek türlü, bağdaşık. 2. fels. homogen. 3. gr. eşsesli.

mütecasır (...-) s. a. : tecasür eden, kalkışan, yeltenen; küstah.

mütecavip, -bi (...-) s. a. : cevap veren.

mütecavil, -li (...-) s. a. : cevalân eden, dolaşan.

mütecavir (...-) s. a. : bir civarda olan, komşu, yakın.

mütecaviz (...-) s. a. : 1. tecavüz eden, geçen, aşan. 2. sataşan, saldıran; saldırgan; sarkıntılık eden. 3. -den fazla, -i aşan.

mütecebbir s. a. : 1. cebir ve zor kullanan. 2. kibirlenen.

müteceddit, -di s. a. : teceddüt eden, yenilenen, yenileşen.

müteceffif s. a. : teceffüf eden, kuyan, içi boşalan, koflaşan [kabuklu meyva h.].

mütecehhiz s. a. : teşhizatlı, donanmış.

mütecelli (...-) s. a. : 1. tecelli eden, görünen, meydana çıkan. 2. parlak.

mütecellit, -di s. a. : tecellüdeden, kahramanlık, yiğitlik gösteren.

mütecemmi (...-) s. a. : tecemmu' eden, birleşen, toplanan, biriken, yığılan.

mütecemmil s. a. : tecemmül eden, güzelleşen, süslenen, bezenen, donanan.

mütecennin s. a. : tecennün eden, deliren, çıldıran; delirmiş, çıldırmış.

mütecennip, -bi s. a. : ictinabeden, sakınan, kaçınan, çekinen.

mütecerri (...-) s. a. : tecerrü' eden, yudumlıyan.

mütecerrit, -di s. a. : 1. tecerrüt eden, soyunan, çıplak olan. 2. evli olmıyan. 3. tek başına kalan.

mütecessim s. a. : teecessüm eden, cisimlenen; gözle görünen.

mütecessis s. a. : 1. teecessüs eden, bir şeyi anlamıya çalışın, gizliyi arıyan, gizliyi gözetleyici. 2. meraklı.

mütecessit, -di s. a. : ceset peyda eden, cesetlenen.

mütecevvif s. a. : tecevvüf eden, içi boş olan, kof olan; kovuk olan.

mütecevviz s. a. : 1. câiz olmıyan câiz gören. 2. mecazlı söz söyleyen.

mütecezzi (...-) s. a. : cüz cüz ayrılan, parçalanın; ufalanmış.

mütedahil (...-) s. a. : 1. tedahül eden, birbirine geçen, karışın, girişik. 2. gecikmiş, ödenmemiş [maaş].

mütedair (...-) 1. s. a. : ilişik, ilişikli, ilişkin, için, değgin, dolayı. 2. zf. üzerine.

mütedarik (...-) s. a. : tedarik eden, bulup hazırlıyan.

mütedarip, -bi (...-) s. a. : tedarüp eden, birbirine vuran, vuruşın.

mütedavi (...-) s. a. : kendini tedavi eden, kendi kendine ilâç yapan ve bakan.

mütedavil (...-) s. a. : 1. tedavül eden, elden ele geçen, dönen, doluşın [para]. 2. elde dönen, döner [sermaye].

mütedeffin s. a. : defnedilen, gömülen.

mütedeħhiş s. a. : yulgın.

mütedelli (...-) s. a. : tedelli eden, nazlanan.

mütedeni (...-) s. a. : tedenni eden, geriliyen.

mütedennis s. a. : tedennüs eden, kir peyda eden, kirlenen.

mütedeyyin s. a. : 1. dine bağı, din-dar. 2. borçlu.

müteeddi (...-) s. a. : eda edici, eden, ödiyen, ödeyici.

müteeddip, -bi s. a. : teeddübeden, utanan, sıkılan.

müteehhil s. a. : teehhül etmiş, evlenmiş, evli.

müteellih s. a. : Allah'ın birliğine inanan.

müteellim s. a. : elemlenen, acı duyan, içi sızlıyan.

müteemmil s. a. : teemmül eden, derin düşünen; dalgın.

müteenni (...-) s. a. : teenni eden, ağır davranın, sakının.

müteessif s. a. : teessüf eden, eseflenen, kederlenen.

müteessir s. a. : teessüre kapılan, hüznülü, kederli, üzüntülü; üzülmüş, yerinmiş, üzgün; psik. duygulanmış.

müteeyyit, -di s. a. : teeyyüdeden, kuvvetlenen.

müteezzi (...-) s. a. : eziyet çeken, üzgün, üzülmüş.

mütefavit, -ti (...-) s. a. : birbirinden farklı, çeşitli olan, ayrımlı.

mütefazıl, -h (...-) s. a. : 1. fazilet

ve bilgi yarışına çıkan. 2. fazla, artık.

mütefehhim s. a. : tefehhüm eden, anlıyan.

mütefekkir s. a. : tefekkür eden, derin düşünen, düşünür, düşünücü.

mütefekkirane (....-) zf. a. f. : tefekkür ederek, düşünüp taşınarak.

mütefennin s. a. : tefennün eden, fen adamı, teknik bilgi sahibi.

müteferri' s. a. : teferru eden, bir kökten ayrılan; dal budak salan.

müteferriç, -ci s. a. : teferrüç eden, gezinen, hava almayı, gezmiye, eğlenmiye giden.

müteferrik, -ği [k kalın] s. a. : teferruk eden, dağınık, ayrı ayrı.

Müteferrik-ül-vüreykat-ı ke'siye : bot. ayrıçanakıyapraklılar.

müteferrika i. a. : 1. ufak tefek masraflar için ayrılan para. 2. çeşitli işler gören. 3. padişah, sadrazam ve vezirlerin emirlerini götüren kimse. 4. emniyet teşkilâtında, hırsız, dilenci ve benzerleri gibi kimselerin ilgili makamlara gönderilmek üzere barındırıldıkları kısım.

müteferris s. a. : teferrüs eden, dikkatle bakan, anlıyan, anlayışlı, sezişli.

müteferrit, -di s. a. : teferrüdeden,

tek ve yalnız olan, eşi, benzeri bulunmıyan.

mütefessih [hı ile] s. a. : tefessüh etmiş, çürümüş, bozulmuş, kokmuş.

mütefessih [ha ile] s. a. : bollaşan, genişliyen.

mütefevvih s. a. : 1. tefevvüh eden, ağzına alan, söyleyen. 2. dil uzatan.

mütefevvik, -kı s. a. : tefevvuk eden, üst üste gelen, üste çıkan, üstün.

müteğafil, -li (..-) s. a. : tegafül eden, gafil görünen.

müteğallibe i. a. : zorba takımı, derebeyi.

müteğallip, -bı, **müteğallibe** s. ve i. a. : zorba, zorba takımı; derebeyi.

müteğammide i. a. : zool. kınkanadlılar.

müteğayyip, -bi : tagayyübeden, ortadan kaybolan, uzaklaşan, görünmez olan.

müteğayyir s. a. : 1. tegayyür eden, değişen, başkalaşan. 2. bozulmuş, bozuk.

müteğayyiz s. a. : tagayyüz eden, kızan, kızmış, kızgın [kimse].

mütehaccir s. a. : tahaccür eden, taş halini alan, taşlaşan, taşlaşmış.

mütehaddis s. a. : tahaddüs eden, meydana çıkan, peyda olan.

mütehakkık, -kı s. a. : tahakkuk eden, gerçekleşen.

mütehakkım s. a. : 1. tahakküm eden, hâkimlik takınan. 2. zorba.

mütehakkımane (...-) zf. f. : tahakkümle, zorbalıkla.

mütehalif (...-) [hı ile] s. a. : tehalüf eden, uyuşmayan, uyuşmaz, birbirine uymaz.

mütehalif (...-) [ha ile] s. a. : iki düşmandan ikisine de yemin veren.

mütehalik, -ki (...-) s. a. : 1. tehalül eden, telâş eden. 2. can atan.

mütehalli (...) [ha ile] s. a. : tehalli etmiş, süslenmiş, bezenmiş, donanmış.

mütehalli (...) [hı ile] s. a. : tehalli eden, boşalan, boş kalan.

mütehallik, -kı s. a. : birinin huyunu, ahlâkını, âdetini alan.

mütehallil s. a. : tahallül etmiş, hallolmuş, erimiş, çözülmüş.

mütehami (...-) s. a. : kendini koruyan, sakınan.

mütehammil s. a. : tahammül eden, dayanan, katlanan, dayanıklı, kaldırır, götürümlü.

mütehammir s. a. : tahammür eden, mayalanan, ekşiyen.

müteharri (...) s. a. : taharri eden, araştıran, araştırmacı.

müteharrik, -ki s. a. : hareket eden, işliyen, işler, oynayan, oynar. fiz. devingen. **Müteharrik bızatibi** : kendi işler.

müteharrikiyet, -ti i. a. : devingenlik.

müteharriş s. a. : taharrüş etmiş, tırmalanan, tırmık yiyen.

mütehassıl s. a. : olma, olmuş, üreme, türemiş, üremiş, çıkan.

mütehassıs s. ve i. a. : ihtisası olan, uzman.

mütehassır [se ile] s. a. : tahassür etmiş, pıhtılaşmış. **Dem-i mütehassır** : pıhtılaşmış kan.

mütehassır [sin ile] s. a. : hasret çeken, özleyen, özlemiş, göreceği gelen.

mütehassıs s. a. : hislenen, duygulanan, duygulanmış.

mütehaşi (...) s. a. : haşyet gösteren, sakınan, kaçınan; korkan.

mütehaşşit -di s. a. tahaşşüş eden, biriken, toplanan; yığılmış, birikmiş.

mütehavvif s. a. : havfe düşen, korkak.

mütehavvil s. a. : tehavvül eden, değişen, değişik; kararsız, değişken.

mütehayyil s. a. : tahayyül eden, hayal, kuruntu eden.

mütehayyile i. a. : hayal kurma merkezi.

mütehayyir s. a. : hayrette kalan, şaşmış, şaşalamış; şaşakalmış, şaşırın.

mütehayyirane (....-) zf. a. f. : şaşkın şaşkın, şaşkınca, şaşırarak.

mütehayyiz s. a. : 1. tehayyüz eden, yer tutan. 2. itibarlı, ilerliyen, saygın [kimse].

mütehevvir s. a. : tehevvr eden, birdenbire öfkelenen, öfkeli, kızgın.

müteheyyi' s. a. : hazırlanan, hazırlanmış, hazır.

müteheyyiç, -ci s. a. : teheyyüceden, heyecanlanan, coşkun.

mütekabbız s. a. : 1. asık surath. 2. toplamıp büzüşen, çekilen. 3. peklilik çeken.

mütekabil (..-) s. a. : 1. yöndeş, karşılıklı. 2. karşıt. **Mütekabil-ül-kadem** : bot. antipod.

mütekabilen (..-) zf. a. : 1. karşılıklı olarak. 2. mat. karşıt olarak.

mütekabilletan (..-..) i. a. ç. : birbirine karşıt olan iki şey.

mütekabilliyet, -ti (..-..) i. a. : 1. karşılıklık. **Mütekabilliyet esası** üze-

rine : karşılıklı olarak. 2. fels. karşılıklık.

mütekâbir (..-) s. a. : kibirlenen, kendini büyük gören.

mütekaddim s. a. : tekaddüm eden, öne geçen, başta yürüyen, ileride giden; önceki, öngelen.

mütekaddis s. a. : takaddüs eden, kutsal olan, çok temiz olan.

mütekait, -di (..-) s. ve i. a. : tekaüt olup oturan, emekliye ayrılmış, emekli.

mütekallil, -li s. a. : az, azalmış olan.

mütekallıs s. a. : takallüs eden, kasılan, kasılmış, büzüşen.

mütekallit, -di s. a. : 1. takallüdeden, boynuna takan. 2. gerdanlık takınan, kılıç kuşanan. 3. üstüne alan.

mütekâmil (..-) s. a. : kemale ermiş, olgunlaşmış, gelişmiş, olgun.

mütekâmilâne (..-..) zf. a. f. : olgunlukla, olgunluk göstererek.

mütekaribiyet, -ti (..-) i. a. : yakınsama.

mütekarin (..-) s. a. : 1. tekarün eden, yakınlaşmış, yaklaşmış. 2. birbirine bitişmiş.

mütekarip, -bi (..-) s. a. : birbirine yakın olan, yaklaşan, yakınsak.

mütekarrip, -bi s. a. : takarrübeden, yaklaşan, yakın.

mütেকarrir s. a. : takarrür eden, kararlaştan.

mütেকâsif (...-) s. a. : tekâsûf eden, sıklaşan, koyulaştan, yoğunlaşan; toplanan.

mütেকâsil (...-) s. a. : tekâsül eden, üşenen, üşengeç.

mütেকâsir (...-) s. a. : tekâsür eden, çoğalan, çoğalmış, çok.

mütেকatı, -ı (...-) s. a. : birbirini kateden, kesen, çapraz, çatışık, birleşen, kesişen.

mütেকattı s. a. : bir düziye olmıyan, kesik, kesikli.

mütেকavvi (...-) s. a. : kavileştan, kuvvetlenen.

mütেকavvim s. a. : tekavvüm eden, eğri iken, bozuk iken doğrulan, düzelen.

mütেকavvis s. a. : kavislenen, eğrilmiş, bükülmüş olan.

mütেকayyıl s. a. : kavislenen, eğrilmiş, bükülmüş olan.

mütেকayyıl s. a. : irinlenen, irinli, cerahatli.

mütেকেbbir s. a. : kibirli, kibirlenen, büyüklük satan, kendini beğenmiş.

mütেকeddir s. a. : 1. kederlenen. 2. bulanık, bulanık. **Ma-i mütেকeddir** : bulanık su.

mütেকেffil s. a. : kefil olan, kefil olmuş.

mütেকellif s. a. : tekellûf eden, külfetli; zahmetli bir iş tutan.

mütেকellim s. a. : 1. tekellüm eden, söz söyleyen. 2. gr. birinci şahıs.

mütেকessir s. a. : 1. tekessür eder, çoğalan, artan. 2. kırılan.

mütেকেvvin s. a. : tekevvin eden, yaratılmış olan, var olan.

mütেকেyyis s. a. : tekeyyüs eden, zeki, akıllı görünen, akıllılık taşıyan.

mütelâffız s. a. : telâffuz eden, konuşan, söyleyen.

mütelâhi (...-) s. a. : sazla, oyunla uğraştan, oynayan.

mütelâki (...-) s. a. : telâki eden, kavuşan, kavuşmuş, buluşan, buluşmuş, ulaşmış.

mütelâkkl (...-) s. a. : telâkki eden, kabul eden, alan, ...göziyle bakan.

mütelâkkap, -bı s. a. : telâkkub eden, bir lâkap taşıyan.

mütelâsık, -ğı (...-) s. a. : telâsuk eden, birbirine bitişen, bitişik.

mütelâşi (...-) s. o. : telâş eden, aceleci, evcec.

mütelâtif (...-) s. a. : lûtf ile muamele eden, muamelesi kibar ve nazik olan.

mütelâtim (...-) s. a. : çarpışan [deniz dalgaları]; ziyade oynayıp dalgalanan.

mütelebbis s. a. : telebbüs eden, giyinen, giyinmiş.

mütelehhif s. a. : telehhüf eden, hasret çeken, yanıp yakılan.

mütelehhip, -bi s. a. : telehhübeden, alevlenen, alev çıkaran.

mütelemmi' s. a. : telemmü' eden, parıldıyan. **Seyf-i mütelemmi'** : parıldıyan kılıç.

mütelevvin s. a. : 1. televvün eden, renkli, boyalı, 2. renkten renge giren, fikir değiştiren, sebatsız, karsısız, alaca, dönecek.

mütelevvis s. a. : televvüs eden, pislenen; pis, kirli, mundar.

müteleyyin s. a. : teleyyün eden, yumuşayan, hafifleşen.

mütelezzız s. a. : lezzet alarak zevk duyan, tadalan, hoşlanan.

mü'telif s. a. : 1. ülfet eden, alışan, alışık. 2. anlaşık.

mütemadi (..--) s. a. : temadi eden, sürekli, kesiksiz.

mütemadiyen (..--) zf. a. : ara vermeden, artsız arasız, biteviye.

mütemadiyet, -ti (..--) i. a. : 1. devamlılık, sürerlik; süreklilik. 2. kesiksizlik.

mütemalik, -ki (..--) s. a. : nefesine hâkim olan, nefesine sözü geçen.

mütemarız (..--) s. a. : temaruz eden, yalandan hasta olan.

mütemasil (..--) s. a. : temasül eden, birbirine benziyen. **mat.** homolog.

mütemayıl (..--) s. a. : 1. meyleden, taraflı görünen. 2. istekli görünen, gönlü yatmış, eğilimli.

mütemayılâne (..--) zf. a. f. : temayül ederek, taraftarcasına, gönlü yatmış olarak.

mütemayız (..--) s. a. : temayüz eden, sivrilen, kendini gösteren.

mütemeddih s. a. : temeddüh eden, kendini öven, övünen.

mütemeddin s. a. : medeni bir durumda yaşayan, uygarlaşmış, uygar.

mütemehdi (..--) s. a. : mehdilik iddiasına kalkışan.

mütemekkin s. a. : mekân tutan, yerleşen, yerleşmiş, yerleşik, oturan.

mütemellik, -kı [k kalın] s. a. : temelluk eden, yaltaklanan, yaltakçı.

mütemellik, -ki s. a. : temellük eden, mülk edinen, malın sahibi olan.

mütemelmil s. a. : psik. taşkın.

mütemen (..--) s. a. : emniyetli, güvenilir, inanılır, inal.

mütemenna (..--) s. a. : temenni edilen, arzu olunan.

mütemenni (..--) s. a. : temenni eden, istiyen, diliyen.

mü'temer i. a. : kongre.

mütemerkiz s. a. : temerküz etmiş, merkezlenmiş, bir yere toplanmış.

mütemerrit, -di s. a. : temerrüdeden, dik kafalı, direngen, direnik.

mütemessik, -ki s. a. : temessük eden, sarılan, tutunan, yakalıyan.

mütemessil, -li s. a. : 1. temessül eden, bir şeyin biçimine giren, cisimlenen. 2. bir sözü mesel olarak söyleyen.

mütemevviç, -ci s. a. : temevvüceden, dalgalanan, dalgalı.

mütemevvil s. a. : mal sahibi olan, zengin, varlıklı.

mütemeyyiz (..-) s. a. : temayüz seçilen, seçkin; fels. seçik.

mütemmim s. a. : 1. itmam eden, tamamlıyan. 2. mat. bütünler. fels. tümler. 3. i. gr. tümleş.

mütenadi (..-) s. a. : birbirine nida eden, birbirini çağıran.

mütenafir (..-) s. a. : tenafür eden, birbirinden nefret eden, ürküp kaçan.

mütenahi (..-) s. a. : nihayet bulan, biten, sona eren.

mütenahiyet, -ti (..-) i. a. : sonluluk.

mütena'im s. a. : tena'üm eden, varlık içinde ve nazlı büyüyen.

mütenakıs (..-) s. a. : tenakus eden, gittikçe azalan, azala gelen, eksilen.

mütenakız (..-) s. a. : tenakuz eden, tutmıyan, tutmaz, birbirine uymıyan, çatışık, çelişik.

mütenakir (..-) s. a. : bilmezlenen, bilmez görünen.

mütenasiben (..-) zf. a. : orantılı olarak.

mütenasip, -bi s. a. : 1. uygun, uyar, uyumlu. 2. oranlı, orantılı. **Mütenasib-ül-endam** : taylan.

mütenassır s. a. : tanassur eden, Hristiyan olan.

mütenavil, -li s. a. : tenavül eden, alıp yiyen.

mütenavip, -bi (..-) s. a. : 1. nöbetleşe. 2. fels. almasıık.

mütenazır (..-) s. a. : 1. tenazur eden, birbirinin karşısında bulunan, birbirine bakan. 2. mat. bakışık, simetrik. sosy. karşılık.

mütenazıran (..-) zf. a. : mat. bakışık olarak, simetrik olarak.

mütenebbi (..-) s. a. : nebilik, peygamberlik taşıyan.

mütenebbih s. a. : intibah etmiş, aklını başına toplamış, akıllanmış, uslanmış, uyanık, dikkatli.

mütenebbit, -ti s. a. : tenebbüt eden, yerden biten [ot gibi].

müteneffil, -li s. a. : nâfile namaz kılan.

müteneffir s. a. : nefret eden, iğrenen, tiksinen.

müteneffis s. a. : teneffüs eden, soluk alan.

müteneffiz s. a. : nüfuzlu, sözü geçen, sözünü yürüten.

mütenekkir s. a. : tenekkür eden, kıyafet değiştiren, kendini belli etmiyen.

mütenekkiren zf. a. : mütenekkir olarak, kendini belli etmeksizin.

mütenemmil, -li s. a. : karınca gibi kaynaşan.

mütenevvi (...-) s. a. : nevilenen, çeşitli, türlü, türlü türlü, çeşit çeşit.

mütenevvim s. a. : uyuklıyan uyuayan; rüya gören.

mütenevvir s. a. : tenevvür eden, nurlanan, parlıyan.

müteñezzih s. a. : 1. tenezzüh eden, gezip eğlenen. 2. temize çıkan, akanan.

müteñezzil s. a. : tenezzül eden, alçalan; gönül alçaklığı gösteren.

müteradif (...-) s. a. : dilb. bir anlamda bulunan kelimeler, eşanlamlı, anlamdaş.

müterafık, -ği (...-) s. a. : refakat

eden, arkadaşlık eden, birlikte bulunan.

müterahhim s. a. : merhamet eden, acıyan.

müterahl (...-) s. a. : terahi eden, tembellik eden, gevşek, ağır davranan; cayan.

müterakim (...-) s. a. : terâküm eden, toplanan, biriken, birikmiş.

müterakkıp, -bı s. a. : terakkubeden, birini, bir şeyi bekliyen, gözetten, kollıyan; uman.

müterakki (...-) s. a. : terakki eden, yükselen, ilerliyen, ileri, ilerlemiş.

müterassıt, -dı s. a. : tarassudededen, gözetten, kollıyan, bekliyen.

mütercem s. a. : tercüme olunmuş, başka dilden çevrilmiş.

mütercim s. a. : tercüme eden, başka dilden çeviren, çevirmen, çevirici.

mütereddi (...-) s. a. : tereddi etmiş, gerilemiş, soysuzlaşmış, yoz.

mütereddit, -di s. a. : 1. bir yere gidip gelen. 2. tereddüt eden, karar vermeyip düşünen, kararsız, ikircimli.

mütereffi (...-) s. a. : 1. tereffu eden, yükselen, yukarıya kalkan. 2. kibirlenen.

müterekkıp, -bi s. a. : terekkübetmiş, bir şey başka bir şeyle birleşmiş.

müterennim s. a. : terennüm eden, şarkı söyleyen.

müteressip, -bi s. a. : teressübeden, dibe çöken, durulan, tortulanan.

mütereşşih s. a. : tereşşüheden, sızan, ter gibi dışarı çıkan.

müterettip, -bi s. a. : terettübeden, ait olan, ...üstüne düşen.

mütesabbır s. a. : sabreden.

mütesaddır s. a. : tasaddur eden, baş köşeyi alan, başta bulunan.

mütesadif (...-) s. a. : tesadüf eden, rastlayan.

mütesadım (...-) s. a. : tesadüm eden, birbiriyle çarpışan.

mütesahil (...-) s. a. : tesahül eden, birbirine kolaylık ve yumuşaklık gösteren.

mütesahip, -bi (...-) s. a. : tesahüb eden, sahip çıkan, arka olan.

mütesait, -di (...-) s. a. : suudeden, yukarı çıkan, tırmanan, ağan.

mütesalip, -bi (...-) s. a. : çapraz, haçvari.

mütesallıt, -tı s. a. : tasallut eden, sırnaşan, sarkıntılık eden; zorba.

mütesallif s. a. : bilgiç.

mütesallip, -bi s. a. : tasallübeden, katılaştıran, sertleşen, sert, sağlam.

mütesamih, -hi (...-) s. a. : müsamaha eden, göz yuman, hoş gören.

mütesanit, -di (...-) s. a. : tesanüt eden, dayanan; dayanışık.

mütesari' (...-) s. a. : çabucak.

mütesavi (...-) s. a. : müsavi, eşit.

mütesaviyen (...-) zf. a. : eşit olarak, eşitçe.

mütesavver s. a. : tasavvur edilmiş, edilen, tasarlanan, tasarlanmış.

mütesehhir s. a. : gece uyuyamayıp sabahlıyan.

müteselli (...-) s. a. : teselli bulan, avunan, avunmuş.

mütesellika i. a. : zool. tırmananlar.

mütesellim 1. s. a. : teslim olunan şeyi alıp kabul eden. 2. i. [eski] vergi tahsildarı. 3. i. [eskiden mülki teşkilâtta] kaymakam.

müteselliyan (....-) zf. a. f. : avunurcasına, avunarak.

müteselsil, **müteselsile** s. a. : teselsül eden, birbirini takibeden, zincirleme. **Cibal-i müteselsile** : sıra dağlar.

müteselsilen zf. a. : zincirleme olarak.

mütesemmim s. a. : tesemmüm eden, zehirlenen.

mütesettir s. a. : tesettür eden, örtünen, saklanan, gizlenen.

mütesevvik, -ki s. a. : misvak kullanan.

müteseyyip, -bi [se ile] s. a. : tesey-yübeden, dul kalan kadın.

müteseyyip, -bi [sin ile] s. a. : te-seyyübeden, kayıtsız davranan, umursamıyan.

mütesabih (...-) s. a. : birbirine ben-ziyen.

mütesa'ip, -bi s. a. : şubelenen, dal-lanan, kollara ayrılan.

mütesair (...-) s. a. : şairlik satan, şâir geçinen.

mütesakil (...-) s. a. : şekilce birbi-rine uygun olan, bir biçimde olan.

mütesebbih s. a. : 1. teşebbüh eden, benziyen, andıran. 2. birini taklid-eden, kendini ona benzeten.

mütesebbik s. a. : şebeke biçiminde bulunan, birbirine girmiş, karışmış olan.

mütesebbis s. a. : teşebbüs eden, girişken.

mütesebbisin (...-) s. a. ç. : teşeb-büste bulunanlar, bir işe girişen-ler.

müteseffi (...-) s. a. : 1. şifa bulan, iyileşen. 2. öcünü almakla yüreği rahat eden.

mütesehhip, -bi i. a. : fiz. akkor.

mütese'im s. a. : teşeüm eden, uğur-suz sayan, üzerine uğursuzluk ge-liyor gibi sanan.

mütesekki (...-) s. a. : şikâyet eden, hoşnutsuzluğunu bildiren.

mütesekkik, -ki s. a. : şek ve şüphe de kalan, şüphelenen, şüpheyi dü-şen.

mütesekkil s. a. : şekillenmiş, mey-dana gelmiş, kurulmuş, oluşmuş.

mütesekkir s. a. : teşekkür eden, nimete, ihsana, iyiliğe karşı me-dihde bulunan.

mütesemmir s. a. : teşemmür eden, işe hazırlanan, kolları sıvayan.

mütesemmis s. a. : teşemmüs eden, güneşe oturan, güneşlenen.

mütesenniç, -ci s. a. : 1. teşennüc eden, buruşan. 2. azan [yara]. 3. hek. büzülen, daralan, kasılan, sp-azm yapan [adale, sinir].

müteserrif s. a. : şeref, onur kıza-nan.

mütesettit, -ti s. a. : teşettüt eden, dağılan, ayrılan, perişan olan.

mütesevvik, -kı [k kahn] s. a. : te-şevvuk eden, bir şeye karşı şiddet-li arzu gösteren, çok istekli.

mütesevviş s. a. : teşevvüş eden, karmakarışık olan; anlaşılmaz, içinden çıkılmaz.

mütetabbip, -bi s. ve i. a. : hekim-lik satan, hekimlik taşıyan, he-kim taslağı.

mütetabık, -kı (..-) s. a. : tetabuk eden, birbirine uygun gelen, uyan.

mütetabi (..-) s. a. : tetabu eden, ardarda gelen, birbiri ardınca gelen.

mütetabian zf. a. : birbiri ardınca.

mutetebbi, -i (..-) s. a. : tetebbu eden, araştırmacı.

mütetevviç, -ei s. a. : taç giymiş, taçlı.

mütevâfık, -ğı (..-) i. a. : uyan, uygun; mat. yöndeş.

mütevahhiş s. a. : tevahhuş eden, ürken, ürkek, korkan; yadırgıyan.

mütevakkıf s. a. : 1. tevakkuf eden, duran, bekliyen. 2. bir şeye bağlı olan, ...bağlı.

mütevali (..-) s. a. : art arda gelen, üst üste olan, arası, aralık-sız, bir düziye.

mütevalit, -di (..-) s. a. : birbirinden doğup üreyen.

mütevaliyen (..-) zf. a. : art arda, üst üste, bir düziye, aralık vermeden.

mütevaris (..-) s. a. : tevarüs eden, miras kalan.

mütevarit, -di (..-) s. a. : tevarüd eden, gelen. **Mekâtib-i mütevaride:** gelen mektuplar.

mütevati (..-) s. a. : 1. birbirine

benziyen. 2. fels. tekanlamlı, ünivok.

mütevâtir (..-) s. a. : tevatür eden, ağızdan ağıza yayılan.

mütevattın s. a. : tevattun etmiş, yerleşmiş, yurt tutmuş, yurtlanmış.

mütevazı, -ı (..-) s. a. : tevazu eden, alçakgönüllü, gösterişsiz, kurumsuz.

mütevazi (..-) s. a. : birbirine muvazi (paralel) olan; paralel. **Mütevazi-l-adla** : geo. paralelkenar. **Mütevazi-s-sütuh** : geo. paralelyüz.

mütevazın (..-) s. a. : tevazün eden, denk, dengeşik, oranlı.

müteveccih s. a. : teveccüh eden, bir yöne çevrilmiş, dönmüş, doğrulmuş, yönelmiş.

müteveccihen zf. a. : 1. teveccüh ederek, yönelerek. 2. gitmek üzere [bir yere].

müteveffa (..-) s. a. : vefat etmiş, ölmüş, göçmüş, yarlıganmış.

mütevehhim s. a. : tevehhüm eden, vehimlenen, kuruntulu.

mütevekkil s. a. : tevekkül eden, işini Allah'a veya oluruna bırakan, kadere boyun eğen; güvenen, bel bağlayan.

mütevelli (...-) s. ve i. a. : bir vıkfı idare eden kimse.

mütevellit, -di s. a. : 1. tevellüt eden, doğan. 2. ileri gelen.

müteverrim s. a. : teverrüm etmiş, verem olmuş, veremli.

mütevessil, -li s. a. : 1. tevessül eden, sarılan; inanan. 2. sebep tutan. 3. başvuran, girişen.

mütevettir s. a. : tevettür eden, gerilen, gerilmiş, gergin.

müteyakkız s. a. : teyakkuz eden, uyanık bulunan, dikkatli, tetikte.

müteyemnen s. a. : meymenetli, mübarek, uğurlu, kutlu.

müteyessir s. a. : müyesser olan, kolaylaşan, kolay yapılan, yapılması kolay.

mütezahim (...-) s. a. : kalabalıktan birbirlerine sıkışan.

mütezaif (...-) s. a. : tezaüf eden, kendi misli veya birkaç misli kadar artan, kat kat artan.

mütezaıt, -di (...-), **mütezaııt, -di** (...-) s. a. : tezayüt eden, artımlı, artan, çoğalan.

mütezaıkkum s. a. : tezakkum eden, güçlkle yutan.

mütezaıllıl s. a. : tezallül eden, gölgelenen, gölgede bulunan; korunan.

mütezaımmın s. a. : tazammun eden, içine alan, kaplıyan, kapsıyan, kapsamış.

mütezaıt, -ddı (...-) s. a. : zıt, uyusmaz, karşıt.

mütezaıyyık, -kı s. a. : tazayyük eden, darlaşan.

mütezaıbzıp, -bı 1. s. a. : tezezbüz eden, kararsız. 2. zf. karmakarışık.

mütezaıhır s. a. : 1. çiçeklenen, çiçekli. 2. parlıyan.

mütezaıkkı (...-) s. a. : tezeıkkı eden, temize çıkan [kimse].

mütezaıllıl s. a. : tezallül eden, alçalan, zillate, alçaklığa katlanan.

mütezaızelıl s. a. : tezelzül eden, sarılan, sarsılmış, oynıyan, sallanan.

mütezaıevvıç, -cı s. a. : tezevvüç eden, nikâhla alan, zevce edinen.

mütezaıevvık, -kı [k kalın] s. a. : zevk alan, tadını tadan.

müthıış s. a. : 1. dehşetli, ürküten, korkutan, korkunç. 2. aşırı. 3. şaşılacak.

müttefık, -kı s. a. : ittifak eden, birleşen, birleşmiş, uyuşan, bağlaşıık. **Müttefık-ül-kavıl** : söz birliğı.

müttefıkan zf. a. : oy birliğıyle, el birliğıyle.

müttehem s. a. : suçlu, suçlanmış, suçlu görülen.

müttehemiyet, -ti i. o. : suçluluk, suçlandırılma.

müttehiden zf. a. : itihadederek, birlikte, birlik olarak, beraberce.

müttehim s. a. : töhmetli, kabahatli, suçlu görülen, suçlanan.

müttehit, -di s. a. : itihadeden, birleşen, birleşmiş, birleşik.

müttekâ (.-) s. a. : ittikâ olunacak, dayanılacak şey, dayanak, dayanağaç.

mütteki (.-) [k kalın] s. a. : günah-tan sakınan, Allah'tan korkan.

mütteki (.-) s. a. : ittikâ eden; dayanan, dayanmış.

müttesi (.-) s. a. : tevessü eden, genişliyen, bollaşan.

mütun (.-) i. a. ç. : metinler, ibâreler.

müvacehe (.-...) i. a. : yüzleşme, yüzleştirme, yüz yüze gelme; karşı.

müvaceheten (.-...) zf. a. : yüz yüze gelerek; yüzleşerek.

müvaneset, -ti (.-...) i. a. : ünsiyet peyda etme, alışkanlık, alışıklık, insana alışma.

müvazat, -tı (.-) i. a. : koşutluk, paralellik.

müvecceh s. a. : tevcih edilmiş, tevecceh olunan, makbul, saygıdeğer.

müveccih s. a. : mat. doğrultman.

müvekkel s. a. : vekil tayin olunmuş, vekil edilen kimse.

müvekkil s. ve i. a. : vekil tayin eden, birini vekil eden kimse.

müvelledat, -tı (...-) s. a. ç. : 1. doğan şeyler [insan, hayvan]. 2. yapma kelimeler.

müvellet, -di s. a. : doğmuş.

müvellide i. a. : doğurtan kadın, ebe.

müvellit, -di s. a. : 1. tevlideden, doğurtan. **Müvellid-ül-humuza** : kim. oksijen. **Müvellid-ül-ma** : kim. hidrojen. 2. mat. ana çizgi, ana doğru.

müverrah s. a. : tarihli, tarihi atılmış.

müverrih s. ve i. a. : tarihçi, tarih yazan.

müvessi (.-) s. a. : tevsî eden, genişleten. **Müvessi-i eviye** : biy. damar genişleten.

müvesvis s. a. : vesveseli, meraklı, kuruntulu, kuşkulu, alıngan, işkilili.

müveşşah 1. s. a. : süslenmiş, süslü, giyimli kuşamlı. 2. 1. ed. akrostiş.

müvezzi, -i (.-) s. ve i. a. : tevzi eden, dağıtan, dağıtıcı.

müyemmen s. a. : yümünlü, bereketli.

müyesser s. a. : 1. kolay, kolaylıkla olmuş. 2. sonu hayırlı.

müzah (.-) i. a. : mizah, şaka, lâti-fe.

müzahame (.-.) i. a. : zahmet, sıkıntı verme.

müzaheret, -ti (.-.) i. a. : arkalama, yardım etme, koruma.

müzahir (.-) s. a. : arkalayıcı, yardımcı, koruyucu, arka.

müzahrefat, -tı (.-.) i. a. ç. : süp-rüntü.

müzakerat, -tı (.-.) i. a. ç. : müzakereler; [iş üzerine] konuşma [lar], görüşme [ler], danışma [lar].

müzakere (.-.) i. a. : 1. görüşerek karar verme. 2. öğrencinin ders çalışması; fels. oylaşım.

müzap, -bı (.-) s. a. : izabe edilmiş, eritilmiş, erimiş; ergimiş.

müzayede (.-.) i. a. : mezat etme, artırma.

müzayeka (.-.) i. a. : darlık, sıkıntı; parasızlık, yokluk, bun.

müzd, -dü i. a. : 1. ücret, karşılık. 2. kira. **Müzd-i dendan** : dış kirası.

müzdât, -dı (.-) s. a. : ziyadeleşmiş, artmış, çok, çoğalmış.

müzdehim s. a. : izdihamlı, kalabalık, sıkışmış, birbiri üstüne yığılmış.

müzdevice i. a. : bot. kavuşur suyosunları.

müzebzep, -bi s. a. : 1. kararsız, ikircimli. 2. karmakarışık. 3. bozuk [yönetim].

müzebzib, -bi s. a. : karıştıran, karmakarışık eden.

müzehhep, -bi s. a. : tezhipli, altın suyuna batırılmış, yaldızlı.

müzehhip, -bi s. a. : tezhip eden, altın suyuna batıran, yaldızlıyan, tezhipçi.

müzekka (.-) s. a. : 1. tezkiye edilmiş, paklanmış, aklanmış. 2. zekât verilmiş.

müzekker s. ve i. : 1. erkek, er. 2. gr. eril.

müzekki (.-) s. a. : 1. tezkiye eden, temizliyen, akliyan. 2. tanıkların durumunu inceliyerek kabul edilebileceğini ispat eden. 3. cenaze töreninde tezkiye eden.

müzekkir s. a. : zikrettiren, hatıra getiren, yadettiren, hatırlatan, andıran.

müzekkire i. a. : üstün makama yazılan resmî yazı.

müzerri (.-) s. a. : tohum eken.

müzevva (.-) s. a. : zaviyeli, köşeli.

müzevvir s. a. : tezvîr eden, söz taşıyan, arabozucu, fitleyici.

müzeyyel s. a. : zeylî, eklentisi olan, ulanmış, eklenmiş.

müzeyyelen zf. a. : altına cevabı yazılarak.

müzeyyen s. a. : ziynetli, süslenmiş, süslü, bezenmiş, donanmış.

müzeyyenat, -tî (...-) i. a. ç. : ziynet-

lendirilmiş, süslenmiş şeyler, süslü şeyler.

müziç, -z'ici s. a. : izaceden, rahatsız eden; bunaltıcı, tedirgin edici, sıkıcı; sırnaşık.

müzmin s. a. : eskimiş, yerleşmiş, kronik, süregelen.

müznip, -bî s. a. : günah, suç işleyen, suçlu.

na- (-) e. f. : sız, değil; olmıyan.

Na-hoş : hoş değil. **Na-ehil** : beceriksiz.

nab (-) 1. s. f. : halis, saf, berrak. 2. i. oluk.

nabazan (.-) i. a. : damar vurması, nabız atması.

nabeca (.-) b. s. f. : yersiz, yolsuz.

nabedit, -di (.-) b. s. f. : görünmez, belirsiz.

nabehengâm (.-) b. s. f. : vakitsiz, sırasız.

nabekâr (.-) b. s. f. : haylaz, işe yaramaz.

nabemahal b. s. f. a. : yersiz, yolsuz, yerinde olmıyan.

nabemevsim (.-) b. s. f. a. : vakitsiz, sırasız.

naberca (.-) b. s. f. : yersiz, yolsuz.

nabız, -bzı i. a. : 1. atar damar, vurur damar. 2. mec. psikoloji. **Nabız-gir** : mizaca göre davranmasını bilen, yaranmasını bilen [birine-].

nabî (--) i. a. : haberci, haber veren.

nabît, -ti (-) s. a. : yerden çıkan, biten.

nabut, -du (--) s. f. : 1. yok olan, bulunmıyan. 2. iflâs etmiş.

namübarek (.-) b. s. f. a. : uğursuz, hayırsız; mübarek ve kutlu olmıyan.

nacî (--) s. a. : necat bulan, selâmete kavuşan, kurtulmuş.

nacut, -du (--) i. f. : büyük kadeh.

naçar (--) b. s. f. : 1. çaresiz, ister istemez. 2. zorunda kalmış.

naçız (--) b. s. f. : değersiz, önemsiz.

naçızane (---) zf. f. : pek küçük, önemsiz bir şey olarak.

nadan (--) b. s. f. : bilmez, cahil; kaba, nobran.

nadani (---) b. i. f. : nadanlık, kabalık, nobranlık.

nadî (--) 1. s. a. : nida eden, çağırın, bağırın. 2. i. meclis, toplantı.

nadide (.-) b. s. f. : görülmemiş, görülmedik, az bulunur, az görülür.

nadim (-) s. a. : nedamet duyan, pişman olan.

nadimen (-) zf. a. : pişman olarak.

nadimiyet, -ti (.-) i. a. : pişmanlık.

nadir (-) s. a. : az, az bulunur, seyrek.

nadirat, -tı (-..) i. a. ç. : seyrek, az bulunan şeyler.

nadire (-..) s. ve i. : nadir olan, az bulunur şey. **Nadire-i zaman** : zamanında bir eşi daha olmıyan kimse.

nadiredan (-..) b. s. a. f. : bilgin; zarif sözler bilen.

nadiregû (-..) b. s. a. f. : az bulunur sözler söyleyen.

nadiren (-..) zf. a. : arasıra, pek az, tektük.

naf (-) i. f. : 1. göbek. 2. orta.

nafaka i. a. : yetimlere veya boşanmış bir kadına verilen para, geçinmelik, geçimlik.

nafi (--) s. a. : nefyeden, süren, kovan.

nafi', -i (--) [ayın ile] s. a. : faydalı, yararlı.

nafia (-..) i. a. : yol ve köprü gibi herkesin menfaatine ait işlere bakan daire, bayındırlık. **Nafia vekâleti** : bayındırlık bakanlığı. **Nafia vekili** : bayındırlık bakanı.

nafile (-..) s. a. : 1. boş, faydasız, boşu boşuna olan. 2. fazladan kılınan namaz.

nafir (-) s. a. : 1. nefret eden. 2. korkan, ürken.

nafiz (-) s. a. : 1. nüfûzeden, delip geçen. 2. sözü geçen.

nafiziyyet, -ti (-...) i. a. : nâfizlik, sözü geçerlik.

nagâh (--) 1. zf. f. : ansızın, apansızın, birdenbire. 2. s. vakitsiz.

nağamat, -tı (-..) i. a. ç. : nağmeler, ezgiler, güzel sesler.

nagehan (-..) b. s. f. : ansızın, birdenbire.

nagehani (-..) b. s. f. : ansızın olan, birdenbire olan.

nağme i. a. : 1. melodi, ezgi; müzik perdesi, nota. 2. yalandan, nazlanı-larak söylenilen söz. **Nağme-i Davut** : Davut Aleyhisselâm'ın güzel sesi.

nağmesaz (-..) b. s. a. f. : güzel sesle okuyan.

nahah (--) b. s. f. : istemiyerek, zoraki.

nahak, -kkı (-) b. s. f. a. : 1. haksız. 2. beyhude, boş, **Na-hak yere** : haksız yere, boşuna, boşu boşuna.

nahemvar (-..) b. s. f. : 1. düz olmıyan, eğri. 2. uygunsuz, yolsuz.

nahhat, -tı (-) i. a. : marangoz, taha-ta, ağaç oymacısı.

nahif (-) [ha ile] s. a. : cılız, çelimsiz, zayıf, arık.

nahif (-) [hı ile] i. a. : genizden gelen ses.

nahil, -hli [ha ile] i. a. : arı, bal arısı.

nahil, -hli [hı ile] i. a. : hurma ağacı.

nahip, -bi (-) s. a. : yağma eden, talanlayan, çapulcu.

nahır (-) [ha ile] s. a. : boğazlanmış, kesilmiş.

nahir (-) [hı ile] s. a. : burundan hırhıyan.

nahir, -hri i. a. : boğazlama, kesme.

nahire (-) i. a. : ayın ilk günü veya son gecesi.

nahis, -hsl s. a. : uğursuz, uğursuzluk, şom.

nakis (-) i. a. : kıtlık yılı.

nahit, -hti i. a. : yontma; oyma.

nahit, -di (-), **nahide** (-) i. a. : türünç memeli kız.

nahit (--), **nahide** (--). i. f. : Zühre, Çoban (çolpan) yıldızı, Kervankıran, Venüs.

nahiv, -hvi i. a. : sözdizimi, sintaks.

nahiye (-) i. a. : 1. bölge. **Nahiye-i iptiye** : anat. koltukaltı bölgesi. **Nahiye-i kataniye** : anat. bel bölgesi.

nahiyevi (...) s. a. : bölgesel.

nahle [hı ile] i. a. : 1. bir tek fidan. 2. bir tane hurma ağacı.

nahle [ha ile] i. a. : bir tek arı.

nahliye i. a. : bot. hurmalar.

nahuha i. a. : 1. öksürük. 2. hırıltılı soluma.

nahş (-) b. s. f. : hoş olmayan, hoş gitmeyen.

nahs, -i i. a. : uğursuzluk, yümünsüzlük.

nahüda (-) 1. b. s. f. : Allah'sız, Allah'tan korkmaz. 2. i. gemi kap-tanı, gemici.

nahvet, -ti i. a. : gurur, kibir, büyüklük, benlik. **Nahvet-fürüş** : büyüklenen, böbürlenlen.

nahvi (-) s. a. : sözdizimi, sintaks ile ilgili.

nahviyyum (-) s. ve i. a. : gramer-ciler, gramer uzmanları.

naış, -a'şı i. a. : ölü vücudu, ceset.

nait, -a'tı i. a. : Peygamberimizi öven şiir.

naif (-) s. a. : zayıf [zaif ile birlikte kullanılır].

nail (-) s. a. : istediği şeyi elde eden, ermiş.

nailiyet, -ti (-) i. a. : 1. murada erme, ergi. 2. ele geçirme.

naim (-) [hemze ile] s. a. : uykuda olan, uyuyan.

naim (-) [ayın ile] s. a. : 1. yumuşak, kemiksiz. 2. taze, körpe [bitki].

naim (-) [ayın ile] i. a. : bolluk ve rahatlık içinde yaşama.

naime (-) i. a. : zool. yumuşakçalar.

naip, -bi (-) 1. i. a. : vekil. **Kıral**
naibi : kadı. 2. s. nöbet bekliyen,
 nöbetle gelen.

naire (-.) i. a. : ateş, alev, yalın.

nâk, -ki (-) e. f. : -lı, -lu, -li, -lü.
Elem-nâk : elemli.

naka (-) i. a. : dişi deve, maya.

nakabil, -li (-.) b. s. f. a. : imkân-
 sız, olanaksız, olamaz.

nakâm (--) b. s. f. : muradına nail
 olamıyan, bedbaht, mahrum, yok-
 sun.

nakarat, -tı (-.) i. a. : 1. bir şarkı-
 nın türlü kısımları arasında tek-
 rarlanan parça, kavuştak. 2. usanç
 verecek kadar sık sık tekrarlanan
 söz.

nakden zf. a. : para olarak, paraca.

nakdi (-) s. a. : para bakımından
 olan, paraca. **Nakdi ceza** : para
 cezası.

nakes (-) b. s. f. : alçak, soysuz.

nakıp, -kbı i. a. : delme; delik veya
 lâğım açma.

nakiliyet, -tı (-.) i. a. : fiz. geçir-
 me niteliği, iletkenlik.

nakır, -krı i. a. : 1. vurma. 2. kuşun
 yem toplaması. 3. kabartma, ka-
 lem işi, kakma, oyma, taş oyma,
 heykel yapma.

nakıs (-) s. a. : 1. eksik, eksikli,
 yetkinsiz. 2. mat. eksi. **Mahrut-i**

nakıs : kesik koni.

nakış, -kşı i. a. : 1. nakış, işleme. 2.
 duvarlara, tavanlara boya ile yapı-
 lan süs, bezek.

nakışbendi (...) b. i. a. f. : 1. res-
 ramlık, süslemeli dokuma sanatı.
 2. Şeyh Muhammed Bahaüddin.
 Nakışbend'in kurduğu zühde, mü-
 rakabeye ve hafi zikre dayanan
 tarikatine girmiş kimse.

nakışbent, -di b. i. a. f. : kumaşların
 nakışlarını bağlayıp ipek tellerle
 tezgâha hazırlıyan kimse.

nakız, -kzı i. a. : 1. bozma, çözme. 2.
 bir sözleşmeyi yok sayma.

nakih (-) s. a. : hastalıktan yeni
 kalkan.

nakiye (-.) i. a. : zool. haşlamlı-
 lar.

nakil, -kli i. a. : 1. taşıma, aktarma,
 geçirme, **Nakl-üd-dem** : biy. kan-
 aktarma. 2. anlatma. 3. göç, göç-
 etme.

nakil (-) [k kalın] s. a. : 1. nakle-
 den, götürün. 2. anlatan, hikâye
 eden, fiz. iletken.

nakip, -bi (-) s. a. : 1. bir kavim
 veya kabile başkanı. 2. bir tekke-
 de şeyh yardımcısı veya dede.
Nakib-ül-eşraf : Peygamber so-
 yundan olanların işlerini görmek
 üzere içlerinden hükümetçe tâyin
 olunan kimse.

nakisa (-.) i. a. : kusur, eksiklik.
nakit, -kdi i. a. : akçe, para.
nakiz (-) s. a. : zıt, muhalif, karşıt.
nakkap, -bı (-) s. a. : delik açıcı, delici.
nakkare (-.) i. f. : dümbelek.
nakkarhane (..-) b. i. a. f. : [eski] mızıkâ takımına ve bunun bulunduğu yere verilen ad, mehterhane.
nakkaş (-) i. a. : duvara nakışlar yapan, bezekçi.
naklen zf. a. : nakil yoluyla, aktararak.
nakli (-) s. a. : 1. taşıma ile ilgili. 2. akla değil nakle dayanan, söylenen [gerçek].
nakliyat, -tı (..-) i. a. : 1. taşıma işleri; taşıt. 2. anlatılanlardan öğretilen şeyler.
nakliye i. a. : taşıma parası, taşımalık. **Nakliyecî** : taşıyıcı.
nakus (--) i. a. : çan.
nakzen zf. a. : nakzederek, bozarak.
nal i. a. : at, öküz gibi hizmet hayvanlarının tırnaklarına çakılan demir.
nalân (--) s. f. : inliyen.
nalâyık, -kı (--) b. s. f. a. : lââyık olmıyan, yakışmaz, yaraşmaz, yaraşksız, yakışksız.

nalbant, -dı b. i. a. f. : hayvanları nalhıyan kimse.
nalbur b. i. a. f. : nal, çivi, kilit, menteşe gibi şeyler satan kimse.
nale (-) i. f. : inilti, inleme.
nalende (-.) i. f. : inliyen, inleyici.
nalezen (-.) b. s. f. : inliyen, inildiye.
naliş (-) i. f. : inilti, inleme, inleyiş.
nam (-) i. f. : isim, ad, san; ün. **Nam-ı müstear** : kendi adından başka alınan eğreti ad. **Nam-ı diğêr** : öbür adıyla.
namadut, -du (---) b. s. f. a. : sayısız, sayılmaz, çok.
namağlup (---) b. s. f. a. : yenilmez.
namahdut, -du (-) b. s. f. a. : sınırsız, uçsuz bucaksız.
namahrem (-) b. s. f. a. : 1. mahrem olmıyan. 2. nikâh düşmiyen. 3. yabancı erkek tarafından görülmesi caiz olmakla kendisinden kaçılan. 4. yabancı.
namakbul, -lü (-) b. s. f. a. : beğenilmeyen.
namakul, -lü (---) b. s. f. a. : akla aykırı gelen.
namalûm (---) b. s. f. a. : bilinmiyen.
naman (--) i. f. ç. : isimler, adlar.
namaz i. f. : Müslümanlarca günde

beş defa edilen ibadet. **Namaz-ı şam** : akşam namazı.

namaver (--) b. s. f. : ad salmış, ünlü.

namazgâh (..) b. i. f. : namaz kılınan geniş ve üstü açık yer.

namdar (--) b. s. f. : namlı, adlı sanlı, ünlü.

name (-) i. f. : mektup. **Name-i hümayun** ; padişah tarafından bir hükümdara gönderilen mektup.

-name (-) s. f. : yazılı, yazılmış, küçük kitap anlamlarına gelerek bileşik kelimeler yapar. [emir-name, kanun-name, karar-name..] gibi.

namerdane (--) zf. f. : alçakçası-na, insaniyetsizlikle.

namerdi (-) b. i. f. : alçaklık, insaniyetsizlik.

namergup, -bu (-) b. s. f. a. : rağbet olunmıyan, beğenilmeyen.

namer'i (-) s. a. : görünmez.

namert, -di (-) b. s. f. : alçak, korkak; namuzsuz.

namesmu (-) b. s. f. a. : ıstılmedik, duyulmadık.

namık, -ğ (-) i. a. : yazıcı, kâtip.

namî (--) s. a. : büyüyen, yerden biten.

namî (--) s. f. : namlı, şöhretli, ünlü.

namizaç, -ci (-) b. s. f. a. : keyifsiz, rahatsız.

namubarek (-) b. s. f. a. : uğursuz, meymenetsiz.

namurat, -dı (-) b. s. f. : muradına erişmemiş.

namus (--) i. a. : 1. ahlâk kurallarına karşı beslenen bağılılık duygusu. 2. ar, edep, haya. 3. temizlik, doğruluk.

namuskâr (-) s. a. : namuslu.

namuskârane (-) zf. a. f. : namusluca.

namuvafık, -kı (-) b. s. f. a. : muvafık, uygun olmıyan, uygunsuz, uymaz.

namülâyim (-) b. s. f. a. : 1. uygun olmıyan, uymaz, uygunsuz. 2. sert, çetin.

namünasip, -bi (-) b. s. f. a. : yakışksız, uygunsuz.

namüsait, -di (-) b. s. a. f. : elverişsiz.

namütenahi (-) b. s. f. a. : sonsuz, uçsuz bucaksız, sınırsız.

namütenahiyet, -ti (-) b. i. f. a. : sonsuzluk.

namver (-) b. s. f. : adlı, ünlü.

namzet, -di b. s. f. : 1. aday. 2. nişanlı, yavuklu, sözlü.

nan (-) i. f. : ekmek. **nan u nime** -tiyle perverde olmak : ekmeğini yemek ve iyiliğini görmek.

nankör b. s. f. : gördüğü iyiliği unutan; tuz, ekmek hakkını bilmeyen.

napak, -ki (--) b. s. f. : pis, kirli.

napesent, -di (-..) b. s. f. : beğenilmeyen.

napeyda (-..) b. s. f. : bellisiz, gizli.

napuhte (-..) b. s. f. : 1. çiğ, pişmemiş, ham. 2. tecrübesiz.

nar (-) i. a. : 1. ateş, cehennem, tammu. **Nar-ı beyza** : akkor. **Nar-ı duzah** : cehennem ateşi.

nara (-) i. a. : bağırma, çağırma, yüksek sesle bağırma.

narbiin (-) b. i. f. : nar ağacı.

nardenk (-) i. f. : nar, erik, kızcık, elma gibi meyvalardan çıkarılan ekşimsi pekmez.

narenci (-..) s. a. : turunc renginde.

narenciye (-...) i. a. : bot. turuncgiller.

narenc, -ci (-) i. a. : turunc [meyva].

naresa (-..) b. s. f. : 1. uygun olmayan. 2. yetişmemiş, ham.

nareside (-..) b. s. f. : erişmemiş, olgunlaşmamış.

naresit, -di (-..) b. s. f. a. : olgunlaşmamış, kemale ermemiş.

nareva' (-..) b. s. f. : yakışmaz, yaraşmaz, yakışksız, yaraşksız.

nargile (-..) i. f. : nargile. **Nargile-keş** : nargile çeken, nargile içen.

narh, -hı i. a. : et ve ekmek gibi şeylere belediyece konulan fiyat.

nari (--) i. a. : ateşle ilgili; cehennemlik.

nas (-) i. a. : insanlar, halk, herkes.

nas, -ssı i. a. : 1. sarıhlik, açıklık, kesinlik. 2. fels. inak, dogma.

nasavap, -bı (-..) b. s. a. f. : doğru olmıyan, yanlış; haksız.

nasaz (--) b. s. f. : bozuk, düzensiz, uygunsuz.

naseza (-..) b. s. f. : yakışmaz, yaraşmaz, yakışksız, yaraşksız.

nasfet, -ti i. a. : denkserlik, haklılık, doğruluk [aşl : "nasafet" dir].

nasif (-) i. a. : geo. açıortayı, açıyı iki eşit parçaya bölen doğru.

nasih (-) s. a. : nasihat eden, öğüt veren.

nasır (-) s. a. : yardımcı, yardım eden.

nasi (--) s. a. : nıyan eden, unutan.

nasih (-) s. a. : 1. istinsah eden, kopyasını çıkaran. 2. silen, yok eden.

nasihat, -tı (-..) i. a. : öğüt.

nasihatamız (-..) b. s. a. f. : kendi sinden öğüt alınacak söz.

nasihatpezir (-..) b. s. a. f. : öğüt dinler.

nasip, -bi (-) i. a. : kısmet, pay; düşerlik.

nasir (-.) s. a. : 1. serpen, yayan, saçan. 2. nesir yazan.

nasiye (-..) i. a. : alın. **Nasiye-pıra** : alın süsleyen.

nasp, **-bı** i. a. : 1. tayin etme, atama. 2. dikme, saplama.

nasr i. a. : 1. yardım. 2. üstünlük. **Nasr-ullah** : Allah'ın yardımı.

Nasrani (--) ö. i. a. : Hristiyan.

Nasraniyet, **-ti** (-..) ö. i. a. : Hristiyanlık.

nassi (-) s. a. : fels. inaksal, dogmatik.

nasıye i. a. : fels. inakçılık, dogmatizm.

nasuh (-) s. a. : samimi, halis; sadık, gerçek, doğru. **Tevbei nasuh** : bozulmaz tövbe.

nasuhi (--) s. a. : bozulmaz şekilde tövbe eden.

nasut, **-tu** (--) i. a. : insanlık, insanlık camiası, insanlıkla ilgili şeyler.

Âlem-i nasut : insanlık âlemi.

naşad (--) b. s. f. : şad olmıyan, kederli, hüznünlü, tasalı.

naşi (--) 1. s. a. : neşet eden, ileri gelen. 2. zf. ötürü, dolayı.

naşinide (-..) b. s. f. : işitilmedik, duyulmadık.

naşikip, **-bi** (..) b. s. f. : sabırsız.

naşir (-) s. a. : neşreden, yayan, yayıcı, çıkarıcı, dağıtan, saçan. **Naşir-ül-harare** : kim. ısıveren.

na't, **-a'tı** i. a. : 1. bir şeyi medh ederek anlatma. 2. ed. Hz. Muhammed'i övmek üzere yazılan şiir.

natamam (-..) b. s. f. a. : bitmemiş, eksik.

naterasıde (-..) b. s. f. : yontulmamış; kaba [adam].

natih, **-thı** i. a. : süsme, boynuzla vurma.

natık, **-ğı** (-) s. a. : söyliyici, lâkır-dı eden.

natıka (-) i. a. : güzel söz söyleme yetisi.

natıka-perdaz (-...) b. s. a. f. : güzel söz söyliyici.

natıka-pıra (-..) b. s. a. f. : sözünü, dokunaklı, düzgün kelimelerle söyliyici.

natuk, **-ku** (-) s. a. : kolaylıkla söz söyliyici.

natüvan (-) b. s. f. : halsiz, kuvvetsiz; zayıf.

naümit, **-di** (-) b. s. f. : ümitsiz, kederli.

naver (-) s. f. : kabil, olabilir, olanaklı.

nay (-) i. f. : kamış, ney. **Nay-zen** : neyzen, ney çalan.

nayce (-) b. i. f. : küçük ney.

nayap, **-bı** (--) b. s. f. : bulunmaz.

Ka'r-ı nayap : dibi bulunmaz.

naz (-) i. f. : cilve; kendini ağır satma.

nazar i. a. : 1. bakış, bakma. 2. göz.
Nazar-ı dikkate alma : önem verme, gözönünde tutma. **Nazar-ı dikkati celbetme** : göze çarpma, dikkati çekme. **Nazarında** : önünde, gözünde.
nazaran zf. a. : göre, bakarak, bakılırsa, bakınca.
nazarendaz (...-) b. s. a. f. : göz atan, bakan.
nazari (..-) s. a. : 1. nazara, bakışa ait. 2. yalnız görüş halinde bulunan, kuram niteliğinde olan, teorik.
nazariyat (...-) i. a. ç. : bilimsel görüşler, kuramlar.
nazariye i. a. : kuram, teori.
nazarrüba (...-) b. s. a. f. : göz alıcı, göz çeken.
nazende (..-) s. f. : naz edici, nazlı, hoş edalı.
nazenin (..-) b. s. f. : nazlı, baylan, cilveli, lâtif, güzel. **Tarik-i nazenin** : Bektaşî tarikati.
nazım (-) s. a. : 1. nizamaya koyan, düzenliyen, düzengeç. 2. nazım haline koyan, manzume yazan.
nazım, -zımı i. a. : vezinli ve kafiye-
 li söz veya yazı.
nazır (-) 1. s. a. : nezaret eden, bakan. 2. i. bakan [kabinede].
nazif (-) s. a. : temiz.

nazık, -ği (-) s. a. : ince, narin, zayıf, terbiyeli.
nazikâne (-.-) zf. a. : nezaketle, incelikle.
nazil (-) s. a. : nüzûleden, inen.
nazile (..-) i. a. : belâ, sıkıntı.
nazir (-) s. a. : eş, benzer.
nazire (..-) i. a. : 1. örnek. 2. bir şairin manzum bir eserine (çok zaman gazeline) başka bir şair tarafından aynı vezin ve kafiye de olmak üzere yapılan benzer.
nazmen zf. a. : manzum olarak.
neb' i. a. : yerden kaynama, fışkıрма.
nebahet, -ti (-) i. a. : şöhrat, ün; büyüklük.
nebair (-) i. a. ç. : nebireler, to-runlar [kız].
nebat, -tı (-) i. a. : bitki.
nebatat, -tı (..-) i. a. ç. : 1. bitkiler, 2. botanik.
nebatî (..-) s. a. : bitkisel. **Nebatî örtü** : coğr. bitkisel örtü.
nebean (..-) i. a. : yerden kaynama, fışkıрма.
nebevî (..-) s. a. : peygamberle (yalvaçla) ilgili olan.
nebi (-) i. a. : peygamber, yalvaç.
nebih (-) s. a. : 1. soyu temiz. 2. meşhur, ünlü.

nebir (-) i. f. : torun.

nebt, -ti i. a. : bitme [yerden].

nebze i. a. : biraz, birazcık.

necabet, -tı (-) i. a. : asillik, soy-luluk, temizkanlı olma, aksoyluk.

necadet, -ti (-) i. a. : kahramanlık, yiğitlik.

necaiip, -bi (-) s. a. ç. : necip, asıl, onurlu, temiz kimseler veya şey-ler.

necaset, -ti (-) i. a. : pislik; ters.

Necasi (--) ö. i. a. : Habeş İmpara-toru'nun ünvanı.

necat, -tı (-) i. a. : tehlike ve sıkın-tıdan kurtulma, kurtuluş.

neccam (-) s. a. : astronomi bilgi-ni.

necdet, -ti i. a. : kahramanlık, yiğitlik.

necef i. a. : 1. yüksek, tümsek yer. 2. [majüskül N ile] Kûfe çevresinde Hz. Ali'nin mezarının bulunduğu bölge.

neces i. a. : pislik, murdarlık.

necil, -cli i. a. : oğul, evlât, çocuk.

Neci-i necip : soyu temiz çocuk.

necim, -cmi i. a. : 1. yıldız. 2. Kur'an.

necip, -bi (-) s. a. : asıl, soyu temiz, aksoy.

necis s. a. : kirli, pis.

necliye i. a. : bot. buğdaygiller.

nedalet, -ti (-) i. a. : 1. kir, pislik, 2. çalma, aşırma.

nedamet, -ti (-) i. a. : pişmanlık, pişman olma. **Nedamet getirmek** : pişman olmak.

nedametkâr (-) b. s. a. f. : pişman olan.

nedavet, -ti (-) i. a. : yaşlık, nem-lilik.

nedbe i. a. : yara yeri, yara izi.

nedibe (-) i. a. : fizy. yumurtanın en önemli, tohumu meydana getiren kısmı.

nedim (-) i. a. : 1. arkadaş, sohbet arkadaşı. 2. birini güzel sözlerle eğlendiren kimse.

nedime (-) i. a. : kadın nedim.

nedret, -ti i. a. : azlık, seyreklik, az bulunurluk, kıtlık.

nedve i. a. : görüşme, konuşma.

nefais (-) s. a. ç. : nefis, değerli olan şeyler. **Nefais-perest** : nefis, güzel şeyleri seven.

nefaset, -ti (-) i. a. : nefis olma ha-li, pek iyilik, değerlilik; lâtiflik.

nefehât, -tı (-) i. a. ç. : nefhalar, üfürmeler; esintiler.

nefer i. a. : er [askerlikte].

neferiye (-) i. a. : küçük salkımlı bir çeşit üzüm.

nefes i. a. : 1. soluk. 2. Bektâşi tek-kesinde okunan manzum söz.

neffah, -hı (-) s. a. : 1. hayırlı kimse, hayır ve iyilik sahibi kimse. 2. kokusu çok.

neffas (-) s. a. : büyü yapan, büyücü [adam]. (dişili : "neffâse").

neffasat, -ti (-) s. a. ç. : büyücü karılar.

nefh [ha ile] i. a. : güzel kokunun yayılması.

nefh [hı ile] i. a. : üfürme, esme; boru ve benzerlerini üfleme.

nefha [ha ile] i. a. : 1. güzel koku. 2. üfürük, nefes, üfürme.

nefha [hı ile] i. a. : 1. nefes, soluk, üfürük. 2. karın şişmesi, şişkinlik.

nefi, -f'i i. a. : fayda, yararlık, kazanç, çıkar.

nefi, -fyi i. a. : sürgün, sürme, sürgüne gönderme.

nefi (-) s. a. : fels. faydacı.

nefir (-) i. a. : boru; savaş işareti. **Nefir-i am** : cemaati toplama, hal-ki askere sürme, toptan seferberlik.

nefiri (-) s. a. : nefir (boru) çalan kimse.

nefis, -fsi i. a. : nefis, öz varlık. **Nefs-i mütakellim** : gr. fiillerde birinci şahıs, konuşan kimse.

nefis (-) s. a. : pek güzel, pek iyi, kıymetli, lâtif.

nefi'ye i. a. : fels. faydacılık.

nefret, -ti i. a. : tikslenme, iğrenme.

nefrin (-) i. a. : beddua, ilenç. **Nefrin-han** : sövüp sayan.

nefsa (-) i. a. : loğusa, yeni doğurmuş kadın.

nefsani (-) s. a. : 1. nefsin istekleriyle ilgili. 2. kin ve garezle ilgili.

nefsaniyet, -ti (-) i. a. : düşmanlık, garez.

nefti (-) s. f. : koyu yeşil.

nehar (-) i. a. : gündüz.

neharen (-) zf. a. : gündüzün.

nehari (-) s. a. : gündüzleri okulda bulunan, gündüzlü; yatısız [okul veya öğrenci].

nehavet, -ti (-) i. a. : nahiflik, zayıflık, cılızlık, çelimsizlik, arıkhk.

nehîç, -hei i. a. : yol, çıkış.

nehîp, -hbi i. a. : yağma, çapul, talan.

nehir, -hri i. a. : nehir, ırmak.

nehiy, -hyi i. a. : yasak etme; ket vurma, tutma.

nehren zf. a. : nehir yoluyla, nehir-den.

nehreyn i. a. ç. : iki nehir.

nejat, -tı i. f. : soy, asıl, nesil, nesep. [aşh : "nijat"dır].

nekabet, -ti (-) i. a. : nakiplik, ululuk, belirli kimselerin başları.

nekâbet, -ti (.-) i. a. : dönme, vaz-geçme, cayma.

nekahet, -ti (.-) i. a. : hastalıktan yeni kurtulan kimsenin hali.

nekais (.-) i. a. ç. : nakisaler, ku-surlar.

nekaiz (.-) i. a. ç. : nakizalar, çeli-şen şeyler, çelişmeler.

nekavet, -ti (.-) i. a. : paklık, te-mizlik.

neket, -ti i. a. : 1. düşkünlük; felâ-ket, dert. 2. talihsizlik.

nekir s. a. : bilinmemiş şey.

Nekir (.-) ö. i. a. : kabir meleği.

nekre i. a. : 1. gr. belirsiz isim [zıd-dı "mârife]. 2. şakacı, güldürücü.

nekgû (.-) b. s. a. f. : tuhaf ve gülünç şeyler söyleyen.

nekis, -ksi i. a. : çok çekinme, ka-çınma [bir şeyden-].

nem i. f. : ıslaklık, az yaşlık.

nema (.-) i. a. : 1. ürem. 2. büyüme, gelişme, serpilme, çoğalma, art-ma.

nemadar (.-) b. s. a. f. : artan, bü-yüyen, çoğalan.

nemaik, -ki i. a. ç. : nemikalar, mek-tuplar.

nemaim (.-) i. a. ç. : nemîmeler, ko-ğuculuklar, çekiştiricilikler, dedi-koduculuklar.

Nemce i. o. : Avusturya, Avusturya-lı.

nemdar, nemnak, -ki (.-) b. s. f. : nemli, az yaş.

nemek i. f. : tuz, tad, lezzet. **Bi-ne-mek** : tuzsuz. **Memek-çes** : tatma, tadına bakma.

nemika (.-) i. a. : mektup.

nemil, -mli i. a. : 1. karınca. 2. ka-şındırıcı bir ot.

nemim (.-) i. a. : 1. fısıltı. 2. koğ-u-cu.

nemime (.-) i. a. : kovuculuk, fitçi-lık, çekiştiricilik, dedikoducu-luk.

nemliye (.-) i. a. : zool. karıncalar.

nemmal, -li (.-) s. a. : koğucu, mü-nafık, ara bozan.

nemmam (.-) s. a. : fitçi, kovucu.

nemnâk, -ki (.-) b. s. f. : yaş, nem-li.

ner i. f. : er, erkek, dişi olmıyan.

nerdban (.-) b. i. f. : merdiven.

nerdüban (.-), **nerdban** (.-) i. f. : merdiven, baskıç, basamak.

nergis i. f. : 1. çiçekleri, ayrı veya bir köksap üzerinde şemsiye biçi-minde bulunan ve beyaz, sarı çe-şitleri de olan bir süs çiçeği. 2. güzelin gözü : **Nergis-i fettan** : fettan göz.

nergisiye i. f. a: bot. nergisgiller.

nerimani (---) i. f. : nerimanlık, kahramanlık, yigitlik.

nerm, nermin (-) s. f. : yumuşak.

Nerm-dil (yüreği yumuşak) : merhametli.

nermi (-) i. f. : yumuşaklık, gevşeklik.

nert, -di i. f. : tavla oyunu. **Nerd-baz** : tavla oynayan.

nesaiç, -ci (-) i. a. ç. : dokunmuş şeyler, dokumalar.

nesaih (-) i. a. ç. : nasihatler, öğütler.

nesais (-) i. a. ç. : fiskoslar.

nesak, -kı i. a. : tarz, gidiş, yol.

nesci (-) s. a. : dokuma ile, doku ile ilgili.

neseben zf. a. : soyca, soy bakımından.

nesep, -bi i. a. : soy, baba soyu. **Neseben akraba** : hısım.

neseviyet, -ti i. a. : kadınlık.

nesice (-) i. a. : dokunmuş kumaş.

nesiç, -sci i. a. : doku, dokuma, örü, örgü. **Nesc-i adalı** : anat. kasdoku.

Nesc-i azmi : anat. kemikdoku.

Nesc-i asabi : anat. sinirdoku.

Nesc-i demevi : kandoku. **Nesc-i**

gudrufi : anat. kıkırdakdoku. **Nesc-i**

isfenci : anat. sünger doku. **Nesc-i**

kavi : bot. pekdoku. **Nesc-i**

kesif : anat. tıkdoku. **Nesc-i mu-**

hati : anat. sümük doku. **Nesc-i**

muin : anat. destekdoku. **Nesc-i**

rasafi : anat. kaldırımı doku.

Nesc-i temessül : anat. özünleme dokusu.

nesiç, -ci (-), **nesice** (-) s. a.: nesc olunmuş, dokunmuş şey.

nesih, -shi i. a. : 1. silme, lağvetme.

2. Osmanlıcada bir çeşit yazı.

nesil, -sli i. a. : 1. nesil, soy, döl. 2. göbek, kuşak.

nesim (-) i. a. : hafif rüzgâr, esin, esinti.

nesimi (-) s. a. : nesim ile ilgili.

nesip, -bi (-) 1. s.a. : soylu, asil.

2. i. ed. kasidenin başlangıcındaki tasvir kısmı.

nesir, -sri i. a. : 1. serpmeye, yayma, saçma, dağıtma. 2. vezinsiz, kafiyesiz yazı, düzyazı.

nesren zf. â. : nesir olarak, nesir ile, nazımsız, vezinsiz.

nesrin (-) i. f. : yaban gülü.

nessaç, -cı (-) s. a. : nesceden, dokuyan, dokumacı, çulha.

nesteren i. f. : yaban gülü.

neşat, -tı (-) i. a. : sevinç, keyif, şevk, neşe.

neşe i. a. : 1. keyif, sevinç. 2. hafif sarhoşluk.

neşet, -ti i. a. : çıkma; ilerigelme.

Neş'et-i uhra : ruhun vücuttan çıkışı. **Neş'e-i ulâ** : ruhun vücuda girmesi.

neşide (.-) i. a. : ezbere okunan şiir.

neşir, -şri i. a. : 1. yayma, çıkma. 2. yayınlama, yayım, yayın.

neşiv, -şvi i. a. : canlının büyümesi, boy atması.

neşren zf. a. : yayın yoluyla.

neşriyat, -tı (.-) i. a. ç. : yayınlar, yayın.

neşter, nişter i. f. : cerrah bıçağı.

neşve i. a. : 1. sarhoşluk. 2. keyif, neşe. **Neşve-bahş** : neşelendiren, keyif veren. **Neşve-yab** : keyifli, neşeli.

neşvement, -di b. s. a. f. : neşeli, keyifli.

neşvünema (...-) b. s. a. : büyüme, gelişme, yetiştirme, serpilme.

netaiç, -ci (.-) i. a. ç. : neticeler, sonuçlar.

nethavi (.-) s. a. : hek. sızıntı ile ilgili.

netice (.-) i. a. : 1. sonuç, son, bütün. **fels.** sonurgu.

neuzübillah (.-.-) cü. a. : Tanrıya sığınırız, Allah korusun.

nev s. f. : yeni, taze, körpe. **Nev-â-nev** : yeni yeni.

neva (.-) i. f. : 1. ses, makam, nağ-

me. 2. azık. 3. müz. Türk müziğinin 7 numaralı basit makamı olup en eski makamlardan biridir.

nevadi (.-) i. a. ç. : toplantılar.

nevadir (.-) s. a. ç. : nadir olan, az bulunan şeyler.

nevahi (.-) [ha ile] i. a. ç. : nahi-yeler, taraflar, yanlar, bucaklar.

nevahi (.-) [he ile] i. a. ç. : yasak şeyler.

nevahte (.-) s. f. : 1. okşanmış. 2. saz çalmış.

neval (.-) s. f. : makam ve ahenkle ilgili.

nevair (.-) i. a. ç. : ateşler; alevler.

nevakis (.-) i. a. ç. : noksanlar; eksiklikler.

neval, -li (.-) i. a. : 1. talih, kısmet. 2. bahşış, bağış.

nevale (.-) i. a. : 1. yenecek, yiyecek, içilecek şeyler, azık. 2. vergi, bağış.

nev'an zf. a. : nevi, çeşit bakımından, cinsce.

nevasi (.-) i. a. ç. : 1. nasiyeler, alınlar. 2. ilerigelenler, ulular.

nevat, -tı (.-) i. a. : çekirdek.

-nevaz (.-) s. f. : okşıyan, okşayıcı. **Dil-nevaz** : gönül okşıyan.

nevazende (.-.-) s. f. : okşıyan, okşayıcı.

nevazil (-.) i. a. ç. : nezleler, nezle, ingin.

nevaziş (-.) i. f. : okşama, okşayış.

nevazişkâr (-.-) b. s. f. : okşıyan, gönül alan.

nevber i. f. : 1. turfanda çıkan meyve ve çiçek. 2. memeleri yeni gelişen kız.

nevbet, -ti i. a. : nöbet, sıra.

nevbet, -ti i. f. : belirli zamanlarda çalınan davul, dümbelek gibi şeyler; bando mızıkâ.

nevcivan (-.) b. s. f. : delikanlı, genç. [aşl : "nevcüvan" dir].

nevcivani (-.-) b. i. f. : delikanlılık. [aşl : "nevcüvani" dir].

-nevert, -di s. f. : dönen, dolaşan, gezen. **Reh-nevert** : yolda gezen, dolaşan.

neveser i. f. : Şark müziğinde Dede Efendi tarafından terkibedilmiş bir makam.

nevha i. a. : birinin ölümüne sesle ağlama, ağıt.

nevhaber b. s. ve i. a. f. : ağıtçı.

nevheves b. s. f. : yeni hevesli, sebatatsız, maymun iştahlı.

nevi, -v'i i. a. : nevi, çeşit, türlü; tür. **Nev'i şahsına münhasır** : eşi benzeri bulunmıyan.

nevim, -v'mi i. a. : 1. uyku, 2. rüya.

nevin (-.) s. f. : yeni, yepyeni, yeni şey, yeni olma.

nevir, -vri i. a. : 1. parlaklık. 2. ağaç çiçeği.

neviyet, -ti i. a. : fels. özgüllük, türsellik.

nevmidane (-.-) zf. f. : ümitsizlik, ümitsizcesine, umutsuzlukla, umutsuzcasına.

nevmidi (-.-) b. i. f. : ümitsizlik, umutsuzluk.

nevmit, -di (-.) s. f. : ümitsiz, umutsuz.

nevnihal, -li (-.-) b. i. f. : 1. taze fidan, taze sürgün. 2. yetişmiş güzel kız.

nevres b. s. f. : yeni yetişen, yeni biten.

nevreside (-.-) b. s. f. : yeni yetişmiş, yeni yetişen, yeni yetme.

nevresidegân (-.-) b. s. f. ç. : yeni yetişmişler, yeni yetişenler, yeni yetmeler.

nevreste b. s. f. : yeni bitmiş, yeni yetişmiş, yeni meydana gelmiş.

nevruz (-) b. i. f. : 1. yeni gün. 2. rumi martın dokuzu. 3. müz. Türk müziğinin en eski bileşik makamlarından biri.

nevruziye (-.-) b. i. f. : nevruz günü için hazırlanan bir çeşit ma-

cun, o gün için hazırlanan kaside.

nevrüste b. s. f. : yeni bitmiş, yeni yetişmiş, yeni meydana gelmiş.

mevvaḥ (-) s. a. : 1. ağılayan, çığlık koparan. 2. ölüye ağlamak üzere para ile tutulan [adam] (dişili : nevvâhe).

nevzat, -dı (-) b. s. f. : yeni doğan, yeni doğmuş [çocuk].

neyçe b. i. f. : küçük ney.

neyyir s. a. : 1. nurlu, parlak. 2. i. Güneş.

neyyireyn i. a. ç. : "cisimlenmiş iki nur" : Ay ve Güneş.

neyzar (-) b. i. f. : kamışlık, sazlık.

neyzen b. s. f. : ney çalan, ney üfleyen.

nezafet, -ti (-) i. a. : temizlik, paklık. **En nezafetü min el iman** : temizlik imandan gelir.

nezahet, -ti (-) i. a. : 1. ruh temizliği, arılık, sililik. 2. temizlik, paklık.

nezaket, -ti (-) i. a. : naziklik, zarıflık, incelik, terbiye. **Nezaket kesbetmek** : nazik bir duruma girmek.

nezaret, -ti (-) i. a. : 1. bakma, gözetme. 2. bakanlık. 3. manzara, görü.

nezd 1. i. f. : yan, kat, ind. 2. zf. göre, nazarında, fikrinde.

nezetmek fi. a. t. : elinden almak, ayırmak, çekip koparmak, çekip almak, kaldırmak, almak.

nezif, -zfi i. a. : 1. çok kanama. **Nezf-i dimaği** : hek. beyin kanaması. 2. kuyunun suyunu kâmilene çekme.

nezih (-) s. a. : ruhu temiz olan, akman, arı, sili.

nezir, -zri i. a. : adak, adama.

nezle i. a. : burun akması, ingin.

nısfet, -ti i. o. : yarımlık.

nısfıye i. a. : bir çeşit kısa ney.

nısfıyet, -ti i. a. : yarı yarıya bölüşme, yarımlık.

nısıf, -sfı s. a. : yarım, yarı, buçuk. **Nısıf kutur** : mat. dışarıya. **Nısıf küre** : astr. yarımküre, yarıküre. **Nısıf müstakim** : yarım doğru. **Nısf-ün-nehar** : coğr. meridyen.

niam i. a. ç. : nimetler, iyilikler, lütuflar.

nida (-) i. a. : çağırma, çağrı, seslenme, bağırış, haykırı, ünlem.

nifak, -kı (-) i. a. : iki yüzlülük, ara bozma, bozgunluk.

nifas (-) i. a. : doğurma, loğusalık.

nifasi (-) s. a. : loğusalığa ait, loğusalıkla ilgili. **Humma-i nifasi** : hek. albastı.

nigâh (-) i. f. : bakış, bakma; göz.

Atf-ı nigâh : gözetme, bakıverme.

nigâhban (--) b. i. f. : gözcü, bekçi.

nigâr (-) i. f. : resim, nakş, tasvir.

nigeh i. f. : bakış, bakma.

nigehban (--) b. i. f. : gözcü, bekçi.

nigîn (-) i. f. : 1. yüzük. 2. mühür.

nigû (-) s. f. : güzel, iyi.

-nih s. f. : koyan. **Kadem-nih** : ayak koyan, ayak basan.

nihai (--) s. a. : işi sona erdiren, sonuncu; son, en son, kesin.

nihâl, -li (-) i. f. : fidan, dal, sürgün.

nihali (--) i. f. : sahan altlığı.

nihalistan (--) b. i. f. : fidanlılık.

nihan (-) s. f. : gizli, saklı.

nihani (--) 1. i. f. : gizlilik, saklılık. 2. s. gizli; saklı.

nihat, -dı (-) i. f. : yaradılış, tabiat, huy.

nihavent, -di (-) i. f. : müz. Türk müziğinin en eski makamlarından biri olup son 100 yıldan beri büyük bir rağbetle kullanılmıştır.

nhiyaet, -tı (-) 1. i. a. : nihayet, son. 2. zf. sonunda. **Nihayet-i azım** : anat. kemik ucu. **Nihayet-ül-emr** : akıbet, son, işin sonu. **Nihayet-ün-nihaye** : akıbet, en sonunda.

nijât, -dı (-) i. f. : soy, nesil, asıl. [yaygın olan : "nejat"dır].

nik (-) s. f. : iyi, hoş, güzel. **Nik ü bed** : iyi ve kötü.

nikâh (-) i. a. : erkek ve dişiye medeni kanunla birleştirme işi. **Nikâh-ı dahilî** : sosy. içerden evlenme. **Nikâh-ı haricî** : dışardan evlenme.

nikap, -bı (-) i. a. : yüz örtüsü, peçe, yüzlük.

nikât, -tı (-) i. a. ç. : nokteler, espiriler.

nikbin s. f. : iyimser. [karşısı : "bedbin"]. **Nikbinlik** : iyimserlik.

nikbini (--) i. f. : nikbinlik, iyimserlik.

niki (--) i. f. : iyilik, iyi olma.

nikris (-) i. a. : hek. ayak parmaklarında, topuklarda ve mafsallarda şişlerle meydana gelen ağrılı hastalık.

nikriz (-) i. f. : Şark müziğinde en eski bir bileşik makam.

nikter b. s. f. : çok iyi, pek beğenilmiş.

nikû (--) s. f. : iyi, hoş.

nilgûn (-) s. f. : çivit renginde, gökçül.

nilüfer i. f. : bot. sarı, beyaz, mavi ve pembe çiçek açan bir bitki.

nim (-) s. f. : yarım, yarı, buçuk.

Nim-şeffaf : fiz. yarısaydam.

nimal, -li (-) i. a. ç. : karıncalar.

nime (-) i. f. : yarı, yarım, buçuk.

Nime nime : yarım yarım, parça parça.

ni'melmatlup, -bu b. s. a. : tam iste-
diğimiz, tam aradığımız.

nimet, -ti (-) i. a. : iyilik, lûtf.

nimetnaşinas (-.-) b. s. a. f. : iyi-
lik bilmez.

nimetsşinas (-.-) b. s. a. f. : iyilik-
bilir.

nimmuzlim (-.) b. s. a. f. : yarı ka-
ranlık.

nimten (-) b. i. f. : mintan.

nimzulmet, -ti (-.) b. i. f. a. : ala-
cakaranlık.

niran (-) i. a. ç. : 1. aydınlıklar, pa-
riltılar, ışıklar. 2. cehennem, tamu.

nirengi i. f. : büyü, gözbağcılık.

nirengi (-.) i. f. : haritasını çıkar-
mak üzere bir alanı üçgenlere böl-
me işi.

niru (-) i. f. : zor, kuvvet.

nirument, -di (-.) b. s. f. : kuvvetli,
zorlu.

nisa (-) i. a. ç. : kadınlar.

nisacet, -ti (-.) i. a. : dokuyuculuk,
dokumacılık, çulhalık.

nisap, -bı (-) i. a. : 1. üzerine zekât
verilmesi vacibolan mal miktarı.
2. asıl, başlangıç. 3. kaynak. 4. ye-

tersayı, matlup derece. **Nisab-ı ek-
seriyet** : yeter çoğunluk.

nisaiye (-.) i. a. : 1. kadın hasta-
lıkları. 2. kadın hastalıkları kli-
niği.

nisal, -li (-) i. a. ç. : temrenler, ok,
kargı gibi şeylerin uçlarındaki siv-
ri demirler.

nisar (-) i. a. : 1. saçma, saçış, serp-
me. 2. dağıtma.

-nisar (-) s. a. : saçan, saçıcı. **Per-
tev-nisar** : ışık saçan.

nispet, -ti i. a. : 1. alâka, ilgi, ilinti;
inadına yapılan iş. 2. oran. **Nis-
bet-i muzaafa** : mat. harmonisiz
oran.

nispeten z. f. a. : 1. göre, yanında. 2.
öncekine göre, bir dereceye kadar,
şöyle böyle.

nispi (-) s. a. : 1. görelî. 2. birbiri-
ne göre [olan], öncekine göre.

nist (-) e. f. : yoktur, değildir.

nisti (-) i. f. : yokluk. **Hesti vü nis-
ti** : varlık ve yokluk.

nisyan (-) i. a. : unutmama.

nisabur (-.) i. f. : müz. Türk müzi-
ğinin en az beş yüzyıllık bir bile-
şik makamıdır.

nişaburek (-.) b. i. f. : 1. küçük
nişabur. 2. Şark müziğinde üç yüz
yıllık bir makam.

nişan (-) , **nişane** (-.) i. f. : alâmet, eser, belirti, im, iz.

nişangâh (-) b. i. f. : tüfekte nişan almiya mahsus âlet, bakıncak.

nişaste (-.) i. f. : nişasta, fr. amidon.

nişimen (-.) b. i. f. : oturacak yer, sıra, iskemle.

-nişin (-) s. f. : oturan, oturmuş olan. **Kûşe-nişin** : köşede oturan.

nişinende (-..) s. f. : oturucu, oturan.

nişip, **-bi** (-) i. f. : iniş, iniş aşağı.

nişter (-) i. f. : cerrah bıçağı, neşter.

nitaç, **-cı** (-) i. a. : yavrulama, doğurma [hayvan].

nitak, **-kı** (-) i. a. : kemer, kuşak.

nivar (-) i. f. : yerle gök arası, boşluk.

niyabet, **-ti** (-.) i. a. : naiplik, vekillik.

niyam (-) i. f. : kın, kılıç kını; kılıf.

niyam (-) s. a. ç. : uyuyanlar, uyukuda olanlar.

niyar (-) i. a. : ateşler.

niyaz (-) i. f. : yalvarış, yalvarma, yalvarıp yakarma.

niyazkâr (-..) b. s. f. : yalvaran.

niyazkârane (-...) z. f. : yalvararak.

niyazment, **-di** (-.) b. s. f. : 1. yalvaran. 2. ihtiyacı olan, muhtaç.

niyet, **-ti** i. a. : niyet, kast, meram. [aşl : "niyyet" dir].

niyyat, **-tı** (-) i. a. ç. : 1. niyetler, maksatlar. 2. istekler.

niza (-) i. a. : kavga, çekişme, bozuşma.

nizam (-) i. a. : sıra, tertip, düzen, usul, yol, uygunluk. **Nizamlı** : düzenli, yolunca.

nizamât, **-tı** (-) i. a. ç. : nizamlar, düzenler; kanun hükümleri.

nizamen (-) z. f. a. : 1. yolunca, törece. 2. yasaca, tüzükçe.

nizami (-) s. a. : nizam üzere olan, tüzükçe, yasaca; yolunca, düzenli.

nizamiye (-..) i. a. : [eskiden] kara ordusu.

nizamname (-..) b. i. a. f. : tüzük. **Nizamname-i dâhili** : içtüzük.

nizar (-) s. a. : zayıf, lâğar, arık.

nize (-) i. f. : kargı, mızrak, sün-gü. **Nize-zen** : 1) mızrakçı. 2) mızrakla vuran.

noksan (-) s. a. : 1. eksik, kusurlu. 2. i. eksiklik, azalma, azlık.

noksani (-) s. a. : eksiklikle ilgili.

noksaniyet, **-ti** (-..) i. o. : eksiklik.

nokta i. a. : 1. hiçbir boyutu olmayan işaret, benek, leke. **Nokta-i harifi** : coğr. güz noktası. **Nokta-i**

in'itaf : mat. büküm noktası. **Nokta-i nazar** : görüş, bakım. **Nokta-i rebii** : astr. bahar noktası. **Nokta-i temas** : değme noktası. 2. yer. 3. içinde tek nöbetçi, tek polis bulunan küçük kulübe, gözcü. 4. konu, görüş.

noktateyn i. a. ç. : iki nokta.

nuas (-) i. a. : 1. uyuklama. 2. gevşeklik.

nuha (-) i. a. : anat. mundar ilik, akilik. **Nuha-i şevki** : anat. mundar ilik, omurilik.

nuhas (-) i. a. : 1. bakır. 2. bakır para.

nuhasi (--) s. a. : bakırla ilgili, bakırlı, bakırdan.

nuhbe 1. i. a. : her şeyin iyisi, seçkini. 2. s. seçkin, seçilmiş.

nuhuset, -ti (-) i. a. : uğursuzluk.

nukat, -tı i. a. ç. : noktalar.

nukut, -tu (-) i. a. ç. : nakitler, paralar, akçeler.

nun 1. ha. a. : Osmanlı alfabesinin yirmi sekizinci harfi. 2. i. a. : balık.

nur (-) i. a. : ışık, aydınlık, parlak, parıltı. **Nur-i ayn** : göz nuru kadar sevilen, çok sevgili.

nurani (---) s. a. : nurlu, parlak.

nuraniyet, -ti (---) i. a. : nurluluk, parlaklık.

nurefşan (-) b. s. a. f. : nur aşcan. **nusaha** (..) i. a. ç. : nasihat, öğüt verenler.

nusara (..) s. a. ç. : nasirler, yardım edenler, yardımcıları.

Nusayri (..) s. ve i. a. : Nusayr ile ilgili, Yezidiliğin bir kolu olan, Nusayr'ın mezhebinden olan; Hatay ve çevrelerinde yaşayan bir Türk topluluğuna eskiden verilen bir ad.

nush i. a. : öğüt.

nusret, -ti i. a. : 1. yardım. 2. başarı, üstünlük.

nussar (-) s. a. ç. : nâsırlar, yardımcıları.

nusuh, -shu i. a. : nasihat, öğüt.

nuş (-) i. f. : 1. tatlı; bal. 2. içki, iştret. **İş ü nuş** : zevk ve safa, cümbüş.

-nuş (-) s. f. : içen, içici.

nuşin (--) s. f. : tatlı, lezzetli.

nutfе i. a. : menî, dölsuyu, atmık, sperma.

nutuk, -tku i. a. : söz, konuşma, söylev, demeç. **Nutku tutulmak** : heyecan veya şaşkınlıktan söyleyecek söz bulamamak. **Nutk-ı iftita-hi** : açış konuşması. **Nutk-ı hak** : Allah kelâmı.

nuumet, -ti (-) i. a. : yumuşaklık.

nuzzar (-) i. a. ç. : nazırlar, bakanlar.

nübüvvet, -ti i. a. : nebilik, peygamberlik, valyaçlık.

nüceba (.-) s. a. ç. : necipler, asiller, soyu temizler.

nücum (-) i. a. ç. : necimler, yıldızlar.

nüdbe i. a. : mersiye, ağıt.

nüdema (.-) s. a. ç. : nedimler, arkaadaşlar.

nüd'et, -ti i. a. : 1. Ay'ın ve Güneş'in etrafında bazan görülen parlak daire, hâle. 2. gökkuşağı.

nüfesa (.-) i. a. : loğusa.

nüfus (-) i. a. ç. : kişi. Nüfus tezkeresi : nüfus kâğıdı, doğum kâğıdı

nüfuz (-) i. a. : 1. geçme, içe geçme, işleme, etki. 2. sözü geçme, sözü dinlenme.

nüfuziyet, -ti (-..) i. a. : fiz. geçirgenlik.

nüh s. f. : dokuz.

nühüft, -tü 1. s. f. : gizli, saklı. 2. müz. Şark müziğinin en eski bileşik makamlarından biri.

nühüfte s. f. : gizli, saklı.

nüket, -ti i. a. ç. : nükter, espriler, ince anlamlı zarif ve şakalı sözler.

nükhet, -ti i. a. : hoş koku.

nükte i. a. : 1. sözün, ince, nazik anlamı, espri. 2. ince anlamlı, zarif ve şakalı söz.

nükteamiz (.-) b. s. a. f. : nükte karıştıran.

nüktedan (.-) b. s. a. : nükteci, sözün nüktesini anlayan, güzel nükter yapan kimse.

nükteperdaz (.-) b. s. a. f. : nükte yapan.

nükûl, -lü (-) i. a. : vazgeçme, cayma. Nükûl etmek : sözünden dönmek, caymak.

nükûp, -bu (-) i. a. : talihsizlikler; düşkünlükler, felâketler, yoldan sapmalar.

nükûs, -ksü i. a. : geri tepme, üsteleme.

-nüma (-) s. f. : gösteren. **Bu-nüma** : yüz gösteren.

nümayan (.-) s. f. : görünen.

nümayiş (-) i. f. : gösteriş, gösteri.

nümayişkâr (.-) b. s. f. : gösterişli; gösterişçi.

nümune (-) i. f. : örnek, göstermelik. Nümune-i imtisal : misâl getirilecek örnek.

-numut, -du (-) s. f. : gösteren, görünen, benziyen. **Çihre-numut** : surat gösteren, surat asan.

nümuzeç, -ci (.-) i. a. : örnek.

nümüv, -vvü i. a. : büyüme, gelişme, yetiştirme, bitme, serpilme.

nüsg, -gu i. a. : kesilen ağaçtan sı-zan su, özsu, besisuyu.

nüşa i. a. : 1. yazılı, yazılmış şey, yazılı bir şeyden çıkarılan suret. 2. gazete ve dergilerde sayı. 3. muska.

nüşateyn i. a. ç. : iki nüsha.

nüşur (.-) i. a. : dirilme. **Yevm-i nüşur** : kıyamet, mahşer günü.

nütu (.-) i. a. : kemik çıkıntısı, yumru. **Nütu-i azm** : hek. kemik çıkması. **Nütu-i gurabi** : hek. kar-gaburun çıkıntısı. **Nütu-i şevki** : hek. dikensi çıkıntı.

nüve i. a. : özek, çekirdek. **Nüve-i müvellide** : bot. döller çekirdek.

nüveyt, -ti i. a. : çekirdekçik.

-nüvis (.-) s. f. : yazar, yazıcı. **Va-ka nüvis** : resmî tarihçi.

-nüvişt, -ti i. f. : yazılı, yazılmış. **Ser-nüvişt** : alinyazısı.

nüvişt, nüvişte s. f. : yazılı, yazıl-mış; i. mektup.

nüvit, -di i. f. : müjde, muştı.

nüvvap, -bı (.-) s. a. ç. : nâipler. **Mekteb-i nuvvap** : naip yetiştiren okul.

nüzhet, -ti i. a. : 1. eğlenme, gezin-ti. 2. iç açılması.

nüzhetgâh (.-) b. i. a. f. : eğlence yeri, gezinti yeri.

nüzul, -lü (.-) i. a. : felç, inme.

nüzur (.-) i. a. : nezirler, adaklar, adamlar.

O

Osmani (.-), **Osmaniye** (.-) s. a. : Osmanlı devleti ile ilgili, Osman Oğullariyle ilgili, **Devlet-i Osmaniye** : Osmanlı Devleti. **Kavaid-i Osmaniye** : Osmanlıca gramer.

Osmaniyan (.-) i. a. ç. : Osmanlılar, Osman Oğulları.

otag (.-) [çok eskiden dilimize to-

harcadan geçtiği ileri sürülen bu kelime türkçe kabul edilmiş ve Osmanlıca kelimelerle birleştirilerek tamamlamalar yapılmıştır].

Otag-ı hümayun : padişah çadırı.

otaga (.-) i. f. : sorguç.

otağgeran (.-) b. i. t. f. ç. : otağ, çadır yapanlar.

Ö

ömür, -mrü i. a. : yaşayış, yaşama.

Ömr-i tavil : uzun ömür.

örf i. a. : âdet, hüküm, gelenek, töre. **Örf ve âdet :** gelenek ve görenek.

örfen zf. a. : âdet üzere.

örfi (-), örfiye s. a. : töresel. **Örfi idare :** sıkıyönetim.

örfiyat, -tı (-) i. a. ç. : âdete, geneleğe bağlı olan şeyler.

öşür, -şrü i. a. : onda bir, ondalık, onda bir alınan vergi. **Öşürcü :** âşar tahsildarı.

özür, -zrü i. a. : işlenen kusurun hoş görülmesi için ileri sürülen sebep.

Özür-hah : özür dileyen.

P

p ha f. : Osmanlı alfabesinin üçüncü harfi.

pa (-) ha. f. : "pe" harfinin bir adı.

pa, pay (-) i. f. : ayak. **Pa-beste** : ayağı bağlı, hareketsiz.

pabent, -di (-) b. s. f. : 1. ayak bağı, köstek. 2. mâni, engel.

pabus (--) b. s. f. : ayak öpen; ayaköpme töreni.

pacame (--) b. i. f. : 1. don, şalvar. 2. pijama.

pâk, -ki (-) s. f. : 1. temiz, arık; saf, halis. 2. kutsal.

pakdamen (--) b. s. f. : eteği temiz; afif, namuslu.

pakize (--) s. f. : tertemiz, lekesiz, hâlis, saf.

pakûp, -bu (--) b. i. f. : çengi.

palan (--) i. f. : binek ve yük hayvanlarına vurulan enli ve yumuşak bir çeşit eğer.

pamal, -li (--) b. s. f. : ayak altında kalmış, çiğnenmiş.

panihade (-.-) b. s. f. : ayak basmış [olan]; mec. doğmuş.

parçe (-) i. f. : parça, kısım, miktar.

-pare (-) i. f. : parça, adet. **Meh-pare** : ay parçası, güzel.

paru (--) i. f. : kocakarı.

pasban, pasvan (--) b. i. f. : gece bekçisi.

-paş (-) s. f. : saçan, serpen. **Zer-paş** : altın serpen.

paşan (--) s. f. : saçıcı, saçan.

pay (-) i. f. : ayak.

payan (--) s. f. : son, uç. **Bi-payan** : nihayetsiz, sonsuz.

paybent, -di (-) b. i. f. : ayak bağı, köstek.

paydar (--) b. s. f. : temelli, devamlı, sürekli, durucu.

paye (-) i. f. : rütbe, derece, aşama. **Paye vermek** : adam yerine koymak.

payendaz (-.-) b. s. f. : ayak atan, ayak atmış.

payende (-.-) b. s. f. : 1. sabit, yerinde durucu. 2. kararlı, temelli. 3. destek, payanda.

payitaht, -tı (-.-) b. i. f. : başşehir.

paykûp, -bu (--) b. s. f. : "ayak vuran" : mec. oynayan, köçek.

paymal, -li (--) b. s. f. : ayak altında kalmış, çiğnenmiş.

payvent, -di (-.) b. i. f. : atın ayağı-
na vurulan bağ, köstek, payvant.

peçe i. f. : 1. bot. sarmaşık. 2. insan
veya hayvan yavrusu. 3. çocuk,
oğlan. **Mag-peçe** : meyhaneci çıra-
ğı, meyhane miçosu.

peder i. f. : baba, ata.

pederane (...) zf. f. : babaya yakı-
şacak yolda, babacasına.

pedersahi (...) b. i. f. : sosy. ataer-
kil.

pehlevan (...) i. f. : pehlivan, güreş-
çi; yiğit.

pehlû (-.) i. f. : yan, vücudun iki
yanından her biri.

pehnaver (...) b. s. f. : 1. geniş, ge-
nişlik, yaygın. 2. solmuş, soluk.

pejmürde, pijmürde b. s. f. : solmuş,
buruşuk, hali değişmiş, eski püs-
kü, yırtık pırtık.

pelâspare (...) b. s. f. : çul, çuval,
paçavra.

peleng, -i i. f. : panter.

penagâh (...) b. i. f. : sığınacak yer,
sığınak.

penah (-.) i. f. : sığınma, sığınak.
koruyucu, arka.

pençenbih b. i. f. : "beşinci gün" :
perşembe.

penç, -ci s. f. : beş. **Penc ü dü** : beş
(ile) iki [zar oyununda]. **Penc ü**

se : beş (ile) üç [zar oyununda].
Penc ü yek : beş (ile) bir [zar
oyununda].

pend i. f. : nasihat, öğüt. **Pend-kâr** :
öğüt veren.

pendname (...) b. i. f. : öğüt veren
yazı.

penir (-.) i. f. : peynir. **Nan ü penir** :
peynir ekmek.

per i. f. : 1. kanat. 2. yelek, kuş ka-
nadının büyük tüyleri.

perakende (...) s. f. : 1. dağınık, pe-
rişan. 2. parça. 3. **zf.** azar azar
[yapılan, satılan].

perdaht, -tı i. f. : cilâ, parlaklık,
parlama; perdah.

-perdaz (-.) s. f. : tertipleiyici, dü-
zenleyici. **Nükte-perdaz** : nükteli,
kinayeli söz söyliyen.

perde i. f. : 1. pencere örtüsü. 2. böl-
me. 3. zar.

perdeberdar (...) b. s. f. : perde kal-
dıran, perde açan.

perdeberendaz (...) b. s. f. : perde-
yi kaldırıp atan, utanmıyan.

perdebirunane (...) zf. ve s. f. :
utanmazcasına; açık saçık [söz].

perdedar (...) b. s. f. : tar. büyük
bir kimsenin kapısında perde açıp
kapamakla görevli kimse, perde-
ci.

perdenişin (---) b. s. f. : perdeli yerde oturan, iffet sahibi, namuslu kimse.

perdeşinas (---) b. s. f. : müzisyen, çalgıcı, şarkıcı, okuyucu.

Peren, Pervin ö. i. f. : Ülker, Süreyya [yıldız].

perende i. f. : takla.

perendebaz (---) b. s. ve i. f. : perende, takla atan oyuncu, taklaban.

-perest, -ti s. f. : tapan, tapınan [hakka]. **Menfaat-perest** : menfaatine, çıkarına düşkün.

perestide (---) s. f. : sevgili, sevilen.

perestar (---) i. f. : hizmetçi, besleme.

perestiş i. f. : tapınma, taparcasına sevme, kulluk.

perestîşkâr (---) b. s. f. : tapınan, taparcasına seven.

perhaş (---) i. f. : savaş; kavga.

perhiz (---) i. f. : 1. az ve hafif yemekle yetinme, pehriz. 2. dinin yasak ettiği şeylerden tamamiyle uzak kalma.

perhizkâr (---) b. s. f. : mahrum olan şeylerden kaçınan, sofu.

peri i. f. : cinlerin çok güzel ve alımlı olarak farzedilen dişilerine verilen bir ad.

perihan (---) b. i. f. : peri padişahı.

perişan (---) s. f. : 1. dağınık, darmadağın. 2. kederli.

perizat, -dı (---) b. i. f. : peri çocuğu, peri çocuğu olacak kadar güzel, çok güzel.

perran (---) s. f. : uçucu, uçan.

perseng, -i i. f. : konuşurken gerekli gereksiz tekrarlanan "efendim, efendime söyliyeyim, uzatmıyahlm" gibi sözler.

pertav (---) i. f. : atılma, sıçrama, hız.

pertev i. f. : ışık, pırıltı, yalım.

pertevsuz (---) b. i. f. : pertevsiz, büyüteç.

perva (---) i. f. : korku, vesvese, çekinme, sakınma.

pervane (---) i. f. : 1. kelebek. 2. fırıldak, çark.

pervar (---) s. f. : besili, beslenmiş Gâv-ı pervar : besili öküz.

-pervaz (---) s. f. : uçan, uçucu. **Balâ-pervaz** : yüksekte uçan.

pervaz (---) i. a. : 1. uçma, uçuş. 2. saçak. 3. hücre. 4. ayna. 5. dolap. 6. aynalı ince uzun tahta. 7. mertek.

-perver s. f. : besleyici, terbiye edici, besliyen, yetiştiren; -sever.

perveran (---) s. f. ç. : besliyenler,

yetiştirenler, koruyanlar, terbiye edenler, eğitmenler.

perverde s. f. : beslenmiş, yetiştirilmiş, terbiye edilmiş. **Nan-ı azızlıyle perverde** : ekmeği ile beslenmiş, ekmeğini yemiş.

porveriş i. f. : 1. besleyiş, beslenip büyüme. 2. terbiye, bakım, koruma.

perverişyab, -ı (...-) b. s. f. : 1. terbiye gören, terbiye olunan. 2. beslenen.

Pervin (-) ö. i. f. : astr. Ülker yıldızı.

pes s. f. : 1. geri art, arka. 2. zf. şimdi.

pesendide (...-) s. f. : beğenilmiş, beğenilen, seçilmiş.

-pesent, -di f. s. : 1. beğenme, seçme. 2. beğenen, beğenir. **Müşkül-pesent** : zor beğenen, zor beğenir.

pesmande (-) b. s. f. : artmış, artık; geri kalmış.

pest, -ti s. f. : 1. alçak, aşağı. **Pest-pâye** : payesi, derecesi aşağı, bayağı olan. 2. yavaş.

pestfitret, -ti b. s. f. : yaradılışı alçak.

pestzinde b. i. f. : arta kalma.

peşiman (--) s. f. : pişman.

peşin zf. f. : öndelik. **Peşin hüküm** : önyargı.

peşrev i. f. : 1. müz. ince sazda fısıllardan önce çalınan parça. 2. pehlivanların güreşe başlamadan önceki gösterileri.

pey i. f. : 1. art, arka, iz. 2. pey, öncelik.

peyam (-), **peyem** i. f. : haber, başkasından alınan bilgi. **Peyam-aver** : haber getiren, peygamber.

peyapey (-) zf. f. : 1. birbiri ardınca, birbiri arkasından. 2. azar azar.

peyda (-) i. f. : 1. açık, aşikâr, belli. 2. çıkarma, ortaya koyma. **Peyda-yi karabet etmek** : hisımlaşmak. **Peyda-yi sühriyet etmek** : dönürleşmek, dönür olmak.

peyderpey zf. f. : arka arkaya, birbiri ardınca, birbiri arkasından; azar azar, kısım kısım, yavaş yavaş.

peygam i. f. : haber.

peygamber b. s. ve i. f. : haber getiren, yalavaç.

peygüle (-) [gu uzun] i. f. : köşe, bucak.

peyk, -ki i. f. : 1. mektup ve tezke-re götürüp getiren. 2. bir gezegen etrafında dönen, dolaşan yıldız, uydu.

peykân (-) i. f. : ok ve mızrak gibi şeylerin başındaki sivri demir, temren.

peykâr (-) i. f. : döğüşme, savaş.
peyke i. f. : tahta sedir, kuru kana-pe [aşl : "pay-kâh"tır].
peyker i. f. : çehre, yüz.
-peyma (-) s. f. : ölçen.
peyman (-) i. f. : ant, yemin, şart, pakt.
peyman (-) i. f. : 1. kadeh. **Peyman-keş** : içki içen. 2. ölçek.
peyrev b. s. f. : arkası sıra giden, izinden giden, uyan.
peyug, -ü (-) i. f. : gelin.
peyvent, -di b. i. f. : 1. ulaşma, varma. 2. bağ, ilgi.
peyveste 1. b. s. f. : ulaşmış, ulaştırılmış, ulaşıklık, bitişiklik. 2. zf. daima.
-pezir (-) s. f. : alan, bulan. **Hitam-pezir** : hitam bulan, sona eren.
piç (-) i. f. : büküm, kıvrım, halka.
piçapiç (---) zf. f. : büküm büküm, kıvrım kıvrım, birbirine doluşmuş.
piçtab, -ı (-) i. f. : telâş, sıkıntı, şaşkınlık.
pinhan (-) s. f. : gizli, saklı.
pir (-) s. f. : ihtiyar, yaşlı.
-pira (--) s. f. : süsliyen, donatan, bezeyen. **Nazar-pira** : bakışı süsliyen, bakışa süs veren.
pirahen (--) i. f. : **Pirahen-i ismet** : namus perdesi.

piramen (--) i. f. : çevre, kenar; etek.
piraste (--) s. f. : süslenmiş, donatılmış.
piraye (--) i. f. : süs, bezek.
pirayende (--) b. s. f. : süsleyici, donatıcı, donatan.
pirayesaz (--) b. s. f. : süsliyen.
pirayiş (--) i. f. : donatma, süsleme.
pirehen (-) i. f. : gömlek.
pirezen (-) i. f. : kocakarı.
pistan (-) i. f. : meme.
pister i. f. : yatak, döşek.
piş (-) i. f. : ön, ileri.
pişdar (--) b. i. f. : önde giden, öncü.
-pişe (-) s. f. : "alışmış, huy edinmiş" anlamlarına bileşik kelimeler yapar. **Fesat-pişe** : fenalık peşinde olan. **Hasenat-pişe** : iyi şeyleri âdet etmiş olan.
pişekâr (-) b. i. f. : orta oyununda kavuklu ile konuşarak oyunu açan oyuncu.
pişgâh (--) b. i. f. : ön.
pişkeş (-) b. i. f. : hediye, armağan.
pişrev (-) b. s. ve i. f. : 1. önden giden, kılavuz. 2. peşrev.
pişva (-) b. i. f. : önder, başkan.
piyade (-) i. f. : 1. yaya asker. 2. yaya, yaya yürüyen. 3. satranç oyununda ön sırada dizilen taşlardan her biri.

piyale (-.) i. f. : şarap bardağı, ka-
deh.

piyaz i. f. : 1. soğan. 2. zeytin yağı
ve sirkeli fasulya haşlaması.

post (-) i. f. : tüylü hayvan derisi,
pösteği. **Post-nişin** (pösteğiye otu-
ran) : tekke şeyhi.

puhte (-) s. f. : pişmiş, pişkin. Nâ-
-puhte : pişmemiş, çiğ.

pulat, -dı (--) i. f. : çelik. **Pulat-**
-hane : çelik fabrikası.

puse (-) i. f. : öpüş.

puselik, -ği (-..) b. i. f. t. : müz. Türk
müziğinin 2 numaralı basit maka-
mı olup batı müziğindeki "mine-
ur"ün karşılığıdır.

puside (--) s. f. : çürümüş, çürük;
oyulmuş.

-puş (-) s. f. : 1. giyen, giyinmiş,
giyilen. **Ser-puş** : başa giyilen.

puşide (--) 1. s. f. : örtülü. 2. i. örtü.

puşış (-) i. f. : örtü, örtecek şey.

puyan (--) s. f. : hızlı yürüyen, ko-
şan.

pür s. f. : dolu. **Pür-dil** : yürekli.
Pür-paye (çok ayaklı) : zool.
kırkayak. **Pür-hun** : kan içinde.

pürgü (-) b. s. f. : geveze, çalçene.

püser i. f. : çocuk, oğlan, oğul.

püşt, -tü i. f. : arka, sırt.

püşte i. f. : yığın, tepe.

püştmal (-) b. s. f. : "arka örten"
peştamal.

R

rab, -bbi i. a. : Allah, Tanrı. **Rabb-el-erbab** : Allah.

rabbani (.-) s. a. : 1. Rab ile Allah'la ilgili. 2. kendini olanca gücüyle Allah'a vermiş.

rabbena (.-) i. a. : Allah'ımız, Tanrı'mız. **Rabbena hakkı için** : "Allah şahidimiz olsun" anlamına andiçerek inandırmak için söylenir.

rabıt, -btı i. a. : bağ, bağlama; gr. bağlaç. **Rabıt sıygası** : gr. ulaç, bağ-fiil. **Raptetme** : bağlama, tuturma, ilişirme.

rabıta (.-) i. a. : 1. bağ, bağlılık, ilinti, ilgi; birbirini tutma. fels. koşaç. 2. sıra, usul, düzen. **Rabıta-ı** : düzgün, derli toplu.

rabi, -i (--) s. a. : dördüncü.

rabia (.-) i. a. : saatteki sâlisenin altmışta biri.

rabian (.-) zf. a. : dördüncü olarak.

raci (--) [ayın ile] s. a. : 1. ilişkili. 2. ait, ilişkin, bir yere, bir kimseye, bir işe dair. 3. dönen. 4. zf. üzerine, dolayı; için.

raci (--) s. a. : 1. rica eden, yalvaran. 2. umutlu.

racif (.-) s. a. : hek. titretici [sıtma].

racih (.-) s. a. : üstün, daha iyi, yeğ; değerli.

racil (.-) s. a. : 1. yaya. 2. mec. bilgisiz.

racilen (.-) zf. a. : yaya olarak, yürüyerek.

ra'd (.-) i. a. : gök gürlemesi. **Ra'd ü berk** : gök gürlemesi ve şimşek.

radde i. a. : derece, kerte. **Raddele-rinde** : sularında.

rafız (.-) s. a. : terkeden, atan, bırakan, salıveren.

Rafıza (.-) i. a. : bir Şîl fırkası.

Rafızı (.-) s. ve ö. i. a. : Râfızılık kolundan olan, Hz. Ebubekir ile Ömer'in halifeliğini kabul etmiyen, onlara dil uzatan.

rafi, -i (--) s. a. : kaldıran, yükselten.

rağbet, -ti i. a. : 1. istekle karşılaşma, beğeni, ilgi. 2. istek, arzu.

ragıp, -bı (.-) s. a. : rağbet eden, istiyen, arzu eden.

rağm i. a. : aksine yapma, inadına, zıddına davranma.

rağmen zf. a. : aldırımıyarak, aldır-
madan, bununla beraber, inadına,
karşıt, -e karşı, -diği halde, ama
yine de.

rah (-) i. f. : yol.

rahat, -tı (-) i. a. : 1. üzüntüsüz,
tasasız, kedersiz bir durumda bu-
lunma. 2. dinlenme.

rahber (-) b. s. f. : yola götürücü,
kılavuz.

rahi (--) s. f. : yola ait, yolla ilgili.

rahibe (-) i. a. : kadın rahip.

rahik, -kı (-) i. a. : duru ve temiz
şarap.

rahim, -hmi i. a. : anat. döl yatağı.

rahim, -hmi i. a. : merhamet, acıma,
yarlıgama. [aslı : "ruhm" ve "ru-
hum" dur].

rahim (-) s. a. : acıyan, merhamet-
li, yarlıgayan.

rahimane (---) zf. a. f. : merhametli
olanla ilgili; acıyarak.

rahip, -bi (-) i. a. : evlenmez papaz,
karabaş.

rahle i. a. : üzerinde kitap okunan
alçak masa.

Rahman (-) ö. i. a. : Allah.

Rahmani (---) s. a. : Tanrı ile ilgili,
Tanrı'dan gelen ve hayırlı olan,
Tanrısal.

rahmet, -ti i. a. : 1. acıma, esirgeme
yarlıgama. 2. yağmur.

rahmetli, **rahmetlik**, -ği s. a. t. : yar-
lıganmış, ölmüş kimse. **Rahmetli**,
rahmetlik olmak : ölmek.

rahne i. f. : yarık, gedik, yıkık yer.

rahşan (-) s. f. : parlak. **Necm-i**
rahşan : parlak yıldız.

raht, -tı i. f. : at takımı.

rahvar (-) i. f. : rahvan, binicisini
sarsmayan bir çeşit hayvan yürü-
yüşü.

rai (--) [ayın ile] i. a. : çoban, sı-
ğırtmaç.

rai (--) [hemze ile] s. a. : gören,
görücü.

raif (-), **raife** (-) s. a. : refetli,
esirgeyici, merhametli.

rait, -di (-) s. a. : gürliyen, gürül-
diyen.

rakabe i. a. : 1. ense kökü, boyun.
2. kul, köle, cariye. 3. bir malın
sahipliği.

rakabet, -ti (-) i. a. : 1. kıskançlık.
2. sosy. yarışma, benzerleriyle ya-
rışa çıkma.

rakam i. a. : 1. yazı yazma. 2. yazı
ile işaret. 3. sayıları göstermek
için kullanılan işaretlerden her bi-
ri.

rakım (-) i. s. a. : yazıcı, yazan. 2.
i. bir noktanın denizden olan yük-
sekliği, yükselti. 3. i. mat. kot.

rakıs, -kısı i. a. : 1. dans. 2. fiz. sahınım.

raki (--) s. a. : namazda rükû eden, ellerini dizlerine dayayarak eğilen.

rakiben (-..) zf. a. : binmiş olarak, binerek.

rakik, -kı (-) [k lar kalın] s. a. : ince, yufka.

rakip, -bi (-) a. s. ve i. : rükûbeden, süvari, ata binmiş, binen, binmiş, binici.

rakip, -bi (-) [k kalın] s. a. : reket eden, üstünü gelmiye çalışan, yarışçı.

rakit, -di (-) s. a. : durgun, sakin. **Ma-i râkit** : durgun su.

rakkas (-) 1. s. a. : rakeden, oynayan. 2. i. fiz. sarkaç.

rakkase (-) i. a. : raksı, dansı, oyun meslek edinmiş kadın.

rakkasi (-) s. a. : fiz. sarkıl.

ram (-) s. f. : itaat eden, boyun eğen. **Ramolmak** : baş eğmek.

ramak, -ğı i. a. : 1. hayat kalıntısı. 2. pek az şey.

ramazan i. a. : kamer takviminin dokuzuncusu, üç ayların sonuncusu, oruç ayı.

ramazaniye (-..) i. a. : ed. eski şairlerin ramazanlarda padişaha ve devlet ricaline sundukları, başlan-

gıç kısmını ramazan konusuna ayırdıkları kaside.

rami (--) s. a. : atan, atıcı [ok, mermi v.b.].

ramih (-) s. a. : süngü batıran, mızrak saplıyan.

ramişger (-..) b. s. ve i. f. : sazende hanende; çalgıcı.

-ran (-) s. f. : süren, yürüten. **Hüküm-ran** : hüküm süren.

rana (--) s. a. : güzel, pek iyi, hoş, lâtif.

raptiye i. a. : pünez, tutturacak şey, bağlaç.

rasaf i. a. : 1. kaldırım. 2. kaldırım döşeme.

rasafi (-) s. a. : hek. kaldırım taşı gibi dizilmiş olan organik hücrelerin doku hali, kaldırımsı.

rasanet, -ti (-) i. a. : sağlamlık, dayanıklılık.

rasat, -dı i. a. : gözetme, bakma, gözleme, gözlem.

rasatgâh (-) b. i. a. f. : 1. özetleme, bekleme yeri. 2. astr. gözlemci.

rasathane (-..) b. i. a. f. : içinde, gökdeki cisimlerin durumu incelenen bina, rasat yeri, gözlemevi.

rasit (-) i. a. : astr. gözlemen, gözleyici.

rasih (-) s. a. : 1. sağlam, sabit, temeli kuvvetli. 2. bilgisi (din bilgisi) çok geniş olan.

rasım (-) s. a. : resmeden, çizen.

rasime (-..) i. a. : âdet, eskiden kalma âdet; töre gereği.

rasin (-) s. a. : sağlam, dayanıklı.

rasat, -dı (-) s. a. : rasatta bulunan.

rast (-) s. f. : 1. doğru. 2. sağ [taraf]. **Cep ü rast** : sağ ve sol. 3. müz. Şark müziğinin en eski ve 4 numaralı basit makamı.

rastgû (-) b. s. f. : doğru söyleyen.

raşan (-) s. f. : titrek; titreyiş, titreme.

raşe (-) i. a. : ürperme, ürperiş, titreme. **Raşe-i dest** : el titremesi.

raşi (-) s. a. : rüşvet veren.

raşit, -di (-) s. a. : doğru yoldan giden, akıllı.

ratb s. a. : 1. taze, yeşil, yaş [yemiş]. 2. yumuşak. Ratb ü yabis : kurudan yaştan, yerli yersiz [söz].

ratıp, -bı (-) [tı ile] s. a. : rutubetli, ıslak, nemli, yaş.

ratibe (-..) i. a. : 1. maaş, aylık. 2. görev.

ratip, -bi (-) [te ile] s. a. : tertibeden, sıraya koyan, düzenleyen.

rauf (-) s. a. : pek esirgiyen, çok merhamet eden.

ravendiye (-..) i. a. : bot. karabuğdaygiller.

ravent, -di (-) i. f. : karabuğdaygillerden hekimlikte kullanılan bir bitki.

ravi (-) s. a. : rivayet eden, anlatan, hikâye eden, öyküleyen.

ravza i. a. : suyu, çayırı, çimeni bol yer, bahçe. Ravza-i mutahhare : Hz. Muhammed'in kutsal kabri.

ra'y i. a. : 1. otlama. 2. otlatma, gütme.

rayet, -ti (-) i. a. : bayrak, sancak.

rayiç, -ci (-) s. a. : geçen, geçer, sürülen, iyi satılan, sürüm değeri.

rayiha (-..) i. a. : koku [güzel].

raz (-) s. f. : gizli şey, sır. **İfşa-yi raz** : sır söyleme, sırrı yayma.

razi (-) s. a. : kabul eden, hoşnut olan, onayan, gönülsiyen, gönlü olan.

reaya (-..) i. a. ç. : 1. Tanzimat'tan önce Osmanlı İmparatorluğunun Müslüman olmıyan uyruklarına verilen bir ad. 2. mec. Hristiyan.

rebap, -bı (-) i. a. : büyük keman nevinden bir çalgı; bir çeşit kemançe.

rebi (-) i. a. : bahar, ilkbahar. **Rebi-lül-âhır** : arabî ayların dördün-

cüsü. **Rebi-ül-evvel** : arabi ayla-
rın üçüncüsü.

rebii (.-) s. a. : baharla ilgili.

rebiiye (.-) i. a. : 1. bot. çuhaçiçe-
gigiller. 2. ed. bahar mevsimi dola-
yısıyla büyüklere sunulan kaside.
3. kış sonlarında yapılan ekim.

rebiülahır (.-) b. i. a. : arabi ayla-
rın dördüncüsü, sonbahar.

rebiülevvel (.-) b. i. a. : arabi ay-
ların üçüncüsü, ilkbahar.

reca (.-) i. a. : 1. rica, yalvarma. 2.
ümit, umma.

recep, -bi i. s. : 1. heybetli, göste-
rişli. 2. i. Arabi ayların yedinci-
si, üç ayların ilki.

recim, -emi i. a. : taşlama, taşa tut-
ma; taşa tutarak öldürme.

reciil i. a. : erkek, er.

recüliyyet, -ti i. a. : erkek olma, er-
keklik.

redaet, -ti (.-) i. a. : kötülük, aşağı-
lık, alçaklık; pislik.

reddiye i. a. : bir düşünceyi, bir öğ-
retiyi çürütmek için yazılan yazı.

redi (.-) s. a. : kötü, alçak, pis.

redif (.-) i. a. : 1. [eskiden] terhis
edilerek yedeğe geçen kura erleri-
ne verilen ad. 2. ed. her beytin so-
nunda uyaktan sonra tekrarlanan
kelime ["Sabah vakti geçti" bir

güzel baktı geçti" mısralarındaki
geçti'ler birer rediftir].

ref, -fi i. a. : 1. kalkındırma, yü-
celtme. 2. yukarı kaldırma. 3. lâğ-
vetme. 4. arapça bir kelimenin so-
nunu ötreli okuma.

refah (.-) i. a. : bolluk içerisinde
rahat yaşama, genlik, erinç. **Refa-
ha kavuşma** : kalkınma.

refakat, -ti (.-) i. a. : 1. arkadaşlık,
yoldaşlık. 2. eşlik.

refet, -ti (.-) i. a. : iyilik, acıma,
merhamet, esirgeme. **Re'fet-lü** :
serdarlara, kumandanlara mahsus
resmi ünvan.

refi (.-) s. a. : yüksek, yüce.

refik, -kı (.-) i. a. : arkadaş, yoldaş.
Refik-ı mesai : iş arkadaşı.

refika (.-) i. a. : eş, karı, zevce.

refref i. a. : 1. perde. 2. ince, yu-
muşak kumaş. 3. kenar saçağı. 4.
döşek; döşeme, minder, yastık.

reft, -ti i. f. : gitme, gidiş. **Amed ü
reft** : gelip gitme.

reftar (.-) i. f. : yürüyüş, gidiş; ha-
reket.

refte s. a. : gitmiş, geçmiş. **Refte
refte** : gide gide, gitgide yavaş
yavaş.

regaip, -bi (.-) i. a. ç. : rağbetle is-
tenilen şeyler, hediyeler. Hz. Ami-
ne'nin Hz. Muhammed'e gebe kal-

dığı, kamer aylarından recebin ilk cuma gecesi ki kandildir.

reha (-) [hı ile] i. a. : bolluk, genişlik; varlık içinde bulunma.

reha (-) [he ile] i. f. : kurtuluş, kurtulma. **Reha-feşan** : kurtarıcı.

rehamet, -ti (-) i. a. : sesin, sözün ince, yavaş ve tatlı olması.

rehavet, -ti (-) i. a. : gevşeklik, sölpüklük, tembellik.

rehavi (-) i. f. : müz. Türk müziğinde bir bileşik makam olup en eski terkiplerdendir.

rehber b. s. i. : yol gösterici, kılavuz delil.

rehgüzar (-) b. i. f. : geçit, geçecek yol, uğrak.

rehin, -hni i. a. : rehin, borç karşılığı olarak alacaklıya ödünç verilen şey, tutu.

rehin (-) s. a. : rehine verilmiş, rehine konmuş.

rehine (-) i. a. : karşılık, bir şeye garanti olarak tutulmuş.

rehnûma (-) b. i. f. : yol gösteren, kılavuz.

rehyap, -bı (-) b. s. f. : yol bulan, yolunu bulabilen, girebilen.

rehzen b. s. f. : yol kesen.

reis, -e'si, **reis** (-) a. i. : 1. baş, başkan. **Re's-i cumhur** : cumhur-başkanı. 2. tepe.

rekâket, -ti (-) i. a. : 1. kekemeilik, pepelik, tutukluk. 2. sözün kusurlu, bağlantısız olması.

rekânet, -ti (-) i. a. : ağırbaşlılık, gururluluk.

rekât, -tı (-) i. a. : namazda ayakta iken secdeye kadar olan hareket.

rekik, -ki (-) s. a. : keke, kekeme, pepe, pepeme.

reks i. a. : geri döndürme, çevirme.

rekz, -i i. a. : yere saplama, dikme, kurma. **Rekz-i hiyâm** : çadır kurma.

rem i. f. : 1. ürkme. 2. titreme. 3. sürü.

remak, -ğr i. a. : 1. hayat kalıntısı. 2. pek az şey.

reınat, -dı (-) i. a. : ateş külü.

remel i. a. : 1. ed. aruz ölçülerinden biri. 2. Şark müziğinde bir usul.

remende s. f. : ürkücü, ürkek.

remide (-) s. f. : ürkmüş, korkmuş.

remil, -mli i. a. : 1. kum. 2. kum falı.

remim (-) s. a. : çürümüş [kemik].

remiy, -myi i. a. : atma, tüfek atma.

remiz, -mzi i. a. : işaret, şekil, resim; sembol, simge.

remmal, -li (.-) s. a. : remil dökten, fal açan, falcı.

remzi (.-) s. a. : remizle ilgili. mant. simgesel.

renanet (.-) i. a. : inleme, sesle inleme.

rencide (.-) s. f. : kurgın. **Rencide-hâtır** : hatırı kırılmış, gücenmiş.

renç,- ci i. f. : 1. zahmet, eziyet. 2. ağrı, sızı. 3. çile, ezgi.

rençber b. i. f. : çiftçi, tarlada çalışan gündelikçi, ırgat.

rengârenk, -gi (.-) b. s. f. : renk renk, çeşit çeşit, renkli.

rengaver (.-) b. s. f. : hileci, dala-vereci.

rengin (.-) s. f. : renkli, parlak, süslü.

renk, -gi s. f. : renk. **Reng-i izar** : yanağın rengi.

-res s. f. : "erişen, yetişen, ulaşan" anlamlarına bileşik kelimeler yapar. **Nev-res** : yeni yetişme.

-resa (.-) s. f. : yetişen, yetiştiren, erişen. **Müjde-resa** : müjde yetiştiren.

resail, -li (.-) i. a. ç. : 1. risâleler, dergiler. 2. küçük kitaplar. 3. mektuplar.

-resan (.-) s. f. : erişenler, ulaşanlar. **Şeref-resan** : şerefe ulaşanlar.

resane (.-) i. f. : 1. hasret. 2. ke-derlenme, eseflenme, tasalanma.

resen i. f. : ip, urgan; halat.

re'sen zf. a. : doğrudan doğruya, kendi başına, ilgiliye danışmaksızın. **Re'sen mukabil zaviye** : geo. tersaçı.

re'sikâr b. i. a. f. : 1. işbaşı. 2. devleti idare mevkii.

resim, -sını i. a. : 1. resim, plân, şekil, usul. 2. vergi, bağ. **Resm-i geçit** : geçit alayı. **Resm-i küşat** : açılış töreni.

resmen zf. a. : 1. resmî olarak. 2. bile bile, istiyeye istiyeye. 3. usulünce, açıktan açığa.

resmi (.-) s. a. : 1. devlet malı olan; devlet usulünce, devletin olan. 2. teklifli.

resmiyet, -ti i. a. : resmîlik. **Resmi-yete dökmek** : resmî bir yola sokmak.

ressam (.-) s. ve i. a. : [elle] resim yapan, resim çizen sanatkâr.

reste i. f. : kurtulmuş.

resul, -lü (.-) i. a. : 1. peygamber, yalvaç. 2. elçi.

resûlmal, -li (.-) b. i. a. : sermaye, anamal, anapara, kapital, faiz getiren para.

resye i. a. : hek. romatizma.

reşadetlü (.-.) b. s. a. t. : [eskiden]
tekke şeyhlerine verilen bir ünvan.

reşase (.-) i. a. : toz gibi yağan ince yağmur, serpinti, çisenti.

reşat, -dı s. a. : doğru yolda bulunma, hak yolunda yürüme.

reşha i. a. : sızıntı, damla.

reşih, -şhi i. a. : sızma, akma, sızıntı, terleme.

reşit, -di (.-) s. a. : 1. doğru yol tutan. 2. sosy. ergin.

reşk, -ki i. f. : kıskanma, günü.

ret, -ddi i. a. : ret, geri çevirme; kabul etmeme, tanımama.

retim, -tmi i. a. : bot. katırtırnağı.

-rev s. f. : giden, yürüyen. **Piş-rev** : önden giden. **Âheste-rev** : ağır giden.

reva (.-) s. f. : lâıyk, yaraşır, yaraşık, yerinde, uygun.

revaç, -cı (.-) i. a. : sürüm, geçerlik. **Bi-revaç** : sürümsüz.

revak, -kı (.-) i. a. : 1. üstü örtülü, önü açık yer. 2. kemer altı; sundurma, saçak altı, çardak, istoa.

revaki (.-) [k kahn okunur] i. s. a. : revakla ilgili; Zenon yolunda olan feylesof.

revakiye (.-) i. a. : fels. Zenon fel-sefesinin adı, istoacılık.

revan (.-) s. f. : akan, giden, yürüten. **Ab-ı revan** : akar su.

revgan i. f. : 1. yağ. **Revgan-i sade** : sağı yağ. 2. rugan, parlak deri.

revih, -vhi i. a. : 1. gönül rahatlığı. 2. rahmet. 3. hafif esen rüzgâr.

reviş i. f. : gidiş, yürüyüş; usul, tutum, yol.

reviz i. a. : ed. kafiye [uyak] olan kelimenin son harfi.

revnak, -ğı i. a. : parlaklık, güzellik; göz alıcılık. **Revnak-dar** : parlak.

revzen, **revzene** i. f. : pencere.

rey i. a. : oy; görme; düşünce. **Rey-i âm** : tümdanış, geneloı. **Re'y-el-ayın** : kendi gözüyle görerek. **Re-ye vazetme** : huk. oylama.

reybiyyun (.-) s. a. ç. : şüpheciler.

reyhan (.-) i. a. : fesleğen.

rezail, -li (.-) i. a. ç. : utanılacak alçakça işler, fenalıklar, kötülükler.

rezalet, -ti (.-) i. a. : rezillik, yüzsüzlük, sıyrıklık, kepaıelik, maskaralık.

rezan (.-) s. a. : ağır, ağırbaşı, vakarlı, temkinli [kimse].

rezanet, -ti i. a. : ağırbaşılık.

rezil (.-) s. a. : yüzsüz, sıyrık, kepaıe, alçak, aşağılık [kimse].

rezile (.-) i. a. : fena huy, kötü tabiat.

rezilet, -ti (.-) i. a. : yerginlik, alçaklık.

ri ha. a. : Osmanlı alfabesinin on ikinci harfi.

ridvan (-) i. a. : razı olma, hoşnutluk..

rıfk, -k_ı i. a. : yumuşaklık, yavaşlık, iyilik; okşarlık, tatlılık [birine karşı].

fırk, -k_ı i. a. : yumuşaklık, yavaşlaşlıkla, tatlılıkla ilgili.

rihlet, -ti i. a. : göç, göçme, ölme.

rika i. a. : Arap harflerinin en çok kullanılan el yazısı şekli.

riyaz (-) i. a. ç. : bahçeler, ağaçlık, çimenlik yerler.

rıza (-) i. a. : gönül hoşluğu. **Rıza-yı tarafeyn** : iki tarafın isteği, onaşma.

rızık, -zk_ı i. a. : yiyecek, azık.

riayet, -ti (-) i. a. : 1. itibar etme, sayma, ağırlama. 2. uyma.

riayeten zf. a. : sayarak, saygı göstererek.

riayetkâr (-.-) b. s. a. f. : saygı gösteren, sayan.

riayetkârane (-.-.-) zf. a. f. : saygı ile, saygı göstererek; sayarak.

riba (-) i. a. : 1. bir şey yaratma, çoğalma, ürem. 2. tefecilikle alınan fahiş faiz.

ribah, -i (-) i. a. : tic. kârlar, kazançlar.

ribat, -t_ı (-) i. a. : 1. bağ, ip. **Ribat-ı arız** : anat. enli bağ. 2. sağlam yapı. 3. anat. sinir, kas.

ribka i. a. : boyunsallık, ilmek, imlekli iplik.

rie'a i. a. : fık. bir veya iki defa boşayan erkeğin tekrar karısına dönmesi.

rical, -li (-) i. a. ç. : 1. erkekler. 2. büyüklük, ilerigelenler. **Rical-i devlet** : devlet ilerigelenleri.

ricat, -ti i. a. : çekinme, geri dönme, gerileme. **Hatt-ı ricat** : geri çekilme çizgisi, yolu.

ric'i (-) s. a. : 1. astr. tersyön. 2. fels. gerilek, gerigiden.

ricis i. a. : pislik, mundarlık.

rida (-) i. a. : 1. örtü, bürgü. 2. hırka.

rie i. a. : akciğer. **Zat-ür-rie** : akciğer zarı iltihabı, pnömoni.

rieviye i. a. : zool. akciğerliler.

rifat, -t_ı i. a. : yükseklik, yücelik.

rifatlü b. s. a. t. : [eskiden] askerlikte binbaşılara, mülkiyede [sivil] üçüncü rütbe sahiplerinin ünvanı.

rih (-) i. a. : 1. yel, rüzgâr. 2. romantizma, yel, ağrı. **Rih-i cenubi** : (güney rüzgârı) : lodos.

rikâp, -b_ı (-) i. a. : 1. üzengi. 2. büyük bir kimsenin katı, önü.

rikkat, -ti i. a. : rakiklik, acıma, yumuşaklık, tatlılık, narinlik. **Rikkat-âmir** : kalbe hüzn verecek olan. **Rikkat-âver** : acıma uyan-dıran. **Rikkat-engiz** : acıklı, dokunaklı.

rint, -di i. a. : dünyayı hiçe sayan kimse, kalender, aldırışsız.

risale (.-) i. a. : mecmua, dergi, küçük kitap.

risalet, -ti (.-) i. a. : 1. peygamberlik, yalvacılık. 2. elçilik.

riş (-) i. f. : 1. yara. 2. yaralı. **Dil-riş** : yüreği yaralı. 3. sakal. 4. tüy, kıl.

rişe (.-) i. f. : saçak, püskül.

rişte i. f. : iplik, tire.

rişvet, -ti i. a. : rüşvet.

rivayat, -tı (.-) i. a. ç. : söylentiler.

rivayet, -ti (.-) i. a. : söylenti.

riya (.-) i. a. : ikiyüzlülük.

riyah (.-) i. a. ç. : 1. rüzgârlar. 2. yeller, ağrılar, romatizmalar.

riyakâr (.-) b. s. a. f. : ikiyüzlü.

riyakârane (.-.-) z. a. f. : ikiyüzlülükle.

riyaset, -ti (.-) i. a. : reislik, başkanlık. **Riyaset-i cumhur** : cumhurbaşkanlığı.

riyasetpenah (.-.-) b. s. a. f. : başkanlık makamında bulunan.

riyazet, -ti (.-) i. a. : 1. nefsin isteklerini kurma. 2. perhiz.

riyaziyat, -tı (.-.-) i. a. ç. : matematik bilgisi.

riyaziye (.-) i. a. : matematik. **Riyaziyecî** : matematikçi.

riyaziyun (.-.-) i. a. ç. : matematik bilginleri.

-riz (-) s. f. : “döken, akıtan, saçan” anlamlarına bileşik kelimeler yapar. **Eşk-riz** : göz yaşı döken.

rizan (.-) s. f. : akan, akıp dökülen.

rize (.-) i. f. : döküntü, kırıntı, saçıntı. **Rize rize** : ufak ufak; parça parça.

-ru (-) s. f. : “biten, olan” anlamlarına bileşik kelimeler yapar. **Hod-ru** : kendiliğinden.

ru (-) i. f. : yüz, surat. **Ru-yi hub** : güzel yüz. **Ru-yi derya** : denizin yüzü.

ruaf (.-) i. a. : hek. burun kanaması.

ruam (.-) i. a. : hek. şakağı (man-kafa) hastalığı.

rubai (.-) i. a. : özel vezinlerle yazılan dört mısralık bir Divan Edebiyatı nazım şekli [üçüncü mısra serbest, diğer mısralarında kafiye-lidir].

rubaiyat, -tı (.-.-) i. a. ç. : rubailer.

ruberu (-.-) zf. f. : yüzyüze.

rubu, -b'u s. a. : dörtte bir.

rububiyet, -ti (-.-) i. a. : 1. efendilik. 2. tanrılık.

rude (-) i. f. : anat. bağırsak.

ruh (-) [ha ile] i. a. : 1. can, nefes.

Ruh-i revan : beraber yürüyen ruh. 2. canlılık, his, duygu. 3. en önemli nokta, öz. **Ruh-ül-kudüs** : kutsal ruh; Cebrail.

ruh [hı ile] i. f. : yanak, yüz, çehre.

Ruh-i dildar : sevgilinin yanağı.

ruhani (---) s. a. : ruha mensup, maddi olmıyan.

ruhaniyat, -tı (-.-) i. a. ç. : ruhaneler, maddi olmıyanlar.

ruhaniyet, -ti (-.-) i. a. : ruhanilik, ruhun hali; ölmüş bir kimsenin devam etmekte olan ruhunun kudreti.

ruhban (-) i. a. ç. : rahipler, evlenmiyen papazlar, karabaşlar.

ruhbaniyet, -ti (-.-), **rehbaniyet**, -ti (-.-) i. a. ç. : keşişlik, papazlık.

ruhi (--) s. a. : ruhsal, ruhla ilgili, ruhca.

ruhiyat, -tı i. a. ç. : ruhbilim, psikoloji.

ruhiye (-) i. a. : felse. tinselcilik, spiritualizm.

ruhnevaz (-) b. s. a. f. : ruh okşıyan.

ruhsar (-) i. f. : yanak.

ruhsat, -tı i. a. : sosy. izin, müsaade.

ruhsatiye i. a. : izin kâğıdı [ticaret veya sanat için verilen].

ruhsatname (-.-) b. i. a. f. : ruhsatiye, izin kâğıdı.

rukye i. a. : afsun. **Rukye-han** : af-suncu, üfürükçü.

rumi (--) s. a. : 1. Arap ilinden başka ilden olan kimse. 2. Rum ülkesinden, Anadolulu.

rusg, -gu i. a. : anat. bilek. **Rusg-ül-kadem** : anat. ayak bileği. **Rusg-ül-yet** : anat. el bileği.

ruspi (-) i. f. : orospu.

rusta (-) i. f. : köy.

rustai (-) i. f. : köylü.

ruşen (-) s. f. : 1. aydın, parlak. 2. belli, meydanda.

rutubet, -ti (-) i. a. : yaşlılık, ıslaklık, nem.

ruy (-) i. f. : yüz, sima. **Ruy-i ze-min** : yeryüzü.

ruz (-) i. f. : gün. **Ruz ü şep** : gece ve gündüz.

ruzan (--) i. f. ç. : günler; gündüzler.

ruze (-) i. f. : oruç. **Ruze-dar** : oruçlu. **Ruze-har** : oruç yiyen.

ruzi (--) 1. i. f. : rızık, nasip, azık. 2. s. gündüzle ilgili.

ruzine (--) i. f. : gündelik, yevmiye.
ruzmerre (--) b. s. f. : her günkü, günde bir.
ruzname (--) b. i. f. : gündem.
-rüba (-) s. f. : kapan, kapıcı. **Dil -rüba** : gönül kapıcı.
rübab, -bı (-) i. a. : bir çeşit kemançe.
rücu (-) i. a. : cayma, dönme, dönüş, geri dönme, gerileme. **Rucu-i bahir** : çekilme [deniz h.].
rüçhan (-) i. a. : üstünlük, yeğlik.
rüçhanîyet, -ti (-) i. a. : üstün olma-
 maklık.
rüesa (..) i. a. ç. : reisler, başkanlar.
Rüfai (--) ö. i. a. : bir tarikatın ve bu tarikatten olanların adı.
rüfeka (..) i. a. ç. : refikler, arkadaşlar.
rükû (-) i. a. : 1. öne doğru eğilme. 2. namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısı yere muvazi gelecek şekilde eğilme hareketi.
rükûdet, -ti (-) i. a. : durulma, durgunluk.
rükûp, -bu (-) i. a. : binme.
rükût, -du (-), **rükûdet**, -ti (-) i. a. : durgunluk.
rükün, -knü i. a. : bir heyetin en önemli kimselerinden her biri.
rümman (-) i. a. : bot. nar.

rümmaniye (..) i. a. : bot. nargiller.
rümuz (-) i. a. ç. : remizler, işaretler, gizli olan kelimeler, sembol.
rümuzat, -tı (-) i. a. ç. : rumuzlar, işaretler, gizli olan sözler, sembol-
 ler.
-rüste s. f. : "bitmiş, çıkmış, yetişmiş" anlamlarına bileşik kelimeler yapar. **Nev-rüste** : yeni yetişmiş [bitki].
rüstemane (..) zf. f. : pehlivancasına.
rüşubi (--) s. a. : tortusal. **Rüşubi sahra** : tortul külte.
rüşuh (-) i. a. : 1. sağlam olma, aslını bilme. 2. muhkem; sağlam.
rüşuhiyet, -ti (-) i. a. : 1. sağlamlık. 2. mahirlik, incelik.
rüşum (-) i. a. ç. : 1. izler, eserler, nişanlar. 2. vergiler, bağlar.
rüşumat, -tı (-) i. a. ç. : 1. vergiler. 2. [eskiden] gümrük dairesi.
rüşup, -bu (-) i. a. : tortu, çöküntü, çökelek.
rüşül, -lü i. a. ç. : peygamberler, yalavaçlar.
rüşva (-) s. f. : 1. rezil, itibarsız, haysiyetsiz, kepaze. 2. dile düşme.
rüşvayi (--) i. f. : rezillik, haysiyetsizlik.
rüşdiye i. a. : ortaokul.

rüşeym i. a. : 1. tane. 2. tohumun ucundaki yeni süren ufak çim. 3. biy. anasının karnındaki çocuk, oğulcuk, embriyon.

rüşet, -dü i. a. : erginlik, erişkenlik.

rüşvet, -ti i. a. : işini gördürmek için birine verilen hediye.

rütbe i. a. : derece, sıra, basamak, aşama. **Rütbe-i akıl** : akıl derecesi.

rütbetlü s. a. t. : [eskiden] ruhanî başkanlara ve patriklere verilen ünvan.

rüya (--) i. a. : uykuda görülen şeyler, düş.

rüyet, -ti i. a. : görme, bakma, görölme.

rüzelâ (..-) s. a. ç. : reziller, alçaklar.

rüzgâr (-) i. f. : 1. zaman, devir. 2. dünya. 3. yel.

S

s ha. a. : Osmanlı alfabesinin beşinci harfi.

-sa (-) s. f. : “süren, sürücü” anlamlarıyla bileşik kelimeler yapar.

Cephe-sa : yüz süren.

saadet, -ti (-.) i. a. : bahtiyarlık, mut, mutluluk, ongunluk. **Saadet-lü** : [eskiden] Askerlikte miralay (albay) ile birinci ferik (korgeneral), sivilde vezir ile mirülümeralık rütbeleri arasındaki kimselerin resmi ünvanı. **Saadet-ment** : mutlu.

saat, -tı (-) i. a. ç. : saatler.

saba (-) i. a. : 1. yazın doğu kuzeyden esen hafif rüzgâr, tanyeli. 2. müz. Şark müziğinde en eski ve ünlü makamlardan biri.

sabah (-) i. a. : gündüzün başlangıcı.

sabahat, -ti (-.) i. a. : güzellik, dilberlik, yüz güzelliği.

sabavet, -ti (-.) i. a. : çocukluk.

sabbar (-) i. a. : bot. 1. frenkinciri. 2. atlasçiçeği.

sabbariye (-.) i. a. : bot. atlasçiçeğigiller.

sabık, -ğı (-) s. a. : 1. önceki. 2. geçen, geçici, geçmiş, eski.

sabıka (-.) i. a. : 1. geçmiş şey. 2. evvelce işlenmiş kabahat, suç. **Sabıkalı** : daha önce bir cürüm veya kabahat işlemiş olan.

sabıkan (-.) zf. a. : bundan önce.

sabır, -brı i. a. : katlanma, dayanma; bekleme.

sabi (-) [sin ile] s. a. : yedinci.

sabi (-) [sat ile] i. a. : üç yaşına kadar küçük çocuk.

sabian (-.) zf. a. : yedinci olarak, yedinci olmak üzere.

sabih (-) [sin ile] s. a. : yüzen, yüzer. **Sabih havuz** : yüzer havuz.

sabih (-) [sat ile] s. a. : güzel, zarif, gökçen.

sabir (-) s. a. : sabreden, dayanan.

sabit, -ti (-.) s. a. : 1. hareketsiz, kımıldamayan, yerinde duran, durağan. 2. ispat edilmiş, anlaşılmış, saptanmış.

sabite (-.) i. a. : durağan yıldız.

sabuh (-) i. a. : 1. sabah vakti içilen şarap. 2. mahmurluk bozan içki.

sabuniye (-.) i. a. : nişasta helvası.

sabur (-) s. a. : çok sabırlı.

sacit, -di (-.) s. a. : secde eden, yere kapanan.

sa'd, -dı i. a. : yümün, mübareklik, kutluluk.

sad s. f. : yüz sayısı. **Sad-berg** : yüz yapraklı, katmerli.

sada (-.) i. a. : ses, ün, yankı.

sadaka i. a. : dilenciye verilen para.

sadakat, -tı (-.) i. a. : 1. doğruluk, yürek doğruluğu. 2. gerçekten, içten bağlılık.

sadaret, -ti (-.) i. a. : tar. başbakanlık.

sade (-.) 1. s. f. : basit, yalın, süs-süz, katkısız. 2. zf. yalnız, ancak. **Sade dil** : kolayca alatilabilen, saf, bön.

sademat, -tı (-.) i. a. ç. : 1. çarp-malar, tokuşmalar. 2. kim. patla-malar.

sadet, -di i. a. : lâkırdı sırası, me-ram; konu. **Sadede gelmek** : ko-nuya dönmek.

sadık, -ğı (-.) s. a. : 1. doğru, ger-çek. 2. sadıklığı, içten bağlılığı olan.

sadıkane (-.-) zf. a. f. : sadık olana yaraşır yolda.

sadır, -drı i. a. : 1. göğüs, en baş, üst baş. 2. sadrazam sözünün kı-saltılmışı.

sadır (-.) s. a. : sudur eden, çıkan.

Kelimat-ı sadıra : çıkan kelime-ler.

sadi (-) s. a. : 1. mutluluk, uğurla ilgili. 2. müz. Türk müziğinin en az 6 yüzyıllık bir bileşik makamı olup zamanımıza kalmış bir örne-ği yoktur.

sadiye (-.) i. o. : bot. papirüs-giller.

sadme i. a. : çarpma, vurma, tokuş. mec. sarsıntı.

sadrazam (-.) b. i. a. : tar. başba-kan.

sadri (-) s. a. : anat. göğüse ait, göğüsle ilgili, göğüssel. **Emraz-ı sadriye** : hek. göğüs hastalıkları.

saf (-) s. a. : 1. temiz, duru, arı. 2. bön.

saf, -ffı i. a. : sıra, dizi. **Saff-ı harp** : ask. iki sıra olarak yanlama dur-ma.

safa (-) i. a. : gönül şenliği, keyif, eğlence. **Safa-yı hâtır** : Gönül ra-hatlığı.

safahat, -tı (-.) i. a. ç. : safhalar, evreler.

safder b. s. a. f. : düşmanın safla-rını bozan yiğit.

safderane (-.-) zf. f. : yiğitlikle.

safderun (-.) b. s. a. f. : bön.

safdil b. s. a. f. : yüreğinde kötülük olmıyan, gönlü temiz.

safer i. a. : kamerî (arabî) yılın ikinci ayı, sefer ayı. [yılbaşı, muharrem olmak itibarıyla].

safha i. a. : 1. bir şeyin yassı yüzü. 2. levha. 3. evre.

safi (--) 1. s. a. : arı, duru, temiz; katkısız, karışksız. 2. (-) zf. yalnız olarak, sadece.

safiha (-.) i. a. : bir şeyin düz ve geniş yüzü, yaprak, plâka.

safil (-) s. a. : aşağı, alçak. **Merd-i safil** : alçak adam. **Taraf-ı safil** : aşağı taraf.

safir (-) s. ve i. a. : yolcu.

safir (-) i. a. : 1. ıslık. 2. leng. ıslığımsı, ıslıksı [ses].

safiyet, -ti (-..) i. a. : 1. saflık. 2. bönülük.

safra i. a. : 1. geminin selâmeti için gemiye konulan ağırlık. 2. hek. insan vücudunda bir organ ve onun özsuğu.

safravi (--) s. a. : eski hekimlikte, zayıf, esmer, hırçın ve atik olanların yaradılışına verilen sıfat.

safsaf (-) i. a. : bot. söğüt.

safsafiye (-..) i. a. : bot. söğütgiller.

safsata 1. i. a. : fels., bilgicilik, sofizm. 2. s. boş, saçma [söz].

safşiken b. s. a. f. : düşman safını yırtan yiğit, sökmek.

safvet, -ti i. a. : temizlik, arılık.

sagar (-) i. a. : kadeh.

sagır s. a. : küçük. **Sagır ü keblir** : küçük ve büyük.

sah, -hı i. a. : "doğrudur, yanlışsızdır" anlamına resmî yazılara konulan bir işarettir. **Sah çekmek** : bir yazının doğruluğunu bir işaretlerle belirtmek

saha (-) i. a. : meydan, alan.

sahabe (-.) i. a. ç. : Hz. Peygamber'in zamanında bulunmuş, Yüzünü gören ve Kendisiyle sohbet eden Müslümanlar.

sahabet, -ti (-.) i. a. : koruma, kayırma.

sahabetkâr (-.-) b. s. a. f. : sahip çıkan, koruyan, kayıran.

sahaif (-.) i. a. ç. : sahifeler, yapıtlar.

sahavet, -ti (-.) i. a. : cömertlik, el açıklığı, seleklik.

sahavetkâr (-.-) b. s. a. f. : cömert, eli açık, selek.

sahba (-) i. a. : şarap.

sahhaf i. a. : sahaf, eski kitap satıcısı.

sahi (-) s. a. : cömert, eli açık, selek.

sahife (-.) i. a. : kitap ve defter yaprağının bir yüzü, sayfa.

sahih (-) s. a. : sahi, doğru, gerçek.
sahiha (-) zf. a. : gerçekten.
sahil (-) i. a. : kıyı, yaka, yalı.
sahin (-) [se ile] s. a. : 1. kalın, kaba. 2. katı, pek.
sahin (-) [sin ile] s. a. : sıcak, kızgın, ısınmış.
sahip, -bi (-) i. a. : iye, koruyucu.
sahir (-) [ha ile] s. a. : 1. büyücü. 2. büyüleyici etkide bulunan [güzel].
sahir (-) [he ile] s. a. : gece uyuyamayan, uykusuz.
sahir (-) [hı ile] s. a. : maskaralık eden.
sahlebiye i. a. : salepgiller.
sahlep, -bi i. a. : salep.
sahne i. a. : şano.
sahra (-) i. a. : kır, çöl, ova.
sahrai (-) s. a. : sahraya, kıra, ovaya ait; çöl ahalisi.
sahre i. a. : 1. kaya. 2. jeol. kütle.
saht, -tı i. f. : katı, sert, çetin, pek.
Saht-dil : katı yürekli.
sahte s. f. : uydurma, yapma, düzme, takma; kalp, karışık.
sahtegi (-) i. f. : sahtelik, kalplık; yalan, düzme.
sahtekâr (-) b. s. f. : uydurmacı, yalancı, ortaya düzme şeyler çıkaran; kalpazan.

sahtevekar (-) b. s. f. a. : yapma tavırlar takınan, kendini satmaya çalışan.
sahtiyan (-) i. f. : sepiyenerek boyanmış ve cilâlanmış deri, gön.
sahur (-) i. a. : ramazanda oruçluların tanyeri ağarmadan önce yedikleri yemek, temcit yemeği.
sahve i. a. : ayıklık, uyanıklık.
sai (-) s. a. : 1. çalışan. 2. hızlı yürüyen. 3. haberci; haber götürən; koğuculuk eden.
saibiyun (-) i. a. ç. : yıldızlara tapınlar.
saik, -kı (-) s. a. : sevkeden, götürən, süren. psik. güdü.
saika (-) i. a. : yıldırım. **Siper-i saika** : yıldırımsavar. **Saikasıyle** : dolayısıyla.
sail, -li (-) 1. i. a. : dilenci. 2. s. soran. 3. s. saldıran.
saim (-) s. a. : oruç tutan, oruçlu.
saip, -bi (-) s. a. : doğru [düşünce, hüküm].
sair (-) s. a. : 1. seyreden, yürüyen. **Sair-fi-l-menam** : uyurgezer. 2. başka, diğer, öteki, öbür.
sait, -di (-) s. a. : uğurlu, mübarek, kutlu.
sait, -di (-) [sin ile] i. a. : kolun dirsek ile el arasındaki kısmı, ön kol.

sait, -di (-) [sat ile] s. a. : yükselen, yukarı çıkan, kalkan, ağan.

sait, -ti (-) [sat ve hemze ile] 1. s. a. : sesli, ses çıkartan. 2. gr. sesli [harf].

sak, -kı (-) i. a. : 1. baldır, incik. 2. bot. sap. **Sak-ı cezri** : bot. kök-sap.

sakam, sakam (-) i. a. : hastalık.

sakamet, -ti (-) i. a. : sakimlik, bozukluk, yanlışlık, eksiklik.

sakar i. a. : cehennem, tamu. **Sakar-makar** : mekânı cehennem olan, cehenneme giden.

sakat, -tı s. a. : işe yaramaz, kusurlu, bozuk, yanlış.

sakatat, -tı (-) i. a. ç. : kesilen hayvanın bağrılarıyla baş ve ayakları.

sakıf, -kı (-) i. a. : çatı, dam.

sakıp, -bı (-) s. a. : 1. delen, delici. 2. parlak, ışıklı. **Necm-i sakıp** : parlak yıldız.

sakıt, -tı (-) s. a. : 1. düşen, düşmüş, düşük. 2. hükümsüz.

sakıye (-) i. a. : içki dağıtan kadın.

saki (-) [k kalın] 1. s. a. : sula-yan. 2. i. bir toplantıda içki sunan, dağıtan. **Sâki-name** : ed. sâki ve şarabı överek, sâkiden şarap istemiye dair divan şairlerinin yazmış oldukları manzume.

sakil (-) s. a. : 1. çirkin, kaba; ağır. 2. gr. ağır ve kalın okunan hece.

sakım (-) [k kalın] s. a. : bozuk, yanlış, eksik.

sakin (-) s. a. : 1. yerleşen, oturan. 2. durgun, sessiz, uslu, dingin.

sakinan (-) s. a. ç. : sakinler, oturanlar [bir yerde].

sakinane (-) zf. a. f. : sessizce.

sakit, -ti (-) s. a. : susan, susmuş, sessiz.

sakitane (-) zf. a. f. : ses çıkarmıyarak, sessizce.

sakp, -bı i. a. : 1. delme. 2. anlama.

saky i. a. : sulama, su içirme.

sal, -i (-) i. f. : yıl.

salâ (-) i. a. : 1. cuma namazına ve bazı yerlerde cenazeğe çağırma için minarelerde okunan salâvat. 2. meydan okuma, "kendine güvenen varsa çıksın!" diye bağırma.

salâbet, -ti (-) i. a. : sağlamlık, katılık.

salâh (-) i. a. : iyileşme, düzelme. **Salâh-i hal** : durumun düzelmesi.

salâhiyet, -ti (-) i. a. : yetki.

salâhiyyetdar (-) b. s. a. f. : yetkili.

salar (-) i. f. : baş, kumandan, başbuğ.

salât, -tı (-.) i. a. : 1. namaz. 2. Hz. Muhammed'e dua.

salâvat, -tı (-.) i. a. ç. : salâtlar, dualar; Hz. Muhammed'e edilen dualar.

salben zf. a. : asarak, asmak suretiyle [idam].

saldide, salhurde (--.) b. s. f. : çok yaşamış, güngörmüş, yaşlı.

salep, -bi (-.) i. a. : tilki.

salibe (-.) i. a. : fels. menfi, olumsuz.

salibiye (-.) i. a. : bot. turpgiller.

salibiyun (-.-.) i. a. ç. : Hristiyanlar.

salif (-.) s. a. : geçen, geçmiş. **Salif-üz-zıkr** : zikri geçen, bildirilen.

salih (-.) s. a. : yarar, elverişli, iyi.

salihat, -tı (-.) i. a. ç. : hayır ve hasenat sahibi Müslüman kadınlar. **Salihat-ı nisvan** : dindar, iffetli, temiz Müslüman kadınlar.

salik, -ki (-.) s. a. : girmiş, tutmuş; bir yol takibeden.

salim (-.) s. a. : 1. sağlam, sıhhatte, esen. 2. kusursuz.

salimen zf. a. : sağlam ve sıhhatte olarak, sağlıklı, esenlikle.

salip, -bi (-.) s. a. : zorla alan; çalan, yağma eden.

salip, -bi (-.) s. a. : haç. **Salib-i ahmer** : kızılhaç.

salls (-.) s. a. : üçüncü.

salisen (-.) zf. a. : üçüncü olarak.

saliye (-.) i. f. : ed. yeni yılın kutlanmasını ve tarihini ele alarak muharreremde yazılıp sunulan övgü.

salname (--.) b. i. f. : yıllık, almanak.

salp, -bi i. a. : asma, asarak öldürme.

salsal (-.) i. a. : balçık.

saitanat, -tı i. a. : 1. sultanlık, padişahlık. 2. depdebe, tantana, şatafatlı yaşayış.

salûs (--) s. f. : riyakâr, ikiyüzlü.

salûsi (---) i. f. : riyakârlık, ikiyüzlülük.

salyane (--.) i. f. : yıllık vergi.

sam, -mmı i. a. : 1. sıcak rüzgâr. 2. zehirli, ağulu.

saman (--) i. f. : zenginlik, rahat.

samedani (-.-) s. a. : Tanrısal.

samet, -di 1. s. a. : pek yüksek, ulu. 2. ö. i. : kimseye ve hiçbir şeye muhtaç olmıyan Allah.

sami (--) [ayınsız] s. a. : yüksek, yüce.

sami (--) [ayın ile] s. a. : işiten, dinliyen, dinleyici.

samia (-.) i. a. : işitmek duygusu, işitim.

samih (-) s. a. : cömert, eli açık.

samim (-) s. a. : iç, öz. **Samim-ül-kalb** : kalbin, gönülün içi.

samimane (-.) z. a. f. : içten, gönülden gelerek.

samimi (-) s. a. : 1. içten, gönülden, halis, kalbi. 2. içli dışlı, senli benli.

samimiyet, -ti (-.) i. a. : içtenlik, içli dışlı, senli benli olma hali.

samin (-) [se ile] s. a. : sekizinci. **Cild-i samin** : sekizinci cilt.

saminen (-.) z. a. : sekizinci olarak.

samit, -ti (-) s. a. : 1. susan. 2. gr. sessiz harf, konson.

samitane (-.) z. a. f. : sessizce, ses çıkarmaksızın.

samt, -tı i. a. : sükût, susma, sessizlik.

-san (-) s. f. : benzer, andırır. **Yek-san** : bir gibi.

sanat, -tı i. a. : ustalık, hüner, zanaat.

sanatkâr (-) b. i. a. f. : artist, sanatçı.

sanatkârane (-.) z. a. f. : sanatça, sanatlı, sanatkârca.

sanayi (-) i. a. ç. : sanaatlar, zanaatlar; endüstri. **Sanayi-i nefise** : güzel sanatlar.

sanduka (-) i. a. : mermerden veya çuhadan yapılmış mezar üstü.

Sanduka-i tabi : anat. ortakulak.

sanem i. a. : put.

sanevber i. a. : 1. çam fıstığı ağacı; çam fıstığı kozalağı. 2. sevgilinin boyu, bosu.

sanevberi (...-) s. a. : kozalak şeklinde, koni biçiminde.

sanevberiye i. a. : bot. kozalıklılar, iğne yapraklılar.

sani (-) [sat ile] s. a. : yaratan.

Sani-i kâinat : fels. epitken, demi-urgos.

sani (-) [se ile] s. a. : ikinci.

sanía (-) i. a. : düzme, uydurma iş, tuzak, hile, oyun, al, dek.

saniha (-) i. a. : düşünmeksizin doğan fikir, doğaç.

saniye (-) i. a. : 1. bir dakikanın veya bir derecenin altmışta biri. 2. fizik ve mekanikte zaman birimi.

saniyen (-) z. a. : ikinci olarak; ikinci derecede.

sap, -bı s. a. : güç, zor, çetin, sarp.

sar (-) [se ile] i. a. : ök, intikam.

Ahz-ı sar : ök alma.

-sar (-) [sin ile] s. a. : "yer" bildirek bileşik kelimeler yapar. **Kûh-sar** : dağlık yer.

sara i. a. : insanı baygın düşüren bir çeşit hastalık, tutanık, tutarak.

sarahat, -ti (-.) i. a. : sozde açıklık, aydınlık, açık ifade, bellilik.

sarahaten (-..) zf. a. : açıktan açığa, açıkça, açık açık.

sarf i. a. : 1. harcama. **Sarf-ı nazar etmek** : vazgeçmek. 2. dilbilgisi, gramer. **Sarf ü nahiv** (gramer ve sintaks) : dilbilgisi, gramer.

sarfiyat, -tı (-.) i. a. ç. : harcamalar, giderler. **Sarfiyat-ı muvakkatte** : geçici giderler.

sari (-) s. a. : bulaşan, bulaşıcı, bulaşık, geçen, geçici.

sarih (-) s. a. : açık, meydanda, belli.

sarihan (-) zf. a. : açıkça, açık.

sarik, -ği (-) s. ve i. a. : çalan, hırsız, uğru.

sarim (-) s. a. : kesici, keskin.

sarrafi 1. s. a. : sarfeden, harcıyan. 2. i. para işleriyle uğraşan ve para bozan kimse.

sarrafiye (-..) i. a. : sarrafın aldığı ücret.

sarsar i. a. : pek şiddetli, pek gürültülü yel, bora.

sat, -tı : Osmanlı alfabesinin on yedinci harfi.

sat, -dı s. a. : yüz sayısı.

sathen zf. a. : dıştan, dış yüzden.

sathi (-) s. a. : 1. dış yüze mensup. 2. üstün körtü. 3. coğr. yüzeysel.

satih, -thı i. a. : bir şeyin dış yüzü, yüzey. **Sath-ı arz** : coğr. yeryüzü. **Sath-ı mail** : coğr. dağ yamacı, akkan.

satır, -tır i. a. : kelime dizisi.

satir (-) s. a. : setreden, örten.

satvet, -ti i. a. : hücum, atılma.

savap, -bı (-) 1. s. a. : doğru, yanlış değil. 2. i. doğru davranış, doğru düşünce.

savım, -vmı i. a. : oruç. **Şehr-i savm** : oruç ayı, ramazan.

savlet, -ti i. a. : hücum, saldırına, atılış, saldırış.

savt, -tı i. a. : ses. **Savt-ı bülent** : yüksek ses.

savtiyat, -tı (-) i. a. ç. : leng. ses-bilim, fonetik.

say (-) i. a. : çalışma; çabalama, emek.

saye (-) i. f. : 1. gölge. 2. himaye, koruma.

sayeban (-) b. s. f. : 1. sayvan, gölgelik, örtülü tente, çadır. 2. koruyan.

sayf i. a. : yaz [mevsim].

sayfi (-) s. a. : yaz mevsimiyle ilgili, yazlık.

sayfiye i. a. : yazlık, yazlık ev. **Sayfiyeye çıkmak** : yazlığa çıkmak.

sayha i. a. : bağırma, bağırış, çığlık.

sayis (-) i. a. : seyis, atuşağı.

saykal, -ı i. a. : açkı, parlatı, cilâ
[maden eşyaya vurulan-].

sayruret, -ti (-) i. a. : olma, edilme, kılınma, bir durumdan başka bir duruma geçme. **fels.** olu.

sayt, -dı i. a. : av, avlama.

saytgâh (-) b. i. a. f. : av yeri, avlak.

sayvan (-) i. a. : 1. kırma, pervaz, kıvrım. 2. **anat.** kulak kepçesi. 3. **bot.** şemsiye.

sayyat, -dı (-) s. a. : avcı.

saz (-) i. f. : 1. çalgı. 2. mızrapla çalınan uzun saplı halk çalgısı.

-saz (-) s. f. : yapan, uyduran. **Çare-saz** : çare bulan.

sazende (-) i. f. : saz çalan, müzisyen.

sazi (--) i. f. : yapıcılık, düzenleyicilik.

se s. f. : üç. **Se yek** : üç (ile) bir [zar oyununda].

seb'a s. a. : yedi [sayı].

sebahet, -ti (-) i. a. : yüzme.

sebak, -kı i. a. : ders. **Sebak-âmuz** : öğretmen.

sebat, -tı (-) i. a. : yerinde ve sözünde durma.

sebatî (--) i. a. : sebatlılık.

sebatkâr (--) b. s. a. f. : sözünde, kararında duran.

sebayüdü (-) b. s. f. : üç (ile) iki [zar oyununda].

sebbah, -hı (-) s. a. : iyi yüzen.

sebebiyet, -ti i. a. : sebebolma. **Sebebiyet verme** : yol açma.

sebeb, -bi i. a. : vesile, bahane; vasiya; neden.

seblke (-) i. a. : eritilerek kalıba dökülmüş şey, külçe.

sebil (-) i. a. : 1. açık ulu yol.

Fisebilillâh : Allah yolunda. **Sebilini tahliye etmek** : azatlamak, salıvermek. 2. hayrattan olmak üzere su ileştirilen yer.

sebilhane (-) b. i. a. f. : sebil, hayrat için gelip geçenlerin su içmesine mahsus yer.

sebk, -kı i. a. : ileri geçme, önce varma; evvelce geçmiş olma. **Sebk u rabt** : ifadede tutarlık. **Sebk etme** : geçme, geçmiş olma.

sebkât, -ti i. a. : geçme, ilerleme.

sebt, -ti i. a. : cumartesi.

sebtîyun (-) i. a. ç. : Hristiyanlıkta cumartesini kutsal sayan bir mezhep, cumartesiciler.

sebu (-) i. f. : testi; şarap kabı.

sebük, -ğü s. f. : hafif, yeğni. **Sebükbar** : yükü hafif; mec. gâilesiz.

sebz, -i s. f. : yeşil.

sebbe i. f. : 1. yeşillik, çimen. 2. yeşil meği yapılan yeşillik.

sebzevat, -tı (.-) i. a. ç. : zerzevat.
secaya (.-) i. a. ç. : seciyeler, huy-
 lar, karakterler.
seccade (.-) i. a. : üzerinde namaz
 kılınan halı, kilim ve saire.
secde i. a. : namazda yere kapanıp
 alını yere koyma.
secci, -c'i i. a. : ed. eski nesirde ka-
 fiye, uyak.
seciye i. a. : huy, tabiat, ıra, karak-
 ter.
seciyevi (.-) s. a. : ırsal, karak-
 teristik.
sed, -ddi i. a. : kapama, tıkama,
Sedd-i rennak : ölmeyecek kadar
 yiyip içme.
sedat, -dı (.-) i. a. : doğruluk, dik-
 kat.
sedaya (.-) i. a. ç. : memeler. **Zat-**
-üs-sedaya : zool. memeliler.
sedef i. a. : inci kabuğu.
sedir, -di (.-) i. a. : anat. kapak.
sedy i. a. : anat. meme, emcik.
sefahat, -ti (.-) i. a. : 1. zevk ve
 eğlenceye düşkünlük. 2. akılsızlık.
 3. har vurup harman savurma.
sefain (.-) i. a. ç. : sefineler, gemi-
 ler.
sefalet, -ti (.-) i. a. : 1. yoksulluk.
 2. sefillik, alçaklık.
sefare, -ti (.-) i. a. : sefirlik, elçi-
 lik.

sefarethane (.-) b. i. a. f. : elçilik
 konağı, elçilik.
sefele s. a. ç. : sefiller, aşağılık kim-
 seler, alçaklar, âcizler.
sefer i. a. : 1. yolculuk. 2. savaş.
seferber b. i. a. f. : sefere hazırlan-
 mış [asker]. **Seferberlik** : sefere
 hazırlık.
seferi (.-) s. a. : 1. seferle, yolcu-
 lukla ilgili olan. 2. savaş ile ilgili.
seffak, -i (.-) s. a. : kan dökücü.
sefi (.-) s. a. : zevk ve eğlenceye
 düşkün, parasını, pulunu israf
 eden akılsız.
sefil (.-) s. a. : sefalet çeken, yok-
 sul.
sefile (.-) s. o. : mec. orospu.
sefine (.-) i. a. : gemi, vapur.
sefir (.-) i. a. : elçi. **Sefir-i kebir** :
 büyük elçi.
sefit, -di (.-) s. f. : ak, beyaz. **Bah-**
-r-i sefit : Akdeniz.
segâh (.-) i. f. : Şark müziğinin en
 eski makamlarından biri.
sehab (.-) i. a. : tek bulut.
sehanet, -ti (.-) i. a. : kalınlık.
sehap, -bı (.-) i. a. : bulut.
sehaya (.-) i. a. ç. : beyin zarlari.
seher [ha ile] i. a. : ortalığın aydın-
 lanmaya başladığı sabah vakti,
 tan ağartısı.

seher [he ile] i. a. : **hek.** uykusuzluk. **İlet-i seher** : uykusuzluk hastalığı.

sehergâh (...) b. i. a. f. : seher vakti, tanlayın.

seherhiz (...) b. s. a. f. : 1. sabahları erken kalkan, erkenci. 2. sabahleyin esen.

sehhar (...) s. a. : (pek) büyüci, büyüleyici.

sehil, -hli s. a. : 1. kolay. **Sehl-i mümteni** : ed. kolay ve sade görüldüğü halde, bulunup söylenmesi ve taklidi zor olan söz.

sehim, -hmi i. a. : 1. ok. 2. pay. 3. aksiyon, hisse bedeli.

sehim, -hmi i. f. : korku, dehşet.

sehiv, -hvi i. a. : yanlış, yanıma, yanıltı, yanlış.

sehpa (...) b. s. f. : 1. üç ayak, ayaklı destek, çatki. 2. küçük masa. 3. darağacı .

sehven zf. a. : yanlışlıkla, yanılarak.

sehviyat, -tı (...) i. a. : yanlışlar.

sekbân (...) 1. tar. seymen, Yeniçeri ocağına bağlı bir sınıf asker. 2. tar. Osmanlı saraylarında av köpeklerine bakan kimse. [aşl : "seg-ban" dır].

sekenat, -tı (...) i. a. ç. : durma [lar], duruş [lar].

sekene i. a. ç. : sakin olanlar, yerleşenler, oturanlar.

sekerat, -tı (...) i. a. ç. : sarhoşluklar. **Sekerat-ül-mevt** : can çekişirken gelen baygınlık, dalgınlık.

sekinet, -ti (...) i. a. : 1. gönül rahatlığı. 2. güvenme.

sekir, -kri, **sekre** i. a. : sarhoşluk.

sekte i. a. : durgu, durma, ket. **Sekte-i kalb** : kalbin durması.

sektedar b. s. a. f. : 1. ket vurulmuş, bozulmuş, zarara uğramış. 2. ahengi, düzeni bozulmuş. **Sektedar etmek** : ket vurmak, sektelendirmek.

selâm (...) i. a. : 1. barış, rahatlık. 2. sonu iyi ve hayırlı çıkma. **Dar-üs-selâm** : cennet. **Selâmlık** : 1) büyük konaklarda erkek misafirlere ayrılan daire; 2) evvelce padişahların cuma namazına gitme töreni. **Selâmün kavlen** : nüzül, inme hastalığı. **Selâmün aleyküm** : "selâmet üzerine olsun!" anlamına bir esenleme sözü.

selâmet, -ti (...) i. a. : sağlık, esenlik.

selâmlık i. a. t. b. i. : 1. büyük konaklarda erkek misafirlere mahsus daire. 2. evvelce padişahların cuma namazına gitme töreni.

selâse (...) s. a. : üç. **Şuhur-i selâse** : üç aylar.

selâset, -ti (.-) i. a. : 1. tatlılık. 2. kolay ve âhenkli konuşma hali, akıcılık.

selâtin (.-) i. a. ç. : sultanlar, padişahlar. **Selâtin camii** : Sultanlar adına yaptırılan büyük cami. **Selâtin meyhane** : büyük meyhane.

selef i. a. : 1. önce gelen [bir görevde], öncel. 2. eski adam.

selem i. a. : peşin para ile veresiye mal alma.

selika (.-) i. a. : güzel söyleme ve yazma yeteneği.

sellim (.-) s. a. : sağ, temiz; doğru sağlam, kusursuz.

selis (.-) s. a. : akıcı [üslup, ibare].

sellem i. a. : "selâmete erdirdin" anlamıyla dualarda geçer.

selp, -bi i. a. : 1. kapma, zorla alma. 2. kaldırma, giderme.

sem, -mmi i. a. : ağrı, zehir.

sema (.-) [hemze ile] i. a. : gök, gökyüzü.

sema (.-) [ayn ile] i. a. : işitme, duyma. 2. Mevlevî âyinlerinde tarikat mensuplarının cezbe haliyle ayakta dönmesi, zikretmesi.

semahane (.-) b. i. a. f. : [eskiden] sema âyininin yapıldığı geniş yer, tekkelerin geniş salonu.

semahat, -ti (.-) i. a. : el açıklığı, cömertlik.

semahatkâr (.-) b. s. a. f. : eli açık.

semai (.-) s. a. : 1. kulaktan işitilerek öğrenilen. 2. müz. Şark müziğinde, özel bir usulle bestelenen dört mısradan ibaret bir şarkı çeşidi.

seman (.-) [se ile] s. a. : sekiz [sayı].

semavat, -tı (.-) i. a. ç. : semalar, gökler.

semavi (.-) s. a. : göğe ait, gökle ilgili, gökçe, göksel.

semek, -ki i. a. : balık.

semen [sin ile] i. f. : yasemin. **Berg-i semen** : yasemin yaprağı.

semen [sin ile] i. a. : 1. semizlik, yağlılık [bu anlamda aslı "simen" dir]. **Semen peyda etmek** : şişmanlamak.

semen [se ile] i. a. : baha, kıymet, değer, tutar.

semender i. f. : zool. kurbağagillerin kuyruklu takımından bir hayvan.

semer i. a. : 1. meyva, yemiş. **Semer-i mücevvez** : bot. buğdayı meyva.

semerat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. yemişler, meyvalar. 2. faydalar, verimler.

semere i. a. : 1. yemiş, meyva. 2. verim, mahsul, ürün.

semereğar (...-) b. s. a. f.*: verimli, yemişli.

semi, -m'i (-) i. a. : işitme.

semi (-) s. a. : işiten, işitme kuvveti olan; işitmesi ezeli ve ebedi olan Allah.

semih (-) s. a. : semahatli, cömert, eli açık.

semin, -mni i. a. : 1. yağ, sığır yağı; tereyağı. 2. semizlik, yağlılık.

semin (-) [sin ile] s. a. : semiz, şişman, besli, yağlı.

semin (-) [se ile] s. a. : bahalı, kıymetli. **Dürr-i semin** : kıymetli inci.

semmuriye (-..) i. a. : zool : susamurugiller.

semra (-) s. a. : esmer. [esmer'in dişili].

semt, -ti i. a. : taraf, yön, yol. **Semt-i kadem** : astr. ayakucu. **Semt-ür-reis** : astr. bağucu.

semuh, -u (-) s. a. : çok cömert.

semmum (-) i. a. : 1. ısıyel, sam yeli, sıcak rüzgâr. 2. zehirli şey.

sena (-) i. a. : övme, övüş.

senabil (-.) i. a. ç. : bot. başaklar.

sene i. a. : yıl. **Sene-i kameriye** (Ay yılı) : on iki kamer ayından ibaret zaman olup muharremin birinde başlar, zilhicce ile biter ve 354 veya 355 gün sürer. **Sene-i kebi-**

se : astr. artık yıl. **Sene-i şemsiye** : 22 marttan, gelecek 21 marta kadar süren yıl.

sene be sene zf. a. : yıldan yıla, yıllar geçtikçe.

senet, -di i. a. : 1. güvenilecek, dayanılacak şey, belgit. 2. bir borcu veya hakkı bildiren tasdikli kâğıt.

senevat, -tı (-) i. a. ç. : seneler, yıllar.

senevi (-) s. a. : yıllık.

seng, -gi i. f. : taş. **Seng-dil** : taş yürekli, merhametsiz. **Seng-i kabir** : mezar taşı.

seniye i. a. : yüksek, yüce. **İrade-i seniye** : yüce buyruk.

sep, -bbi i. a. : sövgü, sövü, sövme.

ser i. f. : 1. baş. 2. başkan. 3. tepe.

-sera (-) s. f. : "şarkı söyliylen" anlamına bileşik kelimeler yapar. **Nağme-sera** : türkü, şarkı söyliylen.

serap, -bı (-) i. a. : ılgım, pusarık.

serapa (-) zf. f. : baştan başa, baştan aşağı, baştan ayağa, tepeden tırnağa, boydan boya, bütün, hep, tümleyin.

seraperde (-..) b. i. f. : 1. perdenin arka tarafı. 2. padişah çadırı, otağ.

seraser (-) zf. f. : baştan başa, bütün.

serasime (.-.) s. f. : şaşırmış, alık, sema.

serasker b. i. f. a. : [eskiden] harbiye nazırı (Savunma Bakanı), ordu komutanı veya başkomutan.

serazat, -dı (.-) b. s. f. : başıboş, özgür.

serbaz b. s. f. : cesur, yürekli, yiğit.

serbest, -ti s. f. : 1. başına buyruk, özgür. 2. sıkılmıyan, rahat konuşan.

serbeste b. s. f. : 1. başı bağlı. 2. örtülü, kapalı, gizli.

serbesti (.-) b. i. f. : serbestlik, özgürlük.

serbest serbest zf. f. : seleserpe, serreserpe.

serdar (.-) b. i. f. : başkomutan, başbuğ.

serdetmek a. t. : ileri sürmek.

serefraz [serfiraz] (.-) b. s. f. : başını yukarı kaldıran, yükselten, benzerlerinden üstün olan.

serencam (.-) b. i. f. : 1. işin, olayın sonu. 2. başa gelen hal, olay.

serendaz (.-) b. s. f. : fedakâr, başından korkmaz, çekinmez, korkusuz.

seretan (.-) i. a. : yengeç, çağanaz. Seretan medarı : astr. Yengeç dönencesi.

serfûru (.-) b. i. f. : baş eğme, söz dinleme.

sergerdan (.-) b. s. f. : başı dönük, sersem, şaşkın.

sergüzeşt, -ti b. s. f. : serüven, baştan geçen.

serhat, -ddi b. i. a. : 1. hudut. sınır boyu. 2. uc.

seri (.-) s. a. : süratli, çabuk, hızlı, tez. **Seri-ül-hareke** : çabuk hareket eden, tezgider. **Seri-ül-infiâl** : tezküser, darılğan, gücengen, alınğan. **Seri-üs-seyir** : tezgider, yol-lu. **Seri-ül-intikal** : tezanlar, varış-lı. **Seri-üt-teessür** : tezdüyar.

serian (.-) zf. a. : çarçabuk, çabucak, tezelden.

serir (.-) i. a. : 1. taht. 2. yatacak yer.

seririyat, -tı (.-) i. a. ç. 1. yataklar. 2. klinikler.

serkerde b. i. f. : baş, elebaşı.

serkeş b. s. f. : kafa tutan, dikbaşlı, dikbaş.

serlevha b. i. f. a. : başlık [yazıda].

serma (.-) i. f. : kış, soğuk. **Serma-dide** : çok üşümüş, donmuş. **Mâr-ı serma-dide** (kış geçirmiş yılan) : mec. eski kurt, tecrübeli kurnaz adam.

sermaye (.-) b. i. f. : anapara, anamal, başmal, kapital. **Mütedavil**

sermaye : döner sermaye. **Sermaye-i tereddüt** : şüpheli sermaye, alışverişte kullanılamıyacak şüpheli para.

sermayedar (.-.) b. s. f. : anaparası, anamalı, başmalı olan, kapitalist.

sermedi (.-) i. ve s. f. : sonsuzluk, sonrasızlık; bengi, sonsuz.

sermediyet, -ti i. f. : ilksizlik; daimilik, sürerlik, süreklilik.

sermest, -ti b. s. f. : sarhoş.

sermet, -di b. s. a. : daimi, sürekli.

sermuharrir b. i. f. a. : başyazar.

sername (.-) b. i. f. : mektup başlığı.

sernigün (.-) b. s. f. : baş aşağı, tepesi aşağı, tepesi üstü, talihsiz.

sernüvişt, -ti b. i. f. : alınyazısı.

serpuş (.-) b. i. f. : başa giyilen şey, başlık.

serrişte b. i. f. : ipucu, tutamak.

sersam (.-) s. f. : alık, afal, seme.

serseri (.-) b. s. f. : 1. boş gezen, işsiz güçsüz, şüpheli [kimse]. 2. belli bir amacı olmayan.

serseriyane (...-) zf. f. : serserice.

serşar (.-) s. f. : dopdolu, taşkın.

sertaser (.-), **serteser** zf. f. : baştan başa, hep, bütün.

serv i. f. : servi, selvi. **Serv-i hira-man** (nazlı sallanan selvi) : mec.

naz ve eda ile salına salına yitü-yen sevgili. **Serv-kad** : selvi boy-lu.

server i. f. : ileri gelen, halkın başı, ulu'su; baş, başkan.

serveri (.-) i. f. : 1. başlık, başkanlık. 2. ululuk.

servet, -ti i. a. : zenginlik, varlık, para, mal, mülk.

servistan (.-) b. i. f. : servillik, selvilik.

serviye i. f. a. : bot. servigiller.

serzeniş b. i. f. : başa kakma, kakıncı; çıkışma.

setir, -tri i. a. : örtme, gizleme, kapama. **Setr-i avret** : ut yerini örtme. **Setretme** : örtme.

settar (.-) s. a. : örten [Allah]. **Settar-ül-uyup** : ayıpları (günahları) örten, bağışlayan Allah; mec. ayıpları örten, kapatan eski püskü giyecek.

sevahil, -li (.-) i. a. ç. : sahiller, yarlılar, kıyılar.

sevap, -bı (.-) i. a. : ecir, âhirete ait mükâfat.

sevda (.-) i. f. : aşk, sevgi. **Sevdakâr** : sevdalı.

sevda (.-) s. a. : [esved'in dişili] (daha, en, pek, çok) kara.

sevir, -vri i. a. : 1. boğa. 2. astr. boğa burcu.

seyiye i. a. : beraberlik, eşitlik; düzey.

sevk, -kı i. a. : 1. yollama, gönderme. 2. önüne katıp sürme, götürme. **Sevk-i tabii** : içgüdü. **Sevk ve idare** : yönetim, çekip çevirme.

Sevk-ül-ceyş : strateji.

sevkıyat, -tı (..) i. a. ç. : 1. asker yollama. 2. sevk dairesi.

sevseniye i. a. : bot. süsengiller.

seyahat, -ti (..) i. a. : gezil, uzun yolculuk. **Seyahat-name** : 1) bir seyyahın (turist) gezip gördüğü yerlere ait yazdığı kitap; 2) Evliya Çelebi'nin 10 ciltlik ünlü eseri. [ash : "siyahat" dir].

seyelân (..) i. a. : akma, akıntı.

seyf i. a. : kılıç.

seyil, -yli i. a. : sel.

seyir, -yri i. a. : 1. yürüme, gezme. 2. gidiş. **Seyr-i güllistan** : gül bahçesinde gezinme. **Seyr-i seri** : tez-gidiş. **Seyr ü sefer** : gidiş geliş, trafik.

seylâni (..) i. a. : seylântaşı.

seylâp, -bı (..) b. i. f. : sel suyu.

seyran (..) i. a. : 1. gezinti. 2. bakıp seyretme.

seyrangâh (..) b. i. a. f. : seyir yeri, eğlence yeri, gezme yeri.

seyyah (..) i. a. : gezmen, gezgin, turist.

seyyahın (..) i. a. ç. : gezmenler, turistler.

seyyâl, -li (..) s. a. : akıcı, akan; akışkan.

seyyale (..) i. a. : akan şey, akıntı.

seyyanen (..) zf. a. : eşit olarak, eşitçi.

seyyar (..) s. a. : gezici, gezginci.

seyyarat, -tı (..) i. a. ç. : astr. gezegenler.

seyyare (..) i. a. : astr. gezegen [yıldız].

seyyiat, -tı (..) i. a. ç. : 1. günahlar, suçlar. 2. kötülükler.

seyyibe i. a. : dul [kadın].

seyyie i. a. : kötülük. kötü sonuç.

seyyit, -ti i. a. : 1. efendi, bey, ilerigelen, ağa, baş, başkan. 2. Hz. Muhammed'in soyundan gelen kimse.

seza (..), **sezavar** (..) s. f. : lâıyk, yaraşır.

sezabiye (..) i. a. : bot. sedefotugiller.

sıbg, -gı i. a. : tentür, boya.

sıbyan (..) i. a. ç. : sabiler, çocuklar.

sıddık, -kı (..) s. a. : daima doğru

söyliyen. [Siddika : dosdoğru ka-
dın].

sıdık, -dık i. a. : 1. doğruluk, ger-
çeklik. 2. gönül bağı, iç, yürek
temizliği. Sıdık sıyrılmak : birine
karşı inanı kalmamak.

sıfat, -tı i. a. : 1. bir kimsenin görev
veya ödev bakımından özelliği, va-
sıf. 2. gr. bir şahsın veya şeyin
hal ve şanını, renk veya sayısını,
derecesini gösteren söz. Sıfat-filil :
gr. ortaç.

sıfat, -tı (-) i. a. ç. : sıfatlar, va-
sıflar. Sıfat-ı adediye : gr. sayı sı-
fatları, sayılar. Sıfat-ı istifhamlı-
ye : gr. soru sıfatları. Sıfat-ı işa-
riye : gr. işaret sıfatları. Sıfat-ı
müphemme : gr. belgisiz sıfatlar.
Sıfat-ı tavsifiye : gr. niteleme sı-
fatları. Sıfat-ı tayiniye : gr. belirt-
me sıfatları.

sıfır i. a. : 1. sıfır (0). 2. hiç.

sıgar (-) s. a. ç. : sagirler, küçük-
ler.

sıhhat, -ti i. a. : 1. sağlık, sağlamlık,
esenlik. 2. doğruluk, gerçeklik.
Sıhhat ve içtimai muavenet vekâ-
leti : sağlık ve sosyal yardım ba-
kanlığı. Sıhhat ve içtimai muave-
net vekili : sağlık ve sosyal yar-
dım bakanı.

sıhhi (-) s. a. : sağlıkla ilgili, sağ-
lığa yarar; sıhhi.

sıhhiye i. a. : sağlık işleri, sağlık.

sıhır, -hır i. a. : dünür.

sıhriyet, -tı i. a. : dünürlük.

sıkıt, -ktı i. a. : vakitsiz çocuk dü-
şürme, düşük.

sıklet, -tı i. a. : 1. ağırlık, yük. Sık-
let merkezi : dengey. 2. sıkıntı.

sımah, -ı (-) i. a. : 1. kulak. 2. ku-
lak deliği.

sınaat, -tı (-) i. a. : zanaat.

sınai (-) s. a. : sanayi ile ilgili.

sınaiyat, -tı (-) i. a. ç. : 1. sanatla
ilgili olan şeyler. 2. insan yapısı
şeyler.

sınıf i. a. : sıra, derece, nevi, cins.

sır, -rrı i. a. : 1. gizli tutulması ge-
rekli şey. 2. aklın eremeyeceği iş.

Sırr-ı mahfi : çözülmiyen sır.

sırat, -tı (-) i. a. : yol. Sırat-ı müs-
takim : doğru yol.

sırdaş (-) b. s. a. t. : 1. sırları bir
olan, gizdeş. 2. sır saklıyan.

sırf s. a. : 1. sade, salt, yalnız, an-
cak. 2. baştan aşağı kadar, büsbü-
tün.

sırran zf. a. : gizlice, gizli olarak.

siyga i. a. : gr. kip. Siygaya çek-
mek : sorgu altına almak. Siyga-i
ihbariye : gr. bildirme kipi. Siy-
ga-i inşaie : gr. dilek kipleri.
Siyga-i iltizamiye : gr. istek kipi.

- Sıyga-i raptiye** : gr. ulaç, bağ-fiil.
- Sıyga-i şartiye** : gr. şart sıygası.
- sıyam** (-) i. a. : oruç. **Şehr-i sıyam** : oruç ayı, ramazan.
- sıyanet, -ti** (-) i. a. : koruma, koruma, kayırma.
- sia** i. a. : genişlik, bolluk.
- siayet, -ti** (-) i. a. : koğuculuk, adam çekiştiricilik, dedikodu.
- sib** (-) i. f. : elma.
- siba** (-) i. a. : sebular, yırtıcı hayvanlar, canavarlar.
- sibak, -kı** (-) i. a. : 1. bir şeyin üst tarafı, öncesi, geçmiş. 2. bağ, bağlantı. **Sibak u sıyak** : ed. ibarenin uygunluğu, altının üstünü tutması.
- sicil, -li** i. a. : 1. kütük [defter]. 2. hal tercümesi. **Sicill-i nüfus** : soy-salık kütüğü, nüfus kütüğü.
- sicillât, -tı** (-) i. a. ç. : resmî belgelerin kaydedildiği kütükler.
- sidre** i. a. : en yüksek makam [ondan sonra Tanrı'ya gidilir].
- sifad** (-) i. a. : hayvanların çiftleşmesi.
- sihan** i. a. : kalınlık, çap.
- sihir, -hri** i. a. : büyü, gözbağı. **Sihir-âmiz** : büyüleyici.
- sihribaz** (-) b. s. ve i. a. f. : bağcı, büyücü, gözbağcı.

- sikal, -li** (-) i. a. ç. : 1. ağır şeyler. 2. ağır canlı kimseler.
- sikke** i. a. : 1. akça. 2. Mevlevî külahı.
- sikkîn** (-) i. a. : bıçak.
- silâh** (-) i. a. : tüfek; kendini koruma âleti. **Silâh-dar** : silâhları muhafaza eden işyar.
- silâhendâz** (-) b. s. a. f. : gerektiği zaman karaya çıkarılan tüfekli deniz eri.
- silâhşor** (-) b. i. a. f. : silâhlı adam, silâh eri, savaşçı.
- silk, -ki** i. a. : 1. dizi, sıra, takım. 2. yol, meslek, tutulan yol.
- silsile** i. a. : 1. soysop. 2. zincir, kol.
- Silsile-i cibâl** : sıradağ. **Silsile-i meratip** : büyükten küçüğe ve küçükten büyüğe doğru, koram, hiyerarşi.
- silsilename** (-) b. i. a. f. : bir kimsenin silsilesini gösteren çizelge.
- sim** (-) i. f. : gümüş. **Sim ü zer** : gümüş ve altın.
- sima** (-) i. a. : yüz, çehre, bet, beniz.
- simhak, -kı** (-) i. a. : mat. kemik zarı.
- simsar** (-) i. a. : tellâl, komisyoncu.
- simsariye** (-) i. a. : simsarın, alı-

cıdan veya satıcıdan aldığı para, komisyon.

sin, -nni i. a. : anat. 1. diş. 2. yaş, ömrün derecesi.

sin ha. a. : Osmanlı alfabesinin on-beşinci harfi.

sinan (-) i. a. ç. : mızrak, süngü.

sine (-) i. a. : bağır, göğüs.

sinh i. a. : anat. diş yuvası, diş çukuru.

siunen zf. a. : yaş bakımından, yaşça.

sinni (-) s. a. : dişle ilgili, dişsel.

sipah (-) i. f. : 1. asker, er. 2. ordu.

sipahi (-) i. f. : süvari askeri [eskiden].

-sipar (-) s. f. : "feda eden, veren" anlamlarına gelerek bileşik kelimeler yapar. **Can-sipar** : canını feda eden.

sipariş (-) i. f. : ısmarlama, ısmarlayış.

sipeh i. f. : 1. asker, er. 2. ordu.

siper i. f. : 1. sığınılacak yer; arkasında saklanılacak şey. 2. koruyucu engel. 3. gizlenip savaşılabilecek yer ve şey. 4. şapka kenarı, önü.

Siper-i saika : yıldırımsavar. **Siper-i şems** : güneşlik.

sipihr i. f. : 1. sema, gök, gökyüzü, felek. 2. talih.

sirac (-) i. a. : ışık, kandil, mum.

sirayet, -ti (-) i. a. : geçme, bulaşma.

siret, -ti (-) i. a. : bir kimsenin ah-lâki durumu.

sirişk, -ki i. f. : göz yaşı.

sirişt, -ti i. f. : huy, tabiat, yaradılış.

sirkat, -ti i. a. : hırsızlık etme, çalma.

sit, -ti (-) i. a. : şöret, ün.

-sitan (-) e. f. : "yer adı" yapan ek. **Gül-sitan** : gülyeri, güllük. **Seng-sitan** : taşlı yer, taşlık.

sitare (-) i. f. : yıldız.

sitayış (-) i. f. : övme, övüş, övgü.

sitayışkâr (-) b. s. f. : metheden, öven, övücü.

sitem i. f. : güce gidecek muamele, zulüm, eza, eziyet, haksızlık; çıkışma. **Sitem-kâr** : zulüm ve haksızlık eden.

sitte s. a. : altı [sayı]. **Sitte-i sevir** : eski nisanın fırtınalı geçen 6 günü, kocaököz soğuğu.

sittin (-) s. a. : altmış. **Sittin-sene** : (altmış sene) : pek uzun zaman, ilânihaye.

siyah (-) s. f. : kara [renk].

siyak, -ku (-) i. a. : sözün gelişi.

Siyak-ı kelâm : sözgelişi. **Siyak u**

sıbak : **ed.** ibarenin uygunluğu, altının üstünü tutması.

siyaset, -ti (-.) i. a. : politika. **Siya-set meydanı, Siyaset-gâh** : ölüm cezalarının uygulandığı yer.

siyaseten (-..) zf. a. : politika bakımından.

siyasi (-.) s. a. : 1. siyasal, diplomatça olan, politik. 2. siyaset adamı.

siyasiyat, -tı (-.-) i. a. ç. : siyaset işleri, politika.

siyyanen (-.) zf. a. : birbirine eşit, denk olarak, eşitçe.

sofiyane (-.-) s. a. f. : tasavvufia ilgili veya mutasavvıflara yakışır yolda olan.

sohbet, -ti i. a. : görüşüp konuşma, yarenlik. **Adab-ı sohbet** : konuşmanın yolu, yordamı.

su (-) i. a. : 1. kötülük, fenalık. 2. kötü, fena.

sual, -li (-) [hemze ile] i. a. : 1. sorma, soru. **Sual takriri** : soru önergesi. 2. dilenme.

sual, -li (-) [ayın ile] i. a. : hek. öksürtük.

subuh, -bhu i. a. : sabah vakti.

sud (-) i. f. : fayda, kazanç. **Sudâ-ger** : alış verişçi, tüccar.

sudur (-) i. a. : 1. sadırlar, göğüsler. 2. çıkma.

sufeyha i. a. : levhacık. **Sufeyha-i azmiye** : anat. kemik levhacığı.

sufiyyun (-.) s. ve i. a. ç. : tasavvuf ehli olanlar; sofular.

suğra (-) s. a. : 1. daha küçük, pek küçük, en küçük. 2. mant. küçük önerme.

suhan, suhun, sehung i. f. : söz. **Su-han-âferin** : söz icadeden. **Su-han-güzâr** : sözü yolu ile söylenen.

suhte (-) s. f. : yanmış, tutuşmuş, yanık. **Dil-suhte** : gönlü yanmış, kederli.

suhunet, -ti (-.) i. a. : sıcaklık, kızgınlık, ısı, ısıklık.

sulistimal, -li (-.-) b. i. a. : kötüye kullanma.

sulkast, -di (-.) b. i. a. : cana kıymaya hazırlanma, yağınç.

suiniyet, -ti (-..) b. i. a. : kötü niyet.

suişöhret (-..) b. i. a. : kötü tanınmışlık, kötü tanınma, kötü ad, kötü san.

suitefehüm b. i. a. : fena anlaşılma.

suitelâkki b. i. a. : kötüye alma, kötüye çekme, kötüye yorma.

suizan (-.) b. i. a. : kötü sanış.

sûk, -ku (-) i. a. : çarşı, pazar. **Sûk-i Ukâz** : İslâmdan evvel her sene yirmi gün devam etmek üzere zılkade başında "Nahle" ile "Tâif"

arasındaki sahrada kurulur bey-
nelerab meşhur bir panayırdı.

sukalâ (.-) s. a. ç. : 1. sakiller, çir-
kinler. 2. ağırılar.

sukaybe i. a. : delikçik. **Sukaybe-i**
küllîye : bot. kapıcık.

sukbe i. a. : delik.

sukut, **-tu** (.-) i. a. : düşme [mad-
deten veya mânen]. **Sukut-ı ha-**
yal : hayal kırıklığı.

sukutiye (.-) i. a. : paraşüt.

sulbiye i. a. : birinin sulbünden gel-
me.

sulbiyet, **-ti** i. o. : katılık, sertlik;
mec. duygusuzluk.

sulh i. a. : barış, barışma, barışıklık.

Sulh-perver : barışçıl, barışsever.

sulp, **-bu** [l ince] 1. s. a. : katı, sert.
2. i. belkemiği, omurga.

sultan i. a. : padişah, hükümdar.

sultani (.-) s. a. : sultana, hüküm-
dara ait, sultanla ilgili.

sum (-) i. a. : sarmısak.

sunî (.-) s. a. : takma, yapma.

sunu, **-n'u** i. a. : yapış, yapma. **Sun-i**
taksir : zarar doğuran ihmâl, suç.

sunuf (.-) i. a. ç. : sınıflar.

sur (-) i. a. : kale, hisar.

sur (-) i. f. : düğün, ziyafet.

surah (.-) i. f. : delik, gedik.

sure (.-) i. a. : Kur'an'ın 114 bölü-
münden her biri.

suret, **-ti** (.-) i. a. : yüz, çehre, şe-
kil; mat. pay. **Suret-i itaat** : itaa-
tin dışı, yapmacık, itaat. **Suret-i**
tesviye : çözüm yolu.

sureta (.-) zf. a. : görüntüste.

suri (.-) [sin ile] s. f. : düğüne ait,
düğünle ilgili.

suri (.-) [sat ile] s. a. : görüntüste,
görünürde.

suubet, **-ti** (.-) i. a. : güçlük, zah-
met, çetinlik, zorluk. **Suubet-i te-**
lâffuz : dil tutukluğu, anartri.

suut, **-du** (.-) i. a. : yukarı çıkma,
yükselme, yükseliş.

suyuf (.-) i. a. ç. : sayflar, yaz mev-
simleri.

suz (-) i. f. : yanma, tutuşma.

-suz (-) s. f. : yakan, yakıcı. **Dil-suz** :
gönül yakan.

suzan (.-) s. f. : yakan, yakıcı, ya-
nan.

suzen (.-) i. f. : iğne.

suzende (.-) s. f. : yakan, yakıcı.

suzidil (.-) b. i. f. : müz. Şark mü-
ziğinde bir şed makam.

suzidilara (.-.-) b. i. f. : müz. Şark
müziğinde bir mürekkep makam
olup III. Selim tarafından terkibe-
dilmişdir.

suzinak, -ki (.-) b. s. f. : 1. yakan, yakıcı. 2. dokunaklı. 3. müz. Şark müziğinin 13 numaralı (sonuncu) basit makamı.

suziş (.-) i. f. : yanma, yanış, yakma.

süeda (.-) s. a. ç. : bahtiyarlar, mutlular.

sübai (.-) s. a. : yedi harfli, yedizli.

sübu s. a. : yedide bir.

sübut, -tu (.-) i. a. : meydana çıkma, gerçekleşme, tanıtılma.

sücut, -du (.-) i. a. : 1. yere kapanma, secde etme. 2. saygı için eğilme.

südasi (.-) s. a. : altı harfli, altılı, altılık.

südde i. a. : kapı, kapı eşiği. **Südde-i devlet-meap** : padişahın kapısı.

südüs s. a. : altıda bir : 1/6.

süfaha (.-) s. a. ç. : sefihler, alçaklar.

süfelâ (.-) s. a. ç. : sefiller.

süfera (.-) i. a. ç. : sefirler, elçiler.

Süfera-yi ecnebiye : yabancı devlet elçileri.

süfli (.-) s. a. : 1. bayağı, aşağı; alt. 2. kılıksız, pis kılıklı.

süfliyat, -tı (.-) s. a. ç. : bayağı işler, alçak ve aşağı şeyler.

süfliyet, -ti i. a. : süflülük, aşağılık, alçaklık.

süfte s. f. : delinmiş, delikli.

süheyl i. a. : semanın güney yarım küresinde bulunan "Sefine-i Nuh" burcundaki parlak ve büyük bir yıldız.

sühulet, -ti (.-) i. a. : kolaylık.

sükâra (.-) s. a. ç. : sarhoşlar.

sükkan (.-) s. a. ç. : sakinler, oturanlar.

sükker i. a. : şeker. **Tebevül-i sükker** : şeker işeme.

sükkeri (.-) s. a. : şekerle ilgili.

Sükkerî mermer : şekersi mermer.

sükna (.-) i. a. ç. : oturulan yer, mesken, konut.

sükûn (.-) i. a. : durgunluk, dinme, durma.

sükûnet, -ti (.-) i. a. : durgunluk, rahat.

sükût, -tu (.-) i. a. : susma, sessizlik, susku.

sükûti (.-) s. a. : susan, az söyleyen, suskun.

sülâle (.-) i. a. : soysop, döldöş, ocak.

sülâm (.-), **sülami** (.-) i. a. : hek. el ve parmak kemiği.

sülâmiyat, -tı (.-) i. a. ç. : parmak kemikleri.

sülâsi (.-) s. a. : üçlü.

sülhafa (.-) i. a. : kaplumbağa.

sülhafiye i. a. : kaplumbağalar.

süllem i. a. : merdiven.

sülûk, -kü (.-) i. a. : yola girme, yol tutma; yürüyüş, davranış.

sülüs 1. s. a. : üçte bir. 2. i. nesih yazısını andırır, Arap harfleriyle yazılan bir çeşit kalın yazı.

sülüsan (.-) s. a. : üçte iki.

sümmettedarik, -i b. s. a. : tedarikten sonra, iş olduktan sonra düştürülmüş, sonradan uydurma, gelişigüzel.

sünai (.-) s. a. : 1. ikili, iki harfli. 2. gr. asli harfi iki olan [kelime].

sünaiye (.-) i. a. : fels. ikicilik.

sünbül i. a. : soğandan hasıl olup ilkbaharda açan güzel kokulu bir çiçek.

sünbüle i. a. : 1. başak. 2. burç. [Güneş bu burca ağustosta girer].

sünbüll (.-) s. a. : 1. sünbül renginde. 2. yaz günlerinde hafif bulutlu, yağmursuz lâtif hava.

sünnet, -ti i. a. : Hz. Muhammed'in sözleri ve yaptığı şeyler.

Sünni (.-) s. ve i. : sünnet ehlin-den olan kimse. [aksi : "Şî"].

sünüh (.-) [ha ile] i. a. : zihne gelme, doğma.

sünüh (.-) i. a. : 1. sağlam ve emîn olma. 2. adamakıllı bilme.

sünühat, -tı (.-) i. a. ç. : akla, hıttıra gelen, içe doğan şeyler, doğaçlar, esinler.

süphanallah ünl. a. : şaşma anlatmak için kullanılır. [gerçek anlamı : "Allah'ı her türlü arazdan, kusur, ayıp ve eksikliklerden tenzih ederim" dir].

sür, rrü i. a. : anat. yeni doğmuş çocuğun kesilmiş göbeği.

sürat, -ti i. a. : çabukluk, tezlik, hız. **Sürat-i intikal** : söyleneni çabuk anlama.

Süreyya (.-) i. a. : yedikardeşler denilen Ülker yıldızı.

sürfe i. a. : ağaç kurdu, kurtçuk.

sürfe, sürf i. a. : öksürük.

sürre i. a. : göbek. **Sürre-i batına** : bot. içgöbek. **Sürre-i rie** : akciğer göbeği.

sürud, -du (.-) i. f. teganni, nağme, terennüm, ezgi, türkü.

sürur (.-) i. a. : sevinç.

sürüş (.-) i. f. : melek.

süst, -tü s. f. : gevşek, sölpük.

süsti (.-) i. f. : gevşeklik, sölpüklük, tembellik.

sütre i. a. : perde, örtü. **Süt-re-i had-ra** : yeşil perde.

sütuh (.-) i. a. ç. : satırlar, yüzeyler.

sütun (.-) i. f. : 1. direk. 2. gazete-deki yukarıdan aşağı yazı bölüntüleri.

sütur (.-) i. a. ç. : satırlar, kelime dizileri.

süvari (.-) s. ve i. f. : 1. atlı, binici.
2. geminin birinci kaptanı.

süveyda (.-) i. a. : bot. 1. besidoku.
2. besiörtü.

süveyk, -ki i. a. : bot. sapçık.

süyuf (.-) i. a. ç. : seyfler, kılıçlar.

süyul, -ü i. a. ç. : seller.

şab, -bbı (-) i. a. : genç, delikanlı, yiğit. **Şabb-ı emret** : henüz sakalı, bıyığı çıkmamış olan genç.

şaban (--) i. a. : Arabi aylarının sekizincisi.

şabaş (--) i. f. : beğenme, "aferin!" deme.

şad (-) s. f. : sevinçli.

şadan (--) s. f. : sevinçli, keyifli.

şadi (--) i. f. : sevinç, meserret.

şadiye (-.) s. a. : güzel sesle şarkı söyleyen, şiir okuyan kadın, muğanniye.

şadkâm (--) b. s. f. : çok sevinçli.

şadmân (--) b. s. f. : çok sevinçli.

şafak, -ğı i. a. : tan, Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, Güneş battıktan sonra ufukta görülen kıızırtı. **Şafak sökmek** : tanyeri ağarmak.

şafi (--) [y ile] s. a. : 1. şifa verici, iyileştirici. 2. yeter görünen.

şafi (--) [ayın ile] s. a. : şefaatten eden, kabahatlinin bağışlanması için araya girip yalvaran.

şah (-), **şeh** [he ile] i. f. : 1. padişah, hükümdar. 2. baş. **Şahi** : pa-

dişahla, hükümdarla ilgili.

şah (-) [hı ile] i. f. : dal, budak.

Şah-ı gül : gül dalı.

şahadet, -ti (-.) i. a. : 1. şahitlik, tanıklık. 2. şehitlik.

şahadetname (-.-.) b. i. a. f. : 1. diploma. 2. vesika, belge.

şahane (--) zf. f. : 1. şaha mensup. 2. nefis, mükemmel.

şahbal, -i, **şehbal**, -i b. i. f. : büyük kanat, kuş kanadının en uzun tüyleri.

şahbaz, **şehbaz** b. i. f. : 1. beyaz ve iri doğan [kuş]. 2. mec. becerikli ve çevik.

şahensah (-.), **şahenseh** (-.), **şehenşah**, **şehenseh** b. i. f. : şahlar şahı, padişahlar padişahı, imparator.

şahum, -hını i. a. : içyağı, katıyağı, donyağı.

şahıs (-.) i. a. : 1. belirten. 2. ölçmek için dikilen, bir buçuk metre kadar uzunluğunda bulunan ağaç kazıklar.

şahıs, -hısı i. a. : kişi, kimse. **Şahs-ı hükmi** : tüzel kişi.

şahika (-.) i. a. : dağ tepesi, doruk, dikmen.

şahit, -di i. a. : tanık.

şahmerdan i. f. : 1. büyük ve ağır çekici. 2. tokmak.

şahname, **sehname** (-.) b. i. f. : padişahların hal tercümesini, biyografisini manzum olarak anlatan kitap.

şahrah (--) i. f. : işlek yol, büyük yol.

şahsar (--) b. s. f. : dallık, ağaçlık, koruluk.

şahsen zf. a. : kendi, kendince.

şahsi (-) s. a. : özel, kişisel.

şahsiyat, -tı (-.) i. a. ç. : şahısa ait sözler ve işler.

şahsiyet, -ti i. a. : varlık, uzkişi, kişilik, kişi özlüğü. **Şahsiyet-i hükmiye** : tüzel kişilik.

şahsüvar (-.) b. s. f. : ata güzel binen, iyi binici.

şahtericiye (-.) i. a. : şahteregiller.

şaibe (-.) i. a. : leke, kusur, kir, pislik, bulaşık.

şair (-.) i. a. : şiir yazar, ozan. **Şair-i müpdi** : şiirini başkasına benzetmeden yaratan.

şair (-.) i. a. : arpa. **Hubz-ı şair** : arpa ekmeği.

şak, -kkı i. a. : 1. yarma, yarık, çat-

lak. **Şakk-ı sefe** : dudak, ağız açma. 2. güç, zor.

şakaik, -ğı (-.) [k kalın] i. a. : bot. şakayık.

şekailkiye (-.) i. a. : zool. deniz şakayıkları.

şakavet, -ti (-.) i. a. : haydutluk; şakilik, soygunculuk.

şaki (-) s. ve i. a. : haydut, soyguncu.

şaki (--) s. a. : şikâyet eden, sızlayan, yakınan.

şakika (-.) i. a. : yarım baş ağrısı, yarımca.

şakikiye (-.) [k lar kalın] i. a. : bot. düğünçeğigiller.

şakir (-) s. a. : şükreden, gördüğü iyiliği unutmıyan.

şakirt (-) i. f. : öğrenci, çırak [aslı : "şagird" dir].

şakul, -lü i. a. : şavul, çekül.

şakull (---) [ku kalın] s. a. : 1. şakul (çekül) ile ilgili. 2. geo. düşey.

şal i. f. : Kısmir keçisi kılından yapılmış değerli kumaş.

şam (-) i. f. : akşam. **Şam u seher** : akşam sabah.

şamil (-) s. a. : hepsini içine alan, -saran.

şamme (-) i. a. : koku duyma hasası, koklam.

şan (-) i. a. : ün, san, gösteriş, gösterişlilik.

şane (-) i. f. : tarak.

şarabetürraiye (-...-) b. i. a. : bot. çobanpüskülügiller.

şarabi (--) 1. i. a. : şarapçı. 2. s. kırmızı şarap renginde olan.

şa'ri (-) s. a. : kılcal.

şari (--) s. a. : şeriat koyan, kanun koyan.

şarih (-) s. a. : şerheden, bir şeyin karışık yerlerini açıklıyan. **Kavl-i şarih** : mant. tarif.

şarip, -bl (-) s. a. : 1. içen, içici. 2. bıyık.

şariyet, -ti (-...) i. a. : fiz. kılcallık.

şark, -kı i. a. : doğu. **Şark** ve **garp** : doğu ile batı.

şarkan zf. a. : gün doğusu tarafından; şarkında, doğusunda.

şarkı i. o. : bestelenmek üzere yazılan Divan Edebiyatı nazım şekillerinden biri. Dörder mısralık bentlerden meydana gelir. Birinci bendin ikinci ve dördüncü mısraları aynıdır ve bu mısra her bendin dördüncü mısrası olarak tekrarlanır ki, buna nakarat derler.

şarkıyat, -tı (-...) i. a. : doğu dili, tarihi ve edebiyatlarıyla uğraşan bilim kollarına toplu olarak verilen bir ad.

şarkıyan (-...) i. a. ç. : şarklılar, dogulular.

şarki (-) [k kalın] s. a. : doğu ile ilgili, dogusal.

şart, -tı i. a. : 1. lâzım, gerekli olan şey, koşul. 2. esaslı kural.

şartıyyet, -ti i. a. : şartlılık, şarta bağlı olmaklık.

şarti (-) s. a. : şartlı.

şartname (-) b. i. a. f. : şartlaşma yazısı.

şasaa (-...) i. a. : parlaltı, parlaklık, gösteriş.

şatafat, -tı i. : 1. süs, gösteriş. 2. yüze gülme, dalkavukluk.

şataret, -ti (-) i. a. : şenlik, neşe, sevinç, şakraklık.

şathiyat, -tı (-...) i. a. ç. : alaylı, eğlenceli hikâyeler; şaka, alay.

şathiye i. a. : öteki dünya durumunu alaylı bir dille anlatan -daha çok- manzum sözler.

şatıh, -thı i. a. : ciddi bir his veya düşünceyi mizahlı bir eda ile anlatan şiir.

şatiye (-...) i. a. : zool. uzunbacaklılar.

şatır (-) s. a. : şen, şakrak.

şayan (--) s. f. : yaraşır, yakışır, değer. **Şayan-ı dikkat** : dikkate değer, ilginç. **Şayan-ı hayret** : şaşmaya değer, şaşılacak, hayret edici.

lecek. Şayan-ı hürmet, Şayan-ı ihtiram : saygıdeğer. Şayan-ı itimat : güvenilir, güvenilecek. Şayan-ı merhamet : acınacak, acınır. Şayan-ı takdir : beğenilir.

şayeste (-.) s. f. : yaraşır, yakışır, lâıyk, değer.

şayestegi (-.-) i. f. : yaraşırılık, uygunluk.

şayet, -di (-.) e. f. : eğer, ise, olaki, olur ki, -se.

şaygân (-) e. f. : 1. çok bol; ucuz. 2. lâıyk, yaraşır, yakışır, değer.

şayi (-) s. a. : şuyu bulmuş, yayılmış, duyulmuş.

şayia (-.) i. a. : söylenti, yayıntı. Hisse-i şayia : hissedarların ayrılmamış, bölünmemiş maldaki hisseleri.

şayian zf. a. : şayi olarak.

şayiat, -tı (-.-) i. a. ç. : şayialar, söylentiler.

şaz, -zzı (-) s. a. : kaide, kural dışında olan, ayrık.

şaziye i. a. : 1. yâı, kavis. 2. anat. incik kemiği.

şecair (-.) i. a. ç. : âdetler, törenler.

şeamet, -ti (-.-) i. a. : uğursuzluk, yümsüzlük.

şeb i. f. : gece. Ruz ü şeb : gündüz ve gece.

şeb, -bbi i. a. : şap.

şeban (-) i. f. ç. : geceler.

şebane (-.) s. f. : gece ile ilgili, gecelik, gece vakti olan.

şebap, -bı (-), şebabet, -ti (-.-) i. a. : gençlik, yiğitlik.

şebah i. a. : benzer, benzeyiş.

şebeke i. a. : 1. balık ağı, tuzak. 2. ağ gibi yapılmış, gerilmiş hat ve yolların topu. 3. kafes şeklinde olan. 4. kötü niyetlerle gizli kurulan topluluk.

şebeki (-.-) s. a. : ağsı, ağımsı.

şebhun (-) b. i. f. : gece baskını.

şebih (-.) s. a. : benzer.

şebistan (-.-) b. i. f. : yatak odası, gece ibadet edilen yer.

şebiyelda (-.-) b. i. f. a. : yılın en uzun gecesi [22 aralık].

şebnem b. i. f. : gece yağın rutubet, çiy.

şebpere b. i. f. : zool. yarasa.

şebtap, -bı (-.-) b. i. f. : ateşböceği.

şecaat, -ti (-.-) i. a. : yiğitlik, yüreklilik.

şecer i. a. : ağaç.

şecerat, -tı (-.-) i. a. ç. : şecereler.

şecere i. a. : bir kimsenin sülâlesini gösteren ağaç şekline benzer cetvel, soyağacı, kütük.

şeci, -i (-.-) s. a. : yiğit, yürekli.

şed, -ddi i. a. : 1. sıkı bağlama, sıkı

bağlanma, sıkma. 2. tasvir. 3. müz. bir diziyi, bulunduğu yerden başka bir perde üzerine nakletme.

şedaraban (...-) b. i. a. : müz. Türk müziğinde bir şed makam olup en az beş asırlıktır.

şeddadi (.-) s. a. : çok büyük ve sağlam [yapı].

şedde i. a. : gr. arapçada ve farsçada iki defa okunması gereken bir harfin üstüne konulan (w) işaret.

şedit, -di (.-), **şedide** (.-) s. a. : sert, çetin, sıkı.

şefaât, -ti (.-) i. a. : birinin suçundan geçilmesi için vasıta olma, araya girme.

şefakat, -ti i. a. : acıma, acıyarak ve koruyarak sevmek.

şefe i. a. : dudak, bir şeyin kenarı.

şefevi (.-) s. a. : dudakla ilgili, dudaksal. **Huruf-i şefeviye** (dudak harfleri) : b, p, f, m, v.

şefeviye i. a. : balıhbabagiller.

şeffaf s. a. : cam gibi, içinden ışığın ve görüşün geçmesine engel olmıyan, saydam. **Nim-şeffaf** : yarı saydam.

şefik, -ği (.-) [k kahn] s. a. : şefkatli, merhametli, sevecen.

şeftalu (.-) b. i. f. : "yarık erik" : şeftali. [şeft = yarık + alu = erik].

şegaf (.-) i. a. : hek. kalb zarı. **Şegaf-ı dahili-i kalb** : anat. içyürek-zar. **Şegaf-ı harici-i kalb** : anat. dışyürekzarı.

şehamet, -ti (.-) i. a. : yiğitlik.

şehap, -bı (.-) i. a. : yıldız akması [aslı : "şihap" dır].

şehbal, -li b. i. f. : kuş kanadının en uzun tüyü.

şehbender b. i. f. : konsolos.

şehbenderhane (...-) b. i. f. : şehben-derlik, konsolosluk.

şehvat, -tı (.-) i. a. ç. : şehvetler, arzular, istekler.

şehvi (.-) s. a. : kösnül.

şehik, -kı (.-) i. a. : 1. soluk alma. 2. hıçkırık.

şehir, hri i. f. : büyük belde, büyük kent, il.

şehir, -hri i. a. : 1. yeni aydan yeni aya kadar olan süre. 2. ay, yeni ay.

şehir (.-) s. a. : meşhur, namı, ünlü, adlı, tanınmış.

şehit, -di (.-) s. ve i. a. : din veya yüksek bir ülkü uğrunda can veren, savaşta ölen Müslüman.

şehka i. a. : hıçkırık; keskin çılgılık. **Şehka-i bukâ** : ağıt hıçkırığı.

şehlâ (.-) s. a. : şaşı, yan bakan [asıl anlamı : "elâ gözlü" dır].

şehlevent, -di b. s. f. : boylu boslu, taylan.

şehname (.-) b. i. f. : hükümdarların biyografisini manzum olarak anlatan eser.

şehnaz (.-) b. i. f. : müz. Şark müziğinin en eski bileşik makamlarından biri.

şehper b. s. f. : kuş kanadının en uzun tüyü.

şehrah (.-) b. i. f. : anayol, uluyol.

şehrâyin (.-) b. i. f. : donanma, şenlik.

şehremaneti (...-) b. i. a. t. : [eskiden] İstanbul -ve bir aralık- Ankara belediyelerine verilen ad.

şehremini (...-) b. i. a. t. : belediye başkanı, şehremanetinin başında bulunan kimse.

şehri (.-), **şehriye** s. a. : aya mensup, ayla ilgili, aylık.

şehriyar (.-) b. s. f. : hükümdar, padişah.

şehriyari (.-) b. s. f. : hükümdarla, padişahla ilgili.

şehsuvar (.-) b. s. f. : ata iyi binen, binici.

šeht, -di i. a. : bal, gümeç balı.

şehvani (.-) s. a. : hırsla, şiddetle istiyen, zevklerine, hislerine çok düşkün.

şehvet, -ti i. a. : arzu, istek, dışının veya erkeğin tabii arzusu, kösnü.

şehvetengiz (...-) b. s. a. f. : şehvet, istek, iştihâ uyandıran.

şehvetperest, -ti b. s. a. f. : şehvetine, nefsine çok düşkün [kimse], kösnücü.

şehzade (.-) b. i. f. : hükümdar oğlu, prens.

şek, -lki i. a. : işkil, şüphe. **Bilâ-şek**, **bi-şek** : şüphesiz.

şekil, -kli i. a. : şekil, biçim, eşit.

şekip -bi (.-) i. f. a. : sabır, tahammül. **Na-şekip** : sabırsız.

şeklen zf. a. : şekilce, biçimce, şekil bakımından.

şekli (.-) s. a. : şekile mensup, şekille ilgili.

şekliyat, -tı (.-) b. i. ç. : şekilbilgisi, morfoloji.

şekliye i. a. : fels. şekilcilik.

şekva (.-) i. a. : yakınma, sızlanış, sızıltı.

şellâle (.-) i. a. : şelâle, çağlıyan.

şem, -mmi i. a. : koklama, kokma.

İliss-i şem : koku duyma hassası.

şem'a a. i. : mum.

şel el i. a. : 1. vücuttaki renkli lekeler. 2. iskorbüt. 3. **hek**. sarı benek, gözde ağtabakanın en hassas noktası.

şemail, -li (-.) i. a. ç. : huylar, tabiatlar, ahlâklar. **Şemail-i şerife** : Hz. Muhammed'in kutsal tavırları.

şematet, -ti (-.) i. a. : şamata, gürültü, patırdı.

şemim (-) s. a. : güzel koku; güzel kokan, güzel kokulu.

şemime (-.) i. a. : güzel kokulu şey.

şemme i. a. : 1. bir kere koklama. 2. pek az şey.

şemmi (-) s. a. : 1. koklama ile ilgili. 2. kokusal. 3. koku alan.

Şems i. a. : Güneş.

şemsabat, -dı (-) b. s. a. f. : güneşi bol olan yer, güneşli.

şemsiye i. a. : 1. şemsiye. 2. güneşle ilgili. 3. zool. günsüler.

şenaat, -ti (-.) i. a. : alçaklık, çirkinlik, kötülük, yırtlazlık.

şeni, -i (-) s. a. : fena, kötü, ayıp, çirkin.

şe'ni (-) s. a. : fels. gerçek.

şe'niyet, -ti i. a. : fels. gerçek, gerçeklik.

şer, -rri s. a. : kötülük, kötü. **Şerrine lânet** : kötü kişi ile kötü olmak istenilmediğini anlatır.

şerafet, -ti (-.) i. a. : şeref sahibi olma, şereflielik.

şerait, -ti (-.) i. a. ç. : şartlar, koşullar.

şer'an zf. a. : şeriat bakımından, şeriatçe.

şerar (-), **şerare** (-.) i. a. : kıvılcım.

şeraret, -ti (-.) i. a. : fenalık, kötülük.

şerayi (-) i. a. ç. : şeriatlar, kanunlar, nizamlar.

şerayın (-) i. a. ç. : anat. şiryanlar, atardamarlar.

şerbet, -ti i. a. : 1. içilecek tatlı şey. 2. bazı maddelerin suda eritilmiş [suda eritilmiş çimento, suda eritilmiş gübre gibi].

şerc, -ci i. a. : anat. anus.

şeref i. a. : 1. büyüklük, yükseklik, ululuk, onur. 2. övünme. 3. üstünlük. **Şeref âzası** : onur üyesi.

şerefbahş b. s. a. f. : şeref veren, onur veren.

şerefe i. a. : minarede ezan okunan yer [aşl : "şürfe"].

şerefiye i. a. : şereflik, bir yerin imariyle civarda bulunan mülklerin artan kıymeti gözönünde tutularak, bunların sahiplerinden belediyece alınan para.

şerefyap, -bı (-) b. s. a. f. : şeref bulan, şeref kazanan.

şerer, şerere i. a. ç. : kıvılcımlar, kıvılcım.

şerh i. a. : genişletme, açıklama.

şerha i. a. : dilim, dilge, parça. **Şerha**
şerha : dilim dilim, parça parça..
şer'i (-) s. a. : şeriata ait, şeriatla
 ilgili. **Hüküm-i şer'i** : şeriata uygun
 hüküm.
şeriat, -tı (-) i. a. : Müslümanlık
 yolu.
şerif (-) s. a. : 1. şerefli, asil, temiz
 ve saygın kimse, aksoy. 2. Hz. Hü-
 seyin yoliyle Hz. Muhammed so-
 yundan olan.
şerik, -ki (-) s. a. : 1. ortak. 2. ar-
 kadaş.
şerir (-) s. a. : kötülük eden, azılı
 kimse.
şer'iyat, -tı (-) i. a. ç. : şer'i işlere,
 İslami şeriata uygun ve bununla
 ilgili olan işler.
şer'iyet, -ti i. a. : şeriata uygun ol-
 ma.
şerm i. f. : utanma, utanç, haya.
Bi-şerm : utanmaz.
şermgin (-) s. f. : utangaç.
şermnâk, -ki (-), **şermende**, **şermsar**
 (-) b. s. f. : utangaç, utanmış.
şes s. f. : altı [sayı]. **Şes ü beş** (şes
 beş) : 6 (ile) 5 [zar oyununda].
Şes ü dü (şesidü) : 6 (ile) 2 [zar
 oyununda]. **Şes ü cihar** (şesçi-
 har) : 6 (ile) 4 [zar oyununda].
Şes ü se (şesise) : 6 (ile) 3 [zar

oyununda]. **Şes ü yek** (şesiyek) :
 6 ile 1 [zar oyununda].
şeshane (-) b. i. f. : şişane, namlı-
 sinda 6 yivi bulunan tüfek veya
 top.
şet, -ddi i. a. : 1. sıkı bağlama, sıkı
 bağlanma, sıkma. 2. müz. Şark
 müziğinde bir diziye bulunduğu
 yerden başka bir perde üzerine
 nakletme.
şetaret, -ti (-) i. a. : sevinç, şenlik,
 şakraklık.
şetim, -tmi i. a. : sövme sövüp say-
 ma, sövgü.
şevahik, -kı (-) i. a. ç. : şahikalar,
 dağ tepeleri, doruklar.
şevahit, -di (-) i. a. ç. : şahitler, ta-
 nıklar.
şevaip, -bi (-) i. a. ç. : şaibeler, le-
 keler, kirler.
şevher i. f. : koca [zevç].
şevk, -ki i. a. : bot. diken.
şevk, ki i. a. : şiddetli istek; keyif,
 neşe, sevinç. **Şevk-ı cedit** : müz.
 araban kürdi makamının bir adı.
Şevk-ı dil : 1) gönül neşesi, sevin-
 ci; 2) müz. Türk müziğinde bir
 bileşik makam olup en az bir bu-
 çuk yüzyıllıktır. **Şevk u tarap** : 1)
 neşe, sevinç ve coşkunluk; 2)
 müz. Türk müziğinde bir bileşik
 makam olup III. Selim tarafından

terkibedilmiştir. **Şevk-efza** : 1) şevklendiren, neşe artıran; 2) **müz**. Türk müziğinde bir bileşik makam olup, kuvvetli bir tahminle III. Selim tarafından terkibolunmuştur.

şevkistan (.-) b. i. a. f. : dikenlik.
şevket, -ti i. a. : 1. kuvvet, güç. 2. ululuk.

şevval, -li (.-) i. a. : arabi aylarının onuncusu olup ilk üç günü şeker bayramıdır.

şey i. a. : nesne, obje.

şeyatin (.-) i. a. ç. : şeytanlar.

şeybiye i. a. : bot. likenler.

şeyda (.-) s. f. : deli, divane, çılgın, düşkün, şaşkın.

şeydai (.-) i. f. : sevgiden ileri gelen divanelik, şaşkınlık.

şeyh i. ve s. a. : 1. ihtiyar, yaşlı. 2. dervişlerin başı, tekke başkanı.

şeyhuhet, -ti (.-) i. a. : şeyhlik, ihtiyarlık, pirlilik, yaşlılık.

şeyhülislâm b. i. a. : şeyhislâm, [eskiden] şer'i mahkemelere ve din işlerine bakan ve sadrazamdan sonra en büyük rütbede bulunan zat.

şey'i (.-) s. a. : âfaki, nesnel, objektif.

şey'iyet, -ti i. a. : fels. nesnellik.

şeyin, -yni i. a. : ayıp, leke, kusur.

şeytan i. a. : melek iken Hz. Adem'e secde etmediği için Tanrı huzurundan kovulan ve insanları fena yollara sürmeğe uğraştığına inanılan yaratık; **mec.** çok akıllı, çok kurnaz.

şeytanet, -ti (.-) i. a. : şeytanlık, hile, kurnazlık, fesat.

şeytanetkârane (.-.-) zf. a. f. : şeytanlıkla, hile ile.

şeytani (.-) s. a. : 1. şeytanca. 2. şeytan işi olan.

şeyyat, -dı (.-) 1. s. a. : sıvacı. 2. s. riyakâr, yüze gülen.

şık, -kkı i. a. : bir işin iki cihetinden her biri.

şikkayı i. a. ç. : bir işin iki yanı.

şın, **şun** ha. a. : Osmanlı alfabesinin on altıncı harfi.

şia (.-) i. a. : 1. taraflılar, yardımcıları. 2. Hz. Ali taraflısı, şilik.

şiar (.-) i. a. : alâmet, parola, belgi.

-şiar (.-) s. f. : "iyi, üstünlük veren işaret, âdet" anlamına bileşik kelimeler yapar. **Şöhret-şiar** : şöhetli, ünlü.

şibih, -bhi i. a. : 1. benzeme, benze-yiş, benzer. 2. bir şeyin benzeri. 3. benziyen şey. **Şibih billûri** : kim. billûrsu, kristaloit. **Şibh-i cezire** : yarımada. **Şibh-i cezri** : bot. kökümsü. **Şibih zıl** ; fiz. yarı gölge.

Şibh-i isfenci : süngerimsi. **Şibh-i münharif** : geo. yamuk.

şiddet, -ti i. a. : 1. sertlik, çetinlik, katılık. 2. fazlalık. 3. sıklık. **Şiddet-i havas** : psik. duyum keskinliği.

şiddi (-) s. a. : yegîn.

şifa (-) i. a. : iyileşme, iyi olma, sağalma, onulma.

şifabahş (-) b. s. a. f. : şifa veren, iyileştiren.

şifahane (--) b. i. a. f. : hastane.

şifahen (-) zf. a. : ağızdan, sözle.

şifahi (--) s. a. : ağızdan olan, sözlü. **Şifahi imtihan** : sözlü sınav.

şifahiyat, -tı (-) b. i. ç. : şifahi olan, ağızdan alınan, sözlü ifadeler.

şifapezir (-) b. s. a. f. : iyileşebilir, geçebilir, onulur.

şifayab (--) b. s. a. f. : şifa bulma, onulma, iyileşme.

şihap, -bı (-) i. a. : yıldız akması.

Şii (--) i. a. : Şîa mezhebinden olan, Hz. Ali taraflısı, Alevî.

şiiir, -i'ri i. a. : vezinli ve kafiyeyle söz.

şikâf (-) i. f. : yarık, çatlak, yırtık.

-şikâf (-) s. a. : yaran, yırtan. **Şikâf-ı came** : eblise yırtığı.

şikak, -kı (-) i. a. : ayrılık, arabozokluğu, uyuşmazlık, anlaşmazlık.

şikâr (-) i. f. : av; avlama; avlanan hayvan.

şikârgâh (--) b. i. f. : av yeri, avlak.

şikâyat, -tı (-) i. a. ç. : şikâyetler, sızlanmalar.

şikâyet, -ti (-) i. a. : 1. dert yanma, sızıltı, yakınma, yanıkma. 2. davâ etme.

şikâyetname (-) b. i. a. f. : şikâyet mektubu.

şikem i. f. : karın.

şikemperest b. s. f. : boğazını seven, boğazına düşkün.

şikemperver b. s. f. : boğazına düşkün, çok yiyen, obur.

şiken i. f. : büklüm, kıvrım. **Şiken-i kâkiil** : kıvrıncık saç.

-şiken s. f. : kıran, kırıcı. **Dil-şişen** : gönül kıran, gönül kırıcı. **Hatır-şiken** : hatır kıran.

şikenç i. f. : büklüm, kıvrım. **Şiken-i gisu** : saç büklümü.

şikeste s. a. : kırık, kırılmış. **Şikeste beste** : kırık dökük, şöyle böyle.

şiküfte s. f. : açılmış.

şimal, -li (-) i. a. : kuzey, sol taraf.

Şimal-i garbi : coğr. kuzey batı.

Şimal-i şarki : coğr. kuzey doğu.

şimalen (-) zf. a. : kuzey yönünden.

şimali (--) s. a. : kuzey. **Kutb-i şimali** : kuzey kutbu.

şime (-) i. a. : huy, tabiat.

-şinas (-) s. f. : anlıyan, tanıyan, bilen. **Hatır-şinas** : hatır sayan, hatır tanıyan.

şinaver (-) s. ve i. f. : yüzücü, yüzgeç, yüzen.

şir (-) i. f. : 1. arslan. **Şir-dil** : arslan yürekli. 2. süt. **Şir-i mader** : ana sütü. **Şir-har** : süt emen, sütle beslenen.

şira (-) [hemze ile] i. a. : satın alma, satın alınma.

şira (-) [ayın ile] i. a. : yelken, gemi yelkeni. **Şira-ül-hanek** : anat. damak eteği.

ş'ra (-) i. a. : iki yıldızın adı.

Ş'ra-yi yemani : astr. semanın güney yarım küresinde bulunan Kelbülekbir (Büyükköpek) burcunun ve bütün semanın görünen en parlak yıldızı.

şiraze (--) i. f. : 1. kitabın dikişleri bozulmamak için iki uçlarına konulan ibrişimden örülmüş şerit. 2. sıra ve düzen. 3. bağ, örgü. 4. mec esas, düzen, nizam.

şire (-) i. f. : 1. süt. 2. sıra. **Şire-i engür** : üzüm suyu, sıra.

şirin (--) s. f. : şirin, tatlı, sevimli, canayakın. **Şirin-zaban** : tath dilli, dili tatlı.

şirinzeban (--) b. s. f. : tatlı dilli, dili tath.

şirk, -ki i. a. : Tanrı'ya ortak koşma, Allah'tan başka bir Allah bulunduğuna inanma.

şirket, -ti i. a. : 1. şeriklik, ortaklık. 2. ticaret için meydana gelen kurul.

şirret, -ti i. a. : şerirlik, kötülük. 2. o. geçimsiz, hırçın, huysuz, kavgacı.

şiryan (-) i. a. : anat. kırmızı kan damarı, atardamar. **Şiryan-ı sezen** : anat. soluk borusu. **Şiryan-ı taht-et-terkova** : anat. köprücük-altı atardamarı.

şita (-) i. a. : kış. **Mevsim-i şita** : kış mevsimi.

şitab (-) i. f. : koşma, çabukluk, atılım.

şitaban (--) s. f. : acele eden, koşan.

şitai (--), **şitevi** (--) s. a. : kışlık.

şive (-) i. f. : 1. konuşma tarzı, söyleyiş, ağız. 2. naz, eda, cilve.

şivebaz (--) b. s. f. : nazlı, cilveli, edalı.

şivekâr (--) b. s. f. : cilveli, nazlı, edalı, baylan.

şiven (-) i. f. : matem, yas; inleme, sızlanma.

şöhret, -ti i. a. : tanınmışlık, ün, ad, san. **Şöhret-i kâzibe** : yalancı ün.

şöhretgir (...) b. s. a. f. : ün salmış.
şöhretsîar (...) b. s. a. : şöhretli, ünlü.
-şu, -şuy (-) s. f. : yıkayan, temizliyen. **Came-şuy** : çamaşır yıkayan.
şua (-) i. a. : büyük bir ışıktan çıkan tel tel ışık, ışın.
şuaat, -tı (--) i. a. ç. : şualar, ışınlar. **Şuaat-ı şemsiye** : fiz. güneş ışınları.
şuabat, -tı (...) i. a. ç. : şubeler, kı-sımlar, takımlar, bölükler, dallar, budaklar. **Şuabat-ı tedrisiye** : öğ-retim kolları.
şuai (--) s. a. : şua ile, vektör ile ilgili, vektörel.
şuaiye (...) i. a. ç. : zool. ışınılılar.
şuara (...) i. a. ç. : şairler, ozanlar.
şube (-) i. a. : dal, kol, bölüm.
şubede (...) i. f. : el çabukluğu, hok-kabazlık.
şubedebaz (...) b. i. f. : hokkabaz.
şuğul, -ğlu i. a. : iş, uğraşma, çalış-ma.
şuh (-) s. f. : oynak, şen.
şuhum (-) i. a. ç. : içyağlar, don-yakları. **Şuhum-i madeniye** : mine-ral yağlar.
şukuk, -ku (-) i. a. ç. : şaklar, ya-rıklar, çatlaklar.

şule (-) i. a. : alev, ateş alevi.
şum (-) s. f. : uğursuz, meymenet-siz, şom.
şura (--) i. a. : danışma, **Şuray-i askerî** : süel danıştay. **Şuray-i devlet** : danıştay.
şure (-), **şurezar** (-) : çöl, çorak yer.
şuride (--) s. f. : 1. karışık, dağınık, perişan [akıl, gönül gibi şeyler h.]
 2. aşık, tutkun.
şuriş (-) i. f. : kargaşa, karışıklık.
şurut, -tu (-) i. a. ç. : şartlar, ko-şullar.
şuur (-) i. a. : anlama, kavrama; akıl, us. **psik. bilinç. Şuur nüvesi** : psik. bilinç çevresi.
şuuri (--) s. a. : şuurlu.
şübban (-) s. a. : şab'lar, gençler.
Şübban-ı vatan : vatan gençleri, vatan yigitleri.
şüceyre i. a. : ağaççık, bodur ağaç.
şüd i. f. : gitme, gidiş; gitti, geçti.
Amed ü şüd : geldi gitti; gelip gitme.
şüheda (...) i. a. ç. : şehitler, din uğ-runda can verenler; savaşta ölen Müslümanlar.
şühut, -du (-) i. a. : hazır olup gör-me, göze görünme; şahitler, tanık-lar.

şükran (.-) i. a. : iyilik bilme, ni-
mete karşı teşekkür.

şükrane (.-) i. a. : şükran, iyilik
bilme nişanesi.

şükûfe (.-) i. f. : çiçek.

şükür, -krü i. a. : teşekkür, minnet-
tarlık.

şümül, -lü (.-) i. a. : hepsini içine
alma, sarma, kaplama, kapsama.

şüphe i. a. : işkil, korku, kuşku.

şürekâ (.-) i. a. ç. : şerikler, ortak-
lar.

şürfe i. a. : şerefe.

şüru (.-) i. a. : başlama.

şütüm (.-) i. a. ç. : sövmeler, azar-
lamalar, sövüp saymalar.

şütürlep, -bi b. s. f. : deve dudaklı,
dudağı deveninki gibi sarkık.

şüün (.-) i. a. ç. : olaylar, olup biten-
ler, yeni işler, hâdiseler.

şüünat, -tı (.-) i. a. ç. : olaylar, olup
bitenler; yeni işler.

şüyu (.-) i. a. : şayi olma, yayılma,
duyulma. **Şüyu bulmak** : yayıl-
mak, duyulmak.

şüyuh, -hu (.-) i. a. ç. : şeyhler, ce-
maat ve kabile başkanları.

şüzür (.-) i. a. ç. : 1. madenin için-
den toplanan altın parçaları. 2.
süs olarak kullanılan inci, altın
gibi şeyler.

T

t ha. a. : Osmanlı alfabesinin dördüncü harfi.

taabbüs i. a. : somurtma, suratasma.

taabbüt, -dü i. a. : Allah'a kulluk etme, tapma, tapınma, tapınç.

taaccül, -lû i. a. : acele etme, acelecilik.

taaccüp, -bü i. a. : şaşma, şaşakalma.

taaddi (..-) i. a. : öteye geçme, saldırma; zulmetme.

taaddüt, -dü i. a. : çoğalma, sayısı artma.

taaffün i. a. : fena kokma, kokuşma, pis kokma.

taaffünat, -tî (...-) i. a. ç. : fena, pis kokular, pis kokmalar, kokuşmalar.

taahhüdat, -tî (...-) i. a. ç. : taahhüdedilen işler.

taahhüt, -dü i. a. : yapacağına söz verme, üzerine alma, yüklenme.

Taahhütlü : bağıtlı.

taakkul, -lû i. a. : akıl etme, anlama.

taakup, -bu (..-) i. a. : birbiri ardınca gitme; ard arda gelme.

taalluk, -ku i. a. : ilişik, ilgi, ilişki.

taallukat, -tî (...-) i. a. ç. : soysop.

taallül i. a. : kaçınma, kaçınısama.

taallülât, -tî (...-) i. a. ç. : ağır davranma.

taallüm i. a. : öğrenme.

taam (..) i. a. : yemek, aş. **Ba'de-t-taam** : yemekten sonra.

taammi (..-) i. a. : kör olma, görmez hale gelme.

taammuk, -u i. a. : derinleşme.

taammüden zf. a. : bile bile, tasarlayıp kurarak [suç işleme].

taammüm i. a. : umumileşme, genelleşme, yayılma.

taammüt, -dü i. a. : isteyerek, bileerek yapma, tasarlama, kurma.

taannüdat, -tî (...-) i. a. ç. : inadetsizlikler, direnmeler.

taannüt, -dü i. a. : inadetme.

taap, -bî i. a. : yorgunluk, zahmet. **Taab-ı zihni** : psik. zihin yorgunluğu.

taarri (..-) i. a. : soyunma, çıplak olma.

taarruz i. a. : saldırma, satışma.

Taarruzdan masun : dokunulmaz.

taarruzat, -tı (...) i. a. ç. : saldırı-
malar, sataşmalar, ilişmeler.

taarruzı (...) s. a. : taarruzla ilgili,
taarruz yoluyla.

taarrüf i. a. : haber alma, bir şeyi
herkes bilme.

taassup, -bu i. a. : 1. inat, direnme.
2. din bakımından uysal olmama,
bağnazlık.

taaşşuk, -ku i. a. : âşık olma.

taat, -tı (-) i. a. : itaat, ibadet.

taati (-) i. a. : alıp verme, verişme.
Taati-i efkâr : oylama.

taayyün i. a. : 1. belli olma, anlaşıl-
ma, belirme. 2. belli başlı adam ol-
ma.

taayyüş i. a. : geçinme, yaşama.

taazzi (-) i. a. : organlaşma, şekil-
lenme.

taazzum (-) i. a. : gözünde büyü-
me, büyük görünme.

taazzi (-), taazzuv i. a. : uzuv pey-
da etme, örgütlenme.

taazzum i. a. : 1. büyüklük satma,
kibirlenme. 2. kemikleşme.

tab (-) i. f. : 1. takat, kuvvet. 2.
parlaklık. 3. büküm, kıvrım. 4.
hararet ve ziya verici. **Tab-ı Hur-
şit** : Güneş'in harareti, kızgınlığı.

tabaat, -ti (-) i. a. : basım. [aş :
"tıbaat" dir].

tababet, -ti (-) i. a. : tabiplik, he-
kimlik, doktorluk.

tabaka i. a. : kat, katman.

tabakat, -tı (-) i. a. ç. : tabaka-
lar, katlar, katmanlar, dereceler.

tabakatülarz (...) b. i. a. : jeoloji.

taban (-) s. f. : parlak, ışıklı. **Nec-
m-i taban** : parlak yıldız. **Vech-i
taban** : parlak yüz.

tab'an zf. a. : tabii olarak, yaradı-
lıştan, kendiliğinden.

tab'aniye (-) i. a. : fels. doğacılık,
natüralizm.

tabasbus i. a. : yaltaklanma, yaltak-
lık, alçakça yalvarma.

tabasbusat, -tı (...) i. a. ç. : yaltak-
lanmalar, yaltaklıklar, alçakça
yalvarmalar.

tabdar (-) b. s. f. : parlak, hararet-
li, kızgın.

tabende (-) b. s. f. : parlak, parlı-
yan, ışıklı.

tabı, -b'ı i. a. : basma, tabiat, huy.

tabih, -bhi i. a. : pişirme.

tabi (-) [t ile] s. a. : 1. bağımlı,
bağlı, uyan. **Tabi cümle** : bağımlı
cümle, yan cümle.

tabi (-) [ti ile] s. a. : tabeden, ba-
san; matbaacı.

tabiat, -ti (-) i. a. : 1. yaradılış,
doğa, doğal. 2. huy, âdet. 3. büyük
aptes etme kolaylığı veya zorluğu.

tabiatıyla (.-.-) **zf.** a. t. : kendiliğinden.

tabii (--) 1. s. a. : doğal. 2. **zf.** elbette, meydanda, şüphesiz.

tabiiyat, -tı (.-.-) i. a. : tabii ilimler.

tabiiye (.-.-) i. a. : doğacılık, naturalizm.

tabiiyet, -ti (---) i. a. : 1. bağınç, bağım, bağlılık. 2. uyrukluk.

tabiiyyum (.-.-) i. a. ç. : tabii ilimlerle uğraşan bilginler; tabiatı Allah sayan zümre.

tabip, -bi (-) i. a. : hekim.

tabir (-) i. a. : 1. deyim. 2. yorma [rüya h.].

tabirat, -tı (---) i. a. ç. : 1. tâbirler, deyimler. 2. yormalar [rüya h.].

tabirname (.-.-) b. i. a. f. : tâbir kitabı, rüyaların yorumlarını yapan kitap.

tabistau (.-.-) b. i. f. : yaz mevsimi.

tabiş (-) i. f. : parlama, parlayış, parıldayış.

tabiye (---) i. a. : [askeri] yerli yerine koyup hazırlama; tertibetme.

tabl i. a. : 1. kös, davul. 2. anat. kulak zarı.

tablizen b. i. a. f. : davulcu.

tabnak, -ki (--) b. s. f. : parlak, ışıklı.

tabnüma (.-.-) b. i. f. : kuvvet ölçer, kuvvet sınaama aleti.

tabut, -tu (--) i. a. : tabut.

tacdar (--) b. s. ve i. a. f. : taçlı, taç giyen, padişah, hükümdar.

tacik, -ki (-) i. f. : İran'ın yakın komşusu olan "tai" kabilesinin acemce telâffuzıyla bütün Arapları ifade eden bir etnik terim.

tacil (--) i. a. : hızlandırma, çabuklaştırma, tezleştirme, ivdirme, önceleme.

tacir (-) s. ve i. a. : ticaretle uğraşan.

taciz (--) i. a. : sıkıntı verme, sıkma, baş ağrıtmaya; tedirgin etme.

taç, -cı (-) i. a. : 1. hükümdarların veya gelinlerin giydiği süslü başlık. 2. bot. çiçeklerin çanakyapraklarından sonraki renkli kısmı. **Tac-üs-sin** : anat. diştacı.

tadat, -dı (--) i. a. : sayma, sayım, sayış [sayı]. **Tadat ve tasnif** : sayım ve döküm.

tadil (--) i. a. : düzeltme, doğrultma, azaltma; değişiklik, değiştirmeye.

tadilât, -tı (---) i. a. ç. : doğrultmalar, doğrulamalar, düzeltmeler; değişiklik, değişiklikler.

tadilen (---) **zf.** a. : değiştirerek, değiştirilerek.

tadiye (-.) i. a. : 1. geçirme, tecavüz ettirme. 2. gr. bir fiili mütead-di (geçişli) hâle koyma.

tadlil (-) i. a. : dalâlete düşürme, doğru yoldan ayırma.

tafaddul i. a. : üstünlük taslama.

tafahhus i. a. : derin araştırma, inceden inceye araştırma.

tafdil (-) i. a. : birini veya bir şeyi diğerine üstün tutma, en üstünlük.

tafra i. a. : atıp tutma, yüksekten atma.

tafrafürüş (...-) b. s. a. f. : üst perdeden atıp tutan, palavracı.

tafsil (-) i. a. : bir şeyi ayrıntılarıyla anlatma.

tafsilât, -tı (...-) i. a. ç. : etraflıca anlatma; ayrıntı. **Tafsilâtiyle** : uzun uzadıya, ayrıntılarıyla.

tafsilen (-) zf. a. : uzunca olarak, uzun uzadıya.

tagaddi (-) i. a. : gıdalanma, beslenme, besi.

tagallüp, -bü i. a. : zorbalık, zorbalasma.

taganni (-) i. a. : 1. zenginleşme. 2. makamla okuma, şarkı söyleme.

tagayyüp, -bü i. a. : kaybolma, kayıplara karışma, ortadan kaybolma.

tagayyür i. a. : değişme. başkalaşma; bozulma, kokma.

tagdiye i. a. : gıdalandırma, besleme, beslenme.

taglit, -ti (-) i. a. : 1. şaşırtma, yanıltma. 2. yanlışlığını çıkarma.

tagış (-) i. a. : karıştırıp bozma, katıştırma; adlatma, hile etme.

tagyir (-) i. a. : değiştirme, başkalaştırma.

tagşiye i. a. : 1. örtme, örtülme, bürünme. 2. kendinden geçirme, geçirilme.

tagtlye i. a. : örtme, örtülme.

tahaccür i. a. : taşlaşma, taş olma.

tahaddüs i. a. : sonradan olma, çıkma, ortaya çıkma.

tahaddüsi (...-) s. a. : fels. sezgili, sezgisel.

tahaddüsiye i. a. : psik. sezgicilik.

tahaffuz i. a. : korunma, barınma, sakınma. **Tahaffuz yeri** : barınak, korunak, sığınak.

tahaffuzhane (...-) b. i. a. f. : karantina yeri.

tahaffüf i. a. : hafifleme, hafifleşme, yeğnilme, yeğnileşme.

tahakkuk, -ku i. a. : gerçekleşme.

tahakküm i. a. : 1. hüküm sürme. 2. zorbalık etme.

tahakkümat, -tı (...-) i. a. ç. : zorbalıklar.

tahalli (..-) i. a. : bezenme, donanma, süslenme.

tahallûk, -ku i. a. : ahlâklanma, kıhklanma, bir tabiat, huy edinme.

tahallus i. a. : 1. kurtulma. 2. mahlâs kullanma.

tahallûf i. a. : 1. geride kalma, arkada bırakılma. 2. uygun gelmeme.

tahallül i. a. : erime; coğr. ayrışım, ayrışma.

tahallüs i. a. : halâs olma, kurtulma.

tahallûf (.-) i. a. : 1. uymama, uygun gelmeme. 2. başkalık. 3. fels. ayrımlaşma.

tahammuz i. a. : oksitlenme, paslanma, ekşime.

tahammül i. a. : katlanma, çekme, dayanma, kaldırma. **Tahammül-fersa** : dayanılmaz. **Tahammül-sûz** : tahammülü mahveden, yakan. **Tahammül-güdaz** : tahammülü eriten, yok eden.

tahammülât, -tı (...-) i. a. ç. : dayanmalar, katlanmalar, çekmeler, kaldırmalar.

tahammür i. a. : mayalanma, ekşime.

tahammürat, -tı (...-) i. a. ç. : mayalanmalar, ekşimeler.

taharet, -ti i. a. : temizlik, temizlenme, arınma.

taharri (..-) i. a. : 1. arama, araştırma; aratma. 2. sivil polis. **Taharri memuru** : sivil polis.

taharriyat, -tı (...-) i. a. ç. : aramalar, araştırmalar, araştırılmalar; aratmalar.

taharrûf i. a. : sapıncı, aberasyon.

taharrük, -kü i. a. : kımıldanma, hareketlenme, oynama.

taharrükiyet, -tı i. a. : 1. fiz. hareketlilik, kımıldama hali. 2. fels. devinirlik.

taharrüs i. a. : çekinme, sakınma.

taharrüş i. a. : 1. tırmalanma, ör-selenme; kurcalanma, azdırılma. 2. irkilme.

tahassun i. a. : kale ve hisara kapanma, istihkâma çekilme.

tahassül i. a. : üreme; üretme.

tahassür [sin ile] i. a. : özleme, hasret çekme, özleyiş.

tahassür [se ile] i. a. : pıhtılaşma [kan]. **Tahassür-ü dem** : hek. kanın pıhtılaşması.

tahassüs i. a. : duygulanma. **biy. duyma**.

tahassüsat, -tı (...-) i. a. ç. : duygulanmalar.

tahassüdat, -tı (...-) i. a. ç. : birikmeler, yığılmalar, toplanmalar.

tahassün i. a. : sert davranma, sertleşme, katılaşma.

tahaşşüp, -bü i. a. : odunlaşma.

tahaşşüt, -dü i. a. : toplanma, birikme, yığılma, yığınak.

tahattur i. a. : hatırlama.

tahavvül, -lü i. a. : 1. değişme, dönme, dönüşme. 2. geo. dönüşüm, dönüştürüm.

tahavvülât, -tı (...-) i. a. ç. : değişme [ler], değişiklik [ler], dönüşme [ler]. **Tahavvülât-ı külliye:** büyük değişiklikler.

tahayyül i. a. : hayal etme, zihinde bir şey canlandırma, düşünme.

tahayyülât, -tı (...-) i. a. ç. : hayale getirmeler, hayalde canlandırmalar, hayale dalmalar.

tahayyülü (...-) s. a. : tahayyülle ilgili, tahayyül suretiyle.

tahayyür i. a. : hayrete düşme, şaşma; şaşalama, şaşırma.

tahayyüz i. a. : yer tutma, yer alma.

tahazzün i. a. : hüzünlenme, kederlenme.

tahazzür i. a. : hazer etme, sakınma, çekinme.

tahcil (-) i. a. : utandırma.

tahcilât, -tı (...-) i. a. ç. : utandırmalar.

tahdidat, -tı (...-) i. a. ç. : sınırlama, kısıntı.

tahdidi (...-) s. a. : sınırlayıcı.

tahdip, -bi (-) i. a. : kanburlaştırma, kubbelendirme.

tahdis (-) i. a. : 1. nakl ve rivayet etme. 2. şükranla bildirme.

tahdiş (-) i. a. : 1. tırmalama. 2. bulandırma, karıştırma.

tahdit, -di (-) i. a. : sınırlandırma, daralma, çevreleme.

tahfif (-) i. a. : hafifletme; yükünü azaltma.

tahin, -hını i. a. : öğütme, öğütülme.

tahir (-) s. a. : 1. temiz, aptes ve guslü bozan şeylerden biri bulunmayan. 2. müz. Türk müziğinde en eski makamlardan biri olup eskiden çok kullanılmıştır.

tahkik, -kı (-) i. a. : 1. soruşturma. 2. mat. gerçekleştirme, gerçekleştirme.

tahkikan (-) zf. a. : soruşturarak.

tahkikat, -tı (...-) [k lar kalın] i. a. ç. : soruşturma [lar].

tahkim (-) i. a. : sağlamlaştırma, berkitme.

tahkimat, -tı (...-) i. a. ç. : bir yeri düşmanın hücumuna karşı sağlamlaştırma veya düşman saldırmasına karşı sağlamlaştırılmış yer.

tahkir (-) [k kalın] i. a. : 1. hakaret etme. 2. hor görme, küçük

görme. **Tahkir-âmiz** : hakaretle karışık. **Tahkir etmek** : küçük düşürmek, aşağılamak.

tahkirat, -tı (.-) [k kalın] i. a. ç. : hakaret etmeler, hor görmeler, küçük görmeler.

tahlif (.-) [ha ile] i. a. : yemin verme, and içirme.

tahlif (.-) [hı ile] i. a. : birini kendi yerine bırakma.

tahlil (.-) [ha ile] i. a. çözüm, çözümlleme, ayırma; analiz.

tahlil (.-) [hı ile] i. a. : ekşitme, sirkeleştirme.

tahlili (.-) s. a. : çözümsel, analitik.

tahlis (.-) i. a. : kurtarma, temizleme. **Tahlis-i giriban etmek** : yakayı kurtarmak, yakayı sıyırmak. **tahlisiye** (.-) i. a. : cankurtaran; kurtarma.

tahlit, -tı (.-) i. a. : karıştırma, katıştırma.

tahliye [hı ile] i. a. : boşaltma, salıverme, bırakma.

tahliye [ha ile] i. a. : süsleme, donatma, bezeme.

tahmil (.-) i. a. : yükleme.

tahmin (.-) i. a. : 1. kestirme, oranlama. 2. sanma.

tahminen (.-) zf. a. : aşağı yukarı oranlamadan.

tahmini (.-) s. a. : oranlamaya dayanan, oranla, aşağıyukarı.

tahmir (.-) i. a. : 1. hayalandırma. 2. yuğurma, yuğurulma.

tahmis (.-) [hı ile] i. a. : 1. beşleme. 2. ed. bir beyte üç mısra daha katma.

tahmis (.-) i. a. : döğülmüş kahve satılan yer.

tahmit, -di (.-) i. a. : şükretme, hamdetme.

tahmiz (.-) i. a. : kim. oksitleme.

tahnit, -ti (.-) i. a. : mumyalama, tütüsleme.

tahniye i. a. : 1. tahınla ilgili. 2. öğütme ücreti.

tahribat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. yıkma, yıkıntı. 2. yıkımlık.

tahrif (.-) i. a. : bozma, değiştirme.

tahrir, -kı (.-) i. a. : 1. harekete getirme, kumldatma. 2. kışkırtma, ayartma. 3. uyandırma.

tahrîkâmiz (.-) b. s. a. f. : kışkırtıcı, körükleyici, kızıştırıcı.

tahrîkât, -tı (.-) i. a. ç. : kışkırtma, körükleme, kızıştırma.

tahrim (.-) i. a. : haram kılma, menetme.

tahrime (.-) i. a. : namaza başlarken "Allahü Ekber" sözü ile iki elinin baş parmaklarını kulak memelerine doğru kaldırarak tekbir alma.

tahrip, -bi (-) i. a. : yıkma, bozma.
tahripkâr (...) b. s. a. f. : yıkıcı, kırıp geçiren, zararlı.
tahrir (-) i. a. : 1. yazma. 2. kompozisyon. **Tahrir heyeti** : yazı kurulu.
tahrirat, -tı (--) i. a. ç. : resmi bir dairece yazılan mektup [lar], yazı, yazı işleri.
tahriren (...) zf. a. : yazı ile, yazmak suretiyle, yazılı olarak.
tahriri (--) s. a. : yazılı. **Tahriri imtihan** : yazılı sınav.
tahriş (-) i. a. : tırmalama, yakıp kaşındırma, azdırma.
tahrişat, -tı (--) i. a. ç. : tırmalamalar; yakıp kaşındırmalar, azdırmalar.
tahsil (-) i. a. : 1. öğrenim. 2. alım, alış, toplama [para].
tahsilât, -tı (--) i. a. : para alımı.
tahsildar (...) b. i. a. f. : 1. alımcı. 2. vergici.
tahsin (-) i. a. : 1. güzel kılma, süsleme, bezeme. 2. beğenme, alkışlama.
tahsir (-) [hı ile] i. a. : ziyana uğratma.
tahsir (-) [ha ile] i. a. : hasret bırakma, bırakılma, hasret etme, edilme.

tahsis (-) i. a. : 1. ayırma, özgülleme. **Be-tahsis** : özellikle. 2. [aylık] bağlama.
tahsisat, -tı (--) i. a. ç. : ödenek.
tahşidat, -tı (--) i. a. ç. : yığınak.
tahşit, -dı (-) i. a. : toplama, biriktirme, yığma.
tahşiye [ha ile] i. a. : haşiye, çıkma yazı yazma.
tahşiye [hı ile] i. a. : ürpertme, ürpertilme.
taht, -tı [hı ile] i. a. : 1. hükümdarın oturduğu koltuk. 2. alt.
taht, -tı [ha ile] i. a. : alt, aşağı. **Tahte-l-arz** : yeraltı. **Tahte-l-cilt** : derialtı. **Tahte-ş-şuur** : şuuraltı, altbilinç. **Tahte-z-zemin** : toprakaltı.
tahtani (--) s. a. : aşağıda bulunan, altta olan, alttaki. **Tahtani fevkanı** : altlı üstlü.
tahtelhıfz zf. a. : tutuklu olarak.
tahtie i. a. : kusurlama, suç bulma, yanlışını çıkarma.
tahtim (-) i. a. : mühürleme, mühür basma.
tahtit, -ti (-) i. a. : bir şey üzerinde çizgiler çizme. **Tahtit-i arazi** : topoğrafya.
tahur (-) s. a. : çok temiz ve temizleyici.

tahvif (-) i. a. : korkutma, korkuya düğürme.

tahvifen zf. a. : korkutarak.

tahvil (-) i. a. : değıştirme, döndürme, çevirme.

tahvilât, -tı (.-) i. a. ç. : borç senetleri, aksiyonlar.

tahzin (-) i. a. : hüzünlendirme, tasalandırma.

tahzip, -bi (-) i. a. : toplama, birleştirme.

tahzir (-) i. a. : sakındırma, çekindirme.

talf (-) 1. s. a. : tavafeden, dönüp dolaşan. 2. ö. i. : Arabistan'da Mekke yakınında bir şehir.

talfe (-) i. a. : 1. bölük, cemaat. 2. kabile. 3. tayfa, gemi işçisi.

talp, -bi (-) s. a. : tövbe eden.

tair (-) 1. s. a. : uçan, uçucu. 2. i. kuş.

tak, -kı (-) i. a. : 1. bina kemerli. 2. yarım daire biçiminde kapı ve pencere üstü. 3. kubbe, kümbet. **Tak-ı zafer** : tarihi bir hadiseyi, zaferi anmak veya gelecek olan büyük bir kimseyi karşılamak için kurulan kemerli yapı.

takabbuz i. a. : 1. büzülme, kısılma, toplanıp çekilme. 2. kabız, peklik olma.

takaddüm i. a. : ön gelme, ön alma, ileride bulunma, ileri gitme; öncelik. **Hakk-ı takaddüm** : önde bulunma hakkı.

takallüp, -bü i. a. : başka kalıba girme, değışme.

takallüs i. a. : çekilip toplanma, gerilme, kasılma.

takallüsât, -tı (.-) i. a. ç. : kasılmalar.

takarruh i. a. : karhalanma, çıban veya yara derinleşip büyüme.

takarrüp, -bü i. a. : yaklaşma, yaklaşma.

takarrür i. a. : 1. kararlaşıma. 2. karar kılma.

takas, -ssı i. a. : sayışma, hesaplama, ödeme; değış tokuş.

takaşşür i. a. : kabuk bağlama, kabuklanma, kabuk tutma.

takat, -tı (-) i. a. : güç, kuvvet; derman; hal.

takatgüdaz (-) b. s. a. f. : gücü eriten, yakan, mahveden.

takattur i. a. : damlama, damla damla akma.

takayyüdat, -tı (.-) i. a. ç. : dikkatler.

takayyüt, -dü i. a. : 1. kayıtlanma, bağlanma, bağlı olma. 2. çalışma, çabalama. 3. dikkatli davranma, özen, özen verme.

takaza i. a. : başa kakma.

takblıh (-) i. a. : çirkin görme, çirkinseme, beğenmeme, kınama, ayıplama.

takbil (-) i. a. : öpme.

takdim (-) i. a. : 1. sunma. 2. birini tanıtmak. 3. öne alma, önceye alma.

Takdim ve tehir : metatez, bir cümledeki sözlerin yerlerini değiştirerek düzeltme.

takdime i. a. : sunulan şey, hediye, sungu, sunu.

takdir (-) i. a. : 1. beğenme, değer biçme, değerleme. 2. Allah'ın istediği, Allah'ın yazdığı. **Takdirde** : 1) böyle olunca; 2) -se.

takdire (-) zf. a. : beğenerek; değerini anlıyarak.

takdirli (-) s. a. : saymaca.

takdir-kâr (-) b. s. a. f. : beğenip alkışlayan.

takdirname (-) b. i. a. f. : beğenilen bir işe karşı verilen yazılı kâğıt, beğence.

takdis (-) i. a. : 1. mukaddes tutma, kutsama. 2. ululama, büyük saygı gösterme.

takdisat, -tı (-) i. a. ç. : Tanrı'ya şükretmeler, ululamalar.

takfiye i. a. : kafiyeleme, ayaklama.

takibat, -tı (-) i. a. ç. : kovuşturma.

takiben (-) zf. a. : kovuşturarak.

takip, -bi (-) [k kalın] i. a. : 1. ardına düşme, kovalama, peşine düşme, gütmek, izlemek. 2. kovuşturma.

taklidi (-) s. a. : benzetmeli.

taklil, -li (-) i. a. : azaltma. **Taklil-i masarif** : masrafları kısma.

taklip, -bi (-) i. a. : altüst etmek, devirmek; aşağıya getirmek.

taklit, -di (-) i. a. : 1. takma, kuşanma. 2. birinin yaptığını aynen yapmaya çalışmak, benzetmek. 3. s. taklit yoluyla yapılmış şey. 4. eğlenme.

taknıl (-) i. a. : kanun koyma, yasama.

takriben (-) zf. a. : aşağı yukarı.

takribi (-) s. a. : yaklaştırmak, yaklaştırmaca, yaklaşık.

takribiyet, -ti (-) i. a. : fels. yaklaştırmak.

takrin (-) i. a. : yaklaştırmak, birlikte bulundurma, bulundurulma.

takrip, -bi (-) i. a. : 1. yaklaştırmak. 2. tahmin. 3. yolunu bulma.

takrir (-) i. a. : 1. anlatmak, anlatış. 2. önerge. 3. malını satan veya ipotek eden birinin resmi memur yanında verdiği ifade.

takrirat, -tı (--) i. a. ç. : ağızdan anlatılan şeyler.

takriz (-) i. a. : birini veya bir eseri, ağızdan veya yazı ile medhetme.

takrizat, -tı (--) i. a. ç. : 1. ödünç vermeler. 2. takrizler.

taksim (-) i. a. : 1. ayırma, bölme, paylaşma. **Taksim-i âmal** : iş bölümü. 2. **mat.** bölme, bölü. 3. **müz.** Şark müziğinde faslın başında ve ortasında yalnız bir çalgıcı tarafından akıldan yapılan bir gezinti.

taksimat, -tı (--) i. a. ç. : bölmeler, bölümler, bölüntüler.

taksir (-) i. a. : 1. kısaltma. 2. kabahat, kusur, suç. **Pür-taksir** : kabahatli, kusurlu.

taksirat, -tı (--) i. a. ç. : 1. kusurlar, suçlar. 2. alnyazısı.

taksit, -ti (-) i. a. : birkaç belirli kısma ayrılan bir borcun her parçası.

takti (-) i. a. : 1. kesme, parçalaması. 2. durğu.

taktir (-) i. a. : damıtma, damla damla akıtma, imbikten çekme.

takva (-) i. a. : gınahtan sakınma, kendini gözetme. **Takvallah** : Allah korkusu.

takvil (-) i. a. : iftira.

takvilât, -tı (--) i. a. ç. : iftiralar.

takvim (-) i. a. : 1. eğriyi doğrultma. 2. **takvim.** **Ahsen-i takvim** : en güzel nizam, tertip, şekil ve suret; mec. insan. 3. ayları, günleri ve bunların özelliklerini gösteren basılmış defter veya karton, takvim, almanak.

takvis (-) i. a. : kavislendirme, yay biçimine koyma.

takviye i. a. : kuvvetlendirme, pekiştirme, berkitme.

takyit, -di (-) i. a. : kayıt ve şartla bağlama, bağlı kılma, kayıtlama, daraltma.

talâk, -kı (-) i. a. : boşama; boşanma. **Talâk-ı selâse** : "üçten dokuza boş ol!" demek suretiyle kadın başka erkekle evlenmeden (hulleye girmeden) eski kocasına dönmesine imkân vermeyen talâk.

talâkat, -ti (-) i. a. : söyleme kolaylığı, düzgün sözlülük, uzdıllık.

talân (--) i. f. : talan, yağma, çapul. **Talân-ger** : yağmacı, çapulcu.

tal'at, -tı i. a. : 1. yüz, çehre. 2. güzellik.

talâvet, -ti (-) i. a. : güzellik, şirinlik, zariflik.

talebe i. a. ç. : öğrenci [ler].

talep, -bi i. a. : isteme, istek, dilek.

talepname (.-.) b. i. a. f. : istek kâğıdı.

talî (-.) i. a. : tali, baht, kader, kismet.

tali (--) s. a. : 1. sonradan gelen, bir şeyin arkası sıra giden. 2. ikinci derecede olan, ikincil. **Talî cümle** : gr. bağımlı cümle, yan cümle. **Talî had** : mant. sonurtu.

talik, -kı (--) i. a. : 1. asma, bırakma, erteleme; geciktirme, asıntıda bırakma, askıda bırakma. 2. eski harflerle yapılan, bütün harfleri devirli ve sülüs kalınlığında olan İran yazısıdır.

talil (--) i. a. : 1. sebep, bahane gösterme. 2. fels. tümevarım.

talim (--) i. a. : 1. öğretme, öğretim, okutma. 2. meşk ile yetiştirme. 3. askerlik idmanı. 4. egzersiz. **Talim ve Terbiye** : öğretim ve eğitim.

talimat, -tı (---) i. a. : 1. yönerge, direktif. 2. astüzük.

talimatname (---) b. i. a. f. : yönetmelik.

talimgâh (.-) b. i. a. f. : ask. uygulama olarak subay adayı yetiştirilen ordugâh.

talimhane (.-) b. i. a. f. : ask. talim alanı.

talimi (---) s. a. : ped. öğretsel.

talimname (.-) b. i. a. f. : 1. bir işyara verilen tembihleri içinde toplanan kitap. 2. ask. savaşta uygulanan çeşitli manevraları, gereçlerin nasıl kullanılacağını, her sınıfın görev ve davranışını belirten kurallar dergisi.

talip, -bi (-.) s. ve i. a. : talep eden, isteyen, istekli.

taltif (-) i. a. : 1. gönül alma, okşama. 2. rütbe, nişan, maaş artırım gibi şeylerle sevindirme.

ta'm i. a. : 1. yemek yeme. 2. tad, lezzet.

tam, -mmı (-) s. a. : eksiksiz, bütün.

tama'kâr (.-) b. s. a. f. : açgözlü, doymazlık, göz doymazlığı.

tamaen (.-) zf. a. : açgözlülük sebebiyle, hırsla.

tama'kâr (.-) b. s. a. f. : açgözlü, doymaz, pinti.

tamam (-) s. a. : bütün, tam, tüm. **Nâ-tamam** : tam değil, eksik. **Tamam-ı ceyy** : mat. kosinüs. **Tamamı tamamına** : başabaş.

tamamen (-) zf. a. : tamamiyle, büsbütün, bütüncül, baştan aşağı, bütünü, hepsi.

tamamiyet, -ti (.-) i. a. : bütünlük, tamlik, tümlük.

tamık (--) i. a. : derinleştirme.

tamim (--) i. a. : 1. umumî bir duruma koyma, genelleme. 2. genelge.

tamimen (--) zf. a. : genelge ile.

tamir (--) i. a. : bozuk bir şeyi düzeltme, onarım, onarma.

tamirat, -tı (---) i. a. ç. : tamirler, düzeltmeler, onarma, onarım.

tân i. a. : sövme, yerme, ayıplama, kınama.

tanassur i. a. : Hristiyan olma.

tanin (-) i. a. : çınlama, vızlama, tınlama, vızıltı.

taninendaz (.-) b. s. a. f. : tınlıyan, çınlıyan, vızlıyan.

tannan (-) s. a. : tınlıyan, çınlıyan.

tansif (-) i. a. : ikiye bölme.

tansir (-) i. a. : Hristiyanlaştırma.

tantana i. a. : 1. gürültü, harlıt. 2. debdebe, görkem.

tanzif (-) i. a. : temizleme.

tanzifat, -tı (--) i. a. ç. : temizlik işleri [belediyece yaptırılan].

tanzim (-) i. a. : düzeltme, düzenleme, sıralama, düzen verme, yoluna koyma.

Tanzimat, -tı (--) 1. i. a. : düzeltmeler, düzenlemeler, düzen vermeler, yoluna koymalar. 2. ö. i. : Sultan Abdülmecit zamanında, 1839 yılının 3 kasım günü Gülhane'de okunan ve "Gülhane Hatt-ı Hümayunu" adı altında anılan bir padişah fermanı olup Büyük Reşit Paşa

tarafından ilân edilen ıslahat tasarrısı ve bu ıslahatın devri.

tanzir (-) i. a. : benzerini yapma, eşleme.

tanziren (.-) zf. a. : nazire olarak, tanzir, benzetme yoluyla.

tar (-) i. f. : 1. tel, ağ, iplik. 2. karanlık.

tarac, -cı (--) i. f. : çapul, yağma, talan.

taraf i. a. : yan, yön. **Bi-taraf** : tarafsız, hiçbir tarafı tutmıyan. **Tarafından** : eliyle.

tarafeyn i. a. ç. : iki taraf, iki yan, yanlar.

tarafgir (.-) b. s. a. f. : taraf tutan, yan çeker, taraftar. **Tarafgirlik** : bir tarafı kayırma, yan tutma.

taraftar (.-) b. s. a. f. : 1. bir tarafı tutan, yandaş. **Taraftarı** olmak : ondan yana olmak. 2. kabul eden.

tarık, -kı (.-) i. a. ç. : tarikatlar, yollar.

taran (--) s. f. : karanlık.

tarap, -bı i. a. : sevinç, şenlik.

tarassut, -du i. a. : dikkatle bakma, gözetme, gözleme.

taravet, -ti (.-) i. a. : tazelik, körpelik.

tard i. a. : koğma, atma; püskürtme.

tardiye i. a. : ed. bir mesnevinin arasına konulan başka ek bir nazım parçası.

tarh i. a. : 1. çıkarma, atma. 2. ter-tibetme, yapma. 3. mat. çıkarma.
tarhani (.-) : müz. Türk - Çağatay klâsik halk şiiri müziğinde XV. yüzyılda kullanılmış bir şekil.

tarhun (.-) i. a. : hekimlikte kulla-nılan ıtırılı bir bitki; tuzla otu.

Tarik, -ğı (.-) ö i. a. : sabah yıldızı, Çulpan, Venüz (Zühre).

tarif (--) i. a. : i. a. : etraflıca an-latma, tanım, tanımlama.

tarife (-.) i. a. : fiat, zaman ve saire gösteren cetvel.

tarih (-) i. a. : tarih. **Tarih-i edebi-yat** : edebiyat tarihi. **Tarih-i milâ-di** : Milâdî tarih.

tarihçe (-.) b. i. a. f. : tarih özeti.

tarihi (-) s. a. : tarihe ait, tarihle ilgili, tarihsel.

tarik, -kı (.-) i. a. : 1. yol. 2. usul. 3. meslek. 4. vasita, sebep.

tarik, -ki (.-) s. a. : terkeden, vaz-geçen. **Tarik-i dünya** : 1) dünya işlerinden elini ayağını çekip bir köşede oturan; 2) evlenmiyen, pa-paz. **Tarikiyle** : yoliyle.

tarikât, -ti (.-) i. a. : dinî vecit ve istiğrak yolu.

tarip, -bi (--) i. a. : Araplaştırma.

tariz (--) i. a. : dokundurma, takıl-ma, taş atma [sözle].

tarsin (.-) i. a. : sağlamlaştırma, berkitme.

tarsinat, -tı (.-) i. a. : sağlamlaştı-rmalar.

tartip, -bi (.-) i. a. : ıslatma, nem-lendirme.

tarumar (-.) b. s. f. : karmakarışık, dağınık, darmadağın.

tarz i. a. : şekil, biçim, kılık, yol, usul. **Tarz-ı faaliyet** : işleyiş. **Tarz-ı hareket** : tutum. **Tarz-ı teşkil** : kuruluş.

tarziye i. a. : 1. razı etme. 2. piş-man olmanın af dilemek üzere gös-terdiği muamele.

tasabbun i. a. : sabunlaşma; sabun gibi köpürme.

tasaddi (-) i. a. : kalkışma, yanaş-ma [bir işe], yeltenme.

tasaddur i. a. : en baş köşeye geç-me, başta bulunma.

tasallut, -tu i. a. : musallat olma, sarkıntılık, sataşma.

tasallutat, -tı (.-) i. a. ç. : musallat olmalar, sataşmalar.

tasalluten zf. a. : musallat olarak, sataşarak.

tasallûf i. a. : 1. öğünme. 2. ed. şai-rin fahiye (kendini övme) yolun-da yazdığı şiir.

tasallüp, -bü i. a. : 1. katılma, sertleşme. 2. sağlamlaşma.

tasannu' (.-) i. a. : yapmacık.

tasarruf i. a. : 1. tutum. 2. sahip olma, elinde bulundurma. 3. idare ile kullanma.

tasa'up, -bu i. a. : güçleşme.

tasa'ut, -du i. a. : yükselme, ağma.

tasavvuf i. a. : yaradılışın sırrını vecd ve istiğrakta arıyan İslâm felsefesi, mistisizm.

tasavvufat, -tı (.-) i. a. ç. : tasavvufiler.

tasavvufi (.-) s. a. : tasavvufi ilâhî, mistik.

tasavvur i. a. : düşünme, niyet, tasarlama.

tasavvurat, -tı (.-) i. a. ç. : düşünceler, niyetler, tasarımlar.

tasavvut, -tu i. a. : leng. perdelenme, sesleme.

tasdi (.-) i. a. : baş ağrıtırma, rahatsız etme.

tasdiat, -tı (.-) i. a. ç. : baş ağrıtmalar, rahatsız etmeler, can sıkımlar.

tasdik, -kı (.-) i. a. : onama, onaylama, doğruluğuna inanma, gerçekleme doğrulama. **Bi-t-tasdik**: tasdik ile, onaylıyarak.

tasdikname (.-) b. i. a. f. : gerçekleme kâğıdı.

tasfif (.-) i. a. : saf saf dizme, sıralama, dizme.

tasfiye i. a. : 1. temizleme, arıtma, süzme. 2. hesapları düzeltme. **Tasfiye-hane** : (petrol) arıtma yeri.

tasgir (.-) [k kalın] i. a. : küçültme.

tashih (.-) i. a. : düzeltme, doğrultma.

tashihat, -tı (.-) i. a. ç. : düzeltmeler, doğrulamalar, doğrultmalar.

tasir (.-) [sat ile] i. a. : sıkma, suyunu çıkarma.

tasir (.-) [sin ile] i. a. : güçleştirme, güçleştirilme.

taslip, -bl (.-) i. a. : 1. katılaştırma. 2. haça, çarpmaya gererek idam etme.

taslit, -ti (.-) i. a. : musallat etme, başa sarma.

tasmim (.-) i. a. : kararlaştırma, kurma, tasarlama, tasımlama.

tasni (.-) i. a. : düzme, uydurma, yapma.

tasnif (.-) i. a. : sınıflama, sıralama, ayırma, bölümlendirme, sıraya koyma.

tasnifat, -tı (.-) i. a. ç. : tasnif edilmiş eserler.

tasrif (.-) i. a. : gr. çekme, kelimelerin şekilden şekile girmesi, çekim. **Tasrif etmek** : gr. çekmek.

tasrih (.-) i. a. : açıklama, aydınlatma; açık söyleme, belirtme. **Bi-t-tasrih** : açıktan açığa bildirerek.

tasvibat, -tı (.-) i. a. ç. : onamalar, doğru bulunan, uygun görülen şeyler.

tasvip, -bi (.-) i. a. : tasdik etme, beğenme, uygun bulma, onama.

tasvir (.-) i. a. : 1. resim, figür, portre. 2. yazı ile tarif etme.

tasviri (.-) s. a. : fels. tasvir ile ilgili, betimsel.

tatbik, -ki (.-) i. a. : karşılaştırma, uydurma; uygulama.

tatbikat, -tı (.-) i. a. ç. : uygulama, karşılaştırma.

tathir (.-) i. a. : temizleme, paklaşma.

tathirat, -tı (.-) i. a. ç. : temizlikler.

tatıl (.-) i. a. : azat, çalışmayı durdurma; çalışmaya ara verme.

tatlik, -kı (.-) i. a. : boşama.

tatmin (.-) i. a. : doyurma, kandırma.

tatminkâr (...-) b. s. a. f. : gönüllü kandırıcı.

tatvil (.-) i. a. : uzatma, uzatılma.

taun (--) i. a. : hek. veba, yumurcak denilen salgın hastalık.

tav i. a. : 1. itaat etme, boyun eğme, dinleme. 2. istiyerek bir şey yapma.

tavaf (.-) i. a. : 1. etrafını dolaşma. 2. hacı olmak üzere zamanında ve muayyen usul dahilinde Kâbe'nin etrafını dolaşarak ziyaret etme.

tavaif (.-) i. a. ç. : taifeler, milletler; bölükler. **Tavaif-i mülûk :** Abbasi İmparatorluğunun yıkılmasından sonra İslâm âleminde teşekkül eden küçük devletler.

tav'an zf. a. : gönülden, istiyerek.

Tav'an ve kerhen : ister istemez.

tavassut, -tu i. a. : aracılık, arabulma, araya girme.

tavaşi (.-) i. a. : hadım ağası, harem ağası.

tavattun i. a. : vatan edinme; yerleşme, yurt tutma, yurtlanma.

tavazzuh i. a. : açıklanma, aydınlanma.

tavir, -vri i. a. : 1. tarz, gösteriş; sahte hareket. **Tavr ü hareket :** gidiş.

tav'i (.-) zf. a. : kendiliğinden, içinden.

tavik, -kı (--) i. a. : geri bırakma, bekletme, asıntıya bırakma, asıntı.

tav'iyet, -ti i. a. : fels. içindelik, kendiliğindenlik.

taviz (--) i. a. : bir şeyin yerine başka bir şey verme, ödün, ödünleme.

tavizat, -tı (---) i. a. ç. : tavizler, ödümler.

tavizen (---) zf. a. : karşılık olarak, karşılık alınmak suretiyle.

tavizi (--) s. a. : **fels.** ödüllü.

tavk, -kı i. a. : 1. gerdanlık. 2. tasma. 3. boyunduruk.

tavsif (-) i. a. : vasıflandırma, ni-teleme.

tavsit, -ti (-) i. a. : araya koyma, aracılık ettirme, aracı bulma.

tavsiye i. a. : 1. salık verme. 2. birini bir şey yapmaya teşvik etme, öğütme.

tavsiyename (...-) b. i. a. f. : birinin kayırılması için yazılan yazı.

tavzif (-) i. a. : vazifelendirme, görevlendirme, ödevlendirme, iş verme.

tavzih (-) i. a. : açıklama, aydınlatma.

tay, -yyı i. a. : 1. dürtüp bükme, aradan çıkarma; yoketme, kaldırma, kesme. 2. atlama, üzerinden geçme.

tayeran (...) i. a. : uçuş, uçma.

tayf i. a. : hayal, görüntü; uykuda veya karanlıkta görülen hayal.

tayfbin (-) b. i. a. f. : **fiz.** spektroskop.

tayin (--) i. a. : 1. belirleme, sınır-lama, belirtme. 2. atama. **Tayin olunmak** : atanmak.

tayini (---) s. a. : belirliyen.

tayip (-) i. a. : ayıplama, kınama.

tayr i. a. : kuş.

tayyar (-) s. a. : uçan, uçar, uçucu.

tayyare (-) i. o. : uçak.

tayyareci i. o. t. : uçman.

tayyibe i. a. : iyi iş ve davranış.

tayyip, -bi s. a. : iyi, hoş, peki, âlâ.

tazallüm i. a. : sızlanma, yanıp yakılma, yanıkma, yakınma. **Tazallüm-i hal** : halinden şikâyet etme, sızlanma.

tazallümat, -tı (...-) i. a. ç. : sızlanmalar, yanıp yakılmalar, yanıklar.

tazammun i. a. : 1. kapsama, içine alma. 2. içlem, içirme.

tazarru (...) i. a. : yalvarış, yakarış, yakarma, dua etme.

tazarruat, -tı (...) i. a. ç. : ricalar, niyazlar, yalvarmalar.

tazarrur i. a. : zarara uğrama.

tazibat, -tı (---) i. a. ç. : azaplar, eziyetler, boşuna yormalar, üzme-ler.

taz'if (-) i. a. : 1. iki kat etme. 2. zayıflandırma.

tazim (--) i. a. : saygı gösterme, ağırlama; ululama, yüceleme.

tazimat, -tı (---) i. a. ç. : saygı gös-termeler, ağırlamalar; ululamalar.

Tazimat arzetmek : yüksek saygılarını sunmak.

tazimen (--) zf. a. : saygılıyarak.

tazip (--) i. a. : azap verme, rahatsız etme, üzme.

tazir (--) i. a. : azarlama.

taziyane (-.-) i. f. : 1. kamçı, kırbaç. 2. tezene, mızrap.

taziye (-.-) i. a. : başsağlığı dileme, avutma.

taziyenane (-.-) b. i. a. f. : başsağlığı için yazılan yazı.

taziz (--) i. a. : büyükleme, ululama, sevgi ile anma.

tazmin (-) i. a. : 1. sebep olduğu zarar ve ziyanı ödeme. 2. ed. başkasının seçilmiş bir sözünü kendi sözü arasında iradetme.

tazminat, -tı (--) i. a. : ödek, ödenek.

tazyik, -kı (-) i. a. : sıkıştırma, zorlama, baskı; basınç.

teadül (-) i. a. : denk gelme, denklik, denkleşme.

teahhur i. a. : gecikme, arda kalma, geç kalma.

teakup, -bu (-) i. a. : art arda gelme.

tealâ (--) fi. a. : yüksek olsun!

teali (--) i. a. : yükselme, yücelme.

Teali-perver : yükselmeyi seven.

teallüm i. a. : öğrenme.

teami (--) i' a. : görmemezlikten gelme.

teamül (-) i. a. : 1. âdet, gelenek, yapılageliş. 2. kim. tepkime.

tearri (-) i. a. : soyunma, çıplaklaşma.

tearüf (-) i. a. : tanınma.

teavün (-) i. a. : yardımlaşma.

teb i. a. : sıtma.

tebaa i. a. : bir devletin hükmü altında bulunan kimse [ler], uyruk.

tebadül (-) i. a. : değişme, bir birinin yerine geçme; değişim.

tebah (-) s. f. : 1. bozuk, çürük, berbat; yıkılmış. 2. i. yıkıntı; tükenme.

tebahhur i. a. : 1. buharlaşma, buğulanma. 2. uçma [su h.].

tebahi (--) i. a. : övünme.

tebaiyet, -ti (-.-) i. a. : tâbi olma, uyma; baş eğme.

tebaki (--) i. a. : ağılsama, yalandan ağlama, ağlar görünme.

tebarüz (-) i. a. : belirgi, belirme.

tebâüt, -dü (-) i. a. : uzaklaşma; mant. ıraksama.

tebayün (-) i. a. : zıt, karşı.

tebcil (-) i. a. : büyükleme, ululama.

tebcilât, -tî (.-) i. a. ç. : ululamalar, ağır-lamalar.

tebellen (.-) zf. a. : ululiyarak, ağır-liyarak.

tebdil (.-) i. a. : değiştirme. **Tebdil-i mekân** : yer değiştirme. **Tebdil-i hava** : hava değişimi.

tebean zf. a. : uyarak.

tebeddül i. a. : değişme, değişim.

tebeddülât, -tî (.-) i. a. ç. : değişiklikler; değişiklik.

tebelluğ i. a. : bildiriyi alma; yetişme, erişme.

tebellür i. a. : billürleşma, belirme.

tebenni (.-) i. a. : oğulluğa kabul etme, oğul edinme.

teber i. f. : 1. küçük balta. 2. [eskiden] dervişlerin taşıdıkları uzun saplı ve yarım ay biçimindeki balta. 3. meşin bıçağı.

teberri (.-) i. a. : aklanma, berilenme, arınma.

teberru, -u (.-) i. a. : armağan; armağan olarak verme, bağışlama, bağış.

teberruan zf. a. : armağan olarak, bağış olarak, bağışliyerek.

teberrük, -kü i. a. : mübarek sayma, uğur sayma.

teberrükat, -tî (.-) i. a. ç. : mübarek saymalar, uğur saymalar.

teberrüken zf. a. : uğur sayarak.

teberrüt, -dü i. a. : soğuma.

teberrüz i. a. : meydana çıkma, görünme.

tebessüm i. a. : gülümseme.

tebessümat, -tî (.-) i. a. ç. : gülümsemeler.

tebevvl i. a. : işeme. **Tebevvl-i sükkeri** : idrarda şeker bulunma.

tebeyyün a. i. : anlaşılma, belli olma, belirme.

tebhîr (.-) i. a. : 1. buğu çıkartma. 2. etüv makinesinden geçirme. **Tebhîr-hane** : buğuevi.

teb'id (.-) i. a. : uzaklaştırma; sürme.

te'bit, -di (.-) i. a. : ebedileştirme, sonsuzlaştırma.

tebliğ (.-) i. a. : bildirme; bildiri.

tebligat, -tî (.-) i. a. ç. : bildiri.

tebrik, -ki (.-) i. a. : kutlama.

tebrikât, -tî (.-) i. a. ç. : tebrikler, kutlamalar.

tebrikname (.-) b. i. a. f. : tebrik yazısı, kutlama yazısı.

tebrit, -di (.-) i. a. : soğutma.

tebriye i. a. : kurtarma; aklama, temize çıkarma.

tebşir (.-) i. a. : müjdeleme, muştulaama.

tebyin (.-) i. a. : açaıklama.

tebyiz (.-) i. a. : beyaza çekme.

tebzir (.-) i. a. : 1. israf suretiyle dağıtma. 2. har vurup harman savurma.

tecahül (.-) i. a. : bilmemezlikten gelme, bilmez görünme, bilmezlenme. **Tecahül-l ârifane** : ed. bilmezlikten gelme.

tecahülât, -tı (.-) i. a. ç. : cahil gibi görünmeler, bilmezlikten gelmeler.

tecanüs (.-) i. a. : bir cinsten olma.

tecarip, -bi (.-) i. a. ç. : tecrübeler, denemeler.

tecasür (.-) i. a. : cesaretlenme.

tecavif (.-) i. a. ç. : oyuklar, oyuk yerler.

tecavür i. a. : komşu olma.

teoavüz (.-) i. a. : geçme, aşma, saldıрма, dokunma.

tecavüzat, -tı (.-) i. a. ç. : tecavüzler, saldırmalar, dokunmalar, aşmalar, geçmeler.

tecavüzkâr (.-) b. s. a. f. : saldırgan, sataşkan, saldırcı.

tecazüp (.-) i. a. : psik. duygudaşlık.

tecdit, -di (.-) i. a. : yenileme, tazeleme.

tecebbür i. a. : kibirlenme, büyülenme.

teceddüt, -dü i. a. : yenileşme, yenilenme, yeni olma. **Teceddüt-perver** : yenilik tarafı.

tecehhüz i. a. : hazırlanma; donanım.

tecellâ, tecelli (.-) i. a. : 1. görünme, meydana çıkma, baş gösterme, belirme. 2. talih.

tecelliyat, -tı (.-) i. a. ç. : tecelliler, belirmeler, görünmeler.

tecellüt, -dü i. a. : 1. yalandan cesaret, yiğitlik gösterme. 2. inadette, ayak direme.

tecemmu, -u i. a. : toplanma, topluluk, birleşme, toplantı, birikme, yığılma, yığınak.

tecemmuat, -tı (.-) i. a. ç. : toplanmalar, yığılmalar, birikmeler.

tecemmül, -lü i. a. : süs, süslenme.

tecemmüt, -dü i. a. : donma; sertleşme, katılaşma.

tecennün i. a. : çıldırma, delirme.

tecennüp, -bü i. a. : sakınma, çekinme.

tecerrüt, -dü i. a. : yalnız olma, el çekme, sıyrılma, soyutlanma.

tecessüm i. a. : cisimlenme, göz önüne gelme, görünme. **Tecessüm-i hayal** : hayal görme.

tecessüs i. a. : araştırma, yoklama, gözetleme.

tecassüsât, -tî (...) i. a. ç. : yoklamalar, araştırmalar; gözetlemeler.

tecassüt, -dü i. a. : gövdelenme.

tecezzî (...) i. a. : cüzlenme, cüzlere ayrılma; ufalanma.

tecezzür i. a. : kökleri bir sıra üzerine düzenleme.

tecil (--) i. a. : geri bırakma, erteleme.

tecillât, -tî (---) i. a. ç. : sonraya bırakmalar, geciktirmeler [belli bir zamana kadar].

teclit, -di (-) i. a. : ciltletme, kap geçirme, kaplama.

tecmlî (-) i. a. : süs.

tecmls (-) i. a. : ed. cinas yapma, iki anlamlı söz söyleme.

tecrim (-) i. a. : cezaya çarptırma, suçlandırma.

tecrimat, -tî i. a. ç. : suçlandırmalar.

tecrit, -di (-) i. a. : ayırma; soyutlama, yalınlama.

tecrübe i. a. : 1. deneme. 2. görgü [aşl : "tecrîbe" dir].

- **tecrüblî (...)** s. a. : deneysel. [aşl : "tecrîbî" dir].

tecvîf (-) i. a. : oyma, içini boşaltma.

tecvit, -di (-) i. a. : 1. güzelleştirme. 2. Kur'an'ı gerekli usul üzerinden okuma. 3. bu okumayı öğretme kitap.

tecviz (-) i. a. : caiz görme, uygun bulma, izin verme; onama.

tecvizat, -tî (...) i. a. ç. : caiz görmeler, izin vermeler, verilmeler; onamalar.

tecziye i. a. : cezalandırma.

techîl (-) i. a. : cahilliğini yüzüne vurma, bilmezleme.

teçhiz (-) i. a. : 1. donatma, donatım. **Techiz-i sefaln** : gemilerin donatımı. 2. lüzumlu şeyleri tamamlama.

teçhizat, -tî (...) b. i. ç. : donatım.

tedabir (--) i. a. ç. : tedbirler, sakınmalar; yollar, çareler.

tedafî (-) i. a. : kendini sakınarak saldırışa karşı koyma.

tedafîlî (...) s. a. : savunma üzerine olan, savunmalık.

tedahül (-) i. a. : 1. birbiri içine girme. 2. geri kalma. **Tedahülde kalmak** : ödenmeden birikmek.

tedahülât, -tî (...) i. a. ç. : tedahüller.

tedal (--) i. a. : birbirini çağırma, çağırışma, psik. çağırışım.

tedarîk, -kî (-) i. a. : araştırıp bulma ele geçirme, edinme, hazırlama [aşl : "tedârük" dir].

tedarîkat, -tî (...) i. a. ç. : 1. tedarik olunan şeyler. 2. hazırlık [aşl : "tedarükât" dir].

tedavi (.-) i. a. : kendini iyi etmiye
çalışma, ilâç alma.

tedavül (.-) i. a. : geçme, dönme,
elden ele dolaşma; sürüm, geçer-
lik.

tedavür (.-) i. a. : sıra ile yapma;
karşılıklı yapma.

tedbir i. a. : bir işin başarılması için
kurulan düzen, önlem. **Hüsn-i ted-**
bir : iyi düşünülerek tutulan yol.
Su-i tedbir : yanlış tutulan yol.

tedebbür i. a. : 1. arkasını dönme. 2.
tedbir alma.

tedehhi (.-) i. a. : dâhileşme, deha
eseri gösterme.

tedehhün i. a. : yağlanma, yağ sü-
rünme.

tedehhüş i. a. : dehşete düşme, kork-
ma, yılma, yılgınlık, ürkme.

tedemmuğ i. a. : beyinleşme.

tedenni (.-) i. a. : alçalma, düşme,
gerileme.

tedenniyat, -tî (.-) i. a. ç. : gerile-
meler, alçalmalar, düşmeler.

tedennüs i. a. : kirlenme, pislenme.

tederrüç, -cü i. a. : derece derece,
adım adım ilerleme.

tederrüs i. a. : ders alma, öğrenme.

tedeyyün i. a. : 1. dindar olma. 2.
borçlanma.

tedfin (.-) i. a. : defnetme, gömme.

tedhin (.-) i. a. : tütsüleme, duman-
lama.

tedhiş (.-) i. a. : ürkütme, yıldırma,
yıldırğı.

tediben (.-) zf. a. : tedip için, tev-
bih ve takdir ederek.

tedip, -bî (.-) i. a. : uslandırma, yo-
la getirme.

tediyat, -tî (.-) i. a. ç. : ödemeler.

tediye i. a. : ödeme; borç verme. **Te-**
diye-i deyn : borç ödeme.

tedmir (.-) i. a. : sındırma, tepele-
me, yok etme.

tedricen (.-) zf. a. : derece derece,
azar azar, yavaş yavaş.

tedrici (.-) s. a. : derece derece
olan, dereceli, kerteli.

tedriç (.-) i. a. : derece derece, ba-
samak basamak ilerletme.

tedrip, -bî (.-) i. a. : yetiştirim.

tedris (.-) i. a. : ders verme, okutma,
öğretme. **Tedris heyetî âzası** : öğ-
retim üyesi.

tedrisat, -tî (.-) i. a. ç. : öğretim.

tedvin (.-) i. a. : 1. toplayıp tertib-
etme. 2. divan şekline sokma.

tedvir (.-) i. a. : 1. çevirme, döndür-
me. 2. yönetme, çekip çevirme.

teeddüp, -bü i. a. : edeplenme, utan-
ma, çekinme, sıkılma.

teehhül i. a. : evlenme.

teehhür i. a. : geri kalma, gecikme.
teekküt, -dü i. a. : sağlamlaşma.
teellüm i. a. : elemilenme, kederlenme, dertlenme, tasalanma.
teemmül i. a. : derin düşünme.
teemmüli (...) s. a. : düşünceli.
teemmüm i. a. : ana edinme.
teennü (...) i. a. : ağır davranma; sakınma.
teenniyat, -tı (...) i. a. ç. : acelesiz ve düşünceli davranmalar.
teessüf i. a. : eseflenme, kederlenme, tasalanma; acıma; yerinme.
teessür i. a. : kederlenme, üzülme, üzüntü; fels. duygulanım.
teessüri (...) s. a. : duygusal.
teessüriyet, -ti i. a. : fels. duygululuk.
teessüs i. a. : kurulma, yerleşme, temelleşme, kökleşme.
teevvül i. a. : başka mânaya gelme, anlamı başka olma.
teeyyüt, -dü i. a. : doğru çıkma, sağlamlaşma, gerçekleşme.
teezzi (...) i. a. : rencide olma, kırılma, incinme.
tefahhum i. a. : kömürleşme.
tefahhus i. a. : derinden inceleme, araştırma.
tefahhusat, -tı (...) i. a. ç. : inceden inceye araştırmalar.

tefahür (-.) i. a. : övünme, övünç.
tefahürat, -tı (-.) i. a. ç. : övünmeler, övünçler.
tefakkur i. a. : fıkaraşma.
tefavüt, -tü (-.) i. a. : iki şey arasındaki fark, ayırım, ayırtı.
tefazul (-.) i. a. : fark, miktar fazlası.
tefazuli (-.) s. a. : ayrımsal.
tefazzul i. a. : 1. fazilet, üstünlük satma. 2. iyilik, bağışlama.
tefcir (-.) i. a. : akaçlama; drenaj.
tefehüm i. a. : anlama. **Su-i tefehüm** : yanlış anlama.
tefehümât, -tı (...) i. a. ç. : yavaş yavaş anlamalar, farkına varmalar.
tefekür i. a. : zihni yorma, düşünme, düşünüş.
tefekürat, -tı (...) i. a. ç. : tefekürler, düşünceler.
tefellüç, -cü i. a. : 1. felç olma, felce uğrama. 2. yarılp çatlama.
tefellüm i. a. : mantarlaşma.
tefellüs i. a. : 1. iflâs etme. 2. hekim insan cildinin puf pul dökülmesi.
tefelsüf i. a. : felsefe yapma.
tefennün i. a. : 1. değişme. 2. bir fende bilgi ve ihtisas sahibi olma. 3. sözü türlü türlü söyleme.

teferru (.-) i. a. : dallanma; birçok şubelere ve kısımlara ayrılma, bir asıldan çıkma.

teferruat, -tı (...-) i. a. ç. : ayrıntılar.

teferriç, -cü i. a. : gezinme, dolaşma, gezi, gezinti.

teferrüs i. a. : anlama, sezme, sezinleme.

teferrişat, -tı (...-) i. a. ç. : sezinti.

teferriş, -dü i. a. : ayrılıp yalnız bulunma, tekleşme.

tefessüh i. a. : bozulma, kokma, sasma, çürüme.

tefeül i. a. : uğursama, uğur sayma; fal açma.

tefevvuk, -ku i. a. : üstünlük, üstün gelme, baskınlık.

tefevvüh i. a. : dil uzatma; ağız bozma.

tefevvühât, -tı (...-) i. a. ç. : çirkin sözler. **Tefevvühatta bulunmak** : ağız bozmak.

tefeyyüz i. a. : feyz bulma, yükselme, ilerleme.

tefhim (.-) [ha ile] i. a. : kim. kömürleştirme.

tefhim (.-) [he ile] i. a. : anlatma, bildirme.

tefhim (.-) [hı ile] i. a. : 1. büyük sayma. 2. bir harf kalın okuma.

tefkir (.-) i. a. : düşündürme, düşündürülme.

teflik, -kı (.-) i. a. : jeol. dilinim.

tefrîk, -kı (.-) i. a. : ayırma, ayırdetme, ayırt.

tefrika i. a. : 1. roman ve sairinin gazetede yayınlanan her parçası. 2. ayrılma, dağılma.

tefriş (.-) i. a. : yayma, döşeme.

tefrit, -di (.-) i. a. : bireyleme.

tefrit, -ti (.-) [tı ile] i. a. : aşırı, aşırılık.

tefsir (.-) i. a. : anlatma, yorma; yorum, yorumlama; Kur'an'ı yorumlayan bilim veya bunun kitabı.

tefsirat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. yorumlar. 2. Kur'an'ın anlamında yapılan yorumlar.

teftiş (.-) i. a. : sorup araştırma, inceleme, kontrol [etme].

tefvit, -ti (.-) i. a. : geçirme, kaçırma. **tefvit-i salât** : namaz vaktini kaçırma.

tefviz (.-) i. a. : havale etme [bir işi birine], üsterme.

tegafül (.-) i. a. : anlamazlıktan gelme, anlamaz görünme.

teğallûf i. a. : kılıflanma.

tegazzül i. a. : gazel söyleme; bazı mesnevi ve kasidelerin içine vesile getirilerek sıkıştırılan gazel, gazele dönüş.

tehacüm (.-) i. a. : üşüşme, toplaşma, saldırma.

tehacümat, -tı (.-) i. a. ç. : [birlikte] hücum etmeler, saldırışlar; üşüşmeler, toplaşmalar.

tehaddüs i. a. : psik. sezgi.

tehaddüsi (...-) s. a. : psik. sezgili.

tehaddüsiye i. a. : fels. sezgicilik.

tehallüf i. a. : uygunsuzluk.

tehalüf (.-) i. a. : uyuşmazlık, uymazlık, aykırılık; değişim.

tehalük, -kü (.-) i. a. : çok istekli olma, can atma.

tehami (.-) i. a. : 1. kendini sakınma. 2. avukatlık etme.

tehasun i. a. : sığınma, pusulanma, kapanma.

tehaşi (.-) i. a. : çekinme, sakınma.

teheir (.-) i. a. : göç ettirme.

tehdit, -di (.-) i. a. : korkutma, gözdağı.

tehekküm i. a. : 1. alay, eğlenme. 2. ed. târizin etkili olan kısmı.

tehevür i. a. : kızma, hiddetlenme, köpürme.

tehevürat, -tı (...-) i. a. ç. : öfkelenmeler, köpürmeler.

teheyyci (...-) s. a. : heyecanlı.

teheyyci, -cü i. a. : heyecanlanma, coşma.

teheyyp, -bü i. a. : korkutma, korkma.

tehi, tihi (.-) s. f. : boş; boşuna.

tehir (.-) i. a. : geri bırakma, geciktirme.

tehirat, -tı (.-) i. a. ç. : sonraya bırakmalar, geciktirmeler, geciktirilmeler.

tehiye i. a. : 1. selâm; selâm verme. 2. hayır dua etme. 3. mülk.

tehlil (.-) i. a. : Allah'ı dille zikretme. **Tehlil-han** : "lâilâhe-ill-Allah" sözünü makamla okuyan.

tehlûke i. a. : tehlike.

tehniyet, -ti i. a. : kutlama; "hoş geldin" deme.

tehtik (.-) i. a. : 1. yırtma. 2. namusa hâlel getirme.

tehvîn (.-) i. a. : 1. kolaylaştırma. 2. ucuzlatma.

tehyic, -ci (.-) i. a. : heyecanlandırma, coşturma.

tehyie i. a. : hazırlanma, hazırlama.

tehzil (.-) i. a. : 1. alaya alma. 2. ünlü bir şiiri hezel şekline sokma, onun -şaka ile karışık bir benzerini yazma.

tehzîp, -bi (.-) i. a. : 1. düzeltme, yontma. 2. temizleme. 3. çocuğu adam etme.

tehziz (.-) i. a. : titretme.

tekabbelallah, -ı fi. a. : Allah kabul etsin!

tekabbül, -lü i. a. : kabul etme.

tekabül, -lü (-.) i. a. : karşılık olma, karşılama.

tekâlif (-.) i. a. ç. : vergiler.

tekâmül, -lü (-.) i. a. : 1. kemal bulma, olgunlaşma. 2. evrim.

tekâmülliyet, -tî (-...) i. a. : fels. evrimcilik.

tekâpu (-.) i. f. : 1. ardından seğırtme. 2. yaltaklanma, dalkavukluk, kavuk sallama.

tekarüp, -bü (-.) i. a. : birbirine yaklaşma; fiz. yakınsama.

tekâsûf (-.) i. a. : koyulaşma, sıklaşma, toplanma; fiz. yoğunlama; kim. yoğunlaşma.

tekâsül (-.) i. a. : 1. üşenme, üşengenlik, gevşeklik gösterme. 2. sosy. dayanışma.

tekâsür (-.) i. a. : 1. çoğalma. 2. fiz. kırınım, difraksiyon.

tekatu, -u (-.) i. a. : çapraşma, çatışma, kesişme. **Nokta-i tekatu** : kesişme noktası.

tekaüden (-...) zf. a. : emekliye ayrılarak.

tekaüdiye (-...) i. a. : emekli aylığı.

tekaüt, -dü (-.) i. a. : 1. emekliye ayrılma, emeklilik. 2. emekli.

tekavvüs i. a. : kavislenme, yay gibi eğilme ve eğri olma.

tekayyuh, -hu i. a. : irinlenme, irin bağlama.

tekayyuhat, -tî (...) i. a. ç. : irinlenmeler.

tekayyüt, -dü : bağlanma, kayıtlanma.

tekaza i. a. : başa kakma, takaza.

tekbir (-.) i. a. : "Allahtüekber" demesi.

tekbirat, -tî (-.) i. a. ç. : tekbirler, tekbir getirmeler.

tekbirhan (-.) b. s. a. f. : tekbir getiren.

tekdir (-.) i. a. : 1. azarlama, çıkışma, paylama, darılma. 2. bulandırma [su h.].

tekdirat, -tî (-.) i. a. ç. : tekdirler, azarlamalar.

tekebbür i. a. : kibirlenme, büyüklük satma.

tekebbüt, -dü i. o. : 1. katılaşıma, sertleşme. 2. hek. bir organın ketbetleşmesi, karaciğerleşmesi.

tekeffül i. a. : kefil olma, üstüne alma, boynuna alma.

tekellûf i. a. : 1. zahmetli, meşakkatli iş tutma. 2. özenme, özentî, gösteriş, özeniş.

tekellüm i. a. : söyleme, konuşma.

tekellüs i. a. : kireçleşme. **Tekellüs-i şerayın** : hek. yaşlılık dolayısıyla atardamarların kireçleşmesi.

tekemmül i. a. : kemale erme, olgunlaşma.

tekerrür i. a. : tekrarlanma.

tekessür i. a. : çoğalma, artma.

tekeşşif i. a. : açılma.

tekevvün i. a. : var olma, türeme, oluş. **Tekevvün-i evvel** : önoluşum. **Tekevvün-i cibal** : jeol. dağoluş, orojeni. **Tekevvün-i ferdi** : biy. bireyoluş.

tekevvünat, -tı (...-) i. a. ç. : var olmalar, meydana gelmeler, oluşlar.

tekevvüni (...-) s. a. : fels. oluşul.

tekeylüs i. o. : yemeklerin midede ve bağırsaklarda kilüs halini alması.

tekeymüs i. o. : yemeklerin midede ezilmesi, kimüs haline girmesi.

tekeyyüf i. a. : keyiflenme.

tekfil (-) i. a. : kefil gösterme.

tekfin (-) i. a. : [cenazeyi] kefenle sarma, kefenleme, kefenlenme.

tekfir (-) i. a. : kâfirliğine hükmetme.

tekfirat, -tı (-) i. a. ç. : 1. kâfir etmeler. 2. yok etmeler, ortadan kaldırmalar.

tekiden (-) zf. a. : tekit yoluyla, sağlamlaştırarak; evvelce yazılan bir yazıyı tekrarlayarak.

tekit, -di (-) i. a. : tazeleme, üsteleme, pekitme.

teklif (-) i. a. : ileri sürme; önerge.

teklifi (-) s. a. : fels. yükümlü.

tekliil (-) i. a. : taç giydirme.

tekils (-) i. f. : kireçleştirme.

tekmil (-) i. ve s. a. : bitirme, bütün, hep; eksiksiz.

tekrar (-) i. a. : yeniden başlama; bir daha yapma. **Tekrar ale-t-tekrar** : çok defa, çok kez.

tekrim (-) i. a. : saygı gösterme, ağırlama, yüceltme, ululama.

tekrimat, -tı (-) i. a. ç. : saygı göstermeler, ululamalar.

tekrimen (-) zf. a. : saygı sayarak, uluhyarak.

tekrir i. a. : ifadeye kuvvet vermek için cümle içinde bir kelimeyi birkaç defa tekrarlamak, yineleme.

teksif (-) i. a. : köyulaştırma, yoğunlaştırma, sıkılaştırma; toplama.

teksir (-) [se ile] i. a. : çoğaltma.

teksirat, -tı (-) i. a. ç. : çoğaltmalar, çoğaltılmalar.

teksif (-) i. a. : çok açma, açılma.

tekin (-) i. a. : yaratma, var etme, türetme.

tekinat, -tı (-) i. a. ç. : 1. var etmeler. 2. yaratmalar.

tekinin (-) s. a. : oluşul, kozmogonik.

tekvir (-) i. a. : değirmi yapma, yuvarlaklaştırma.

tekzip, -bi (-) i. a. : yalanlama.

telâffuz i. a. : söyleyiş, söyleniş, söyleme.

telâfi (-) i. a. : kaybolan şeyi yerine getirme, ziyanı karşılama, yerini doldurma. **Gayr-i kabil-i telâfi :** yerine konmaz. **Telâfi-mâfat :** edilen ziyanın birazından faydalanma.

telâhuk, -ku (-) i. a. : katılma, katışma.

telâki (-) i. a. : kavuşma, buluşma, birleşme. **Mev'id-i telâki :** buluşup görüşülecek yer, randevu yeri, buluşak.

telâkki (-) [k kalın] i. a. : anlayış, kavrayış, tasarlayış.

telâkkiyat, -tı (-) [ka'lar kalın] i. a. : kişisel anlayışlar, görüşler.

telasuk, -ku (-) i. a. : yapışma, bitişme, bitişiklik.

telâttuf i. a. : nazik muamelede bulunma.

telâtun (-) i. a. : dalgalanma, çalkalanma, çalkantı.

telbis (-) i. a. : bir şeyin ayıbını örtüp gizleme; satış sırasında metain ayıbını müşteriden gizlemek için satıcı tarafından hile edilme.

telbiye i. a. : hac sırasında hacıların "lebbeyk Allahümme lebbeyk" demesi.

telebbüp, -bü i. a. : bot. meyvanın içlenmesi.

telebbüs i. a. : giyinme.

telef i. a. : öldürme, yok etme, bitirme.

telefat, -tı (-) i. a. ç. : can kaybı.

telehhüf i. a. : kederlenme, yanıp yakılma.

telem i. a. : pulluğun toprakta bıraktığı iz, çizgi, çizgi.

televvün i. a. : 1. renkten renge girme. 2. döneklilik, kararsızlık.

teleyyün i. a. : yumuşama, sulanma. **Teleyyün-i dıماغی :** beyin sulanması.

telezzüz i. a. : lezzet duyma, tadama.

telh s. f. : acı. **Güftar-ı telh :** acı söz.

telhim (-) i. a. : etlendirme, semirtme.

telhin (-) i. a. : 1. okurken harf veya kelime değiştirme. 2. nağme ile okuma. 3. yanlışını çıkarma.

telhis (-) i. a. : hulâsa etme, kısaltma, özet, özetleme. **Telhis etmek :** kısaltmak, özetlemek.

telif (-) i. a. : 1. imtizaç ettirme. 2. eser yazma; eser, kitap. **Telif-i beyn :** ara bulma, barıştırma.

telifat (-) i. a. ç. : vücade getirilmiş kitaplar.

te'llih (-) i. a. : tanırlaştırma.

tel'in (-) i. a. : lânet okuma, ileme, kargıma.

telkih (-) [k kalın] i. a. : aşılama, aş.

telkin (-) [k kalın] i. a. : aşılama, kulağına koyma. **Telkin binefsihi** : psik. kendine telkin.

telkinat, -tı (-) i. a. ç. : aşılama, kulağa doldurulan şeyler; öğretilen şeyler.

telkip, -bi (-) i. a. : lâkap koyma.

telmi (-) i. a. : 1. parıldatma. 2. ed. mısraları arapça, farsça, türkçe gibi başka başka dillerde olan manzume yapma.

telmih (-) i. a. : ed. bahsi geçmiyen bir kimseyi veya şeyi düşündüren söz.

telvih (-) i. a. : 1. açıklama. 2. ed. gerekli şeylerden söz açmak yoluyla olan kinaye. 3. posa haline getirme.

telvim (-) i. a. : azarlama, paylama.

telvin (-) i. a. : boyama, renk verme.

telvinat, -tı (-) i. a. ç. : boyamalar, renk vermeler.

telvis (-) i. a. : kirletme, pisletme.

telvisat, -tı (-) i. a. ç. : bulaştırmalar, kirletmeler, pisletmeler. **mec.** [işleri] bozmalar, berbadetmeler.

telyin (-) i. a. : liynet verme, yumuşatma.

telviz (-) i. a. : lezzetlendirme, tatlandırma.

temadi (-) i. a. : uzama, sürme, sürüp gitme, süreklilik.

temaruz (-) i. a. : yalandan hasta olma, hastalık taslama, sayrımsama.

temas, -ssı (-) i. a. : dokunma, değme, değinme. **Temasa geçme**, **Temasa gelme** : ilişik kurma, değinme.

temasıl (-) i. a. ç. : timsaller, semboller.

temasül (-) i. a. : benzeme, benze-yiş.

temaşa (-) i. f. : 1. bir şeye, eğlenmek, ibret almak gibi maksatlarla bakma, seyretme. **Şayan-ı temaşa** : görülmiye değer. **Temaşa-ger** : seyirci.

temayül (-) i. a. : 1. eğilme, yatma. 2. bir tarafa iltifat etme, yönseme, eğilim.

temayülât, -tı (-) i. a. ç. : meyiller, muhabbetler, sevgiler.

temayüz (-) i. a. : kendini gösterme, sivrilme.

temayüzat, -tı (-) i. a. ç. : yükselmeler, üstün olmalar.

temcit, -di (-) i. a. : 1. medhetme, ağırılama. **Temcit pilâvı :** biktıran şey. 2. sabah namazı vaktinden önce minarelerde, belli makamlarda söylenen arapça niyaz ilâhisi.

temdih (-) i. a. : çok övme.

temdin (-) i. a. : medenileştirme, uygarlaştırma.

temdit, -di (-) i. a. : 1. uzatma, sürdürme. 2. kim. sulandırma.

temeddüh i. a. : övünme, böbürlenme.

temeddühat, -tı (...-) i. a. ç. : böbürlenmeler.

temeddün i. a. : medenileşme, uygarlaşma.

temekkün i. a. : yerleşme [bir yere].

temelluk, -ku [k kalın] i. a. : yaltaklanma, yüze gülme.

temellukat, -tı (...-) i. a. ç. : yaltaklanmalar.

temellük, -kü i. a. : mülk edinme, kendine mal etme.

temellükat, -tı i. a. ç. : mülk edinmeler, kendine mal etmeler.

temellül i. a. : 1. taşkınlık, kargaşa. 2. yatakta rahat edemeyip kımıldanıp durma.

temenna (...-) i. a. : 1. elini başına doğru kaldırmaktan ibaret olan aşnalık. 2. selâm işareti. 3. dileme, dilek, istek.

temenni (...-) i. a. : istek, dileme, dilek.

temerküz i. a. : merkez tutma, merkezlenme, toplanma, birikme, yığılma.

temerrüt, -dü i. a. : inadetme, direnme; dikbaşlılık, inat.

temeshur i. a. : maskaralanma, sarakaya alma.

temessük, -kü i. a. : 1. tutunma, yapışma. 2. borç senedi.

temessül i. a. : 1. bir şekil ve surete girme, benzeşme. 2. biy. özümlenme, özümleme.

temeşşuk, -ku i. a. : meşk alma, meşk yazma.

temettü, -ü i. a. : kâr, kazanç. **Hisse-i temettü :** bir şirket hissedarlarından her birine isabet eden kâr.

temettüat, -tı i. a. ç. : kârlar, faydalar.

temevvücat, -tı (...-) i. a. ç. : dalgalanmalar.

temevvüç, -cü i. a. : dalgalanma; dalga dalga olma. **Temevvüç-i derya :** denizin dalgalanması.

temevvül i. a. : mal, mülk sahibi olma, zenginleşme.

temeyyü, -ü i. a. : erime, sulanma, su haline gelme, sıvıklaşma.

temeyyüz i. a. : kendini gösterme, sivrilme.

temhid (-) i. a. : söyleme, deme; ileri sürme.

temhil, -li (-) i. a. : mühlet, mehil verme, sonraya bırakma, erteleme.

temhir (-) i. a. : mühürleme. [farsça "mühür" kelimesinden yapılmıştır].

temhiriye (-..) i. a. : gerekli mühürün basılması işinde alınan ücret.

temin (--) i. a. : 1. emin kılma. 2. elde etme, sağlama. 3. sağlamlaştırma.

teminat, -tı (---) i. a. : inanca, garanti, güvence.

temkin (-) i. a. : 1. ağırbaşlılık. **Ehl-i temkin** : ağırbaşlı. 2. ihtiyat, tedbir. 3. hek. hastalığın bir yere yerleşmesi.

temlih (-) i. a. : 1. tuzlama. 2. ed. söz arasında güzel bir mazmun [nükteli, cinaslı, güzel söz] söyleme.

temlik, -ki (-) i. a. : mülk kazanılma, mülk olarak verme.

temlikât, -tı (-..) i. a. ç. : mülk olarak vermeler.

temrin (-) i. a. : kurallara alıştırmak üzere öğrenciye verilen ödev; egzersiz, idman.

temsil (-) i. a. : 1. benzetme, aynıyı yapma. 2. sindirme. 3. piyes [tiyatroda]; fels. andırma, andırış. 4. özümleme.

temşiyet, -ti i. a. : 1. yürütme. 2. meydana gelmesini kolaylaştırma.

temyiz (-) i. a. : ayırma. **Temyiz etmek** : yargıtaya göndermek. **Temyiz mahkemesi** : yargıtay.

temyizzen (-.) zf. a. : yargıtaydan geçerek veya geçirilerek temyiz yoluyla.

ten i. f. : vücut. **Nerm-ten** : yumuşak vücutlu. **Ten-asan** : rahatını düşünen [kimse].

tenafür (-.) i. a. : 1. birbirinden nefret etme, birbirinden ürküp kaçma. 2. ed. bir cümledeki hece veya kelimelerin söylenişçe birbirini tutmaması ve kulağa hoş gelmemesi. **Tenafür-i huruf** : ed. kulağa hoş gelmiyen harflerin bir arada bulunması.

tenahhum i. a. : 1. asık suratlı olma. 2. balgam çıkarma.

tenahi (--) i. a. : tükenme, bitme.

tenahnuh i. a. : gırtlakını temizlemek üzere hırıltılı ses çıkarma ve çıkarılan bu ses; öksürme.

tenai (--) i. a. : uzaklık.

tenakus (-.) i. a. : eksilme, azalma.

tenakusat, -tı (-..) i. a. ç. : azalmalar, eksilmeler.

tenakuz (-.) i. a. : bir sözün diğer bir sözü çürütmesi, tutmazlık, çelişme.

tenaküh (.-) i. a. : nikâhlanma.

tenakür (.-) i. a. : 1. psik. karşıt-duyu, antipati. 2. bilmezlenme, bilmezlikten gelme.

tenassuh, -hu i. a. : akli başına gelme; öğüt alma.

tenassur i. a. : Hıristiyan olma.

tenasüh (.-) i. a. : ruhun bir cisimden diğerine, insandan hayvana ve hayvandan insana geçmesi, ruh göçümü, ruh sıçraması.

tenasül (.-) i. a. : birbirinden doğup üreme; üretme. **Tenasül-i bikri** : biy. partenogenez. **Tenasül binefsîhi** : biy. kendiliğinden türeme.

tenasüp, -bü (.-) i. a. : 1. yakışma, uyma. 2. mat. orantı.

tenavül (.-) i. a. : yeme.

tenazur (.-) i. a. : karşı karşıya bakışma; bakışım.

tenazuri (.-) s. a. : mat. bakışık, simetrik.

tenbih (.-) i. a. : uyandırma; uyarma; uyarım.

tenbihat, -tı (.-) i. a. ç. : tembihler, uyarımlar, uyarımlar.

tendürüst, -tü b. s. f. : düzgün vücutlu, dinç, sağlam [kimse].

tendürüsti (...-) b. i. f. : vücut sağlığı, sağlamlık, kuvvetlilik.

tenebbüh i. a. : 1. uyanma, uyanış. 2. psik. uyarım. **Tenebbüh kabîliyeti** : psik. uyarılabilirlik.

tenebbüt, -tü i. a. : yerden bitme, yerden çıkma, bitkilenme.

teneddüp, -bü i. a. : [yara] kapanma.

teneffu (.-) i. a. : faydalanma.

teneffür i. a. : iğrenme, tikslenme; mec. soğuma.

teneffüs i. a. : 1. nefes alma, soluma. 2. dinlenme. **Teneffüs-hane** : hava alma yeri.

tenemmüv i. a. : gelişip büyüme.

tenevvü (.-) i. a. : çeşitlenme, çeşitlilik, çeşit.

tenevvüat, -tı (.-) i. a. ç. : çeşitlenmeler, çeşit çeşit olmalar.

tenevvür i. a. : aydınlanma, nurlanma, parlama, ışıltı, aydınlık olma.

tenezzüh i. a. : gezinti, gezi.

tenezzül i. a. : 1. gönül alçaklığı, kibirsizlik. 2. aşağı inme, alçalma. 3. düşme, inme [fiat].

tenezzülen zf. a. : gönül alçaklığıyla.

tenfir (.-) i. a. : iğrendirme, tiksindirme, soğutma.

teng, -gi s. f. : 1. dar, sıkıntılı. 2. l. denk, eşya, yük.

tenha (-) s. f. : 1. yalnız, ıssız, boş.

2. yalnız, tek. **Tenहा-nışin** : yalnız oturan.

tenis (--) [se ile] i. a. : dişileştirme.

tenis (--) [sin ile] i. a. : munis kılma, alıştırma, alıştırtılma.

tenkar i. f. : kim. boraks.

tenkiye i. a. : 1. ayıklayıp temizleme. 2. kalın bağırsağa su verme ve bu iş için kullanılan alet.

tenkid [k kalın] i. a. : yazılmış bir yazı hakkında hüküm verme, eleştiriri, eleştirim, eleştirme.

tenkidi (--) s. a. : eleştirimsel.

tenkih (-) i. a. : nikâh kıyma.

tenkih (-) [k kalın] i. a. : 1. azaltma, ayıklama, arıtma. 2. düzeltme.

tenkil (-) i. a. : 1. tepeleme [insan ve hayvan]. 2. uzaklaştırma. 3. örnek olacak bir ceza verme.

tenkis (-) [k kalın] i. a. : azaltma, eksiltme; kırpma.

tenkit, -ti (-) [k kalın] i. a. : noktalama.

tenmiye i. a. : nemalandırma, büyütme, yetiştirme, üretme.

tennubiye (-..) i. a. : bot. çamgiller.

tennure (-) i. a. : [eskiden] mev-

levi dervişlerinin sema âyini sırasında giydikleri geniş eteklik. **Tennure-puş** : tennure giyen derviş.

tenperver b. s. f. : rahatına düşkün.

tensik ,-kı (-) [k kalın] i. a. : düzenleme, yoluna koyma.

tensikat, -tı (--) [k kalın] i. a. ç. : düzenleme[ler], düzen verme[ler]; fazla memuru işten çıkarma.

tensip, -bi (-) i. a. : münasip görme, uygun görme, yakıştırma, beğenme, onama.

tensuh (-) b. s. f. : pek az bulunan güzel şey.

tensit, -ti (-) i. a. : gönül açma, neşelendirme, keyiflendirme, ferahlandırma.

tenvim (-) i. a. : uyutma; psik. hipnotizm.

tenvimat, -tı (--) i. a. ç. : uyutmalar, uyutulmalar,

tenvin (-) i. a. : a. gr. kelimenin sonuna **nun** gibi okutmak üzere konulan iki üstün (-en), iki esre (-in), iki ötre (-ün) : muvakkaten, lisebebin, rabbün.. gibi.

tenvir (-) i. a. : aydınlatma, ışık verme, ışık tutma.

tenvirat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. ışıktan-
dırmalar, aydınlatmalar. 2. donan-
ma.

tenzih (.-) i. a. : 1. çirkin, kötü hal-
lerden berî, salim kılma. 2. Allah-
'ın bütün eksikliklerden berî ol-
duğunu itiraf etme; arılama, (ku-
sur) kondurmama.

tenzil (.-) i. a. : indirme, aşağılat-
ma, aşağı düşürme, azaltma, çı-
karma.

tenzilât, -tı (.-) i. a. ç. : fiyat in-
dirde, indirim. **Tenzilâtı** : indirim-
li.

ter s. f. : 1. yaş, ıslak. **Çeşm-i ter** :
yaş, ıslak göz. 2. taze. **Meyve-i**
ter : taze yemiş.

teracim (.-) i. a. ç. : tercümeler,
çevirmeler.

terafuk, -ğu (.-) i. a. : 1. arkadaş
olma. 2. yardım etme; yardımlaş-
ma.

terahhum i. a. : merhamet etme, acı-
ma.

terahhumat, -tı (.-) i. a. ç. : mer-
hamet etmeler, acımlar.

terahi (.-) i. a. : üşenme, gevşek
davranma, gevşeklik.

terakki (.-) [k'lar kalın] i. a. : iler-
leme, çoğalma. **Terakki-perver** :
ilerici. **Terakki-perverane** : ileri-
cilikle .

terakkiyat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. yu-
karı kalkmalar, yükselmeler. 2.
ilerlemeler.

terakkup, -bu i. a. : bekleme, gözet-
me.

terakkus i. a. : 1. raksetme, sıçra-
ma. 2. dans etme.

teraküm (.-) i. a. : birikme, yığıl-
ma, toplanma.

terakümat, -tı (.-) i. a. ç. : birik-
meler, yığılmalar, toplanmalar.

terane (.-) i. f. : 1. nağme, âhenk,
makam. **Terane-perdaz** : makamla
şarkı söyleyen. 2. tekrarlı tek-
rarlı usanç verici bir hal alan
söz.

teravih (.-) i. a. : ramazan gece-
lerine mahsus yirmi rekâtlık na-
maz.

terazi (.-) i. a. : birbirini razı et-
me, uyuşma. **Ale-t-terazi** : birbi-
rini razı ederek uyuşma üzerine.
Bit-terazi : iki tarafın rızasıyla,
uyuşarak. **Terazi-i tarafeyn** :
onaşma.

terbi (.-) i. a. : bir beyit veya mıs-
raın, iki yahut üç mısra katmakla
dörde çıkarılması, dörtleme.

terbiye i. a. : 1. besleyip büyütme.
2. eğitim. 3. araba beygirlerinin
dizginleri. 4. bazı yemeklere konu-
lan yumurta, limon, sirke ve sal-
ça gibi şeyler.

terbiyet, -ti i. a. : terbiye.

terbiyevi (...) s. a. : eğitici, eğitimi.

terceman (...) i. a. : tercüman, çevirmen.

terci (-) i. a. : geri gönderme, tekrarlama. **Terci-i bent** : kafiyeleleri birkaç kısımdan meydana gelerek her kısmının sonunda yalnız bir beyit tekrarlanan manzume.

tercih (-) i. a. : üstün tutma, daha çok beğenme. **Tercih-bilâ-mürec-cah** : sebebsiz tercih, üstün tutma.

tercihat, -tı (-) i. a. ç. : tercihler, üstün tutmalar.

tercüman (...) i. a. : bir dili başka dille anlatan, çevirmen.

tercüme i. a. : bir dilden başka dile çevirme. **Tercüme-i hal** : hal tercümesi, olumluk, biyografya.

terdit, -di (-) i. a. : reddetme, geri çevirme.

terdif (-) i. a. : 1. yanına katma. 2. arkası sıra yürütme. 3. ed. ardı sıra söyleme.

terdifin (-) zf. a. : yanına katarak.

tereddi (...) i. a. : yozlaşma, soysuzlaşma.

tereddüt, -dü i. a. : duraksama.

tereffü (...) i. a. : yükselme, ağma, yücelme.

tereke i. a. ç. : ölenin bıraktığı eşya, bırakıt. [aslı : "terike" dir].

terekkubat, -tı (...) i. a. ç. : karışık birleşmeler, meydana gelmeler.

terekküp, -bü i. a. : bir şey, başka bir şey ile birleşip karışabilme, bileşme, bileşim.

terennüm i. a. : hoş bir sesle ötme, şakıma; şarkı söyleme.

teressubat, -tı (...) i. a. ç. : çöken-tiler, dibe çökmeler, tortular. **Teressubat-ı havaiye** : yağış.

teressüp, -bü i. a. : durulma, dibine çökme, çökme.

teressüh i. a. : sızma, sızıntı, terleme.

teressuhat, -tı (...) i. a. ç. : 1. teressüh eden şeyler, sızıntılar. 2. **tec.** bir kaynaktan sızan haberler, sızıntılar.

terettüp, -bü i. a. : 1. dizilme. 2. ait olma, düşme.

terfi, -i (-) i. a. : 1. yükseltme. 2. bir derece yukarı çıkma. 3. sınıf geçme.

terfian (-) zf. a. : 1. yükselerek, rütbe alarak, bir derece yukarı çıkarak. 2. sınıf geçerek.

terfih (-) i. a. : birini bolluk içinde yaşatma, ondurma, gönendirme.

terfik, -kı (-) i. a. : yanına verme, yanına katma, arkadaş etme.

tergip, -bi (-) i. a. : isteklendirme.
terhiben (-) zf. a. : korkutarak, korkutmak yoluyla.
terhibi (-) s. a. : korkutucu, yıldırıcı.
terhin (-) i. a. : rehin verme, emanet bırakma.
terhip, -bi (-) i. a. : korkutma, yıldırma.
terhls (-) i. a. : 1. izin verme, salıverme, koyuverme. 2. askerlik görevini bitirenleri koyuverme.
terike i. a. : ölenin bıraktığı eşya, bıraktık.
terk, -ki i. a. : bırakma, vazgeçme.
Terk-i mücadele : mücadeleyi bırakma, çekişme ve uğraşmadan vazgeçme.
terkibi (-) s. a. : bileşimli, sentetik.
terkim (-) [k kalın] i. a. : yazma.
terkin (-) [k kalın] i. a. : silme, çizme.
terkip, -bi (-) i. a. : 1. bileştirme, bileşim. 2. gr. takım. **Terkib-i atfı** : gr. bağlaç grubu. **Terkib-i bent** : ed. aynı vezinde, fakat kaifiyeleri muhtelif birkaç kısımdan meydana gelip kısımların nihayetinde başkaca bir beyit getirilen manzume. **Terkib-i izafî** : gr. isim takımı. **Terkib-i tavsîfî** : gr. sıfat takımı.

terkova i. a. : anat. köprücük kemiği.
termim (-) i. a. : 1. düzeltme, onarma. 2. hek. iyi etme [kırık kemiği].
tersan (-) s. f. : korkan, korkak. **Tersan tersan** : korka korka, korkarak.
tersim (-) i. a. : çizme, resmini yapma. **Tersim-i harita** : haritasını çizme.
tersimat, -tı (-) i. a. ç. : resmetmeler, resmini yapmalar, çizmeler.
tersimi (-) s. a. : çizgeli, grafik.
tersih (-) i. a. ç. : 1. süzme, sızdırma. 2. ed. sözü özlü söyleme sanatı.
tertibat, -tı (-) i. a. ç. : 1. düzen, düzenleme. 2. karşılayıcı hazırlıklar.
tertibîye (-) i. a. : mürettip ücreti.
tertil (-) i. a. : yoluyla, usuliyle okuma.
tertip, -bi (-) i. a. : 1. sıraya koyma; sıra, dizi, düzen. 2. [basım işlerinde] dizgi.
terviç, -ci (-) i. a. : itibarını artırma, kabul ettirme; tutma, destekleme.
tervilh (-) i. a. : rahatlandırma, ferahlandırma.

terviha (.-.) i. a. : teravîh namazının her dört rekâtı.

tervihât, -tî (.-) i. a. ç. : 1. koku vermeler, kokusunu artırmalar. 2. rahatlandırmalar.

tervik, -kî (.-) i. a. : süzüp durultma.

tervaje i. a. : 1. iyiden iyiye, derin derin düşünme. 2. suya kandırma.

terzil (.-) i. a. : rezil etme, kepaze etme.

terziliyat, -tî (.-) i. a. ç. : rezil etmek için söylenilen sözler.

tesadüf (.-) i. a. : raslama, rasgelme, raslantı. **Ale-t-tesadüf** : raslama üzerine. **Bi-t-tesadüf** : raslıyarak, aramadan.

tesadüfat, -tî (.-) i. a. ç. : raslamalar, raslantılar.

tesadüfeu (.-) i. a. : rasgele, rasgeleler.

tesadüm (.-) i. a. : çarpışma, tokuşma; çatışma.

tesahüp, -bü (.-) i. a. : sahip çıkma, kayırma, benimseme.

tesamuh (.-) i. a. : hoggörme, hoşgörülük, hoşgörü, gözyumma.

tesanüdiye (.-...) i. a. : dayanışçılık, solidarizm.

tesaut, -du (.-) i. a. : süblimleşme.

tesavi (.-) i. a. : müsavi olma, eşitlik, eşitleme.

tesbih (.-) i. a. : 1. "sübhânallah" kelimesini söyliyerek Allah'a tâzim etme. 2. türlü maddelerden yapılarak, elde oynanılan veya namazdan sonra çekilen 33 veya 99 taneli, ipliğe geçirilmiş dizi.

tesbihiye (.-...) i. a. : bot. tespihağacıgiller.

tesbit, -tî (.-) i. a. : 1. sağlamlaştırma, kararlaştırma, saptama. 2. oturtma, tutturma.

tescil (.-) i. a. : kütüğe geçirme, deftere geçirme.

tesdis (.-) i. a. : 1. altıya çıkarma, altılama. 2. ed. bir manzumenin beyitlerine dörder mısra katılarak her beytinin altı mısraa çıkarılması.

teseccüt, -dü i. a. : secde etme, başını yere koyma.

teselli (.-) i. a. : avunma, avuntu, rahat olma. **Teselli-pezir** : avutulabilir. **Teselli-yab** : avunan.

tesellüm i. a. : alma, teslim alma, eline alma. **Teslim ve tesellüm** : bir şeyi teslim etme ve o şey teslim alınma.

teselsül i. a. : zincirleme.

tesemmüm i. a. : zehirlenme, ağılanma.

tesemmünat, -tî (.-) i. a. ç. : zehirlenmeler, ağılanmalar.

tesennün i. a. : dış çıkarma. **Devr-i tesennün** : çocukların ve hayvanların dış çıkardıkları mevsim.

tesettür i. a. : örtünme, gizlenme; kaçgöç. **Tesettür-i nisvan** : kadınların -erkeklerden- örtünmesi.

tese'ül i. a. : dilenme.

teseyyübat, -tı (...-) i. a. ç. : kayıtsızlıklar, üşenmeler, tembellikler.

teseyyüp, -bü [sin ile] i. a. : ihmalcilik, özensizlik, kayıtsızlık, üşengenlik.

teseyyüp, -bü [se ile] i. a. : dul kalma [kadın-].

teshil (-) i. a. : kolaylaştırma.

teshilât, -tı (--) i. a. ç. : kolaylıklar.

teshilen (-) zf. a. : kolaylık olmak üzere.

teshin (-) i. a. : ısıtma, ateşte kızdırma.

teshir (-) [ha ile] i. a. : sihir yapma, aldatma, büyüleme; kendine bağlama.

teshir (-) [hı ile] i. a. : zaptetme, ele geçirme, elde etme.

tesir (--) i. a. : dokunma, işleme, etki, etki yapma.

tesis (--) i. a. : 1. kurma, kuruluş, yapma. 2. kurum.

tesisat, -tı (---) i. a. ç. : kurmalar, kuruluşlar; kurumlar.

tesit (-) i. a. : kutlama.

teskil (-) [k kalın] i. a. : ağırlaştırma.

teskin (-) i. a. : yatıştırma, dindirme.

teskip, -bi (-) [k kalın] i. a. : delik açma, delme.

teskit, -ti (-) i. a. : susturma.

teslih (-) i. a. : silâhlendirme.

teslihat, -tı (--) i. a. ç. : silâhlannmalar, silâhlannmalar.

teslim (-) i. a. : 1. bir emaneti yerine verme. **Teslim tesellüm** : alma verme. 2. doğru olduğunu söyleme. 3. boyun eğme. 4. müz. bir saz eserinde asıl hane ile mülâzimeyi bağlayan nağmeler olup bu nağmeler her hanede tekrar edilmekle beraber mülâzimeye dahil edilmez.

teslimat, -tı (--) i. a. ç. : teslim edilen eşya veya yatırılan para.

teslimiyet, -ti (-) i. a. : razı olma, boyun eğme, Allah'a bırakma.

teslis (-) i. a. : 1. üçleme, üçe çıkarma. 2. Hristiyanlıkta Allah'ın üç olduğuna inanma, üç ayrı kişi halinde düşünülmesi.

tesliye i. a. : avutma. **Tesliye-i hatır** : gönül alınma.

tesliyet, -ti i. a. : avutma, avutulma. **Tesliyet-bahş, Tesliyet-kâr** : avutucu, avundurucu.

tesmim (-) i. a. : zehirleme, ağılama.

tesmin (-) [sin ile] i. a. : semirtme, yağlandırma.

tesmin (-) [se ile] i. a. : 1. sekizleme, sekize çıkarma; sekize bölme. 2. bir şeye baha biçme.

tesmiye i. a. : isim koyma, ad verme.

Ba'de-t-tesmiye : besmeleden sonra.

tesniye i. a. : gr. ikilenen, ikilik çoğulunu gösteren ve kelimenin sonuna ; "-an" veya "-eyn" getirilerek yapılan kelime : "Haricetan, Tarafeyn" gibi.

tesri-i (-) i. a. : çabuklaştırma, hızlandırma, tezleştirme.

tesrip, -bi (-) i. a. : gönderme, yollama.

tesrir (-) i. a. : sevindirme.

tesvil (-) i. a. : kötü bir şeyi güzel göstererek aldatma.

tesvit, -di (-) i. a. : karalama, taslak yapma.

tesviye i. a. : 1. düzeltme. 2. ödeme.

Tesviye-i deyn : borç ödeme. 3. sonuçlandırma.

tesyil (-) i. a. : akıtma [suyu].

teşyir (-) i. a. : yollama, gönderme.

teşabüh (-) i. a. : 1. benzerlik, benzeşme. 2. mant. homoloji.

teşahhus i. a. : cisimlenme, şahıslanma.

teşariük, -kü (-) i. a. : şeriklik, ortaklık etme.

teşariükiye (-...) i. a. : fels. çağrışımçılık.

teşa'up, -bu i. a. : kol salma, dallanma.

teşaur (-) i. a. : şair tavrı takınma, şairliğe yeltenme.

teşbih (-) i. a. : benzetme, benzetiş.

teşbihat, -tı (-) i. a. ç. : teşbihler, benzetmeler, benzetilmeler.

teşbik, -ki (-) i. a. : şebekeleştirme, ağ biçimine koyma.

teşci (-) i. a. : cesaretlendirme, yüreklendirme.

teşciat, -tı (-) i. a. ç. : cesaretlendirmeler, yüreklendirmeler.

teşcir (-) i. a. : ağaçlandırma.

teşdit, -di (-) i. a. : şiddetlendirme, ağırlaştırma, artırma, sertleştirme.

teşebbüh i. a. : benzeme, andırma; kendini benzetmeye özenme, zorla benzemiye çalışma.

teşebbühât, -tı (-) i. a. ç. : benzetmeler, andırmalar, kendini benzetmeye özenmeler, zorla benzemiye çalışmaları.

teşebbüp, -bü i. a. : kim. şaplaşma.

teşebbüs i. a. : girişme, başlama, el atma; girişkenlik, önce davranış.

teşebbüsat, -tı (...-) i. a. ç. : girişmeler, başlamalar, el atmalar, girişkenlikler; önce davranışlar.

teşeddüt, -dü i. a. : şiddetlenme, sertleşme.

teşeffi (...) i. a. : hakkında gayzı, kini olan kimseden öc almakla yüreği soğuma.

teşehhi (...) i. a. : iştahlanma, hırs-la isteme.

teşehhüp, -bü i. a. : fiz. kim. akkorkluk.

teşehhüt, -dü i. a. : namazda oturarak "Ettehiyâtü" duasını okuma.

Teşehhüt miktarı : ettehiyâtü okunacak kadar zaman; mec. gayet kısa bir zaman, az zaman.

teşekkül i. a. : şekillenme, meydana gelme; kurulma, kuruluş; oluş, oluşma, oluşum.

teşekkülât, -tı (...-) i. a. ç. : teşekküller, şekillenmeler; kurulmalar, kuruluşlar; oluşlar, oluşumlar.

teşekkür i. a. : şükretme; yapılan bir iyilikten memnun kalındığını anlatmak için : "sağ ol, var ol, ömrüne bereket!" gibi söylenen minnet sözü.

teşemmüm i. a. : koklama.

teşemmüs i. a. : 1. güneş çarpması. 2. güneşleme, güneşe çıkma.

teşennüç, -cü i. a. : sinirlerin çekilip büzülmesi, buruşma, kaşınma, spazm.

teşerrüf i. a. : şeref duyma, şeref-lenme, onurlanma.

teşettüt, -tü i. a. : ayrılma, dağılma, perişan olma; aykırılık, çatallaşma.

teşe'üm (...) i. a. : uğursuz sayma, şom görme, kötüye yorma, kötüm-seme.

teşevvuk, -ku i. a. : şevklenme, çok istekli olma, istek gösterme.

teşevvüş i. a. : karışma, karışıklık. **Teşevvüş-i teheyycü** : psik. heyecan çarpısı.

teşevvüşat, -tı (...-) i. a. ç. : teşevvüşler, karışmalar, karışıklıklar, karmakarışık olmalar.

teşeyyüh i. a. : 1. ihtiyarlama. 2. şeyhlik taslama.

teşfiye i. a. : şifalandırma, iyileştirme.

teşhir (...) i. a. : gösterme, çekme, herkesin gözü önüne serme, sergileme. **Teşhir-i silâh** : silâh çekme.

teşhis (...) i. a. : tanıma, seçme, ayırma. **Teşhis ve intak** : ed. duygusu, hareketi konuşması olmıyan şeyleri, insan gibi duyar, hareket eder, konuşur olarak anlatma, canlaştırma, kişileştirme.

teş'ip, -bi (-) i. a. : dallandırma.

teşkil (-) i. a. : meydana getirme, kurma; oluşum; örgüt.

teşkilât, -tî (-) i. a. ç. : kuruluşlar, örgütler; kuruluş, örgüt. **Teşkilât-ı esasiye kanunu** : anayasa.

teşmil (-) i. a. : şümullendirme, yayma.

teşmim (-) i. a. : koklatma.

teşmir (-) i. a. : 1. sıvama. **Teşmir-i sak** : paçaları sıvama. 2. toplama.

teşne s. f. : 1. susamış. 2. pek istekli. **Teşne-dil** : can ve gönülden istekli.

teşnegi (-) i. f. : susama.

teşni, -i (-) i. a. : 1. birinin onur ve ve namusuna dokunacak söz veya harekette bulunma. 2. ayıplama, kötü gösterme, kötüleme.

teşri, -i (-) i. a. : kanun koyma, yasama.

teşrif (-) i. a. : şereflendirme, onurlandırma.

teşrifat, -tî (-) i. a. ç. : protokol.

teşrifati (-) i. a. : teşrifatçı, protokol memuru.

teşrih (-) i. a. : 1. bir ölüyü parçalayıp inceleme, anatomi. **Teşrih-hane** : anatomiye çalışılan yer. 2. iskelet.

teşrii (-) s. a. : kanun ile, kanun yapma ile ilgili, yasamalı. **Teşrif masuniyet** : milletvekilliği dokunulmazlığı.

teşrik, -kî (-) i. a. : ortak etme. **Teşrik-i mesai** : işbirliği.

teşrinievvel (-) b. i. a. : ekim ayı.

teşrinisani (-) b. i. a. : kasım ayı.

teşvik, -kî (-) i. a. : 1. şevklendirme, istek verme, gayrete getirme, özendirme. 2. ayartma, kıskırtma.

teşvikat, -tî (-) i. a. ç. : 1. şevke getirmeler, isteklendirmeler. 2. kıskırtmalar.

teşvikkâr (-) b. s. a. f. : isteklendirici, özendirici.

teşviş (-) i. a. : karıştırma, bulan-dırma.

teşyi, -i (-) i. a. : uğurlama, geçirme.

tetabu, -u (-) i. a. : birbiri ardınca gitme. **Tetabu-i izafet** : gr. zincirleme isim takımı.

tetabuk, -ku (-) i. a. : uyuma, uygun gelme, uyarlaşma; coğr. katmanlaşma. fiz. uyum.

tetavül (-) i. a. : mat. uzanım.

tetayür (-) i. a. : uçma, uçuşma, uçuşup dağılma.

tetebbu (-) i. a. : derin derin inceleme, araştırma.

tetebbuat, -tı (...) i. a. ç. : tetebbu-
lar, derin derin incelemeler, araş-
tırmalar.

tetevvüç, -cü i. a. : taç giyme, taç-
lanma. **Resm-i tetevvüç** : taç giy-
me töreni.

tetimme i. a. : eksiği tamamlayan
sey.

tetkik, -kı (.-) [ka'lar kalın] i. a. :
inceleme.

tetmim i. a. : 1. tamamlama, bitir-
me. 2. bir şiiri, bir ifadeyi tamam-
lama.

tevabi (.-) s. a. ç. : tâbiler, boyun
eğenler.

tevakuf, -ku (.-) i. a. : uygunluk,
uyuma, uygun gelme.

tevaggul, -lü i. a. : uğraşma, çalış-
ma, iş edinme.

tevahhuş i. a. : ürkme, ürküntü,
korkma.

tevakki (...) [ka'lar kalın] i. a. :
sakınma, çekinme, korunma.

tevakkuף i. a. : 1. durma. **Tevakkuf**
mahalli : durak. 2. bağlı olma,
bağlanma.

tevall (.-) i. a. : birbiri ardınca gel-
me, birbirini kovalama. **Ale-t-teva-**
li : durmadan birbiri ardınca, ara-
sı kesilmeksizin, bir düziye.

tevalüt, -dlü (.-) i. a. : doğma, do-
ğurma.

tevarih (.-) i. a. ç. : tarihler, za-

manlar. **Ehl-i tevarih** : tarihçiler.
tevarüs (.-) i. a. : 1. mirasa konma.
2. birinden başkasına irsen geç-
me.

tevarüt, -dü (.-) i. a. : 1. birbiri ar-
dınca gelme. 2. ed. iki şairin, bir-
birlerinden habersiz olarak aynı
mısra ve beyti söylemeleri.

tevatür (.-) i. a. : bir haberin ağız-
dan ağıza yayılması, kuvvetli söy-
lenti.

tevazi (.-) i. a. : paralel olma.

tevazu (.-) i. a. : alçakgönüllülük,
gösterişsizlik.

tevakukâr (.-) b. s. a. f. : alçak-
gönüllü.

tevakukârane (.-) zf. a. f. : kibir-
sizce, alçakgönüllülükle.

tevazün (.-) i. a. : tartıda bir gel-
me, denkleşme, denkolma, denge-
lik, denklik.

tevazüniyet, -tı (.-) i. a. : istatik,
statik.

tevbe i. a. : tövbe, günah, kabahat
işlemekten vazgeçme. **Tevbe-i**
nasuh : bir daha bozmamak üzere
edilen tövbe.

tevbekâr (.-) b. s. a. f. : tövbeli,
tövbe eden, tövbe edici.

tevbih (.-) i. a. : azarlama, payla-
ma.

tevbihat, -tı (.-) i. a. ç. : tekdirlir,
azarlamalar.

tevcih (.-) i. a. : 1. çevirme, doğrultma, yöneltme; verme. 2. iki anlamda gelebilen ve anlamca birbirinin zıddı olan kelime kullanma.

tevcihat, -tî (.-) i. a. ç. : rütbe vermeler, verilmiş rütbeler.

tevdi, -i (.-) i. a. : bırakma, emanet etme.

tevdiân (.-) zf. a. : emanet ederek.

tevdiât, -tî (.-) i. a. : 1. yatırma, koyma [bir bankaya]. 2. emanet bırakma.

teveccüh i. a. : 1. çevrilme, yönelme. 2. sevgi, ilgi. **Teveccühünü kaybetme** : gözden düşme.

teveccühât, -tî (...-) i. a. ç. : teveccühler, güleryüz göstermeler, yakınlık duymalar. **Teveccühât-ı kalbiye** : gönülden duyulan yakınlıklar.

teveccühkâr (...-) b. s. a. f. : gönül okşayıcı.

tevehhüm i. a. : vehimlenme, kuruntuya düşme.

tevekkül i. a. : işi Allah'a bırakma ve Allah'tan bekleme, bel bağlama.

tevellüdât, -tî (...-) i. a. ç. : 1. doğmalar, nüfus miktarı. 2. doğarlık, doğum.

tevellüt, -dü i. a. : doğma, doğum.

tev'em i. a. : 1. eş, ikiz. 2. eş, benzer.

tev'emiyet, -tî i. a. : ikizlik.

teverrüm i. a. : verem olma, vereme tutulma.

tevessuk, -ku i. a. : inanarak, güvenerek dayanma.

tevessü (.-) i. a. : genişleme, yayılma. **Teveccüh-i mide** : mide genişlemesi.

tevessüât, -tî (...-) i. a. ç. : genişlemeler.

tevessüen zf. a. : genişleme yoluyla.

tevessül i. a. : başvurma, sarılma, girişme.

tevessülât, -tî (...-) i. a. ç. : 1. teves-süller, sebep tutmalar. 2. başvur-malar, girişmeler.

tevevâtür i. a. : 1. gerilim, gerilme, gerginleşme. 2. fiz. gerilim, germe.

tevezzü, -ü i. a. : 1. dağılma. 2. yer-tutma.

tevfik, -ği i. a. : 1. uydurma. 2. uygun düşürme. 3. barıştırma. 4. Allah'ın kendi iradesini kulunun maksadına uydurması.

tevfikan (.-) zf. a. : uyarak, uyarınca, uygun olarak, ...e göre.

tevhim (.-) i. a. : vehimlendirme, kuruntuya düşürme.

tevhin (.-) i. a. ç. : zayıf düşürme, zayıflatma.

tevhiş (.-) i. a. : ürkütme, ürküp kaçırtma.

tevhit, -di (-) i. a. : 1. birleştirme. 2. Allah'ı birlemek. 3. Allah'ı birleyen manzume.

tevil (-) i. a. : 1. açıklama. 2. başka bir anlam ile anlatma.

tevki (-) i. a. : padişah buyruklarına çekilen nişan.

tevkid (-) i. a. : sağlamlaştırma.

tevkif (-) i. a. : durdurma, yakalama. **Tevkif müzekkeresi :** huk. birinin tevkifi için savcı tarafından yazılan resmi kâğıt. **Tevkifhane :** tutuklu evi.

tevkifat, -tı (-) [ka kalın] i. a. ç. : kesinti [ler] (para hakkında).

tevkil (-) i. a. : vekil etme, vekil bırakma, yerinde bırakma.

tevkir (-) [k kalın] i. a. : ululama, büyükleme.

tevlit, -di (-) i. a. : doğurma, meydana getirme.

tevlîyet, -ti i. a. : mütevellilik.

Tevrat, -tı (-) ö. i. a. : dört kutusal kitaptan Hz. Musa'ya ineni.

tevriye i. a. : iki anlamlı bir kelimayı kullanarak uzak anlamını kasdetme.

tevsi, -i (-) i. a. : genişletme. **Tevsi-i mezuniyet :** huk. yetki genişliği.

tevsik, -kı (-) i. a. : sağlamlaştırma; belgeleme.

tevsim (-) i. a. : 1. isim koyma, ad verme. 2. tenin üzerine barutla veya dağlıyarak işaret koyma.

tevsi (-) i. a. : süsleme.

tevsih (-) i. a. : 1. süsleme, süslendirme; süslü elbise giydirmeye. 2. ed. çifte kafiye. 3. Kur'an'ı usul ve âdabı ile okuma.

tevsihat, -tı (-) i. a. ç. : süslemeler, süslendirmeler.

tevşim (-) i. a. : vücuda döğme yapma; iğne ile yazı yazma.

tevvab (-) s. a. : 1. çok tövbe eden. 2. kullarının tövbesini kabul eden Allah.

tevzi, -i (-) i. a. : dağıtma, dağıtım, üleştirme.

tevin (-) i. a. : denkleştirme, dengeleme.

teyakkun i. a. : yakinen bilme, iyiden iyiye bilme, anlama.

teyakkuz i. a. : uyanıklık, ayma; uykudan kalkma.

teyakkuzat, -tı (...-) i. a. ç. : 1. uyanmalar, uykudan kalkmalar. 2. mec. uyanıklıklar, açıkgozlülükler.

teyemmüm i. a. : su bulunmayan yerde temiz toprakla usulüne göre abdest alma ve gusletme.

teyemmün i. a. : uğur sayma.

teyemmünen zf. a. : uğur sayarak, mutlu olsun diye.

teyidat, -tı (---) i. a. ç. : kuvvetlendirmeler, sağlamlaştırmalar.

teyit, -di (--) i. a. : 1. sağlamlaştırma, kuvvetlendirme. 2. doğru çıkarma, doğrulama; destekleme.

tezahüm (.-) i. a. : birbirine sıkışma, kalabalık etme.

tezahür (.-) i. a. : görünme, gözükme, meydana çıkma; belirme, belirti.

tezahürat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. gösteri. 2. belirtiler [hastalıklarda].

tezakir (.-) i. a. : tezkereler, resmi mektuplar.

tezat, -ddi (.-) i. a. : terslik, zıdlık, karşıtlık.

tezauf (.-) i. a. : iki kat olma. **Tezauf-i şahsiyet** : psik. benlik ikileşmesi.

tezayuk, -ku (.-) i. a. ç. : artma, çoğalma.

tezayüt, -dü (.-) i. a. : artma, çoğalma.

tezbir (.-) i. a. : yazma, yazılma.

tezebbüt, -dü i. a. : köpüklenme; kaymak bağlama, kaymaklanma.

tezebzüp, -bü i. a. : 1. karışıklık, düzensizlik. 2. kararsızlık.

tezehhür i. a. : çiçeklenme; kim. çiçeksime.

tezehhüt, -dü i. a. : sofulanma.

tezekki (.-) i. a. : temizlenme, temize çıkma.

tezekkür i. a. : hatıra getirme, bir iş için konuşma, görüşme, oylasma.

tezekkürî (.-) s. a. : oylalık.

tezelluk, -ku i. a. : kayma, sürçme.

Tezelluk-ı akdara : ayakların kayması.

tezellül i. a. : kendini hakir gösterme, alçalma, yüzsuğu dökme.

tezellülât, -tı (.-) i. a. ç. : zillete katlanmalar, alçalmalar, küçülme-ler.

tezellül i. a. : sarsılma, sallanma.

tezellülât, -tı (.-) i. a. ç. : sarsılmalar, sallanmalar, ırgalanmalar.

tezellülü (.-) s. a. : depremsel.

tezenbür i. a. : kibirlenme, kurulma.

tezevvüç, -cü i. a. : zevce edinme, evlenme.

tezevvücat, -tı (.-) i. a. ç. : zevce edinmeler, evlenmeler.

tezeyyün i. a. : ziynetlenme, süslenme, bezenme.

tezeyyünat, -tı (.-) i. a. ç. : ziynetlenmeler, süslenmeler, bezenmeler.

tezhip, -bi (.-) i. a. : yaldızlama.

tezkâr (.-) i. a. : hatırlama, anma; anılma.

tezkir (.-) i. a. : 1. hatıra getirme, andırma. 2. bir kelimeyi müzekker kılma.

tezkire i. a. : tezkere, resmi kâğıt, bir iş için yazılan kâğıt.

tezkiye i. a. : 1. temizleme, iyi hale getirme. 2. birinin iyiliğini tasdik etme, temiz tanıtmaya, arıtlama. **Tezkiye varakası** : arıtlama belgesi.

tezilil (-) i. a. : zelil etme, hor ve hakır görme, aşağılatma.

tezviç, -ci (-) i. a. : evlendirmeye, kocaya verme.

tezvir (-) i. a. : yalan söyleme; yalan dolan; kovuculuk, arabozculuk.

tezvirat, -tı (-) i. a. ç. : yalan söylemeler, yalan dolan [lar]; kovuculuk [lar], arabozculuk [lar].

tezyif (-) i. a. : alaya alma, aşağısama.

tezyil (-) i. a. : ek katma, ekleme, uzatma.

tezyin (-) i. a. : süsleme, bezeme.

tezyinat, -tı (-) i. a. ç. : bezek [ler], süs [ler].

tezyini (-) s. a. : süsleme ile ilgili, bezeme üzerine olan, bezeksel.

tezyit, -di (-) i. a. : çoğaltma, arttırma.

tı ha. a. f. : Osmanlı alfabesinin on dokuzuncu harfi.

tıbaat, -tı (-) i. a. : tabetme, basma.

tıbben zf. a. : hekimliğe uygun olarak, hekimliğin gösterdiği yolda.

tıbbi (-) s. a. : hekimlikle ilgili, hekimce.

tıbbiye i. a. : hekim yetiştiren yüksek okul.

tıfıl, -fılı i. a. : küçük çocuk. **Tıfıl-nâdan** : bilemeyen, beceremiyen çocuk. **Tıfıl-ı sirrişik** : göz yaşı çocuğu.

tıflane (-) zf. a. : çocukça, çocuk gibi.

tılâ (-) i. a. : 1. sürülecek ve sürülecek mayı, sıvık. **Tılâ etmek** : sıvamak. 2. madeni parlatacak sıvı yaldız.

tılısm i. a. : tılısm, esrarlı bir kuvvet taşıdığına inanılan şey.

tımarhane (-) b. i. f. : deliler yurdu.

tınnet, -ti i. a. : tınlama, tınlama.

tıp, -bbı i. a. : hekimlik.

-tırız (-) s. f. : "donatan, süsliyen" anlamlarına bileşik kelimeler yapar. **Şükûfe-tırız** : çiçek süsliyen.

tıyn (-) i. a. : balçık, çamur. **Tıyn-ı ahmer** : kızıl aşiboyası. **Tıyn-ı asfer** : sarı aşiboyası.

tıynet, -ti (-) i. a. : yaradılış, doğuş, yapılış; maya.

ticaret, -ti (-) i. a. : alışveriş etme, alım-satım. **Ticaret-gâh** : ticaret yeri, ticarete elverişli olan yer. **Ticaret-hane** : ticaret evi.

ticari (--) s. a. : ticaretle ilgili.

tig, -gı (-) i. f. : kılıç, ustura, bıçak gibi kesici aletler. **Tig-i bürran** : keskin kılıç.

tigzeban (--) b. s. f. : dili kılıç gibi tesirli olan.

tih (-) i. a. : biy. dolambaç.

tilâvet, -ti (--) i. a. : Kur'an'ı güzel sesle ve usulüne göre okuma.

tilmiz (-) i. a. : öğrenci.

timsahiye (--) i. a. : zool. timsahlar.

timsal, -li (-) i. a. : sembol, simge.

tir (-) i. f. : ok.

tıraş (-) i. f. : yontma, yonma, kazıma.

-tırış (-) s. a. : yontan, kazıyan, düzliyen. **Büt-tıraş** : put yontan, put yapan. **Heykel-tıraş** : heykel yontan, heykel yapan.

tıraşide (--) s. f. : tıraş olmuş, tıraş edilmiş, yontulmuş. **Nâ-tıraşide** : yontulmamış, kaba.

tire (-) s. f. : bulanık; kara, karanlık. **Şeb-i tire** : karanlık gece.

tirendaz (--) b. s. f. : ok atan.

tiryaki (---) s. : 1. keyif verici şeyleri çokça kullanan. 2. titiz, ters, çabuk kızan.

tışe (-) i. f. : 1. balta, nacak, kü-lünk. 2. keser.

tiz (-) s. f. : 1. tez, çabuk. 2. keskin.

tizreftar (--) b. s. f. : çabuk gidici, tezgidir.

töhmet, -ti i. a. : suç, kabahat. **İs-nad-ı töhmet** : suçlama.

tuba (--) i. a. : 1. güzellik, iyilik; hoşluk. 2. rahat.

Tuba (--) ö. i. a. : cennette Sidre'-de bulunan ve dalları bütün cenneti gölgeliyen ilâhi ağaç.

tude (-) i. f. : yığın, küme.

Tufan (--) ö. i. a. : Hz. Nuh zamanında yoldan çıkmışları tedibetmek için Allah tarafından hem gökten yağdırılan, hem de yerden kaynıyarak bütün dünyayı kaplıyan su.

tufeyli (--) s. a. : 1. dalkavuk, sıgıntı, parazit, ekti. 2. asalak.

tuffah i. a. : elma.

tüful, -lü (-) i. a. ç. : çocuklar.

tüfulane (--) z. f. a. f. : çocukcasına.

tufulet, -ti (--), **tufuliyet, -ti** (--) i. a. : çocukluk, küçüklük.

tuğyan (-) i. a. : taşma, azma, azgınlık, taşkınlık.

tuhaf i. a. ç. : 1. "tuhfe"ler, armağanlar. 2. görülmemiş, güllünç. 3. s. münasebetsiz. **Tuhafılık** : lâtife, şaka, gülünecek şey.

tuhfe i. a. : 1. hediye, armağan. 2. yeni çıkma, hoş a gider, güzel şey.

tul, -lû (-) i. a. : 1. uzunluk, boy.

Tul-i mevc : fiz. dalgaboyu. 2. astr. boylam.

tulâ (--) s. a. : en uzun. **Yed-i tulâ** (ziyade uzun el) : bilgi, kabiliyet, maharet.

tulâni (---) s. a. : uzunlamasına, uzunluğuna, boyuna.

tulen (-) zf. a. : 1. boyca, boyuna, uzunluğuna. 2. coğr. boylam bakımından, boylamca.

tulap, -bı (-) s. ve i. a. ç. : tâlip-ler, öğrenciler.

tullep, -bi s. a. ç. : tâlipler, istiyen-ler, istekliler.

tulû, -u (-) i. a. : doğuş, doğma. **Tulû-i Kâmer** : Ayn doğuşu. **Tulû-i Şems** : Güneşin doğuşu.

tulûat, -tı (--) i. a. ç. : doğmalar, doğuşlar. **Tulûat yapmak** : temsil sırasında metin dışına çıkmak. **Tulûatçı** : tulûat oyuncusu.

tumturak, -ğı i. f. : 1. gösteriş, debdebe. 2. söyleniş parlak görünen [ibare].

tur (-) i. a. : dağ. **Tur-i Sina** : Sina dağı.

Turan (--) ö. i. a. : eski İranlılar tarafından Türk diyarına verilen ad. **Turanî** : Turanlı.

turfa i. a. : 1. görülmemiş, yeni, tuhaf, şaşılacak şey. 2. Yahudilerce yenmesi haram olan. **Turfa olmak** : gözden düşmek, değer verilmez olmak.

turfanda s. : mevsiminden önce yetişen meyva ve saire.

turre i. a. : 1. alın üstüne dökülen bükümlü saç. 2. kumaşın etrafına çekilen kılaptandan süs.

turuk, -ku i. a. ç. : tarikler, yollar.

turuş s. f. : ekşi.

tuşe (-) i. a. : ölmeyecek kadar yenecek şey, azık. **Tuşe-i rah** : yol yiyeceği, yol azığı.

tut (-) i. f. : dut.

tuti (--) i. f. : dudu, papağan cinsinden taklit yapan bir kuş.

tutiya (-.-) i. a. : kim. tutya, çinko.

tutiye (-.) i. a. : bot. dutgiller.

tuyur (-) i. a. ç. : tayrlar, kuşlar.

tüccar (-) s. ve i. a. ç. : tacirler, satıcılar.

tüccaran (--) s. ve i. a. ç. : tacirler.

tünt, -dü s. f. : sert, kaba, haşın.

türabiye (-.-) i. a. : 1. zool. toprakla ilgili. 2. kara kaplumbağaları.

türap, -bı (-) i. f. : toprak. **Türab-ı nebati** : bot. 1) humüs; 2) bitkisel toprak. **Ebu-türab** : Hz. İmam-ı Ali'nin lâkabı.

türban (-) i. a. ç. : türaplar, top-
raklar.

türbe i. a. : 1. toprak, mezar. 2. bü-
yük adamların kabirleri üzerine
yapılan çatı, bina.

türbedar (.-) b. i. a. f. : türbeyi bek-
liyen ve ona hizmet eden kimse.

Türkân (-) i. f. t. : Türkler.

Türki (-), **Türkiyye** s. a. : 1. Türk
veya Türk dili ile ilgili. 2. Türkçe
yazılmış [eser, makale].

Türkistan (.-) ö. b. i. t. f. : Türkle-
rin anayurdu olan ve Taşkent, Hi-
ve, Fergana, Semerkant, Buhâra,
Kırgız şehirlerini içine alan büyük
bölge.

Türkiyyat, -tı (.-) i. t. a. : Türkolo-
ji, Türk kültürünü (dil, edebiyat,
tarih ve etnoğrafyasını) inceliyen
ilim.

türrehat, -tı (.-) i. a. ç. : abuk sa-
buk, saçmasapan sözler.

türşi (-) i. a. : 1. ekşilik. 2. turşu.

türüş s. f. : ekşi. **Ruy-i türüş** (ekşi
yüz) : mec. asık surat.

tütük, -ku i. f. : 1. bürgü, duvak. 2.
çadır, büyük perde, örtü.

tüvan (-) i. f. : güç, kuvvet. **Nâ-tü-
van** : zaif, takatsiz.

tüvana (.-) s. f. : güçlü, kuvvetli,
dinc, canlı.

tüveycat, -tı (.-) i. a. ç. : tüveyçler,
çiçek taçları.

tüveyci (.-) s. a. : tüveyçle, çiçek
tacı ile ilgili, çiçek tacına benzi-
yen.

tüveyç, -ci i. a. : 1. küçük taç, taç-
cık. 2. bot. çiçek tacı.

tüyus (-) i. a. ç. : tekeler, erkek
keçiler.

U

u ha. a. : Osmanlı alfabesinin "elif" ve "ayın" ile başlayan kelimelerinden kalın zammelilerinin sesini verir.

ubudiyet, -ti (.-.) i. a. : kulluk, kölelik. **Arz-ı ubudiyet** : bağlılığını bildirme.

ubur (.-) i. a. : geçme, aşma. **Mürur ü ubur** : gelip geçme.

ubus (.-) i. a. : yüz ekşiliği, somurtkanlık.

ubuset, -ti (.-.) i. a. : somurtkanlık, yüz ekşiliği, yüz asıklığı.

ucbe i. a. : şaşılacak şey.

ucme i. a. : dil tutukluğu, tutuk tutuk konuşma.

ucube (--) i. a. : şaşılacak şey.

ud i. a. : 1. ağaç, odun. 2. ödağacı. 3. müz. ut.

udhiye i. a. : kurban, kuşluk vakti kesilen kurban.

udhuke (.-) i. a. : gülünç şey, gülmece, komedi. **Udhuke-perdaz** : güldürücü, komik.

udi (--) i. a. : 1. müz. ut çalan. 2. bot. ut biçiminde olan yapraklar,

udul, -lü (.-) i. a. : 1. sapma, yoldan çıkma. 2. vazgeçme, geri dönme. 3. âdiller, doğruluk gösterenler.

udvan (.-) i. a. : 1. düşmanlık. 2. haksızlık, zulüm.

ufki (.-) [k kahn] s. a. : yatay, düz.

Ufki zelzele : yatay deprem.

ufuk, -fku i. a. : yer ile göğün birleşir gibi görüldüğü yer; yatay, çevren.

ufunet, -ti (.-.) i. a. : 1. çürüme, kokma, fena koku. 2. yangı.

ufuset, -ti (.-.) i. a. : kekrelik.

uglûta (.-.) i. a. : yanıltmaca, bilmece, bulmaca.

uhde i. a. : söz verme, üstüne alma, görev, mesuliyet, sorumluluk. **Uhdesinde olmak** : üstünde olmak, sorumluluğu altında olmak. **Uhdesine almak** : üstüne almak, yüklenmek.

uhrevi (.-) s. a. : ahiretle ilgili.

uhreviyat, -ti (.-) i. a. ç. : ahiretle ilgili işler; ahiret bahsi.

uht, tu i. a. : kızkardeş.

uhuvvet, -ti i. a. : 1. kardeşlik. 2. mec. dostluk, bağlılık.

ukadat, -tı (.-) i. a. ç. : anat. boğumlar. **Ukadat-ı asabîye** : anat. sinir boğumları. **Ukadat-ı lenfâliye** :

anat. lenf boğumları. **Ukadat-ı şî-bih muhiye** : **anat.** beyinsi boğumlar.

ukalâ (.-) i. ve s. a. ç. : 1. akıllılar, akıllı geçinen. 2. bilgiç.

ukap, -bı (.-) i. a. : karakuş, kartal, tavşancıl.

Ukâz (.-) ö. i. : Mekke-i Mükerre-me'nin yakınında bulunan ve Arap taifesinin her yıl bir ay kadar burada yiyip içip, alışverişten sonra karşılıklı şiir okudukları pazar yeri.

ukba (.-) i. a. : ahiret.

ukde i. a. : düğüm, bir işin zorluğu; boğum. **Ukde-i derun** : gönül derdi.

ukdegüşa (...) b. s. a. f. : zorluğu yenen.

ukdevi (.-) s. a. : ukde, düğüm, yumak biçiminde olan.

ukhuvan (.-) i. a. : bot. papatya.

uknum (.-) i. a. : dip, kök, prensip.

ukre i. a. : kısır, doğurmayan [kadın veya hayvan].

uksume (.-) i. â. : kısmet, hisse, nasip, pay.

uktua (.-) i. a. : ilgiyi kesmek üzere gönderilen, verilen şey.

ukubet, -ti i. a. : 1. ceza, azap; sınıktı. 2. pek çirkince sakil şey.

ukul, -lü (.-) i. a. ç. : akıllar, uslar. **Ukul-i aşere** : Aristo taksimi-

ne göre aklın on mertebesi.

ukut, -du (.-) i. a. ç. : akitler, düğümler.

ulâ (--) s. a. : birinci, ilk.

ulema (.-) i. a. ç. : âlimler, bilginler.

ulleyk i. a. : bot. çitsarmaşığı.

ulûfe (.-) i. a. : 1. hayvan yemi. 2. Sipahilere, Yeniçerilere (üç ayda bir) verilen maaş.

ulûfecıyan (.-.-) i. a. ç. : ulûfeciler.

uluhiyet, -ti (.-.-) i. a. : Allah'lık sıfatı, Tanrı'lık vasfı.

ulûm (.-) i. a. ç. : ilimler, bilimler.

Ulûm-i dîniye : din bilgisi.

ulûv, -vvü i. a. : yükseklik, büyüklük, ululuk, yücelik. **Ulûvv-i cenap** : âlicenaplık, kerem, cömertlik. **Ulûvv-i nesep** : soyu sopu yüksek.

ulvan (.-) i. a. : 1. övünme. 2. mektup ve yazı başlığı.

ulvi (.-) [l ince] s. a. : yüksek, yüce, ulu.

ulviyet, -ti [l ince] i. a. : yükseklik, yücelik, büyüklük.

ulya (.-) s. a. : pek (en, daha, çok) yüce. **Atebe-i ulya** : padişah katı.

umde i. a. : destek; dip, kök, prensip, ilke.

umk, -ku i. a. : derinlik.

umkan zf. a. : derinliğine.

umman (-) i. a. : büyük deniz, osea-
an.

umran (-), **umraniyet**, **-ti** (-..) i. a. :
bayındırlık.

umre i. a. : hac mevsiminin dışında
Kâbe'yi ve Mekke-i Mükerrreme'nin
kutsal yerlerini ziyaret etme. **Um-
re-i nebevî** : Hz. Muhammed'in
hac farzolmadan önceki haccı.

umum (-) i. ve s. a. : halk, bütün,
hep, genel, kamu. **Umum-hane** :
genel ev.

umumen (-..) zf. a. : bütün, hep bir-
den.

umumet, **-ti** (-..) i. a. : amca olma,
amcalık.

umumi (--) s. a. : herkesle ilgili,
genel. **Umumi idare heyeti** : genel
yönetim kurulu. **Umumi heyet** :
genel kurul. **Umumi kâtip** : genel
sekreter, genel yazman. **Umumi
riyaset divanı** : genel başkanlık
kurulu.

umumiyat, **tı** (---) i. a. ç. : genel
konular.

umumiyet, **-ti** (-..) i. a. : herkese ait
olma, genellik. **Umumiyetle** : ge-
nellikle, genel olarak.

umur (-) i. a. ç. : emirler, nesneler,
işler, görevler. **Müşil-ül-umur** :
işleri kolaylaştıran; Allah. **Umur-i**

nafia : bayındırlık işleri. **Umur-
âşına** : işbilir. **Umur-dide** : işten
anlar; görgülü.

unf i. a. : kabalık, sertlik, terslik.

unfen zf. a. : şiddetle, sertlikle, ka-
balıkla; zorla.

unfuvan (-..) i. a. : 1. gençliğin ve
güzelliğin başlangıcı. 2. tazelik,
parlaklık.

unk, **-ku** i. a. : boyun, gerdan.

unkudi (---) s. a. : bot, salkımsı.

unkut, **-du** (-) i. a. : bot, salkım,
meyva salkımı.

unnabiye (-..) i. a. : bot. hünnap-
giller.

unnap, **-bı** (-) i. a. : hünnap.

unsur i. a. : eleman, öge. **Unsur-i
savt** : gr. ses, fonem.

unsuri (-) s. a. : elemansel, öge-
sel.

unve i. a. : zor, kuvvet gösterme.

Unveten : zorla.

urban (-) i. a. ç. : çöl Arapları,
aşiretler.

urefa (-) s. a. ç. : ârifler, maruf-
lar, meşhurlar.

urf i. a. : örf, töre.

uruç, **-cu** (-) i. a. : yükselme, ağ-
ma.

urva (-) i. a. : hek. sıtma, sıtmaya
tutulma.

urve i. a. : testi, kova ve benzerleri
şeylerin kulpu; kulp.

uryan (-) s. a. : çıplak, cavlak, yalın. **Uryan-ül-büzur** : açıktohumlular.

usare (-) i. a. : meyva suyu, özsu; bot. besisuyu. **Usare-i hücreviye** : bot. hücre özsu. **Usare-i müstahzara** : bot. ongun besisuyu. **Usare-i nevatiye** : bot. çekirdek özsu.

usat, -tı s. a. (-) : âsiler, zorbalar.

useybat, -tı (-) i. a. : bot. küçük damarlar.

useybe i. a. : bot. damar, yaprağı birtakım kısımlara ayrılan liflerden her biri.

usfur i. a. : 1. serçe kuşu. 2. küçük kuş.

usr i. a. : zorluk, güçlük; sıkıntı, darlık; kıtlık. **Usr-ül-bevl** : sidik zorluğu.

usret, -ti i. a. : zor durum.

usul, -lü (-) i. a. : 1. yöntem, metot, yol, tarz. 2. esirler, köleler.

usuliyat, -tı (-) i. a. ç. : yöntembilim, metodoloji.

uşşak, -kı (-) s. a. ç. : 1. âşıklar. 2. müz. Şark müziğinin en eski ve en esash makamlarından biri.

Utarit, -di (-) ö. i. a. : Güneşin etrafında dönen gezegenlerin birincisi, Arzıtilek, Merkür.

uteka (-) s. a. ç. : atıklar, eskiler; azadlılar, azadlanmış köleler, cariyeler.

utme i. a. : bot. zeytinsi meyva [hünnap, iğde vb.].

uyun (-) i. a. ç. : 1. ayınlar, gözler. 2. pınarlar, kaynaklar.

uyup, -bu (-) i. a. ç. : ayıplar, çirkin görünen haller. **Setr-i uyup** : ayıpları örtme, gizleme. **Settar-ül-uyup** (ayıpları örten) : Allah.

uzbet, -ti i. a. : bekârlık, ergenlik.

uzeyvat, -tı (-) i. a. ç. : uzuvculuklar, küçük organlar.

uzlet, -ti i. a. : halk ile görüşmeyip bir kenara çekilip yalnız yaşama. **Uzlet-gâh** : yalnızlık köşesi, tenhada oturulan yer.

uzma (-) s. a. : en büyük ["a'zam" ın dişili].

uzubet, -ti (-) [ze ile] i. a. : ergenlik, bekârlık.

uzubet, -ti (-) [zel ile] i. a. : tatlılık, şirinlik, lâtiflik.

uzuv, -zvu i. a. : bir hayvan veya bitkinin hayatı görevini gören kısmı, organ, üye. **Uzv-i his** : duyak. **Uzv-i tenis** : bot. dişi organ. **Uzv-i tezkir** : bot. erkek organ.

uzvaniye (-) i. a. : fels. örgencilik.

uzvi (-) s. a. : uzuvla ilgili, organik.

uzviyet, -ti i. a. : canlı bir cismi yaşıtan âzanın hepsi, organizma.

Ü

ü ha. a. : Osmanlı alfabesinin "elif" ve "ayın" ile başlayan kelimelerinden hafif zammeliilerin sesini verir.

übbehet, -ti i. a. : büyüklük, ululuk.

Übbehetlü : sadrazamlıktan ayrılmış olanların resmi ünvanı.

übeyt, -di i. a. : kulcağız, kölecik.

übüvvet, -ti i. a. : babalık, atalık.

ücret, -ti i. a. : 1. emek karşılığı verilen para. 2. gündelik. **Ücret-i maktua** : kesenek.

üdeba (..-) i. a. ç. : edipler, edebiyat ile uğraşanlar; namuslu adamlar.

üftade (..-) s. f. : düşkün, düşmüş, biçare; âşık.

üftadeği (..-) i. f. : üftadelik, düşkünlük.

üftan (..-) s. f. : düşen; düşerek. **Üftan ü hizan** : düşe kalka [gitme].

üful, -lü (..-) i. a. : görünmez olma; gurûbetme, batma; mec. ölme.

üfule (..-) i. a. : fels. görev, işlev.

Üfulevi terbiye : ped. görevsel eğitim.

ühciye, ühcüve i. a. : yerme.

ülfet, -ti i. a. : 1. alışma. 2. görüşüp konuşma, tanışma, dostluk.

ülguze (..-) [gu uzun] i. a. : kapalı söz, bilmece, yanıltmaca.

ülûhiyyet, -ti (..-) i. a. : Allah'lık Tanrı'lık.

üm, -mmü i. a. : anne, ana [çoğulu : "ümmehat"].

ümem i. a. ç. : ümmetler. **Hayr-ül-ümem** : Müslümanlar.

ümëra (..-) i. a. ç. : 1. âmirler, buyrucular, beyler. 2. üst subaylar. **Emir-ül-ümëra** : tar. beylerbeylerinin lâkabı [Tanzimat'tan önce].

ümit, -di (..-) i. f. : umma, umut. **Kat'î-ümit** : ümidi kesme. **Ümit-bahş** : ümit veren, umutlandıran. **Ümit-var** : uman, ümitli, umutlu.

ümmehat, -tı (..-) i. a. ç. : analar, anneler. **Ümmehat-ı kütüp** : ana kitaplar.

ümme, -ti i. a. : ahâli, taife, guruh, cemaat. **Ümme-i Muhammed** : İslâm dininde bulunanlar.

ümni (..-) s. a. : okuyup yazması olmıyan. **Ümni-i sadık** : Hz. Muhammed.

ünmüt, -di (..-) i. f. : umma, umut.

ünümme, -ti i. a. : annelik sıfatı.

ünbube (.-.) i. a. : 1. boğum, kamış boğumu. 2. anat. ince boru, borucuk. **Ünbube-i bevlîye** : anat. siddik borucukları. **Ünbube-i şa'riye** : anat. kılcal boru.

ünbubî (.-) s. a. : borumsuz, boruya benzer.

üns i. a. : alışıklık, alışkanlık, alışma.

ünsa (.-) s. a. : dişi; kız; kadın [çoğulu "inas"].

ünsi (.-) s. a. : 1. alışmış, sokulgan. 2. arkadaş.

ünsiyet, -ti i. a. : alışma, alışkanlık, alışveriş, arkadaşlık.

ünuf (.-) i. a. ç. : anat. burunlar.

ünvan (.-) i. a. : kitap, dergi, yazı başlığı; bay, bayan, general gibi kişi adlarına getirilen saygı veya belirtme sözü, san.

ürcufe (.-.) i. a. : uydurma, düzme, yalan dolan.

ürçuha (.-.) i. a. : salıncak.

ürcuze (.-.) i. a. mısraları kafiyeli, kısa vezinli nazım.

üs, -ssü i. a. : esas, temel, asıl; her hangi bir saldırışa esas olmak üzere önceden donatılmış olan yer.

üsbui (.-) s. a. : haftalık, yedizlik.

Ceride-i üsbuiye : haftalık gazete.

üsera (.-) i. a. ç. : 1. esirler, tutsaklar. 2. kullar, köleler.

üşkuf i. a. : papaz.

üslûp, -bu (.-) i. a. : usul, yol; tarz, ifade; çığır.

üstadane (.-) zf. f. : ustaca.

üstadi (.-) i. f. : üstatlık, ustalık.

üstat, -dı (.-) i. f. : 1. öğretmen, öğretici. 2. her hangi bir işte eli uz, usta.

üsture (.-) i. a. : yalan; batıl, uydurma, masal.

üstühan (.-) i. f. : kemik.

üstüvane (.-) i. a. : direk, içi boş direk; silindir.

üstüvani (.-) s. a. : silindir biçimli.

üsür i. a. : yara izi.

üşbe i. a. : kurt, böcek.

üşgule (.-) i. a. : uğraşılacak iş.

Üşgule-i hasene : iyi, güzel işler.

üşnan (.-) i. a. : bot. çöğenotu.

üşne i. a. : bot. yosun, ağaç yosunu.

üşniye i. a. : bot. suyosunları. **Üşniye-i berriye** : bot. yapraklı karayosunları. **Üşniye-i hadra** : bot. diyatome.

üstür i. f. : deve. **Üstür-ban** : deveci.

üzeyn i. a. : anat. kulacak, kulakçık.

üzün, -znü i. a. : 1. kulak. 2. telli çalgılarda akort etmeğe yarıyan burgu, mandal.

V

vabeste (-..) s. f. : bağı. **Gitmenize vabeste** : gitmenize bağı.

vacibe (-..) i. a. : yapılması vacip derecesinde.

vacip, **-bi** (-..) s. a. : gerekli, zorunlu; terki caiz olmıyan, yapılması gerekli. **Vacib-ül-vücut** : varlığı gerekli olan, Allah. **Vacib-ül-ittiba** [olmak] : huk. bağlamak.

vade (-..) i. a. : 1. mühlet, önel. 2. ecel.

vadî (--) i. a. : 1. dere; dere yolu. 2. mec. alan, yol, tarz.

vafî (--) s. a. : 1. yeter, tam, elverir. 2. sözünde duran, sözünün eri.

vafir (-.) s. a. : bol, çok. **Emval-i vafire** : bol, çok mal.

vah (-) ünl. f. : vah, yazık, eyvâh! **Âh ü vah** : inleyip sızlanma. **Vah vah** : yazık, acırım.

vaha (-.) i. a. : çöl ortasında yemyeşil yer.

vahamet, **-tî** (-.) i. a. : 1. ağırlık, 2. tehlike.

vahdani (--) s. a. : Tanrı'nın birliğine ait, Tanrı ile ilgili.

vahdaniye (-..) i. a. : fels. tek, tanrıçılık.

vahdaniyet, **-tî** (-..) i. a. : birlik, Tanrı birliği.

vahdet, **-tî** i. a. : birlik, teklîk, yalnızlık. **Vahdet-âram** : dinlendirici, rahat yer. **Vahdet-gâh** : yalnız kalınacak yer. **Vahdet-güzin** : yalnızlığa çekilen.

vahdetiye i. a. : fels. birçilik, monizm.

vahî (--) s. a. : boş, saçma, faydasız; önemsiz.

vahiden (-..) zf. a. : tek olarak.

vahim (-.) s. a. : vehmeden, kuruntu eden, kuran, kuruntulu.

vahim (-.) s. a. : ağır, korkulu, çok tehlikeli.

vahime (-..) i. a. : kuruntu kurma hassası.

vahin (-.) s. a. : zayıf, arık.

vahip, **-bi** (-.) s. a. : veren, bağışlayan [Tanrı].

vahit, **-dî** (-.) s. a. : yalnız, tek.

vahit, **-dî** (-.) s. a. : tek, bir; birim.

Vahide irca : mat. bire indirme.

Vahid-ül-filka nebatat : bot. birçenekliler.

Vahid-ül-levn : tekrenkli.

Vahid-ül-mâna : tekanlamlı.

Vahid-ül-mesken birevciklî.

Vahid-üs-sukbe : zool. tekdelikliler.

V

vabeste (-..) s. f. : bağılı. **Gitmenize vabeste** : gitmenize bağılı.

vacibe (-..) i. a. : yapılması vacip derecesinde.

vacip, **-bi** (-..) s. a. : gerekli, zorunlu; terki caiz olmıyan, yapılması gerekli. **Vacib-ül-vücut** : varlığı gerekli olan, Allah. **Vacib-ül-ittiba** [olmak] : huk. bağlamak.

vade (-) i. a. : 1. mühlet, önel. 2. ecel.

vadi (--) i. a. : 1. dere; dere yolu. 2. mec. alan, yol, tarz.

vafi (--) s. a. : 1. yeter, tam, elverir. 2. sözünde duran, sözünün eri.

vafir (-) s. a. : bol, çok. **Emval-i vafire** : bol, çok mal.

vah (-) ünl. f. : vah, yazık, eyvâh! **Âh ü vah** : inleyip sızlanma. **Vah vah** : yazık, acırım.

vaha (-) i. a. : çöl ortasında yemyeşil yer.

vahamet, **-ti** (-..) i. a. : 1. ağırlık, 2. tehlike.

vahdani (--) s. a. : Tanrı'nın birliğine ait, Tanrı ile ilgili.

vahdaniye (-..) i. a. : fels. tek, tanrıçılık.

vahdaniyet, **-ti** (-..) i. a. : birlik, Tanrı birliği.

vahdet, **-ti** i. a. : birlik, teklik, yalnızlık. **Vahdet-âram** : dinlendirici, rahat yer. **Vahdet-gâh** : yalnız kalınacak yer. **Vahdet-güzin** : yalnızlığa çekilen.

vahdetiye i. a. : fels. bircilik, monizm.

vahi (--) s. a. : boş, saçma, faydasız; önemsiz.

vahiden (-..) zf. a. : tek olarak.

vahim (-) s. a. : vehmeden, kuruntu eden, kuran, kuruntulu.

vahim (-) s. a. : ağır, korkulu, çok tehlikeli.

vahime (-..) i. a. : kuruntu kurma hassası.

vahin (-) s. a. : zayıf, arık.

vahip, **-bi** (-) s. a. : veren, bağıslıyan [Tanrı].

vahit, **-di** (-) s. a. : yalnız, tek.

vahit, **-di** (-) s. a. : tek, bir; birim.

Vahide irca : mat. bire indirme.

Vahid-ül-filka nebatat : bot. birçenekliler. **Vahid-ül-levn** : tekrenkli.

Vahid-ül-mâna : tekanlamlı. **Vahid-ül-mesken** birevcikli. **Vahid-üs-sukbe** : zool. tekdelikliler.

vahiy, -hyi i. a. : Cenabıhak tarafından bir haber veya hakikatlerin bildirilmesi. **Emin-ül-vahy** : Ceb-rail Aleyhisselâm.

vahşet, -ti i. a. : 1. vahşilik, yabani-lik. 2. ıssızlık, tenhalık. 3. korku, ürküntü. **Vahşet-âmiz** : vahşetle karışık. **Vahşet-âver** : ürküntü getiren, korku veren. **Vahşet-engiz** : korkunç. **Vahşet-nâk, Vahşet-zar** : korku veren yer, ıssız yer.

vahşi (-) s. a. : 1. yabani, yaban. 2. ürkek, korkak. 3. merhametsiz, duygusuz.

vahşiyane (-.-) zf. a. : vahşicesine, vahşilikle.

vaz, -a'zı i. a. : dinî öğüt.

vait, -a'di i. a. : söz verme, üstüne alma, yapılmasına söz verilen şey. **vaz (-)** i. a. : va'zeden, dinsel öğütler veren kimse.

vaka i. a. : 1. hâdise, olay, olgu. 2. savaş.

vakanüvis (...) b. i. a. f. : zamanın olaylarını kayıtla görevli bulunan resmî devlet tarihçisi.

vakar (-) i. a. : ağırbaşlılık, temkinlilik, onur. **Sahte-vakar** : yalandan, yersiz ağırbaşlılık gösteren.

vakayı (-) [ka uzun] i. a. ç. : vak'alar, olaylar.

vakayiname (-.-) b. i. a. f. : edgünlük olayların yazılı bulunduğu eser.

vakfe i. a. : 1. durak, durulacak yer, duruş. 2. hacıların Arafat'ta durmaları. 3. duraklama anı.

vakfiye i. a. : bir vakfın şartlarını bildiren resmî senet.

vakfiyet, -ti i. a. : mülkün, vakıf olma niteliği.

vakı, -ı (--) s. a. : olan olmuş.

vakıa (-.) i. a. : hâdise, olmuş bir iş, gerçek; olay, olgu.

vakıa (-.-) zf. a. : gerçek, gerçi, her ne kadar, ...ise de, ...se de.

vakıf, -kfı i. a. : 1. bir malı veya mülkü -satılmamak kaydıyla- bir hayır işine bağışlama, bırakma. 2. bu nitelikte olan [mülk veya para].

vakıf (-) s. a. : 1. bilen, haberli. 2. bir şey vakfeden. **Şart-ı vakıf** : vakfı yapanın koştuğu şart. **Vakıf olmak** : bilmek, öğrenmek.

vakıfname (-.-) b. i. a. f. : vakfiye.

vakı (--) [k kalın] s. a. : vikaye eden, koruyan, korur, saklıyan.

vakit, -kti [k kalın] i. a. : zaman, çağ. **Vakt-ı asr** : ikinci vakti. **Vakt-i sefer** : harb (veya yolculuk) zamanı.

vakr i. a. : kulak ağırlığı.

vaktaki (.-) bağ. a. f. : o vakit ki, ne vakit ki, o zaman ki, -dığında.
vakten zf. a. : vakit ve zamanca.
vakur (.-) s. a. : ağırbaşlı, temkinli, onurlu [kimse].
vakurane (---) zf. a. f. : ağırbaşlılık, temkinlilikle.
valâ (--) s. f. : yüksek, yüce, üst, yukarı. **Valâ-kadr** : değeri yüce. **Valâ-şan** : şanı yüce.
valayı (---) i. f. : yükseklik, yücelik.
vali (--) i. a. : bir vilâyeti idare eden büyük memur, ilbay.
valide (--) i. a. : doğuran, valde, anne, ana.
valdeyn (--) i. a. ç. : ana-baba.
validiyet, -tl (---) i. a. : annelik ve babalık vasfı.
valih (.-) s. a. : şaşalamış, şaşakalmış, şaşırmış, şaşkın.
vallt, -di (.-) i. a. : baba.
vallah (.-) e. a. : "Allah hakkı için" anlamına gelen büyük yemin.
vamık, -ğı (.-) s. a. : âşık, sevdalı.
vami (--) s. f. : borçlu.
-van (-) s. f. : -cı. **Pas-van** : bekçi.
-var (-) e. f. : 1. benzetme edatı, gibi. **Bülbür-var** : bülbül gibi. 2. kerre, defa. **Yek-var** : bir defa. 3. -li. **Ümit-var** : ümitli, umutlu. 4. mâlik, sahip. **Mal-var** : mal sahibi, zengin.

varak, -ğı i. a. : yaprak. **Varak-l ke'si** : bot. çanak yaprak. **Varak-l kefi** : bot. eldamarlı yaprak. **Varak-l mefsus** : bot. oymalı yaprak. **Varak-i mürekkebe** : bot. bileşik yaprak. **Varak-i rişi** : bot. telekdamarlı yaprak. **Varak-i sümeyri** : bot. meyva yaprak. **Varak-i tüveyci** : bot. taç yaprağı. **Varak-i zühre** : bot. çiçek yaprağı.

varaka i. a. : 1. bir yaprak, tek kâğıt. 2. tezkere, yazılı kâğıt.

varakpare (---) b. i. a. f. : yapracık, kâğıt parçası; önemsiz, âdi kâğıt, pusula, tezkere.

vareste (--) s. f. : 1. kurtulmuş. 2. serbest, rahat. 3. ilişkısiz.

varestegi (---) i. f. : 1. kurtulma. 2. serbestlik, rahatlık. 3. ilişkısizlik.

-vari (.-) s. f. : benzer, gibi. **Efrencü -vari** : frenk gibi.

varidat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. gelir [ler]. 2. hatıra gelen, içe doğan şeyler. **Varidat-ı gayr-ı melhuza** : devlet gelirleri arasında gösterilmiş olmayıp sonradan her hangi bir vesile ile meydana çıkan gelir.

varide (--) i. a. : gelen evrak [tersi : sadire].

varis (.-) i. a. : miras yiyen, mirasçı, kalıtıcı.

varit, -di (-.) s. a. : vürüdeden, gelen, erişen, olabileceği akla gelen.
Varid-i hatır : hatıra gelen. **Varit olmak :** olabilmek, düşünölmek.
variyet, -ti (-.) i. o. : varlık, zenginlik.
varta i. a. : tehlike, tehlikeli durum; uğurum.
vasat, -tı i. a. : orta; ortam; ara, göbek. **Vasat-ül-hal :** orta halde, orta halli, **Vasat-ür-re's :** başın ortası. **Vasat-ı mütenasip :** mat. orantılı orta.
vasateyn i. a. ç. : mat. ortalar.
vasati (-.) s. a. : ikisi ortası, orta, ortalama.
vasıf, -sı i. a. : sıfat, karakter; nitelik, san. **Vasf-ı mümeyyiz :** fels. ayırđedici vasıf, ayırıcı nitelik.
vasıl, -slı i. a. : 1. ulaştırma, birleştirme. 2. kavuşma. 3. ulama.
vasıl (-.) s. a. : ulaşan, erişen, yeti- gen; birleştiren.
vasıta (-.) s. a. : 1. yol, araç. 2. aracı. 3. aracılık. **Bilâ-vasıta :** vasıtasız, doğrudan doğruya. **Bi-l-va-sıta :** vasıta ile, birinin aracılığı ile. **Vasıta-ı nakliye :** taşıma aracı, taşıt.
vasıl (-.) s. a. : geniş, açık, engin.
vasi (-.) i. a. : bir yetimin veya akıl- ca zayıf ve hasta olan bir kimse- nin malını idare eden kimse.

vasiyet, -ti i. a. : öldükten sonra ya- pılacak şeyleri ölmeden önce bil- dirme.
vasiyetname (...-) b. i. a. f. : yazılı vasiyet.
vassal, -li (-.) s. a. : vasleden, ulaştır- tıran, birleştiren.
vatan i. a. : yurt. **Vatan-daş :** yurt- taş. **Vatan-perver :** vatanını seven, yurtsever.
vatani (-.), vataniye s. a. : vatana ait, vatanla ilgili.
vav ha. a. f. : Osmanlı alfabesinin yirmi dokuzuncu harfi. **Vav-ı âti- fa :** atıf vavı, bağlaç.
vaveyl (-.) ünl. a. : yazık, eyvah!
vaveylâ (-.) i. a. : çığlık, yaygara.
vavi (-) 1. s. a. : "vav" harfi ile il- gili. 2. i. tilki.
vaye (-.) i. f. : hisse, nasip, kismet. **Bi-vaye :** nasipsiz, mahrum.
vaz' i. a. : koyma, duruş, biçim. **Vaz'-ı haml :** doğurma. **Vaz'-ı yed' elkoyma.**
vaz (-) i. f. : bırakma, terk.
vazı, -ı (-.) s. a. : vaz'eden, koyan. **Vaz-ı imza :** imza koyan. **Vaz'-ı kanun :** kanun yapan, koyan, ha- zırhyan, yasaman **Vazı-ül-yet :** elkoyan.
vazıh (-.) s. a. : açık, belli, meydan- da; net.

vazife (-.) i. a. : görev, ödev, iş. **Vazife-i mukaddes** : kutsal görev.

vazifedar (-.-) b. s. a. f. : iş güç sahibi, görevli.

vazifeşinas (-.-.-) b. s. a. f. : vazifesini görevini bilir, işine bağlı.

vazifeten (-.-) zf. a. : görevli olarak.

vaziyet, -ti i. a. : duruş, durum, kıyafet, biçim.

vazzah (-.) s. a. : çok açık, meydan-da, belli.

ve e. a. : hem, ile, dahi, de.

vebâl, -li (-.) i. a. : 1. günah, suç. 2. şiddet, ağırlık, azap.

veca (-.) i. a. : acı, ağrı, sızı.

vecahet, -ti (-.) i. a. : 1. güzel yüz-lülük, gösterişlilik, güzel yüz. 2. itibar, haysiyet, onur, şeref.

vecalp, -bi (-.) i. a. ç. : vecibeler, borçlar.

vecibe (-.) i. a. : borç, boyun borcu, düşerge.

vecih, -chi i. a. : 1. yüz. 2. gidiş, yol.

vecit, -cdi i. a. : 1. aşktan veya kederden doğan heyecan. 2. kendinden geçme. 3. psik. esrime.

veciz (-.) s. a. : kısa, derli toplu, özet.

vecize (-.) i. a. : özsöz, özlü söz.

veçhe i. a. : 1. çehre; yüz, yol, yön,

şekil. 2. taraf, semt [aşl : "viche" dir].

veçhen zf. a. : 1. bir yönden, bu bakımdan. 2. yüzce, yüz bakımından.

veçheyn i. a. ç. : iki yüz, iki yan.

veçhile zf. a. t. : böyle, böylece, göy-lece, gibi, şekilde.

veda (-.) i. a. : ayrılma, ayrılış. **El-veda** : Allah'a ısmarladık, Allah'a emanet olun! [aşl : "vida" dir].

vedayı (-.) i. a. ç. : vedalar, emanetler.

vedla (-.) i. a. : emanet.

vedit, -di (-.) s. a. : dost.

vedut, -du (-.) s. a. : pek sevgili ve sefkath [Allah].

vefa (-.) i. a. : 1. sözünde durma. 2. dostlukta bulunma. 3. dostluğu uzun sürdürme. **Bi-vefa** : vefasız, sözünde, sevgisinde durmıyan. **Vefa-dar** : vefalı, sözünde, sevgisinde duran.

vefakâr (-.-) b. s. a. f. : vefalı.

vefat, -tı (-.) i. a. : ölüm, ölme.

vefik, -ği (-.) s. a. : uygun, kafa dengi [arkadaş].

vefiyat, -tı (-.-) i. a. ç. : ölümler, ölüm hadiseleri.

vefret, -ti i. a. : bolluk, çokluk.

vehbl (-.) s. a. : Allah vergisi olan, doğuştan.

vehbiye i. a. : fels. doğuştancılık.

vehham (-) s. a. : vehme tutulmuş, vehimli, kuruntulu, kuşkulu.

vehim, **-hmi** i. a. : kuruntu, kuşku.
Vehm-i havas : psik. yanılsama.

vehin, **-hni** i. a. : kuvvetsizlik, gevşeklik. **Vehn-i umumi** : hek. umumî dermansızlık.

vehle i. a. : korku.

vehleten zf. a. : birdenbire, ansızın; ilkin, ilk anda.

veillâ zf. a. : olmadığı halde, olmazsa, yoksa.

vekahat, **-ti** (-) i. a. : hayasızlık, utanmazlık, edepsizlik.

vekâlet, **-ti** (-) i. a. : 1. vekil olma, vekillik. 2. bakanlık. **Vekâlet-penah** : tar. [eski] sadrazam.

vekâleten (-) zf. a. : vekil olarak, başkasının adına.

vekâletname (-) b. i. a. f. : vekillik belgesi.

vekil (-) s. ve i. a. : 1. başkasının işini görmiye yetkili kimse. **Vekil-i harç** : vekilharç, masraf görmekle görevli kimse. 2. bakan. **Vekiller heyeti** : bakanlar kurulu.

velâ (-) i. a. : 1. yakınlık, sahiplik, dostluk. **Velâ-kârâne** : dostlukla. **Velâ-perver** : dostluk besleyen, gösteren.

velâdet, **-ti** : (bkz. vilâdet).

velâya (-) i. a. ç. : ermiş kadınlar.

velâyet, **-ti** (-) i. a. : 1. velilik, ermişlik. 2. yetke.

velet, **-di** i. a. : 1. çocuk; erkek evlât, oğul. **Veled-i gayr-i meşru**, **Veled-i zina** : nikâhsız evlilikten doğan çocuk.

velev e. a. : ister, isterse, olsa da, bile ise de.

velhasıl (-) e. a. : sözün kısası, kısacası.

veli (-) i. a. : 1. bir çocuğun her türlü halinden sorumlu olup ona karışan kimse. 2. ermiş, eren, evliya. **Veliyullah** : ermiş kimse, Allah'ın sevgili kulu.

vellaht, **-hdı** (-) b. i. a. : bir hükümdarın tahtına geçmiye aday olan yakını.

velide (-) i. a. : cariyeye.

velime (-) i. a. : 1. düğün. 2. düğün ziyafeti.

velit, **-di** (-) i. a. : 1. yeni doğmuş çocuk, oğul, erkek çocuk. 2. köle, kul.

velût, **-du** (-) s. a. : doğurgan, verimli.

velvele i. a. : gürültü, patırdı. **Velvele-endaz** : gürültücü, yaygaracı. **Velvele-engiz** : gürültü çıkaran, gürültü koparan.

vely i. a. : birbiri ardı sıra gelme, çıkma, olma. **Velyetmek** : birbirini kovalamak, arka arkaya gelmek.

-ver s. f. : "sâhip, malik; usta" anlamlarına bileşik kelimeler yapar.

Danış-ver : bilgin. **Suhan-ver** : şair.

vera' i. a. : haramdan kaçınma.

Ehl-i vera : dine bağlı, dindar.

veraset, **-tî** (.-) i. a. : vârislik, mirasçılık, bir ölünün malına vâris olma; bly. kalıtım; fels. soyaçekim. **Veraset-name** : kalıtım belgesi.

verdi (.-) s. a. : bot. güle ait, gül ile ilgili.

verdiye i. a. : bot. gülgiller.

verek, **-ki** i. a. : anat. kalça kemiği.

Vereki : kalçaya ait, kalça ile ilgili.

verem i. a. : 1. şiş, yumru. 2. ciğer hastalığı.

verese i. a. ç. : vârisler, mirasçılar.

Beyn-el-verese : mirasçılar arasında.

verit, **-di** (.-) i. a. : karadamar, toplardamar. **Verid-i bap** : anat. kapı toplardamarı. **Verid-i ecvef-i süflâ** : anat. alt anatoplardamarı. **Verid-i ecvef-i ulya** : anat. üst anatoplardamarı.

vesaik, **-kî** (.-) i. a. ç. : vesikalar, belgeler, belge.

vesail (.-) i. a. ç. : vesileler, bahaneler.

vesaire (.-) b. i. ç. : ve başkaları.

vesait, **-tî** (.-) i. a. ç. : vasıtalar, araçlar. **Vesait-î nakliye** : taşıma araçları, taşıtlar.

vesam (.-), **vesamet**, **-tî** (.-) i. a. : güzellik, güzel olma.

vesatet, **-tî** (.-) i. a. : vasıta olma, araya girme, aracılık.

vesaya (.-) i. a. ç. : vasiyetler.

vesayet, **-tî** (.-) i. a. : 1. vasilik. 2. vasiyet, 3. emir, tembih; tavsiye.

vesen [se ile] i. a. : put.

vesen [sin ile] i. a. : uyku, uyuklama, ağırlık.

vesi (.-) s. a. : geniş, bol.

vesik, **-kî** (.-) s. a. : çok sağlam, kuvvetli.

vesika (.-) i. a. : belge.

vesile (.-) i. a. : bahane, dolayı, yol; vasıta, sebep. **Vesile-i cemile**, **Vesile-i hasene** : güzel sebep, güzel fırsat. **Vesile olmak** : yol açmak. **Vesilesiyle** : dolayısıyla.

vesim (.-) s. a. : 1. yüzü güzel. 2. damgalı.

vesim, **-smi** [sin ile] i. a. : kızgın demirle vurulan damga.

vesim, **-smi** [se ile] i. a. : döğüp toz haline getirme.

vesme i. a. : 1. hayvana vurulan kızgın damga. 2. rastık.

vesselâm (.-) ünl. a. : işte bu kadar.
artık yeter, çok oldu, son söz budur, artık bitti.

vesvas (.-) i. a. : şeytan.

vesvese i. a. : kuruntu, kuşku, işkil.

Vesvese-dar : vesveseli, kuruntulu.

veş e. f. : gibi. Bülbül-veş : bülbül gibi. Derya-veş : deniz gibi.

veşel i. a. : az su.

veşelân (.-) i. a. : suyun akışı.

veşice (.-) i. a. : ağaç kökü.

veşim, -şmi i. a. : vücade iğne ile kara bir tozdan yapılan resim, yazı, döğme.

veşme i. a. : yağmur tanesi.

vetair (.-) i. a. ç. : yollar, meslekler.

veter i. a. : 1. yay çilesi, kırış. 2. saz teli, saz kırışı. Veter-i kalme : geo. hipotenüs.

vetet, -di i. a. : kazık.

vetire (.-) i. a. : 1. dar yol, keçi yolu. 2. yol, üslûp, tarz. 3. fels. süreç. 4. anat. burnun iki deliğini ayıran zar.

veyl ünl. a. : yazık, vay haline!

veyle i. a. : rezillik, küstahlık.

vezaif (.-) i. a. ç. : vazifeler, görevler.

vezan (.-) s. f. : esen, esici.

vezanet, -ti (.-) i. a. : 1. ölçülü olma. 2. düşünüş ve görüş isabeti.

vezaret, -ti (.-) i. a. : vezirlik.

vezime (.-) i. a. : Beytullah'a gönderilen armağan.

vezir (.-) s. ve i. a. : hükümdarın vekili olarak devlet işlerini yönetmekle görevli kimse.

vezin, -zni i. a. : 1. tartı; ağırlık. Vezn-i mahsus : fiz. özgül ağırlık. 2. ed. nazımda ölçü.

vezne i. a. : 1. para alınıp verilen yer, kasa. 2. tartı. 3. terazi. Vezne-ci : terazi yapan veya satan kimse. Vezne-dar : para alıp veren işyar.

vicahen (.-) zf. a. : yüz yüze olarak, yüzüne karşı, yüzlemeye.

vicahi (.-) s. a. : yüzüne karşı, kendi varken.

vicdan (.-) i. a. : yapılan iyiliği ve fenalığı haberveren içten gelen duygu, bulgu. Vicdanen, Vicdani : vicdanca, içten, yürek duygusu ile.

vifak, -kı (.-) i. a. : 1. barış. 2. uygunluk.

viham (.-) [ha ile] i. a. : gebe kadının aşyermesi.

viham (.-) [hı ile] i. a. ç. : vahim olan şeyler.

vikaye (.-) i. a. : koruma, esirgeme, kayırma. Vikaye harfi : gr. kaynaştırma harfi.

vikayet, -tı (.-) i. a. : koruma, ka-
yırma, sahip çıkma.

vilâdet, -ti (.-) i. a. : doğurma, doğ-
ma.

vilâdi (.-) s. a. : doğuştan [olan].

vilât, -dı (.-) i. a. : doğurma.

vilâyat, -tı (.-) i. a. ç. : vilâyetler,
iller.

vilâyet, -ti (.-) i. a. : valilik, il. **Vi-
lâyet idare heyeti** : il yönetim ku-
rulu.

vıldan (.-) i. a. ç. : 1. yeni doğmuş
çocuklar. 2. kullar, köleler.

viran (--) s. f. : 1. yıkık, yıkılmış,
harap. 2. kederli, üzgün.

virane (--) i. f. : harabe, ören. **Virane-
lik** : ev yıkıntıları bulunan yer.

virani (---) i. f. : viranlık, haraplık.

virt, -di i. a. : belli zamanlarda okun-
ması âdet olan Kur'an cüzleri,
duaları. **Vird-i zeban** : diline dola-
ma.

visal, -li (.-) i. a. : 1. ulaşma, bitiş-
me. 2. kavuşma [sevgiliye].

vitir, -tri i. a. : 1. tek, yalnız, تنها.
2. kurban bayramından bir gün
önceki gün. **Salât-ı vitir** (vitir na-
mazı) : yatsı namazından sonra
kılınan üç rekât namaz.

vuku (.-) i. a. : 1. olma, oluş. 2. ras-
lama, isabet etme. **Nâdir-ül-vuku** :
seyrek raslanan. **Vuku bulmak**,
Vukua gelmek : olmak.

vukuat, -tı (.-) i. a. ç. : 1. olan bi-
tenler, olanlar, olgular. 2. polisi
ilgilendiren olgular.

vukuf (.-) i. a. : 1. anlama, bilme,
bilgi, bilgi, haber alma. **Ehl-i vu-
kuf** : bilirkışı. **Vukuf-dar** : bilgili,
bilgiç. 2. durma

vuslat, -tı i. a. : 1. bir şeye ulaşma,
yetişme. 2. sevgiliye kavuşma.

vusta (.-) s. ve i. a. : orta, ortada
bulunan, arada olan; iç.

vusul, -lü (.-) i. a. : ulaşma, varma,
yetişme, gelme. **Vusul bulmak** :
ulaşmak, varmak.

vuzu (.-) i. a. : abdest alma; abdest.

vuzuh (.-) i. a. : açıklık, aydınlık,
anlaşılır olma, sarahat.

vücubi (.-) s. a. : olumlu. **Fî'l-i vü-
cubi** : gereklilik kipi.

vücudiye (.-) i. a. : fels. kamutan-
rıcılık, panteizm.

vücu (.-) s. a. ç. : 1. ilerigelenler.
2. yüzler, yüzeyler. **Zû kesiret-ül-
-vücu** : geo. çok yüzeyli cisim.

vücup, -bu (.-) i. a. : gerek, gerekli-
lik, gereklik. **Vücup sigası** : gr.
gereklik kipi.

vücut, -du (.-) i. a. : 1. varlık. 2.
beden.

vükela (.-) i. a. ç. : vekiller, ba-
kanlar.

vüreyk, -kı i. a. : yapracık.

vüreyka i. a. : [tek] yapracık, küçük yaprak.

vüreykat, -tı (..-) i. a. ç. : bot. yapracıklar.

vüreyt, -di i. a. : anat. çok küçük damar.

vürüt, -du (-) i. a. : gelme, geliş.

vüs' i. a. : 1. güç, kuvvet, takat. 2. bolluk, genişlik.

vüsat, -tı i. a. : 1. genişlik; genlik. 2. mat. uzam.

vüsuk, -ku (-) i. a. : inanma, güvenme; sağlamlık, gerçeklik.

vüzera (..-) i. a. ç. : [eskiden] vezirler.

Y

ya (-) 1. ha. a. : “ye” harfinin arapçası. 2. ünl. ey!, hey! : arapçada başına geldiği terkinin ilk kelimesini üstün okutur. **Ya rabb-el-âlemin.**

-yab (-) s. f. : bulan, bulucu, nail olan. **Şeref-yab** : şeref bulan.

yaban (--) i. f. : çöl, sahra.

yabani (-.) s. f. : yabana mensup, ıssız yerde yaşayan, vahşi.

yabende (-.) s. f. : 1. bulucu, bulan. 2. keşfeden.

yâbis (-) s. a. : kuru. **Ratb ü yabis** : yaş ve kuru.

yad (-) i. f. : hatırlama, anma. **Yad ü tezkâr** : anma.

yadgâr (--) i. f. : yadigâr, andaç, hediye.

-yafte (-) s. f. : “bulmuş, bulunmuş, bulunan” anlamına bileşik kelimeler yapar. **Şeref-yafte** : şeref bulmuş.

yahu (--) ünl. a. : 1. ey o zat (Ey Allah). 2. “hey, bana bak, baksan a, a canım; adam!”, “ey sen işitmiyor musun” gibi anlamlara gelir.

yahut, -du (-.) e. f. : ya, ya da.

yai (--) s. a. : “ye” harfine mensup, bu harfle ilgili.

yais (-.) s. a. : yeisli, kederli, ümitsiz.

yakaza i. a. : uyanıklık, uyumıyan adamın hali. **Beyn-en nevmi ve-l-yakaza** : uyku ile uyanıklık arasında.

yakazani (..--) i. a. : uyanıklık.

yakazet, -ti (-.) i. a. : uyanıklık.

yakın (-) [k kalın] i. a. : kesin bilgi, sağlam bilgi; iyi bilme.

yakinen (-.) zf. a. : kesin olarak, iyice.

yakini (..--) [k kalın] s. a. : kesin, şüphe edilmeyecek bilgi ile ilgili.

yakzan (-) s. a. : uyanık, gözü açık.

yal (-) i. f. : boyun, gerdan. **Yal ü bal** : boybos.

yaleyte (-.) e. a. : ne olurdu, keşke.

yani (--) e. a. : 1. demek, şu demek ki. 2. sözün kıyası, doğrusu, senin anlıyacağın.

yar (-) i. f. : 1. dost, sevgili. **Yar-ı bi-vefa** : vefasız dost. **Yar ü ağ-yar** : dost ve düşman. 2. yardımcı. **Yar olmak** : yardım etmek, yararlı olmak.

yarab, -bbi (-) ünl. a. : Ey Allahım!
yaratan (--) i. f. ç. : dostlar. **Bezm-i yaran** : dostlar toplantısı.
yare (-) i. f. : 1. bilezik. 2. yara.
yasem (-) i. f. : bot. yasemin.
yave (-) s. f. : boş, saçma [söz].
Yave-gû : saçmalayan, saçmasapan konuşan. **Yave-senc** : yaveden hoşlanan.
yaver (-) 1. s. f. : yardım eden, yardımcı. 2. i. emir subayı. **Ser-yaver** : başyaver.
yaveran (-) i. f. ç. : yaverler.
yaveri (-) i. f. : yaverlik, yardım, yardımcılık.
ye ha. a. f. : Osmanlı alfabesinin otuz birinci ve sonuncu harfi.
yed, -i i. a. : 1. el. 2. [mec.] kuvvet, kudret, nimet. 3. yardım. 4. vasıta. 5. mülk. **Yed-i emin** : kanunen güvenilir kimse olarak seçilen kişi. **Yed-beyed** : doğrudan doğruya, eline.
yegâh (-) i. f. : müz. Şark müziğinde en eski ve yegâh neva ile neva'da rast makamlarından meydana gelen bir makamdır.
yegân (-) s. f. ç. : birler, tekler.
Yegân yegân : birer birer, ayrı ayrı, teker teker, tek tek.

yegâne (-) s. f. : biricik, eşsiz, tek.
Yegâne-gı : teklik, biriciklik. **Yegâne-gû** : Allah'ın birliğine inanana.
yeis, -e'si i. a. : ümitsizlik, umutsuzluk, sıkıntı. **Ye's-aver** : umutsuzluk veren. **Ye's-efza** : umutsuzluğu, elemi, kederi artıran.
yek s. f. : bir. **Yek-âhenk** : aynı âhenkte, hiç değişmeden. **Yek-avaz** : tek sesli, bir sesli. **Yek-cl-het** : bağlaşıklık, yondeş. **Yek-çeşm** : tekgöz. **Yek-diğer** : birbirli. **Yek-dil** : bir gönül, gönüldeş. **Yek-ne-sak** : bir tarz, bir ton, tek düzenli, bir teviye. **Yek-pare** : tek parça. **Yek-san** : bir, eşit, beraber. **Yekten** : 1) birden, birdenbire; 2) durup dururken. **Yek-zaban** : bir dilli, ağızbir, birağız.
yekta (-) s. f. : benzersiz, tek.
yekûn (-) i. a. : 1. bütün, tutar. 2. toplam. **Cem'an yekûn** : bir kalem, toptan olarak. **Yekûn-i umumi** : toplamalar toplamı.
yemin (-) i. a. : 1. ant. **Yemin etmek** : andıçmek. **Yeminli** : anthi. 2. sağ, sağ taraf, sağ el. [zıddı : "yesar"].

yesar (-) i. a. : 1. zenginlik, varlık. 2. sol taraf, sol el. [zıddı : "yemîn"].

yesaret, -ti (-.) i. a. : 1. kolaylık. 2. zenginlik.

yesari (-) i. a. : 1. geo. bir düzlem içinde bulunmayan şekil. 2. sol ile ilgili.

yesir (-) s. a. : 1. kolay. 2. az şey. 3. kumarbaz.

Yesrib ö. i. a. : Medfne-i Münevve-re'nin Müslümanlıktan önceki adı.

yesur (-) s. a. : kumarbaz.

yetim (-) s. a. : babası ölmüş olan çocuk.

yevm i. a. : gün, gündüz. **Yevm-i kebis** : astr. artık gün. **Yevm-i şemsî** : astr. Güneş günü.

yevmi (-) s. a. : günlük, gündelik.

Emr-i yevmi : günlük emir. **Cera-id-i yevmiye** : günlük gazeteler.

yevmiye i. a. : 1. gündelik. 2. her gün. 3. günlük olayları günü gününe kaydetmiye yarıyan defter.

Yezdan (-) ö. i. f. : yaratan, Allah.

yuz (-) i. f. : zool. pars.

yuze (-) i. f. : 1. dilenci. 2. zağar. 3. ağaç özdeği.

yübuset, -tı (-.) i. a. : kuruluk, kuraklık [zıddı : "rutubet"]. **Yübuset-i heva** : havanın kuruluşu.

yümna (-) s. a. : sağ taraf, sağ el.

yümün, -mnü i. a. : uğur, kutluluk.

yüsra (-) s. a. : sol taraf [eyser'in dişili].

yüsür i. a. : kolaylık [karşıtı : "usr, usret"].

Z

za (-) ha. o. : “ze” harfinin adı.

Za-i mûceme : “rı” harfinden ayırdetmek için “ze” harfine verilen bir ad.

-za (-) s. f. : doğuran, doğurucu.

Suhan-zâ : söz doğuran, söz icad eden.

za (-) s. a. : sahip, malik.

-za (-) : bu, şu. **Bâde-za** : bundan sonra.

zaar i. a. : şiddetli korku.

zab' i. a. : zool. sırtlan.

zabıt, -ptı i. a. : 1. tutma, ele geçirme. **Zabıt ceridesi** : tutanak dergisi. **Zapt ü rapt** : düzen, düzgü düzen, disiplin. 2. zorla alma. 3. anlama, kavrama. 4. özetini çıkarma, tutanak.

zabıta (-.) i. a. : polis; kanun. **Zabıta-ı ahlâkiye** : ahlâk zabıtası.

zabıtname (-.) b. i. a. f. : tutanak.

zabih (-.) s. a. : kesen, boğazlıyan. [eti yenilen hayvanları-].

zabıt, -tl (-.) i. a. : 1. subay. 2. s. kuvvetli, tuttuğunu koparan, dediğini yaptıran.

zabitan (-.) i. a. ç. : subaylar.

zacır (-.) s. a. : alıkoyan, önliyen, yasak eden.

zaç, -cı i. a. : kükürtle demir bileşimlerinden biri. **Zac-ı kıbrıs** : kim. göztaşı.

-zad, -ı (-) s. f. : doğmuş, doğma.

Nev-zad : yeni doğmuş. **Peri-zad** (periden doğmuş) : çok güzel.

zâde (-.) i. ve s. f. : 1. oğul; doğmuş, meydana gelmiş. **Merdüm-zade** : insan oğlu.

zadegân (-.) i. f. ç. : soyu temiz olanlar; soylular sınıfı. **Zadegânlık** : astr. beyerki, aristokratlık.

zafer i. a. : muvaffakiyet, galibiyet, utku. **Tak-ı zafer** : anıt olarak yapılan veya şenliklerde yer yer caddelere kurulan kemer. **Zafer-name** : bir zaferi anlatan yazı.

za'feran i. a. : bot. safran.

zafi (--) s. a. : zâfa, kuvvetsizliğe, dermansızlığa ait, bununla ilgili.

zafir (-.) i. a. : hek. sinir demeti.

zafiyet, -ti (-.) i. a. : zayıflık, dermansızlık, kuvvetsizlik, arıklık.

zağ (-) i. f. : karga, kuzgun. **Zağ-beçe** : karga yavrusu. **Zağ-çeşm** : karga gözlü; mavi gözlü.

zahair (-.) i. a. ç. : zahireler, ile-risi için sağlanan yiyecekler.

zahif (-.), **zahife** (-..) s. a. : yerde sürünerek yürüten [hayvan], sürünen.

zahil, -li (-.) [zel ile] s. a. : ihmalci, unutkan.

zahil, -li (-.) [ze ile] s. a. : bot. zakkum ağacı.

zahir, -bi (-.) s. a. : 1. giden, gidişi. 2. bir fikir veya zanne uyan, kapılan. **Zahir olmak** : zannetmek, sanmak.

zahir, -hri i. a. : arka, sırt.

zahir (-) s. a. : arka çıkan, koruyan; yardımcı, arka, destekleyici.

zahir (-.) 1. a. s. : açık, belli. 2. i. dış yüz, görünüş. 3. zf. elbette, şüphesiz.

zahire (-.) i. a. : ilerisi için saklanan yiyecek, aklık.

zahiren (-..) zf. a. : görünüşte, görünüşe göre.

zahiri (-..) s. a. : görünen, görünürdeki, görünüşte, dıştan.

zâhîr, -dî (-.) s. a. : ibadet eden, tapan.

zahr i. a. : yara. **Zahr-i sine** : göğüs yarası. **Zahr-i tig** : kılıç yarısı. **Zahr-i zeban** : dil yarısı.

zahme i. f. : 1. mızrap, çalgıç. 2. vurma. 3. yara. 4. kudüme vurulan uzunca ve ucu topuzlu değnek. 5. üzengi kayışı.

zahmet, -ti i. a. : sıkıntı, eziyet, güçlük; yorgunluk.

zaif, -a'fı i. a. : 1. zayıflık, kuvvetsizlik, dermansızlık, arıklık. 2. meyil, gönül akışı.

zaif (-) s. a. : 1. zayıf, kuvvetsiz, değersiz, arık. 2. gevşek.

zaif (-) s. a. : kalp, silik, eksik [akçe].

zaik, -kî (-) s. a. : tadan, tadıcı, lezzet alan.

zaika (-..) i. a. : biy. tadım, tad duyma hissi. **Kuvve-i zaika** : tad duyma kuvveti, hassası.

zaikavi (-..) s. a. : biy. tatsal.

zail, -li (-) s. a. : 1. zeval bulan, sona eren. 2. yok olan, ortadan kalkan. 3. geçen, geçmiş olan.

zair (-) s. a. : ziyaret eden, ziyaretçi.

zait, -dî (-) s. a. : 1. çok; artı. 2. gereksiz.

zakir (-) s. a. : zikreden, dua eden.

zakire (-..) i. a. : fels. hatıra getiren, andıran şey.

zakirin (-..) s. a. ç. : zikredenler.

zal (-) s. f. : 1. ak sakallı ihtiyar. 2. [büyük z ile] İran kahramanı Rüstem'in babası.

zalâl, -lî (-) s. a. : gölge eden, gölgesi olan.

zalâm (-) i. a. : karanlık.

zulik (-) s. a. : şu, öteki [uzağı gösterir].

zuhl (-) s. a. : gölgeli.

zulm (-) s. a. : zulmeden, zulmedici, merhametsiz, kıyan, kıyıcı.

zulmâne (-.) zf. a. f. : zulümla yapılan, zalim olana yakışacak yolda, merhametsizce, kıyıcılıkla.

zallâm (-) s. a. : çok zulmeden, çok kıyıcı, gaddar.

zam, -mmı i. a. : artırma, katma; katım.

zamair (-) i. a. ç. : 1. zamirler, ıgyüzler. 2. gr. ismin yerini tutan kelimeler. Zamair-i istifhamiye : gr. soru zamirleri. Zamair-i işariye: gr. işaret zamirleri. Zamair-i mülkiye, Zamair-i izafiye: gr. iyelik ekleri, iyelik zamirleri. Zamair-i müphemme : gr. belgisiz zamirler. Zamair-i şahsiye : gr. şahıs zamirleri.

zaman (-) [ze ile] i. a. : vakit, çağ.

zaman (-) [dat ile] i. a. : 1. kefil olma, kefillik. 2. zarar ödeme.

zamane (-) i. a. : şimdiki zaman [şikâyet veya hafifseme makamında].

zamg i. a. : zamk. Zamg-ı arabi : Arap zamkı.

zamime (-) i. a. : artırma, katma, ekleme.

zamimeten (-.) zf. a. : ek olarak, ulama olarak, üstelik, bir de.

zamin (-) [dat ile] s. a. : kefil, ödeyici, ödeyen.

zamin (-) s. a. : tazmin eden, kefil olan.

zamir (-) i. a. : 1. insanın ıgyüzü. Ma-fi-z-zamir : gönülde, yürekte olan. 2. ismin yerini tutan kelime. Zamir-i nispi : gr. ilgi zamiri.

zamme i. a. : ötre denilen ve : o, ö, u, ü okunan Arap harekesi.

zammeteyn i. a. ç. : iki zamme.

zan, -nni i. a. : 1. sanma, sanı. Zann ü tahmin : sanı. 2. fikir.

zani (-) s. a. : zina suçunu işliyen [erkek].

zaniye (-) s. a. : zina suçunu işliyen [kadın].

zanu (-) i. f. : diz. Zantü-be-zanu : dizdize.

zaptetme i. a. : 1. zorla alma. zorla tutma. 2. tutma. 3. yazıya geçirme.

zaptiye i. a. : [eskiden] polis, jandarma.

-zar (-) s. f. : isimlere eklenerek yer adı bildirir. Çemen-zar : çemenlik. Gül-zar : güllük, gül bahçesi.

zar (-) s. f. : 1. inliyen, ağlıyan. 2. zayıf, arık.

zarafet, -ti (-.) i. a. : zariflik, güzelliik, incelik. **Zarafet-perver** : zarafete düşkün olan.

zarar i. a. : 1. bir menfaatin bozulması veya kaybolması. 2. ziyan, eksiklik, kayıp.

zarbetmek fi. a. t. : mat. çarpmak.

zarf i. a. : 1. kap, kılıf. 2. fincan kabı. 3. içine mektup konulan kap. 4. gr. "adverbe". **Zarf-ı mekân** : gr. yer zarfı. **Zarf-ı zaman** : zaman zarfı. **Zarfında** : içinde.

zarfiyet, -ti i. a. : gr. zarflık.

zari (-) i. f. : ağlama, inleme, ağlayıp sızlama.

zari (-) [ayn ile] s. ve i. a. : ziraatçı, çiftçi.

zarif (-) s. a. : güzel, ince.

zarifane (-.) zf. a. f. : zariflikle, incelikle.

zarife (-) s. a. : zarif şey.

zarp, -bı i. a. : darp, çarpı, çarpma.

zarta i. a. : osuruk.

zaruret, -ti (-.) i. a. : çaresizlik, gereklik, zor, zorunluk, zorunluluk; sıkıntı, yoksulluk.

zaruri (-), zaruriye (-.) s. a. : gerekli, zorunlu, zorunluk, kaçınılmaz. **Zaruriye-i mutlaka** : mant. zorunlu.

zaruriyyat, -tı (-.) i. a. ç. : mecburi, zorunlu işler.

zat, -tı (-) i. a. : 1. kendi, asıl, kişi; öz; mant. özne. 2. hek. hekimlik terimlerinde hastalık, botanik ve zooloji terimlerinde : "-li, -giller" gibi anlamlarla sınıflamalar meydana getirir. **Zat-ül-cinseyn** : fels. iki cinslilik. **Zat-ül-ercül-il-cezriye** : zool. kökbacıklılar. **Zat-ül-ercül-il-batniye** : zool. karındanayaklılar. **Zat-ül-ercül-il-keffiye** : zool. perde ayaklılar. **Zat-ül-ercül-il-kesire** : zool. çokayaklılar. **Zat-ül-ercül-il-mafsaliye** : zool. eklembacıklılar. **Zat-ül-ercül-il-re'siye** : zool. baştanayaklılar. **Zat-ül-filkatayn** : bot. iki çenekliler. **Zat-ül-hareke** : fiz. otomatik. **Zat-ül-harekiyet** : fels. özdevim, otomatizm. **Zat-ül-ilkah-ı hafiye** : bot. çiçeksiz bitkiler. **Zat-ül-ilkah-ı hafiye-i hücreviye** : bot. hücresel çiçeksizler. **Zat-ül-ilkah-ı hafiye-i viaiye** : bot. damarlı çiçeksizler. **Zat-ül-ilkah-iz-zahire** : bot. çiçekli bitkiler. **Zat-ül-kasabat** : zool. trakeleler, ince damarlılar. **zat-ül-kürsi** : astr. altıkardeş takım yıldızı. **Zat-ür-rie** : hek. ciğer iltihabı hastalığı, akciğer iltihabı yangısı. **Zat-üs-se-daya** : zool. memeliler. **Zat-üs-se-dayayı bahriye** : zool. denizkızları, sirenien. **Zat-üs-sukabat** : zool. delikliler. **Zat-üs-sukabat-ı gayr-i müşa'ara** : zool. matraporlar.

zaten (-) zf. a. : aslında, esasında.
zati (--) s. a. : zata mahsus, şahsi, kişisel, özel; kişilik, özlük.
zatülcenp, -bi (-) b. i. a. : ciğer zarrının iltihabı, satlıcan.
zavahir (-.) i. a. ç. : görünür, görünüş [ler], dışyüz.
zaviye (-) i. a. : 1. köşe, açı. **Zaviye-i hadde** : geo. daraç. **Zaviye-i kalme** : geo. dikaç. **Zaviye-i merkeziye** : geo. merkezaç. **Zaviye-i münferice** : geo. genişaç. **Zaviye-i mücavire** : geo. komşuaç. **Zaviye-i müsteviye** : geo. düzlemaç. 2. tekke.
zaviyedar (-) b. i. a. f. : küçük tekke şeyhi.
zaviyetan (-) i. a. ç. : iki zaviye, iki açı. **Zaviyetan-ı mütakabiletan** : geo. mukabil, zıt açılar birbirini kesen iki düz çizgi arasında meydana gelen dört açıdan karşı karşıya bulunan, karşıt açı. **Zaviyetan-ı mütakabiletan-ı dâhiletan** : geo. içtersaçılar. **Zaviyetan-ı mütakabiletan-ı hâricetan** : geo. dıştersaçılar. **Zaviyetan-ı mütevaflkatan** : geo. yöndeşaçılar.
zaviyevi (-) s. a. : açısâl.
zaviyeteyn i. a. ç. : iki açı.
zayı (--) s. a. : kayıp, yitik, zarar, ziyan. **Zayı etmek** : yitirmek.

zayıat, -tı (-) s. a. ç. : kaybolanlar, kayıplar, yitikler, zararlar, ziyanlar.
zayıçe (--) i. a. : astr. yıldızların belli zamanındaki yerlerini ve durumlarını gösteren cetvel.
ze ha. o. : Osmanlı alfabesinin on üçüncü harfi.
zeamet, -tı (-) i. a. : tar. Osmanlılar devrinde Sipahilere verilen en büyük timar.
zeban (-) i. f. : lisan, dil. **Zeban-i hal** : hal dili, gönül dili, içinden gelen.
zebandıraz (-) b. s. f. : dili uzun.
zebanzet, -di (-) b. s. f. : dil per-sengi, yayılmış söz, kullanılan, konuşulan.
zebanî (-) i. f. : cehennem bekçisi.
zebanîyan (-) i. f. ç. : cehennem bekçileri.
zebap, -bı (-) i. a. : âdi karasinek.
zebercet, -di i. a. : zümrüt nevinden kıymetli bir taş.
zebhiye i. a. : kesilen hayvanlar için sahibinden alınan para; vergi.
zebîh, -bîh i. a. : boğazlama, kesme.
zeblîh (-) s. a. : kurban edilmiş, boğazlanmış.
zebun (-) s. f. : arık, zayıf, kuvvetsiz, bitkin, bitik.

zebunküş (.-) b. s. f. : zayıf ve kuvvetsizleri ezen, düşküner.

zebur (.-) 1. i. a. : kitap. 2. mektup.

3. ö. i. : Hz. Davud'a nazil olan kutsal kitap.

zeclir, -cri i. a. : yasak etme, zorlama.

zecren zf. a. : yasaklıyarak, önliyerek; zorla, zorlıyarak.

zecri (.-) s. a. : zorlayıcı.

-zed s. f. : "vuran, vurucu". **Gûş-zed**: kulağa çalınan. **Zeban-zed** : dil persengi, yayılmış söz.

-zede s. f. : vurulmuş, uğramış, ezilmiş. **Afet-zede** : felâkete, musibete uğramış. **Harik-zede** : yangına uğramış.

-zedegân b. s. f. ç. : vurulmuşlar, çarpılmışlar, tutulmuşlar, uğramışlar, yakalanmışlar. **Harik-zedegân** : yangın felâketine uğramış olanlar.

zefir (.-) s. a. : göğüs geçirme, nefes verme, soluk verme.

zehap, -bı (.-) i. a. : görüş, sanış; bir düşünceye uyma, sapma. **Zehab-ı batıl** : boş sanı, çürük sanı. **zehdan** (.-) b. i. f. : anat. rahim, döl yatağı.

zehap, -bi i. a. : altın. **Ebü-z-zehap** : altın babası; çok zengin adam.

zehhar (.-) s. a. : pek taşkın, coşkun, kükreyen [deniz].

zehil, -hli i. a. : dalgınlıkla unutma.

zehir, -hri i. f. : zehir, ağı. **Zehr-i mar** : yılan zehri.

zehirnak, -ki (.-) b. s. f. : zehirli. **zehr** i. a. : çiçek.

zehra (.-) 1. s. a. : çehresi hem güz-
zel, hem ak, berrak, parlak olan kadın. 2. ö. i. Hz. Fatma'nın lâkâbı.

zehralût, -du (.-) b. s. f. : zehirli, zehir gibi.

zehramız (.-) b. s. f. : zehirli acı.

zehre i. a. : çiçek. **Zehre-i ceresiye** : çan çiçeği.

zehre i. f. : 1. ciğere bitişik olan öd, safra. 2. cesaret, yiğitlik. **Zehre-çak** : ödü patlamış, korkmuş. **Zehre-dar** : yürekli, cesur.

zehrhan, -di b. i. f. : acı acı gülme.

zehrîn (.-) s. f. : zehir gibi, pek acı.

zekâ (.-) i. a. : anlayışta tezlik, zeyreklik.

zekan i. a. : çene. **Çah-ı zekan** : çene çukuru.

zekât, -tı (.-) i. a. : İslâmın beş şartından biri olan, mal ve paranın paklığını ve helâllliğini sağlamak üzere, kırkta birinin her yıl sadaka olarak dağıtılması.

zekâvet, -ti (.-) i. a. : anlayış, zekâ; zeyreklik, çabuk anlama, kavrama.

zeker i. a. : 1. erkek. 2. erkeğin tenasül aleti.

zeki (-) s. a. : 1. anlayışlı, zeyrek. 2. lekesiz, saf, halis. [dişili : "zekiye"].

zel ha. o. : Osmanlı alfabesinin on birinci harfi .

zelil (-) s. a. : hor, hakir, alçak, aşağı tutulan, aşağılanan.

zelilâne (-.) zf. a. : aşağılaşarak.

zelili (-) s. a. : zellilik, hakirlik, horluk, alçaklık.

zelzele i. a. : yer sarsıntısı, deprem. **Zelzele-nüvis** : sismograf.

zem, -mmi i. a. : ayıplama, kötüllüğü söyleme, yermek, yergi. **Zemm ü kadh** : yergi ve sövgü.

Zemmetmek : yermek, kötülemek.

zemherir (-) i. a. : zemheri, karakış.

zemim (-) s. a. : beğenilmeyen, yerilmiş.

zemime (-) i. a. : zemmedilmeğe, yerilmeğe lâyık, fena, kötü hal ve hareket, yerginlik.

zemin (-) i. f. : 1. yer, yeryüzü, toprak; dip. **Taht-ez-zemin** : yeraltı. 2. ortam.

zemmam (-) s. a. : çok zemmeden, çekıştirici, yeric.

Zemzem ö. i. a. : Kâbe yakınında ünlü bir kuyudan alınan kutsal su.

zenneme i. a. : ezgili, nağmeli söz.

zen i. f. : kadın. **Pire-zen** : kocakarı.

-zen s. f. : "vurucu, vuran, atan, çalan" anlamlarına bileşik kelime yapar. **Dest-zen** : el vurucu, el atıcı, işe başlıyan. **Hande-zen** : kahkaha atan.

zenahdan (-) i. f. : çene. **Çah-ı zenahdan** : çene çukuru.

zenan (-) i. f. ç. : 1. kadınlar. 2. s. vurucular, dövücüler.

-zenan (-) s. f. : "vurarak" anlamına bileşik kelimeler yapar. **Ta'ne-zenan** : söverek.

zenane (-) s. f. : kadınla ilgili; kadının işi.

zenci (-) s. ve i. a. : Afrikalı kara ırktan olan, kara adam.

zencir (-) i. f. : zincir.

zendost, -tu b. s. f. : kadınlardan hoşlanan, zampara.

zenep, -bi i. a. : kuyruk. **Zeneb-i varak** : bot. yaprak sapı. **Zeneb-i zehre** : bot. çiçek sapı. **Zeneb-ül-hayl** : bot. atkuyruğu.

zengule (-) i. f. : 1. çingirak. 2. müz. Türk müziğinde, en eski makamlardan XI sayılı basit makam.

zenne i. a. : 1. kadın [eşyası]. 2. orta oyununda kadın rolüne çıkan erkek oyuncu.

zenp, -bl i. a. : suç, günah, kabahat.

zenpare (-.) b. s. f. : zampara.

zer i. f. : 1. altın. 2. akçe, para. **Zer-ender-zer** : saf altın, tam altın.

zeravent, -di (-.) i. f. : bot. loğusa-otu.

zerdalu (-) b. i. f. : "zerd = sarı + âlû = erik (= sarı erik : zerdali).

zerde i. f. : içine safran konulan bir çeşit piring tatlısı. **Zerde-çav** : zerdeçal boyası.

zerdüşt i. f. : ateşe tapan.

zerdüştî s. ve i. f. : 1. zerdüşt dininde olan kimse. 2. ateşe tapan, Mecusi.

zergar i. f. : kuyumcu.

zergûn (-) b. s. f. : altın renkli, altın gibi sarı olan.

zeri, -r'i i. a. : ekme, tohum saçma.

zeriyat, -tı (-) i. a. : 1. ekim. 2. ekin.

zerk, -ki i. a. : 1. hile, riya, ikiyüzlülük. **Zerk-alû** : riya karışık, riya. 2. şırına yapma.

zerkar (-) b. i. f. : altın işleme, sırma ile işlenmiş, kılaptanlı.

zerri (-) i. a. : çift süren.

zerriat, -tı (-) i. a. ç. : zerreler, pek ufuk parçalar, molekül.ller.

zerre i. a. : pek küçük parça, tozan; molekül.

zerrevi (-) s. n. : kim. molekül. sel.

zerrin (-) s. f. : 1. altın veya altın renginde. 2. i. nergis, fulya.

zert, -di s. f. : sarı. [âlû : erik. Zerd + âlû : sarı erik (zerdali)].

zertari (-) s. f. : sırma ile işlenmiş.

zevahif (-) i. a. ç. : zool. sürtingenler.

zevahir (-) [hı ile] i. a. ç. : coğkun denizler.

zevahir (-) [he ile] i. a. ç. : çiçekler.

zevaip, -bi (-) i. a. ç. : perçemler, yeleler. **Zu-zevaip** : kuyruklu yıldızlar.

zevait, -di (-) i. a. ç. : zait, fazla, lüzumsuz şeyler.

zeval, -li (-) i. a. : 1. bitip gitme, ardı kesilme. 2. sorumluluk, suç. 3. öğle vakti. **Kabl-ez-zeval** : öğleden önce. **Zeval nâ pezir** : zeval bulmıyan, sona ermiyen, geçici olmıyan. **Zeval-pezir** : sona eren, geçici olan.

zevali (-) s. a. : zevale ait, zeval ile ilgili. **Zevali saat** : alafranga saat, öğle vaktini esas alan saat.

zevat, -tı (-) i. a. ç. : zatlar, kişiler, kimseler.

zevcat, -tı (-) i. a. ç. : zevceler, nikâhlı kadınlar, eşler.

zevce i. a. : erkeğin nikâhlı karısı.

zevceyn i. a. ç. : karı ile koca.
zevciyet, -ti i. a. : kocalık, karılık, karı - kocalık, eşlik.
zevç, -ci i. a. ç. : 1. eş, koca, karının nikâhlı kocası. 2. çift [karşıtı: fert, tek]. **Zevciy-yül-esabi** : zool. çiftparmaklılar.
zevaban (.-) i. a. : erime; ergime.
zevi- (.-) s. a. : sahipler. **Zevi-l-hayat** : canlılar. **Zevi-s-sedaya** : zool. memeliler.
zevk, -ki [ka kalın] i. a. : 1. tatma, tadım, tat, bir şeyin tadını duyma. 2. eğlence, cümbüş; beğeni. **Zevk-i selim** : zevkin en yüksek derecesi.
zevkan zf. a. : zevk bakımından, zevkçe.
zevkbahş b. s. a. f. : zevk veren.
zevku (.-) b. s. a. f. : zevk arıyan, zevkine düşkün.
zevkiyat, -tı (.-) i. a. ç. : zevke, eğlenceye ait, hususlar.
zevkyab (.-) b. s. a. f. : zevk bulan, tadını alan.
zevp, -bi i. a. : erime; ergime.
zevrak, -kı i. a. : kayık, sandal. **Zevrak-süvar** : kayığa binen, kayığa binmiş olan.
zevrakçe b. i. a. f. : kayıkçılık, küçük kayık.
zeyil, -yli i. a. : etek, ek, ulama, ekleme, lâhika; **anat.** apandis.

zeylen zf. a. : ek olarak, altta.
zeyrek, -ği s. a. : anlayışlı, uyanık, zeki.
zeyt, -ti i. a. : 1. zeytinyağı. 2. yağ. **Zeyt-i gayr-i müceffif** : kim. kurumaz yağ. **Zeyt-i müceffif** : kim. kururyağ.
zeytuni (.-) s. a. : biraz kahverengine çalan yeşil.
zeytuniye (.-) i. a. : bot. zeytin-giller.
zeyyal, -li (.-) s. a. : zeyli olan, kuyruklu.
zeyyat, -tı (.-) i. a. : zeytinyağı.
zı ha. o. : Osmanlı alfabesinin yirminci harfi.
zıddiyet, -ti i. a. : aksilik, terslik, düşmanlık, iddia; karşıtlık, geçimsizlik.
zı'f i. a. : bir şeyin miktarca misli, bir o kadarı, bir katı.
zıfr i. a. : 1. tırnak. 2. çengel. 3. pençe.
zıhar (.-) i. a. : karşılıklı yardımlaşma.
zıl, -lı i. a. : 1. gölge. 2. himaye, koruma, sahip çıkma.
zılâl, -lı (.-) i. a. ç. : 1. zıllar, gölgeler. 2. himayeler, korumalar, sahip çıkımlar.
zıl'f i. a. : **anat.** inek, koyun, keçi gibi hayvanların çatal tırnağı.

zillî (-) s. a. : 1. gölgeye mensup, gölge ile ilgili. 2. meşhur Evliya Çelebinin babasının adı.

zımnı i. a. : 1. açıkça söylenmeyip dolayısıyla anlatılmak istenen söz, bir söz ve işin iç yüzü, gizli mak-sat. 2. iç taraf.

zımnî zf. a. : ima ile, kapalı su-rette, dolayısıyla.

zımnî (-) s. a. : dolayısıyla anlatı-lan, üstü kapalı, örtülü.

zınnî, -ti cimrilik, pintilik.

zırh i. f. : kılıç, bıçak vesair gibi si-lâhlardan korunmak için giyilen demirden elbise. **Zırh-pus** : zırh giymiş, zırh giyen.

zıt, -ddı i. a. : 1. bir şeyin aksi, kar-şıt, uymaz. 2. nefret edilen, kerih şey.

ziya, -ı (-) i. a. : telef olma, elden çıkma, kaybolma, yitlik, yitim. **Ziya-i elem** : psik. acı yitimi. **Ziya-i hâfıza** : psik. bellek yiti-mi. **Ziya-ı his** : psik. duyum yiti-mi, anestezi. **Ziya-i kelâm** : psik. söz yitimi, afazi. **Ziya-i kıraat** : okuma yitimi, aleksi. **Ziya-i savt** : psik. ses yitimi, afoni. **Ziya-i şah-siyet** : psik. benlik yitimi. **Ziya-i tahrir** : psik. yazma yitimi, ag-rafi.

zyık, -kı i. a. : darlık, dar olma, dar. **Zyık-ı sadır** : göğüs darlığı, gö-

ğüs tutukluğu. **Zyık-ı nefes** : ne-fes darlığı, tıknafes.

zıba (-) s. f. : yakışıklı, süslü.

zıbak, -kı (-) i. a. : cıva.

zıfâf (-) i. a. : gelini yahut güveyi gerdeğe koyma, gelinin yahut gü-veyin gerdeğe girmesi. **Beyt-üz-zı-fâf** : zıfâfevi, gelin odası. **Hücre-i zıfâf** : gerdek odası. **Leyle-i zıfâf** : gerdek gecesi.

zıft, -ti i. a. : karasakız, katrandan çıkarılan, kolay kırılan, az sıcak-ta eriyen katı, siyah, parlak bir madde.

zıhâf (-) i. a. : ed. aruz vezninin kalıplarına uydurmak için kelime-nin uzun hecesini kısa olarak oku-ma.

ziham (-) i. a. : 1. kalabalık, sıkı-sıklık. 2. darlık.

zihayat, -tı (-) b. s. a. : canlı, diri, yaşayan.

zihî ünl. f. : ne hoş!, ne güzel!, ne tuhaf!; aferin, bravo!

zihin, -hni i. a. : anlama kudreti, hâ-fıza kuvveti.

zihnen zf. a. : zihinle ilgili, akıldan.

zihni (-) s. a. : psik. zihne ait, zi-hinle ilgili. **Hesab-ı zihni** : akıl-dan yapılan hesap.

zihniye i. a. : akılcılık, entelektüa-lizm.

zihniyet, -ti i. a. : düşünce, düşünce yolu, kafa, anlayış.

zikıymet, -ti (-..) b. s. a. : değerli, kıymetli.

zıkır, -kri i. a. : 1. anma, yadette.

Zıkr-i cemil : medih, iyilikle anma. 2. Allah'ın isimlerini anma. 3. Kur'an.

zilâl, -li (-) i. a. ç. : zeliller, hor ve hakir olanlar.

zilhicce b. i. a. : arabi aylarının on ikincisi olup, onuncu günü kurban bayramına rastlar.

zilkade (-) b. i. a. : arabi aylarının on birincisi.

zillet, -ti i. a. : alçaklık, bayağılık; aşağılık, alçalma. **Zillet-i nefis** : nefes alçaklığı.

zilyet, -di b. s. a. : bir malı elinde tutan, bu malı -sahibi kendisi olsun veya olmasın kullanmakta bulunan, elde tutan.

zimam (-) i. a. : yular, dizgin.

zimamdar (-) b. i. a. f. : yular elinde olan, idare eden, yönetmen, yönetici, iş başında olan kimse.

zimem i. a. ç. : zimmetler, borçlar, verecekler, açıklar.

zimmet, -ti i. a. : borç, verecek, açık.

Beraet-i zimmet : suçsuz olduğu anlaşılacak temize çıkma. **Beri-üz-zimme** : suçsuz, ilişiksiz.

zina (-) i. a. : bir kadınla nikâhsız olarak düşüp kalkma. **Veled-i zina** : nikâhsız birleşmeden doğan çocuk.

zindan (-) i. f. : 1. karanlık, yeraltı hapishanesi. 2. pek karanlık, sıkıntılı yer.

zinde s. f. : diri, canlı, dinç, çevik.

zindegân (-) s. f. ç. : zinde olanlar, diriler.

zindegi (-) i. f. : dirilik, canlılık.

zinet, -ti (-) i. a. : süs, bezek.

zinhar (-), **zinhar** (-) ünl. f. : aman, sakın, olma ki.

zip, -bi (-) i. f. : ziynet, süs, bezek.

Zib-âver : süslendiren. **Zib-efza** : güzelleştiren.

zir (-) i. f. : altı, alta, aşağı. **Zir-i zemin** : yerin altı. **Zir ü zeber** : altüst; perişan.

zir (-) i. a. : tambur gibi çalgıların ince teli.

zira (-) bağ. f. : çünkü, şundan dolayı ki.

ziraat, -ti (-) i. a. : ekincilik, çiftçilik, tarım. **Ziraat vekâleti** : tarım bakanlığı. **Ziraat vekili** : tarım bakanı.

zirai (-) s. a. : ziraatle ilgili, tarımsal, tarımlık. **Zirai mahsul** : tarım ürünü.

zirek (-) s. f. : akıllı, zeki, anlayışlı, kurnaz, uyanık.

zireki (-) s. a. : zeyreklik, zekilik, anlayışlılık, kurnazlık, uyanıklık.

ziriu (-) s. f. : alttaki, aşağıdaki.

ziruh (-) s. a. : canlı.

zirve i. a. : dağın en yukarısı, tepesi, doruk, tepe, uc.

zışan (--) b. s. f. : canlı; şerefli.

zişt, -ti s. f. : çirkin.

zişti (-) i. f. : çirkinlik [karşısı : "nikî, nikûyi"].

ziver (-) i. f. : süs, bezek.

ziya (-) i. a. : parlaklık, aydınlık, ışık. **Ziya-dar** : ziyalı, parlak, ışıklı. **Ziya-efşan** : ışık saçan, ışık serpen.

zlyade (-) i. a. : fazla, çok, artık; artma, çoğalma.

ziyafet, -ti (-) i. a. : şölen.

ziyal (-) s. a. : ziyaya ait, ziya ile ilgili.

ziyan (-) i. f. : zarar, noksan, kayıp. **Ziyan-kâr** : ziyan edici, zarar edici.

ziyaret, -ti (-) i. a. : görmeğe, görümeğe gitme, saygı göstermiş olmak için birini veya bir yeri görmeğe gitme. **İade-i ziyaret** : ziyarete gelenin ziyaretine gitme.

ziyaretgâh (-) b. i. a. f. : ziyaret yeri, türbe.

zu- (-) s. a. : "sahip" anlamına bileşik kelimeler yapar. **Zu-erbaat-il-adla** : geo. dörtgen. **Zu-erbaat-il-vücu** : geo. dörtyüzlü. **Zu-had-deyn** : mat. ikiterimli. **Zu-hadd-i vâhit** : mat. birterimli. **Zu-hudud-i**

kesire : mat. çok terimli. **Zu-semaniyet-il-vücu** : geo. sekiz yüz-lü. **Zu-sittet-il-vücu** : geo. altı yüz-lü.

zuafa (-) s. a. ç. : zayıflar, dermansızlar; hastalar.

zueret, -ti, **dueret**, -ti i. a. : can (iç) sıkıntısı, gönül darlığı, sıkınc, darlık.

zuhr i. a. : öğle, öğle vakti. **Ba'de-z-zuhr** : öğleden sonra. **Kable-z-zuhr** : öğleden önce.

zuhur (-) i. a. : zâhir olma, meydana çıkma, çıkma, baş gösterme, görünme türeme.

zuhurat, -tı (-) i. a. ç. : hesapta olmayan, umulmadık olaylar, raslayış.

zuhuri (-) i. a. : orta oyununda taklitçi.

zulmen zf. a. : zulüm yaparak, haksız olarak, haksızlıkla.

zulmet, -ti i. a. : karanlık. **Zulmet-efza** : karanlığı artıran.

zulüm, -lmü i. a. : adalete aykırı davranış, haksızlık, kötülük, kıyın.

zulûmat, -tı (-) i. a. ç. : zulmetler, karanlıklar.

zunun (-) i. a. ç. : zanlar, sanmalar, sanılar.

zur (-) i. f. : kuvvet, güc.

zur (-) s. a. : yalan, asılsız, uydurma [söz].

zurefa (..) s. a. ç. : zarifler, sözleri ve işleri hoş gelen, beğenilen nazik, ince duygulu, hoş konuşmayı bilir zeki kimseler.

zuruf (-) i. a. ç. : zarflar, kaplar.
Zuruf-i ahval : haller, işler, durumlar.

zuum, **-u'mu** (-) i. a. : 1. herkesçe kabul edilmemiş bir inanç, batıl zan, sanı. 2. şüphe, kuruntu.

zuzenep, **-bi** (..) b. i. a. : **astr.** kuyruklu yıldız.

zübde i. a. : hulâsa, özet, öz.

zübdi (-) s. a. : tereyağına ait, tereyağlı cisimler.

zübeyir i. a. : yazılı küçük şey.

zübur (-) i. a. ç. : 1. kitaplar. 2. mektuplar.

zücaci (..) 1. i. a. : camcı, sırçacı. 2. s. sırçadan, camdan yapılmış.

zücaciye (..) i. a. : cam ve sırça kaplar.

zücaç, **-cı** (-) i. a. : sırça, cam, şişe.

zücur (-) s. a. ç. : zecirler, önlemler, yasak etmeler; zorlamalar; kovmalar, eziyetler; angarya çalıştırmalar.

zügabe (..) i. a. : tümör, şiş.

Zühal, **-li** ö. i. a. : Sekendiz, Satürn gezegeni.

zühban (-) i. a. ç. : altınlar.

zühdiye i. a. : fels. çilecilik.

zühre i. a. : beyazlık, aklık, güzellik.

Zühre ö. i. a. : Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran, Venüs. **Zühre-i cere-siye** : bot. çançığı.

zührevi (..) s. a. : frengi ve belsoğukluğu gibi hastalıklar.

züht, **-dü** i. a. : din kaidelerine sıkı sıkıya uyarlık.

zühul, **-lü** (-) i. a. : unutma, yanılma; atlama, dalgınlık.

zühur (-) 1. i. a. ç. : çiçekler. 2. parlaklık, parıltı.

zühuret, **-ti** (-) i. a. : parıltı, parlaklık.

zükâm (-) i. a. : nezle.

zükûr (-) i. a. ç. : erkekler.

zükûret, **-ti** (-) i. a. : erkeklik.

zül, **-llü** i. a. : utanacak, alçaklık, alçalma, bayağılık.

zülâm (-) s. a. : züğürt, parasız.

zülcenaheyn (..) b. s. a. : zool. çifttekanadlılar.

zülehdap, **-bı** (..) b. s. a. : zool. kirpikliler.

zülfekar (..) b. i. a. : Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye armağan ettiği kılıç.

zülhasale b. i. a. : bot. kavuzlular.
zülmaiseyn b. i. a. : hem karada, hem denizde yaşayan hayvanlar, iki yaşayışlı.
zülması b. i. a. : zool. sifonlular.
zülûf, -lfü i. f. : yüzün iki tarafından sarkan saçlar.
zülveçheyn b. s. a. ç. : iki yüzlü, iki düzlemli.
zülzal, -li (-) i. a. : zelzele, sarsılma, deprem.
zümrre i. a. : 1. insan topluluğu. 2. takım, küme, bölük. 3. çeşit, sınıf; alttakım.
zümrürüt, -dü i. a. : zümrüt, çok kıymetli yeşil bir taş.
zümbur (-) i. a. : eşek arısı.
züneyy, -bi i. a. : kuyrukçuk, küçük kuyruk. **Züneyb-ı zühre** : bot. çiçek sapçığı.

zünup, -bu (-) i. a. ç. : "zenb"ler, günahlar, suçlar.
zürafe (-) i. a. : zürafa.
zürare (-) i. a. : saçıntı, saçılan şey.
zürre, -ı (-) i. a. ç. : çiftçi [ler], ikinci [ler].
zürriyyat, -tı (-) i. a. ç. : nesiller, kuşaklar, soylar, döller.
zürriyet, -ti i. a. : nesil, soy, döl, döldög.
züru (-) i. a. ç. : ekilmiş ekinler, tarlalar.
züşşekleyn b. s. a. ç. : iki şekilli.
züyuf (-) i. a. ç. : kalp, silik, karışık akçeler.
züyul, -lü (-) i. a. ç. : kuyruklar, etekler, ekler, ilâveler.
züyut, -tu (-) i. a. ç. : yağlar. **Zü-yut-ı tayyar** : kokulu, ıtırılı ve uçucu yağlar.

S O N

OSMANLICA - TÜRKÇE OKUL ve YAZIŞMA SÖZLÜĞÜ

*Her dereceli okul ve memurlar için
eski, yeni bütün terim ve sözler*

Hazırlayan :

Ferit DEVELLİOĞLU

Türk Dil Kurumu Sözlük Kolu Uzmanı

Ankara

1964

B İ T İ R İ R K E N

Önsözde de açıkladığımız gibi büyük bir dikkat ve titizlikle hazırlanan bu sözlükte yine unutulmuş birkaç kelime, gözden kaçmış bir iki fiş bulunacaktır. Bu bakımdan yaşayan dilin sözlüğünü yapanlar kısa zamanlarda, bir yeni veya ek basım yapmak zorunda kalacağına, ancak bu suretle görülen işin daha gerekli ve faydalı olacağına inanmışlardır.

Çalışmalarımız sırasında geniş ölçüde özen ve önem verilmesine rağmen yine de bazı ufak tefek yanlış ve eksikler göze çarparsa söz gelinden anlaşılabilir olan bu yanlışlıkların hoş görüleceğinden emin bulunmaktayım.

Bu sözlüğün basımını sağlamak hususunda benden hiçbir yardımlarını esirgemedikleri gibi, derin anlayış ve kavrayışları ile de her türlü kolaylığı göstermek nezaketinde bulunan Doğuş Matbaası'nın çok değerli sahiplerinden başta Refet Yardımcı olmak üzere Doğan Köymen, Ferit Apa'ya ve işleri metotlu, plânlı ve düzenli bir şekilde yönetmesini bilen idare müdürü Halidun (Halidan) Coşur ile diğer emeği geçmiş olan matbaa personeline, tape işlerini başından sonuna kadar tertemiz sağlayan Ayten Kamar'a ve baskı provaalarında büyük bir dikkat ve seziş kabiliyeti ile işi ele alan Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi'nin çalışkan öğrencilerinden Neval Kılıçkırma burada alenen teşekkürde bulunmayı borç bilirim.

Ankara, 6 Ocak 1965

F. DEVELLİOĞLU